

2019

Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego

Statistical Yearbook of Podlaskie Voivodship

2019

Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego

Statistical Yearbook of Podlaskie Voivodship

Urząd Statystyczny w Białymstoku Statistical Office in Białystok

Białystok 2019

Zespół Redakcyjny Urzędu Statystycznego w Białymstoku

Editorial Board of Statistical Office in Białystok

Przewodniczący

President

Ewa Kamińska-Gawryluk

Redaktor Główny

Editor-in-Chief

Anna Szeszko

Członkowie

Members

Anna Bachanek-Komarowska, Krystyna Falkowska, Agata Kawałko, Małgorzata Majewska-Maksymiuk, Joanna Mojsa, Anna Rogalewska, Dorota Wyszowska

OPRACOWANIE MERYTORYCZNE

CONTENT-RELATED WORKS

Urząd Statystyczny w Białymstoku

Statistical Office in Białystok

Zespół autorski

Editorial team

Dorota Gizewska, Anna Godlewska, Sylwia Monika Jasińska, Wioletta Królikowska, Renata Łapińska, Ewa Miller, Aldona Nagórka, Aneta Rakowska, Katarzyna Rozwadowska, Halina Sawicka, Urszula Stucka, Ewa Suchocka, Izabella Szpaczko, Elżbieta Tomaszewska, Grażyna Wigda

pod kierunkiem

supervised by

Anny Szeszko

PRACE WYDAWNICZE

EDITORIAL WORKS

Urząd Statystyczny w Białymstoku, Zakład Wydawnictw Statystycznych

Statistical Office in Białystok, Statistical Publishing Establishment

Opracowanie redakcyjne i korekta

Editorial works and proof-reading

Joanna Orłowska, Anna Przerwa

Opracowanie graficzne

Graphics

Lidia Motrenko-Makuch, Joanna Orłowska

Skład

Typesetting

Anna Przerwa

Zdjęcie zamieszczone na okładce

Photograph on the cover

Białystok – Bazylika Mniejsza Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (fot. pixabay)

Publikacja dostępna również w formie książki

Publication also available as a book

Przy publikowaniu danych prosimy o podanie źródła

When publishing data – please indicate source

PRZEDMOWA

Urząd Statystyczny w Białymstoku przekazuje Państwu dwudziestą edycję Rocznika Statystycznego Województwa Podlaskiego. Publikacja zawiera bogaty zestaw informacji charakteryzujących poziom życia społeczeństwa oraz stan gospodarki regionu. Zamieszczono w niej również tablicę prezentującą województwo na tle kraju. Dane w przekrojach terytorialnych znajdują się w odrębnym opracowaniu zatytułowanym „Województwo podlaskie. Podregiony, powiaty, gminy”. W Roczniku przedstawiono statystyczny obraz Podlasia w 2018 r., a w celu zobrazowania zachodzących zmian i rysujących się tendencji, szereg danych zaprezentowano w odniesieniu do lat 2000, 2005, 2010 oraz 2014–2017.

W porównaniu z poprzednim wydaniem treść Rocznika uzupełniono m.in. o informacje dotyczące wybranych obiektów sportowych, opracowane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co cztery lata. Zostały w nim również uwzględnione nowe dane, które przygotowano w oparciu o wyniki reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń według zawodów za październik 2018 r.

Oddając w Państwa ręce Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2019, mam nadzieję, że będzie on źródłem przydatnych informacji o regionie. Jednocześnie pragnę podziękować respondentom z terenu województwa oraz gestorom źródeł administracyjnych za przekazywanie danych, które stanowią podstawę opracowania informacji statystycznych. Zwracam się również z uprzejmą prośbą o zgłaszanie uwag i sugestii, które zostaną wykorzystane w pracach nad kolejnymi edycjami Rocznika.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Białymstoku

Ewa Kamińska-Gawryluk

PREFACE

Statistical Office in Białystok is pleased to present the twentieth edition of the Statistical Yearbook of Podlaskie Voivodship. The publication contains a wide set of information characterizing the living standard of population and the condition of the region economy. There is also included the table presenting the voivodship against the background of the country. Data in the territorial division are published in a separate publication entitled "Podlaskie Voivodship. Subregions, Powiats, Gminas". The Yearbook presents a statistical image of Podlasie in 2018, and in order to illustrate the ongoing changes and emerging trends, some data were shown in relation to the years 2000, 2005, 2010 as well as 2014–2017.

Compared with the previous edition, contents of the study have been enriched with the information regarding selected sports facilities compiled on the basis of the periodic surveys conducted every four years. It also includes new data prepared on the sample survey structure of wages and salaries by occupations for October 2018.

Presenting the Statistical Yearbook of Podlaskie Voivodship 2019, I would like to express my gratitude to the respondents from the voivodship and keepers of administrative sources for the provision of data, which constitute the basis for compiling statistical information. I would also like to kindly ask you to submit your comments and suggestions which will be used in the work on the subsequent editions of the Yearbook.

Director
Statistical Office in Białystok

Ewa Kamińska-Gawryluk

SPIS RZECZY

CONTENTS

	Str. Page
Przedmowa	Preface 3–4
Spis tablic	List of tables 6–18
Spis map i wykresów	List of maps and graphs 19
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	Symbols. Major abbreviations 20–21
Uwagi ogólne	General notes 22–27
TABLICE PRZEGLĄDOWE	REVIEW TABLES
I. Województwo na tle kraju w 2018 r.	Voivodship against the background of the country in 2018 28–33
II. Ważniejsze dane o województwie (2000, 2005, 2010, 2014–2018)	Major data on the voivodship (2000, 2005, 2010, 2014–2018) 34–53
DZIAŁY	CHAPTERS
I. Geografia	Geography 54–57
II. Stan i ochrona środowiska	Environmental protection 58–79
III. Podział administracyjny i samorząd terytorialny	Administrative division and local government 80–84
IV. Bezpieczeństwo publiczne. Wymiar sprawiedliwości	Public safety. Justice 85–94
V. Ludność	Population 95–121
VI. Rynek pracy	Labour market 122–154
VII. Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych	Wages and salaries. Social security benefits 155–166
VIII. Gospodarstwa domowe. Mieszkania	Households. Dwellings 167–187
IX. Edukacja i wychowanie	Education 188–217
X. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	Health care and social welfare 218–234
XI. Kultura. Turystyka. Sport	Culture. Tourism. Sport 235–250
XII. Nauka i technika. Społeczeństwo informacyjne	Science and technology. Information society 251–266
XIII. Ceny	Prices 267–270
XIV. Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	Agriculture, hunting and forestry 271–299
XV. Przemysł i budownictwo	Industry and construction 300–312
XVI. Transport. Telekomunikacja	Transport. Telecommunications 313–319
XVII. Handel i gastronomia	Trade and catering 320–324
XVIII. Finanse przedsiębiorstw	Finances of enterprises 325–337
XIX. Finanse publiczne	Public finance 338–345
XX. Inwestycje. Środki trwałe	Investments. Fixed assets 346–353
XXI. Rachunki regionalne	Regional accounts 354–359
XXII. Podmioty gospodarki narodowej	Entities of the national economy 360–368

SPIS TABLIC

LIST OF TABLES

	Tabl. Table	Strona Page
DZIAŁ I. GEOGRAFIA		
Położenie geograficzne	1	54
Powierzchnia i granice w 2019 r.	2	54
Układ pionowy powierzchni	3	55
Temperatury powietrza (1971–2018)	4	55
Opady atmosferyczne, prędkość wiatru, usłonecznienie i zachmurzenie (1971–2018)	5	55
Większe rzeki	6	56
Większe i głębsze jeziora	7	57
DZIAŁ II. STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA		
Uwagi ogólne	x	58
Stan geodezyjny, kierunki i zmiany w wykorzystaniu powierzchni województwa (2010, 2015, 2019)	1 (8)	65
Grunty rolne wyłączone na cele nierolnicze i leśne na cele nieleśne (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (9)	66
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrekultywowane i zagospodarowane (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (10)	66
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (11)	67
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (12)	67
Powierzchnia i pobór wody do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania stawów rybnych (2010, 2015, 2017, 2018) ...	6 (13)	68
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (14)	68
Zakłady odprowadzające ścieki według miejsca odprowadzania oraz wyposażenia w oczyszczalnie ścieków (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (15)	69
Oczyszczalnie ścieków (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (16)	69
Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (2010, 2015, 2017, 2018)	10 (17)	70
Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (2010, 2015, 2017, 2018)	11 (18)	70
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (19)	71
Parki narodowe (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (20)	72
Rezerваты przyrody (2010, 2015, 2017, 2018) ..	14 (21)	72
Parki krajobrazowe (2010, 2015, 2017, 2018) ...	15 (22)	73
Pomniki przyrody (2010, 2015, 2017, 2018)	16 (23)	73
Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej (2010, 2015, 2017, 2018)	17 (24)	73
Odpady wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) oraz tereny ich składowania [2010, 2015, 2017, 2018]	18 (25)	74
Odpady według rodzajów w 2018 r.	19 (26)	75
CHAPTER I. GEOGRAPHY		
Geographic location	1	54
Area and borders in 2019	2	54
Elevations	3	55
Air temperatures (1971–2018)	4	55
Atmospheric precipitation, wind velocity, insolation and cloudiness (1971–2018)	5	55
Principal rivers	6	56
Larger and deeper lakes	7	57
CHAPTER II. ENVIRONMENTAL PROTECTION		
General notes	x	58
Geodesic status, directions and changes of voivodship land use (2010, 2015, 2019)	1 (8)	65
Agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non-forest purposes (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (9)	66
Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (10)	66
Water withdrawal for needs of the national economy and population (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (11)	67
Water consumption for needs of the national economy and population (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (12)	67
Area and water withdrawal for irrigation in agriculture and forestry as well as water for filling fish ponds (2010, 2015, 2017, 2018) ...	6 (13)	68
Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (14)	68
Plants discharging wastewater by place of discharge and wastewater treatment plants possessed (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (15)	69
Wastewater treatment plants (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (16)	69
Emission and reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality (2010, 2015, 2017, 2018)	10 (17)	70
Air pollution reduction systems in plants of significant nuisance to air quality (2010, 2015, 2017, 2018)	11 (18)	70
Area of special nature value under legal protection (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (19)	71
National parks (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (20)	72
Nature reserves (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (21)	72
Landscape parks (2010, 2015, 2017, 2018)	15 (22)	73
Monuments of nature (2010, 2015, 2017, 2018)	16 (23)	73
Generally accessible green areas and green areas of housing estates (2010, 2015, 2017, 2018)	17 (24)	73
Waste generated and landfilled up to now (accumulated) as well as their storage yards areas [2010, 2015, 2017, 2018]	18 (25)	74
Waste by type in 2018	19 (26)	75

	Tabl. Table	Str. Page
Odpady komunalne (2010, 2015, 2017, 2018) ...	Municipal waste (2010, 2015, 2017, 2018)	20 (27) 75
Nieczystości ciekłe (2010, 2015, 2017, 2018)	Liquid waste (2010, 2015, 2017, 2018)	21 (28) 76
Składowiska odpadów komunalnych (2010, 2015, 2017, 2018)	Landfill sites with municipal waste (2010, 2015, 2017, 2018)	22 (29) 76
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarcze wodnej (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Outlays on fixed assets for environmental protection and water management (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	23 (30) 76
Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2010, 2015, 2017, 2018)	Tangible effects of investments in environmental protection and water management (2010, 2015, 2017, 2018)	24 (31) 77
Kierunki finansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (2010, 2015, 2017, 2018)	Financing directions of the Voivodship Environmental Protection and Water Management Fund (2010, 2015, 2017, 2018)	25 (32) 79
Wpływy z opłat i kar na fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2010, 2015, 2017, 2018)	Receipts from fees and fines for environmental protection and water management funds (2010, 2015, 2017, 2018)	26 (33) 79
DZIAŁ III. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY	CHAPTER III. ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT	
Uwagi ogólne	General notes	x 80
Jednostki administracyjne województwa (2010, 2015, 2017, 2018)	Administrative units of the voivodship (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (34) 81
Gminy w 2018 r.	Gminas in 2018	2 (35) 82
Powiaty i miasta na prawach powiatu w 2018 r.	Powiats and cities with powiat status in 2018 ...	3 (36) 82
Radni organów jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r.	Councillors of organs of local government units in 2018	4 (37) 83
Zatrudnienie i wynagrodzenia w administracji publicznej (2010, 2015, 2017, 2018)	Paid employment, wages and salaries in the public administration (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (38) 84
DZIAŁ IV. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI	CHAPTER IV. PUBLIC SAFETY. JUSTICE	
Uwagi ogólne	General notes	x 85
Zarejestrowana działalność Państwowej Straży Pożarnej (2010, 2015, 2017, 2018)	Registered activity of the State Fire Service (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (39) 87
Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych (2010, 2015, 2017, 2018)	Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (40) 88
Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję (2010, 2015, 2017, 2018)	Rates of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (41) 90
Wpływ spraw do sądów powszechnych (2010, 2015, 2017, 2018)	Incoming cases in the common courts (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (42) 90
Wpływ spraw do sądów powszechnych w 2018 r.	Incoming cases in the common courts in 2018	5 (43) 91
Dorośli skazani prawomocnie przez sądy powszechne za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego (2010, 2015, 2017, 2018)	Adults validly sentenced by common courts for crimes prosecuted by public accusation (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (44) 92
Załatwione sprawy rodzinne (2010, 2015, 2017, 2018)	Resolved family cases (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (45) 93
Sprawy rodzinne załatwione w 2018 r.	Family cases resolved in 2018	8 (46) 93
Podmioty w Krajowym Rejestrze Sądowym (2010, 2015, 2016, 2017)	Entities in the National Judicial Register (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (47) 94
DZIAŁ V. LUDNOŚĆ	CHAPTER V. POPULATION	
Uwagi ogólne	General notes	x 95
Ludność (2010, 2015, 2017, 2018)	Population (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (48) 98
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (2010, 2015, 2017, 2018)	Working and non-working age population (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (49) 99
Ludność według płci i wieku (2010, 2015, 2017, 2018)	Population by sex and age (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (50) 100
Miasta i ludność w miastach (2010, 2015, 2017, 2018)	Towns and urban population (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (51) 101
Gminy zamieszkane przez ludność wiejską (2010, 2015, 2017, 2018)	Gminas and rural population (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (52) 101

	Tabl. Table	Str. Page
Mediana wieku ludności według płci (2010, 2015, 2017, 2018)	Median population age by sex (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (53) 102
Ruch naturalny ludności (2010, 2015, 2017, 2018)	Vital statistics (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (54) 102
Małżeństwa zawarte i rozwiązane (2010, 2015, 2017, 2018)	Marriages contracted and dissolved (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (55) 103
Małżeństwa zawarte w 2018 r. według wieku nowożeńców	Marriages by age of bridegrooms and brides contracted in 2018	9 (56) 103
Małżeństwa zawarte w 2018 r. według poprzedniego stanu cywilnego nowożeńców	Marriages by previous marital status of bridegrooms and brides contracted in 2018	10 (57) 105
Małżeństwa wyznaniowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Church or religious marriages (2010, 2015, 2017, 2018)	11 (58) 105
Rozwody według wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa w 2018 r.	Divorces by age of spouses at the moment of filing petition for divorce in 2018	12 (59) 106
Rozwody według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie (2010, 2015, 2017, 2018)	Divorces by the number of underage children in the marriage (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (60) 107
Urodzenia (2010, 2015, 2017, 2018)	Births (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (61) 107
Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka oraz wieku matki (2010, 2015, 2017, 2018)	Live births by birth order and age of mother (2010, 2015, 2017, 2018)	15 (62) 108
Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności (2010, 2015, 2017, 2018)	Female fertility and reproduction rates of population (2010, 2015, 2017, 2018)	16 (63) 108
Zgony według płci i wieku zmarłych (2010, 2015, 2017, 2018)	Deaths by sex and age of deceased (2010, 2015, 2017, 2018)	17 (64) 109
Zgony według wybranych przyczyn (2010, 2015, 2016, 2017)	Deaths by selected causes (2010, 2015, 2016, 2017)	18 (65) 111
Zgony niemowląt według płci i wieku (2010, 2015, 2017, 2018)	Infant deaths by sex and age (2010, 2015, 2017, 2018)	19 (66) 112
Zgony niemowląt według wybranych przyczyn (2010, 2015, 2016, 2017)	Infant deaths by selected causes (2010, 2015, 2016, 2017)	20 (67) 113
Zamachy samobójcze zarejestrowane przez Policję (2015, 2017, 2018)	Suicides registered by the Police (2015, 2017, 2018)	21 (68) 113
Przeciętne dalsze trwanie życia (2010, 2015, 2017, 2018)	Life expectancy (2010, 2015, 2017, 2018)	22 (69) 114
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały (2010, 2015, 2017, 2018)	Internal and international migration of population for permanent residence (2010, 2015, 2017, 2018)	23 (70) 114
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków (2010, 2015, 2017, 2018)	Internal migration of population for permanent residence by direction (2010, 2015, 2017, 2018)	24 (71) 115
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów (2010, 2015, 2017, 2018)	Internal migration of population for permanent residence by sex and age of migrants (2010, 2015, 2017, 2018)	25 (72) 116
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów (2010, 2017, 2018)	International migration of population for permanent residence by sex and age of migrants (2010, 2017, 2018)	26 (73) 117
Prognoza ludności (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050)	Population projection (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050)	27 (74) 117
Rezydenci (2010, 2015, 2017, 2018)	Usual residence population (2010, 2015, 2017, 2018)	28 (75) 118
Rezydenci w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (2010, 2015, 2017, 2018)	Working and non-working age usual residence population (2010, 2015, 2017, 2018)	29 (76) 119
Kościóły i związki wyznaniowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Churches and religious associations (2010, 2015, 2017, 2018)	30 (77) 120
DZIAŁ VI. RYNEK PRACY	CHAPTER VI. LABOUR MARKET	
Uwagi ogólne	General notes	x 122
Aktywność ekonomiczna ludności	Economic activity of the population	
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej – na podstawie BAEL (2010, 2015, 2017, 2018)	Economic activity of the population aged 15 and more – on the LFS basis (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (78) 131
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według wieku oraz poziomu wykształcenia w IV kwartale 2018 r. – na podstawie BAEL	Economic activity of the population aged 15 and more by age and educational level in IV quarter 2018 – on the LFS basis	2 (79) 132

	Tabl. Table	Str. Page
Pracujący		
Pracujący (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (80)	133
Pracujący według statusu zatrudnienia (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (81)	134
Przeciętne zatrudnienie (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (82)	135
Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (83)	136
Przyjęcia do pracy (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (84)	137
Zwolnienia z pracy (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (85)	138
Absolwenci szkół wyższych, zawodowych i liceów ogólnokształcących, którzy podjęli pracę po raz pierwszy (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (86)	139
Miejsca pracy wolne, nowo utworzone i zlikwidowane w 2018 r.	10 (87)	141
Bezrobotnie		
Bezrobotni zarejestrowani, stopa bezrobocia oraz oferty pracy (2010, 2015, 2017, 2018) ..	11 (88)	142
Bezrobotni nowo zarejestrowani i wyrejestrowani (2010, 2015, 2017, 2018) ...	12 (89)	143
Bezrobotni zarejestrowani według wieku, poziomu wykształcenia, czasu pozostawania bez pracy oraz stażu pracy (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (90)	143
Bezrobotni zarejestrowani korzystający z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu oraz oferty pracy (2010, 2015, 2017, 2018) ..	14 (91)	145
Wydatki Funduszu Pracy (2010, 2015, 2017, 2018)	15 (92)	145
Warunki pracy		
Poszkodowani w wypadkach przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) [2010, 2015, 2017, 2018]	16 (93)	146
Wypadki i przyczyny wypadków przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) [2010, 2015, 2017, 2018]	17 (94)	148
Poszkodowani w wypadkach przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (2010, 2015, 2017, 2018)	18 (95)	150
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia (2010, 2015, 2017, 2018)	19 (96)	150
Zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego w 2018 r.	20 (97)	152
Choroby zawodowe (2010, 2015, 2017, 2018) ..	21 (98)	153
Korzystający ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych (2010, 2015, 2017, 2018)	22 (99)	153
DZIAŁ VII. WYNAGRODZENIA. SWIADCZENIA Z UBEZPIECZEN SPOŁECZNYCH		
Uwagi ogólne	x	155
Wynagrodzenia		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (100)	158
Zatrudnieni według wysokości wynagrodzenia brutto za październik 2018 r.	2 (101)	159
Zatrudnieni oraz przeciętne wynagrodzenia brutto według grup zawodów wykonywanych za październik 2018 r.	3 (102)	161
Employment		
Employed persons (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (80)	133
Employed persons by employment status (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (81)	134
Average paid employment (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (82)	135
Full- and part-time paid employees (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (83)	136
Hires (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (84)	137
Terminations (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (85)	138
The graduates of tertiary schools, leavers of vocational and secondary schools starting work for the first time (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (86)	139
Job vacancies, newly created and liquidated job in 2018	10 (87)	141
Unemployment		
Registered unemployed persons, unemployment rate as well as job offers (2010, 2015, 2017, 2018)	11 (88)	142
Newly registered unemployed persons and persons removed from unemployment rolls (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (89)	143
Registered unemployed persons by age, educational level, duration of unemployment and work seniority (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (90)	143
Registered unemployed persons benefiting from labour market programme as well as job offers (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (91)	145
Expenditure of Labour Fund (2010, 2015, 2017, 2018)	15 (92)	145
Work conditions		
Persons injured in accidents at work (excluding private farms in agriculture) [2010, 2015, 2017, 2018]	16 (93)	146
Contact-modes of injuries and causes of accidents at work (excluding private farms in agriculture) [2010, 2015, 2017, 2018]	17 (94)	148
Persons injured in accidents at work on private farms in agriculture (2010, 2015, 2017, 2018)	18 (95)	150
Exposure to risk factors at work (2010, 2015, 2017, 2018)	19 (96)	150
Employees at workstations assessed for occupational risk in 2018	20 (97)	152
Occupational diseases (2010, 2015, 2017, 2018)	21 (98)	153
Persons receiving benefits for exposure to physical health risk factors at work (2010, 2015, 2017, 2018)	22 (99)	153
CHAPTER VII. WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS		
General notes	x	155
Wages and salaries		
Average monthly gross wages and salaries (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (100)	158
Paid employment by amount of gross wages and salaries for October 2018	2 (101)	159
Paid employment and average gross wages and salaries by performed occupational groups for October 2018	3 (102)	161

	Tabl. Table	Str. Page
Przeciętne wynagrodzenia brutto za październik 2018 r.	Average gross wages and salaries for October 2018	4 (103) 163
Miesięczne wynagrodzenia brutto najwyższe (decyle) w grupach decylowych pracowników zatrudnionych według wielkich grup zawodów wykonywanych za październik 2018 r.	Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment) by great occupational groups for October 2018	5 (104) 164
Świadczenia z ubezpieczeń społecznych		
Social security benefits		
Emeryci i renciści (2010, 2015, 2017, 2018)	Retirees and pensioners (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (105) 165
Świadczenia emerytalne i rentowe brutto (2010, 2015, 2017, 2018)	Gross retirement and other pension benefits (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (106) 166
Świadczenia z programu „Rodzina 500+”	“Family 500+” programme	8 (107) 166
DZIAŁ VIII. GOSPODARSTWA DOMOWE. MIESZKANIA		
CHAPTER VIII. HOUSEHOLDS. DWELLINGS		
Uwagi ogólne	General notes	x 167
Gospodarstwa domowe		
Households		
Prognoza gospodarstw domowych (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050)	Households projection (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050)	1 (108) 175
Budżety gospodarstw domowych		
Households budgets		
Gospodarstwa domowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Households (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (109) 175
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Average monthly per capita available income in households (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (110) 176
Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Average monthly per capita expenditure in households (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (111) 176
Przeciętne miesięczne spożycie niektórych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Average monthly per capita consumption of selected foodstuffs in households (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (112) 177
Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania (2010, 2015, 2017, 2018)	Households equipped with selected durable goods (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (113) 177
Wskaźniki zagrożenia ubóstwem w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018)	At-risk of poverty rates in households (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (114) 178
Mieszkania. Infrastruktura		
Dwellings. Infrastructure		
Zasoby mieszkaniowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Dwelling stocks (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (115) 179
Mieszkania według form własności (2013, 2015, 2018)	Dwellings by type of ownership (2013, 2015, 2018)	9 (116) 179
Mieszkania w zasobach mieszkaniowych wyposażone w instalacje (2010, 2015, 2017, 2018)	Dwellings in dwelling stocks fitted with installations (2010, 2015, 2017, 2018)	10 (117) 180
Dodatki mieszkaniowe wypłacone w 2018 r.	Housing allowances paid out in 2018	11 (118) 180
Gospodarka gruntami pod budownictwo mieszkaniowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Administration of grounds for dwelling construction (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (119) 181
Mieszkania, których budowę rozpoczęto (2010, 2015, 2017, 2018)	Dwellings in which construction has begun (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (120) 181
Mieszkania oddane do użytkowania (2010, 2015, 2017, 2018)	Dwellings completed (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (121) 181
Mieszkania oddane do użytkowania według liczby izb	Dwellings completed by number of rooms	15 (122) 183
Wodociągi i kanalizacja (2010, 2015, 2017, 2018)	Water supply and sewage systems (2010, 2015, 2017, 2018)	16 (123) 184
Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Consumers and consumption of electricity in households (2010, 2015, 2017, 2018)	17 (124) 185
Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Gas supply network as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households (2010, 2015, 2017, 2018)	18 (125) 185
Ogrzewnictwo (2010, 2015, 2017, 2018)	House-heating (2010, 2015, 2017, 2018)	19 (126) 186
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej (2010, 2015, 2017, 2018)	Population using water supply, sewage and gas supply systems (2010, 2015, 2017, 2018)	20 (127) 187

	Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ IX. EDUKACJA I WYCHOWANIE		
Uwagi ogólne		
Edukacja według szczebli kształcenia (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	x	188
Szkoły według organów prowadzących (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	1 (128)	193
Uczniowie według grup wieku (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	2 (129)	196
Współczynnik skolaryzacji (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	3 (130)	198
Uczący się języków obcych w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	4 (131)	199
Uczący się języków obcych w szkołach dla dorosłych (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	5 (132)	200
Kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	6 (133)	201
Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii oraz ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (134)	202
Wychowanie pozaszkolne (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (135)	203
Internaty i bursy szkół dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	9 (136)	204
Domy i stołówki studenckie (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	10 (137)	204
Studenci uczelni otrzymujący stypendia (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	11 (138)	205
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	12 (139)	205
Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	13 (140)	206
Branżowe szkoły I stopnia dla młodzieży (bez specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	14 (141)	207
Uczniowie branżowych szkół I stopnia i absolwenci zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia [2015/16, 2017/18, 2018/19]	15 (142)	208
Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	16 (143)	208
Technika dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	17 (144)	209
Uczniowie i absolwenci techników dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierun- ków kształcenia [2015/16, 2017/18, 2018/19] ..	18 (145)	209
Szkoły artystyczne dla dzieci i młodzieży (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	19 (146)	210
Szkoły policealne (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	20 (147)	210
Uczniowie i absolwenci szkół policealnych (bez szkół specjalnych) według podgrup kierun- ków kształcenia [2015/16, 2017/18, 2018/19]	21 (148)	211
	22 (149)	211

	Tabl. Table	Str. Page
Uczelnie (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	23 (150)	212
Filie, zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne oraz zamiejscowe ośrodki dydaktyczne uczelni według lokalizacji w roku akademickim 2018/19	24 (151)	212
Studenci uczelni według form studiów i typów uczelni (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	25 (152)	213
Absolwenci uczelni według form studiów i typów uczelni (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	26 (153)	213
Nauczyciele akademicki w uczelniach (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	27 (154)	214
Cudzoziemcy – studenci i absolwenci według form studiów i typów uczelni (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	28 (155)	214
Studia podyplomowe i doktoranckie (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	29 (156)	215
Studia podyplomowe według podgrup kierunków kształcenia w roku akademickim 2018/19	30 (157)	215
Szkoły dla dorosłych (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	31 (158)	216
Wychowanie przedszkolne (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	32 (159)	217
DZIAŁ X. OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA		
	CHAPTER X. HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE	
Uwagi ogólne	x	218
Pracownicy medyczni (2015, 2017, 2018)	1 (160)	224
Lekarze specjaliści (2015, 2017, 2018)	2 (161)	224
Ambulatoryjna opieka zdrowotna (2015, 2017, 2018)	3 (162)	225
Stacjonarna opieka zdrowotna (2015, 2017, 2018)	4 (163)	226
Szpitala ogólne (2015, 2017, 2018)	5 (164)	227
Ratownictwo medyczne i pomoc doraźna (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (165)	228
Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (166)	228
Krwiodawstwo (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (167)	229
Zachorowania na niektóre choroby zakaźne i zatrucia (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (168)	229
Żłobki i kluby dziecięce (2010, 2015, 2017, 2018)	10 (169)	230
Placówki wsparcia dziennego (2010, 2015, 2017, 2018)	11 (170)	231
Rodzinną pieczę zastępczą (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (171)	231
Institutionalna pieczę zastępczą (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (172)	231
Pomoc społeczna stacjonarna (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (173)	232
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej według grup mieszkańców (2010, 2015, 2017, 2018)	15 (174)	233
Świadczenia pomocy społecznej (2010, 2015, 2017, 2018)	16 (175)	234

	Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ XI. KULTURA. TURYSTYKA. SPORT		
Uwagi ogólne	x	235
Kultura		
Książki i broszury wydane (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (176)	239
Gazety i czasopisma wydane (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (177)	239
Biblioteki publiczne (z filiami) [2010, 2015, 2017, 2018]	3 (178)	240
Muzea (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (179)	240
Instytucje paramuzealne (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (180)	241
Galerie sztuki (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (181)	241
Teatry i instytucje muzyczne (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (182)	241
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice (2015, 2017, 2018)	8 (183)	242
Kina stałe (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (184)	242
Abonenci telewizji kablowej (2010, 2015, 2017, 2018)	10 (185)	243
Abonenci radiowi i telewizyjni (2010, 2015, 2017, 2018)	11 (186)	243
Turystyka		
Baza noclegowa turystyki (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (187)	244
Turyści zagraniczni korzystający z bazy noclegowej turystyki (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (188)	245
Wykorzystanie bazy noclegowej turystyki (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (189)	246
Placówki gastronomiczne w bazie noclegowej turystyki (2010, 2015, 2017, 2018)	15 (190)	247
Hotele według kategorii (2010, 2015, 2017, 2018)	16 (191)	247
Sport		
Organizacje kultury fizycznej i kluby sportowe (2010, 2016, 2018)	17 (192)	248
Wybrane dziedziny i rodzaje sportu w klubach sportowych w 2018 r.	18 (193)	249
Wybrane obiekty sportowe	19 (194)	250
DZIAŁ XII. NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZENSTWO INFORMACYJNE		
Uwagi ogólne	x	251
Nauka i technika		
Podmioty oraz pracujący w działalności badawczej i rozwojowej (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (195)	256
Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej według poziomu wykształcenia (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (196)	257
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	3 (197)	258
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według dziedzin B+R (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	4 (198)	258
CHAPTER XI. CULTURE. TOURISM. SPORT		
General notes	x	235
Culture		
Books and pamphlets published (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (176)	239
Newspapers and magazines published (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (177)	239
Public libraries (with branches) [2010, 2015, 2017, 2018]	3 (178)	240
Museums (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (179)	240
Museum-related institutions (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (180)	241
Art galleries (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (181)	241
Theatres and music institutions (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (182)	241
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (2015, 2017, 2018)	8 (183)	242
Indoor cinemas (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (184)	242
Cable television subscribers (2010, 2015, 2017, 2018)	10 (185)	243
Radio and television subscribers (2010, 2015, 2017, 2018)	11 (186)	243
Tourism		
Tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (187)	244
Foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (188)	245
Occupancy in tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (189)	246
Catering establishments in tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2017, 2018)	15 (190)	247
Hotels by category (2010, 2015, 2017, 2018)	16 (191)	247
Sport		
Physical education organizations and sports clubs (2010, 2016, 2018)	17 (192)	248
Selected sports fields and kinds of sports in sports clubs in 2018	18 (193)	249
Selected sports facilities	19 (194)	250
CHAPTER XI. SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY		
General notes	x	251
Science and technology		
Entities and internal personnel in research and development (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (195)	256
Internal personnel in research and development by educational level (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (196)	257
Expenditures on research and development (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	3 (197)	258
Expenditures on research and development by field of R&D (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	4 (198)	258

	Tabl. Table	Str. Page
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według sektorów instytucjonalnych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Expenditures on research and development by institutional sectors (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	5 (199) 259
Nakłady bieżące na działalność badawczą i rozwojową według rodzajów działalności B+R (ceny bieżące) [2005, 2010, 2015, 2017, 2018]	Expenditures on research and development by type of R&D (current prices) [2005, 2010, 2015, 2017, 2018]	6 (200) 259
Stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej w działalności B+R (2010, 2015, 2017, 2018)	Degree of consumption of research equipment in R&D (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (201) 260
Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem w przemyśle w 2018 r.	Share of net revenues from sales of new or improved products in revenues from sales in industry in 2018	8 (202) 260
Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle według rodzajów wprowadzonych innowacji w latach 2016–2018	Innovative enterprises in industry by type of introduced innovation during 2016–2018	9 (203) 262
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Expenditures on innovation activities in industry (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	10 (204) 264
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle według źródeł finansowania (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Expenditures on innovation activities in industry by source of funds (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	11 (205) 265
Wynalazki i wzory użytkowe krajowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Resident inventions and utility models (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (206) 265
Spółeczeństwo informacyjne	Information society	
Przedsiębiorstwa wykorzystujące wybrane technologie informacyjno-telekomunikacyjne (2010, 2015, 2017, 2018)	Enterprises using selected Information and Communication Technologies (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (207) 266
Cele wykorzystania Internetu w przedsiębiorstwach (2010, 2015, 2017, 2018)	Purpose of using the Internet by enterprises (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (208) 266
DZIAŁ XIII. CENY	CHAPTER XIII. PRICES	
Uwagi ogólne	General notes	x 267
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych (2010, 2015, 2017, 2018)	Price indices of consumer goods and services (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (209) 268
Ceny detaliczne wybranych towarów i usług (2010, 2015, 2017, 2018)	Retail prices of selected goods and services (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (210) 268
Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych (2010, 2015, 2017, 2018)	Average procurement prices of major agricultural products (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (211) 270
Przeciętne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach (2010, 2015, 2017, 2018) ...	Average marketplace prices received by farmers (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (212) 270
DZIAŁ XIV. ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LESNICTWO	CHAPTER XIV. AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY	
Uwagi ogólne	General notes	x 271
Rolnictwo	Agriculture	
Uwarunkowania i ważniejsze wyniki ekonomiczno-produkcyjne w rolnictwie (2010, 2015, 2017, 2018)	Trends and major economic and production results in agriculture (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (213) 277
Powierzchnia użytków rolnych według rodzajów użytków (2010, 2015, 2017, 2018)	Agricultural land by land type (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (214) 278
Gospodarstwa rolne według grup obszarowych (2010, 2013, 2016)	Farms by area groups (2010, 2013, 2016)	3 (215) 278
Dynamika globalnej, końcowej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) [2010, 2015, 2016, 2017]	Indices of gross, final and market agricultural output (constant prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	4 (216) 279
Struktura globalnej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) [2010, 2015, 2016, 2017]	Structure of gross and market agricultural output (constant prices) [2010, 2015, 2016, 2017] ..	5 (217) 279
Powierzchnia zasiewów (2010, 2015, 2017, 2018)	Sown area (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (218) 281
Zbiory i plony wybranych ziemiopłodów (2011–2015, 2010, 2015, 2017, 2018)	Selected crop production and yields (2011–2015, 2010, 2015, 2017, 2018)	7 (219) 282
Powierzchnia, zbiory i plony warzyw gruntowych (2015, 2017, 2018)	Area, production and yields of ground vegetables (2015, 2017, 2018)	8 (220) 283
Powierzchnia i zbiory owoców z drzew w sadach (2015, 2017, 2018)	Area and production of tree fruit in orchards (2015, 2017, 2018)	9 (221) 284

	Tabl. Table	Str. Page
Powierzchnia i zbiory z krzewów owocowych i plantacji jagodowych w sadach (2015, 2017, 2018)	Area and production of fruit bushes and berry fruit in orchards (2015, 2017, 2018)	10 (222) 284
Bydło, trzoda chlewna i owce (2010, 2015, 2017, 2018)	Cattle, pigs and sheep (2010, 2015, 2017, 2018)	11 (223) 285
Drób (2010, 2015, 2017, 2018)	Poultry (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (224) 287
Produkcja żywca rzeźnego (2010, 2015, 2017, 2018)	Production of animals for slaughter (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (225) 287
Produkcja mięsa, tłuszczów i podrobów (2010, 2015, 2017, 2018)	Production of meat, fats and pluck (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (226) 288
Produkcja mleka krowiego i jaj kurzych (2010, 2015, 2017, 2018)	Production of cows' milk and hen eggs (2010, 2015, 2017, 2018)	15 (227) 288
Ciągniki rolnicze (2010, 2013, 2016)	Agricultural tractors (2010, 2013, 2016)	16 (228) 289
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik (2009/10, 2014/15, 2016/17, 2017/18)	Consumption of mineral or chemical as well as lime fertilizers in terms of pure ingredient (2009/10, 2014/15, 2016/17, 2017/18)	17 (229) 289
Skup ważniejszych produktów rolnych (2010, 2015, 2017, 2018)	Procurement of major agricultural products (2010, 2015, 2017, 2018)	18 (230) 290
Wartość skupu produktów rolnych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Value of agricultural products procurement (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	19 (231) 291
Ekologiczne gospodarstwa rolne (2010, 2015, 2017, 2018)	Organic farms (2010, 2015, 2017, 2018)	20 (232) 292
Łowiectwo	Hunting	
Ważniejsze zwierzęta łowne (2010, 2015, 2017, 2018)	Major game species (2010, 2015, 2017, 2018)	21 (233) 292
Odrztał ważniejszych zwierząt łownych (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Shoot of main game species (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	22 (234) 293
Koła i członkowie Polskiego Związku Łowieckiego oraz obwody łowieckie (2010, 2015, 2017, 2018)	Clubs and members of the Polish Hunting Association and hunting districts (2010, 2015, 2017, 2018)	23 (235) 293
Leśnictwo	Forestry	
Powierzchnia gruntów leśnych (2010, 2015, 2017, 2018)	Forest land (2010, 2015, 2017, 2018)	24 (236) 294
Powierzchnia lasów	Forest area	25 (237) 295
Zasoby drzewne na pniu	Growing stock of standing wood	26 (238) 296
Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane (2010, 2015, 2017, 2018)	Renewals, afforestation and other forest breeding work (2010, 2015, 2017, 2018)	27 (239) 297
Pozyskanie drewna (2010, 2015, 2017, 2018) ...	Removals (2010, 2015, 2017, 2018)	28 (240) 298
Zadrzewienia i pozyskanie drewna z zadrzewień (2010, 2015, 2017, 2018)	Plantings and removals from plantings (2010, 2015, 2017, 2018)	29 (241) 299
Pożary w lasach (2010, 2015, 2017, 2018)	Forest fires (2010, 2015, 2017, 2018)	30 (242) 299
DZIAŁ XV. PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO	CHAPTER XV. INDUSTRY AND CONSTRUCTION	
Uwagi ogólne	General notes	x 300
Przemysł	Industry	
Produkcja sprzedana przemysłu (2010, 2015, 2017, 2018)	Sold production of industry (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (243) 303
Produkcja sprzedana przemysłu według liczby zatrudnionych w podmiotach gospodarczych w przemyśle (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	Sold production of industry by number of paid employees in economic entities in industry (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	2 (244) 304
Produkcja wybranych wyrobów (2010, 2015, 2017, 2018)	Production of selected products (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (245) 305
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle (2010, 2015, 2017, 2018)	Average paid employment in industry (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (246) 305
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w przemyśle (2010, 2015, 2017, 2018)	Average monthly gross wages and salaries in industry (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (247) 307

	Tabl. Table	Str. Page
Budownictwo		
Produkcja budowlano-montażowa (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	6 (248)	308
Produkcja budowlano-montażowa według rodzajów obiektów budowlanych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	7 (249)	308
Budynki oddane do użytkowania (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (250)	310
Budynki oddane do użytkowania według rodzajów budynków (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (251)	311
Przeciętne zatrudnienie oraz przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w budownictwie (2010, 2015, 2017, 2018)	10 (252)	312
DZIAŁ XVI. TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA		
Uwagi ogólne	x	313
Transport		
Linie kolejowe eksploatowane (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (253)	315
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (254)	315
Pojazdy samochodowe i ciągniki zarejestrowane (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (255)	316
Linie regularnej komunikacji autobusowej (2010, 2015, 2016)	4 (256)	316
Transport samochodowy zarobkowy (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (257)	317
Komunikacja miejska (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (258)	317
Wypadki drogowe i ich ofiary (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (259)	318
Wypadki drogowe według sprawców, ważniejszych przyczyn i rodzajów pojazdów (2015, 2017, 2018)	8 (260)	318
Telekomunikacja		
Łącza abonenckie, dostęp do sieci Internet (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (261)	319
DZIAŁ XVII. HANDEL I GASTRONOMIA		
Uwagi ogólne	x	320
Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	1 (262)	322
Sprzedaż detaliczna towarów według grup (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	2 (263)	322
Sprzedaż hurtowa towarów w przedsiębiorstwach handlowych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	3 (264)	323
Sklepy według form organizacyjnych i stacje paliw (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (265)	323
Gastronomia (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (266)	323
Magazyny handlowe (2009, 2015, 2018)	6 (267)	324
Targowiska (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (268)	324
Construction		
Construction and assembly production (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	6 (248)	308
Construction and assembly production by type of constructions (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	7 (249)	308
Buildings completed (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (250)	310
Buildings completed by type of buildings (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (251)	311
Average paid employment and average monthly gross wages and salaries in construction (2010, 2015, 2017, 2018)	10 (252)	312
CHAPTER XVI. TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS		
General notes	x	313
Transport		
Railway lines operated (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (253)	315
Hard surface public roads (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (254)	315
Registered road vehicles and tractors (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (255)	316
Regular bus lines (2010, 2015, 2016)	4 (256)	316
Hire or reward road transport (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (257)	317
Urban transport (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (258)	317
Road accidents and their casualties (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (259)	318
Road accidents by culprits, major causes and types of vehicles (2015, 2017, 2018)	8 (260)	318
Telecommunications		
Subscriber lines, access to Internet network (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (261)	319
CHAPTER XVII. TRADE AND CATERING		
General notes	x	320
Retail sales (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	1 (262)	322
Retail sales by groups (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	2 (263)	322
Wholesale of goods in trade enterprises (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	3 (264)	323
Shops by organizational form and petrol stations (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (265)	323
Catering (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (266)	323
Trade warehouses (2009, 2015, 2018)	6 (267)	324
Marketplaces (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (268)	324

	Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ XVIII. FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW	CHAPTER XVIII. FINANCES OF ENTERPRISES	
Uwagi ogólne	x	325
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sektorów własności (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (269)	329
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sekcji (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (270)	330
Przedsiębiorstwa według uzyskanych wyników finansowych (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (271)	331
Aktywa obrotowe przedsiębiorstw (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (272)	332
Relacje ekonomiczne w przedsiębiorstwach (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (273)	334
Kapitały (fundusze) własne przedsiębiorstw (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (274)	335
Kapitał zakładowy spółek (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (275)	336
Zobowiązania przedsiębiorstw (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (276)	337
DZIAŁ XIX. FINANSE PUBLICZNE	CHAPTER XIX. PUBLIC FINANCE	
Uwagi ogólne	x	338
Dochody jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów (2010, 2015, 2017, 2018) ..	1 (277)	340
Dochody jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2018 r.	2 (278)	342
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów (2010, 2015, 2017, 2018) ..	3 (279)	343
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2018 r.	4 (280)	344
Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych w 2018 r.	5 (281)	345
DZIAŁ XX. INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE	CHAPTER XX. INVESTMENTS. FIXED ASSETS	
Uwagi ogólne	x	346
Inwestycje	Investments	
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	1 (282)	349
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	2 (283)	350
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach według grup (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018]	3 (284)	351
Środki trwałe	Fixed assets	
Wartość brutto środków trwałych (bieżące ceny ewidencyjne) [2010, 2015, 2017, 2018]	4 (285)	352
Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (bieżące ceny ewidencyjne) [2010, 2015, 2017, 2018]	5 (286)	353
DZIAŁ XXI. RACHUNKI REGIONALNE	CHAPTER XXI. REGIONAL ACCOUNTS	
Uwagi ogólne	x	354
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) [2015, 2016, 2017]	1 (287)	358

		Tabl. Table	Str. Page
Podstawowe elementy rachunku produkcji i rachunku tworzenia dochodów (ceny bieżące) [2015, 2016, 2017]	Basic elements of production account and generation of income account (current prices) [2015, 2016, 2017]	2 (288)	359
Nominalne dochody w sektorze gospodarstw domowych (2015, 2016, 2017)	Nominal income in the households sector (2015, 2016, 2017)	3 (289)	359
DZIAŁ XXII. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ	CHAPTER XXII. ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY		
Uwagi ogólne	General notes	x	360
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON (2010, 2015, 2017, 2018)	Entities of the national economy in the REGON register (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (290)	361
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2017, 2018)	Entities of the national economy in the REGON register by legal forms and sections (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (291)	361
Spółki handlowe według form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2017, 2018)	Commercial companies by legal status and sections (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (292)	363
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2017, 2018)	Entities of the national economy newly registered by selected legal forms and sections (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (293)	365
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2017, 2018)	Entities of the national economy removed by selected legal forms and sections (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (294)	367

SPIS MAP I WYKRESÓW**LIST OF MAPS AND GRAPHS**Str.
Page

Podział administracyjny województwa podlaskiego w 2019 r.	Administrative division of Podlaskie Voivodship in 2019	82
Podział województwa podlaskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2019 r.	Division of Podlaskie Voivodship according to the Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2019	83
Ludność według płci i wieku w 2018 r.	Population by sex and age in 2018	100
Ruch naturalny ludności (2000–2018)	Vital statistics (2000–2018)	101
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat (2000–2018)	Life expectancy at age of 0 (2000–2018)	101
Struktura pracujących według sekcji (2010, 2015, 2018)	Structure of employed persons by sections (2010, 2015, 2018)	144
Struktura zarejestrowanych bezrobotnych (2010, 2015, 2018)	Structure of registered unemployed persons (2010, 2015, 2018)	144
Odchylenia przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w sekcjach względem przeciętnego wynagrodzenia w województwie (2010, 2015, 2018)	Deviations of average monthly gross wages and salaries in sections from average wages and salaries in the voivodship (2010, 2015, 2018)	145
Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań w zasobach mieszkaniowych w 2018 r.	Dwellings fitted with installations in % of total dwellings in dwelling stocks in 2018	192
Struktura mieszkań oddanych do użytkowania według form budownictwa (2010, 2015, 2018)	Structure of dwellings completed by forms of construction (2010, 2015, 2018)	192
Mieszkania oddane do użytkowania (2010, 2015, 2018)	Dwellings completed (2010, 2015, 2018)	192
Edukacja według szczebli kształcenia w roku szkolnym 2018/19	Education by educational level in the 2018/19 school year	193
Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych w 2018 r.	Structure of land use in agricultural holdings in 2018	280
Struktura towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) w 2017 r.	Structure of market agricultural output (constant prices) in 2017	280
Struktura produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące) [2010, 2015, 2018]	Structure of construction and assembly production (current prices) [2010, 2015, 2018]	281
Dochody i wydatki jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca (2010, 2015, 2018)	Revenue and expenditure of local government units per capita (2010, 2015, 2018)	358
Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące) [2015, 2016, 2017]	Structure of gross value added by kinds of activities (current prices) [2015, 2016, 2017]	358
Struktura podmiotów gospodarki narodowej w 2018 r.	Structure of entities of the national economy in 2018	359

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH SYMBOLS

- Kreska (–) – zjawisko nie wystąpiło.
magnitude zero.
- Zero: (0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5;
magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit;
(0,0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.
magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.
- Kropka (.) – zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.
data not available or not reliable.
- Znak x – wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
not applicable.
- Znak Δ – oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 17 na str. 25.
categories of applied classification are presented in abbreviated form; their full names are given in the general notes to the Yearbook, item 17 on page 25.
- Znak # – oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.
data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Public Statistics.
- „W tym”
„Of which” – oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.
indicates that not all elements of the sum are given.
- Comma (,) – used in figures represents the decimal point.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY MAJOR ABBREVIATIONS

tys.	= tysiąc	km ²	= kilometr kwadratowy square kilometre
mln	= milion	ml	= mililitr millilitre
zł	= złoty	l	= litr litre
PLN	= złoty	hl	= hektolitr hectolitre
szt.	= sztuka	m ³	= metr sześcienny cubic metre
pcs	= piece	dam ³	= dekametr sześcienny cubic decametre
egz.	= egzemplarz	hm ³	= hektometr sześcienny cubic hectometre
kpl	= komplet	kWh	= kilowatogodzina kilowatt-hour
wol.	= wolumin	GWh	= gigawatogodzina gigawatt-hour
vol.	= volume	TJ	= teradžul terajoule
g	= gram gram	°C	= stopień Celsjusza centigrade
kg	= kilogram kilogram	s	= sekunda second
dt	= decytona deciton	h	= godzina hour
t	= tona tonne	d	= doba
mm	= milimetr millimetre	24h	= 24 hours
m	= metr metre	r.	= rok
km	= kilometr kilometre		
m ²	= metr kwadratowy square metre		
ha	= hektar hectare		

t/r	= ton rocznie	tj.	= to jest
t/y	= tonnes per year	i.e.	= that is
art.	= artykuł	tzn.	= to znaczy
Art.	= Article	i.e.	= that is
cd.	= ciąg dalszy	tw.	= tak zwany
cont.	= continued	ust.	= ustęp
dok.	= dokończenie	Dz. U.	= Dziennik Ustaw
cont.	= continued	Dz. Urz.	= Dziennik Urzędowy
im.	= imię	NFZ	= Narodowy Fundusz Zdrowia
itd.	= i tak dalej	NSP	= Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań
itp.	= i tym podobne	ESA	= Europejski System Rachunków Narodowych
etc.	= and the like		European System of Accounts
kk	= Kodeks karny	NACE	= Statistical Classification of Economic Activities in the European Community
kks	= Kodeks karny skarbowy	PKD	= Polska Klasyfikacja Działalności
Lp.	= liczba porządkowa	EKG	= Europejska Komisja Gospodarcza
No.	= number	ECE	= Economic Commission for Europe
m.in.	= między innymi	Eurostat	= Urząd Statystyczny Unii Europejskiej Statistical Office of the European Union
i.a.	= among others	ONZ	= Organizacja Narodów Zjednoczonych
np.	= na przykład	UN	= United Nations
e.g.	= for example	UE	= Unia Europejska
nr (Nr)	= numer	EU	= European Union
No.	= number		
pkt	= punkt		
poz.	= pozycja		
prof.	= profesor		
Rev.	= revision		
str.	= strona		
tabl.	= tablica		
	table		

UWAGI OGÓLNE

1. Prezentowane w Roczniku dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą **całej gospodarki narodowej**.

2. Dane prezentuje się:

1) w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007, wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885) z późniejszymi zmianami.

W ramach PKD 2007 wyodrębniono „**Przemysł**” jako dodatkowe grupowanie, które obejmuje sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Pod pojęciem „**Pozostałe usługi**” ujęte są sekcje: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa” oraz „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby”;

2) według **sektorów instytucjonalnych** – wyłącznie w zakresie rachunków regionalnych;

3) według **sektorów własności**:

– sektor publiczny – grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego,

– sektor prywatny – grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego i brakiem przewagi sektorowej w kapitale (mieniu) podmiotu.

„Własność mieszaną” określana jest głównie dla spółek i wyznaczana na podstawie struktury kapitału (mienia) deklarowanego we wniosku rejestracyjnym spółki.

GENERAL NOTES

1. Data presented in the Yearbook, unless otherwise indicated, concern the **entire national economy**.

2. Data are presented:

1) according to the **Polish Classification of Activities – PKD 2007**, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1st January 2008 by the decree of the Council of Ministers, dated 24th December 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885) with later amendments.

As an additional grouping, the item **“Industry”** was introduced, including NACE Rev. 2 sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” and “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”.

The item **“Other services”** was introduced including sections: “Professional, scientific and technical activities”, “Administrative and support service activities”, “Public administration and defence; compulsory social security”, “Education”, “Human health and social work activities”, “Arts, entertainment and recreation”, “Other service activities” and “Activities of households as employers; undifferentiated goods-and-services-producing activities of households for own use”;

2) according to **institutional sectors** – exclusively within the scope of regional accounts;

3) according to **ownership sectors**:

– public sector – grouping state ownership (of the State Treasury and state legal persons), ownership of local government units as well as “mixed ownership” with a predominance of the capital (property) of public sector entities,

– private sector – grouping private domestic ownership (of natural persons and other private entities), foreign ownership (of foreign persons) as well as “mixed ownership” with a predominance of the capital (property) of private sector entities and lack of predominance of public or private sector in capital (property) of the entity.

“Mixed ownership” is defined mainly for companies and determined on the basis of the capital (property) structure as declared in a company's registration application.

3. Prezentowane informacje zostały przedstawione stosownie do zakresu prowadzonych badań, uwzględniających podmioty klasyfikowane według kryterium **liczby pracujących** i – jeśli nie zaznaczono inaczej – obejmują podmioty o liczbie pracujących:

- do 9 osób,
- od 10 do 49 osób,
- 50 osób i więcej.

4. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – opracowano zgodnie z **każdorazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.

5. Dane w podziale według sekcji, działów PKD 2007 oraz według sektorów instytucjonalnych opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – tzw. metodą przedsiębiorstw.

Metoda przedsiębiorstw (podmiotowa) oznacza przyjmowanie całych podmiotów gospodarki narodowej za podstawę grupowania wszystkich danych charakteryzujących ich działalność według poszczególnych poziomów klasyfikacyjnych i podziałów terytorialnych.

6. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj. osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową) na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

7. Z ważniejszych klasyfikacji, według których prezentuje się dane w Roczniku – obok PKD 2007 – należy wymienić:

- 1) **Klasyfikację Zawodów i Specjalności (KZiS)**, na podstawie której dokonuje się grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego, zatrudnionych i ich wynagrodzeń oraz bezrobotnych; klasyfikacja opracowana na podstawie Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Zawodów (ISCO-08) wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2015 r. rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. (jednolity tekst Dz. U. 2018, poz. 227) w miejsce obowiązującej do 31 grudnia 2014 r.;
- 2) **Polską Klasyfikację Wyrobów i Usług – PKWiU 2015**, na podstawie której dokonuje się grupowania wyrobów i towarów; PKWiU 2015, opracowana na podstawie międzynarodowych klasyfikacji i nomenklatur, wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2016 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 września 2015 r. (Dz. U. poz. 1676) w miejsce PKWiU 2008 obowiązującej do 31 grudnia 2015 r.;
- 3) **Klasyfikację Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP)**, na podstawie której dokonuje się grupowania spożycia produktów (wyrobów i usług) w sektorze gospodarstw domowych oraz wydatków na towary i usługi konsumpcyjne w gospodarstwach domowych (przyjętych również do opracowania wskaźników cen);

3. Information is presented in compliance with the scope of conducted surveys, considering entities classified according to the criterion of the **number of persons employed**, and – unless otherwise indicated – includes entities employing:

- up to 9 persons,
- from 10 to 49 persons,
- 50 persons and more.

4. Data, unless otherwise indicated, are compiled in accordance with the **respective organizational status of units of the national economy**.

5. Data by NACE Rev. 2 sections, divisions as well as institutional sectors are compiled, unless otherwise indicated, using the enterprise method.

In the **enterprise (entity) method**, the entire organizational unit of entities in the national economy is the basis for grouping all data describing their activity according to individual classification levels and territorial divisions.

6. The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e. legal persons, organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity.

The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and service) on their own account in order to earn a profit.

7. Apart from NACE Rev. 2, among the more important classifications according to which data are presented in the Yearbook, the following should be mentioned:

- 1) the **Occupations and Specializations Classification (KZiS)**, on the basis of which councillors of organs of local government units, paid employees and their wages and salaries as well as the unemployed are grouped; the classification, compiled on the basis of the International Standard Classification of Occupations (ISCO-08), was introduced on 1st January 2015 by the decree of the Minister of Labour and Social Policy, dated 7th August 2014 (uniform text Journal of Laws 2018, item 227) replacing the classification valid until 31st December 2014;
- 2) the **Polish Classification of Goods and Services – PKWiU 2015**, on the basis of which products and goods are grouped; compiled on the basis of international classifications and nomenclatures, was introduced on 1st January 2016 by the decree of the Council of Ministers, dated 4th September 2015 (Journal of Laws item 1676) replacing the classification PKWiU 2008 valid until 31st December 2015;
- 3) the **Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP)**, on the basis of which final consumption of products (goods and services) in the households sector as well as expenditure on consumer goods and services of households (also adopted for compiling price indices) are grouped;

- 4) **Polską Klasyfikację Obiektów Budowlanych (PKOB)**, na podstawie której dokonuje się grupowania obiektów budowlanych; PKOB, opracowana na podstawie Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (CC), wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2000 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1999 r. (Dz. U. Nr 112, poz. 1316) z późniejszymi zmianami;
- 5) **Klasyfikację Środków Trwałych (KŚT)**, na podstawie której dokonuje się grupowania środków trwałych według rodzajów; KŚT 2016 wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2017 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 3 października 2016 r. (Dz. U. 2016 poz. 1864), w miejsce obowiązującej do 31 grudnia 2016 r.

8. Informacje o województwie oraz w podziale na **miasta i wieś** – jeżeli nie zaznaczono inaczej – podano w każdorazowym podziale administracyjnym. Przez **miasta** rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich, przez **wieś** – gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.

9. Dane w **cenach bieżących** odpowiadają uzyskanym dochodom, poniesionym wydatkom lub wartości wyrobów, usług itp. W tablicach i wykresach, w których nie określono cen, dane liczbowe wyrażono w cenach bieżących.

Do wyceny produkcji oraz wartości dodanej brutto przyjęto kategorię **ceny bazowej**.

Cena bazowa definiowana jest jako kwota pieniędzy otrzymywana przez producenta (w tym także przez jednostkę handlową) od nabywcy za jednostkę produktu (wyrobu lub usługi), pomniejszona o podatki od produktu oraz o ewentualne rabaty i opusty, powiększona o dotacje otrzymywane do produktu.

Podatki od produktów obejmują: podatek od towarów i usług – VAT (od produktów krajowych i z importu), podatki i cła od importu (łącznie z podatkiem akcyzowym) oraz inne podatki od produktów, jak podatek akcyzowy od produktów krajowych i podatki od niektórych rodzajów usług (np. od gier losowych i zakładów wzajemnych oraz do 2010 r. zryczałtowany podatek od towarów i usług od okazjonalnych przewozów osób autobusami zarejestrowanymi za granicą).

10. Jako **cenę stałą** przyjęto w przypadku:

- 1) produkcji rolniczej i produktu krajowego brutto – ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany, z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego;
- 2) produkcji sprzedanej przemysłu:
 - ceny stałe 2005 r. (średnie ceny bieżące 2005 r.) dla lat 2006–2010,
 - ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.) dla lat 2011–2015,
 - ceny stałe 2015 r. (średnie ceny bieżące 2015 r.) od 2016 r.

- 4) the **Polish Classification of Types of Construction (PKOB)**, on the basis of which type of constructions are grouped; PKOB, compiled on the basis of the Classification of Types of Constructions (CC), was introduced on 1st January 2000 by the regulation of the Council of Ministers, dated 30th December 1999 (Journal of Laws No. 112, item 1316) with later amendments;
- 5) the **Classification of Fixed Assets (KŚT)**, on the basis of which fixed assets are grouped according to type; KŚT 2016 was introduced on 1st January 2017 by the decree of the Council of Ministers, dated 3rd October 2016 (Journal of Laws 2016 item 1864) replacing the classification valid until 31st December 2016.

8. Information on voivodship as well as by **urban and rural area** – unless otherwise indicated – is presented according to the administrative division in a given period. The term **urban areas** is understood as urban gminas and towns in urban-rural gminas, while the term **rural areas** is understood as rural gminas and rural area in urban-rural gminas.

9. Data in **current prices** correspond to obtained revenue, incurred expenditure or the value of products, services etc. In tables and graphs in which prices are not defined, data are expressed in current prices.

In order to evaluate production and gross value added the **basic price** category was implemented.

Basic price is defined as the amount of money received by a producer (including trade entities) from a buyer for a unit of product (good or service), decreased by the tax on the product as well as by applicable rebates and deductions, and increased by subsidies received for the product.

Taxes on products include: value added tax – VAT (on domestic products and on imports), taxes and customs duties on imports (including excise tax) as well as other taxes on products, such as excise tax on domestic products and taxes on selected types of services (e.g. on games of chance and mutual betting and until 2010 lump sum tax on goods and services from occasional transports of passengers on buses with foreign registration).

10. **Constant prices** were adopted as follows:

- 1) agricultural output and gross domestic product – current prices from the year preceding the reference year with the exception of potatoes, vegetables and fruit, in case of which the average prices from two consecutive years are adopted, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year;
- 2) sold production of industry:
 - 2005 constant prices (2005 average current prices) for 2006–2010,
 - 2010 constant prices (2010 average current prices) for 2011–2015,
 - 2015 constant prices (2015 average current prices) since 2016.

11. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

Wskaźniki dynamiki – w przypadku zmian metodycznych, zmian kategorii ceny przyjmowanej do wyceny produkcji, zmian systemu cen stałych oraz zmian systemu wag do obliczania wskaźników cen w poszczególnych okresach – obliczono w warunkach porównywalnych.

Wskaźniki jednopodstawowe obliczono metodą nawiązania łańcuchowego.

12. Do przeliczeń danych według liczby ludności – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjęto liczbę ludności według krajowej definicji zamieszkania, opracowaną metodą bilansową.

Przy **przeliczaniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.)** danych według stanu w końcu roku (np. łóżka w szpitalach, środki trwałe) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. ruch naturalny ludności, produkcja, spożycie) – według stanu w dniu 30 czerwca.

Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności opracowaną – jeśli nie zaznaczono inaczej:

- do 2005 r. na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, przy czym dla 2000 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2002 r.,
- od 2010 r. na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, przy czym dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2011 r.

13. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

14. Niektóre informacje za ostatni rok zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.

15. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

16. Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza Urzędu Statystycznego opatrzone odpowiednimi notami, zgodnie z zasadą, że jako źródłodawcę podaje się instytucję przekazującą informacje za ostatni prezentowany rok.

17. W Roczniku zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych; zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

11. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than those presented in the tables.

Indices – in case of methodological changes, changes in price categories used in the evaluation of production, changes in the system of constant prices as well as changes in the system of weights for calculating price indices in individual periods – were calculated in comparable conditions.

Single base indices are calculated using the chain-base index method.

12. For the purpose of calculating data by population number, unless otherwise indicated, the population number according to the national definition of residence, compiled using the balance method, was adopted.

When **computing per capita data (1000 population etc.)** as of the end of the year (e.g. beds in hospitals, fixed assets), the number of population as of 31st December was used, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year (e.g. vital statistics, production, consumption) – as of 30th June.

For calculations, it was assumed to use the number of population calculated, unless otherwise indicated:

- until 2005 on the basis of the results of the National Population and Housing Census 2002, for 2000 by the administrative division valid as of 31st December 2002,
- since 2010 on the basis of the results of the Population and Housing Census 2011, for 2010 by the administrative division valid as of 31st December 2011.

13. Data, unless otherwise indicated, do not include the budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

14. Selected information for the last year is presented on the basis of preliminary data and may change in subsequent publications of the Statistical Office.

15. Due to the rounding of data, in some cases sums of components can slightly differ from the amount given in the item "total".

16. Statistical information originating from sources other than the Statistical Office is indicated in the appropriate note, with the institution providing the information for the last presented year given as the source.

17. The names of some classification levels used in the Yearbook have been abbreviated; the list of abbreviations used and their full names are given below:

skrót abbreviation	pełna nazwa full name
MIEDZYNARODOWA STATYSTYCZNA KLASYFIKACJA CHOROÓB I PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH (X Rewizja) INTERNATIONAL STATISTICAL CLASSIFICATION OF DISEASES AND RELATED HEALTH PROBLEMS (ICD – 10 Revision)	

Wady rozwojowe wrodzone	Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe
Congenital anomalies	Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007
STATISTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES
IN THE EUROPEAN COMMUNITY – NACE Rev. 2

sekcje
sections

Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Trade; repair of motor vehicles	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Accommodation and catering	Accommodation and food service activities
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

działy
divisions

Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker	Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials
Produkcja wyrobów z metali	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń
Manufacture of metal products	Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment
Produkcja maszyn i urządzeń	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
Gospodarka odpadami; odzysk surowców	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców

działy (dok.)
divisions (cont.)

Budowa budynków

Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków

Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej

Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

*

* *

Wyjaśnienia metodyczne dotyczące podstawowych pojęć i metod opracowania danych liczbowych zamieszczono w uwagach ogólnych do poszczególnych działów. Rozszerzone wyjaśnienia dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki Czytelnik znajdzie w publikacjach tematycznych oraz w serii „Metodologia badań statystycznych”.

Methodological explanations concerning basic definitions and methods of compiling statistical data are enumerated in the general notes to individual chapters. More detailed information pertaining to particular fields of statistics can be found in subject matter publications as well as in the series "Statistical Research Methodology".

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R.

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship	SPECIFICATION
	ogółem total		

POWIERZCHNIA. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY – stan w dniu 31 XII

AREA. ADMINISTRATIVE DIVISION – as of 31 XII

Powierzchnia w km ²	312695	20187	6,5	Area in km ²
Powiaty	314	14	4,5	Powiats
Miasta na prawach powiatu	66	3	4,5	Cities with powiat status
Gminy	2478	118	4,8	Gminas
Miasta	930	40	4,3	Towns
Miejscowości wiejskie	52497	3758	7,2	Rural localities
Sołectwa	40740	3280	8,1	Village administrator's offices

STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA ENVIRONMENTAL PROTECTION

Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:				Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thousand tonnes:
pyłowych	31,8	0,7	2,2	particulates
gazowych	213214,2	2039,8	1,0	gases
Komunalne oczyszczalnie ścieków ^a (stan w dniu 31 XII)	3257	124	3,8	Municipal wastewater treatment plants ^a (as of 31 XII)
w tym: biologiczne	2439	94	3,9	of which: biological
z podwyższonym usuwaniem biogenów	810	30	3,7	with increased biogene removal
Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) w tys. t	115338,7	884,6	0,8	Generated waste (during the year; excluding municipal waste) in thousand tonnes
Odpady komunalne zebrane ^b (w ciągu roku) w tys. t	12485,4	299,0	2,4	Municipal waste collected ^b (during the year) in thousand tonnes
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące):				Outlays on fixed assets (current prices):
służące ochronie środowiska:				in environmental protection:
w milionach złotych	10392,1	311,2	3,0	in million PLN
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	3,4	4,0	x	in % of total investment outlays
służące gospodarce wodnej:				in water management:
w milionach złotych	2467,9	115,4	4,7	in million PLN
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	0,8	1,5	x	in % of total investment outlays

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE^c PUBLIC SAFETY^c

Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych:				Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings:
w liczbach bezwzględnych	768049	17139	2,2	in absolute numbers
na 10 tys. ludności	200	145	x	per 10 thousand population
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w %	73,4	75,4	x	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police in %

a Pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dane szacunkowe. c Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.

a Working on sewage network. b Estimated data. c Excluding punishable acts committed by juveniles.

I. **WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (cd.)**

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total	Polska = 100 Poland = 100		
LUDNOŚĆ POPULATION				
Ludność (stan w dniu 31 XII) w tys.	38411,1	1181,5	3,1	Population (as of 31 XII) in thousands
miasta	23067,2	718,3	3,1	urban areas
wieś	15343,9	463,3	3,0	rural areas
w tym kobiety	19829,3	605,7	3,1	of which females
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	123	59	x	Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII)	65,1	62,2	x	Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 XII)
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,7	-1,0	x	Natural increase per 1000 population
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	0,1	-1,7	x	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population
RYNEK PRACY. WYNAGRODZENIA LABOUR MARKET. WAGES AND SALARIES				
Pracujący ^{ab} (stan w dniu 31 XII) w tys.	15614,9	441,3	2,8	Employed persons ^{ab} (as of 31 XII) in thousands
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	4589,91	4066,29	88,6	Average monthly gross wages and salaries in PLN
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	968,9	36,8	3,8	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thousands
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^b (stan w dniu 31 XII) w %	5,8	7,7	x	Registered unemployment rate ^b (as of 31 XII) in %
MIESZKANIA. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA DWELLINGS. MUNICIPAL INFRASTRUCTURE				
Zasoby mieszkaniowe ^c (stan w dniu 31 XII):				Dwelling stocks ^c (as of 31 XII):
mieszkania: w tysiącach	14615,1	454,7	3,1	dwellings: in thousands
na 1000 ludności	380	385	x	per 1000 population
izby: w tysiącach	55874,3	1829,2	3,3	rooms: in thousands
na 1000 ludności	1455	1548	x	per 1000 population
powierzchnia użytkowa mieszkań: w tysiącach m ²	1084166,5	34957,9	3,2	useful floor area of dwellings: in thousand m ²
na 1000 ludności w m ²	28225	29587	x	per 1000 population in m ²
Mieszkania oddane do użytkowania: w tysiącach	185,1	5,0	2,7	Dwellings completed: in thousands
na 1000 ludności:				per 1000 population:
mieszkania	4,8	4,2	x	dwellings
izby	18,6	17,5	x	rooms
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	435,0	425,6	x	usable floor space of dwellings in m ²

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Na podstawie bilansu.

a By actual workplace and kind of activity. b Data are compiled considering employed persons on private farms in agriculture estimated using the results of the Agricultural Census 2010. c Based on balance.

I. **WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (cd.)**

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	

MIESZKANIA. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA (dok.) DWELLINGS. MUNICIPAL INFRASTRUCTURE (cont.)

Długość sieci (stan w dniu 31 XII) w km:				Network (as of 31 XII) in km:
wodociągowej rozdzielczej	307690,4	13703,5	4,5	water supply distribution
kanalizacyjnej rozdzielczej ^a	160671,4	3615,5	2,3	sewage distribution ^a
gazowej	154380,0	1735,5	1,1	gas supply

EDUKACJA^b I WYCHOWANIE – stan na początku roku szkolnegoEDUCATION^b – as of the beginning of the school year

Uczniowie w szkołach ^c w tys.:				Pupils and students in schools ^c in thousands:
podstawowych	3039,8	87,8	2,9	primary
gimnazjalnych	350,6	10,4	3,0	lower secondary
branżowych I stopnia ^d	156,8	3,5	2,3	stage I sectoral vocational ^d
liceach ogólnokształcących	470,3	16,0	3,4	general secondary
technikach	505,6	15,7	3,1	technical secondary
artystycznych ogólnokształcących ^e	12,9	0,4	3,5	general art ^e
policealnych	218,6	7,2	3,3	post-secondary
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego:				Children attending pre-primary education establishments:
w tysiącach	1392,9	39,6	2,8	in thousands
na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ...	895	885	x	per 1000 children aged 3–6

OCHRONA ZDROWIA^f – stan w dniu 31 XIIHEALTH CARE^f AND SOCIAL WELFARE – as of 31 XII

Pracownicy medyczni ^g :				Medical personnel ^g :
lekarze	89532	3078	3,4	doctors
lekarze dentyści	12927	391	3,0	dentists
pielęgniarki	192964	6096	3,2	nurses
Przychodnie	21881	758	3,5	Out-patients departments
Szpitala ogólne ^h	949	34	3,6	General hospitals ^h
Łóżka w szpitalach ogólnych ^h w tys.	181,7	5,9	3,2	Beds in general hospitals ^h in thousands
Apteki ogólnodostępne ⁱ	12899	398	3,1	Generally available pharmacies ⁱ

a Łącznie z kolektorami. b Patrz uwagi ogólne działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 na str. 188. c Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. d Łącznie z uczniami szkół specjalnych przysposabiających do pracy i oddziałów zasadniczych szkół zawodowych. e Dających uprawnienia zawodowe. f Łącznie z danymi resortu obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji, z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych. g Pracujący bezpośrednio z pacjentem. h Dane nie obejmują opieki dziennej. i Patrz uwagi ogólne działu „Ochrona zdrowia i opieka społeczna”, ust. 11 na str. 220.

a Including collectors. b See general notes in the chapter "Education", item 1 on page 188. c Excluding schools for adult, excluding post-secondary schools. d Including students in special job-training schools and in basic vocational school sections. e Leading to professional certification. f Including data of the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration, excluding health care in prisons. g Working directly with a patient. h Data do not include day-care. i See general notes in the chapter "Health care and social welfare", item 11 on page 220.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (cd.)

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total	Polska = 100 Poland = 100		
KULTURA. TURYSTYKA CULTURE. TOURISM				
Biblioteki publiczne (z filiami; stan w dniu 31 XII)	7925	230	2,9	Public libraries (with branches; as of 31 XII)
Księgozbiór bibliotek publicznych (z filiami; stan w dniu 31 XII) w tys. wol.	127493,7	4769,2	3,7	Public library collections (with branches; as of 31 XII) in thousand vol.
Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	945	30	3,2	Museums with branches (as of 31 XII)
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	38124,4	441,5	1,2	Museum and exhibition visitors in thousand
Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	497	11	2,2	Fixed cinemas (as of 31 XII)
Widzowie w kinach stałych w tys.	59177,8	1336,4	2,3	Audience in fixed cinemas in thousands
Baza noclegowa turystyki ^a w tys.: miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	798,7	14,6	1,8	Tourist accommodation establish- ments ^a in thousands:
korzystający z noclegów	33895,9	638,8	1,9	number of beds (as of 31 VII) tourists accommodated
ROLNICTWO^b I LEŚNICTWO AGRICULTURE^b AND FORESTRY				
Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej (stan w czerwcu) w tys. ha	14539,6	1070,5	7,4	Agricultural land in good agricultural condition (as of June) in thousand ha
pod zasiewami ^c	10829,3	681,1	6,3	sown area ^c
grunty ugorowane	179,9	4,6	2,6	fallow land
uprawy trwałe	352,6	3,8	1,1	permanent crops
ogrody przydomowe	27,9	0,8	2,8	kitchen gardens
łąki i pastwiska	3149,9	380,3	12,1	meadows and pastures
Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu) w tys. ha:				Sown area (as of June) in thousand ha:
zboża	7806,3	448,5	5,7	cereals
ziemniaki ^d	291,0	6,6	2,3	potatoes ^d
warzywa gruntowe ^e	176,1	1,7	1,0	ground vegetables ^e
Zbiory w tys. t:				Production in thousand tonnes:
zboża	26779,8	1094,7	4,1	cereals
ziemniaki ^d	7312,0	177,9	2,4	potatoes ^d
warzywa gruntowe ^e	4109,0	33,2	0,8	ground vegetables ^e
Plony z 1 ha w dt:				Yields per 1 ha in dt:
zboża	34,3	24,4	71,1	cereals
ziemniaki ^d	251	270	107,6	potatoes ^d
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	9254,9	625,0	6,8	Forest area (as of 31 XII) in thousand ha
PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO INDUSTRY AND CONSTRUCTION				
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące):				Sold production of industry (current prices):
w milionach złotych	1520836,1	28598,3	1,9	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	39592	24181	61,1	per capita in PLN
Sprzedaż produkcji budowlano- -montażowej ^f (ceny bieżące):				Sales of construction and assembly production ^f (current prices):
w milionach złotych	218148,0	5208,4	2,4	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	5679	4404	77,5	per capita in PLN

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa; bez posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali. c Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). d Bez ogrodów przydomowych. e Łącznie z ogrodami przydomowymi. f Zrealizowanej przez podmioty budowlane – według miejsca wykonywania robót.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Data are presented by the official residence of land user; excluding owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. c Excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green fertilizers). d Excluding kitchen gardens. e Including kitchen gardens. f Realized by construction units – by place of performing works.

I. **WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (cd.)**

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total	Polska = 100 Poland = 100		
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS – as of 31 XII				
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie) w km w tym o nawierzchni ulepszonej w %	303956,9	13439,7	4,4	Hard surface public roads (urban and non-urban) in km
Samochody zarejestrowane ^a w tys. szt.:				Registered cars ^a in thousand units:
osobowe	23429,0	620,5	2,6	passenger cars
ciężarowe i ciągniki siodłowe ^b	3758,2	98,8	2,6	lorries and road tractors ^b
Placówki pocztowe operatora wyznaczonego	7602	338	4,4	Post offices of appointed operator
Łącza abonenckie ^c (stan w dniu 31 XII):				Subscriber lines ^c (as of 31 XII):
w tysiącach	4096,4	103,0	2,5	in thousands
w tym konsumenci	2770,9	70,0	2,5	of which consumers
na 1000 ludności	106,6	87,2	x	per 1000 population
HANDEL – stan w dniu 31 XII TRADE – as of 31 XII				
Sklepy	339880	9218	2,7	Shops
Liczba ludności na 1 sklep	113	128	x	Number of population per shop
Targowiska stałe	2156	79	3,7	Permanent marketplaces
FINANSE PUBLICZNE PUBLIC FINANCE				
Budżety gmin^d				Budgets of gminas^d
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	121425,6	3434,9	2,8	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	4702	4565	97,1	per capita in PLN
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	127132,8	3657,3	2,9	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	4924	4860	98,7	per capita in PLN
Budżety miast na prawach powiatu				Budgets of cities with powiat status
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	85507,8	2897,6	3,4	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	6791	6736	99,2	per capita in PLN
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	87014,6	3064,8	3,5	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	6911	7124	103,1	per capita in PLN
Budżety powiatów				Budgets of powiats
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	27959,3	885,7	3,2	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	1083	1177	108,7	per capita in PLN
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	28656,6	938,0	3,3	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	1110	1247	112,3	per capita in PLN
Budżet województwa				Budget of voivodship
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	16953,7	707,1	4,2	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	441	598	135,6	per capita in PLN
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	16582,3	794,9	4,8	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	432	672	155,6	per capita in PLN

a Łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi. c Dane częściowo szacunkowe. d Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Including cars having temporary permissions given at the end of the year. b Including vans. c Partly estimated data. d Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

I. **WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (dok.)**

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE INVESTMENTS. FIXED ASSETS				
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				Investment outlays (current prices):
w milionach złotych	302675,2	7763,9	2,6	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	7879	6565	83,3	per capita in PLN
Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				Gross value of fixed assets (as of 31 XII; current book-keeping prices):
w milionach złotych	4029716,5	104482,8	2,6	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	104910	88430	84,3	per capita in PLN
RACHUNKI REGIONALNE W 2017 R. REGIONAL ACCOUNTS IN 2017				
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				Gross domestic product (current prices):
w milionach złotych	1989351	43942	2,2	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	51776	37077	71,6	per capita in PLN
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				Gross value added (current prices):
w milionach złotych	1747080	38591	2,2	in million PLN
na 1 pracującego w zł	118027	93333	79,1	per 1 employed person in PLN
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				Gross nominal disposable income in the households sector:
w milionach złotych	1179975	30420	2,6	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	30711	25667	83,6	per capita in PLN
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY				
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON ^a (stan w dniu 31 XII)	4365375	103040	2,4	Entities of the national economy in the REGON register ^a (as of 31 XII)
sektor publiczny	113019	2786	2,5	public sector
sektor prywatny	4188932	99427	2,4	private sector

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie; w podziale według sektorów własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture; in the division by ownership sectors excluding entities that in the REGON register do not have information concerning form of ownership.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
POWIERZCHNIA					
1	Powierzchnia ogólna w km ² (stan w dniu 31 XII)	20180	20187	20187	20187
STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA					
Pobór wody – w % poboru ogółem – na cele:					
2	produkcyjne ^a	16,8	15,1	13,7	12,7
3	eksploatacji sieci wodociągowej ^b	62,9	60,9	63,5	60,7
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej					
4	i ludności na 1 km ² w dam ³	3,8	4,0	3,9	4,2
5	w tym do produkcji przemysłowej	0,8	0,7	0,6	0,6
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi:					
6	oczyszczane w % wymagających oczyszczenia	98,4	99,2	99,9	100,0
7	nieoczyszczane na 1 km ² w dam ³	0,0	0,0	0,0	–
8	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^c	55,4	62,1	62,5	66,8
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:					
9	pyłowych	2,0	2,0	1,1	0,9
10	gazowych (bez dwutlenku węgla)	14,0	12,5	9,2	10,2
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych:					
11	pyłowych	98,1	98,3	98,8	98,9
12	gazowych (bez dwutlenku węgla)	4,8	11,2	13,4	8,4
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona ^d (stan w dniu 31 XII):					
13	w % powierzchni ogólnej	31,9	32,0	32,0	32,0
14	na 1 mieszkańca w m ²	5320	5376	5364	5412
15	Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) ^e na 1 km ² w t	35,6	46,0	35,3	62,7
16	Odpady komunalne zebrane ^f (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w kg	269	223	202	230
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące) w % nakładów inwestycyjnych ogółem:					
17	służące ochronie środowiska	5,5	3,0	5,1	5,4
18	służące gospodarce wodnej	1,6	1,3	2,3	1,0

a Poza rolnictwem (z wyłączeniem ferm przemysłowego chowu zwierząt oraz zakładów zajmujących się produkcją roślinną), korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów. d Dane nie uwzględniają prawnie chronionych. e Patrz uwagi ogólne działu „Stan i ochrona środowiska”, ust. 7 na str. 63. f Dane szacunkowe; w 2000 r. katalogu odpadów.

a Excluding agriculture (except industrial livestock farming and crop production plants), forestry, hunting and fishing – from wastewater treatment plants – estimated data, the total population – based on balances. d Data do not include information chapter "Environmental protection", item 7 on page 63. f Estimated data; in 2000 defined as solid waste removed; since 2003

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
AREA					
20187	20187	20187	20187	Total area in km ² (as of 31 XII)	1
ENVIRONMENTAL PROTECTION					
12,6	12,7	12,8	12,6	Water withdrawal – in % of total withdrawal – for purposes of:	2
61,5	60,8	63,2	64,2	production ^a	3
				exploitation of water supply network ^b	4
4,3	4,3	4,2	4,4	Water consumption for needs of the national economy and population per 1 km ² in dam ³	5
0,6	0,7	0,7	0,7	of which for industrial production	6
100,0	100,0	100,0	100,0	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground:	7
–	0,0	0,0	0,0	treated in % of requiring treatment	8
				untreated per 1 km ² in dam ³	9
67,4	67,6	67,8	68,2	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^c	10
0,9	0,8	0,7	0,7	Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thousand tonnes:	11
9,6	9,1	9,1	8,0	particulates	12
				gases (excluding carbon dioxide)	13
99,0	99,1	99,2	99,1	Pollutants retained in pollutant reduction systems in % of pollutants produced:	14
8,6	8,3	16,5	29,4	particulates	15
				gases (excluding carbon dioxide)	16
31,8	31,6	31,6	31,6	Area of special nature value under legal protection ^d (as of 31 XII):	17
5403	5384	5393	5407	in % of total area	18
				per capita in m ²	19
43,2	32,8	53,3	43,8	Generated waste (during the year; excluding municipal waste) ^e per 1 km ² in t	20
241	245	235	253	Municipal waste collected ^f (during the year) per capita in kg	21
5,5	2,3	2,6	4,0	Outlays on fixed assets (current prices) in % of total investment outlays:	22
0,5	0,5	0,8	1,5	in environmental protection	23
				in water management	24

leśnictwem, łowiectwem i rybactwem – z ujęć własnych. b Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci. c Ludność informacji o obszarach sieci Natura 2000, obejmują tylko tę ich część, która mieści się w granicach pozostałych obszarów określanych jako odpady stałe wywiezione; od 2003 r. dane nieporównywalne z danymi za lata poprzednie ze względu na zmianę

their own sources. b Water withdrawal by intakes before entering the water supply network. c Population connected to concerning the areas of Nature 2000 network which is located within the legally protected areas. e See general notes in the data are not comparable with data for previous years due to a change in the catalogue of waste.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE					
1	Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych ^a :				
2	w liczbach bezwzględnych	33570	31873	24670	18512
3	na 10 tys. ludności	277,1	265,4	204,9	155,1
3	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ^a w %	55,7	67,3	69,0	65,6
LUDNOŚĆ^b					
4	Ludność (stan w dniu 31 XII)	1210688	1199689	1203448	1191918
5	miasta	709976	709950	724826	720900
6	wieś	500712	489739	478622	471018
7	w tym kobiety	618017	614093	616081	610754
8	Kobiety na 100 mężczyzn (stan w dniu 31 XII)	104	105	105	105
9	Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	60	59	60	59
Ludność w wieku (stan w dniu 31 XII):					
10	przedprodukcyjnym	314899	259795	229068	210460
11	produkcyjnym	702035	740354	764843	755557
12	poprodukcyjnym	193754	199540	209537	225901
13	Małżeństwa na 1000 ludności	5,3	5,4	5,8	5,1
14	Rozwody na 1000 ludności	1,2	1,8	1,6	1,6
15	Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,9	9,1	9,9	9,2
16	Zgony ^c na 1000 ludności	9,7	9,8	9,8	9,9
17	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	7,3	5,6	4,5	4,5
18	Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,2	-0,7	0,1	-0,7
19	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-1,3	-1,6	-1,3	-1,9
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia:					
20	mężczyźni	70,49	71,04	72,51	73,97
21	kobiety	79,14	80,41	81,90	82,78
RYNEK PRACY					
Pracujący ^e (stan w dniu 31 XII):					
22	w tysiącach	495,5	387,9	398,0	408,8
23	w tym kobiety	237,3	180,1	187,4	195,4
24	na 1000 ludności	409	323	331	343
25	w sektorze prywatnym w %	77,5	76,0	76,7	78,3

a Do 2012 r. łącznie z prokuraturą; od 2014 r. bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. b Patrz uwagi ogólne wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. e Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 1996, w 2005 r. – Narodowego Spisu Powszechnego

a Until 2012 including prosecutor's office; since 2014 excluding punishable acts committed by juveniles. b See general migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used. e By actual workplace and kind of activity (since – of the Agricultural Census 1996, in 2005 – of the Population and Housing Census 2002 as well as the Agricultural Census

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
PUBLIC SAFETY					
				Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings ^a :	
17470	17048	16460	17139	in absolute numbers	1
146,8	143,6	138,9	144,9	per 10 thousand population	2
65,4	69,8	73,5	75,4	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police ^a in %	3
POPULATION^b					
1188800	1186625	1184548	1181533	Population (as of 31 XII)	4
719890	719662	719151	718272	urban areas	5
468910	466963	465397	463261	rural areas	6
609301	608227	607142	605663	of which females	7
105	105	105	105	Females per 100 males (as of 31 XII)	8
59	59	59	59	Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)	9
				Population of age (as of 31 XII):	
207394	206087	206019	205887	pre-working	10
750360	744253	736693	728433	working	11
231046	236285	241836	247213	post-working	12
5,1	5,3	5,0	5,0	Marriages per 1000 population	13
1,7	1,5	1,5	1,5	Divorces per 1000 population	14
9,1	9,6	10,2	10,0	Live births per 1000 population	15
10,3	10,3	10,6	11,0	Deaths ^c per 1000 population	16
4,5	3,3	4,7	4,2	Infant deaths per 1000 live births	17
-1,2	-0,8	-0,4	-1,0	Natural increase per 1000 population	18
-1,9 ^d	-1,1	-1,4	-1,7	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	19
				Life expectancy at the moment of birth:	
73,76	74,15	74,24	74,08	males	20
82,59	82,77	82,85	82,68	females	21
LABOUR MARKET					
				Employed persons ^e (as of 31 XII):	
413,1	421,8	432,1	441,3	in thousands	22
197,0	200,4	204,1	207,7	of which women	23
347	355	365	373	per 1000 population	24
78,8	79,0	79,4	79,6	in private sector in %	25

działu „Ludność”, ust. 3 na str. 96. c Łącznie ze zgonami niemowląt. d Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach (od 2004 r.); dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

notes in the chapter "Population", item 3 on page 96. c Including infant deaths. d For calculating net migration, data on internal (2004); data were compiled considering employed persons on private farms in agriculture estimated using the results: in 2000-2002, since 2010 – of the Agricultural Census 2010.

II. **WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)**
 MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
RYNEK PRACY (dok.)					
	Pracujący ^{ab} – stan w dniu 31 XII (dok.):				
	według rodzajów działalności w %:				
1	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	36,0	31,8	31,1
2	przemysł i budownictwo	18,7	20,4	20,1
3	handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A , transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia ^A , informacja i komunikacja	18,9	20,0	19,9
4	działalność finansowa i ubezpieczeniowa obsługa rynku nieruchomości ^A oraz pozostałe usługi ^C	26,4	27,8	28,9
	Przeciętne zatrudnienie:				
	w przemyśle:				
5	w tysiącach	52,4	50,6	51,1
6	na 1000 ludności	43,6	42,1	42,8
	w budownictwie:				
7	w tysiącach	10,3	14,2	13,5
8	na 1000 ludności	8,6	11,8	11,3
	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII):				
9	w tysiącach	79,2	73,2	63,8	60,4
10	2000 = 100	100,0	92,4	80,5	76,2
	W % bezrobotnych zarejestrowanych (stan w dniu 31 XII):				
11	kobiety	52,4	50,3	47,4	45,5
12	w wieku 24 lata i mniej	29,4	25,0	23,9	17,9
13	pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok ^d	44,5	46,7	34,0	46,4
14	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) na 1 ofertę pracy	1258	379	298	95
15	Stopa bezrobocia rejestrowanego ^p (stan w dniu 31 XII) w %	13,8	15,6	13,8	12,9
WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH					
16	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł	1675,71	2085,12	2854,02	3348,38
17	2000 = 100	100,0	124,4	170,3	199,9
18	w tym w: przemyśle	1986,41	2654,37	3220,87
19	budownictwie	1828,66	2686,33	3129,18
20	Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys.	291,7	279,1	276,3	256,9
21	pobierających emerytury i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	164,0	164,3	178,3	169,5
22	rolników indywidualnych	127,7	114,8	98,0	87,4
	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł:				
23	wypłacana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	763,57	1023,31	1441,83	1743,70
24	rolników indywidualnych ^e	575,58	723,38	918,86	1112,23

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (od 2004 r.). b Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących Spisu Rolnego 1996, w 2005 r. – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu d Od momentu rejestracji w urzędzie pracy. e Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w przy

a By actual workplace and kind of activity (since 2004). b Data were compiled considering employed persons on private Housing Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 – of the Agricultural Census 2010. c See general from non-agricultural social security system in case of a simultaneous right to benefits from this system and to benefits from

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
LABOUR MARKET (cont.)					
				Employed persons ^{ab} – as of 31 XII (cont.):	
				by kind of activities in %:	
30,7	30,1	29,4	28,7	agriculture, forestry and fishing	1
20,3	20,7	21,3	21,7	industry and construction	2
				trade; repair of motor vehicles ^a , transportation and storage, accommodation and catering ^Δ , information and communication	3
20,1	20,4	20,5	20,4	financial and insurance activities real estate activities and other	4
28,9	28,8	28,9	29,2	services ^c	
				Average paid employment:	
				in industry:	
51,8	53,9	56,1	58,2	in thousands	5
43,5	45,4	47,3	49,2	per 1000 population	6
				in construction:	
13,9	14,3	15,4	16,8	in thousands	7
11,7	12,1	13,0	14,2	per 1000 population	8
				Registered unemployed persons (as of 31 XII):	
55,0	48,4	40,0	36,8	in thousands	9
69,4	61,0	50,5	46,4	2000 = 100	10
				In % of registered unemployed (as of 31 XII)	
45,3	45,6	47,2	47,6	women	11
16,8	14,6	13,5	12,7	aged 24 and less	12
44,4	46,0	45,4	43,3	out of work for longer than 1 year ^d	13
				Registered unemployment persons (as of 31 XII)	14
76	55	32	31	per a job offer	
				Registered unemployment rate ^b (as of 31 XII)	15
11,8	10,3	8,5	7,7	in %	

WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS

3455,57	3583,38	3815,23	4066,29	Average monthly gross wages and salaries in PLN	16
206,2	213,8	227,7	242,7	2000 = 100	17
3344,37	3461,53	3807,95	4069,13	of which: industry	18
3190,55	3446,95	3772,92	4000,24	construction	19
				Average number of retirees and pensioners	20
257,9	259,3	260,3	268,7	in thousands	
				receiving retirement pay and pensions paid by the	21
170,6	172,7	175,1	185,1	Social Insurance Institution	
87,3	86,6	85,1	83,6	farmers	22
				Average monthly gross retirement pay and pension in PLN:	
1798,48	1831,95	1890,15	1969,40	paid by the Social Insurance Institution	23
1149,95	1157,18	1179,66	1211,70	farmers ^e	24

w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Rolnego 2002, od 2010 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 2, pkt 1) na str. 22. padku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń Funduszu Emerytalno-Rentowego. farms in agriculture estimated using the results: in 2000 – of the Agricultural Census 1996, in 2005 – of the Population and notes to the Yearbook, item 2, point 1) on page 22. d From the date of registering in a labour office. e Including payments the Pension Fund.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
MIESZKANIA. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA					
	Zasoby mieszkaniowe ^a (w 2000 r. – zamieszkane; stan w dniu 31 XII):				
	mieszkania:				
1	w tysiącach	384,2	399,4	420,4	436,4
2	na 1000 ludności	317	333	349	366
3	izby na 1000 ludności	1180	1310	1400	1470
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :				
4	na 1000 ludności	20546,5	24179,1	26173,2	27782,0
5	przeciętna 1 mieszkania	64,7	72,6	74,9	75,9
	Mieszkania oddane do użytkowania:				
	mieszkania:				
6	w tysiącach	3,8	3,2	4,3	4,2
7	na 1000 ludności	3,1	2,6	3,6	3,5
8	izby na 1000 ludności	11,5	11,7	15,3	15,5
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :				
9	na 1000 ludności	234,9	290,7	360,2	373,1
10	przeciętna 1 mieszkania	75,6	110,4	100,3	106,1
	Długość sieci rozdzielczej (stan w dniu 31 XII) w km:				
11	wodociągowej.....	8904,5	11006,4	12321,5	13260,0
12	kanalizacyjnej ^b	1354,0	2030,3	2556,9	3332,2
	Zużycie w gospodarstwach domowych:				
	wody z wodociągów:				
13	w hektometrach sześciennych	34,3	35,4	37,0	38,3
14	na 1 mieszkańca w m ³	28,3	29,4	30,7	32,1
	energii elektrycznej w miastach ^c :				
15	w gigawatogodzinach	383,9	432,0	473,7	459,1
16	na 1 mieszkańca w kWh	540,4	608,0	655,5 ^d	636,5
EDUKACJA I WYCHOWANIE^e					
	Uczniowie w szkołach ^f (stan na początku roku szkolnego) w tys.:				
17	podstawowych ^g	110,0	85,2	67,4	67,6
18	gimnazjach	40,6	53,9	41,1	33,7
19	branżowych I stopnia ^h	14,4	5,9	5,6	4,6
21	liceach ogólnokształcących ^k	32,8	25,3	23,0	19,0
22	liceach profilowanych	x	7,2	1,1	x
23	technikach ^k	32,9	19,5	20,3	16,7
24	artystycznych ogólnokształcących ^l	0,5	0,4	0,4	0,4
25	policealnych	6,0	11,5	13,5	10,4

a Na podstawie bilansów. b Łącznie z kolektorami. c W 2000 r. bez gospodarstw domowych, których głównym źródłem opublikowanej w poprzedniej edycji Rocznika. e Patrz uwagi ogólne działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 na str. 188. f Bez przedszkolnego. h Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami do pracy. k W latach szkolnych 2005/06–2013/14 łącznie z uzupełniającymi odpowiednio: liceami ogólnokształcącymi i technicznymi.

a Based on balances. b Including collectors. c In 2000 excluding households, whose the main source of maintenance was the Yearbook. e See general notes in the chapter “Education”, item 1 on page 188. f Excluding schools for adults, except post-sec basic vocational schools and since 2017/18 school year, including basic vocational school sections. i Since the 2005/06 school secondary and technical secondary respectively. l Leading to professional certification.

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
DWELLINGS. MUNICIPAL INFRASTRUCTURE					
				Dwelling stocks ^a (in 2000 – inhabited; as of 31 XII):	
				dwellings:	
440,8	445,2	450,0	454,7	in thousands	1
371	375	380	385	per 1000 population	2
1490	1508	1528	1548	rooms per 1000 population	3
				usable floor space of dwellings in m ² :	
28226,0	28656,8	29113,9	29586,9	per 1000 population	4
76,1	76,4	76,6	76,9	average per dwelling	5
				Dwellings completed:	
				dwellings:	
				in thousands	6
4,8	4,7	5,0	5,0	per 1000 population	7
4,0	4,0	4,2	4,2	rooms per 1000 population	8
16,8	16,9	18,1	17,5	usable floor space of dwellings in m ² :	
				per 1000 population	9
402,1	409,4	435,6	425,6	average per dwelling	10
100,5	103,5	102,8	101,6		
				Distribution network (as of 31 XII) in km:	
13443,3	13517,3	13544,0	13703,5	water supply	11
3436,2	3507,4	3553,3	3615,5	sewage ^b	12
				Consumption in households:	
				water from water supply system:	
				in cubic hectometre	13
40,2	39,4	39,4	41,7	per capita in m ³	14
33,7	33,2	33,3	35,3	electricity in urban areas ^c :	
				in gigawatt-hour	15
454,1	449,8	450,9	463,8	per capita in kWh	16
630,4	624,8	626,6	645,4		
EDUCATION^e					
				Pupils and students in schools ^f (as of the beginning of the school year) in thousands:	
72,5	66,2	77,1	87,8	primary ^g	17
33,2	32,2	21,3	10,4	lower secondary	18
4,3	3,9	3,7	3,5	stage I sectoral vocational ^h	19
18,0	17,0	16,3	16,0	general secondary ^k	21
x	x	x	x	specialised secondary	22
16,3	15,9	15,7	15,7	technical secondary ^k	23
0,4	0,5	0,5	0,4	general art ^l	24
9,5	9,0	8,2	7,2	post-secondary	25

utrzymania był dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie. d Daną skorygowano w stosunku do szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. g Bez dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania łami zasadniczych szkół zawodowych. i Od roku szkolnego 2005/06 łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi kami. l Dających uprawnienia zawodowe.

income from a private farm in agriculture. d Data has been corrected in relation to the data published in the previous edition of onday schools. g Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments. h Until the 2016/17 school year, year including special job-training schools. k In the school years 2005/06–2013/14 including supplementary schools: general

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
EDUKACJA I WYCHOWANIE ^a (dok.)					
	Absolwenci szkół ^{b,c} w tys.:				
1	podstawowych	41,4 ^d	16,9	13,0	10,7
2	gimnazjów	x	18,3	14,9	11,8
3	zasadniczych zawodowych ^e	4,9	1,7	2,0	1,1
4	liceów ogólnokształcących ^f	6,1	8,3	7,7	6,9
5	liceów profilowanych	x	2,9	0,8	0,1
6	techników ^g	6,5	4,9	4,5	4,1
7	artystycznych ogólnokształcących ^h	0,1	0,1	0,1	0,1
8	policealnych	2,2	3,3	3,4	3,7
9	Absolwenci szkół zasadniczych zawodowych, liceów ogólnokształcących, techników oraz artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe ⁱ (bez szkół dla dorosłych) na 1000 ludności	14,6	14,9	12,6	10,2
10	Studenci uczelni ^k (stan w dniu 30 XI) w tys.	44,2	52,9	52,8	37,7
11	Absolwenci uczelni ^{kl} w tys.	8,0	10,3	14,9	12,0
12	Uczniowie szkół dla dorosłych (stan na początku roku szkolnego) w tys.	11,9	10,4	7,7	4,8
13	Absolwenci szkół dla dorosłych ^c w tys.	2,7	2,6	2,0	1,5
	Wychowanie przedszkolne ^m (stan na początku roku szkolnego):				
14	miejsca w przedszkolach w tys.	19,2	17,6	22,4	26,9
	dzieci w tys.:				
15	w przedszkolach	19,3	17,1	22,8	25,5
16	w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych	8,1	6,6	7,2	8,6
17	Dzieci w przedszkolach ^m (stan na początku roku szkolnego) na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ⁿ	319	356	501	603

a Patrz uwagi ogólne działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 na str. 188. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół łącznie: e – ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy, f – z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku zawodowe. i Od roku szkolnego 2005/06 łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy, uzupełniającymi szkolnych 2010/11–2013/14 – technikami uzupełniającymi. k Łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawowymi jednostkami i administracji; bez cudzoziemców. l W 2000 r. – z roku kalendarzowego; w latach 2005–2017 z poprzedniego roku akade 2018 r. m Od roku szkolnego 2008/09 łącznie z zespołami wychowania przedszkolnego i punktami przedszkolnymi; w latach określanym jako zakłady opieki zdrowotnej). n W 2014 r. do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w grupie 3–6 lat w liczbie

a See general notes in the chapter "Education", item 1 on page 188. b Excluding schools for adults, except post-secondary school year including: e – special job-training schools, f – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 professional certification. i Since the 2005/06 school year including special job-training schools, supplementary general the school years 2010/11–2013/14 – supplementary technical secondary schools. k Including branch sections, basic branch as well as the Ministry of the Interior and Administration; excluding foreigners. l In 2000 – from the calendar year; 2005–2017 December 2018. m Since the 2008/09 school year including pre-primary education groups and pre-primary points; in defined as health care institution). n In 2014 the rate was calculated using the number of children aged 3–6 in the population

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
EDUCATION ^a (cont.)					
				Graduates in schools ^{bc} in thousands:	
10,7	10,3	x	x	primary	1
11,1	11,0	10,9	10,7	lower secondary	2
1,3	1,4	1,2	1,1	basic vocational ^e	3
6,5	6,0	5,8	5,5	general secondary ^f	4
x	x	x	x	specialised secondary	5
3,8	3,8	3,7	3,5	technical secondary ^g	6
0,1	0,1	0,1	0,1	general art ^h	7
3,4	3,0	2,7	2,3	post-secondary	8
				Graduates of basic vocational, general and technical secondary as well as general art leading to professional certification schools ^{ci} (excluding schools for adults) per 1000 population	9
9,8	9,5	9,1	8,6		
34,9	33,2	30,6	28,8	Students of higher education institutions ^k (as of 30 XI) in thousands	10
10,8	9,3	10,0	8,8	Graduates of higher education institutions ^{kl} in thousands	11
4,2	3,9	3,8	3,2	Students of schools for adults (as of the beginning of the school year) in thousands	12
1,5	1,2	1,1	1,2	Graduates of schools for adults ^c in thousands	13
				Pre-primary education ^m (as of the beginning of the school year):	
27,0	29,8	31,1	33,0	places in nursery school in thousands	14
24,7	28,2	29,5	30,7	children in thousands:	
				in nursery schools	15
6,8	8,3	8,9	8,9	in pre-primary sections in primary schools	16
661	612	655	686	Children in nursery schools ^m (as of the beginning of the school year) per 1000 children aged 3–6 ⁿ	17

policealnych. c Z poprzedniego roku szkolnego. d Dane obejmują absolwentów klasy VIII i VI. e, f Od roku szkolnego 2005/06 szkolnego 2013/14). g W latach szkolnych 2010/11–2013/14 łącznie z technikami uzupełniającymi. h Dających uprawnienia liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14) i liceami profilowanymi (do roku szkolnego 2013/14), a w latach organizacyjnymi i punktami konsultacyjnymi; bez szkół resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych mickiego, a w 2018 r. osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia szkolnych 2009/10–2012/13 bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą (do 2011 r. ludności w wieku 3–5 lat i połowie rocznika 6-latków, a w 2015 r. – w wieku 3–5 lat.

schools. c From the previous school year. d Data include graduates of the 8th and the 6th grade. e, f Since the 2005/06 school year). g In the school years 2010/11–2013/14 including supplementary technical secondary schools. h Leading to schools (until the 2013/14 school year) and specialised secondary schools (until the 2013/14 school year) as well as in organisational units as well as teaching centres in another location; excluding academies of the Ministry of National Defence from the previous academic year; in 2018 persons who obtained education diplomas between 1st December 2017 and 31st the school years 2009/10–2012/13 excluding pre-primary education in the units performing health care activities (until 2011 aged 3–5 and in half of the 6-year old population, and in 2015 – aged 3–5.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
OCHRONA ZDROWIA^a					
	Pracownicy medycyni ^b (stan w dniu 31 XII):				
1	lekarze	3388	2694	2809	2948
2	lekarze dentyści	236	384	516	489
3	pielęgniarki	6640	5931	6224	6499
4	Łóżka w szpitalach ogólnych ^c (stan w dniu 31 XII) na 10 tys. ludności	52,4	50,9	49,6	49,4
5	Leczeni w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności	1635	1860	1926	2159
6	Przychodnie ^d (stan w dniu 31 XII)	359	441	628	753
7	Apteki ogólnodostępne (stan w dniu 31 XII)	258	296	337	386
8	Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną (stan w dniu 31 XII)	4693	4053	3571	3088
	Porady udzielone w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca:				
9	lekarskie	6,0	6,7	6,9	7,4
10	stomatologiczne	0,7	0,8	0,9	1,0
11	Dzieci w żłobkach ^e i klubach dziecięcych ^f (stan w dniu 31 XII) na 1000 dzieci w wieku do lat 3	15	19	30	62
KULTURA. TURYSTYKA					
12	Biblioteki publiczne (z filiami; stan w dniu 31 XII)	267	256	243	240
13	Księgozbiór bibliotek publicznych (z filiami; stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności w wol.	3544	3733	3848	4020
14	Czytelnicy bibliotek publicznych (z filiami) na 1000 ludności	165	155	132	122
	Wypożyczenia księgozbioru ^g z bibliotek publicznych (z filiami) w wol.:				
15	na 1000 ludności	3316	2903	2670	2517
16	na 1 czytelnika	20,1	18,8	20,2	20,6
17	Miejsca w teatrach i instytucjach muzycznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	1,6	1,3	1,9	3,3
18	Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych ^h na 1000 ludności	332	281	309	252
19	Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	22	26	26	28
20	Zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności	277	349	292	396
21	Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	20	19	14	12
22	Miejsca na widowni w kinach stałych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	4,4	3,7	5,0	4,9
23	Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności	321	253	676	779
	Abonenci (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności:				
24	radiowi	220	219	156	161
25	telewizyjni	215	212	151	155
26	Baza noclegowa turystyki ⁱ (stan w dniu 31 VII)	223	180	182	248
27	w tym hotele	21	22	23	35
28	Miejsca noclegowe ^j (stan w dniu 31 VII) na 10 tys. ludności	130,5	98,1	94,7	107,7
29	Korzystający z noclegów ^k na 1000 ludności	321	332	379	503

a Od 2012 r. łącznie z danymi resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych i administracji, z wyłączeniem ochrony głównym miejscem pracy jest praktyka lekarska i pielęgniarska. c Bez miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych; w latach ust. 2 na str. 218. e Łącznie z oddziałami żłobkowymi. f Do 2010 r. bez klubów dziecięcych. g Do 2014 r. bez wypożyczeń w plenerze. i Od 2011 r. dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. k Patrz uwaga do tablic 12–16

a Since 2012 data include those of the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration, primary workplace is a medical and nurse practice. c Excluding day places in hospital wards; in 2000 and 2005 excluding e Including nursery wards. f Until 2010 excluding children's clubs. g Until 2014 excluding interlibrary lending. h Data concern more bed places. k See note to the tables 12–16 in the chapter "Culture. Tourism. Sport" on page 244.

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
HEALTH CARE^a					
3011	3178	2959	3078	Medical personnel ^b (as of 31 XII):	
492	503	449	391	doctors	1
6595	6570	6171	6096	dentists	2
				nurses	3
49,9	50,8	50,3	49,8	Beds in general hospitals ^c (as of 31 XII) per 10 thousand population	4
2163	2053	2221	2210	In-patients in general hospitals per 10 thousand population	5
760	765	764	758	Out-patient departments ^d (as of 31 XII)	6
387	406	413	398	Generally available pharmacies (as of 31 XII)	7
3072	2923	2868	2969	Population (as of 31 XII) per 1 generally available pharmacy	8
7,6	7,8	7,7	7,7	Consultations provided within the scope of out-patient health care per capita:	
1,0	1,0	1,0	0,9	doctors	9
				dental	10
70	78	82	106	Children in nurseries ^e and children's clubs ^f (as of 31 XII) per 1000 children up to the age of 3	11
CULTURE. TOURISM					
238	238	237	230	Public libraries (with branches; as of 31 XII)	12
4048	4039	4070	4036	Public library collection (with branches; as of 31 XII) per 1000 population in vol.	13
122	120	120	118	Public library borrowers (with branches) per 1000 population	14
2450	2422	2342	2292	Public library loans ^g (with branches) in vol.: per 1000 population	15
20,2	20,2	19,5	19,3	per borrower	16
3,3	3,4	3,0	3,2	Seats in theatres and music institutions (as of 31 XII) per 1000 population	17
266	196	281	342	Audience in theatres and music institutions ^h per 1000 population	18
31	30	30	30	Museums with branches (as of 31 XII)	19
461	453	354	373	Museum and exhibition visitors per 1000 population	20
12	12	13	11	Fixed cinemas (as of 31 XII)	21
5,5	5,4	5,7	5,4	Seats in fixed cinemas (as of 31 XII) per 1000 population	22
857	953	1093	1130	Audience in fixed cinemas per 1000 population	23
160	161	163	161	Subscribers (as of 31 XII) per 1000 population:	
154	154	156	155	radio	24
269	263 ^k	259 ^k	281 ^k	television	25
36	47 ^k	47 ^k	48 ^k	Tourist accommodation establishments ⁱ (as of 31 VII) of which hotels	26
113,1	118,2 ^k	118,3 ^k	123,8 ^k	Bed places ⁱ (as of 31 VII) per 10 thousand population	28
510	559 ^k	563 ^k	540 ^k	Tourists accommodated ⁱ per 1000 population	29

zdrowia w zakładach karnych b Od 2005 r. pracujący bezpośrednio z pacjentem; od 2010 r. łącznie z osobami, dla których 2000 i 2005 bez łóżek i inkubatorów dla noworodków. d Patrz uwagi ogólne działu „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna”, międzybibliotecznych. h Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa, łącznie z imprezami organizowanymi w dziale „Kultura. Turystyka. Sport” na str. 244.

excluding health care in prisons. b Since 2005 working directly with a patient; since 2010 including persons for whom the beds and incubators for newborns. d See general notes in the chapter "Health care and social welfare", item 2 on page 218. activity performed in voivodship area, including outdoor events. i Since 2011 concern establishments possessing 10 and

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
ROLNICTWO ^a I LEŚNICTWO					
1	Użytki rolne ^{bc} (stan w czerwcu) w tys. ha	1204,6	1097,5	1057,0	1078,0
2	w tym w dobrej kulturze rolnej w %	x	x	98,1	99,4
3	Powierzchnia zasiewów ^{cd} (stan w czerwcu) w tys. ha	742,5	676,8	605,8	635,2
	w tym w %:				
4	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	75,9	73,2	74,3	64,5
5	w tym: pszenica	9,7	5,8	6,2	7,3
6	żyto	17,9	15,4	12,8	7,0
7	ziemniaki	10,3	4,8	2,8	1,6
8	buraki cukrowe	0,7	0,9	0,0	0,0
	Zbiory w tys. t:				
9	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	836,1	1326,5	1309,7	1279,9
10	w tym: pszenica	132,4	119,4	125,6	167,4
11	żyto	188,3	243,3	185,8	117,2
12	ziemniaki ^e	1479,1	563,5	353,9	228,1
13	buraki cukrowe	178,3	240,0	13,0	5,1
	Plony z 1 ha w dt:				
14	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	14,8	26,8	29,1	31,2
15	w tym: pszenica	18,3	30,4	33,4	36,1
16	żyto	14,2	23,4	24,0	26,2
17	ziemniaki ^e	194	172	206	224
18	buraki cukrowe	326	414	472	602
	Zwierzęta gospodarskie ^c (stan w czerwcu):				
	bydło:				
19	w tysiącach sztuk	667,5	737,8	878,9	947,8
20	na 100 ha użytków rolnych ^b w szt.	56,0	67,2	83,1	87,9
	trzoda chlewna (w latach 2000, 2005 oraz 2013 – stan w końcu lipca):				
21	w tysiącach sztuk	947,9	873,8	552,8	354,1
22	na 100 ha użytków rolnych ^b w szt.	79,5	79,6	52,3	32,9
	Produkcja na 1 ha użytków rolnych ^b :				
23	żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso ^f (łącznie z tłuszczami i podrobami) w kg	153,5	166,9	196,1	208,4
24	mleka krowiego w l	1035	1482	1863	2195
	Skup produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych ^b :				
25	ziarno zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi) w kg	67	90	85	128
26	ziemniaki w kg	160	112	83	145
27	buraki cukrowe w kg	149	219	6	5
28	żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso ^g (łącznie z tłuszczami) w kg	89	115	148	170
29	mleko krowie w l	886	1481	1627	1925

a Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. b Od 2010 r. bez posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących uwagi ogólne działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 3 i 4 na str. 271. c W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego, bez ogrodów przydomowych. f Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, i drobiowego; w wadze poubojowej ciepłej. h Od 2018 r. zmieniono współczynniki przeliczeniowe żywca rzeźnego na wagę

a Data are presented by the official residence of land user. b Since 2010 excluding owners of agricultural land who do not scale; see general notes in the chapter "Agriculture, hunting and forestry", item 3 and 4 on page 271. c In 2010 data of the fertilizers). e Since 2010 excluding kitchen gardens. f Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, -slaughter warm weight. h Since 2018 the conversion rates in post-slaughter warm weight have been changed; data are not

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
AGRICULTURE^a AND FORESTRY					
1058,3	1094,0	1064,1	1072,7	Agricultural land ^{bc} (as of June) in thousand ha	1
99,3	99,4	99,5	99,8	of which in good agricultural condition in %	2
655,6	688,3	672,9	681,1	Sown area ^{cd} (as of June) in thousand ha	3
				of which in %:	
62,2	58,0	59,5	62,3	basic cereals (including cereal mixed)	4
8,0	7,2	8,1	7,1	of which: wheat	5
5,8	6,2	7,5	10,3	rye	6
1,8	1,2	2,5	1,0	potatoes	7
0,0	0,0	0,0	0,0	sugar beets	8
				Crop production in thousand tonnes:	
1083,0	1111,8	1197,1	990,3	basic cereals (including cereal mixed)	9
171,5	160,7	187,7	139,6	of which: wheat	10
90,1	96,9	127,5	143,6	rye	11
186,9	184,9	434,1	177,9	potatoes ^e	12
4,2	4,8	0,2	0,9	sugar beets	13
				Yields per 1 ha in dt:	
26,6	27,8	29,9	23,3	basic cereals (including cereal mixed)	14
32,6	32,4	34,4	28,7	of which: wheat	15
23,8	22,8	25,4	20,5	rye	16
163	221	260	270	potatoes ^e	17
617	663	393	579	sugar beets	18
				Livestock ^c (as of June):	
				cattle:	
949,1	947,0	1018,3	1020,9	in thousand heads	19
89,7	86,6	95,7	95,2	per 100 ha of agricultural land ^b in heads	20
				pigs (in years 2000, 2005 and 2013 – as of the end of July):	
337,2	307,9	303,1	327,8	in thousand heads	21
31,9	28,1	28,5	30,6	per 100 ha of agricultural land ^b in heads	22
				Production per 1 ha of agricultural land ^b :	
221,4	224,4	257,3	252,7 ^h	of animals for slaughter in terms of meat ^f (including fats and pluck) in kg	23
2424	2362	2568	2643	of cows' milk in l	24
				Procurement of agricultural products per 1 ha of agricultural land ^b :	
124	113	122	89	basic cereal (including cereal mixed) in kg	25
130	204	241	41	potatoes in kg	26
4	4	5	1	sugar beets in kg	27
185	191	219	208 ^h	animals for slaughter in terms of meat ^g (including fats) in kg	28
2037	2060	2255	2333	cows' milk in l	29

działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali; patrz d Od 2010 r. bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych i upraw na przyoranie (nawozy zielone). e Od 2010 r. króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej ciepłej. g Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego poubojową ciepłą (wbc); dane nie są porównywalne z danymi za lata poprzednie.

conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small Agricultural Census. d Since 2010 excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green rabbit and game; in post-slaughter warm weight. g Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-incomparable with data for previous years.

II. **WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)**
 MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
ROLNICTWO^a I LEŚNICTWO (dok.)					
1	Zużycie nawozów w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych ^{bcd} w kg:				
	mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi)	75,2	87,1	106,2	115,7
2	wapniowych	61,9	60,0	14,4	21,2
3	Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu; w 2000 r. – stan w dniu 31 XII) na 100 ha użytków rolnych ^{bd} w szt.	7,1	8,8	9,6	.
4	Powierzchnia gruntów leśnych (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	604,5	614,2	626,2	630,0
	Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII):				
5	w tysiącach hektarów	595,6	604,6	616,2	620,1
6	na 1 mieszkańca w ha	0,50	0,50	0,50	0,52
7	Lesistość (stan w dniu 31 XII) w %	29,5	30,0	30,5	30,7
8	Pozyskanie drewna (grubizny) na 100 ha powierzchni lasów w m ³	233,7	284,5	287,5	305,7
PRZEMYSŁ					
9	Produkcja sprzedana przemysłu:				
	w milionach złotych (ceny bieżące)	12239,5	16687,7	21924,0
10	rok poprzedni = 100 (ceny stałe ^e)	100,8	107,9
11	2005 = 100 (ceny stałe ^e)	100,0	118,0	152,2
12	na 1 zatrudnionego w zł (ceny bieżące)	233529	329510	429252
13	na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	10191	13857	18372
BUDOWNICTWO					
14	Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej ^f (ceny bieżące):				
	w milionach złotych	1706,6	4786,5	4339,8
15	na 1 mieszkańca w zł	1421	3975	3637
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII					
16	Linie kolejowe eksploatowane normalnotorowe:				
	w kilometrach	783	682	759	656
17	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	3,9	3,4	3,8	3,2
	Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie):				
18	w kilometrach	10569	11013	11999	12782
19	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	52,4	54,6	59,4	63,3
	Samochody osobowe zarejestrowane ^g :				
20	w tysiącach sztuk	259,1	352,4	469,4	533,1
21	na 1000 ludności	214	294	390	447
22	Ścieżki rowerowe ^h w km	326,9
	Placówki pocztowe operatora wyznaczonego ⁱ :				
23	w liczbach bezwzględnych	339	298	348	324
24	na 100 tys. ludności	28,0	24,8	28,9	27,2

a Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. b Od 2010 r. bez posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących uwagi ogólne działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 3 i 4 na str. 271. c W roku gospodarczym. d W 2010 r. dane – według miejsca wykonywania robót. g Od 2011 r. łącznie z pojazdami posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu określone jako placówki operatora publicznego (poczta publiczna).

a Data are presented by the official residence of land user. b Since 2010 excluding owners of agricultural land who do not scale; see general notes in the chapter "Agriculture, hunting and forestry", item 3 and 4 on page 271. c In farming year. d In units – by place of performing works. g Since 2011 including road vehicles having temporary permission given at the end of as the public operator (public post).

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
AGRICULTURE ^a AND FORESTRY (cont.)					
88,7	95,1	109,6	124,0	Consumption of fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land ^{bcd} in kg:	1
20,4	16,6	35,6	21,4	mineral or chemical (including mixed fertilizers)	2
.	10,1	.	.	lime	3
630,9	631,5	632,2	635,1	Agricultural tractors (as of June; in 2000 – as of 31 XII) per 100 ha of agricultural land ^{bd} in units	4
620,9	621,5	622,2	625,0	Forest land (as of 31 XII) in thousand ha	5
0,52	0,52	0,53	0,53	Forest area (as of 31 XII): in thousand hectares	6
30,8	30,8	30,8	31,0	per capita in ha	7
324,5	338,3	351,5	315,6	Forest cover (as of 31 XII) in %	8
				Removals (timber) per 100 ha of forest area in m ³	
INDUSTRY					
21942,6	23138,4	27640,6	28598,3	Sold production of industry: in million PLN (current prices)	9
106,8	106,0	111,3	102,8	previous year = 100 (constant prices ^e)	10
162,5	172,3	191,8	197,2	2005 = 100 (constant prices ^e)	11
423341	429476	492666	491675	per employee in PLN (current prices)	12
18435	19484	23322	24181	per capita in PLN (current prices)	13
CONSTRUCTION					
4263,7	3240,3	4915,9	5208,4	Sales of construction and assembly production ^f (current prices): in million PLN	14
3582	2728	4148	4404	per capita in PLN	15
TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS – as of 31 XII					
654	654	734	759	Railway lines operated – standard gauge: in kilometres	16
3,2	3,2	3,6	3,8	per 100 km ² of total area in km	17
12925	13145	13356	13440	Hard surface public roads (urban and non-urban): in kilometres	18
64,0	65,1	66,2	66,6	per 100 km ² of total area in km	19
551,5	575,7	596,4	620,5	Registered passenger cars ^g : in thousand units	20
464	485	503	525	per 1000 population	21
453,8	465,1	517,4	576,8	Bicycle paths ^h – length in km	22
321	325	332	338	Post offices of appointed operator ⁱ : in absolute numbers	23
27,0	27,4	28,0	28,6	per 100 thousand population	24

działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali; patrz Powszechnego Spisu Rolnego. e Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 10 na str. 24. f Zrealizowanej przez podmioty budowlane roku. h Bez szlaków rowerowych. i W 2000 r. placówki pocztowe i placówki usług telekomunikacyjnych; w latach 2005–2012

conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small 2010 data of the Agricultural Census. e See general notes, to the Yearbook, item 10 on page 24. f Realized by construction the year. h Excluding bicycle trails. i In 2000 post offices and telecommunication service offices; in 2005–2012 determined

II. **WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)**
 MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
HANDEL					
	Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące):				
1	w milionach złotych	9676,8	10571,8	11672,6	13222,2
2	na 1 mieszkańca w zł	7987	8803	9693	11080
3	Sklepy ^a (stan w dniu 31 XII) w tys.	11,9	10,1	10,3	10,1
4	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 sklep ^a	101	118	117	118
FINANSE PUBLICZNE					
	Budżety gmin^b				
	Dochody:				
5	w milionach złotych	888,1	1347,3	2039,5	2458,1
6	na 1 mieszkańca w zł	1124	1737	2622	3209
	Wydatki:				
7	w milionach złotych	916,6	1334,7	2325,5	2470,5
8	na 1 mieszkańca w zł	1160	1720	2990	3225
	Budżety miast na prawach powiatu				
	Dochody:				
9	w milionach złotych	714,7	1015,8	1803,8	2359,5
10	na 1 mieszkańca w zł	1695	2389	4229	5521
	Wydatki:				
11	w milionach złotych	765,2	1052,9	2014,5	2138,8
12	na 1 mieszkańca w zł	1815	2476	4723	5005
	Budżety powiatów				
	Dochody:				
13	w milionach złotych	368,4	418,3	653,8	732,6
14	na 1 mieszkańca w zł	466	539	841	956
	Wydatki:				
15	w milionach złotych	366,2	421,2	670,5	731,4
16	na 1 mieszkańca w zł	464	543	862	955
	Budżet województwa				
	Dochody:				
17	w milionach złotych	118,9	168,9	442,3	766,5
18	na 1 mieszkańca w zł	98	141	367	642
	Wydatki:				
19	w milionach złotych	122,5	182,8	411,7	744,0
20	na 1 mieszkańca w zł	101	152	342	623

a Dane za 2000 r. nieporównywalne z danymi za lata następne w związku ze zmienioną od 2004 r. metodą badania sklepów.
 a Data for 2000 are not comparable with data for the following years due to changed, since 2004, method of shop survey.

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
TRADE					
13793,5	13090,4	14982,3	15136,9	Retail sales (current prices):	
11589	11023	12641	12799	in million PLN	1
10,0	10,0	9,9	9,2	per capita in PLN	2
119	124	120	128	Shops ^a (as of 31 XII) in thousands	3
				Number of population (as of 31 XII) per shop ^a	4
PUBLIC FINANCE					
				Budgets of gminas^b	
2569,0	2861,9	3096,2	3434,9	Revenue:	
3369	3771	4098	4565	in million PLN	5
				per capita in PLN	6
2482,0	2725,5	3130,8	3657,3	Expenditure:	
3255	3591	4144	4860	in million PLN	7
				per capita in PLN	8
				Budgets of cities with powiat status	
				Revenue:	
1941,3	2259,4	2529,7	2897,6	in million PLN	9
4539	5272	5888	6736	per capita in PLN	10
				Expenditure:	
2017,2	2210,4	2644,4	3064,8	in million PLN	11
4716	5158	6155	7124	per capita in PLN	12
				Budgets of powiats	
				Revenue:	
749,3	716,4	767,6	885,7	in million PLN	13
983	944	1016	1177	per capita in PLN	14
				Expenditure:	
737,6	688,0	751,0	938,0	in million PLN	15
967	906	994	1247	per capita in PLN	16
				Budget of voivodship	
				Revenue:	
847,6	423,9	567,8	707,1	in million PLN	17
712	357	479	598	per capita in PLN	18
				Expenditure:	
930,7	374,1	521,4	794,9	in million PLN	19
782	315	440	672	per capita in PLN	20

^b Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

^b Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (dok.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE^a					
1	Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				
1	w milionach złotych	2282,1	3266,9	5050,9	6871,5
2	na 1 mieszkańca w zł	1884	2720	4194	5758
3	Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				
3	w milionach złotych	39372,6	49915,5	66592,9	85048,0
4	na 1 mieszkańca w zł	32497	41607	55335	71354
RACHUNKI REGIONALNE^b					
5	Produkt krajowy brutto(ceny bieżące):				
5	w milionach złotych
6	na 1 mieszkańca w zł
7	Produkt krajowy brutto (ceny stałe)				
7	– rok poprzedni = 100
8	Wartość dodana brutto(ceny bieżące):				
8	w milionach złotych
9	na 1 mieszkańca w zł
10	Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				
10	w milionach złotych
11	na 1 mieszkańca w zł
12	Realne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych – rok poprzedni = 100
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W REJESTRZE REGON^c – stan w dniu 31 XII					
13	Ogółem: w tysiącach	85,8	88,9	91,9	98,3
14	na 10 tys. ludności	709	741	763	825
15	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej:				
15	w tysiącach	15,5	16,8	18,8	22,4
16	w tym:				
16	spółdzielnie	0,6	0,5	0,5	0,5
17	spółki handlowe	2,4	3,7	4,5	5,9
18	w tym z udziałem kapitału zagranicznego	0,3	0,4	0,5	0,7
19	spółki cywilne	6,6	4,5	4,7	5,0
20	2000 = 100	100,0	108,5	121,1	144,4
21	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą:				
21	w tysiącach	70,3	72,1	73,1	75,9
22	2000 = 100	100,0	102,5	103,9	108,0
23	na 10 tys. ludności	581	601	607	637

a Dane za 2000 r. nieporównywalne w związku z nowelizacją w 2002 r. ustawy o rachunkowości. b Dane za 2015 r. i 2016 r. regionalne", ust. 13 na str. 357. c Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Data for 2000 are not comparable due to amendments in 2002 of the Act of Accounting. b Data for 2015 and 2016 were accounts", item 13 on page 357. c Excluding persons tending private farms in agriculture.

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
INVESTMENTS. FIXED ASSETS ^a					
6848,3	4957,1	6377,3	7763,9	Investment outlays (current prices):	1
5754	4174	5381	6565	in million PLN	2
				per capita in PLN	
91087,0	94528,1	98496,6	104482,8	Gross value of fixed assets (as of 31 XII;	3
76621	79661	83151	88430	current book-keeping prices):	4
				in million PLN	
				per capita in PLN	
REGIONAL ACCOUNTS ^b					
39607	40735	43942	.	Gross domestic product (current prices):	5
33276	34300	37077	.	in million PLN	6
				per capita in PLN	
101,6	101,5	105,4	.	Gross domestic product (constant prices)	7
				– previous year = 100	
35139	35981	38591	.	Gross value added (current prices):	8
29522	30298	32561	.	in million PLN	9
				per capita in PLN	
26856	29035	30420	.	Gross nominal disposable income in the household	10
22564	24449	25667	.	sector :	11
				in million PLN	
				per capita in PLN	
102,8	109,2	102,6	.	Gross disposable income in the households sector	12
				– previous year = 100	
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE REGON REGISTER ^c – as of 31 XII					
99,3	100,0	101,2	103,0	Total: in thousands	13
835	842	854	872	per 10 thousand population	14
23,1	23,9	24,5	23,5	Legal persons and organizational entities without	15
0,5	0,5	0,5	0,3	legal personality:	
6,5	7,1	7,7	7,1	in thousands	
0,8	0,9	1,0	0,9	of which:	
5,1	5,1	5,2	5,2	co-operatives	16
148,6	154,0	157,7	151,6	commercial companies	17
				of which with foreign capital participation	18
				civil law partnerships	19
				2000 = 100	20
76,3	76,1	76,7	79,5	Natural persons conducting economic activity:	21
108,4	108,2	109,1	113,1	in thousands	22
641	641	648	673	2000 = 100	23
				per 10 thousand population	

zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika; patrz uwagi ogólne działu „Rachunki

changed in relations to the data published in the previous edition of Yearbook; see general notes in the chapter "Regional

**DZIAŁ I
GEOGRAFIA**

**CHAPTER I
GEOGRAPHY**

TABL. 1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE
GEOGRAPHIC LOCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	W stopniach i minutach In degrees and minutes	W km In km	SPECIFICATION
Najdalej wysunięte punkty granicy województwa:				Furthest extended points of the voivodship border:
na północ (szerokość geograficzna północna)	Wiżajny	54°25'	x	in the north (northern geographic latitude)
na południe (szerokość geograficzna północna)	Mielnik	52°17'	x	in the south (northern geographic latitude)
na zachód (długość geograficzna wschodnia)	Turośl	21°36'	x	in the west (eastern geographic longitude)
na wschód (długość geograficzna wschodnia)	Białowieża	23°57'	x	in the east (eastern geographic longitude)
Rozciągłość:				Extent:
z południa na północ	x	2°08'	236	from south to north
z zachodu na wschód	x	2°21'	161	from west to east

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.
S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2. POWIERZCHNIA I GRANICE W 2019 R.
Stan w dniu 1 stycznia
AREA AND BORDERS IN 2019
As of 1st January

WYSZCZEGÓLNIENIE	W liczbach bezwzględnych In absolute numbers	W odsetkach In percent	SPECIFICATION
Powierzchnia w km ²	20187,0	x	Area in km ²
Długość granicy w km	936,4	100,0	Length of border in km
z Białorusią	245,9	26,3	with Belarus
z Litwą	104,3	11,1	with Lithuania
z województwami:			with voivodships:
lubelskim	4,0	0,4	Lubelskie
mazowieckim	358,2	38,2	Mazowieckie
warmińsko-mazurskim	224,6	24,0	Warmińsko-Mazurskie

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.
S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 3. **UKŁAD PIONOWY POWIERZCHNI**
ELEVATIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	Wzniesienie nad poziom morza w m Elevation above sea level in m	SPECIFICATION
Najwyżej położony punkt – okolice miejscowości Wiżajny	Wiżajny	298	Highest point – surroundings of Wiżajny
Najniżej położony punkt – okolice miejscowości Miastkowo	Miastkowo	92	Lowest point – surroundings of Miastkowo

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.
S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 4. **TEMPERATURY POWIETRZA**
AIR TEMPERATURES

STACJA METEOROLO- GICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziom morza w m Station elevation above the sea level in m	Temperatury w °C Temperatures in °C						
		średnie ^a average ^a				skrajne extreme		amplitudy temperatur skrajnych ampli- tudes of extreme tempera- tures
		1971–2000	1991–2000	2001–2010	2018	maksimum maximum	minimum minimum	
						1971–2018		
Białystok	148	6,9	7,2	7,5	8,7	35,5	–35,4	70,9
Suwałki	184	6,3	6,8	7,1	8,2	35,2	–30,6	65,8

a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.
Ź r ó d ł o: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Państwowego Instytutu Badawczego.
a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.
S o u r c e: data of the Institute of Meteorology and Water Management, National Research Institute.

TABL. 5. **OPADY ATMOSFERYCZNE, PRĘDKOŚĆ WIATRU, USŁONECZNIENIE I ZACHMURZENIE**
ATMOSPHERIC PRECIPITATION, WIND VELOCITY, INSOLATION AND CLOUDINESS

STACJA METEOROLO- GICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziom morza w m Station elevation above the sea level in m	Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm			Średnia prędkość wiatru w m/s Average wind velocity in m/s	Usłone- cznienie w h Insolation in h	Średnie za- chmurzenie w oktan- tach ^a Average cloudiness in octants ^a	
		1971–2000	1991–2000	2001–2010				2018
		średnie ^b average ^b						
		Białystok	148	577	573	613	536	2,2
Suwałki	184	591	575	619	524	3,1	1975	5,0

a Stopień zachmurzenia nieba od 0 (niebo bez chmur) do 8 (niebo całkowicie pokryte chmurami). b Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.
Ź r ó d ł o: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Państwowego Instytutu Badawczego.
a Degree of cloudiness from 0 (no clouds) to 8 (total cloud cover). b Data for multi-year periods include annual averages from these periods.
S o u r c e: data of the Institute of Meteorology and Water Management, National Research Institute.

TABL. 6. **WIĘKSZE RZĘKI^a**
PRINCIPAL RIVERS^a

RZEKI ^b RIVERS ^b	Długość ^c w km Length ^c in km		Odbiornik ^d Recipient ^d	Powierzchnia ^e zlewni w km ² Drainage ^e basin area in km ²	
	ogółem ^e total ^e	w tym w województwie of which in voivodship		ogółem ^e total ^e	w tym w województwie of which in voivodship
Narew	468,0	295,2	Wisła	53854,8	17550,0
Narewka	43,6	43,6	Narew	460,5	460,5
Orlanka	54,6	54,6	Narew	512,0	512,0
Biała	36,2	36,2	Orlanka	207,1	207,1
Supraśl	103,0	103,0	Narew	1843,7	1843,7
Stoja	38,1	38,1	Supraśl	220,1	220,1
Sokołda	51,0	51,0	Supraśl	488,8	488,8
Płoska	34,1	34,1	Supraśl	216,4	216,4
Nereśń	47,8	47,8	Narew	298,7	298,7
Ślina	43,6	43,6	Narew	355,4	355,4
Biebrza	183,6	183,6	Narew	7092,6	5055,7
Sidra	38,8	38,8	Biebrza	299,3	299,3
Netta	118,4	115,4	Biebrza	1300,7	1240,0
Blizna	20,3	20,3	Netta	352,7	352,7
Szczeberka	60,1	60,1	Blizna	226,3	226,3
Brzozówka	72,9	72,9	Biebrza	693,2	693,2
Kumiałka	41,7	41,7	Brzozówka	220,4	220,4
Lega (Jegrznia)	145,1	63,2	Biebrza	1061,7	359,4
Elk	127,0	34,2	Biebrza	1556,8	352,5
Wissa	59,4	59,4	Biebrza	515,7	470,4
Gać	23,3	23,3	Narew	431,3	431,3
Jablonka	33,7	33,7	Gać	224,5	224,5
Pisa	151,1	53,2	Narew	4513,7	847,6
Skroda	57,9	57,9	Pisa	405,8	405,8
Ruż	41,3	30,1	Narew	358,5	264,3
Bug	639,4	92,7	Narew	19356,6	3723,0
Leśna (Leśna Prawa)	36,4	36,4	Bug	355,6	355,6
Pulwa	17,2	17,2	Bug	200,9	200,9
Nurzec	108,6	108,6	Bug	2080,5	2066,0
Nurczyk	40,4	40,4	Nurzec	279,3	279,3
Leśna	27,2	27,2	Nurzec	320,7	320,7
Mianka	27,9	27,9	Nurzec	210,5	210,5
Brok	89,9	46,0	Bug	810,9	439,9
Czarna Hańcza	133,3	133,3	Niemen	1615,8	1615,8
Marycha	98,1	98,1	Czarna Hańcza	459,6	459,6
Świsłocz	44,3	44,3	Niemen	340,3	340,3
Szeszupa (Szeszupie)	27,6	27,6	Niemen	304,9	304,9

a O powierzchni zlewni w województwie powyżej 200 km². b Uszeregowane w porządku hydrograficznym. c Obliczono na podstawie Mapy Podziału Hydrograficznego Polski, uwzględniono odcinki rzek, które płyną przez jeziora, po granicy państwa i województwa. d Rzeka lub zbiornik wodny, do którego uchodzi dopływ. e Długości rzek oraz powierzchnie zlewni zostały podane dla rzek i zlewni w granicach Polski.

Źródło: dane Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku – Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

a Of drainage basin area in Podlaskie Voivodship bigger than 200 km². b Listed according to hydrographic order. c Calculated according to Map of Hydrographic Division of Poland, the river sections which flow into lakes, on the national or the voivodship border were also included. d River or reservoir into which the water flows. e River length and drainage basin area shown for rivers and drainage basin within Poland.

Source: data of the Regional Water Management Authority in Białystok – the Polish Waters National Water Management Holding.

TABL. 7. **WIĘKSZE I GŁĘBSZE JEZIORA**
LARGER AND DEEPER LAKES

JEZIORA LAKES	Polozenie Placement		Powierzchnia ^a w ha Area ^a in ha	Głębokość maksymalna w m Maximum depth in m	Objętość w tys. m ³ Capacity in thousand m ³
	dorzecze drainage basin	powiat powiat			
WEDŁUG POWIERZCHNI BY AREA					
Wigry	Niemen	augustowski/suwalski	2168,3	73,2	336726,7
Rajgrodzkie ^b	Wisła	ełcki/grajewski	1509,9	52,0	142623,2
Gaładuś ^c	Niemen	sejneński	707,0	54,8	92474,7
Sajno	Wisła	augustowski	526,3	27,0	52446,8
Dręstwo	Wisła	augustowski	507,8	25,0	42734,6
Białe Augustowskie	Wisła	augustowski	475,1	30,0	41716,5
Serwy	Niemen	augustowski	447,6	41,5	67181,5
Necko	Wisła	augustowski	410,3	25,0	40561,4
Szelment Wielki	Niemen	suwalski	346,2	45,0	53492,0
Rospuda Filipowska ...	Wisła	suwalski	327,9	38,9	49731,8
Hańcza	Niemen	suwalski	308,4	108,5	120364,1
Pomorze	Niemen	sejneński	293,2	23,5	25280,5
Wiżajny	Pregola	suwalski	291,3	5,3	7746,1
Kolno	Wisła	augustowski	254,3	3,3	3303,4
Studzieniczne	Wisła	augustowski	247,2	30,5	22073,6
WEDŁUG GŁĘBOKOŚCI BY DEPTH					
Hańcza	Niemen	suwalski	308,4	108,5	120364,1
Wigry	Niemen	augustowski/suwalski	2168,3	73,2	336726,7
Gaładuś ^c	Niemen	sejneński	707,0	54,8	92474,7
Rajgrodzkie ^b	Wisła	ełcki/grajewski	1509,9	52,0	142623,2
Białe Filipowskie	Pregola	suwalski	129,0	52,0	22662,3
Ożewo (Użewo)	Niemen	suwalski	56,3	49,6	9326,4
Garbas	Wisła	suwalski	138,0	48,0	31809,7
Busznica	Wisła	augustowski	46,4	48,0	3350,6
Szurpiły	Niemen	suwalski	83,2	46,2	8168,0
Szelment Wielki	Niemen	suwalski	346,2	45,0	53492,0
Długie Krasnopolskie	Niemen	sejneński	96,7	45,0	7669,4
Okmin	Niemen	suwalski	118,8	42,4	14310,4
Dmitrowo	Niemen	sejneński	59,6	42,0	6476,6
Serwy	Niemen	augustowski	447,6	41,5	67181,5
Rospuda Filipowska ...	Wisła	suwalski	327,9	38,9	49731,8

a Obliczono na podstawie Mapy Podziału Hydrograficznego Polski. b Jezioro na pograniczu województw warmińsko-mazurskiego i podlaskiego; powierzchnia na terenie województwa podlaskiego wynosi 987,2 ha. c Jezioro graniczne – na terytorium Polski 544,6 ha.

Ź r ó d ł o: w zakresie położenia i powierzchni – dane Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku – Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, w zakresie głębokości i objętości – dane według Atlasu Jezior Polski t. III pod red. J. Jańczaka, IMGW Bogucki Wydawnictwo Naukowe S.C. Poznań 1999.

a Calculated according to Map of Hydrographic Division of Poland. b Lake at the borderland between Warmińsko-Mazurskie and Podlaskie Voivodships; area within Podlaskie Voivodship – 987,2 ha. c Border lake – in Poland 544,6 ha.

S o u r c e: in the scope of placement and area – data of the Regional Water Management Authority in Białystok – the Polish Waters National Water Management Holding, in the scope of maximum depth and capacity – data based on Atlas Jezior Polski t. III, edited by J. Jańczak, IMGW Bogucki Wydawnictwo Naukowe S.C. Poznań 1999.

Uwagi ogólne

1. Informacje o **stanie geodezyjnym i kierunkach wykorzystania powierzchni województwa** ujmowane są według form władania i rejestrowych w oparciu o ewidencję gruntów i budynków wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (jednolity tekst Dz. U. 2016 poz. 1034, z późniejszymi zmianami).

Dane o **gruntach rolnych wyłączonych na cele nierolnicze i leśnych na cele nieleśne** dotyczą gruntów, za które pobrano należności i opłaty w trybie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 1161), która chroni wszystkie grunty rolne zaliczone do klas bonitacyjnych I–III oraz grunty rolne klas bonitacyjnych IV–VI wytworzone z gleb organicznych.

2. Dane o **gruntach zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania** dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa rolnicza lub leśna zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej (grunty zdegradowane).

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

3. Informacje o **poborze wody** dotyczą:

1) w pozycji „na cele produkcyjne” – poza rolnictwem (z wyłączeniem ferm przemysłowego chowu zwierząt oraz zakładów zajmujących się produkcją roślinną), leśnictwem, łowiectwem i rybactwem – jednostek organizacyjnych wnoszących opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie minimum 5 dam³ i więcej wody podziemnej albo co najmniej 20 dam³ i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam³ i więcej ścieków;

General notes

1. Information regarding the **geodesic status and use of voivodship land** is classified by ownership and register groups, according to the land and building register as a result of the regulation of the Minister of Regional Development and Construction, dated 29th March 2001 in regard to the registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2016 item 1034, with later amendments).

Data regarding **agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non-forest purposes** concern land, for which payments and fees were collected, on the basis of the Law on Agricultural and Forest Land Protection, dated 3rd February 1995 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1161), which protects all agricultural land included in quality classes I–III as well as agricultural land included in quality classes IV–VI comprised of organic soils.

2. Data regarding **devastated and degraded land requiring reclamation and management** concern land which has completely lost its utility value (devastated land) and land the rural or forest utility value of which has declined due to worsening of natural conditions or environmental changes and industrial activity as well as due to inappropriate agricultural practices (degraded land).

Reclamation of land consists in assigning or restoration a utility or natural value to devastated or degraded land through appropriate landscaping, improving physical and chemical properties, regulating waterways, regenerating soils, strengthening scarps as well as constructing or reconstructing necessary roads.

3. Information regarding **water withdrawal** concerns:

1) in the item “for production purposes” – excluding agriculture (except industrial livestock farming and crop production plants), forestry, hunting and fishing – organizational entities making payments for the annual withdrawal of minimum 5 dam³ or more of underground water, or 20 dam³ or more of surface water from their own sources, or discharging not less than 20 dam³ or more of wastewater annually;

- 2) w pozycji „nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych” – jednostek organizacyjnych rolnictwa, leśnictwa i rybactwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni od 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni od 10 ha;
- 3) w pozycji „eksploatacja sieci wodociągowej” – wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itp.).

4. Dane o ściekach dotyczą ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi przez jednostki określone w ust. 3, pkt 1) i pkt 3). Do tych samych jednostek odnoszą się dane o **wyposażeniu w oczyszczalnie ścieków**.

Jako **ścieki wymagające oczyszczania** przyjęto ścieki odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód, do ziemi lub do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami chłodniczymi, jak również łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i obiektów budowlanych), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Wody chłodnicze są to wody używane w procesach produkcyjnych, głównie w elektrowniach ciepłych do celów chłodzenia. Są to zwykle wody podgrzane, które powodują tzw. zanieczyszczenie termiczne wód.

Za **wody chłodnicze niewymagające oczyszczania** uznaje się wody, które spełniają następujące warunki:

- są odprowadzane do wód wydzielonym dla nich systemem kanalizacji,
- ładunki zanieczyszczeń w wodach chłodniczych po procesie produkcyjnym nie są większe od ładunków zanieczyszczeń w wodach pobranych do celów chłodzenia,
- temperatura wód chłodniczych odprowadzonych do jezior oraz ich dopływów nie przekracza 26°C, a do pozostałych wód, z wyjątkiem morza terytorialnego, nie przekracza 35°C.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenu i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzeniu lub flotacji, przy użyciu krat, sit, piaskowników, odtłuszczaczy współpracujących z osadnikami Imhoffa.

- 2) in the item "irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds" – agricultural, forest and fishing organizational entities, consuming water for irrigation of agricultural or forest land with the area of 20 ha or more, and for the purpose of exploitation of fish ponds with the area of 10 ha or more;
- 3) in the item "exploitation of water supply network" – all entities responsible for the management of the water supply network (including housing co-operatives, water companies, waterworks and workplaces etc.).

4. Data regarding wastewater concern wastewater discharged into waters or into the ground by entities described in item 3, point 1) and point 3). Data regarding **entities possessing wastewater treatment plants** concern the same entities.

Wastewater requiring treatment is understood as wastewater discharged by means of open channels or ditch systems directly into waters, into the ground or to sewage network from entities engaged in production (including polluted cooling water and polluted water from drainage of mines and constructions), other entities as well as households.

Cooling water means water used in production processes, mainly in heat and power generating plants for cooling. This is usually hot water, which causes so-called thermal pollution of water.

Cooling water not requiring treatment is water which meets the following conditions:

- is discharged in waters by a separate sewage system,
- the charge of pollutants in cooling water after the production process is not greater than the charge of pollutants in water withdrawn for cooling purposes,
- the temperature of cooling water discharged into lakes and their inflows does not exceed 26°C as well as into other waters, except territorial sea, does not exceed 35°C.

Data regarding **treated wastewater** concern wastewater treated mechanically, chemically, biologically and with increased biogene removal and discharged into waters or into the ground.

Mechanical treatment of wastewater is understood as the process of removing only non-soluble pollutants, i.e. solid bodies and fats subject to settlement or flotation, using grates, filters, grit chambers, grease traps and sedimentation tanks.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych, względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węglu aktywnym itp.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. poprzez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogennych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysokoelektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Kilkustopniowe oczyszczanie odprowadzanych ścieków, np. biologiczne z podwyższonym usuwaniem biogenów lub mechaniczno-chemiczno-biologiczne, zakwalifikowano do najwyższego stopnia oczyszczania (z podwyższonym usuwaniem biogenów, biologicznego lub chemicznego).

Oczyszczalnie ścieków komunalnych obejmują wszystkie oczyszczalnie pracujące na sieci kanalizacyjnej. Nieobjęte są badaniami statystycznymi oczyszczalnie przydomowe (przysagrodowe) lub oczyszczające ścieki wyłącznie dowożone (czyli oczyszczalnie niepracujące na sieci kanalizacyjnej).

Dane o **ludności miast i wsi korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie pracujące na sieci kanalizacyjnej.

5. Informacje o źródłach i wielkości **emisji zanieczyszczeń powietrza** z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza oraz o stanie **wyposażenia i efektach eksploatacji urządzeń do redukcji tych zanieczyszczeń** dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 1986 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40) z późniejszymi zmianami.

Ustalona zbiorowość badanych jednostek utrzymywana jest corocznie, co m.in. zapewnia zachowanie ciągłości i porównywalności wyników badania. Zbiorowość ta może być powiększona jedynie w szczególnych wypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Chemical treatment of wastewater consists in precipitating certain soluble compounds or their neutralization through chemical methods, such as coagulation, sorption on active carbon etc.

Biological treatment of wastewater occurs through mineralization processes caused by microorganisms in the natural water environment (e.g. through agricultural use of wastewater, field irrigation, fish ponds) or in artificial facilities (biofilters, activated sludge) and consists in the removal of organic pollutants or biogenous and refractive compounds from wastewater.

Increased biogene removal from wastewater occurs in wastewater treatment plants with highly efficient treatment technologies (mostly biological and also chemical) allowing for an increased reduction in nitrogen and phosphorus content.

A few steps treatment of discharged wastewater, e.g. biological with increased biogene removal or mechanical, chemical and biological, was classified as the highest degree of the treatment process (with increased biogene removal, biological or chemical).

Municipal wastewater treatment plants cover all water treatment plants within a sewage network. The statistical survey do not include household wastewater treatment facilities or plants which treat only transported wastewater (i.e. wastewater treatment plants which operate outside the sewage system).

Data on **urban and rural population connected to wastewater treatment plants** are presented on the basis of estimates of the number of population served by wastewater treatment plants working on sewage network.

5. Information regarding the sources and amounts of **industrial atmospheric pollutant emission** from plants of significant nuisance to air quality as well as **the equipment reducing such pollutants and the effects of its utilization** concerns organizational entities established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 13rd January 1986, regarding payments for economic use of the environment and modifications to it (Journal of Laws No. 7, item 40) with later amendments.

The established group of surveyed entities maintained annually which i.a. assures comparability of data, may only be increased in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high threshold of pollutant emission.

Dane o **emisji zanieczyszczeń pyłowych** dotyczą pyłów: ze spalania paliw, cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotrwałych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji zanieczyszczeń gazowych** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, dwutlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych.

Dane o emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych i ogrzewczych) oraz niezorganizowaną (z hald, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych itp.).

Ze względu na to, że wielkość **emisji dwutlenku węgla** charakteryzuje się dużymi bezwzględными wartościami, **wskaźnik dotyczący stopnia redukcji zanieczyszczeń gazowych** został wyliczony i przedstawiony **bez uwzględnienia emisji dwutlenku węgla**.

Wielkość emisji z poszczególnych źródeł i poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń ustalona została albo na drodze pomiarów, albo na podstawie obliczeń z bilansu surowcowo-paliwowego w oparciu o wskaźniki emisji zanieczyszczeń dla charakterystycznych procesów technologicznych.

6. Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody: dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów; roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową; zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia; siedlisk przyrodniczych; siedlisk zagrożonych wyginieciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów; tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt; krajobrazu; zieleni w miastach i wsiach; zadrzewień.

Podstawą prawną regulującą ustanowienie form ochrony przyrody jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 1614, z późniejszymi zmianami).

Dane dotyczące powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej nie uwzględniają informacji o obszarach sieci Natura 2000, obejmują tylko tę ich część, która mieści się w granicach pozostałych obszarów prawnie chronionych.

Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Data regarding **emission of particulates pollutants** concern: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot as well as other types of particulates pollutants.

Data regarding **emission of gaseous pollutants** concern: sulphur dioxide, carbon monoxide, carbon dioxide, nitrogen oxides, hydrocarbons as well as other types of gaseous pollutants.

Data regarding emission of particulates and gaseous pollutants include organized emission (from technological and heating facilities) and non-organized emission (from waste dumps and landfills, in the course of reloading of volatile or loose substances, from production halls etc.).

Due to the high absolute values which characterize the **emission of carbon dioxide**, the **indicator of reduction of gaseous pollutants** was calculated and presented **excluding carbon dioxide emission**.

Emission volumes from various sources and of different pollutant types were estimated through measurements or on the basis of calculations of the raw material and fuel balance based on pollutant emission indicators for the characteristic technological processes.

6. Nature protection consists in maintenance, balanced use and renewal of natural resources, objects and elements as: wild plants, animals and fungi; plants, animals and fungi under species protection; migratory animals; natural habitats; habitats threatened with extinction, rare and protected species of plants, animals and fungi; objects of animate and inanimate nature as well as fossil plant and animal remains; landscape; green belts within cities and villages; plantings.

The legal basis regulating establishing forms of nature protection is the Law on Nature Protection, dated 16th April 2004 (uniform text, Journal of Laws 2018 item 1614, with later amendments).

Data regarding legally protected areas possessing unique environmental value do not include information concerning the areas of the Nature 2000 network, data include only the part located within the legally protected areas.

National park includes protected areas distinguishing for particular natural, scientific, social, cultural and educational values, not smaller than 1000 ha, where all nature elements and specific landscape features are protected.

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Stanowiska dokumentacyjne to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, jak np.: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Parki spacerowo-wypoczynkowe są to tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, place zabaw, aleje spacerowe, ławki itp.

Nature reserve includes areas in natural or slightly changed state, ecosystems, refuges and natural habitats. It also protects habitats of plants, animals and fungi as well as formations and elements of inanimate nature, having essential environmental, scientific, cultural values or landscape features.

Landscape park is an area protected because of its natural, historical and cultural values as well as for landscape features. The aim of landscape park creation is preservation and dissemination of these values in conditions of sustainable development.

Protected landscape area includes areas protected because of distinguishing landscape characterized by various ecosystem types, valuable because of their functions satisfying the needs of tourism and recreation or functions of ecological corridors.

Documentation sites are not distinguished on the surface or possible to be distinguished, important in scientific and educational terms, places of occurrence of geological formations, concentrations of fossils or mineral formations, caves or rock shelters along with silt-covered grounds and fragments of active and closed surface and underground excavations.

Ecological areas are worth protecting fragments of ecosystems of significant importance for biodiversity, such as: natural water reservoirs, field and forest ponds, groups of trees and shrubs, swamps, peat bogs, dunes, patches of non-used vegetation, old river beds, natural habitats, habitats of rare or protected species of plants, animals or fungi, their refuges and places of reproduction or places of seasonal residence.

Landscape-nature complexes are fragments of natural and cultural landscape that are worth of protection due to their scenic or aesthetic features.

Monuments of nature are single objects of animate and inanimate nature or their clusters of special environmental, scientific, cultural, historical or landscape value and of distinctive individual features, trees of impressive size, native and alien shrubs, springs, waterfalls, karst springs, rocks, ravines, erratic blocks and caves.

Strolling-recreational parks are green areas of at least 2 ha in size, maintained for the recreational needs of the population, featuring roads, squares, walkways, benches, etc.

Zieleńce są to tereny zieleni o powierzchni poniżej 2 ha, na których dominującą funkcję pełni wypoczynek.

Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną i estetyczną.

7. Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza pozbyć się lub do których pozbycia się jest obowiązany.

Informacje o odpadach od 2013 r. opracowano w oparciu o ustawę z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 992, z późniejszymi zmianami).

Prezentowane rodzaje odpadów od 2015 r. są zgodne z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. poz. 1923).

Dane dotyczące odpadów odzyskanych i unieszkodliwionych od 2014 r. obejmują odpady zagospodarowane przez wytwórcę we własnym zakresie. Dane za lata poprzednie dotyczą odpadów odzyskanych i unieszkodliwionych zarówno we własnym zakresie, jak i przekazanych innym odbiorcom w celu odzysku lub unieszkodliwienia.

Informacje o **ilości i rodzajach odpadów** dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Przez **odzysk odpadów** rozumie się jakikolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów, które w przeciwnym przypadku zostałyby użyte do spełnienia danej funkcji, lub w wyniku którego odpady są przygotowywane do spełnienia takiej funkcji w danym zakładzie lub ogólnie w gospodarce.

Przez **unieszkodliwianie odpadów** rozumie się proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii.

Magazynowanie odpadów to czasowe przechowywanie odpadów obejmujące:

- wstępne magazynowanie odpadów przez ich wytwórcę,
- tymczasowe magazynowanie odpadów przez prowadzącego zbieranie odpadów,
- magazynowanie odpadów przez prowadzącego przetwarzanie odpadów.

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Lawns are areas of less than 2 ha in size, in which recreational activity dominates.

Estate green belts are located in residential areas and are used for the purposes of recreation and isolation.

7. Waste means any substance or object, which the holder thereof discards or intends or is required to discard.

Data on waste since 2013 have been compiled on the basis of the Law on Waste, dated 14th December 2012 (uniform text Journal of Laws 2018 item 992, with later amendments).

Since 2015 types of waste presented have been consistent with the waste catalogue introduced by the decree of the Minister of the Environment, dated 9th December 2014 (Journal of Laws item 1923).

Since 2014 data on waste recovered and disposed included waste treated by waste producer on its own. Data on waste recovered and disposed for previous years included waste treated both by waste producer on its own and transferred to other recipient for recovery or disposal.

Information regarding the **quantity and type of waste** concerns plants which generated over 1 thousand tonnes of waste in the course of the year or accumulated 1 million tonnes of waste and more (excluding municipal waste).

Recovery of waste is understood as any process, the main result of which is waste serving a useful purpose by replacing other materials which would otherwise have been used to fulfill a particular function, or as a result of which waste is being prepared to fulfill that function, in the plant or generally in the economy.

Disposal of waste is understood as a process which is not recovery even where the operation has as a secondary consequence the reclamation of substances or energy.

Waste storage is a temporary waste storage including:

- preliminary storage of waste by its producer,
- temporary storage of waste by the one collecting waste,
- storage of waste by the one processing waste.

Data regarding **waste landfilled up to now (accumulated)** concern the quantity of waste deposited on own plant areas as a result of depositing it during the reporting and previous years.

Przez **zrekultywowane tereny składowania odpadów** należy rozumieć tereny, których eksploatacja została zakończona i na których zostały przeprowadzone prace polegające na nadaniu lub przywróceniu im wartości użytkowych między innymi poprzez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych oraz uregulowanie stosunków wodnych.

8. Dane o odpadach komunalnych dotyczą odpadów powstających w gospodarstwach domowych, (z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji), a także odpadów niezawierających odpadów niebezpiecznych pochodzących od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Informacje o odpadach komunalnych do 2014 r. podaje się zgodnie z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. (Dz. U. Nr 112, poz. 1206) z późniejszymi zmianami, natomiast od 2015 r. dane są zgodne z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. poz. 1923).

9. Nieczystości ciekłe są to ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych.

Ścieki bytowe są to ścieki z budynków mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego oraz użyteczności publicznej, powstające w wyniku ludzkiego metabolizmu lub funkcjonowania gospodarstw domowych oraz ścieki o zbliżonym składzie pochodzące z tych budynków.

10. Dane o nakładach na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz ich efektach rzeczowych prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną Dotyczącą Działalności i Urządzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 marca 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ dotyczącej Działalności i Urządzeń Związanych z Ochroną Środowiska oraz Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych dotyczących Ochrony Środowiska (SERIEE) wdrożonego przez Unię Europejską.

11. Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej są to fundusze tworzone m.in. z opłat za korzystanie ze środowiska (tj. kwot pieniężnych pobieranych m.in. za: emisję zanieczyszczeń powietrza, umieszczanie odpadów na składowisku oraz pobór i korzystanie z wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi), kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska, spłat pożyczek udzielonych inwestorom.

Reclaimed landfill areas are areas where exploitation was finished, and where work connected with assigning or restoration utility value such as appropriate landscaping, improving physical and chemical characteristics as well as regulating waterways was carried out.

8. Data on municipal waste concern waste generated by households (excluding discarded vehicles) as well as waste not containing hazardous waste originating from other producers of waste, which because of its character or composition is similar to waste from households.

Until 2014 information on municipal waste were consistent with the waste catalogue introduced by the decree of the Minister of the Environment, dated 27th September 2001 (Journal of Laws No. 112, item 1206) with later amendments, while the data since 2015 – with the waste catalogue introduced by the decree of the Minister of the Environment, dated 9th December 2014 (Journal of Laws item 1923).

9. Liquid waste – sewage stored temporarily in septic tanks.

Households wastewater – sewage from residential buildings, housing estates and general purpose public buildings arising mainly from human metabolism and households and sewages about the approximate composition coming from these buildings.

10. Data regarding outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management are presented in accordance with the Polish Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities, introduced on the basis of the regulation of the Council of Ministers, dated 2nd March 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). This classification was compiled on the basis of the ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as the European System for the Collection of Economic Information on the Environment (SERIEE) implemented by the European Union.

11. Environmental protection and water management funds are funds created from income originating i.a. from payments for use of natural environment (i.e. payments collected i.a. for: emission of air pollutants, placement of waste in the landfill as well as withdrawal and use of water and releasing wastewater into water or the ground), the fines for violating environmental protection requirements, the repayments of loans granted for investors.

TABLE 1 (8). **STAN GEODEZYJNY, KIERUNKI I ZMIANY W WYKORZYSTANIU POWIERZCHNI WOJEWÓDZTWA**
 Stan w dniu 1 stycznia
 GEODESIC STATUS, DIRECTIONS AND CHANGES OF VOIVODSHIP LAND USE
 As of 1st January

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2019		2010	2019	SPECIFICATION
	w ha in ha		przyrost (+) lub ubytek (-) w ha w stosunku do 2018 r. increase (+) or decrease (-) in ha in relation to 2018	na 1000 mieszkańców ^a w ha per 1000 population ^a in ha			
Powierzchnia ogólna^b ...	2018702	2018702	2018702	-	1696,77	1708,54	Total area^b
Użytki rolne	1219915	1214084	1216527 ^c	-1960 ^c	1025,37	1029,62 ^c	Agricultural land
w tym:							of which:
grunty orne	772680	770162	759237	-2269	649,46	642,59	arable land
sady	5535	4419	4606	-292	4,65	3,90	orchards
łąki trwałe	207115	207107	204658	-376	174,09	173,21	permanent meadows
pastwiska trwałe	192837	192578	188913	-1148	162,08	159,89	permanent pastures
grunty:							land:
rolne zabudowane	32483	31089	36352	+291	27,30	30,77	agricultural built-up
pod stawami	1500	1740	2014	+7	1,26	1,70	under ponds
pod rowami	7765	6991	7254	+113	6,53	6,14	under ditches
Grunty leśne oraz zadrze-	639978	643803	639093	+1209	537,92	540,90	Forest land as well as
wione i zakrzewione ^d ..	624856	630047	633636	+1530	525,21	536,28	woody and bushy land ^d
lasz							forests
grunty zadrzewione	15122	13756	5457	-321	12,71	4,62	woody and bushy land
i zakrzewione							
Grunty pod wodami	27570	27670	28003	+70	23,17	23,70	Land under waters
powierzchniowymi	24415	25732	26115	+144	20,52	22,10	flowing
płynącymi	3155	1939	1888	-74	2,65	1,60	standing
stojącymi							
Grunty zabudowane	73139	75609	77824 ^e	+1049 ^e	61,48	65,87 ^e	Built-up and urbanized land
i zurbanizowane							of which:
w tym:							areas:
tereny:							residential
mieszkaniaowe	7374	8054	8721	+280	6,20	7,38	industrial
przemysłowe	2445	2784	2993	+80	2,06	2,53	other built-up
inne zabudowane ..	4052	4769	5017	+121	3,41	4,25	
zurbanizowane	744	741	710	+29	0,63	0,60	urbanized non-built-up
niezabudowane	1561	1429	1461	+31	1,31	1,24	recreational and rest
rekreacji i wypoczynku							transport areas:
tereny komunikacyjne:	49175	50885	51277	+148	41,33	43,40	roads
drogi	5421	5031	4986	-3	4,56	4,22	railway
kolejowe	132	107	191	+99	0,11	0,16	other ^f
inne ^g	2236	1810	1988	+232	1,88	1,68	minerals
użytki kopalne	1825	1920	1969	-1	1,53	1,67	Ecological areas
Użytki ekologiczne	54457	53992	53782	-71	45,77	45,52	Wasteland
Nieużytki	1818	1623	1504	-296	1,53	1,27	Miscellaneous land ^g
Tereny różne ^g							

a Stan ludności w dniu 31 grudnia, odpowiednio dla lat 2009 i 2018. b Obszar lądowy (łącznie z wodami śródlądowymi). c Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. d Do 2016 r. łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych. e Łącznie z gruntami przeznaczonymi pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych. f Przystanie, obiekty i budowle służące komunikacji wodnej, naziemne obiekty itp. g Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zreultywowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Population as of 31st December for 2009 and 2018, respectively. b Land area (including inland waters). c Including woody and bushy land on agricultural land, classified until 2016 in the items "forest land as well as woody and bushy land". d Until 2016 including woody and bushy land on agricultural land. e Including areas used for public road construction or railways. f Harbours, buildings and other objects of water communication, terrestrial objects, etc. g Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments, not designated for car traffic.

S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2 (9). **GRUNTY ROLNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I LEŚNE NA CELE NIELEŚNE^a**
 AGRICULTURAL LAND DESIGNATED FOR NON-AGRICULTURAL PURPOSES
 AND FOREST LAND DESIGNATED FOR NON-FOREST PURPOSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w ha		in ha		
OGÓŁEM	60	87	135	154	TOTAL
WEDŁUG RODZAJÓW GRUNTÓW BY TYPE OF LAND					
Użytki rolne	30	34	58	75	Agricultural land
klasy bonitacyjne:					quality classes:
mineralne: III	11	7	14	17	mineral: III
IV	14	19	37	48	IV
organiczne: IV	2	3	3	4	organic: IV
V-VI	3	5	4	6	V-VI
Inne grunty rolne	20	33	66	51	Other agricultural land
Grunty leśne	10	20	11	28	Forest land
WEDŁUG KIERUNKÓW WYŁĄCZENIA BY DIRECTIONS OF DESIGNATION					
wyłączone:					designated for:
Na tereny osiedlowe	33	38	52	59	Residential areas
Na tereny przemysłowe	13	15	35	26	Industrial areas
Pod drogi i szlaki komunikacyjne ..	–	1	4	5	Roads and communication trails
Pod użytki kopalne	8	20	18	27	Minerals
Na inne cele	6	13	27	36	Other purposes

^a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Źródło: w zakresie gruntów rolnych – dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi; w zakresie gruntów leśnych – dane Ministerstwa Środowiska.

^a According to the existing legal regulations on the protection of agricultural and forest land.

Source: in regard to agricultural land – data of the Ministry of Agriculture and Rural Development; in regard to forest land – data of the Ministry of Environment.

TABL. 3 (10). **GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ GRUNTY ZREKULTYWOWANE I ZAGOSPODAROWANE**
 DEVASTATED AND DEGRADED LAND REQUIRING RECLAMATION AND MANAGEMENT AS WELL AS RECLAIMED AND MANAGED LAND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w ha		in ha		
Grunty wymagające rekultywacji (stan w dniu 31 XII)	2855	2632	2658	2713	Land requiring reclamation (as of 31 XII)
zdewastowane	2746	2528	2573	2626	devastated
zdegradowane	109	104	85	87	degraded
Grunty (w ciągu roku):					Land (during the year):
zrekultywowane	31	89	51	45	reclaimed
w tym na cele:					of which for purposes:
rolnicze	9	68	47	39	agricultural
leśne	20	6	4	5	forest
zagospodarowane	6	40	23	24	managed

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABLE 4 (11). **POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER WITHDRAWAL FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w hm ³		in hm ³	w odsetkach in percent		
O G Ó Ł E M	92,9	100,5	96,8	101,9	100,0	T O T A L
na cele:						for purposes of:
Produkcyjne ^a	12,7	12,7	12,4	12,9	12,6	Production ^a
w tym wody:						of which waters:
powierzchniowe	1,1	0,4	0,8	0,7	0,7	surface
podziemne	11,6	12,3	11,6	12,2	11,9	underground
Nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych	21,2	26,0	23,3	23,6	23,1	Irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds
Eksploatacji sieci wodociągowej ^b	59,0	61,8	61,2	65,5	64,2	Exploitation of water supply network ^b
wody: powierzchniowe	8,4	8,1	8,3	9,0	8,8	waters: surface
podziemne	50,5	53,6	52,9	56,5	55,4	underground

a Poza rolnictwem (z wyłączeniem ferm przemysłowego chowu zwierząt oraz zakładów zajmujących się produkcją roślinną), leśnictwem, łowiectwem i rybactwem – z ujęć własnych. b Pobór wody na ujęciach przed włączeniem do sieci.

a Excluding agriculture (except industrial livestock farming and crop production plants), forestry, hunting and fishing – from their own sources. b Water withdrawal by intakes before entering the water supply network.

TABLE 5 (12). **ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER CONSUMPTION FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w hm ³		in hm ³	w odsetkach in percent		
O G Ó Ł E M	79,4	87,4	84,6	88,6	100,0	T O T A L
Przemysł	12,8	13,0	13,6	13,9	15,7	Industry
w tym na cele produkcyjne	11,0	11,5	11,9	12,4	14,0	of which for purposes of production
Rolnictwo i leśnictwo ^a	21,2	26,0	23,3	23,6	26,6	Agriculture and forestry ^a
Eksploatacja sieci wodociągowej ^b	45,4	48,4	47,8	51,1	57,7	Exploitation of water supply network ^b

a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych. b Bez zużycia wody na cele przemysłowe przez wodociągi stanowiące własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.

a Water consumption for irrigation in agriculture and forestry as well as for filling and completing fish ponds. b Excluding consumption of water for industrial purposes by water supply networks owned by gminas, voivodship waterworks and water companies.

TABL. 6 (13). **POWIERZCHNIA I POBÓR WODY DO NAWODNIEN W ROLNICTWIE I LEŚNICTWIE ORAZ NAPEŁNIANIA STAWÓW RYBNYCH**
 AREA AND WATER WITHDRAWAL FOR IRRIGATION IN AGRICULTURE AND FORESTRY AS WELL AS WATER FOR FILLING FISH PONDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia nawadnianych użytków rolnych i gruntów leśnych ^a w ha	11821	11755	13564	14059	Area of irrigated agricultural and forest land ^a in ha
Powierzchnia napelnianych stawów rybnych ^b w ha	1471	1535	1525	1523	Area of filled fish ponds ^b in ha
Pobór wody w dam ³	21224	26175	23413	23750	Water withdrawal in dam ³
do nawadniania użytków rolnych i gruntów leśnych ^c ... na 1 ha	1062	1410	1030	1249	for irrigation of agricultural and forest land ^c per 1 ha
na 1 ha	0,1	0,1	0,1	0,1	
do napelniania i uzupełniania stawów rybnych	20162	24765	22383	22501	for filling and completing fish ponds
na 1 ha	13,7	16,1	14,7	14,8	per 1 ha

a, b Obiekty o powierzchni co najmniej: a – 20 ha, b – 10 ha. c Łącznie z rolniczym wykorzystaniem ścieków.

a, b Facilities with an area of at least: a – 20 ha, b – 10 ha. c Including agricultural use of wastewater.

TABL. 7 (14). **ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZONE DO WÓD LUB DO ZIEMI**
 INDUSTRIAL AND MUNICIPAL WASTEWATER DISCHARGED INTO WATERS OR INTO THE GROUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³			w odsetkach in percent		
OGÓŁEM	40,6	39,1	41,3	41,7	100,0	TOTAL
odprowadzone:						discharged:
bezpośrednio z zakładów ^a ...	7,1	7,0	7,7	7,9	18,9	directly from plants ^a
w tym wody chłodnicze ...	0,5	0,1	0,2	0,2	0,5	of which cooling water
siecią kanalizacyjną	33,5	32,0	33,6	33,8	81,1	through sewage network
W tym ścieki wymagające oczyszczania	40,1	39,0	41,1	41,5	99,5	Of which wastewater requiring treatment
oczyszczane	40,1	39,0	41,1	41,5	99,5	treated
mechanicznie	0,8	0,9	0,3	0,3	0,7	mechanically
biologicznie	7,1	6,8	7,6	7,5	18,0	biologically
z podwyższonym usuwaniem biogenów	32,2	31,2	33,2	33,7	80,8	with increased biogene removal (disposal)
nieoczyszczane	0,0	–	0,0	0,0	0,0	untreated
odprowadzone bezpośrednio z zakładów	0,0	–	0,0	0,0	0,0	discharged directly from plants
odprowadzone siecią kanalizacyjną	–	–	0,0	–	–	discharged through sewage network

a Łącznie z wodami chłodniczymi i zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, a także z zanieczyszczonymi wodami opadowymi.

a Including polluted cooling water and water from mine drainage as well as building constructions as well as from contaminated precipitation water.

TABL. 8 (15). **ZAKŁADY^a ODPROWADZAJĄCE ŚCIEKI WEDŁUG MIEJSCA ODPROWADZANIA ORAZ WYPOSAŻENIA W OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**

Stan w dniu 31 grudnia

PLANTS^a DISCHARGING WASTEWATER BY PLACE OF DISCHARGE AND WASTEWATER TREATMENT PLANTS POSSESSED

As of 31st December

JEDNOSTKI	2010	2015	2017	2018	ENTITIES
OGÓŁEM	77	84	83	77	TOTAL
Odprowadzające ścieki bezpośrednio do wód lub do ziemi wymagające oczyszczania	27	24	24	24	Discharging wastewater directly into waters or into the ground requiring treatment
wyposażone w oczyszczalnię ścieków	27	24	23	23	possessing wastewater treatment plants
o wystarczającej przepustowości o niewystarczającej przepustowości	26	24	23	23	with sufficient capacity
bez oczyszczalni ścieków	1	–	–	–	with insufficient capacity not possessing wastewater treatment plants
Odprowadzające ścieki do kanalizacji (bez oczyszczalni ścieków)	–	–	1	1	Discharging wastewater into sewage system (not possessing wastewater treatment plants)
	50	60	59	53	

a Bez przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych.

a Excluding enterprises and water-sewage treatment plants.

TABL. 9 (16). **OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**

Stan w dniu 31 grudnia

WASTEWATER TREATMENT PLANTS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Biologiczne Biological	Z podwyższonym usuwaniem biogenów With increased biogen removal (disposal)	SPECIFICATION
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych					Industrial wastewater treatment plants
Liczba					Number
2010	29	5	19	5	
2015	26	3	18	5	
2017	24	2	17	5	
2018	25	2	18	5	
Przepustowość w dam ³ /d					Capacity in dam ³ /24h
2010	156,4	117,4	28,0	11,1	
2015	64,6	18,4	29,1	17,2	
2017	64,1	17,5	29,5	17,2	
2018	64,1	17,5	29,5	17,2	
Oczyszczalnie ścieków komunalnych^a					Municipal wastewater treatment plants^a
Liczba					Number
2010	111	1	79	31	
2015	122	–	93	29	
2017	122	–	93	29	
2018	124	–	94	30	
Przepustowość w dam ³ /d					Capacity in dam ³ /24h
2010	234,7	0,2	38,8 ^b	195,7	
2015	238,0	–	42,2	195,8	
2017	238,2	–	40,7	197,5	
2018	240,1	–	40,7	199,4	
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków ^c w % ludności ogółem ^d					Population connected to wastewater treatment plants ^c in % of total population ^d
2010	62,5	0,1	11,7	51,4	
2015	67,4	–	14,0	53,4	
2017	67,8	–	13,2	54,6	
2018	68,2	–	13,2	55,0	

a Pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dotyczy urządzeń do biologicznego oczyszczania. c Łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne. d Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

a On sewage system. b Refers to equipment for biological treatment. c Including population connected to industrial wastewater treatment plants treating municipal waste. d Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

TABL. 10 (17). **EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**

EMISSION AND REDUCTION OF AIR POLLUTANTS FROM PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza ^a ogółem (stan w dniu 31 XII) z ogółem:	56	66	70	70	Total plants of significant nuisance to air quality ^a (as of 31 XII) of total:
wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:					possessing systems to reduce the emission of:
pyłowych	42	43	40	38	particulates
gazowych	7	6	7	8	gases
nieposiadające wyników pomiarów:					without the results of measurements of:
emisji:					emission of:
pyłów	14	18	22	.	particulates
gazów	13	15	19	.	gases
imisji	49	64	68	.	emission
Emisja zanieczyszczeń w tys. t:					Emission of pollutants in thousand tonnes:
pyłowych	1,1	0,9	0,7	0,7	particulates
w tym pyły ze spalania paliw	0,8	0,7	0,4	0,4	of which particulates from the combustion of fuels
gazowych (bez dwutlenku węgla)	9,2	9,6	9,1	8,0	gases (excluding carbon dioxide)
w tym: dwutlenek siarki	3,3	2,9	3,2	2,0	of which: sulphur dioxide
tlenek węgla	2,4	3,0	2,6	2,6	carbon monoxide
tlenki azotu ^b	3,2	2,8	2,2	2,4	nitrogen oxides ^b
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:					Pollutants retained in pollutant reduction systems:
w tysiącach ton:					in thousand tonnes:
pyłowe	86,6	88,0	82,9	72,4	particulates
gazowe (bez dwutlenku węgla)	1,4	0,9	1,8	3,3	gases (excluding carbon dioxide)
w % zanieczyszczeń wytworzonych:					in % of pollutants produced:
pyłowych	98,8	99,0	99,2	99,1	particulates
gazowych (bez dwutlenku węgla)	13,4	8,6	16,5	29,4	gases (excluding carbon dioxide)

a Emitujące pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy. b W przeliczeniu na dwutlenek azotu.

a Emitting particulates, gases or particulates and gases at the same time. b Expressed in nitrogen dioxide.

TABL. 11 (18). **URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIIE UCIAŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**

AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Cyklony Cyclones	Multicyklony Multi-cyclones	Filtry tkaninowe Fabric filters	Elektrofiltry Electrofilters	Urządzenia mokre Wet air cleaners	Inne Others
-----------------------------------	---------------------	--------------------------------	------------------------------------	---------------------------------	--------------------------------------	----------------

URZĄDZENIA w szt. – stan w dniu 31 XII EQUIPMENT in pcs – as of 31 XII

OGÓŁEM	2010	151	39	78	8	12	11
TOTAL	2015	143	29	87	12	6	27
	2017	136	30	104	12	7	23
	2018	134	30	103	13	6	24
Skuteczność:							
Efficiency:							
niska	2010	7	10	2	–	3	x
low	2015	1	3	3	–	2	x
	2017	1	3	5	–	1	x
	2018	1	3	5	–	1	x
średnia	2010	28	9	35	1	9	x
moderate	2015	21	10	39	1	2	x
	2017	17	10	45	–	2	x
	2018	17	10	45	–	2	x
wysoka	2010	116	20	41	7	–	x
high	2015	121	16	45	11	2	x
	2017	118	17	54	12	4	x
	2018	116	17	53	13	3	x

TABL. 11 (18). **URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIIE UCIĄŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA (dok.)**
AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Cyklony Cyclones	Multicyklony Multi- cyclones	Filtry tkaninowe Fabric filters	Elektrofiltry Electrofilters	Urządzenia mokre Wet air cleaners	Inne Others	
PRZEPLYW GAZÓW ODLOTOWYCH w dam ³ /h WASTE GAS FLOW in dam ³ /h							
O G O Ł E M	2010	2970	933	2025	883	194	381
T O T A L	2015	3776	383	1621	1370	270	1026
	2017	2825	377	2112	1106	449	1027
	2018	2898	436	2183	1102	429	918
Skuteczność: Efficiency:							
niska	2010	102	361	4	–	105	x
low	2015	1	60	9	–	30	x
	2017	1	61	11	–	4	x
	2018	1	83	11	–	4	x
średnia	2010	457	128	243	42	89	x
moderate	2015	359	124	334	81	39	x
	2017	303	83	530	–	54	x
	2018	303	114	530	–	54	x
wysoka	2010	2411	444	1778	841	–	x
high	2015	3416	199	1278	1289	201	x
	2017	2521	233	1571	1106	391	x
	2018	2594	239	1642	1102	371	x

TABL. 12 (19). **POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA^a**
Stan w dniu 31 grudnia
AREA OF SPECIAL NATURE VALUE UNDER LEGAL PROTECTION^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION	
	w ha		in ha	w % powierzchni ogólnej województwa in % of total area of the voivodship	na 1 mieszkańca w m ² per capita in m ²		
O G Ó Ł E M	645561,4	642314,0	638840,8	638899,1	31,6	5407,4	T O T A L
Parki narodowe	92071,6	92180,1	92180,1	92180,0	4,6	780,2	National parks
Rezerваты przyrody ...	23531,9	23585,8	23674,3	23703,6	1,2	200,6	Nature reserves
Parki krajobrazowe ^b ...	83531,9	83478,3	81848,3	81848,6	4,1	692,7	Landscape parks ^b
Obszary chronionego krajobrazu ^b	444173,1	440748,1	438810,1	438780,8	21,7	3713,7	Protected landscape areas ^b
Stanowiska dokumentacyjne	0,2	0,5	0,5	0,5	0,0	0,0	Documentation sites
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	144,3	139,1	141,2	141,2	0,0	1,2	Landscape-nature complexes
Użytki ekologiczne	2108,4	2182,1	2186,2	2244,3	0,1	19,0	Ecological areas

a Dane nie uwzględniają informacji o obszarach sieci Natura 2000, obejmują tylko tę ich część, która mieści się w granicach pozostałych obszarów prawnie chronionych. b Bez powierzchni rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

a Data do not include information concerning the areas of Natura 2000 network, data include only the part located within the legally protected areas. b Excluding nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within landscape parks and protected landscape areas.

TABL. 13 (20). **PARKI NARODOWE**
Stan w dniu 31 grudnia
NATIONAL PARKS
As of 31st December

LATA YEARS PARKI NARODOWE ^a NATIONAL PARKS ^a	Powierzchnia w ha Area in ha					
	parków narodowych national parks		z ogółem – pod ochroną ścisłą ^b of grand total – strictly protected ^b		otuliny (strefy ochronnej) buffer zones (of the pro- tected areas)	
	ogółem grand total	w tym lasów of which forests	razem total	w tym lasów of which forests		
OGÓŁEM	2010	92071,6	35160,6	10821,5	9571,3	96740,1
TOTAL	2015	92180,1	35211,9	14261,8	13159,6	96740,1
	2017	92180,1	35212,1	15375,9	14223,0	96740,1
	2018	92180,0	35215,0	15375,9	14223,0	96740,1
Biebrzański		59223,0	15730,2	7494,0	6706,7	66824,0
Wigierski		15089,7	9417,8	1822,6	1696,5	11283,8
Białowiecki		10517,3	9974,0	6059,3	5819,8	3224,3
Narwiański		7350,0	93,0	–	–	15408,0

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a Listed according to decreasing grand total area in the voivodship. b The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 14 (21). **REZERWATY PRZYRODY**
Stan w dniu 31 grudnia
NATURE RESERVES
As of 31st December

LATA REZERWATY	Obiekty Number	Powierzchnia w ha Area in ha		YEARS RESERVES
		ogółem total	w tym pod ochroną ściśłą ^a of which strictly protected ^a	
OGÓŁEM	2010	93	23531,9	TOTAL
	2015	93	23585,8	
	2017	93	23674,3	
	2018	93	23703,6	
Faunistyczne	10	1969,4	43,4	Fauna
Krajobrazowe	4	1444,2	227,0	Landscape
Leśne	55	18303,7	390,1	Forest
Torfowiskowe	9	1335,2	286,9	Peatbog
Florystyczne	7	235,9	–	Flora
Wodne	3	333,5	4,6	Water
Przyrody nieożywionej	4	69,5	–	Inanimate nature
Stepowe	1	12,1	–	Steppe

a Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 15 (22). **PARKI KRAJOBRAZOWE**
 Stan w dniu 31 grudnia
 LANDSCAPE PARKS
 As of 31st December

LATA YEARS PARKI KRAJOBRAZOWE ^a LANDSCAPE PARKS ^a		Powierzchnia ^b w ha Area ^b in ha			
		ogółem total	w tym of which		
			lasów forests	użytków rolnych agricultural land	wód water
OGÓŁEM	2010	88084,5	63681,0	10909,0	1265,0
TOTAL	2015	88138,2	63681,0	10909,0	1265,0
	2017	86566,1	63681,0	10909,0	1265,0
	2018	86566,1	63681,0	10909,0	1265,0
Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. prof. W. Sławińskiego		72860,2	60864,0	4862,0	381,0
Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi		7368,2	1341,0	2263,0	242,0
Suwalski Park Krajobrazowy		6337,7	1476,0	3784,0	642,0

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Łącznie z powierzchnią rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków.

a Listed according to decreasing total area in the voivodship. b Including nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within parks.

TABL. 16 (23). **POMNIKI PRZYRODY**
 Stan w dniu 31 grudnia
 MONUMENTS OF NATURE
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM	2058	1993	1977	1964	TOTAL
w tym:					of which:
Pojedyncze drzewa	1791	1715	1699	1691	Individual trees
Grupy drzew	129	135	126	132	Tree clusters
Aleje	26	30	40	33	Alleys
Głazy narzutowe	97	97	105	102	Erratic boulders

TABL. 17 (24). **TERENY ZIELENI OGÓLNODOSTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ**
 Stan w dniu 31 grudnia
 GENERALLY ACCESSIBLE GREEN AREAS AND GREEN AREAS OF HOUSING ESTATES
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010		2015		2017		2018		SPECIFICATION
	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	
OGÓŁEM w ha	1186,2	1071,7	1221,5	1140,9	1291,8	1205,7	1254,1	1163,3	TOTAL in ha
w % powierzchni ogólnej woje- wództwa ^a	0,1	1,1	0,1	1,2	0,1	1,3	0,1	1,3	in % of total area space of the voi- vodship ^a
na 1 mieszkańca ^b w m ²	9,9	14,8	10,3	15,9	10,9	16,8	10,6	16,2	per capita ^b in m ²

a, b W przypadku miast obliczono: a – w % ogólnej powierzchni miast, b – na 1 mieszkańca miast.

a, b For urban areas calculated: a – in % total urban areas space, b – per capita in urban areas.

TABL. 17 (24). **TERENY ZIELENI OGÓLNODOSTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ (dok.)**

Stan w dniu 31 grudnia

GENERALLY ACCESSIBLE GREEN AREAS AND GREEN AREAS OF HOUSING ESTATES (cont.)

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010		2015		2017		2018		SPECIFICATION
	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	
Tereny zieleni ogólnodostępnej:									Generally accessible green belts: strolling-recreational parks lawns
parki spacerowo- -wypoczynkowe	332,0	303,8	366,5	338,3	378,6	350,4	378,6	350,4	
zielenie	136,7	116,7	148,9	129,9	158,5	134,8	158,7	134,9	
Tereny zieleni osiedlowej	717,5	651,2	706,1	672,7	754,6	720,5	716,9	677,9	Estate green belts

TABL. 18 (25). **ODPADY^a WYTWORZONE I DOTYCHCZAS SKŁADOWANE (NAGROMADZONE) ORAZ TERENY ICH SKŁADOWANIA**WASTE^a GENERATED AND LANDFILLED UP TO NOW (ACCUMULATED)

AS WELL AS THEIR STORAGE YARDS AREAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Zakłady wytwarzające odpady (stan w dniu 31 XII)	58	60	54	53	Plants generating waste (as of 31 XII)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) w tys. t	713,5	871,1	1076,0	884,6	Waste generated (during the year) in thousand tonnes
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^b ; stan w końcu roku) w tys. t	2350,2	2337,4	2331,5	2314,3	Waste landfilled up to now (accumulated ^b ; end of year) in thousand tonnes
Odpady poddane odzyskowi z nagromadzonych do 1 stycznia roku sprawozdawczego w tys. t	21,4	12,2	5,5	17,2	Waste recovered from accumulated by 1 January of reporting year in thousand tonnes
Tereny składowania odpadów w ha: niezrekultywowane (stan w końcu roku)	30,5	28,8	28,8	28,8	Waste landfill areas in ha: non-reclaimed (end of year)
zrekultywowane (w ciągu roku)	–	–	–	–	reclaimed (during the year)

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 63. b Na składowiskach, obiektach unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (w tym hałdach, stawach osadowych) własnych.

a Excluding municipal waste; see general notes, item 7 on page 63. b On own landfills, facilities servicing the extractive industries (of which heaps, settling ponds).

TABL. 19 (26). **ODPADY^a WEDŁUG RODZAJÓW W 2018 R.**
WASTE^a BY TYPE IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year					Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^b ; stan w końcu roku) Waste landfilled up to now (accumulated ^b ; end of the year)	SPECIFICATION
	ogółem total	poddane odzyskowi ^c recovered ^c	nieuszkodliwione ^c disposed ^c	przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	magazynowane czasowo temporarily stored		
	w tys. t in thousand tonnes						
OGÓŁEM	884,6	321,2	6,0	512,3	45,1	2314,3	TOTAL
w tym:							of which:
Mieszanki popiołowo- -żuźlowe z mokrego odprowadzania odpadów paleniskowych	35,8	–	–	32,9	2,9	–	Dust-slag compounds from wet treatment of furnace waste
Popioły lotne z węgla	18,0	–	–	18,0	–	1804,3	Coal fly ash
Żuźła, popioły paleniskowe i pyły z kotłów ...	26,7	0,1	–	26,1	0,5	361,1	Slag, furnace ash and particulates from boilers

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na składowiskach, obiektach unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (w tym hałdach, stawach osadowych) własnych. c We własnym zakresie przez wytwórcę; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 63.

a Excluding municipal waste. b On own landfills, facilities servicing the extractive industries (of which heaps, settling ponds). c By waste producer on its own; see notes, item 7 on page 63.

TABL. 20 (27). **ODPADY KOMUNALNE^a**
MUNICIPAL WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^b	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	
Odpady komunalne zebrane ^c w tys. t	242,9	286,4	278,7	299,0	251,8	Municipal waste collected ^c in thousand tonnes
zmieszane	232,6	233,3	208,1	218,5	177,5	mixed
miasta	181,6	184,3	151,3	156,3	123,9	urban areas
wieś	51,0	49,0	56,8	62,2	53,6	rural areas
zebrane selektywnie	10,4	53,1	70,6	80,5	74,3	collected separately
w tym:						of which:
papier i tektura	2,4	3,6	4,5	5,9	5,2	paper and cardboard
szkło	2,0	10,5	10,6	11,6	10,8	glass
tworzywa sztuczne	2,2	4,9	6,0	6,4	6,1	plastic
metale	0,1	0,4	0,4	0,2	0,2	metals
wielkogabarytowe	0,9	6,4	10,7	12,6	11,9	bulky waste
biodegradowalne	1,8	9,8	16,1	21,5	20,5	biodegradable

a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 64. b Dane szacunkowe c Od 2014 r. pozycja obejmuje odpady odebrane od wszystkich właścicieli nieruchomości i uznawana jest za odpady wytworzone ze względu na objęcie od 1 lipca 2013 r. przez gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi wszystkich właścicieli nieruchomości.

a See general notes, item 8 on page 64. b Estimated data. c Since 2014 includes waste collected from all inhabitants and is considered to be waste generated because of covering by gminas since 1st July 2013 all real-estate owners with municipal waste management system.

TABL. 21 (28). **NIECZYSTOŚCI CIEKŁE^a**
LIQUID WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Nieczystości ciekłe ^b wywiezione					
w dam ³	523,5	356,8	378,6	348,2	Liquid waste ^d removed in dam ³
miasta	286,3	141,5	127,7	109,9	urban areas
wieś	237,3	215,3	250,9	238,3	rural areas
w tym z gospodarstw domowych	330,6	180,6	234,9	.	of which from households
miasta	192,8	64,1	69,5	.	urban areas
wieś	137,8	116,5	165,4	.	rural areas
Zbiorniki bezodpływowe w tys. (stan w dniu 31 XII)	77,3	74,3	76,3	74,5	Septic tanks in thousands (as of 31 XII)
Przydomowe oczyszczalnie ścieków w tys. (stan w dniu 31 XII)	5,1	13,8	14,9	15,9	Household wastewater treatment systems in thousands (as of 31 XII)

a Dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne ust. 9 na str. 64. b Ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych; dane dotyczą ścieków bytowych.

a Estimated data; see general notes, item 9 on page 64. b Wastewater stored temporarily in septic tanks; data concern domestic wastewater.

TABL. 22 (29). **SKŁADOWISKA ODPADÓW KOMUNALNYCH**
LANDFILL SITES WITH MUNICIPAL WASTE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Czynne składowiska kontrolowane (stan w dniu 31 XII):							Controlled landfill areas in operation (as of 31 XII):
liczba	42	13	13	11	3	8	number
powierzchnia w ha	92,4	50,7	59,1	53,8	6,8	47,0	area in ha
Zrehabilitowana powierzchnia kontrolowanych składowisk (w ciągu roku) w ha	38,1	4,8	–	1,5	–	1,5	Reclaimed area of controlled landfill sites (during the year) in ha
czynnych	2,4	–	–	–	–	–	in operation
o zakończonej eksploatacji (zamkniętych)	35,7	4,8	–	1,5	–	1,5	exploitation completed

TABL. 23 (30). **NAKLADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ^a (ceny bieżące)**
OUTLAYS ON FIXED ASSETS FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tys. zł in thousand PLN				
Ochrona środowiska	257382,5	379700,3	163169,6	311237,7	Environmental protection
w tym:					of which:
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	19916,7	56582,4	11580,3	49150,7	Protection of air and climate
w tym nakłady na nowe techniki i technologie spalania paliw – modernizacja kotłowni i ciepłowni	14478,1	6377,3	2924,2	11779,3	of which outlays on new fuel combustion technologies and techniques – the modernization of boiler and thermal energy plants

a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej.

a By investment location; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy.

TABL. 23 (30). **NAKLADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ^a (ceny bieżące) (dok.)**
OUTLAYS ON FIXED ASSETS FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a (current prices) (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tys. zł in thousand PLN				
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	168624,2	99802,2	108789,8	207053,2	Wastewater management and protection of waters
w tym nakłady na:					of which outlays on:
oczyszczanie ścieków komunalnych	18297,6	30030,8	5779,7	35125,1	municipal wastewater treatment
sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe	143843,6	64168,1	92958,4	161726,4	sewage network discharging wastewater and precipitation water
Gospodarka odpadami, ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych	49948,3	216030,3	9812,8	12028,2	Waste management, protection and recovery of soils, protection of groundwater and surface water
w tym nakłady na:					of which outlays on:
zbieranie odpadów ^b i ich transport w tym selektywne zbieranie odpadów	3054,3	2059,7	2889,1	4880,1	waste collection ^b and transportation of which selective waste collection
usuwanie i unieszkodliwianie odpadów ^b	43648,3	196895,7	3002,6	5949,0	removal and treatment of waste ^b
rekultywację składowisk i obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczyczych (w tym hałd i stawów osadowych) oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych	1965,4	3805,5	302,0	–	reclamation of landfills and extractive waste facilities (of which heaps, setting ponds) as well as of other devastated and degraded land
Zmniejszanie hałasu i wibracji	7,5	–	–	3978,0	Noise and vibration reduction
Gospodarka wodna	118033,0	36580,1	52099,7	115447,6	Water management
nakłady na:					outlays on:
Ujęcia i doprowadzenia wody	72321,1	23753,7	46891,4	74532,6	Water intakes and pipe systems
Budowę i modernizację stacji uzdatniania wody	38721,2	10379,7	2748,6	40861,7	Construction and modernisation of water treatment plants
Zbiorniki i stopnie wodne	2441,0	1163,6	114,0	52,7	Water reservoirs and falls
Regulację i zabudowę rzek i potoków	4405,0	1283,1	88,1	0,6	Regulation and management of rivers and streams
Obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp	144,7	–	2257,6	–	Flood embankments and pump stations

^a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej. ^b Przemysłowych i komunalnych.

^a By investment location; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy. ^b Industrial and municipal.

TABL. 24 (31). **EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA ENVIRONMENTAL PROTECTION					
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					Protection of air and climate
Zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń pyłowych w t/r	–	44	–	–	Capacity of completed systems to reduce particulates pollutants in t/y

TABL. 24 (31). **EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ (dok.)**
TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA ENVIRONMENTAL PROTECTION					
Gospodarka ściekowa i ochrona wód					Wastewater management and protection of waters
Sieć kanalizacyjna – w km – odprowadzająca:					Sewage network – in km – discharging:
ścieki	198,3	89,7	45,3	86,0	wastewater
wody opadowe	30,4	22,3	32,6	63,8	precipitation water
Oczyszczalnie ścieków:					Wastewater treatment plants:
obiekty	–	3	1	2	facilities
w tym oczyszczalnie komunalne	–	3	1	2	of which municipal
biologiczne (bez komór fermentacyjnych)	–	2	1	1	biological (excluding fermentation tanks)
z podwyższonym usuwaniem biogenów	–	1	–	1	with increased biogene removal
przepustowość oczyszczalni w m ³ /d	–	2239	1486	1597	capacity of treatment plants in m ³ /24h
w tym oczyszczalni komunalnych	–	2239	56	1597	of which municipal
biologicznych (bez komór fermentacyjnych)	–	895	1486	407	biological (excluding fermentation tanks)
z podwyższonym usuwaniem biogenów	–	1344	–	1190	with increased biogene removal
Oczyszczalnie ścieków indywidualne (przydomowe):					Farmstead treatment facilities (homestead):
obiekty	273	362	53	95	facilities
przepustowość w m ³ /d	646	1488	61	137	capacity in m ³ /24h
Gospodarka odpadami					Waste management
Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów:					Waste treatment plants:
obiekty	1	–	–	–	facilities
wydajność w t/r	28000	–	–	–	capacity in t/y
GOSPODARKA WODNA WATER MANAGEMENT					
Wydajność ujęć wodnych ^a w m ³ /d	4482	648	–	4624	Capacity of water intakes ^a in m ³ /24h
Uzdatnianie wody w m ³ /d	8137	2875	195	3030	Water treatment in m ³ /24h
Sieć wodociągowa ^b w km	420,6	162,3	56,9	144,0	Water supply network ^b in km
Pojemność zbiorników wodnych w tys. m ³	16,9	250,0	–	–	Capacity of water reservoirs in thousand m ³

a Bez ujęć w energetyce zawodowej. b Łącznie z siecią wodociągową realizowaną na terenie wsi.

a Excluding water intakes in the power industry. b Including water supply network in rural area.

TABL. 25 (32). **KIERUNKI FINANSOWANIA Z WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
FINANCING DIRECTIONS OF THE VOIVODSHIP ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w tys. zł in thousand PLN				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	64104,6	39574,5	17742,6	34156,6	100,0	T O T A L
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	7184,8	7528,8	5735,6	9483,9	27,8	Protection of air and climate
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	47804,6	10078,7	4623,5	16692,4	48,9	Wastewater management and protection of water
Gospodarka odpadami	5882,7	18349,5	4338,5	5152,2	15,1	Waste management
Pozostałe	3232,5	3617,4	3045,0	2828,1	8,3	Others

Ź r ó d ł o: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

S o u r c e: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

TABL. 26 (33). **WPLYWY Z OPŁAT I KAR NA FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
RECEIPTS FROM FEES AND FINES FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUNDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tys. zł in thousand PLN				
Opłaty za korzystanie ze środowiska	26592,2	25381,6	26897,8	24715,8	Payments for use of natural environment
w tym:					of which:
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	7073,2	7987,2 ^a	8171,6 ^a	8433,4 ^a	Wastewater management and protection of water
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	9550,1	9356,7	8691,9	8677,0	Protection of air and climate
Gospodarka odpadami	9519,6	7311,3	7915,3	6130,4	Waste management
Kary za nieprzestrzeganie przepisów ochrony środowiska	134,0	376,3	329,1	373,8	Fines for not meeting environmental protection regulations
w tym za przekroczenie:					of which for exceeding:
Warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	69,6	5,6	39,1	196,9	Norms of discharging wastewater into waters or into the ground
Dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza	1,3	31,9	82,1	–	Permissible emission of air pollutants

a Opłaty za pobór wód i wprowadzanie ścieków.

Ź r ó d ł o: w zakresie opłat – dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; w zakresie kar – dane Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

a Payments for water withdrawal and wastewater discharge.

S o u r c e: in regard to payments – data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management; in regard to fines – data of the Inspectorate for Chief Inspectorate of Environmental Protection.

DZIAŁ III PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY

Uwagi ogólne

1. Z dniem 1 stycznia 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r., Dz. U. Nr 96, poz. 603) wprowadzono nowy zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

2. Kadencja prezydentów, burmistrzów, wójtów oraz rad gmin, rad miast w miastach na prawach powiatu i rad powiatów trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

3. Charakterystykę demograficzno-zawodową radnych w jednostkach samorządu terytorialnego oparto o wyniki sprawozdawczości za 2018 r., aktualizującej dane o radnych zawarte w obwieszczeniach terytorialnych komisji wyborczych z wyborów samorządowych w dniu 21 października 2018 r.

Grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego według grup zawodów dokonano na podstawie Klasyfikacji Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy, wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 227).

4. Prezentowane informacje o **administracji publicznej** dotyczą zatrudnienia i wynagrodzeń w administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz samorządowych kolegiach odwoławczych i obejmują jednostki zaliczane według PKD 2007 do grupy „Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna” w sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”.

5. Do **administracji państwowej** zalicza się:

- 1) naczelne i centralne organy administracji łącznie z pracownikami zatrudnionymi w ich placówkach zagranicznych:
 - a) instytucje naczelne i centralne (np. Kancelaria Sejmu, Senatu i Prezydenta, ministerstwa, urzędy centralne),
 - b) terenowe organy administracji rządowej niespolonej (np. izby i urzędy skarbowe i celne, okręgowe inspektoraty pracy, urzędy statystyczne, regionalne izby obrachunkowe oraz do 2010 r. gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych);

CHAPTER III ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT

General notes

1. On 1st January 1999 a new fundamental three-tier territorial division of the country (Journal of Laws No. 96, item 603, dated 24th July 1998) was introduced, the units of which are: gminas, powiats and voivodships.

The gmina is the basic unit of the country's territorial structure. Auxiliary units in gminas are, among others, village administrator's offices. Their organization and scope of activity are outlined by individual gmina councils in a separate statute.

2. Term of presidents, mayors, village mayors as well as gmina councils, city councils in cities with powiat status and powiat councils lasts 4 years, counting from the day of election.

3. The demographic and professional characteristic of councillors in local government units is based on reporting results for 2017, updating information concerning councillors included in announcements of local election commissions from the 21st October 2018 elections.

The grouping of councillors of organs of local government units by occupational groups was made on the basis of the Polish Classification of Occupations and Specializations for Labour Market Needs, introduced by the regulation of the Minister of Labour and Social Policy, dated 7th August 2014 (uniform text Journal of Laws 2018 item 227).

4. Presented information concerning **public administration** involves employment and wages and salaries in the state administration, local government administration and local government appeal councils and covers entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the group "Public administration and economic and social policy" in the section "Public administration and defence; compulsory social security".

5. **State administration** comprises:

- 1) principal and central organs of administration including the personnel employed in their foreign entities:
 - a) principal and central institutions (e.g., Chancelleries of: the Sejm, the Senate and the President, ministries, central offices),
 - b) territorial organs of non-combined government administration (e.g., fiscal and customs chambers and offices, district work inspectorates, statistical offices, regional chambers of audit and until 2010 auxiliary units of budgetary entities);

- 2) terenowe organy administracji rządowej zespolonej: urzędy wojewódzkie, jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. inspektoraty: inspekcji handlowej, nadzoru budowlanego, weterynarii, farmaceutyczne, ochrony środowiska, ochrony roślin i nasiennictwa oraz urzędy ochrony zabytków i kuratoria oświaty);
- 3) niektóre agencje państwowe (np. Agencję Rezerw Materiałowych, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości oraz od 2009 r. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) oraz jednostki pomocnicze administracji państwowej wraz z oddziałami regionalnymi.

6. Do administracji samorządu terytorialnego zalicza się:

- 1) gminy i miasta na prawach powiatu:
- a) urzędy gmin i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. jednostki usług komunalnych oraz od 2009 r. zarządy dróg),
- b) urzędy miast na prawach powiatu i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. ośrodki dokumentacji geodezyjno-kartograficznej oraz od 2009 r. zarządy dróg);
- 2) powiaty, tj. starostwa powiatowe i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. urzędy pracy, zarządy dróg);
- 3) województwa, tj. urzędy marszałkowskie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne (np. urzędy pracy, zarządy melioracji i urządzeń wodnych oraz od 2009 r. zarządy dróg).

7. Samorządowe kolegia odwoławcze są organami właściwymi do rozpatrywania m.in. odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia jednostek samorządu terytorialnego.

8. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach w administracji państwowej nie uwzględniają wynagrodzeń osób zatrudnionych w placówkach zagranicznych.

- 2) territorial organs of combined government administration: voivodship offices, auxiliary service entities (e.g., inspectorates of: trade, construction supervision, veterinary, pharmaceutical, environmental protection, plant protection and seed production as well as monument preservation offices and school superintendent's offices);
- 3) some state agencies (e.g., Material Reserves Agency, Polish Agency for Enterprise Development and since 2009 Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture) and auxiliary entities of state administration with regional units.

6. Local government administration comprises:

- 1) gminas and cities with powiat status:
- a) gmina offices and auxiliary service entities (e.g., municipal service entities and since 2009 public road boards),
- b) offices of cities with powiat status and auxiliary service entities (e.g., geodetic and cartographic documentation centres and since 2009 public road boards);
- 2) powiats, i.e., powiat starosta offices and auxiliary service entities (e.g., labour offices, public road boards);
- 3) voivodships, i.e., marshals' offices and voivodship local government organizational entities (e.g., labour offices, drainage and water facility boards and since 2009 public road boards).

7. Local government appeal councils are bodies competent for examining, inter alia, appeals against concluding decisions, complaints against procedural decisions of local government units.

8. Data concerning average wages and salaries in the state administration do not include wages and salaries of persons employed in entities abroad.

TABL. 1 (34). **JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE WOJEWÓDZTWA**

Stan w dniu 31 grudnia

ADMINISTRATIVE UNITS OF THE VOIVODSHIP

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Powiaty	14	14	14	14	Powiaty
Miasta na prawach powiatu	3	3	3	3	Cities with powiat status
Gminy	118	118	118	118	Gminas
miejskie	13	13	13	13	urban
miejsko-wiejskie	26	27	27	27	urban-rural
wiejskie	79	78	78	78	rural
Miasta	39	40	40	40	Towns
Miejscowości wiejskie	3803	3759	3759	3758	Rural localities
Sołectwa	3297	3283	3281	3280	Village administrator's offices

TABL. 4 (37). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2018 R.**
Stan w dniu 31 grudnia
COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2018
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu city councils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku wojewódz- kiego voivodship regional council	
OGÓŁEM TOTAL					
OGÓŁEM	1760	74	243	30	TOTAL
W tym kobiety	480	19	51	7	Of which women
WEDŁUG WIEKU BY AGE					
18–29 lat	92	3	3	2	18–29 years
30–39	404	15	22	7	30–39
40–49	478	23	54	6	40–49
50–59	496	17	87	8	50–59
60 lat i więcej	290	16	77	7	60 and more
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL					
Wyższe	603	61	181	29	Tertiary
Policealne i średnie.....	703	13	52	1	Post-secondary and secondary
Zasadnicze zawodowe	368	–	8	–	Basic vocational
Gimnazjalne i podstawowe	86	–	2	–	Lower secondary and primary
WEDŁUG GRUP ZAWODÓW^b BY OCCUPATIONAL GROUPS^b					
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy ...	75	28	97	17	Managers
Specjaliści	265	33	54	11	Professionals
Technicy i inny średni personel ...	167	2	9	–	Technicians and associate professionals
Pracownicy biurowi	122	6	27	1	Clerical support workers
Pracownicy usług i sprzedawcy	189	2	16	–	Service and sales workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	766	–	34	1	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	62	–	2	–	Craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	35	–	3	–	Plant and machine operators and assemblers
Pracownicy wykonujący prace proste	38	2	–	–	Elementary occupations
Siły zbrojne	15	1	–	–	Armed forces occupations

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu. b Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 80; w podziale według grup zawodów nie uwzględniono radnych będących bezrobotnymi, niepracującymi i uczącymi się; emeryci i renciści umiłowani są według zawodu wykonywanego przed przejściem na emeryturę lub rentę.

a Excluding councillors of city councils in cities with powiat status. b See general notes, item 3 on page 80; in the division by occupational groups, data do not include unemployed, not working and studying councillors; retirees and pensioners are classified by performed occupation before taking retirement.

TABL. 5 (38). **ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**
PAID EMPLOYMENT, WAGES AND SALARIES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE AVERAGE PAID EMPLOYMENT					
O G Ó Ł E M	14015	13481	13542	13453	T O T A L
w tym:					of which:
Administracja państwowa	5241	4957	4863	4770	State administration
Administracja samorządu terytorialnego	8735	8487	8642	8646	Local government administration
gminy i miasta na prawach powiatu	5701	5545	5602	5686	gminas and cities with powiat status
powiaty	1868	1886	1914	1916	powiat
województwo	1166	1056	1126	1044	voivodship
PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO^a w zł AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES^a in PLN					
O G Ó Ł E M	3650,20	4313,09	4722,88	4999,67	T O T A L
w tym:					of which:
Administracja państwowa	4160,89	4644,94	5187,06	5390,28	State administration
Administracja samorządu terytorialnego	3331,11	4108,14	4448,65	4772,14	Local government administration
gminy i miasta na prawach powiatu	3273,17	3984,87	4370,05	4636,45	gminas and cities with powiat status
powiaty	3229,20	4021,50	4288,03	4542,39	powiat
województwo	3778,05	4907,12	5117,26	5933,91	voivodship

a Patrz uwagi ogólne działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3 na str.155.

a See general notes in the chapter "Wages and salaries. Social security benefits", item 3 on page 155.

DZIAŁ IV BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

Uwagi ogólne

1. W dziale prezentuje się dane z zakresu działania Państwowej Straży Pożarnej, Policji i sądownictwa.

2. Dane o przestępstwach stwierdzonych, skazanych przez sądy zarówno pierwszej instancji, jak i prawomocnie oraz o orzeczeniach kar, środków wychowawczych lub poprawczych wobec nieletnich podano według klasyfikacji Kodeksu karnego z 1997 r., obowiązującego od 1 września 1998 r. (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., jednolity tekst Dz. U. 2019 poz. 1950) i Kodeksu karnego skarbowego obowiązującego od 17 października 1999 r. (ustawa z dnia 10 września 1999 r., jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 1958, z późniejszymi zmianami) lub innych ustaw szczególnych.

3. **Przestępstwo stwierdzone** jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym – jest to przestępstwo skarbowe.

Przestępstwo stwierdzone w zakończonym postępowaniu przygotowawczym, w którym ustalono przynajmniej jednego podejrzanego jest to **przestępstwo wykryte**.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych pobrano z Krajowego Systemu Informacji Policji.

Do 2012 r. prezentowane dane zawierały informacje o przestępstwach stwierdzonych przez Policję, jak również stwierdzonych w śledztwach własnych prowadzonych w prokuraturach. Od 2013 r. dane dotyczą spraw prowadzonych przez Policję lub powierzonych przez prokuratora w całości do prowadzenia przez Policję.

Dane o przestępstwach stwierdzonych od 2014 r. nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. Zgodnie z obowiązującą metodologią, stwierdzenie popełnienia czynów karalnych przez nieletnich dokonywane jest w postępowaniu sądowym po uprzednim przekazaniu przez Policję akt w sprawach nieletnich do sądu rodzinnego.

4. **Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw** jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

CHAPTER IV PUBLIC SAFETY. JUSTICE

General notes

1. The chapter presents data concerning the activity of the State Fire Service, the Police and the courts of law.

2. Data concerning ascertained crimes, adults convicted in the first instance and validly sentenced as well as juveniles with regard to whom educational and correctional measures have been adjudicated are given according to the classification of the Criminal Code of 1997, valid since 1st September 1998 (the law dated 6th June 1997, uniform text Journal of Laws 2019 item 1950), the Penal Fiscal Code valid since 17th October 1999 (the law dated 10th September 1999, uniform text Journal of Laws 2018 item 1958, with later amendments) or other specific laws.

3. An **ascertained crime** is an event, which after the completion of preparatory proceedings was confirmed as a crime. In connection with the Criminal Code of 1997, crime is a felony or misdemeanour prosecuted upon by public accusation or private accusation, in connection with the Penal Fiscal Code – is a fiscal offence.

An ascertained crime in completed preparatory proceeding, in which at least one suspect was found is a **detected crime**.

Information regarding ascertained crimes were extracted from the National Police Information System (KSIP).

Until 2012 presented data contained information on crimes ascertained by the Police, as well as ascertained in investigations conducted by the prosecutor's offices. Since 2013 data concern cases conducted by the Police or entrusted by the prosecutor entirely to the Police conduction.

Data regarding ascertained crimes since 2014 do not include punishable acts committed by juveniles. In accordance with the existing methodology, the specification of the number of juveniles committing punishable acts takes place during court proceedings after the Police provides records in juvenile cases to the family court.

4. The **rate of detectability of delinquents** is the relation of the number of detected crimes in a given year (including those detected after resumption following discontinuance) to the total number of crimes ascertained in a given year, plus the number of crimes recorded in commenced proceedings and discontinued in previous years due to undetected delinquents.

5. Wpływ spraw do sądów oznacza liczbę spraw, które zostały wniesione do sądów powszechnych w celu rozpatrzenia w postępowaniu sądowym.

W ramach struktury organizacyjnej sądownictwa powszechnego działają sądy apelacyjne, okręgowe i rejonowe.

6. Sądy apelacyjne rozpatrują sprawy odwoławcze od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji przez sądy okręgowe. Do sądu apelacyjnego wpływają sprawy z kilku sądów okręgowych (od 2 do 6), objętych obszarem jego właściwości.

7. Sądy okręgowe rozpatrują w pierwszej instancji sprawy, gdy ustawa tak stanowi oraz w drugiej instancji – odwołania od orzeczeń sądów rejonowych.

8. Sprawą załatwioną w sądownictwie powszechnym jest sprawa, w której wydano wyrok, postanowienie lub połączono ją z inną sprawą albo przekazano do innego rodzaju sądu lub organu.

W przypadku występowania w sprawie kilku osób uważa się ją za załatwioną, gdy dotyczy to wszystkich osób występujących w sprawie.

Sprawy (postępowania) załatwione lub zakończone w danym roku obejmują również sprawy niezałatwione w latach poprzednich.

9. Sprawy rodzinne obejmują postępowanie:

- 1) z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego;
- 2) dotyczące nałożenia na alkoholików obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;
- 3) wobec nieletnich w zakresie:
 - a) zapobiegania i zwalczania demoralizacji w stosunku do osób, które nie ukończyły 18 lat,
 - b) postępowania w sprawach o czyny karalne w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu w wieku 13–16 lat,
 - c) wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby 21 lat;
- 4) w związku z leczeniem narkomanów;
- 5) w sprawie kontroli umieszczania w zakładach lecznictwa psychiatrycznego.

Tryb postępowania wobec nieletnich przed sądem (pkt 3a i 3b) wynika z ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 969).

Zmiany dokonane w ustawie, które weszły w życie z dniem 2 stycznia 2014 r. zniósły dwuetapową procedurę postępowania sądów wobec nieletnich. Zgodnie z obowiązującą jednoetapową procedurą, sąd prowadzi postępowanie i orzeka w sprawach, w których zachodzi podejrzenie demoralizacji lub popełnienia czynu karalnego przez nieletniego.

10. Dorośli skazani są to osoby, które w chwili popełnienia przestępstwa miały ukończone 17 lat.

11. Rejestry sądowe prowadzone są na podstawie ustaw i przepisów wykonawczych. Stany rejestrów określają liczbę podmiotów zarejestrowanych w określonym dniu.

Sprawy rejestrowe prowadzone są w sądach rejonowych – wydziałach gospodarczych i Krajowym Rejestrze Sądowym (sądach rejestrowych).

5. Incoming cases are the number of cases that were filed in common courts for consideration in court proceedings.

Appeal, regional and district courts function within the framework of the organizational structure of common courts.

6. Appeal courts consider cases in which the verdicts issued by regional courts of first instance are appealed. An appeal court considers cases from several regional courts (from 2 to 6) within its jurisdiction.

7. Regional courts consider cases relegated by the law in the first instance and appeals of regional court verdicts in the second instance.

8. A resolved case in common courts is a case with regard to which a sentence or order has been issued or combined with another case, or which has been transferred to a different kind of court or authority.

A case that involves a number of persons is considered resolved when this applies to all the persons.

The resolved cases and completed proceedings in a given year also include the cases unresolved from previous year.

9. Family cases include the following proceedings:

- 1) family and guardianship law;
- 2) regarding enforcement of compulsory treatment of alcoholics;
- 3) with respect to juveniles concerning:
 - a) prevention and counteraction the demoralization of persons under the age of 18,
 - b) proceedings in cases concerning punishable acts committed by persons aged 13–16,
 - c) execution of educational and corrective measures concerning persons with regard to whom such measures have been adjudicated, but not longer than until the age of 21;
- 4) compulsory treatment of drug addicts;
- 5) supervising the placement of an individual in a psychiatric treatment facility.

Court proceedings against juveniles (points 3a and 3b) are based on the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26th October 1982 (uniform text Journal of Laws 2018 item 969).

Amendments to the law entered into force as of 2nd January 2014 abolished the two-stage court proceedings against juveniles. According to the valid single-stage procedure the court conducts the proceedings and adjudges of cases in which occur suspicion of demoralization or commitment punishable act by a juvenile.

10. Adults convicts are persons who at the time of committing crime were at least 17 years old.

11. Court registers are kept on the basis of laws and executive regulations. Registers contain the number of entities registered on a given day.

Registration cases are held in the commercial departments of district courts and in the National Judicial Register (registration courts).

TABL. 1 (39). ZAREJESTROWANA DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
REGISTERED ACTIVITY OF THE STATE FIRE SERVICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Liczba zdarzeń	14620	10921	11645	12020	Number of events
Pożary	3699	4843	2885	3980	Fires
małe	3426	4419	2735	3743	small
średnie	255	390	135	216	medium
duże	14	28	12	18	big
bardzo duże	4	6	3	3	very big
w tym:					of which:
obiektów użyteczności publicznej	83	51	53	65	general purpose public buildings
obiektów mieszkalnych	1102	1097	1250	1291	residential buildings
obiektów produkcyjnych i magazynowych	101	80	97	134	manufacturing and warehouse facilities
środków transportu	233	206	235	269	transport equipment
lasów	114	455	60	284	forests
upraw	579	1283	350	587	crops
Miejscowe zagrożenia	10639	5754	7992	7147	Local threats
w tym spowodowane przez:					of which caused by:
katastrofy naturalne ^a	5505	1638	3140	1947	natural catastrophes ^a
awarie techniczne ^b	536	403	399	346	technical failures ^b
środki transportu ^c	1918	1492	2006	1977	transport equipment ^c
Wyjazdy do fałszywych alarmów	282	324	768	893	False alarms
Wypadki z ludźmi^d	1703	1963	2235	2226	Casualties^d
ofiary śmiertelne	201	145	141	165	fatalities
w tym ratownicy	–	–	2	–	of which rescue personnel
ranni i poparzeni	1502	1818	2094	2061	injured and burn victims
w tym ratownicy	14	23	30	28	of which rescue personnel
W tym przy pożarach	122	175	172	190	Of which during fires
ofiary śmiertelne	28	27	20	36	fatalities
w tym ratownicy	–	–	2	–	of which rescue personnel
ranni i poparzeni	94	148	152	154	injured and burn victims
w tym ratownicy	10	18	16	16	of which rescue personnel

a Silne wiatry, przybór wód, opady śniegu i deszczu. b Chemiczne, ekologiczne, radiologiczne, budowlane, infrastruktury komunalnej. c Wypadki w komunikacji: drogowej, kolejowej, lotniczej. d Dane dotyczą liczby osób poszkodowanych podczas zdarzeń.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Białymstoku.

a Strong winds, water rise, snow and rain precipitation. b Chemical, environmental, radiological, building and municipal infrastructure. c Transportation accidents: road, rail, air. d Data concern number of people injured in accidents.

S o u r c e: data of the Voivodship Headquarters of the State Fire Service in Białystok.

TABL. 2 (40). PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH

ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015 ^b	2017 ^b	2018 ^b	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	24670	17470	16460	17139	T O T A L
w tym w miastach	18115	12471	11871	12695	of which urban areas
w tym:					of which:
Przeciwko życiu i zdrowiu – art. 148–162 kk	941	619	690	646	Against life and health – Art. 148–162 Criminal Code
w tym:					of which:
Zabójstwo – art. 148 kk	16	17	15	14	Homicide – Art. 148 Criminal Code
Uszczerbek na zdrowiu – art. 156 i 157 kk	462	370	418	381	Damage to health – Art. 156 and 157 Criminal Code
Udział w bójkę lub pobiciu – art. 158 i 159 kk	398	180	163	175	Participation in violence or assault – Art. 158 and 159 Criminal Code
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji – art. 163–180 kk	5170	2780	2616	2533	Against public safety and safety in transport – Art.163–180 Criminal Code
W tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego – art. 178a kk	4724	2221	2006	1862	Of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant – Art. 178a Criminal Code
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania – art. 189–196 kk	682	569	560	559	Against freedom, freedom of conscience and religion – Art. 189–196 Criminal Code
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności – art.197–205 kk	102	75	127	102	Against sexual freedom and morals – Art.197–205 Criminal Code
W tym zgwałcenie – art. 197 kk	46	35	18	26	Of which rape – Art. 197 Criminal Code
Przeciwko rodzinie i opiece – art. 206–211 kk	791	734	935	1534	Against the family and guardianship – Art. 206–211 Criminal Code
W tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną – art. 207 kk	455	553	633	570	Of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person – Art. 207 Criminal Code
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej – art. 212–217 kk	82	54	31	52	Against good name and personal integrity – Art. 212–217 Criminal Code
Przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego – art. 222–231 kk^c	620	300	415	1763	Against the activities of state institutions and local government – Art. 222–231 Criminal Code^c
w tym:					of which:
Naruszenie nietykalności cielesnej lub czynna napaść na funkcjonariusza publicznego – art. 222 i 223 kk	80	61	61	72	Battery or active assault on a public official – Art. 222 and 223 Criminal Code
Wywieranie wpływu na funkcjonariusza publicznego lub na czynności organu administracji rządowej, samorządowej lub państwowej bądź spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego podczas wykonywania przez niego czynności służbowych – art. 224 kk	193	83	74	73	Exerting influence on a public official or on the activity of an organ of the government administration, local government units or State administration, or causing severe harm to the health of a public official during the performance of official duties – Art. 224 Criminal Code
Znieważenie funkcjonariusza publicznego albo znieważanie lub poniżanie organu konstytucyjnego RP – art. 226 kk	217	117	93	127	Insulting or belittling a public official or insulting a constitutional body of the Republic of Poland – Art. 226 Criminal Code
Przestępstwa korupcyjne – art. 228–231, 250a, 296a i 296b kk	125	21	165	1485	Corruption – Art. 228–231, 250a, 296a and 296b Criminal Code

a Łącznie z prokuraturą. b Dane nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. c Łącznie z przestępstwami z art. 250a kk (korupcja wyborcza) z rozdziału „Przeciwko wyborom i referendum” oraz z art. 296a i 296b kk (korupcja na stanowisku kierowniczym i korupcja sportowa) z rozdziału „Przeciwko obrotowi gospodarczemu”.

a Including prosecutor's office. b Data do not include punishable acts committed by juveniles. c Including Art. 250a Criminal Code (corruption concerning elections) in the section "Against election and referendum" and Art. 296a and 296b Criminal Code (corruption on the managing post and corruption in sport) in the section "Against economic activity".

TABL. 2 (40). **PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH (dok.)**
ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015 ^b	2017 ^b	2018 ^b	SPECIFICATION
Przeciwko wymiarowi sprawiedliwości – art. 232–247 kk	902	590	392	364	Against the judiciary – Art. 232–247 Criminal Code
Przeciwko porządkowi publicznemu – art. 252–264 kk	134	216	173	181	Against public order – Art. 252–264 Criminal Code
Przeciwko wiarygodności dokumentów – art. 270–277 kk^d	1250	1046	747	512	Against the reliability of documents – Art. 270–277 Criminal Code^d
Przeciwko mieniu – art. 278–295 kk^e ..	11904	8706	7837	6844	Against property – Art. 278–295 Criminal Code^e
w tym:					of which:
Kradzież rzeczy – art. 275 § 1, 278 i 279 ^f kk	3896	2672	1898	1835	Property theft – Art. 275 § 1, 278 and 279 ^f Criminal Code
w tym kradzież samochodu	130	94	114	78	of which automobile theft
Krótkotrwały zabór pojazdu – art. 289 kk	120	68	50	44	Willful short-term theft of automobile – Art. 289 Criminal Code
Kradzież z włamaniem – art. 279 kk ^g	2758	1827	1566	1494	Burglary – Art. 279 Criminal Code ^g
Rozbój – art. 280 kk	455	177	120	109	Robbery – Art. 280 Criminal Code
Kradzież rozbójnicza – art. 281 kk	36	37	30	31	Theft with assault – Art. 281 Criminal Code
Wymuszenie rozbójnicze – art. 282 kk ...	152	19	10	9	Criminal coercion – Art. 282 Criminal Code
Oszustwo – art. 286 i 287 kk	1772	2391	2863	2032	Fraud – Art. 286 and 287 Criminal Code
Przeciwko obrotowi gospodarczemu – art. 296–309 kk^h	312	209	283	171	Against economic activity – Art. 296–309 Criminal Code^h
Przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi – art. 310–315 kk	139	158	123	112	Against money and securities trading – Art. 310–315 Criminal Code
Przestępstwa z ustaw szczególnych:					Crimes by specific laws:
O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (jednolity tekst Dz. U. 2012 poz. 1356, z późniejszymi zmianami)	20	7	4	3	On Sobriety and Alcohol Education (uniform text Journal of Laws 2012 item 1356, with later amendments)
O prawie autorskim i prawach pokrewnych (jednolity tekst Dz. U. 2006 Nr 90, poz. 631, z późniejszymi zmianami) ..	30	32	32	13	On Copyright and Related Laws (uniform text Journal of Laws 2006 No. 90, item 631, with later amendments)
O przeciwdziałaniu narkomanii – ustawy z dnia 24 IV 1997 r. (jednolity tekst Dz. U. 2003 Nr 24, poz. 198, z późniejszymi zmianami) i z dnia 29 VII 2005 r. (jednolity tekst Dz. U. 2012 poz. 124)	1179	969	973	1077	On Counteracting Drug Addiction – laws dated 24 Apr 1997 (uniform text Journal of Laws 2003 No. 24, item 198, with later amendments) and dated 29 Jul 2005 (uniform text Journal of Laws 2012 item 124)
Przestępstwa skarbowe – kks	98	35	36	45	Fiscal offences – Penal Fiscal Code
W tym akcyza	30	6	16	17	Of which excise

a Łącznie z prokuraturą. b Dane nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. d Z wyłączeniem kradzieży lub przywłaszczenia dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk). e Łącznie z kradzieżą lub przywłaszczeniem dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk z rozdziału „Przeciwko wiarygodności dokumentów”). f Wyłącznie w zakresie kradzieży samochodu poprzez włamanie. g Z wyłączeniem kradzieży samochodu poprzez włamanie. h Z wyłączeniem przestępstw korupcyjnych z art. 296a i 296b kk.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a Including prosecutor's office. b Data do not include punishable acts committed by juveniles. d Excluding theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code). e Including theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code in the section "Against the reliability of documents"). f Exclusively in regard to automobile theft by burglary. g Excluding automobile theft by burglary. h Excluding corruption under Art. 296a and 296b Criminal Code.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 3 (41). **WSKAŹNIKI WYKRYWALNOŚCI SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH PRZEZ POLICJĘ**
 RATES OF DETECTABILITY OF DELINQUENTS IN ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015 ^b	2017 ^b	2018 ^b	SPECIFICATION
	w %		in %		
O G Ó Ł E M	69,0	65,4	73,5	75,4	T O T A L
w tym przestępstw ^c :					of which of crimes ^c :
Przeciwko życiu i zdrowiu	84,5	82,5	83,7	80,1	Against life and health
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji ..	99,3	98,6	99,1	98,5	Against public safety and safety in transport
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania	93,7	88,6	88,8	85,0	Against freedom, freedom of conscience and religion
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	90,4	88,0	93,7	82,4	Against sexual freedom and morals
Przeciwko rodzinie i opiece	100,0	98,8	99,4	99,9	Against the family and guardianship
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej	90,2	81,5	83,9	82,7	Against good name and personal integrity
Przeciwko mieniu	42,5	42,2	53,7	49,8	Against property

a Łącznie z prokuraturą. b Dane nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. c Artykuły Kodeksu karnego patrz tabl. 2 na str. 88.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a Including prosecutor's office. b Data do not include punishable acts committed by juveniles. c See Criminal Code articles table 2 on page 88.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 4 (42). **W P Ł Y W S P R A W D O S Á D Ó W P O W S Z E C H N Y C H**
 INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
SĄDY REJONOWE – sądy pierwszej instancji		DISTRICT COURTS – courts of first instance			
O G Ó Ł E M	312615	341469	347535	300865	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	13471	11848	11637	12969	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie	19779	23461	20843	17202	Concerning offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	41430	41296	39975	36556	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne	177467	195386	208257	195238	Civil
w tym wieczysto-księgow ^b	89913	104716	114522	116148	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne	33220	53957	50265	21195	Family
Z zakresu prawa pracy	1810	1604	1306	1177	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	914	1431	1204	1220	Related to social security law
Gospodarcze ^c	9142	12486	14048	15308	Commercial law ^c

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. b Łącznie ze zbiorami dokumentów. c Bez spraw rejestrowych.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. b Including collections of documents. c Excluding registry cases.

TABL. 4 (42). **WPLÝW SPRAW DO SÁDÓW POWSZECHNYCH (dok.)**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
SÁDY OKRĘGOWE – sády pierwszej instancji i odwoławcze			REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal		
O G Ó Ł E M	26792	29627	28934	30757	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	366	372	368	363	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	14584	13435	13706	15129	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^{cd}	7582	9977	9880	9973	Civil ^{cd}
Z zakresu prawa pracy	329	363	279	252	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	2919	3764	2643	3052	Related to social security law
Gospodarcze	867	1716	2058	1988	Commercial law

^a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. ^c Bez spraw rejestrowych. ^d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (i.a., rozwód).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. ^c Excluding registry cases. ^d Including family cases (i.a., divorce).

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 5 (43). **WPLÝW SPRAW DO SÁDÓW POWSZECHNYCH W 2018 R.**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi Districts			SPECIFICATION
		biało- stocki	łomżyń- ski	suwał- ski	
SÁDY REJONOWE – sády pierwszej instancji		DISTRICT COURTS – courts of first instance			
O G Ó Ł E M	300865	158677	59994	82194	T O T A L
sprawy:					cases:
Karne z aktami oskarżenia	12969	6194	2618	4157	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie	17202	8326	3622	5254	Concerning offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	36556	18413	7048	11095	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne	195238	103915	39764	51559	Civil
w tym wieczysto-księgoweb	116148	59113	25430	31605	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne	21195	9894	4200	7101	Family
Z zakresu prawa pracy	1177	586	354	237	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	1220	735	202	283	Related to social security law
Gospodarcze ^c	15308	10614	2186	2508	Commercial law ^c

^a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. ^b Łącznie ze zbiorami dokumentów. ^c Bez spraw rejestrowych.

^a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. ^b Including collections of documents. ^c Excluding registry cases.

TABL. 5 (43). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH W 2018 R. (dok.)**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi Districts			SPECIFICATION
		biało- stocki	tomżyń- ski	suwał- ski	
SĄDY OKRĘGOWE – sądy pierwszej instancji i odwoławcze		REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal			
O G Ó Ł E M	30757	16878	6791	7088	T O T A L
sprawy:					cases:
Karne z aktami oskarżenia	363	188	68	107	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	15129	7696	4065	3368	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^{cd}	9973	5447	2003	2523	Civil ^{cd}
Z zakresu prawa pracy	252	152	51	49	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	3052	1407	604	1041	Related to social security law
Gospodarcze	1988	1988	x	x	Commercial law

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. c Bez spraw rejestrowych. d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. c Excluding registry cases. d Including family cases (i.a., divorce).

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 6 (44). **DOROŚLI SKAZANI PRAWOMOCNIE PRZEZ SĄDY POWSZECHNE ZA PRZESTĘPSTWA ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PUBLICZNEGO**
ADULTS VALIDLY SENTENCED BY COMMON COURTS FOR CRIMES PROSECUTED BY PUBLIC ACCUSATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	12306	7583	6973	7516	T O T A L
w tym mężczyźni	11437	6968	6343	6816	of which men
w tym za przestępstwa ^a :					of which for crimes ^a :
Przeciwko życiu i zdrowiu	1234	979	886	915	Against life and health
w tym:					of which:
Zabójstwo	9	8	13	10	Homicide
Uszczerbek na zdrowiu, udział w bójce lub pobiciu	635	501	449	379	Damage to health, participation in violence or assault
Przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	4350	2050	1914	1859	Against safety in transport
W tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego	4072	1818	1590	1483	Of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	247	292	216	207	Against freedom, freedom of conscience and religion, sexual freedom and morals
W tym zgwałcenie	27	30	24	9	Of which rape
Przeciwko rodzinie i opiece	679	576	612	1181	Against the family and guardianship
W tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną	361	409	430	460	Of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person
Przeciwko mieniu	2991	1970	1730	1781	Against property
w tym:					of which:
Kradzież rzeczy	717	482	410	430	Property theft
Kradzież z włamaniem	415	282	261	233	Burglary
Rozbój	235	159	98	113	Robbery

a Artykuły Kodeksu karnego patrz tabl. 2 na str. 88.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a See Criminal Code articles table 2 on page 88.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 7 (45). **ZAŁATWIONE SPRAWY RODZINNE**
RESOLVED FAMILY CASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	11044	9413	7566	8002	T O T A L
O rozwód	2526	2858	2673	2831	By divorce
O separację	191	153	156	121	By separation
O alimenty	3471	3186	2533	2719	By alimony
Nieletnich ^a :					Concerning juveniles ^a :
w postępowaniu wyjaśniającym w związku z:					in investigation proceedings involving:
demoralizacją	1156	x	x	x	demoralization
czynami karnymi	2062	x	x	x	punishable acts
na posiedzeniu lub rozprawie w związku z:					at session or hearing involving:
demoralizacją	572	x	x	x	demoralization
czynami karnymi	1066	x	x	x	punishable acts
w postępowaniu w sprawach, w których zachodzi podejrzenie:					in investigation of case in which occur suspicion:
demoralizacji	x	1495	1289	1286	of demoralization
popęlnienia czynu karnego	x	1721	915	1045	of committing punishable act

^a Dane dotyczą osób; w 2014 r. zmieniła się procedura postępowania sądów wobec nieletnich, patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 86.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Data relate to persons; in 2014 changed court proceedings against juveniles, see general notes, item 9 on page 86.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 8 (46). **SPRAWY RODZINNE ZAŁATWIONE W 2018 R.**
FAMILY CASES RESOLVED IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi Districts			SPECIFICATION
		białostocki	łomżyński	suwalski	
O G Ó Ł E M	8002	4012	1533	2457	T O T A L
O rozwód	2831	1391	599	841	By divorce
O separację	121	62	37	22	By separation
O alimenty	2719	1339	483	897	By alimony
Nieletnich ^a w postępowaniu w sprawach, w których zachodzi podejrzenie:					Concerning juveniles ^a in investigation of case in which occur suspicion:
demoralizacji	1286	669	247	370	of demoralization
popęlnienia czynu karnego	1045	551	167	327	committing punishable act

^a Dane dotyczą osób.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Data relate to persons.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 9 (47). **PODMIOTY W KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM^a**
Stan w dniu 31 grudnia
ENTITIES IN THE NATIONAL JUDICIAL REGISTER^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Rejestr Przedsiębiorców					Register of Entrepreneurs
Przedsiębiorstwa państwowe	2	–	–	–	State owned enterprises
Spoleczno-zawodowe organizacje rolników ^b	8	8	8	8	Professional organizations of farmers ^b
Spółdzielnie	309	340	339	331	Cooperatives
Spółki jawne	1026	1132	1157	1163	Unlimited partnerships
Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	2032	3642	4172	4636	Limited liability companies
Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej^c					Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Independent Public Health Care Facilities^c
Stowarzyszenia ^d	1748	2149	2187	2237	Associations ^d
Związki zawodowe	192	211	213	214	Trade unions
Izby gospodarcze	6	8	8	8	Economic chambers
Rejestr Dłużników Niewypłacalnych					Register of Insolvent Debtors
Dłużnicy ogółem	14668	22123	25646	19850	Total debtors

a Sądem rejestrowym prowadzącym Krajowy Rejestr Sądowy na terenie województwa jest Sąd Rejonowy w Białymstoku. b Prowadzące działalność gospodarczą. c Do 2011 r. – Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. d Z wyłączeniem stowarzyszeń kultury fizycznej i związków sportowych.

U w a g a. Rejestr obejmuje także inne podmioty.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Registry court holding the National Judicial Register in the voivodship is the District Court in Białystok. b Conducting economic activity. c Until 2011 – Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Public Health Care Facilities. d Excluding physical education associations and sports associations.

N o t e. Register also includes other entities.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

DZIAŁ V LUDNOŚĆ

CHAPTER V POPULATION

Uwagi ogólne

1. Tablice działu opracowano na podstawie:
- bilansów stanu i struktury ludności na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego, przy uwzględnieniu:
 - zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania z innych gmin i z zagranicy na pobyt stały oraz czasowy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych,
 - różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) na terenie gminy a liczbą osób czasowo nieobecnych, (zameldowania i wymeldowania na pobyt czasowy z/do innych gmin);
 - rejestrów Ministerstwa Cyfryzacji – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały oraz czasowy (od 2006 r. źródłem tych danych jest rejestr PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności);
 - sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
 - sprawozdawczości sądów okręgowych – o prawnomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.

2. Bilans ludności jest opracowywany dla dwóch kategorii zamieszkania – według **krajowej** oraz **międzynarodowej definicji zamieszkania**. Różnica dotyczy kryteriów w zakresie migracji czasowych uwzględnianych w każdym z bilansów – w przypadku:

- krajowej definicji zamieszkania** – uwzględniane są migracje czasowe wewnętrzne, tj. różnica między liczbą osób, które czasowo wyjechały z gminy na ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) do innego miejsca w kraju a liczbą osób przybyłych z innego miejsca w kraju na okres ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące); do ludności gminy nie są zatem zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast są zaliczani stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności);
- międzynarodowej definicji zamieszkania (rezydenci)** – uwzględniane są długookresowe migracje czasowe, zarówno wewnętrzne jak i zagraniczne, tj. różnica między liczbą osób, które wyjechały z gminy na co najmniej 12 miesięcy do innego miejsca w kraju lub za granicę a liczbą osób przybyłych do gminy z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (imigranci bez karty stałego pobytu) na co najmniej 12 miesięcy. Do rezydentów gminy zalicza się zatem wszystkie osoby mieszkające lub zamierzające mieszkać

General notes

1. Chapter tables were compiled on the basis of:
- the balances of the size and structure of the population in a gmina. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census, taking into account:
 - changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent as well as temporary residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division,
 - difference between the number of people registered for temporary residence for a period of more than 3 months (until 2005 – more than 2 months) in a gmina and the number of people temporarily absent (registering and cancelling registration for temporary stay from/to other gminas);
 - the registers of the Ministry of Digital Affairs on internal and international migration of population for permanent and temporary residence (since 2006 the source of these data is PESEL register – Common Electronic System of Population Register);
 - documentation of the Civil Status Offices regarding registered marriages, births and deaths;
 - documentation of regional courts regarding legally valid decisions in actions for separations and divorces.

2. The balance of the population is being developed for the two categories of residence – according to **national and international definition of residence**. The difference concerns the criteria for the migration for temporary stay taken into account in each of the balance sheets – in the case of:

- national definition of residence** – includes internal migration for temporary stay, i.e. the difference between the number of persons who temporarily left the gmina for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months) to another place in the country and the number of persons who arrived from somewhere else in the country for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months). For the population of the gmina therefore are not counted immigrants staying in Poland temporarily, but are counted Polish permanent residents temporarily staying abroad (regardless of the period of their temporary presence/absence);
- the international definition of residence (residents)** – includes long-term temporary migration both – internal and international, i.e. the difference between the number of persons who left the gmina for at least 12 months to another place in the country or abroad and the number of persons who arrived to the community from elsewhere in the country or from abroad (immigrants without residence card) for at least 12 months. For residents of the gmina, therefore, are included all persons living or intending to live in the

na jej terenie nie krócej niż 1 rok. Rezydenci (ludność rezydująca) to kategoria stanu ludności opracowana na potrzeby statystyki międzynarodowej zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1260/2013 z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie statystyk europejskich w dziedzinie demografii.

3. Dane o ludności, a także współczynniki demograficzne oraz przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano przy przyjęciu liczby ludności zbilansowanej:

- do 2005 r. – w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, z tym że dla 2000 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2002 r.,
- od 2010 r. – w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym że dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2011 r.

4. Przez **ludność w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się **ludność w wieku mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez **ludność w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się **ludność w wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz **ludność w wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

5. **Mediana wieku** (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

6. Dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano w następujący sposób:

- małżeństwa – według miejsca zamieszkania męża przed ślubem (w przypadku gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą przyjmuje się miejsce zamieszkania żony przed ślubem),
- separacje – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka; w przypadku zgodnego wniosku stron przyjmuje się miejsce zamieszkania męża),
- rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka),
- urodzenia – według miejsca zamieszkania matki noworodka,
- zgony – według miejsca zamieszkania osoby zmarłej.

Dane o **małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu kościoła lub związku wyznaniowego zawarte w obecności duchownego.

area of gmina for not less than 1 year. Residents (resident population) are the category of the state population developed for international statistics in accordance with Regulation of the European Parliament and of the Council (EU) No. 1260/2013 of 20th November 2013 on European statistics on demography.

3. Data on population as well as demographic rates and indicators per capita (per 1000 population etc.) were prepared assuming the number of population balanced on:

- until 2005 – the basis of results of the Population and Housing Census 2002, for 2000 the administrative division of the country obligatory as of 31st December 2002 was applied,
- since 2010 – the basis of results of the Population and Housing Census 2011, for 2010 the administrative division of the country obligatory as of 31st December 2011 was applied.

4. **Working age population** refers to males aged 18–64 and females aged 18–59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18–44) and **non-mobility** (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. **Non-working age population** is defined as **pre-working age population**, i.e. up to the age of 17 and **post-working age population**, i.e. 65 and more for males and 60 and more for females.

5. **Median age** of population is a parameter determining the exact age, which half of population already exceed and second half – did not reach yet.

6. Data regarding the **vital statistics** according to the territorial division were compiled as follows:

- marriages – according to the husband's place of residence before the marriage (in the case when the husband lived abroad before the marriage, the wife's place of residence before the marriage is used),
- separations – according to the plaintiff's place of residence (in the case when the person filling petition resides abroad, the spouse's place of residence is used; in case of the unanimous petition of both persons, the husband's place of residence is used),
- divorces – according to the plaintiff's place of residence (in the case when the person filling petition resides abroad, the spouse's place of residence is used),
- births – according to the mother's place of residence,
- deaths – according to the deceased's place of residence.

Data on **marriages** refer to marriages contracted according to lawful rules in the civil status offices. On the basis of the Law dated 24th July 1998 (Journal of Laws No. 117, item 757) all marriages, including those based on the internal law of the Churches or the Religious Association contracted in the presence of clergyman, are registered in the local civil status offices.

Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Małżeństwa wyznaniowe mogą być zawierane jedynie w dziesięciu kościołach i związku wyznaniowym takich jak: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Metodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich.

Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (częstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45–49 lat.

Współczynniki reprodukcji ludności:

- **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat), przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu częstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezienne,
- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezienne współczynniki płodności),
- **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

7. Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

8. Dane o migracjach wewnętrznych ludności opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniach osób na pobyt stały. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy (miasta), z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

Marriages contracted on the basis of canonic laws on marriages subordinate to the Polish civil laws and result in the same civil and law consequences as marriages contracted in the local civil status offices.

The religious marriages may be contracted only in ten Churches and Religious Association such as: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Metodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich.

Female fertility rate is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women at the reproductive age (15–49). Besides total rate, there are also published age specific fertility rates, calculated as the ratios of the number of live births from women in a given age group and the number of these women in the same age group. Births from mothers aged under 15 are included in the group 15–19 and from mothers aged 50 and more – in the group 45–49.

Reproduction rates of the population:

- **total fertility rate** refers to the average number of children who would be borne by a woman during the course of her entire reproductive period (15–49 years of age) assuming that in particular phases of this period she would give birth with an intensity observed during a given year, i.e. assuming that age specific fertility rates for this period are constant,
- **gross reproduction rate** refers to the average number of daughters who would be borne by a woman assuming that the woman during her reproductive age will give birth with a frequency which is characteristic for all women giving birth in the year for which the reproduction rate is calculated (constant fertility rates),
- **demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.

Natural increase of the population accounts for the difference between the number of live births and deaths in a given period.

Infant is a child under the age of 1.

Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

7. Life expectancy is expressed by the average number of years that a person at the exact age of x still is to live, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.

8. Data regarding internal migration of the population were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of people for permanent residence. This information does not include changes of address within the same gmina (town), with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

9. Dane o **migracjach zagranicznych ludności** opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (imigracja) oraz o wymeldowaniach osób wyjeżdżających z Polski za granicę na stałe (emigracja).

10. Napływ ludności obejmuje zameldowania na pobyt stały, odpływ – wymeldowania ze stałego miejsca zamieszkania.

11. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności według stanu w dniu 30 czerwca.

12. **Prognoza ludności** do 2050 r. została opracowana w 2014 r. na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 grudnia 2013 r. oraz założeń dotyczących tendencji w dzietności, umieralności i migracjach zagranicznych.

9. Data regarding **international migration of the population** were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of people arriving to Poland for permanent residence (immigration) as well as regarding cancelled registration of people leaving Poland for permanent residence abroad (emigration).

10. The inflow of the population includes registrations of arrival for permanent residence, outflow – registrations of departure from permanent residence.

11. Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population as of 30th June.

12. **Population projection** until 2050 was calculated in 2014 on the basis of population number and structure as of 31st December 2013 as well as assumption concerning fertility, mortality and international migration.

TABL. 1 (48). **LUDNOŚĆ^a**
POPULATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
STAN W DNIU 30 VI AS OF 30 VI					
O G Ó Ł E M	1204294	1190253	1185174	1182677	T O T A L
mężczyźni	587767	580348	577694	576410	males
kobiety	616527	609905	607480	606267	females
Miasta	725149	720321	719494	718685	Urban areas
Wieś	479145	469932	465680	463992	Rural areas
STAN W DNIU 31 XII AS OF 31 XII					
O G Ó Ł E M	1203448	1188800	1184548	1181533	T O T A L
na 1 km ²	60	59	59	59	per 1 km ²
mężczyźni	587367	579499	577406	575870	males
kobiety	616081	609301	607142	605663	females
na 100 mężczyzn	105	105	105	105	per 100 males
Miasta	724826	719890	719151	718272	Urban areas
w % ogółu ludności	60,2	60,6	60,7	60,8	in % of total population
Wieś	478622	468910	465397	463261	Rural areas
w % ogółu ludności	39,8	39,4	39,3	39,2	in % of total population

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABL. 2 (49). **LUDNOŚĆ^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**
Stan w dniu 31 grudnia
WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1203448	1188800	1184548	1181533	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	229068	207394	206019	205887	Pre-working age
mężczyźni	117375	106454	105808	105687	males
kobiety	111693	100940	100211	100200	females
Miasta	131500	122709	123445	124412	Urban areas
mężczyźni	67132	62700	63131	63617	males
kobiety	64368	60009	60314	60795	females
Wieś	97568	84685	82574	81475	Rural areas
mężczyźni	50243	43754	42677	42070	males
kobiety	47325	40931	39897	39405	females
W wieku produkcyjnym	764843	750360	736693	728433	Working age
w tym w wieku mobilnym	481824	469041	458571	451972	of which of mobility age
mężczyźni	402478	399305	393893	390357	males
w tym w wieku mobilnym	247188	241176	235899	232715	of which of mobility age
kobiety	362365	351055	342800	338076	females
w tym w wieku mobilnym	234636	227865	222672	219257	of which of mobility age
Miasta	480428	462591	450964	444160	Urban areas
mężczyźni	244513	239319	234950	232240	males
kobiety	235915	223272	216014	211920	females
Wieś	284415	287769	285729	284273	Rural areas
mężczyźni	157965	159986	158943	158117	males
kobiety	126450	127783	126786	126156	females
W wieku poprodukcyjnym	209537	231046	241836	247213	Post-working age
mężczyźni	67514	73740	77705	79826	males
kobiety	142023	157306	164131	167387	females
Miasta	112898	134590	144742	149700	Urban areas
mężczyźni	33902	40647	44087	45893	males
kobiety	78996	93943	100655	103807	females
Wieś	96639	96456	97094	97513	Rural areas
mężczyźni	33612	33093	33618	33933	males
kobiety	63027	63363	63476	63580	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	57,3	58,4	60,8	62,2	NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
Mężczyźni	45,9	45,1	46,6	47,5	Males
Kobiety	70,0	73,6	77,1	79,1	Females

a Na podstawie bilansów.
a Based on balances.

TABL. 3 (50). **LUDNOŚĆ^a WEDŁUG PŁCI I WIEKU**
Stan w dniu 31 grudnia
POPULATION^a BY SEX AND AGE
As of 31st December

WIEK AGE	2010	2015	2017	2018					
				ogółem grand total	z liczby ogółem of grand total number				
					męż- czyźni males	miasta urban areas		wieś rural areas	
						razem total	w tym męż- czyźni of which males	razem total	w tym męż- czyźni of which males
OGÓŁEM TOTAL	1203448	1188800	1184548	1181533	575870	718272	341750	463261	234120
0–2 lata	37438	31923	34146	35110	17942	22514	11489	12596	6453
3–6	45546	47100	43752	43416	22497	26556	13746	16860	8751
7–12	71009	68645	71645	71690	36917	42560	21842	29130	15075
13–15	42530	34873	32967	32805	16654	18653	9414	14152	7240
16–18	49837	38363	35632	34796	17789	21160	10641	13636	7148
19–24	112026	95820	86698	82195	42000	44509	22677	37686	19323
25–29	101198	92133	88768	86333	44607	51449	25937	34884	18670
30–34	90508	97284	96075	93572	48848	60499	30971	33073	17877
35–39	83005	88617	90763	92896	47908	59713	30287	33183	17621
40–44	77795	81677	84144	85046	43240	52883	26425	32163	16815
45–49	82505	76441	76994	77955	39234	46359	22547	31596	16687
50–54	92020	80435	77473	76123	38072	45422	21482	30701	16590
55–59	79804	88698	84848	82513	40466	51783	23887	30730	16579
60–64	62527	75548	80662	82753	39870	53901	24512	28852	15358
65–69	43736	58016	64146	65670	29425	42231	18042	23439	11383
70–74	43827	39296	41481	44764	18608	27457	11138	17307	7470
75–79	39110	37309	36165	35237	13377	19930	7294	15307	6083
80 lat i więcej and more	49027	56622	58189	58659	18416	30693	9419	27966	8997

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABL. 4 (51). **MIASTA I LUDNOŚĆ W MIASTACH**
Stan w dniu 31 grudnia
TOWNS AND URBAN POPULATION
As of 31st December

GRUPY MIAST WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF TOWNS BY NUMBER OF POPULATION		Miasta	Towns	Ludność ^a w miastach	Urban population ^a
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % ogółu ludności in % of total population	
O G Ó Ł E M T O T A L	2010	39		724826	60,2
	2015	40		719890	60,6
	2017	40		719151	60,7
	2018	40		718272	60,8
Poniżej 2000 Below		7		11251	1,0
2000–4999		14		40803	3,5
5000–9999		5		35516	3,0
10000–19999		6		80013	6,8
20000–49999		5		120403	10,2
50000–99999		2		132827	11,2
200000 i więcej and more		1		297459	25,2

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABL. 5 (52). **GMINY ZAMIESZKANE PRZEZ LUDNOŚĆ WIEJSKĄ**
Stan w dniu 31 grudnia
GMINAS AND RURAL POPULATION
As of 31st December

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI WIEJSKIEJ GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF RURAL POPULATION		Gminy ^a	Gminas ^a	Ludność ^b na wsi	Rural population ^b
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % ogółu ludności in % of total population	
O G Ó Ł E M T O T A L	2010	105		478622	39,8
	2015	105		468910	39,4
	2017	105		465397	39,3
	2018	105		463261	39,2
Poniżej 2000 Below		7		9900	0,8
2000–4999		69		242462	20,5
5000–6999		19		110971	9,4
7000–9999		6		51187	4,3
10000 i więcej and more		4		48741	4,1

a Wiejskie i miejsko-wiejskie. b Na podstawie bilansów.

a Rural and urban-rural. b Based on balances.

TABL. 6 (53). **MEDIANA WIEKU LUDNOŚCI^a WEDŁUG PŁCI**

Stan w dniu 31 grudnia
 MEDIAN POPULATION^a AGE BY SEX
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM	38,0	40,0	40,7	41,0	TOTAL
mężczyźni	36,3	38,2	38,9	39,2	males
kobiety	40,0	42,0	42,6	43,0	females
Miasta	37,7	39,9	40,7	41,0	Urban areas
mężczyźni	35,5	37,8	38,6	38,9	males
kobiety	40,0	42,2	42,9	43,3	females
Wieś	38,6	40,2	40,7	41,0	Rural areas
mężczyźni	37,4	38,8	39,4	39,7	males
kobiety	40,0	41,6	42,2	42,5	females

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABL. 7 (54). **RUCH NATURALNY LUDNOŚCI**

VITAL STATISTICS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa Marriages		Separacje Separations	Rozwody Divorces	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase
	ogółem total	w tym wyzna- niowe ^a of which religious ^a				ogółem total	w tym niemowląt of which infants	

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	2010	7003	5114	105	1937	11928	11814	54	114
TOTAL	2015	6061	4299	81	1975	10825	12302	49	-1477
	2017	5912	4189	68	1812	12054	12526	57	-472
	2018	5956	4271	52	1746	11790	12969	50	-1179
Miasta	2010	4316	3025	76	1535	7133	5735	34	1398
Urban areas	2015	3636	2497	59	1537	6711	6304	28	407
	2017	3541	2438	53	1413	7770	6529	32	1241
	2018	3570	2459	36	1339	7561	6823	33	738
Wieś	2010	2687	2089	29	402	4795	6079	20	-1284
Rural areas	2015	2425	1802	22	438	4114	5998	21	-1884
	2017	2371	1751	15	399	4284	5997	25	-1713
	2018	2386	1812	16	407	4229	6146	17	-1917

NA 1000 LUDNOŚCI^b PER 1000 POPULATION^b

OGÓŁEM	2010	5,8	4,2	8,7	1,6	9,9	9,8	4,5	0,1
TOTAL	2015	5,1	3,6	6,8	1,7	9,1	10,3	4,5	-1,2
	2017	5,0	3,5	5,7	1,5	10,2	10,6	4,7	-0,4
	2018	5,0	3,6	4,4	1,5	10,0	11,0	4,2	-1,0
Miasta	2010	6,0	4,2	10,5	2,1	9,8	7,9	4,8	1,9
Urban areas	2015	5,0	3,5	8,2	2,1	9,3	8,8	4,2	0,6
	2017	4,9	3,4	7,4	2,0	10,8	9,1	4,1	1,7
	2018	5,0	3,4	5,0	1,9	10,5	9,5	4,4	1,0
Wieś	2010	5,6	4,4	6,1	0,8	10,0	12,7	4,2	-2,7
Rural areas	2015	5,2	3,8	4,7	0,9	8,8	12,8	5,1	-4,0
	2017	5,1	3,8	3,2	0,9	9,2	12,9	5,8	-3,7
	2018	5,1	3,9	3,4	0,9	9,1	13,2	4,0	-4,1

a Ze skutkami cywilnymi. b W przypadku: separacji – na 100 tys. ludności; zgonów niemowląt – na 1000 urodzeń żywych.

a With civil law consequences. b In the case of: separations – data are presented per 100 thousand population; infant deaths – per 1000 live births.

TABL. 8 (55). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE I ROZWIĄZANE**
MARRIAGES CONTRACTED AND DISSOLVED

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa zawarte Marriages contracted	Małżeństwa rozwiązane Marriages dissolved						Różnica między małżeństwami zawartymi a rozwiązanymi ^a Difference between contracted and dissolved marriages ^a	
		ogółem total	przez śmierć by death of		przez rozwód by divorce	na 1000 istniejących małżeństw per 1000 existing marriages			
			męża husband	żony wife		ogółem total	w tym przez rozwód of which by divorce		
OGÓŁEM	2010	7003	6956	3746	1273	1937	25,3	7,0	-434
TOTAL	2015	6061	6490	3329	1186	1975	23,8	7,2	-1015
	2017	5912	6583	3537	1234	1812	24,3	6,7	-1212
	2018	5956	6700	3724	1230	1746	24,9	6,5	-1361
Miasta	2010	4316	4040	1879	626	1535	25,0	9,5	-201
Urban areas	2015	3636	3922	1741	644	1537	23,7	9,3	-730
	2017	3541	4075	1941	721	1413	24,8	8,6	-953
	2018	3570	4095	2023	733	1339	25,1	8,2	-1000
Wieś	2010	2687	2916	1867	647	402	25,7	3,5	-233
Rural areas	2015	2425	2568	1588	542	438	24,0	4,1	-285
	2017	2371	2508	1596	513	399	23,6	3,8	-259
	2018	2386	2605	1701	497	407	24,6	3,8	-361

a Po uwzględnieniu salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały osób pozostających w stanie małżeńskim.
a After considering net internal and international migration for permanent residence of married persons.

TABL. 9 (56). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2018 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW**
MARRIAGES BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2018

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							60 lat i więcej and more
		19 lat i mniej and less	20-24	25-29	30-34	35-39	40-49	50-59	
OGÓŁEM	5956	95	1499	2552	990	375	251	123	71
GRAND TOTAL									
19 lat i mniej and less	20	13	7	-	-	-	-	-	-
20-24	715	51	541	112	6	5	-	-	-
25-29	2570	25	791	1555	176	18	5	-	-
30-34	1507	5	134	748	521	84	15	-	-
35-39	489	1	16	111	207	123	29	2	-
40-49	382	-	9	24	71	127	138	13	-
50-59	154	-	1	2	9	14	51	65	12
60 lat i więcej and more	119	-	-	-	-	4	13	43	59
W tym małżeństwa wyznaniowe^a Of which church or religious marriages ^a	4271	49	1191	2121	649	168	59	17	17
19 lat i mniej and less	7	4	3	-	-	-	-	-	-
20-24	531	27	415	84	5	-	-	-	-
25-29	2196	16	665	1380	126	7	2	-	-
30-34	1081	1	95	578	362	41	4	-	-
35-39	277	1	10	68	124	66	8	-	-
40-49	130	-	3	11	29	49	36	2	-
50-59	28	-	-	-	3	5	7	10	3
60 lat i więcej and more	21	-	-	-	-	-	2	5	14

a Ze skutkami cywilnymi.
a With civil law consequences.

TABL. 9 (56). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2018 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW (dok.)**
 MARRIAGES BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2018 (cont.)

MĘCZYZNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							60 lat i więcej and more
		19 lat i mniej and less	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	
MIASTA URBAN AREAS									
R A Z E M T O T A L	3570	41	713	1608	667	251	157	76	57
19 lat i mniej and less	8	4	4	–	–	–	–	–	–
20–24	338	24	248	61	2	3	–	–	–
25–29	1482	11	376	968	109	16	2	–	–
30–34	976	1	76	485	351	54	9	–	–
35–39	339	1	5	78	145	87	21	2	–
40–49	253	–	4	16	52	81	92	8	–
50–59	89	–	–	–	8	7	27	37	10
60 lat i więcej and more	85	–	–	–	–	3	6	29	47
W tym małżeństwa wyznaniowe^a Of which church or religious marriages^a	2459	19	546	1300	429	105	37	8	15
19 lat i mniej and less	3	1	2	–	–	–	–	–	–
20–24	232	10	181	39	2	–	–	–	–
25–29	1244	7	306	849	76	5	1	–	–
30–34	683	–	53	356	248	23	3	–	–
35–39	189	1	3	49	82	47	7	–	–
40–49	76	–	1	7	18	27	22	1	–
50–59	17	–	–	–	3	3	3	5	3
60 lat i więcej and more	15	–	–	–	–	–	1	2	12
WIEŚ RURAL AREAS									
R A Z E M T O T A L	2386	54	786	944	323	124	94	47	14
19 lat i mniej and less	12	9	3	–	–	–	–	–	–
20–24	377	27	293	51	4	2	–	–	–
25–29	1088	14	415	587	67	2	3	–	–
30–34	531	4	58	263	170	30	6	–	–
35–39	150	–	11	33	62	36	8	–	–
40–49	129	–	5	8	19	46	46	5	–
50–59	65	–	1	2	1	7	24	28	2
60 lat i więcej and more	34	–	–	–	–	1	7	14	12
W tym małżeństwa wyznaniowe^a Of which church or religious marriages^a	1812	30	645	821	220	63	22	9	2
19 lat i mniej and less	4	3	1	–	–	–	–	–	–
20–24	299	17	234	45	3	–	–	–	–
25–29	952	9	359	531	50	2	1	–	–
30–34	398	1	42	222	114	18	1	–	–
35–39	88	–	7	19	42	19	1	–	–
40–49	54	–	2	4	11	22	14	1	–
50–59	11	–	–	–	–	2	4	5	–
60 lat i więcej and more	6	–	–	–	–	–	1	3	2

^a Ze skutkami cywilnymi.

^a With civil law consequences.

TABL. 10 (57). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2018 R. WEDŁUG POPRZEDNIEGO STANU CYWILNEGO NOWOŻENCÓW**
MARRIAGES BY PREVIOUS MARITAL STATUS OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2018

POPRZEDNI STAN CYWILNY MĘŻCZYŹN PREVIOUS MARITAL STATUS OF MALES	Ogółem Total	Poprzedni stan cywilny kobiet Previous marital status of females		
		panny single	wdowy widows	rozwidzione divorced
OGÓŁEM TOTAL				
OGÓŁEM	5956	5286	89	581
GRAND TOTAL				
Kawalerowie	5347	5033	39	275
Single				
Wdowcy	49	14	16	19
Widowers				
Rozwidzeni	560	239	34	287
Divorced				
MIASTA URBAN AREAS				
RAZEM	3570	3145	46	379
TOTAL				
Kawalerowie	3150	2963	14	173
Single				
Wdowcy	31	7	9	15
Widowers				
Rozwidzeni	389	175	23	191
Divorced				
WIEŚ RURAL AREAS				
RAZEM	2386	2141	43	202
TOTAL				
Kawalerowie	2197	2070	25	102
Single				
Wdowcy	18	7	7	4
Widowers				
Rozwidzeni	171	64	11	96
Divorced				

TABL. 11 (58). **MAŁŻEŃSTWA WYZNANIOWE^a**
CHURCH OR RELIGIOUS MARRIAGES^a

KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
OGÓŁEM	5114	3025	2089
TOTAL			
2010	4299	2497	1802
2015	4189	2438	1751
2017	4271	2459	1812
2018			
w tym: of which:			
Kościół Katolicki	3881	2201	1680
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny	377	247	130
Kościół Zielonoświątkowy	8	6	2
Kościół Chrześcijan Baptystów	2	2	-
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	2	2	-

a Ze skutkami cywilnymi.

a With civil law consequences.

TABL. 12 (59). **ROZWODY WEDŁUG WIEKU MAŁŻONKÓW W MOMENCIE WNIESIENIA POWÓDZTWA W 2018 R.**
DIVORCES BY AGE OF SPOUSES AT THE MOMENT OF FILLING PETITION FOR DIVORCE IN 2018

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							60 lat i więcej and more
		19 lat i mniej and less	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	
OGÓŁEM TOTAL									
OGÓŁEM	1746	4	75	221	377	331	432	215	91
GRAND TOTAL									
20–24	33	3	21	8	1	–	–	–	–
25–29	136	1	35	75	23	2	–	–	–
30–34	321	–	13	101	165	33	9	–	–
35–39	328	–	4	28	136	140	20	–	–
40–49	522	–	2	7	46	142	306	19	–
50–59	276	–	–	2	4	14	91	154	11
60 lat i więcej and more	130	–	–	–	2	–	6	42	80
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM	1339	2	59	157	290	267	325	162	77
TOTAL									
20–24	25	1	18	6	–	–	–	–	–
25–29	93	1	27	48	15	2	–	–	–
30–34	251	–	10	77	131	27	6	–	–
35–39	259	–	2	19	106	116	16	–	–
40–49	409	–	2	5	36	113	239	14	–
50–59	205	–	–	2	2	9	64	120	8
60 lat i więcej and more	97	–	–	–	–	–	–	28	69
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM	407	2	16	64	87	64	107	53	14
TOTAL									
20–24	8	2	3	2	1	–	–	–	–
25–29	43	–	8	27	8	–	–	–	–
30–34	70	–	3	24	34	6	3	–	–
35–39	69	–	2	9	30	24	4	–	–
40–49	113	–	–	2	10	29	67	5	–
50–59	71	–	–	–	2	5	27	34	3
60 lat i więcej and more	33	–	–	–	2	–	6	14	11

TABL. 13 (60). **ROZWOODY WEDŁUG LICZBY MAŁOLETNIICH DZIECI^a W MAŁŻEŃSTWIE**
 DIVORCES BY THE NUMBER OF UNDERAGE CHILDREN^a IN THE MARRIAGE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1937	1975	1812	1746	T O T A L
rozwoody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	775	785	725	693	Marriages without children
Z dziećmi	1162	1190	1087	1053	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	684	690	617	628	1
2	381	405	398	338	2
3	78	80	53	75	3
4 i więcej	19	15	19	12	4 and more
Miasta	1535	1537	1413	1339	Urban areas
rozwoody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	615	631	576	527	Marriages without children
Z dziećmi	920	906	837	812	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	553	544	486	494	1
2	304	299	309	256	2
3	51	55	29	56	3
4 i więcej	12	8	13	6	4 and more
Wieś	402	438	399	407	Rural areas
rozwoody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	160	154	149	166	Marriages without children
Z dziećmi	242	284	250	241	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	131	146	131	134	1
2	77	106	89	82	2
3	27	25	24	19	3
4 i więcej	7	7	6	6	4 and more

a Poniżej 18 lat.

a Below the age of 18.

TABL. 14 (61). **URODZENIA**
 BIRTHS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2017 ^a	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Urodzenia żywe	11928	10825	12054	11790	7561	4229	Live births
chłopcy	6422	5550	6158	5966	3825	2141	males
dziewczeta	5506	5275	5896	5824	3736	2088	females
Małżeńskie	10299	9018	10076	9609	6035	3574	Legitimate
chłopcy	5535	4615	5138	4881	3063	1818	males
dziewczeta	4764	4403	4938	4728	2972	1756	females
Pozamałżeńskie	1629	1807	1978	2181	1526	655	Illegitimate
chłopcy	887	935	1020	1085	762	323	males
dziewczeta	742	872	958	1096	764	332	females
Urodzenia martwe	44	27	32	56	33	23	Stillbirths
chłopcy	23	.	.	32	22	10	males
dziewczeta	21	.	.	24	11	13	females

a Dane w zakresie urodzeń martwych oraz podziału na urodzenia małżeńskie i pozamałżeńskie zostały oszacowane.

a Data on stillbirths and on births divided into legitimate and illegitimate were estimated.

TABL. 15 (62). **URODZENIA ŻYWE WEDŁUG KOLEJNOŚCI URODZENIA DZIECKA^a ORAZ WIEKU MATKI**
LIVE BIRTHS BY BIRTH ORDER^a AND AGE OF MOTHER

L A T A Y E A R S WIEK MATKI AGE OF MOTHER	Ogółem Total	Kolejność urodzenia dziecka u matki Birth order					
		1	2	3	4	5	6 i dalsze and over
O G Ó Ł E M	2010 11928	5786	4082	1340	424	158	138
T O T A L	2015 10825	5078	4023	1220	313	107	72
.....	2017 12054	4961	4846	1657	396	121	73
.....	2018 11790
19 lat i mniej and less	243
20–24	1452
25–29	4007
30–34	4033
35–39	1732
40–44	309
45 lat i więcej and more	14

a W podziale według kolejności urodzenia dziecka nie uwzględniono urodzeń o nieustalonej kolejności urodzenia.

U w a g a. W 2018 r. brak informacji o urodzeniach żywych według kolejności urodzenia w związku ze zmianą kart urodzeń wprowadzonych przez Ministerstwo Zdrowia.

a Data on the number of births by order exclude cases in which birth order is unknown.

N o t e. In 2018 lack of information about live births by birth order due to new birth certificate templates introduced by the Ministry of Health.

TABL. 16 (63). **PŁODNOŚĆ KOBIET I WSPÓŁCZYNNIKI REPRODUKCJI LUDNOŚCI**
FEMALE FERTILITY AND REPRODUCTION RATES OF POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Płodność – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku: Fertility – live births per 1000 women aged:						
15–49 lat ^{ab}	39,76	37,97	43,13	42,67	44,09	40,36
15–19 ^a	12,72	10,11	9,55	8,46	8,42	8,53
20–24	51,35	41,14	43,09	41,24	40,80	41,76
25–29	90,30	86,21	98,13	94,69	96,91	91,08
30–34	72,23	73,17	86,98	88,91	91,73	83,40
35–39	29,73	29,48	36,53	38,83	39,63	37,33
40–44	6,45	6,70	6,92	7,43	7,08	8,03
45–49 ^b	0,31	0,32	0,34	0,36	0,34	0,41
Współczynniki: Rates:						
Dzietności ogólnej	1,3091	1,2263	1,4013	1,3934	1,4148	1,3517
Total fertility						
Reprodukcji brutto	0,6043	0,5976	0,6854	0,6883	0,6991	0,6674
Gross reproduction						
Dynamiki demograficznej	1,0096	0,8799	0,9623	0,9091	1,1082	0,6881
Demographic dynamics						

a, b Łącznie z urodzeniami z matek w wieku: a – poniżej 15 lat, b – 50 lat i więcej.

a, b Including births from mothers aged: a – below 15, b – 50 and more.

TABLE 17 (64). **ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH**
DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Fema- les	Z liczby ogółem Of grand total number						
				miasta urban areas			wieś rural areas			
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS										
OGÓŁEM	2010	11814	6413	5401	5735	3088	2647	6079	3325	2754
TOTAL	2015	12302	6556	5746	6304	3330	2974	5998	3226	2772
.....	2017	12526	6544	5982	6529	3393	3136	5997	3151	2846
.....	2018	12969	6807	6162	6823	3500	3323	6146	3307	2839
0 lat		50	30	20	33	19	14	17	11	6
1-4		12	8	4	8	5	3	4	3	1
5-9		9	4	5	5	2	3	4	2	2
10-14		6	3	3	3	1	2	3	2	1
15-19		17	15	2	8	6	2	9	9	-
20-24		38	29	9	21	14	7	17	15	2
25-29		56	42	14	24	17	7	32	25	7
30-34		81	64	17	52	40	12	29	24	5
35-39		105	88	17	55	46	9	50	42	8
40-44		181	134	47	109	77	32	72	57	15
45-49		260	219	41	137	110	27	123	109	14
50-54		426	325	101	221	160	61	205	165	40
55-59		676	481	195	394	260	134	282	221	61
60-64		1028	717	311	615	395	220	413	322	91
65-69		1172	763	409	724	450	274	448	313	135
70-74		1046	657	389	618	361	257	428	296	132
75-79		1408	773	635	761	394	367	647	379	268
80-84		1901	903	998	984	458	526	917	445	472
85 lat i więcej and more		4497	1552	2945	2051	685	1366	2446	867	1579

TABL. 17 (64). **ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH (dok.)**
DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED (cont.)

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Fema- les	Z liczby ogółem Of grand total number						
				miasta urban areas			wieś rural areas			
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females	
OGÓŁEM	2010	981	1091	876	791	893	698	1269	1374	1161
TOTAL	2015	1034	1130	942	875	971	788	1276	1358	1193
	2017	1057	1133	985	907	991	832	1288	1339	1236
	2018	1097	1181	1016	949	1024	882	1325	1410	1237
0 lat ^a		424	503	343	436	497	375	402	514	287
1-4		27	35	19	29	35	22	24	35	12
5-9		15	13	18	14	11	17	17	17	18
10-14		11	10	11	9	6	12	12	16	9
15-19		29	50	7	23	35	12	37	72	-
20-24		53	79	26	54	71	37	51	88	12
25-29		64	93	33	45	64	27	92	134	44
30-34		85	129	37	85	127	40	87	133	32
35-39		114	186	38	93	154	31	152	242	52
40-44		214	312	113	208	295	122	224	338	98
45-49		336	562	107	297	492	114	391	654	95
50-54		555	846	263	480	736	251	667	990	284
55-59		808	1172	458	745	1066	471	915	1326	431
60-64		1258	1823	734	1155	1630	759	1451	2133	681
65-69		1806	2635	1139	1741	2536	1149	1924	2791	1118
70-74		2427	3687	1539	2359	3418	1644	2532	4079	1368
75-79		3952	5720	2871	3793	5380	2881	4155	6123	2857
80-84		6477	8972	5175	6168	8663	4931	6846	9314	5478
85 lat i więcej and more		15640	18869	14346	14440	17189	13367	16811	20448	15315

a Na 100 tys. urodzeń żywych.

a Per 100 thousand live births.

TABLE 18 (65). ZGONY WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYŃ^a
DEATHS BY SELECTED CAUSES^a

PRZYCZYNY ZGONÓW	Ogółem Total	Męż- czyźni Males	Kobiety Fe- males	Z liczby ogółem		CAUSES OF DEATHS	
				Of total number			
				miasta urban areas	wieś rural areas		
na 100 tys. ludności per 100 thousand population							
OGÓŁEM	2010	981	1091	876	791	1269	TOTAL
	2015	1034	1130	942	875	1276	
	2016	1033	1110	961	862	1296	
	2017	1057	1133	985	907	1288	
w tym:							of which:
Choroby zakaźne i pasożytnicze	5	7	3	5	5	5	Infectious and parasitic diseases
w tym gruźlica i następstwa gruź- licy	2	3	1	2	2	2	of which tuberculosis and sequelae of tuberculosis
Nowotwory	247	279	216	247	247	247	Neoplasms
w tym nowotwory złośliwe	241	274	211	243	239	239	of which malignant neoplasms
w tym:							of which:
nowotwór złośliwy żołądka	10	12	9	11	10	10	malignant neoplasm of stomach
nowotwór złośliwy trzustki	10	11	8	9	11	11	malignant neoplasm of pancreas
nowotwór złośliwy tchawicy, oskrzela i płuca	56	77	37	61	49	49	malignant neoplasm of trachea, bronchus and lung
nowotwór złośliwy sutki	14	0	27	15	12	12	malignant neoplasm of breast
nowotwór złośliwy szyjki macicy	4	x	8	5	3	3	malignant neoplasm of cervix uteri
nowotwór złośliwy gruczołu krokowego	15	32	x	11	22	22	malignant neoplasm of prostate
białaczka	8	7	8	8	9	9	leukemia
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	19	16	22	16	23	23	Endocrine, nutritional and metabolic diseases
w tym cukrzyca	18	15	20	15	21	21	of which diabetes mellitus
Zaburzenia psychiczne	10	19	2	9	13	13	Mental disorders
Choroby układu nerwowego i narzą- dów zmysłów	16	15	17	15	18	18	Diseases of the nervous system and sense organs
Choroby układu krążenia	470	429	509	377	614	614	Diseases of the circulatory system
w tym:							of which:
choroba nadciśnieniowa	30	24	37	21	45	45	hypertensive diseases
choroba niedokrwienna serca	212	221	203	178	264	264	ischemic heart disease
w tym ostry zawał serca	25	32	18	22	29	29	of which acute myocardial infarction
choroby naczyń mózgowych	85	78	91	74	103	103	diseases of cerebrovascular
miażdżycza	21	14	27	16	28	28	atherosclerosis
Choroby układu oddechowego	81	95	67	68	101	101	Diseases of the respiratory system
Choroby układu trawiennego	43	52	34	37	51	51	Diseases of the digestive system
Choroby układu moczowo-płciowego	5	5	6	4	7	7	Diseases of the genitourinary system
Stany rozpoczynające się w okresie okoloporodowym	3	3	2	3	2	2	Conditions originating in the perinatal period
Wady rozwojowe wrodzone ^Δ	2	1	3	1	3	3	Congenital anomalies ^Δ
Objawy, cechy chorobowe i nieprawid- łowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych	96	120	73	75	128	128	Symptoms and ill-defined conditions
Zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu	58	89	29	48	74	74	External causes of morbidity and mortality
w tym:							of which:
wypadki komunikacyjne	10	17	4	8	15	15	transport accidents
samobójstwa	11	17	5	9	13	13	intentional self-harm

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

a In accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision).

TABL. 20 (67). **ZGONY NIEMOWLĄT WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYN**
INFANT DEATHS BY SELECTED CAUSES

PRZYCZYNY ZGONÓW	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	Ogółem Total		Chłopcy Males	Dziewczęta Fe- males	Z liczby ogółem Of total number		CAUSES OF DEATHS
						miasta urban areas	wieś rural areas	
		na 100 tys. urodzeń żywych per 100 thousand of live births						
O G Ó Ł E M	2010	54	453	529	363	477	417	T O T A L
	2015	49	453	523	379	417	510	
	2016	38	334	411	253	339	326	
	2017	57	483	469	498	423	591	
w tym:								of which:
Choroby układu oddechowego		2	17	–	34	13	24	Diseases of the respiratory system
w tym zapalenie płuc		1	8	–	17	–	24	of which pneumonia
Wady rozwojowe wrodzone ^a		23	195	101	292	106	355	Congenital anomalies ^a
w tym:								of which:
wrodzone wady serca		6	51	34	69	26	95	congenital malformation of heart
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym		30	254	335	172	291	189	Conditions originating in the perinatal period
w tym:								of which:
zaburzenia związane z czasem trwania ciąży i rozwojem płodu		21	178	235	120	212	118	disorders related to length of gestation and fetal growth
zespół zaburzeń oddychania noworodka i inne stany układu oddechowego		4	34	34	34	53	–	respiratory disorders specific to the perinatal period

TABL. 21 (68). **ZAMACHY SAMOBÓJCZE^a ZAREJESTROWANE PRZEZ POLICJĘ**
SUICIDES^a REGISTERED BY THE POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017 ^b	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	310	348	346	T O T A L
w tym dokonane	160	142	139	of which committed
Miasta	199	222	215	Urban areas
Wieś	111	126	131	Rural areas
Wiek samobójców				Age of suicidal persons
13–18	12	29	26	13–18
19–24	27	35	43	19–24
25–29	44	34	37	25–29
30–49	112	137	129	30–49
50–69	89	93	87	50–69
70 lat i więcej	26	19	24	70 and more

a Usiłowane i dokonane. b W podziale według wieku nie uwzględniono samobójców o nieustalonym wieku.
 Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a Attempted and committed. b Data by age of suicidal persons exclude cases for which age is unknown.
 S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 22 (69). **PRZECIĘTNE DALSZE TRWANIE ŻYCIA**
LIFE EXPECTANCY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat Life expectancy at age specified				
	0	15	30	45	60
MĘŻCZYŹNI MALES					
OGÓŁEM 2010	72,51	58,00	43,83	30,16	18,69
TOTAL 2015	73,76	59,33	45,05	31,30	19,33
..... 2017	74,24	59,69	45,33	31,60	19,65
..... 2018	74,08	59,62	45,17	31,39	19,39
Miasta Urban areas	75,13	60,63	46,10	32,19	19,93
Wieś Rural areas	72,67	58,23	43,93	30,33	18,68
KOBIETY FEMALES					
OGÓŁEM 2010	81,90	67,35	52,55	38,01	24,35
TOTAL 2015	82,59	68,03	53,22	38,65	24,93
..... 2017	82,85	68,38	53,57	38,91	25,12
..... 2018	82,68	68,10	53,31	38,69	24,99
Miasta Urban areas	82,72	68,18	53,40	38,79	25,13
Wieś Rural areas	82,74	68,09	53,27	38,65	24,88

TABL. 23 (70). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY**
INTERNAL AND INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a				Odpływ ^b Outflow ^b				Saldo migracji Net migration
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	z zagranicy from abroad	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	za granicę abroad	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS									
OGÓŁEM ... 2010	12252	6713	5018	521	13768	7682	5665	421	-1516
TOTAL 2015 ^c	10724	5732	4687	.	12968	7450	4876	.	-2244
..... 2017	11817	6236	4991	590	13518	7809	5284	425	-1701
..... 2018	13331	7170	5543	618	15345	9097	5897	351	-2014
Miasta 2010	6543	2719	3389	435	8232	3875	3979	378	-1689
Urban areas 2015 ^c	5923	2397	3309	.	7607	3637	3443	.	-1684
..... 2017	6507	2638	3456	413	7943	3883	3659	401	-1436
..... 2018	7504	3066	3987	451	9025	4493	4202	330	-1521
Wieś 2010	5709	3994	1629	86	5536	3807	1686	43	173
Rural areas 2015 ^c	4801	3335	1378	.	5361	3813	1433	.	-560
..... 2017	5310	3598	1535	177	5575	3926	1625	24	-265
..... 2018	5827	4104	1556	167	6320	4604	1695	21	-493

a Zameldowania. b Wymeldowania. c Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.

a Registrations. b Cancelled registrations. c For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

TABL. 23 (70). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY (dok.)**
INTERNAL AND INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a				Odpływ ^b Outflow ^b				Saldo migracji Net migration	
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	z zagranicy from abroad	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	za granicę abroad		
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION										
OGÓŁEM ...	2010	10,2	5,6	4,2	0,4	11,4	6,4	4,7	0,3	-1,3
TOTAL	2015 ^c	9,0	4,8	3,9	.	10,9	6,3	4,1	.	-1,9
	2017	10,0	5,3	4,2	0,5	11,4	6,6	4,5	0,4	-1,4
	2018	11,3	6,1	4,7	0,5	13,0	7,7	5,0	0,3	-1,7
Miasta	2010	9,0	3,7	4,7	0,6	11,4	5,3	5,5	0,5	-2,3
Urban areas	2015 ^c	8,2	3,3	4,6	.	10,6	5,0	4,8	.	-2,3
	2017	9,0	3,7	4,8	0,6	11,0	5,4	5,1	0,6	-2,0
	2018	10,4	4,3	5,5	0,6	12,6	6,3	5,8	0,5	-2,1
Wieś	2010	11,9	8,3	3,4	0,2	11,6	7,9	3,5	0,1	0,4
Rural areas	2015 ^c	10,2	7,1	2,9	.	11,4	8,1	3,0	.	-1,2
	2017	11,4	7,7	3,3	0,4	12,0	8,4	3,5	0,1	-0,6
	2018	12,6	8,8	3,4	0,4	13,6	9,9	3,7	0,0	-1,1

a Zameldowania. b Wymeldowania. c Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.

a Registrations. b Cancelled registrations. c For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

TABL. 24 (71). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG KIERUNKÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY DIRECTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			
	ogółem total	z tego samego województwa from the same voivodship	z innych województw from other voivodships	ogółem total	do tego samego woje- wództwa to the same voivodship	do innych województw to other voivodships	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS							
OGÓŁEM	2010	11731	9469	2262	13347	9469	3878
TOTAL	2015	10419	8561	1858	12326	8561	3765
	2017	11227	9232	1995	13093	9232	3861
	2018	12713	10534	2179	14994	10534	4460
Miasta	2010	6108	4744	1364	7854	5216	2638
Urban areas	2015	5706	4527	1179	7080	4533	2547
	2017	6094	4813	1281	7542	4970	2572
	2018	7053	5649	1404	8695	5727	2968
Wieś	2010	5623	4725	898	5493	4253	1240
Rural areas	2015	4713	4034	679	5246	4028	1218
	2017	5133	4419	714	5551	4262	1289
	2018	5660	4885	775	6299	4807	1492

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

TABL. 24 (71). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG KIERUNKÓW (dok.)**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY DIRECTION (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			
	ogółem total	z tego samego województwa from the same voivodship	z innych województw from other voivodships	ogółem total	do tego samego województwa to the same voivodship	do innych województw to other voivodships	
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION							
OGÓŁEM	2010	9,7	7,9	1,9	11,1	7,9	3,2
TOTAL	2015	8,8	7,2	1,6	10,4	7,2	3,2
	2017	9,5	7,8	1,7	11,0	7,8	3,3
	2018	10,7	8,9	1,8	12,7	8,9	3,8
Miasta	2010	8,4	6,5	1,9	10,8	7,2	3,6
Urban areas	2015	7,9	6,3	1,6	9,8	6,3	3,5
	2017	8,5	6,7	1,8	10,5	6,9	3,6
	2018	9,8	7,9	2,0	12,1	8,0	4,1
Wieś	2010	11,7	9,9	1,9	11,5	8,9	2,6
Rural areas	2015	10,0	8,6	1,4	11,2	8,6	2,6
	2017	11,0	9,5	1,5	11,9	9,2	2,8
	2018	12,2	10,5	1,7	13,6	10,4	3,2

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

TABL. 25 (72). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX
AND AGE OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration			
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	
OGÓŁEM	2010	11731	5111	6620	13347	5757	7590	-1616	-646	-970
TOTAL	2015	10419	4666	5753	12326	5440	6886	-1907	-774	-1133
	2017	11227	5138	6089	13093	5894	7199	-1866	-756	-1110
	2018	12713	5852	6861	14994	6789	8205	-2281	-937	-1344
0-4 lata		1249	647	602	1385	708	677	-136	-61	-75
5-9		941	494	447	983	517	466	-42	-23	-19
10-14		496	239	257	531	257	274	-35	-18	-17
15-19		445	210	235	501	224	277	-56	-14	-42
20-24		946	277	669	1088	335	753	-142	-58	-84
25-29		2136	832	1304	2882	1089	1793	-746	-257	-489
30-34		1939	920	1019	2552	1190	1362	-613	-270	-343
35-39		1295	647	648	1547	758	789	-252	-111	-141
40-44		794	427	367	845	455	390	-51	-28	-23
45-49		535	263	272	595	304	291	-60	-41	-19
50-54		370	187	183	397	206	191	-27	-19	-8
55-59		386	192	194	422	203	219	-36	-11	-25
60-64		416	190	226	434	193	241	-18	-3	-15
65 lat i więcej and more		765	327	438	832	350	482	-67	-23	-44

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

TABL. 26 (73). **MIGRACJE ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW**
INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Imigranci Immigrants			Emigranci Emigrants			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
O G Ó Ł E M	521	266	255	421	189	232	100	77	23
T O T A L	590	293	297	425	199	226	165	94	71
2018	618	328	290	351	149	202	267	179	88
0–4 lata	262	144	118	5	4	1	257	140	117
5–9	74	35	39	18	7	11	56	28	28
10–14	24	9	15	20	13	7	4	–4	8
15–19	9	6	3	17	11	6	–8	–5	–3
20–24	21	7	14	17	5	12	4	2	2
25–29	28	18	10	27	8	19	1	10	–9
30–34	35	16	19	51	15	36	–16	1	–17
35–39	33	20	13	49	24	25	–16	–4	–12
40–44	35	23	12	43	20	23	–8	3	–11
45–49	21	11	10	36	14	22	–15	–3	–12
50–54	22	12	10	16	5	11	6	7	–1
55–59	17	9	8	17	6	11	0	3	–3
60–64	8	4	4	18	9	9	–10	–5	–5
65 lat i więcej and more	29	14	15	17	8	9	12	6	6

TABL. 27 (74). **PROGNOZA LUDNOŚCI**
Stan w dniu 31 grudnia
POPULATION PROJECTION
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w tys.	1168,2	1146,8	1121,8	1092,5	1058,8	1021,7	982,3	T O T A L in thousands
W wieku przedprodukcyjnym	196,3	187,1	169,5	157,1	145,1	136,1	129,5	Pre-working age
mężczyźni	100,8	96,2	87,1	80,8	74,6	69,9	66,6	males
kobiety	95,5	90,8	82,4	76,3	70,5	66,1	62,9	females
Miasta	116,3	111,6	100,6	93,3	86,6	82,1	79,1	Urban areas
mężczyźni	59,6	57,3	51,7	48,0	44,5	42,2	40,7	males
kobiety	56,7	54,2	48,9	45,3	42,1	39,9	38,4	females
Wieś	80,1	75,5	68,8	63,9	58,5	54,0	50,4	Rural areas
mężczyźni	41,3	38,9	35,4	32,8	30,1	27,7	25,9	males
kobiety	38,8	36,6	33,4	31,0	28,4	26,3	24,5	females
W wieku produkcyjnym ...	710,8	671,5	645,5	611,5	570,9	521,4	469,4	Working age
mężczyźni	382,3	360,8	347,7	332,7	314,5	291,3	263,0	males
kobiety	328,5	310,7	297,8	278,8	256,4	230,1	206,4	females
Miasta	432,8	405,0	388,9	369,0	343,9	312,1	279,1	Urban areas
mężczyźni	227,3	212,6	204,9	196,5	185,8	171,1	153,2	males
kobiety	205,5	192,4	184,1	172,5	158,1	141,0	125,9	females
Wieś	278,0	266,5	256,6	242,4	227,0	209,2	190,3	Rural areas
mężczyźni	155,0	148,2	142,9	136,2	128,7	120,2	109,8	males
kobiety	123,0	118,3	113,7	106,3	98,3	89,1	80,5	females

TABL. 27 (74). **PROGNOZA LUDNOŚCI (dok.)**
Stan w dniu 31 grudnia
POPULATION PROJECTION (cont.)
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
W wieku poprodukcyjnym	261,1	288,2	306,9	323,9	342,8	364,3	383,4	Post-working age
mężczyźni	86,7	102,6	112,7	119,8	127,9	138,5	152,2	males
kobiety	174,4	185,6	194,2	204,1	214,8	225,8	231,2	females
Miasta	160,4	180,8	192,3	200,8	211,1	223,8	235,0	Urban areas
mężczyźni	50,7	61,8	67,6	70,8	75,0	81,5	90,2	males
kobiety	109,7	119,0	124,6	130,0	136,2	142,4	144,8	females
Wieś	100,7	107,4	114,6	123,0	131,7	140,4	148,4	Rural areas
mężczyźni	35,9	40,8	45,1	49,0	53,0	57,0	62,0	males
kobiety	64,8	66,6	69,5	74,1	78,7	83,4	86,4	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIE- KU PRODUKCYJNYM	64,4	70,8	73,8	78,7	85,5	96,0	109,3	NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
Mężczyźni	49,1	55,1	57,5	60,3	64,4	71,5	83,2	Males
Kobiety	82,2	89,0	92,9	100,6	111,3	126,9	142,5	Females

TABL. 28 (75). **REZYDENCI^a**
Stan w dniu 31 grudnia
USUAL RESIDENCE POPULATION^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1175010	1158945	1154856	1152074	T O T A L
mężczyźni	573650	565267	563204	561823	males
kobiety	601360	593678	591652	590251	females
na 100 mężczyzn	105	105	105	105	per 100 males
Miasta	708200	702688	702300	701648	Urban areas
w % ogółu ludności rezydującej	60,3	60,6	60,8	60,9	in % of total usual residence population
Wieś	466810	456257	452556	450426	Rural areas
w % ogółu ludności rezydującej	39,7	39,4	39,2	39,1	in % of total usual residence population

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 95.

a See general notes, item 2 on page 95.

TABL. 29 (76). **REZYDENCI^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**
Stan w dniu 31 grudnia
WORKING AND NON-WORKING AGE USUAL RESIDENCE POPULATION^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1175010	1158945	1154856	1152074	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	225220	204319	203321	203455	Pre-working age
Miasta	129127	120269	121198	122296	Urban areas
mężczyźni	65934	61568	62052	62595	males
kobiety	63193	58701	59146	59701	females
Wieś	96093	84050	82123	81159	Rural areas
mężczyźni	49465	43332	42353	41830	males
kobiety	46628	40718	39770	39329	females
W wieku produkcyjnym	741280	725462	712093	704089	Working age
w tym w wieku mobilnym	463557	451249	441725	435819	of which of mobility age
Miasta	466767	448889	437752	431202	Urban areas
mężczyźni	237990	232660	228438	225827	males
w tym w wieku mobilnym	145552	141026	137696	135702	of which of mobility age
kobiety	228777	216229	209314	205375	females
w tym w wieku mobilnym	143956	137455	134026	131797	of which of mobility age
Wieś	274513	276573	274341	272887	Rural areas
mężczyźni	152984	154436	153299	152521	males
w tym w wieku mobilnym	92852	91712	90193	89370	of which of mobility age
kobiety	121529	122137	121042	120366	females
w tym w wieku mobilnym	81197	81056	79810	78950	of which of mobility age
W wieku poprodukcyjnym	208510	229164	239442	244530	Post-working age
Miasta	112306	133530	143350	148150	Urban areas
mężczyźni	33785	40397	43737	45475	males
kobiety	78521	93133	99613	102675	females
Wieś	96204	95634	96092	96380	Rural areas
mężczyźni	33492	32874	33325	33575	males
kobiety	62712	62760	62767	62805	females

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 95.

a See general notes, item 2 on page 95.

TABL. 30 (77). **KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE^a**
 Stan w dniu 31 grudnia
CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS^a
 As of 31st December

Lp.	KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS	2010	2015	2017	2018
		jednostki kościelne ^b		church units ^b	
	Kościół Katolicki Catholic Church				
1	Kościół Rzymskokatolicki (obrzędok łaciński) ^c	393	396	396	396
	Prawosławne Orthodox				
2	Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny ^{de}	127	131	131	133
3	Wschodni Kościół Staroobrzędowców w RP	3	3 ^f	2	3
4	Staroprawosławna Cerkiew Staroobrzędowców	1	1	1
	Protestanckie i tradycji protestanckiej Protestant and Protestant-tradition				
5	Kościół Zielonoświątkowy	9	9	9	9
6	Kościół Chrześcijan Baptystów ^e	8	9	8	8
7	Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	8	8	5	5
8	Kościół Chrystusowy w RP ^g	2 ^h	2	2	2
9	Chrześcijański Kościół Głosicieli Dobrej Nowiny	1	1 ^f	.	.
10	Kościół Ewangelicko-Augsburski ^e	15 ^k	15 ⁱ	2	2
11	Kościół Boży w Chrystusie	3	4	4	4
12	Nowoapostolski Kościół w Polsce	1	1	1	1
13	Zrzeszenie Wolnych Badaczy Pisma Świętego	2	1	1	1
14	Kościół Chrystusowy	1 ^l	1 ^m	.	.
15	Kościół Ewangelicko-Methodystyczny ^e	–	–	–	–
	Islamskie Muslim				
16	Liga Muzułmańska w RP	–	.	.	1
17	Muzułmański Związek Religijny w RP	3	4	4	4
18	Islamskie zgromadzenie AHL-UL-BAYT	–	–
	Dalekiego Wschodu Far Eastern Religions				
19	Buddyjski Związek Diamentowej Drogi Linii Karma Kagyu	–	2 ^f	.	.
20	Międzynarodowe Towarzystwo Świadomości Kryszny	1	2	2
21	Związek Buddyjski Bencien Karma Kamtsang ^o	–	–	–	–
	Inne Others				
22	Związek Wyznania Świadków Jehowy	39	30	29	26
23	Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich (Mormoni) w Polsce	1	–	1	1
24	Wiara Baha'ł w Polsce	1 ^m	.	.

a Uszeregowane malejąco według liczby wiernych, wyznawców. b Obejmują m.in.: parafie, zbory, gminy wyznaniowe, ośrodki.-bielskiej. e Kościół stowarzyszony w Polskiej Radzie Ekumenicznej. f Dane dotyczą 2011 r. g Dawniej Wspólnota Kościołów m Dane dotyczą 2012 r. n Dane szacunkowe. o Do 2011 r. Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtsang.

a Listed by the decreasing number of adherents and faithful. b Including, among others, parishes, congregations, religious and Warszawsko-Bielska Dioceses. e Church associated in the Polish Ecumenical Council. f Data concern 2011. g Known before l Data concern 2006. m Data concern 2012. n Estimated data. o Until 2011 Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtsang.

2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	No.
duchowni clergy				wierni, wyznawcy adherents, faithful				
1290	1305	1304	1342	1113327	1049889	1033777	1048655	1
276	306	316	310	403500	403500	403500	403700	2
4	5 ^f	4	2	1043	968 ^f	1600	1232	3
.	1	1	1	.	515	522	528	4
16	13	13	13	792	860	883	887	5
6	17	7	6	562	562	566	536	6
4	1	2	2	423	420	352	371	7
8 ^h	12	12	12	490 ^h	267	261	258	8
1	1 ^f	.	.	200	200 ^f	.	.	9
14 ^k	17 ⁱ	2	2	4316 ^{ik}	3519 ^j	138	141	10
6	7	8	4	117	131	130	134	11
–	–	–	–	24	29	39	49	12
5	6	3	5	56	53	41	42	13
1 ^l	– ^m	.	.	51 ^l	– ^m	.	.	14
–	–	–	–	15	15	–	–	15
1	.	.	1	50	.	.	1200	16
10	6	5	7	776	494	163	347	17
.	.	–	–	.	.	250 ⁿ	250 ⁿ	18
–	– ^f	.	.	55	78 ^f	.	.	19
.	8	11	10	.	60	63	72	20
–	–	–	–	.	55	55	55	21
–	.	163	158	2471	2401	2308	2247	22
4	–	2	4	22	–	31	38	23
.	– ^m	.	.	.	13 ^m	.	.	24

c Dane dotyczą diecezji białostockiej, drohiczyńskiej i łomżyńskiej. d Dane dotyczą diecezji białostocko-gdańskiej i warszawsko-Chrystusowych w RP. h Dane dotyczą 2008 r. i Dane dotyczą diecezji mazurskiej. k Dane dotyczą 2009 r. l Dane dotyczą 2006 r.

communities, centres. c Data concern Białostocka, Drohiczyńska and Łomżyńska Dioceses. d Data concern Białostocko-Gdańska as Wspólnota Kościołów Chrystusowych w RP. h Data concern 2008. i Data concern Mazurska Diocese. k Data concern 2009.

Uwagi ogólne

General notes

Aktywność ekonomiczna ludności

Economic activity of the population

1. Dane zawarte w tabl. 1 i 2 opracowano na podstawie reprezentacyjnego **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)**, przeprowadzanego w cyklu kwartalnym metodą obserwacji ciągłej, tj. aktywność ekonomiczną bada się w każdym tygodniu w ciągu całego kwartału. Badaniem objęte są **osoby w wieku 15 lat i więcej**, będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach, z wyjątkiem osób nieobecnych 12 miesięcy i więcej. Gospodarstwo domowe oznacza zespół osób spokrewnionych lub spowinowacanych, a także niespokrewnionych, mieszkających razem i utrzymujących się wspólnie. Badanie nie obejmuje ludności zamieszkałej w obiektach zbiorowego zakwaterowania.

Dane BAEL od 2010 r. uogólniane są na podstawie bilansów ludności opracowywanych przy wykorzystaniu wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. Podstawowe kryterium podziału na aktywnych zawodowo i biernych zawodowo stanowi praca, tzn. fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy.

Do **aktywnych zawodowo** zaliczono osoby pracujące i bezrobotne:

1) do **pracujących** zaliczono osoby, które w badanym tygodniu:

- wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę, pracę przynoszącą zarobek lub dochód albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa w rolnictwie lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
- formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych) jeżeli przerwa w pracy wynosiła mniej niż 3 miesiące, a jeżeli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące dodatkowym kryterium w BAEL w przypadku pracowników najemnych (zatrudnieni na podstawie stosunku pracy oraz osoby wykonujące pracę nakładczą) był fakt otrzymywania co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia;

2) za **bezrobotne** uznano osoby w wieku 15–74 lata, które spełniały jednocześnie trzy warunki:

- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,

1. Data in tables 1 and 2 were compiled on the basis of the **Labour Force Survey (LFS)**, a sample survey conducted on a quarterly basis using the continuous observation method, i.e., economic activity of the population is observed in each week during the whole quarter. The survey covers **persons aged 15 and more**, being members of households in dwellings selected on a random basis. The survey does not cover the members of households absent for 12 months and more. A household is a group of people living together in a dwelling and maintaining themselves jointly. The survey does not include population living in institutional households.

Since 2010 the LFS data have been generalized on the basis of the population balances compiled with the use of the Population and Housing Census 2011.

2. The main criterion in dividing the population into economically active and inactive is work, i.e. performing, holding or looking for work.

Economically active persons include employed and unemployed persons:

1) **employed persons** are persons who during the reference week:

- performed, for at least 1 hour, any work providing earnings or income, or assisted (without wages or salaries) in maintaining a family-owned farm in agriculture or conducting a family-owned business outside agriculture,
- formally had work but did not perform it (e.g., due to illness, vacation, a break in company activity, bad weather); if the break in work did not exceed 3 months; moreover if the break in work exceeded 3 months the additional criterion in LFS in case of employment as a paid employees (employees hired on the basis of an employment contract and outworkers) was the fact of receiving at least 50% of the hitherto remuneration;

2) **unemployed persons** are persons aged 15–74 who simultaneously fulfilled three conditions:

- within the reference week were not employed,

- w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy,
- były gotowe podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po tygodniu badanym.

Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Do **biernych zawodowo** zaliczono osoby, które nie zostały zakwalifikowane jako pracujące lub bezrobotne.

3. Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

Pracujący

1. Dane opracowano na podstawie sprawozdańczości oraz szacunków (m.in. w zakresie gospodarstw indywidualnych w rolnictwie). Prezentowane dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

2. Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód; do pracujących zalicza się:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy);
- 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), tj. pracujących w gospodarstwach indywidualnych (z pewnymi wyłączeniami w latach 2005–2009); patrz ust. 5 na str. 124,
 - b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
 - c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
- 3) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 4) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
- 5) członków spółdzielni produkcji rolnej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

- within a 4-week period (the last week being the reference week) actively sought work,
- were available for work within a fortnight period after the reference week.

The unemployed also include persons who have found work and were waiting to begin it within a 3-months period as well as persons who were available for that work.

Economically inactive persons are persons who are not classified as employed or unemployed.

3. The activity rate is calculated as the share of the economically active persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **employment rate** is calculated as the share of the employed persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **unemployment rate** is calculated as the share of the unemployment persons (total or in a given group) in the economically active population (total or in a given group).

Employment

1. Data were compiled on the basis of reports as well as estimates (i.a. in regard to private farms in agriculture). Presented data do not include budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

2. Data regarding **employed persons** concern persons performing work providing earnings or income and include:

- 1) employees hired on the basis of an employment contract (labour contract, call, appointment, election or service relation);
- 2) employers and self-employed workers, i.e.:
 - a) owners, co-owners, and leaseholders of private farms in agriculture (including contributing family workers), i.e. working on private farms (with some exceptions in 2005–2009); see item 5 on page 124,
 - b) owners and co-owners (including contributing family workers; excluding partners in companies who do not work in them) of entities conducting economic activity excluding private farms in agriculture,
 - c) other self-employed workers, e.g. persons doing freelance work;
- 3) outworkers;
- 4) agents (including contributing family workers and persons employed by agents);
- 5) members of agricultural production cooperatives (agricultural producers' cooperatives and other cooperatives engaged in agricultural production as well as agricultural farmers' cooperatives);
- 6) clergy fulfilling priestly obligations.

3. Pełnozatrudnieni są to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy, w tym również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, np. z tytułu warunków szkodliwych dla zdrowia lub w przedłużonym czasie pracy, np. dozorca mienia.

Niepełnozatrudnieni są to osoby, które zgodnie z umową o pracę pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy. Niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy są to osoby, które oświadczyły, że dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

4. Dane dotyczące **pracujących według stanu w dniu 31 grudnia** podano bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych, przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania tych osób w **głównym miejscu pracy**.

5. Dane dotyczące **pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie według stanu w dniu 31 grudnia** wyszacowano na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

Do pracujących w gospodarstwach indywidualnych zaliczono osoby pracujące w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą, tj. wszystkich pracujących niezależnie od powierzchni użytków rolnych oraz przeznaczenia produkcji rolniczej (razem z produkującymi wyłącznie lub głównie na własne potrzeby).

6. Dane o zatrudnionych na podstawie stosunku pracy dotyczą:

- 1) **zatrudnienia według stanu w dniu 31 grudnia** osób pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w głównym miejscu pracy bez przeliczania na pełnozatrudnionych;
- 2) **przeciętnego zatrudnienia** pracowników pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

7. Do **agentów** zaliczono osoby, z którymi zawarto umowę agencyjną lub umowę na warunkach zlecenia o prowadzenie placówek, których przedmiot działalności został określony w umowie.

Agenci pracujący na podstawie umów agencyjnych otrzymują wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne w formie prowizji od obrotów (wynagrodzenie tych osób jest uzależnione od wartości dokonywanych transakcji lub wartości wykonywanych usług).

Agenci prowadzący placówki na podstawie umowy na warunkach zlecenia przejmują pełne wpływy uzyskane z działalności placówek i zobowiązani są uiszczać na rzecz zleceniodawcy zryczałtowaną odpłatność ustaloną w kwocie lub wskaźnikiem procentowym od obrotu.

3. Full-time paid employees are persons employed on a full-time basis, as defined by a given company or for a given position as well as persons who, in accordance with regulations, work a shortened work-time period, e.g. due to hazardous conditions or a longer work-time period, e.g. property caretaker.

Part-time paid employees are persons who, in accordance with labour contracts, regularly work on a part-time basis. Part-time paid employees in the main workplace are persons who declared that the given workplace is their main workplace.

4. Data concerning **employed persons as of 31st December** are presented without converting part-time paid employees into full-time paid employees, each person being listed once according to the **main workplace**.

5. Data concerning **employed persons on private farms in agriculture as of 31st December** were estimated on the basis of the Agricultural Census 2010.

The following employed persons on private farms conducting agricultural activity are included in the group of employed persons on private farms, i.e. the whole number of employed persons independently from area of agricultural land as well as from destination of agricultural output (including producing exclusively or mainly for their own needs).

6. Data regarding employees hired on the basis of an employment contract concern:

- 1) **employment as of 31st December** of full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in the main workplace without converting them into full-time paid employees;
- 2) **average paid employment** of full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in terms of full-time paid employees.

7. **Agents** are persons who are bound by agency agreements or by order agreements for managing entities, whose scope of activity is described in the agreement.

Agents employed on the basis of agency agreements receive agency and commission wages and salaries in the form of sales commissions (wages and salaries of these persons are dependent on the value of transactions conducted or on the value of services rendered).

Agents managing entities on the basis of order agreements receive all income obtained from entity activity and are obligated to pay the contractor a lump sum payment established either as a defined sum or as a percentage of turnover.

8. W tabl. 3 dane prezentowane są według faktycznego miejsca pracy pracownika, natomiast w pozostałych tablicach – według siedziby zarządu jednostki.

9. Dane w tabl. 4 i w tabl. 5 (w części „w tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób”) oraz w tabl. 6–9 nie obejmują gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, organizacji społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych oraz duchownych.

10. Informacje o ruchu zatrudnionych obejmują pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo). Dane te dotyczą **liczby przyjęć do pracy i zwolnień z pracy**, a nie liczby osób. Liczba przyjęć do pracy oraz zwolnień z pracy może być wyższa od liczby osób, ponieważ jedna osoba może kilkakrotnie zmienić pracę w ciągu roku.

Do liczby przyjętych do pracy zaliczono osoby podejmujące pracę po raz pierwszy i kolejny.

Do liczby zwolnionych z pracy zaliczono osoby, z którymi rozwiązano umowę o pracę w drodze wypowiedzenia przez pracownika lub zakład pracy, łącznie ze zwolnieniami grupowymi, osoby, które przeniesiono na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, osoby, które porzuciły pracę, a także – ze względów ewidencyjnych – osoby zmarłe. Ponadto do liczby przyjętych do pracy lub zwolnionych z pracy zaliczono osoby przeniesione służbowo lub przyjęte z innego zakładu pracy na podstawie porozumienia między podmiotami, a także osoby powracające do pracy i odchodzące z pracy na urlopy wychowawcze, bezpłatne i rehabilitację.

Współczynnik przyjęć (zwolnień) obliczono jako stosunek liczby przyjęć pomniejszonej o osoby powracające do pracy z urlopów wychowawczych (lub liczby zwolnień pomniejszonej o osoby, które otrzymały urlopy wychowawcze) w roku badanym do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 grudnia z roku poprzedzającego rok badany.

11. **Wolne miejsca pracy** to miejsca pracy powstałe w wyniku ruchu zatrudnionych bądź nowo utworzone, w stosunku do których spełnione zostały jednocześnie trzy warunki:

- 1) miejsca pracy w dniu sprawozdawczym były faktycznie nieobsadzone;
- 2) pracodawca czynił starania, aby znaleźć osoby chętne do podjęcia pracy;
- 3) w przypadku znalezienia właściwych kandydatów, pracodawca byłby gotów do natychmiastowego przyjęcia tych osób.

12. **Nowo utworzone miejsca pracy** to miejsca pracy powstałe w wyniku zmian organizacyjnych, rozszerzenia lub zmiany profilu działalności oraz wszystkie miejsca pracy w jednostkach nowo powstałych.

8. In table 3 data are presented by actual workplace of employed person, however, in other tables – by seat of management of unit.

9. Data in tables 4 and 5 (in range “of which entities employing more than 9 persons”) as well as in tables 6–9 do not include private farms in agriculture, social organizations, employers organizations, economic and professional self-government as well as clergy.

10. Information regarding labour turnover concerns full-time paid employees (including seasonal and temporary employees). The data concern the **number of hires and the number of terminations** and not the number of persons. The number of hires and terminations may be higher than the number of persons as one person may change work several times within a year.

Hired persons are persons starting work for the first or a subsequent time.

Terminated persons are persons with whom work contracts have been dissolved upon the wish of either the employee or the employer (including group dismissals), persons who have retired or been granted a pension due to an inability to work, persons who have left work as well as – for record-keeping purposes – persons who have died. Moreover, persons hired or terminated include persons transferred on the basis of agreements between entities as well as persons returning to and leaving work within the framework of child-care leaves and unpaid vacations and rehabilitation.

The hire (termination) rate is calculated as the ratio of the number of hires less the number of persons returning to work from child-care leaves (or the number of terminations less the number of persons granted child-care leaves) during a survey year to the number of full-time paid employees as of 31st December from the year preceding the surveyed year.

11. **Vacancies** are positions or jobs unoccupied due to labour turnover or newly created ones that simultaneously meet the following three conditions:

- 1) the positions and jobs were actually unoccupied on the survey day;
- 2) the employer made efforts to find people willing to take up the job;
- 3) if adequate candidates were found to occupy the vacancies, the employer would readily take them in.

12. **Newly created jobs** are the jobs created in the course of organizational changes, expanding or changing business profile, and all jobs in the newly established units.

Bezrobocie

1. Dane o **liczbie bezrobotnych zarejestrowanych**, zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy obowiązującą od 1 czerwca 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 1265, z późniejszymi zmianami), obejmują osoby niezatrudnione i niewykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne – zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępujące do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli m.in.:

- ukończyły 18 lat i nie osiągnęły wieku emerytalnego,
- nie nabyły prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej, nie pobierają świadczenia lub zasiłku przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego lub macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego,
- nie są właścicielami lub posiadaczami (samoistnymi lub zależnymi) nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych powyżej 2 ha przeliczeniowych, nie podlegają ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- nie posiadają wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo po złożeniu wniosku o wpis zgłosiły do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej wniosek o zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej i okres zawieszenia jeszcze nie upłynął, albo nie upłynął jeszcze okres do określonego we wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, dnia podjęcia działalności gospodarczej,
- nie są tymczasowo aresztowane lub nie odbywają kary pozbawienia wolności z wyjątkiem kary pozbawienia wolności odbywanej poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego,
- nie uzyskują miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- nie pobierają, na podstawie przepisów o pomocy społecznej, zasiłku stałego,

Unemployment

1. Data regarding **registered unemployed persons**, in accordance with the Law on Promotion of Employment and Labour Market Institutions, dated 20th April 2004, in force since 1st June 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1265, with later amendments) include persons who are not employed and not performing any other kind of paid work, able and ready to take full-time paid employment obligatory for a given job or service (or in case of disabled persons – able and ready to take work comprising not less than a half of working time), are not attending a school with the exception of schools for adults (or taking an extra-mural exam with the scope of this school programme) or tertiary schools in part-time programme and registered in the powiat labour office corresponding to the person's permanent or temporary place of residence, and seeking employment or other kind of paid work if they, among others:

- are aged 18 or more and have not reached the retirement age,
- did not acquire the right to retirement pay or pension resulting from an inability to work, pension due to training, social pension, family pension, are not receiving a pre-retirement benefit or allowance, a rehabilitation benefit, a sick or maternity benefit or benefit equal to maternity benefit,
- are not owners or holders (sole or dependent) of agricultural real estate with an area of agricultural land exceeding 2 convertible ha; are not subject to retirement and pension insurance from full-time work due to being a spouse or a member of an agricultural household with an area of agricultural land exceeding 2 convertible ha,
- do not have an entry in the Central Registration and Economy Activity register or after it's submission the person submitted to the Central Registration and Economy Activity an application for suspension of the economic activity and the period of suspension has not yet expired; or the period to commence economic activity defined in the application for entry to the Central Registration and Economy Activity has not yet lapsed,
- are not temporarily under arrest or serving a prison sentence except for a sentence of imprisonment served outside a penitentiary establishment under a system of electronic monitoring,
- do not receive monthly income of the amount exceeding half of minimal remuneration for work, excluding income generated from money gathered on bank accounts,
- do not receive, on the basis of the regulation concerning social welfare, a permanent social benefit,

- nie pobierają, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek ustawowego okresu jego pobierania,
- nie pobierają po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego.

2. Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Stopę bezrobocia podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowanych na podstawie wyników spisów.

Dane o bezrobotnych oraz pracujących wykorzystywane do obliczenia stopy bezrobocia pochodzą ze źródeł różniących się metodą zbierania, co może powodować pewne nieścisłości. Dla bezrobotnych miejscem lokalizacji jest ich miejsce zamieszkania lub pobytu, zaś dla pracujących – lokalizacja miejsca pracy.

3. Informacje o wydatkach Funduszu Pracy podaje się zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 czerwca 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2015 poz. 149, z późniejszymi zmianami).

Warunki pracy

1. Informacje o wypadkach przy pracy obejmują wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy, niezależnie od tego, czy wykazana została niezdolność do pracy. Informacje o wypadkach przy pracy w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Dane o wypadkach przy pracy, poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie, uzyskiwane są ze „Statystycznej karty wypadku”.

Wypadki przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie opracowano na podstawie sprawozdawczości Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) i dotyczą tylko tych wypadków, z tytułu których przyznano w danym roku jednorazowe odszkodowania.

- do not receive, on the basis of the regulation concerning family allowances, a nursing allowance or an allowance supplementary to a family benefit due to single parenthood and loss of the rights to unemployment benefit because of the expiry of it's legal duration,
- do not receive a training allowance after termination of employment.

2. Registered unemployment rate was calculated as the ratio of the number of registered unemployed persons to the economically active civilian population, i.e. excluding persons in active military service as well as employees of budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety. The unemployment rate is given considering employed persons on private farms in agriculture (as a part of the economically active civilian population) estimated on the basis of the results of censuses.

The data on the unemployed are collected according to their place of residence or stay, while the data on the employed – according to address of their place of work. Therefore the unemployment rates are not exactly precise.

3. Information concerning Labour Fund expenditure is given according to the Law dated 20th April 2004 on Promotion of Employment and Labour Market Institutions, in force since 1st June 2004 (uniform text Journal of Laws 2015 item 149, with later amendments).

Work conditions

1. Information on accidents at work includes all accidents at work, as well as accidents treated equally to accidents at work, regardless of whether incapacity for work was indicated. Information regarding accidents at work in budgetary units conducting activity within the scope of national defence and public safety concerns only civilian employees.

Data regarding accidents at work, excluding private farms in agriculture, are obtained from "Statistical accident report".

Accidents at work on private farms in agriculture were compiled on the basis of reports of the Agricultural Social Insurance Fund (ASIF) and are related only to the accidents for which one-off compensation were granted in a given year.

Za jeden wypadek przy pracy liczy się wypadek każdej pracującej osoby poszkodowanej w wypadku indywidualnym, jak również w wypadku zbiorowym.

2. Dane według sekcji i działów PKD 2007 opracowano **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności.**

3. Za **wypadek przy pracy** uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych oraz czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;
- 2) w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Na równi z wypadkiem przy pracy, w zakresie uprawnienia do świadczeń określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:

- 1) w czasie podróży służbowej;
- 2) podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony;
- 3) przy wykonywaniu zadań zleconych przez działającą u pracodawcy organizację związkową.

Za **wypadek przy pracy uważa się również** nagłe zdarzenie, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w okresie ubezpieczenia wypadkowego podczas:

- 1) uprawiania sportu w trakcie zawodów i treningów przez osobę pobierającą stypendium sportowe;
- 2) wykonywania odpłatnie pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania;
- 3) pełnienia mandatu posła lub senatora, pobierającego uposażenie;
- 4) sprawowania mandatu posła do Parlamentu Europejskiego wybranego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) odbywania – na podstawie skierowania wydanego przez powiatowy urząd pracy lub inny podmiot kierujący – szkolenia lub stażu związanego z pobieraniem przez absolwenta stypendium;
- 6) wykonywania przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych oraz przez inną osobę traktowaną na równi z członkiem spółdzielni, pracy na rzecz tych spółdzielni;
- 7) wykonywania lub współpracy przy wykonywaniu pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy-zlecenia lub umowy o świadczenie usług;
- 8) wykonywania zwykłych czynności związanych z prowadzeniem lub współpracą przy prowadzeniu działalności pozarolniczej;
- 9) wykonywania przez osobę duchowną czynności religijnych lub czynności związanych z powierzonymi funkcjami duszpasterskimi lub zakonnymi;
- 10) odbywania zastępczych form służby wojskowej;
- 11) nauki w Krajowej Szkole Administracji Publicznej przez słuchaczy pobierających stypendium.

Each accident, regardless whether the victim was injured during a single or multiple casualty incident, is counted as one accident at work.

2. Data according to sections and divisions of the PKD 2007/NACE Rev. 2 were compiled using the **local kind-of-activity unit method.**

3. **Accident at work** is understood as a sudden event, caused by external reason, leading to injury or death, which occurred in connection with work:

- 1) during or in connection with performance of ordinary activities or instructions by the employee and activities for the employers, even without instructions;
- 2) when the employee remains at the disposal of the employer on the way between the seat of the employer and the place of performing the obligation arising from the employment relationship.

Every accident is treated **equally to accident at work**, as regards entitlement to benefits defined in the law on social insurance against accidents at work and occupational diseases, if the employee had such an accident:

- 1) during a business trip;
- 2) during training within the scope of national self-defense;
- 3) when performing tasks ordered by trade union organisations operating at the employer's.

Accident at work is also understood as a sudden incident, causing injury or death, which happened within the term of accident insurance in the course of:

- 1) practising sports during competitions and training by a person receiving sport scholarship;
- 2) performance of paid work while serving the sentence of imprisonment or temporary detentions;
- 3) exercising a mandate by members of parliament or senate who receive salaries;
- 4) serving a mandate of the European Parliament member elected in the Republic of Poland;
- 5) doing – on the basis of appointment issues by powiat labour office or other supervising entity – training or internship connected with a scholarship received by school leavers;
- 6) performance of work, by members of agricultural producers' cooperatives, agricultural farmers' cooperatives and by other persons treated equally to members of cooperatives, for the benefit of these cooperatives;
- 7) performance or cooperation in performance of work on the basis of agency agreements, contracts of mandate or contracts of services;
- 8) performance of usual activities related to running or cooperation in running, a non-agricultural economic activity;
- 9) performance of religious activities or activities connected with entrusted pastoral or monastic functions by clergymen;
- 10) serving supplementary forms of military service;
- 11) education of students receiving scholarship at the National School of Public Administration.

4. Za ciężki wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe poważne zszpecenie lub zniekształcenie ciała.

5. Za śmiertelny wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.

6. Wypadki przy pracy klasyfikuje się m.in. według **wydarzeń** je powodujących (określających rodzaj kontaktu człowieka z czynnikiem, który spowodował wypadek) oraz **przyczyn** wypadków (wszelkich braków i nieprawidłowości związanych z czynnikami materialnymi, z organizacją pracy, z nieprawidłowym zachowaniem się pracownika). Każdy wypadek przy pracy jest wynikiem jednego wydarzenia, ale najczęściej kilku przyczyn, w związku z tym suma przyczyn jest większa od ogólnej liczby wypadków. Wydarzenia powodujące urazy są grupowane zgodnie z zaleceniami EUROSTAT-u.

7. Wskaźnik wypadkowości jest to liczba osób poszkodowanych przypadająca na 1000 pracujących; do obliczenia wskaźnika przyjęto przeciętną liczbę pracujących, obliczoną jako średnia arytmetyczna dwóch stanów w dniu 31 grudnia, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

8. Informacje o zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi dla zdrowia opracowano na podstawie sprawozdawczości, przy czym:

1) dane obejmują zatrudnionych w jednostkach zaliczanych do sekcji: „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” (bez: gospodarstw indywidualnych; łowiectwa i pozyskiwania zwierząt łownych, włączając działalność usługową oraz rybołówstwa w wodach morskich); „Górnictwo i wydobywanie”; „Przetwórstwo przemysłowe”; „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”; „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”; „Budownictwo” (bez realizacji projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków); „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”; „Transport i gospodarka magazynowa”; „Informacja i komunikacja” (bez działalności związanej z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie informacji); „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych oraz działalności weterynaryjnej);

4. Serious accident at work is an accident which results in serious bodily harm, i.e. loss of sight, hearing, speech, ability to procreate, other bodily harm or health-related problem, which disrupts primary bodily functions or results in incurable and life-threatening diseases, permanent mental illness, a permanent, total or significant incapacity for work in the occupation, or a permanent significant disfigurement or distortion of the body.

5. Fatal accident at work is an accident which leads to the death of a victim at the site of the accident or within 6 months of the accident.

6. Accidents at work are classified, i.a. according to **contact-modes of injury** (describing the type of contact of the victim with the factor which caused the accident) as well as according to their **causes** (all shortcomings and irregularities connected with material agents, organisation of work, employee's incorrect action). Each accident at work is the result of a single contact-mode, but the most often of several causes, thus the sum of causes is greater than the total number of accidents. Contact-modes of injuries have been grouped according to the EUROSTAT recommendations.

7. Incidence rate is the number of persons injured per 1000 persons employed. To calculate the ratio, the average number of working persons was assumed, expressed as an arithmetic mean for two consecutive years, as of 31st December, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

8. Information regarding persons exposed to physical health risk factors is compiled on the basis of reports, wherein:

1) data concern persons employed by entities included in the sections: "Agriculture, forestry and fishing" (excluding: private farms in agriculture; hunting, trapping and related service activities as well as marine fishing); "Mining and quarrying"; "Manufacturing"; "Electricity, gas, steam and air conditioning supply"; "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities"; "Construction" (excluding development of building projects); "Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles"; "Transportation and storage"; "Information and communication" (excluding: motion picture, video and television programme production, sound recording and music publishing activities as well as other information service activities); "Professional, scientific and technical activities" (in regard to scientific research and development as well as veterinary activities);

„Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca” (w zakresie wynajmu i dzierżawy; działalności organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie rezerwacji i działalności z nią związanych; pozostałego sprzątnięcia); „Edukacja” (w zakresie szkół wyższych); „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” (w zakresie opieki zdrowotnej); „Pozostała działalność usługowa” (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego);

- 2) dane dotyczą zatrudnionych w warunkach zagrożenia: związanego ze środowiskiem pracy (substancje chemiczne, pyły, hałas, wibracje, drgania mechaniczne), gorący lub zimny mikroklimat itp.), związanego z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne itp.) oraz z czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi;
- 3) do obliczenia wskaźnika na 1000 zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 grudnia z roku badanego.

9. Ocena ryzyka zawodowego to proces analizowania i wyznaczania dopuszczalności ryzyka w obszarze bezpieczeństwa i higieny pracy, związanego z zagrożeniami występującymi w miejscu pracy.

10. Za chorobę zawodową uważa się chorobę, która została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub specyfiką wykonywanej pracy.

Choroby zawodowe prezentowane w tabl. 21 podaje się zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 1367).

Do obliczenia wskaźnika na 100 tys. zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 grudnia z roku poprzedzającego rok badany.

“Administrative and support service activities” (in the scope of rental and leasing activities; travel agency, tour operator as well as other reservation service and related activities and other cleaning activities); “Education” (only tertiary education); “Human health and social work activities” (in the scope of human health activities); “Other service activities” (in the scope of repair of computers and personal and household goods);

- 2) data concern persons exposed to factors arising from the work environment (chemical dusts, noise, vibrations, hot or cold microclimate etc.), strenuous work (awkward postures, excessive physical exertion etc.) as well as mechanical factors associated with particularly dangerous machinery;
- 3) the number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31st December from the surveyed year was assumed to calculate the ratio per 1000 paid employees.

9. Occupational risk assessment is the process of analysing and determining the acceptability of risk related to workplace hazards in the area of occupational health and safety.

10. Disease is deemed an **occupational disease** if it has been caused by the physical health risk factors occurring in the work environment or the nature of performed work.

Occupational diseases in table 21 have been reported pursuant to the decree of the Council of Ministers, dated 30th June 2009 (uniform text Journal of Laws 2013 item 1367).

The number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31st December from the year preceding the surveyed year was assumed to calculate the ratio per 100 thousand paid employees.

Aktywność ekonomiczna ludności

Economic activity of the population

TABLE 1 (78). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ – na podstawie BAEL**
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE – on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018				
	przeciętne w roku annual averages			kwartały quarters				
				I	II	III	IV	
LUDNOŚĆ w tys. POPULATION in thousands	970	925	911	902	903	902	901	900
Mężczyźni Men	473	447	439	435	436	435	434	434
Kobiety Women	497	478	471	467	468	467	467	466
Aktywni zawodowo Economically active persons	527	519	506	503	494	510	513	495
mężczyźni men	292	285	280	282	275	282	288	280
kobiety women	235	233	226	221	218	228	225	215
Pracujący Employed persons	473	482	482	487	476	496	495	480
mężczyźni men	260	265	269	274	268	275	278	273
kobiety women	213	218	214	213	208	220	217	207
Bezrobotni ^a Unemployed persons ^a	54	36	24	16	18	14	18	15
mężczyźni men	32	20	12	8	7	7	10	8
kobiety women	22	16	12	8	10	7	8	8
Bierni zawodowo Economically inactive persons	442	406	405	399	410	392	388	405
Mężczyźni Men	181	162	159	153	160	152	146	154
Kobiety Women	262	245	246	245	249	239	242	251
WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ w % ACTIVITY RATE in %	54,3	56,1	55,5	55,8	54,7	56,5	56,9	55,0
mężczyźni men	61,7	63,8	63,8	64,8	63,1	64,8	66,4	64,5
kobiety women	47,3	48,7	48,0	47,3	46,6	48,8	48,2	46,1
Miasta Urban areas	55,5	56,3	57,3	57,4	55,8	58,5	58,5	56,5
Wieś Rural areas	52,3	55,6	52,9	53,5	52,8	53,8	54,6	52,6
WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA w % EMPLOYMENT RATE in %	48,8	52,1	52,9	54,0	52,7	55,0	54,9	53,3
mężczyźni men	55,0	59,3	61,3	63,0	61,5	63,2	64,1	62,9
kobiety women	42,9	45,6	45,4	45,6	44,4	47,1	46,5	44,4
Miasta Urban areas	49,1	51,7	54,6	55,4	53,8	56,3	56,5	54,8
Wieś Rural areas	48,5	52,7	50,4	52,1	51,1	53,2	52,6	51,0

a Osoby w wieku 15–74 lata.

a Persons aged 15–74.

TABL. 1 (78). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ – na podstawie BAEL (dok.)**
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE – on the LFS basis (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018				
	przeciętne w roku annual averages				kwartały quarters			
					I	II	III	IV
STOPA BEZROBOCIA w %	10,2	6,9	4,7	3,2	3,6	2,7	3,5	3,0
UNEMPLOYMENT RATE in %								
mężczyźni	11,0	7,0	4,3	2,8	2,5	2,5	3,5	2,9
men								
kobiety	9,4	6,9	5,3	3,6	4,6	3,1	3,6	3,7
women								
Miasta	11,9	8,0	4,8	3,5	3,6	3,5	3,5	2,9
Urban areas								
Wieś	7,4	5,6	4,7	2,6	3,2	.	3,6	3,2
Rural areas								

TABL. 2 (79). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG WIEKU
ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2018 R. – na podstawie BAEL**

ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE BY AGE
AND EDUCATIONAL LEVEL IN IV QUARTER 2018 – on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ludność Population	Aktywni zawodowo Economically active persons			Bierni zawo- dowo Eco- nomi- cally inactive persons	Współ- czynnik aktyw- ności zawo- dowej Activity rate	Wskaź- nik zatrud- nienia Em- ploy- ment rate	Stopa bezro- boicia Unem- ploy- ment rate
		ogółem total	pracu- jący em- ployed	bezro- botni ^a unem- ployed ^a				
		w tys. in thousands						
OGÓŁEM TOTAL								
OGÓŁEM	900	495	480	15	405	55,0	53,3	3,0
TOTAL								
WEDŁUG WIEKU BY AGE								
w tym w wieku produkcyjnym ^b	635	482	467	15	153	75,9	73,5	3,1
of which of working age ^b								
15–24 lata	113	37	32	5	76	32,7	28,3	13,5
25–34	154	131	129	.	22	85,1	83,8	.
35–44	149	129	126	.	20	86,6	84,6	.
45–54	136	118	117	.	19	86,8	86,0	.
55 lat i więcej	348	80	77	.	268	23,0	22,1	.
and more								
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL								
Wyższe	223	176	171	5	48	78,9	76,7	2,8
Tertiary								
Policealne i średnie zawodowe	221	144	137	7	77	65,2	62,0	4,9
Post-secondary and vocational secondary								
Średnie ogólnokształcące	79	38	37	.	41	48,1	46,8	.
General secondary								
Zasadnicze zawodowe	176	105	104	.	70	59,7	59,1	.
Basic vocational								
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	201	32	31	–	169	15,9	15,4	.
Lower secondary, primary and incom- plete primary								

a Osoby w wieku 15–74 lata. b Mężczyźni 18–64 lata, kobiety 18–59 lat.

a Persons aged 15–74. b Men aged 18–64, women aged 18–59.

Pracujący Employment

TABLE 3 (80). **PRACUJĄCY^a**
Stan w dniu 31 grudnia
EMPLOYED PERSONS^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018	
				ogółem total	w tym kobiety of which women
O G Ó Ł E M	398005	413077	432070	441293	207663
TOTAL					
sektor publiczny	92715	87764	88887	90223	60041
public sector					
sektor prywatny	305290	325313	343183	351070	147622
private sector					
Rolnictwo ^b , leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	126703	126955	126965	126865	55132
Agriculture ^b , forestry and fishing					
Przemysł	61541	63920	68988	70596	21650
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe	53763	56828	61494	62996	20104
of which manufacturing					
Budownictwo	19679	19974	22924	24995	2773
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ...	55102	55903	58335	58855	31468
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa	16339	17633	19268	20011	3984
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	4776	5417	5942	5962	4061
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja	3464	4057	4862	5287	1740
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6711	6845	7100	6977	4779
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3820	3756	4070	4134	2086
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	7461	9281	10119	10633	5251
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	6120	8242	9315	9191	4112
Administrative and support service activities					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	21407	21148	21358	22080	13244
Public administration and defence; compulsory social security					
Edukacja	33583	34071	34587	35300	27479
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	22638	24714	26200	27289	21597
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3874	3887	3993	4189	2445
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa	4787	7274	8044	8929	5862
Other service activities					

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dla gospodarstw indywidualnych dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 124.

a By actual workplace and kind of activity. b For private farms estimated data; see general notes, item 5 on page 124.

TABL. 4 (81). **PRACUJĄCY^a WEDŁUG STATUSU ZATRUDNIENIA**
Stan w dniu 31 grudnia
EMPLOYED PERSONS^a BY EMPLOYMENT STATUS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which		
		zatrudnieni na podstawie stosunku pracy employees hired on the basis of an employment contract	właściciele, współwłaściciele i pomagający członkowie rodzin owners, co-owners including contributing family workers	
O G Ó Ł E M	2010	183384	181019	1927
T O T A L	2015	187368	185037	1976
.....	2017	197892	195705	1915
.....	2018	203809^b	201771	1830
sektor publiczny		83719	83719	–
public sector				
sektor prywatny	120090		118052	1830
private sector				
w tym: of which:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2682		2569	19
Agriculture, forestry and fishing				
Przemysł	57141		56632	487
Industry				
w tym przetwórstwo przemysłowe	51610		51112	476
of which manufacturing				
Budownictwo	12465		12219	243
Construction				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	27411		26840	562
Trade; repair of motor vehicles ^Δ				
Transport i gospodarka magazynowa	7616		7442	174
Transportation and storage				
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	2787		2691	96
Accommodation and catering ^Δ				
Informacja i komunikacja	1511		1491	20
Information and communication				
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3876		3792	4
Financial and insurance activities				
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	2580		2570	10
Real estate activities				
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2843		2782	61
Professional, scientific and technical activities				
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	3598		3577	21
Administrative and support service activities				
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	20796		20796	–
Public administration and defence; compulsory social security				
Edukacja	34080		34022	58
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	20357		20293	64
Human health and social work activities				
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3598		3598	–
Arts, entertainment and recreation				

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. b W tym 111 agentów pracujących wyłącznie w sektorze prywatnym.

a Excluding economic entities employing up to 9 persons. b Of which 111 agents employed only in private sector.

TABL. 5 (82). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018	
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób ^a of which entities employing more than 9 persons ^a
O G Ó Ł E M	208646	209187	220717	227171	192125
TOTAL					
sektor publiczny	83950	79620	80219	80164	80163
public sector					
sektor prywatny	124696	129567	140498	147007	111962
private sector					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybnactwo	3851	3738	3855	3859	1931
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł	50644	51832	56104	58165	54196
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe	45175	46735	50738	52637	48956
of which manufacturing					
Budownictwo	14224	13906	15426	16806	11749
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	34995	33304	34746	35932	25690
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa	7599	8745	9567	10261	7228
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	3346	3295	3640	3537	2471
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja	1521	1620	1786	1880	1369
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3745	4318	4202	4141	3661
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3118	3113	3164	3121	2479
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3907	4199	4418	4805	2593
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	3600	3216	3885	3973	3383
Administrative and support service activities					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	20621	19607	19735	19735	19734
Public administration and defence; compulsory social security					
Edukacja	32550	31888	32774	32779	32524
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	19646	19782	20387	20869	19371
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3357	3307	3377	3461	3352
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa	1922	3319	3651	3847	394
Other service activities					

a Bez zatrudnionych za granicą.

a Excluding persons employed abroad.

TABL. 6 (83). PEŁNOZATRUDNIENI I NIEPEŁNOZATRUDNIENI^a

Stan w dniu 31 grudnia

FULL- AND PART-TIME PAID EMPLOYEES^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Pełnozatrudnieni ^b Full-time paid employees ^b		Niepełnozatrudnieni Part-time paid employees	
		ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM	2010	168920	87428	12099	6921
TOTAL	2015	173719	90414	11318	7227
	2017	184654	94365	11051	6960
	2018	190634	96675	11137	6966
sektor publiczny		77683	53871	6036	3732
public sector					
sektor prywatny		112951	42804	5101	3234
private sector					
w tym: of which:					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		1913	522	656	532
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł		55449	17330	1183	612
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe		50096	16314	1016	517
of which manufacturing					
Budownictwo		11925	1544	294	101
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		25921	13218	919	570
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa		7224	1049	218	112
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		2314	1744	377	269
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja		1391	665	100	38
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		3686	2986	106	84
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		2425	1258	145	110
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		2651	1326	131	86
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		3259	1005	318	127
Administrative and support service activities					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		20049	12171	747	331
Public administration and defence; compulsory social security					
Edukacja		29611	23890	4411	2850
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		19289	15862	1004	755
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		3182	1882	416	290
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa		345	223	107	96
Other service activities					

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. b Łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo.

a Excluding economic entities employing up to 9 persons. b Including seasonal and temporary paid employees.

TABL. 7 (84). PRZYJĘCIA DO PRACY^a
 HIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number				Współczynnik przyjęć w % Hire rate in %	
		kobiety women	podjem- jący pierwszą pracę persons starting work for the first time	poprzednio pracujący persons formerly employed	powraca- jący z urlopów wychowaw- czych persons returning from child-care leaves		
OGÓŁEM	2010	28925	11274	5186	14789	521	17,1
TOTAL	2015	30345	12958	5091	24095	289	17,6
	2017	40896	17247	7316	24436	284	23,2
	2018	40236	16638	6648	25152	308	21,7
sektor publiczny		9531	6587	1465	6608	108	12,3
public sector							
sektor prywatny		30705	10051	5183	18544	200	28,5
private sector							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	274	78	59	174	#	15,0	
Przemysł	12991	3500	2205	7855	83	24,3	
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe	11951	3332	2081	7366	80	24,7	
of which manufacturing							
Budownictwo	3877	415	742	2334	7	33,9	
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^A	6919	3263	1146	4177	64	27,2	
Trade; repair of motor vehicles ^A							
Transport i gospodarka magazynowa	2002	231	414	1106	4	28,6	
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^A	595	413	92	318	10	25,1	
Accommodation and catering ^A							
Informacja i komunikacja	436	208	152	206	#	34,9	
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	585	481	81	389	14	15,3	
Obstługa rynku nieruchomości ^A	323	171	22	262	3	13,0	
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	741	390	94	541	6	29,7	
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^A Administrative and support service activities	2392	685	155	1582	#	77,3	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	2579	1538	433	1885	44	12,9	
Edukacja	3277	2729	309	2387	24	11,4	
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2693	2207	654	1578	37	14,5	
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	434	250	64	294	5	13,8	
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa	118	79	26	64	#	35,0	
Other service activities							

^a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid-time employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 8 (85). **ZWOLNIENIA Z PRACY^a**
TERMINATIONS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number					Współ- czynnik zwolnień w % Termination rate in %
			kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to dissolution of an employment contract		przenie- sieni na emeryturę, rentę z tytułu niezdolno- ści do pracy, re- habilitację retired or granted pension due to an inability to work or due to re- habilitation	korzysta- jący z urlopów wychow- awczych taking child-care leaves	
				przez zakład pracy by employer	przez pracow- nika by employee			
OGÓŁEM	2010	27322	10789	3658	1990	1084	660	16,0
TOTAL	2015	27839	11217	4339	2916	2216	379	16,1
	2017	32775	13659	3107	3204	3772 ^b	390	18,5
	2018	34712	14343	1997	3917	3484	505	18,6
sektor publiczny		8601	5699	350	583	2226	188	11,0
public sector								
sektor prywatny		26111	8644	1647	3334	1258	317	24,1
private sector								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		275	64	6	25	46	-	15,3
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł		10666	2849	735	1319	740	99	19,9
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing		9855	2704	713	1276	598	95	20,3
Budownictwo		3341	252	143	377	77	14	29,1
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		6055	2963	427	942	238	147	23,4
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka magazynowa ... Transportation and storage		1726	179	82	131	72	7	24,6
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		603	432	30	90	31	11	25,4
Accommodation and catering ^Δ								
Informacja i komunikacja		288	127	24	83	7	#	22,9
Information and communication								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		687	552	52	104	130	25	17,7
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		362	195	9	9	128	6	14,5
Real estate activities								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		569	282	31	108	45	9	22,6
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		2217	706	132	182	21	7	71,4
Administrative and support service activities								
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		2211	1256	39	105	596	57	10,9
Public administration and defence; compulsory social security								

a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. b Daną skorygowano w stosunku do opublikowanej w poprzedniej edycji Rocznika.

a Data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons. b Data has been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook.

TABL. 8 (85). **ZWOLNIENIA Z PRACY^a (dok.)**
TERMINATIONS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number					Współ- czynnik zwolnień w % Termination rate in %
		kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to dissolution of an employment contract		przenie- sieni na emeryturę, rentę z tytułu niezdolno- ści do pracy, re- habilitację retired or granted pension due to an inability to work or due to re- habilitation	korzysta- jący z urlopów wychow- awczych taking child-care leaves	
			przez zakład pracy by em- ployer	przez pracow- nika by em- ployee			
Edukacja	2828	2255	200	125	727	47	9,8
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ... Human health and social work activities	2411	1945	84	280	564	64	12,8
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	378	229	#	24	62	7	11,9
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa	95	57	#	13	-	#	27,8
Other service activities							

^a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 9 (86). **ABSOLWENCI SZKÓL WYŻSZYCH, ZAWODOWYCH I LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH,
KTÓRZY PODJĘLI PRACĘ PO RAZ PIERWSZY^a**
**THE GRADUATES OF TERTIARY SCHOOLS, LEAVERS OF VOCATIONAL AND SECONDARY
SCHOOLS STARTING WORK FOR THE FIRST TIME^a**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which women	Z liczby ogółem – absolwenci szkół Of total number – school leavers				
			wyższych tertiary	policeal- nych i średnich zawodo- wych post- -secondary and vocational secondary	liceów ogólno- kształcą- cych general secondary	zasadni- czych zawodo- wych basic vocational	
OGÓŁEM	2010	3865	1680	1668	1002	516	679
TOTAL	2015	3080	1456	1513	733	368	466
	2017	4533	1990	1715	1250	588	980
	2018	3785	1752	1532	949	543	761
sektor publiczny	1064	758	813	125	67	59	
public sector							
sektor prywatny	2721	994	719	824	476	702	
private sector							
w tym: of which:							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	56	25	37	15	-	4	

^a Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy; dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Employed on the basis of an employment contract; data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 9 (86). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH, ZAWODOWYCH I LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH, KTÓRZY PODJĘLI PRACĘ PO RAZ PIERWSZY^a (dok.)**
 THE GRADUATES OF TERTIARY SCHOOLS, LEAVERS OF VOCATIONAL AND SECONDARY SCHOOLS STARTING WORK FOR THE FIRST TIME^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which women	Z liczby ogółem – absolwenci szkół Of total number – school leavers			
			wyższych tertiary	policealnych i średnich zawodowych post- secondary and vocational secondary	liceów ogólnokształcących general secondary	zasadniczych zawodowych basic vocational
Przemysł Industry	1206	340	225	362	227	392
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	1156	332	216	344	222	374
Budownictwo Construction	357	55	115	98	25	119
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A Trade; repair of motor vehicles ^A	604	322	126	214	143	121
Zakwaterowanie i gastronomia ^A Accommodation and catering ^A	50	40	8	23	10	9
Informacja i komunikacja Information and communication	105	52	48	#	15	#
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa .. Financial and insurance activities	48	36	39	3	6	–
Obsługa rynku nieruchomości ^A Real estate activities	13	6	6	3	#	#
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	49	29	36	11	#	#
Administrowanie i działalność wspierająca ^A Administrative and support service activities	48	14	5	22	10	11
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	295	193	229	30	27	9
Edukacja Education	187	154	155	11	16	5
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	498	405	405	52	17	24
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	33	19	24	5	#	#

a Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy; dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

a Employed on the basis of an employment contract; data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABLE 10 (87). **MIEJSCA PRACY WOLNE, NOWO UTWORZONE I ZLIKWIDOWANE W 2018 R.**
JOB VACANCIES, NEWLY CREATED AND LIQUIDATED JOB IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Miejsca pracy w tys. Jobs in thousands						
	wolne (stan w dniu 31 XII) vacancies (as of 31 XII)			nowo utworzone ^a vacancies – newly created jobs ^a		zlikwidowane ^a liquidated ^a	
	ogółem total	w tym nowo utwo- rzone vacan- cies – newly created jobs	z liczby ogółem w jed- nostkach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of total in entities employ- ing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jed- nostkach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which in entities employ- ing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednost- kach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons
OGÓŁEM	1,4	0,1	1,2	11,6	8,2	4,7	3,1
TOTAL							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0,0	–	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł	0,4	0,0	0,4	3,0	2,7	1,0	0,6
Industry							
górnictwo i wydobywanie	–	–	–	0,1	0,0	0,0	0,0
mining and quarrying							
przetwórstwo przemysłowe	0,4	0,0	0,4	2,8	2,5	0,9	0,5
manufacturing							
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	0,0	–	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
electricity, gas, steam and air conditioning supply							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	0,0	–	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0
water supply; sewerage, waste management and remediation activities							
Budownictwo	0,3	–	0,2	1,6	1,1	0,3	0,2
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	0,1	0,0	0,1	1,5	1,2	1,0	0,7
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa	0,1	0,0	0,0	1,2	0,5	0,4	0,2
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	0,0	–	0,0	0,3	0,1	0,4	0,3
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1	0,0
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0,0	–	0,0	0,2	0,1	0,1	0,1
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0,0	–	0,0	0,6	0,3	0,3	0,2
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	0,0	–	0,0	0,5	0,3	0,2	0,1
Administrative and support service activities							
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0,2	0,0	0,2	0,3	0,3	0,1	0,1
Public administration and defence; compulsory social security							
Edukacja	0,0	0,0	0,0	1,3	0,9	0,4	0,3
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0,1	0,0	0,1	0,5	0,3	0,1	0,0
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0,0	–	0,0	0,2	0,1	0,1	0,0
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa	0,0	–	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0
Other service activities							

a W ciągu roku.
a During the year.

Bezrobocie

Unemployment

TABL. 11 (88). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI, STOPA BEZROBOCIA ORAZ OFERTY PRACY**
Stan w dniu 31 grudnia
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS, UNEMPLOYMENT RATE AS WELL AS JOB OFFERS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Bezrobotni zarejestrowani					Total registered unemployed persons
ogółem	63761	55019	39997	36786	
w tym kobiety	30210	24943	18861	17524	of which women
Z liczby ogółem – bezrobotni:					Of total number – unemployed persons:
dotychczas niepracujący	16519	11339	6995	6016	previously not employed
absolwenci ^a	4449	2776	1530	1400	school-leavers ^a
bez kwalifikacji zawodowych ...	18029	17988	13117	12265	without occupational qualifications
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	1388	1784	1211	1004	terminated for company reasons
długotrwale bezrobotni ^b	32588	33424	23784	21238	long-term unemployed ^b
posiadający prawo do zasiłku	7538	5719	4932	4753	possessing benefit rights
posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	6841	6644	with at least one child under 6 years of age
niepełnosprawni	3419	3424	2572	2454	disabled persons
Stopa bezrobocia rejestrowanego^c w %	13,8	11,8	8,5	7,7	Registered unemployment rate^c in %
Oferty pracy	214	723	1260	1199	Job offers

a Za bezrobotnego absolwenta uważa się osobę w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki potwierdzonej świadectwem, dyplomem lub innym dokumentem ukończenia szkoły (dotyczy absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim, policealnym lub wyższym), kursów zawodowych trwających co najmniej 24 miesiące lub nabycia uprawnień do wykonywania zawodu przez osoby niepełnosprawne. b Pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy. c Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 127.

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a An unemployed school-leaver is a person who has, within the last 12 months, graduated any school confirmed by a certificate, diploma or other document completion of education (concerns school-leavers with basic vocational, secondary, post-secondary or tertiary education), completed a minimum of 24 months of vocational training courses or disabled persons who acquired qualifications to work in a given occupation. b Remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall period of over 12 months during the last two years, excluding the periods of undergoing a traineeship and on a job occupational training of adults in the workplace. c See general notes, item 2 on page 127.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABLE 12 (89). **BEZROBOTNI NOWO ZAREJESTROWANI I WYREJESTROWANI^a**
 NEWLY REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS AND PERSONS REMOVED
 FROM UNEMPLOYMENT ROLLS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Bezrobotni nowo zarejestrowani ogółem	88386	71460	61440	54491	Total newly registered unemployed persons
Z liczby ogółem:					Of total number:
kobiety	41167	32749	28451	25358	women
dotychczas niepracujący	27853	15096	10426	8169	previously not employed
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	1405	2344	1645	1321	terminated for company reasons
Bezrobotni wyrejestrowani ogółem	85794	76835	69804	57702	Total persons removed from unemployment rolls
Z liczby ogółem:					Of total number:
kobiety	39106	35284	31647	26695	women
z tytułu podjęcia pracy	32794	38848	35758	30309	received jobs

a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a During the year.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABLE 13 (90). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAZU PRACY**
 Stan w dniu 31 grudnia
 REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL,
 DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2015		2017		2018	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM TOTAL								
OGÓŁEM TOTAL	63761	30210	55019	24943	39997	18861	36786	17524
WEDŁUG WIEKU BY AGE								
24 lata i mniej and less	15250	7681	9233	4247	5398	2759	4665	2434
25–34	18040	9401	15748	8197	11663	6736	10563	6280
35–44	10694	5335	10591	5152	8399	4197	8031	4138
45–54	12998	5916	9794	4342	6962	3025	6532	2781
55 lat i więcej and more	6779	1877	9653	3005	7575	2144	6995	1891

TABL. 13 (90). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAŻU PRACY (dok.)**

Stan w dniu 31 grudnia

REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL, DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY (cont.)

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2015		2017		2018	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL								
Wyższe Tertiary	7853	4965	7871	5023	6015	3902	5557	3595
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	14644	7791	12688	6469	9051	4785	8214	4431
Średnie ogólnokształcące General secondary	7895	4937	6360	3696	4703	2887	4569	2792
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	15555	5802	13149	4459	9268	3204	8416	2925
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	17814	6715	14951	5296	10960	4083	10030	3781
WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY^{ab} BY DURATION OF UNEMPLOYMENT^{ab}								
3 miesiące i mniej months and less	20175	8855	13798	5621	10557	4379	9893	4196
3–6 3–6	10682	5401	7795	3742	5601	2742	5134	2455
6–12 6–12	11202	5317	8977	3981	5678	2740	5822	2798
12–24 12–24	12411	5902	8896	4063	6403	3263	5422	2803
Powyżej 24 miesięcy More than 24 months	9291	4735	15553	7536	11758	5737	10515	5272
WEDŁUG STAŻU PRACY^b BY WORK SENIORITY^b								
Bez stażu pracy No work seniority	16519	8606	11339	5542	6995	3616	6016	3221
Ze stażem pracy: With work seniority:								
1 rok i mniej year and less	9979	5331	10355	5227	8363	4485	7927	4295
1–5 1–5	13753	6312	11869	5446	9276	4574	8980	4467
5–10 5–10	7213	3207	6980	3031	5363	2449	4931	2303
10–20 10–20	8297	3887	7430	3247	5394	2266	4928	2058
20–30 20–30	6149	2325	5140	1902	3323	1133	2897	940
powyżej 30 lat more than 30 years	1851	542	1906	548	1283	338	1107	240

a Od momentu rejestracji w urzędzie pracy, b Przedziały zostały domknięte prawostronnie, np. w przedziale 3–6 uwzględniono osoby, które pozostawały bez pracy 3 miesiące i 1 dzień do 6 miesięcy.

U w a g a. Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. wśród bezrobotnych były 10324 osoby (w tym 3294 kobiety) powyżej 50 roku życia.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a From the date of registering in a labour office. b Intervals were shifted upward, e.g., in the interval 3–6, persons remaining unemployed from 3 months and 1 day to 6 months were included.

N o t e. As of 31st December 2018 among the unemployed were 10324 persons (of which 3294 women) aged 50 and more.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 14 (91). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI KORZYSTAJĄCY Z AKTYWNYCH FORM PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU ORAZ OFERTY PRACY^a**
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BENEFITING FROM LABOUR MARKET PROGRAMME AS WELL AS JOB OFFERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Bezrobotni, którzy					Unemployed persons who
Podjęli zatrudnienie przy pracach interwencyjnych	2196	2225	2237	1538	Undertaking employment in intervention works
w tym kobiety	1285	1240	1165	838	of which women
Podjęli zatrudnienie przy robotach publicznych	2503	1063	1241	937	Undertaking employment in public works
w tym kobiety	1127	483	654	520	of which women
Rozpoczęli szkolenie lub staż u pracodawcy.....	15522	8834	6870	4720	Started training or internship with the employer
w tym kobiety	8994	4982	4031	2895	of which women
Rozpoczęli prace społecznie użyteczne	1468	1037	975	634	Started a social useful works
w tym kobiety	858	607	521	333	of which women
Liczba zgłoszonych ofert pracy	25663	29386	35083	30699	Number of submitted job offers

^a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

^a During the year.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 15 (92). **WYDATKI FUNDUSZU PRACY^a**
EXPENDITURE OF LABOUR FUND^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w tys. zł in thousand PLN				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	265012,6	212003,3	226360,6	176467,4	100,0	T O T A L
w tym:						of which:
Zasiłki dla bezrobotnych ...	76361,5	68175,4	55137,7	52200,5	29,6	Unemployment benefits
Szkolenia	7524,7	5053,8	3529,2	2086,1	1,2	Training
Środki na podjęcie działalności gospodarczej i wyposażenie stanowisk pracy	59263,8	46276,8	40160,0	27249,1	15,4	Means for starting of economic activity and equipping of workseat
Roboty publiczne	17754,5	10621,0	14685,9	10452,1	5,9	Public works
Prace interwencyjne	11013,2	11363,6	12091,8	10088,6	5,7	Intervention works
Stypendia za okres stażu	66887,7	46740,9	39146,8	29175,4	16,5	Scholarships for intership period

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 127.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

^a See general notes, item 3 on page 127.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

Warunki pracy

Work conditions

TABL. 16 (93). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**

PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION	
		śmier- tel- nych fatal	cięż- kich serious	z in- nym skut- kiem with other effect	1–3 dni days	4–20	21 dni i więcej days and more		
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS									
OGÓŁEM	2010	2198	20	10	2168	19	669	1390	TOTAL
	2015	2063	7	18	2038	24	643	1358	
	2017	2294	9	26	2259	36	740	1471	
	2018	2205	8	23	2174	23	726	1420	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	44	2	–	42	–	15	27	Agriculture, forestry and fishing	
Przemysł	879	1	14	864	9	278	585	Industry	
górnictwo i wydobywanie	7	1	–	6	–	2	4	mining and quarrying	
przetwórstwo przemysłowe	793	–	11	782	9	255	523	manufacturing	
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	29	–	1	28	–	11	18	electricity, gas, steam and air conditioning supply	
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	50	–	2	48	–	10	40	water supply; sewerage, waste management and remediation activities	
Budownictwo	170	1	4	165	2	37	130	Construction	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	327	1	1	325	4	136	178	Trade; repair of motor vehicles ^Δ	
Transport i gospodarka magazynowa	153	2	1	150	1	42	107	Transportation and storage	
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	19	–	1	18	–	9	10	Accommodation and catering ^Δ	
Informacja i komunikacja	9	–	–	9	–	3	6	Information and communication	
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	10	–	–	10	–	7	3	Financial and insurance activities	
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	35	–	–	35	1	12	22	Real estate activities	
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	14	–	–	14	–	4	10	Professional, scientific and technical activities	
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	39	1	1	37	1	11	25	Administrative and support service activities	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ...	106	–	1	105	2	32	70	Public administration and defence; compulsory social security	
Edukacja	165	–	–	165	3	66	92	Education	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	197	–	–	197	–	61	130	Human health and social work activities	
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	25	–	–	25	–	6	19	Arts, entertainment and recreation	
Pozostała działalność usługowa	13	–	–	13	–	7	6	Other service activities	

a Zgłoszonych w danym roku. b Bez osób poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych.

a Registered in a given year. b Excluding persons injured in fatal accidents.

TABL. 16 (93). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (dok.)**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION	
		śmier- tel- nych fatal	cięż- kich serious	z in- nym skut- kiem with other effect	1–3 dni days	4–20	21 dni i wię- cej days and more		
NA 1000 PRACUJĄCYCH ^c (wskaźnik wypadkowości)		PER 1000 EMPLOYED PERSONS ^c (incidence rate)							
OGÓŁEM	2010	8,41	0,08	0,03	8,30	0,07	2,56	5,32	TOTAL
	2015	7,16	0,02	0,06	7,08	0,08	2,23	4,72	
	2017	7,55	0,03	0,09	7,43	0,12	2,43	4,84	
	2018	7,03	0,03	0,07	6,93	0,07	2,31	4,53	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11,22	0,51	–	10,71	–	3,83	6,89	Agriculture, forestry and fishing	
Przemysł	12,59	0,01	0,20	12,38	0,13	3,98	8,38	Industry	
górnictwo i wydobywanie	7,52	1,07	–	6,45	–	2,15	4,30	mining and quarrying	
przetwórstwo przemysłowe wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	12,74	–	0,18	12,56	0,14	4,10	8,40	manufacturing	
dostawa wody; gospodaro- wanie ściekami i odpa- dami; rekultywacja ^Δ	10,25	–	0,35	9,90	–	3,89	6,36	electricity, gas, steam and air condition- ing supply	
water supply; sewerage, waste management and remediation activities	13,21	–	0,53	12,68	–	2,64	10,57		
Budownictwo	7,10	0,04	0,17	6,89	0,08	1,54	5,43	Construction	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	5,58	0,02	0,02	5,54	0,07	2,32	3,04	Trade; repair of motor vehicles ^Δ	
Transport i gospodarka magazynowa	7,79	0,10	0,05	7,64	0,05	2,14	5,45	Transportation and storage	
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	3,19	–	0,17	3,02	–	1,51	1,68	Accommodation and catering ^Δ	
Informacja i komunikacja	1,77	–	–	1,77	–	0,59	1,18	Information and communication	
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1,42	–	–	1,42	–	0,99	0,43	Financial and insurance activities	
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	8,53	–	–	8,53	0,24	2,93	5,36	Real estate activities	
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1,35	–	–	1,35	–	0,39	0,96	Professional, scientific and technical activities	
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	4,21	0,11	0,11	3,99	0,11	1,19	2,70	Administrative and support service activities	
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ...	4,88	–	0,05	4,83	0,09	1,47	3,22	Public administration and defence; compulsory social security	
Edukacja	4,72	–	–	4,72	0,09	1,89	2,63	Education	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	7,37	–	–	7,37	–	2,28	4,86	Human health and social work activities	
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	6,11	–	–	6,11	–	1,47	4,64	Arts, entertainment and recreation	
Pozostała działalność usługowa	1,53	–	–	1,53	–	0,82	0,71	Other service activities	

a Zgłoszonych w danym roku. b Bez osób poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych. c W liczbie pracujących nie uwzględniono pracowników cywilnych jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

a Registered in a given year. b Excluding persons injured in fatal accidents. c The number of employed persons does not include the civilian employees of the budgetary units conducting activity within the national defence and public safety.

TABL. 17 (94). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**
CONTACT-MODES OF INJURIES AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budownictwo construction	handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	transport i gospo- darka magazy- nowa transporta- tion and storage	opieka zdrowotna i pomoc społeczna human health and social work ac- tivities	
			razem total	w tym przetwó- rstwo prze- mysłowe of which manufact- uring					
WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZY CONTACT-MODES OF INJURIES									
OGÓŁEM	2010	2198	33	853	764	195	303	131	223
TOTAL	2015	2063	27	721	649	113	329	132	244
	2017	2294	46	804	705	158	325	167	262
	2018	2205	44	879	793	170	327	153	197
Kontakt z prądem elektrycznym, temperaturą, niebezpiecznymi substancjami i preparatami chemicznymi	59	1	21	17	6	14	2	4	
Contact with electrical voltage, tem- perature, hazardous substances and chemicals									
w tym z preparatami chemicz- nymi	9	-	6	5	1	2	-	-	
of which with chemicals									
Zderzenie z/uderzenie w nieru- chomy obiekt	797	16	224	192	60	110	65	91	
Horizontal or vertical impact with or against a stationary object									
Uderzenie przez obiekt w ruchu	460	13	239	220	35	59	37	26	
Struck by object in motion, collision with									
w tym przez: of which by:									
spadający obiekt	182	6	106	97	10	26	7	6	
falling object									
obracający się, poruszający się lub transportowany obiekt, włączając pojazdy moving or transported object	104	5	49	46	12	14	11	7	
Kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym	345	1	183	175	25	69	3	20	
Contact with sharp, pointed, rough, coarse material agent									
w tym kontakt z przedmiotem ostrym	218	-	124	121	12	55	-	7	
of which contact with sharp material agent									
Uwięzienie, zmiżdżenie	175	2	101	91	15	21	8	5	
Trapped, crushed, etc.									
Obciążenie psychiczne lub fizyczne Physical or mental stress	339	9	106	93	29	52	31	43	
w tym obciążenie układu mięśniowo-szkieletowego	292	7	92	80	23	47	29	36	
of which physical stress on the musculoskeletal system									

a Zgłoszonych w danym roku.

a Registered in a given year.

TABLE 17 (94). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (dok.)**
CONTACT – MODES OF INJURIES AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budownictwo construction	handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	transport i gospodarka magazy- nowa transportation and storage	opieka zdrowotna i pomoc społeczna human health and social work activities	
			razem total	w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing					
WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZY (dok.) CONTACT-MODES OF INJURIES (cont.)									
Przejaw agresji ze strony człowieka lub zwierzęcia Bite, kick, etc. (human or animal)	29	2	5	5	–	2	7	7	
Pozostałe Other	1	–	–	–	–	–	–	1	
PRZYCZYNY WYPADKÓW CAUSES OF ACCIDENTS									
O G Ó Ł E M TOTAL	2010 2015 2017 2018	4401 3954 4564 4180	73 45 74 79	1845 1483 1785 1793	1680 1345 1568 1632	425 221 372 337	589 663 645 642	244 224 258 228	404 461 463 346
Niewłaściwy stan czynnika materialnego Inappropriate condition of material objects/agents	323	1	128	118	33	52	25	30	
Niewłaściwa organizacja: Inappropriate organisation of:									
pracy work	187	5	110	100	14	21	3	13	
stanowiska pracy workstation	206	1	96	84	13	50	4	13	
Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym przez pracownika Absence or inappropriate use of material objects/agents	331	3	200	186	21	47	12	12	
Nie używanie sprzętu ochronnego przez pracownika Not using protective equipment	73	–	41	37	5	8	6	–	
Niewłaściwe samowolne zachowa- nie się pracownika Employee's inappropriate wilful action	263	3	139	129	21	50	8	8	
Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika ^b Employee's inappropriate mental and physical condition ^b	71	2	27	26	5	17	4	4	
Nieprawidłowe zachowanie się pra- cownika Employee's incorrect action	2579	57	1030	935	216	372	146	234	
Inne Other	147	7	22	17	9	25	20	32	

^a Zgłoszonych w danym roku. ^b Spowodowany m.in.: nagłym zachorowaniem, niedyspozycją fizyczną lub psychiczną, nadużyciem alkoholu.

^a Registered in a given year. ^b Caused by sudden illness, physical or mental indisposition, alcohol abuse, etc.

TABL. 18 (95). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH W ROLNICTWIE^a**

PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK ON PRIVATE FARMS IN AGRICULTURE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1459	1160	1101	969	T O T A L
w tym wypadki śmiertelne	5	2	12	10	of which fatal accidents
Wydarzenia powodujące urazy:					Contact-modes of injuries:
upadek osób	637	467	428	349	persons falling
uderzenie lub przygniecenie przez spadające przedmioty	100	81	72	66	persons hit or crushed by falling objects
przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środki transportu w ruchu	27	18	14	24	persons run over, hit or caught by moving means of transport
pochwycenie, uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	159	151	137	119	persons caught or hit by moving parts of machinery and equipment
uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	352	245	236	232	persons hit, crushed or bitten by animals
działanie skrajnych temperatur	7	1	4	7	impact of extreme temperatures
działanie materiałów szkodliwych	2	1	1	1	impact of harmful materials
inne wydarzenia	175	196	209	171	other contact-modes

a Z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania.

Ź r ó d ł o: dane Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a For which one-off compensations were granted.

S o u r c e: data of the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 19 (96). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a**

Stan w dniu 31 grudnia

EXPOSURE TO RISK FACTORS AT WORK^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Zagrożenia Risks arising from								
	Ogółem Grand total		związane ze środowiskiem pracy work environment		związane z uciążliwością pracy strenuous work		czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi mechanical factors associated with particularly dangerous machinery		
	ogółem grand total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	
	na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem per 1000 employees in units covered by the survey								
O G Ó Ł E M	2010	55,2	47,2	26,8	22,5	19,8	18,7	8,6	5,9
T O T A L	2015	54,2	44,0	21,7	15,0	24,0	22,2	8,6	6,9
	2017	49,7	39,2	18,7	11,8	22,4	20,2	8,6	7,2
	2018	56,1	48,2	18,9	14,2	28,3	26,4	9,0	7,6
sektor publiczny		100,4	97,3	18,3	15,5	75,5	75,2	6,6	6,5
public sector									
sektor prywatny		43,9	34,6	19,0	13,9	15,2	12,9	9,6	7,9
private sector									

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 129.

a Employees listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kind of activity; see general notes, item 8 on page 129.

TABL. 19 (96). ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a (dok.)
 Stan w dniu 31 grudnia
EXPOSURE TO RISK FACTORS AT WORK^a (cont.)
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total		Zagrożenia Risks arising from					
			związane ze środowiskiem pracy work environment		związane z uciążliwością pracy strenuous work		czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi mechanical factors associated with particularly dangerous machinery	
	ogółem grand total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors
na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem per 1000 employees in units covered by the survey								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	69,0	35,3	29,5	5,8	23,2	23,2	16,3	6,3
Przemysł Industry	70,4	54,7	30,6	21,3	23,2	19,1	16,6	14,4
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	18,7	18,7	–	–	18,7	18,7	–	–
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	75,0	58,3	32,9	23,3	25,6	21,1	16,6	14,0
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^a ... electricity, gas, steam and air conditioning supply	50,8	44,1	9,6	3,0	–	–	41,1	41,1
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^a water supply; sewerage, waste management and remediation activities	25,5	16,1	17,3	10,0	6,2	4,1	2,1	2,1
Budownictwo Construction	16,2	15,2	6,9	6,9	5,7	5,6	3,6	2,8
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a Trade; repair of motor vehicles ^a	6,9	6,4	2,0	2,0	3,5	3,5	1,4	0,9
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	38,5	38,5	1,6	1,6	31,6	31,6	5,2	5,2
Administrowanie i działalność wspierająca ^a Administrative and support service activities	13,9	13,9	8,0	8,0	–	–	6,0	6,0
Edukacja Education	2,2	2,2	–	–	–	–	2,2	2,2
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	142,4	142,4	25,4	25,4	116,7	116,7	0,3	0,3

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 129.

^a Employees listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 129.

TABL. 20 (97). ZATRUDNIENI NA STANOWISKACH PRACY, DLA KTÓRYCH DOKONANO OCENY RYZYKA ZAWODOWEGO^a W 2018 R.EMPLOYEES AT WORKSTATIONS ASSESSED FOR OCCUPATIONAL RISK^a IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeprowadzenie oceny ryzyka zawodowego Assessment of occupational risk	Wyeliminowanie lub ograniczenie ryzyka zawodowego Elimination or reduction of occupational risk	Środki zastosowane do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego Measures taken to eliminate or reduce the occupational risk		
			techniczne technical	organiza- cyjne organisational	ochrony indywidualnej personal protection
na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem per 1000 employees in units covered by the survey					
OGÓŁEM	225,8	114,7	61,3	51,4	83,7
TOTAL					
sektor publiczny	149,4	92,0	27,6	30,1	68,1
public sector					
sektor prywatny	247,0	121,0	70,7	57,2	88,0
private sector					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	285,9	128,0	63,7	71,1	116,9
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł	243,2	148,2	90,6	66,7	103,3
Industry					
w tym: of which:					
górnictwo i wydobywanie	114,8	20,1	2,9	–	17,2
mining and quarrying					
przetwórstwo przemysłowe	245,1	150,4	93,5	66,4	106,2
manufacturing					
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	194,2	171,2	120,1	94,9	99,3
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekulty- wacja ^Δ	278,9	123,0	41,3	63,0	79,4
water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities					
Budownictwo	426,0	150,4	100,6	97,2	134,4
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ	188,6	71,7	29,6	31,2	45,7
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	237,9	92,8	35,1	38,7	63,8
Informacja i komunikacja	123,1	43,3	42,6	38,6	42,6
Information and communication					
Działalność profesjonalna, nauko- wa i techniczna	457,6	–	–	–	–
Professional, scientific and techni- cal activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	413,5	35,8	–	8,0	35,8
Administrative and support service activities					
Edukacja	34,0	9,3	–	5,3	4,0
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work ac- tivities	131,5	87,4	11,7	16,1	74,0

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 129.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 129.

TABL. 21 (98). **CHOROBY ZAWODOWE**
OCCUPATIONAL DISEASES

L A T A CHOROBY	Liczba przypadków Number of cases		Y E A R S DISEASES	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	na 100 tys. zatrudnionych per 100 thousand employees		
OGÓŁEM	2010	113	52,0	TOTAL
	2015	94	42,8	
	2017	116	50,5	
	2018	109	46,3	
Pylice płuc		1	0,4	Pneumoconioses
Astma oskrzelowa		1	0,4	Bronchial asthma
Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych		5	2,1	Extrinsic allergic alveolitis
Alergiczny nieżyt nosa		1	0,4	Allergic rhinitis
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym		1	0,4	Chronic voice disorders due to excessive vocal effort
Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy		1	0,4	Chronic diseases of peripheral nervous system related to the way the job is performed
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa		99	42,0	Infectious and parasitic diseases or their sequels

Źródło: dane Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi.

Source: data of the Institute of Occupational Medicine in Łódź.

TABL. 22 (99). **KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH
DLA ZDROWIA I UCIAŻLIWYCH^a**

Stan w dniu 15 grudnia

PERSONS RECEIVING BENEFITS FOR EXPOSURE TO PHYSICAL HEALTH RISK
FACTORS AT WORK^a

As of 15th December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Posiłki profilak- tyczne Preventive food	Napoje Drinks	Inne środki odżywcze Other nutrition	Dodatki pieniężne Allowances	Skrócony czas pracy Short time work	Dodat- kowe urlopy Extra leaves	Uprawnie- nia wynika- jące z pracy w szcze- gólnych warun- kach ^b Entitle- ments arising from work in special conditions ^b	
OGÓŁEM	2010	10013	21172	1072	9258	792	189	136
TOTAL	2015	8228	13693	716	4850	107	93	48
	2017	9915	10653	760	3480	89	158	26
	2018	9308	9985	907	2884	746	146	71
sektor publiczny		2138	4085	304	930	718	136	70
public sector								
sektor prywatny		7170	5900	603	1954	28	10	1
private sector								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		703	258	-	46	1	-	4
Agriculture, forestry and fishing								

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 129. ^b Lub w szczególnym charakterze.

^a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 129. ^b Or in specific character.

TABL. 22 (99). **KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA I UCIAŻLIWYCH^a (dok.)**

Stan w dniu 15 grudnia

PERSONS RECEIVING BENEFITS FOR EXPOSURE TO PHYSICAL HEALTH RISK FACTORS AT WORK^a (cont.)

As of 15th December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Posiłki profilaktyczne Preventive food	Napoje Drinks	Inne środki odżywcze Other nutrition	Dodatki pieniężne Allowances	Skrócony czas pracy Short time work	Dodatkowe urlopy Extra leaves	Uprawnienia wynikające z pracy w szczególnych warunkach ^b Entitlements arising from work in special conditions ^b
Przemysł	5666	4949	862	1557	16	7	14
Industry							
górnictwo i wydobywanie	138	119	–	6	–	–	–
mining and quarrying							
przetwórstwo przemysłowe	4487	2554	328	1012	13	5	–
manufacturing							
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^a ...	314	1476	213	187	3	2	3
electricity, gas, steam and air conditioning supply							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^a	727	800	321	352	–	–	11
water supply; sewerage, waste management and remediation activities							
Budownictwo	1393	734	–	49	–	–	–
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a	811	1127	32	883	4	5	–
Trade; repair of motor vehicles ^a							
Transport i gospodarka magazynowa	605	1353	–	90	663	132	16
Transportation and storage							
Informacja i komunikacja	–	–	–	75	–	–	–
Information and communication							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	–	–	–	6	–	–	–
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^a	80	14	–	–	–	–	1
Administrative and support service activities							
Edukacja	19	290	–	–	–	–	–
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	31	1260	13	178	62	2	36
Human health and social work activities							

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 129. b Lub w szczególnym charakterze.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8 on page 129. b Or in specific character.

DZIAŁ VII WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

CHAPTER VII WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS

Uwagi ogólne

General notes

Wynagrodzenia

Wages and salaries

1. Prezentowane dane nie obejmują wynagrodzeń pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, a ponadto w tabl. 1 w części „w tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób” nie obejmują wynagrodzeń zatrudnionych w organizacjach społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych.

1. The data presented do not include wages and salaries of employees in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety, moreover in table 1 in range “of which entities employing more than 9 persons” do not include wages and salaries of employees in social and political organizations, trade unions and others.

2. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (nominalne) przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

2. Average monthly (nominal) wages and salaries per paid employee were calculated assuming:

- wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,
- wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
- honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

- personal wages and salaries, excluding wages and salaries of outworkers as well as apprentices and persons employed abroad,
- payments from profit and balance surplus in co-operatives,
- annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities,
- fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with a labour contract, e.g. to journalists, film producers, radio and television programme producers.

Dane o przeciętnych wynagrodzeniach dotyczą osób pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Data regarding average wages and salaries concern full-time paid employees as well as part-time paid employees, whose wages and salaries have been converted into those of full-time paid employees.

3. Dane o przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto przypadających na 1 zatrudnionego obejmują zaliczki na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płacone przez ubezpieczonego pracownika, wprowadzone z dniem 1 stycznia 1999 r. zgodnie z ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 1442, z późniejszymi zmianami).

3. Data regarding the average monthly gross wages and salaries per paid employee include deductions for personal income taxes and contributions to compulsory social security (retirement, pension and illness) paid by insured employee, introduced on 1st January 1999, in accordance with the Law on the Social Security System, dated 13th October 1998 (uniform text Journal of Laws 2013 item 1442, with later amendments).

4. Dane w tabl. 2–5 opracowano na podstawie reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń według zawodów za październik 2018 r. Dane dotyczą zatrudnionych, którzy otrzymali wynagrodzenie za cały miesiąc, bez zatrudnionych w organizacjach: społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych. Do obliczenia wynagrodzenia przyjęto sumę: wypłat wynagrodzeń osobowych za badany miesiąc z uwzględnieniem wypłat dokonanych za okresy dłuższe niż miesiąc w przeliczeniu na jeden miesiąc (np. 1/3 premii kwartalnej, 1/12: nagród i premii rocznych, wypłat z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej oraz honorariów).

4. Data in tables 2–5 were compiled on the basis of sample survey structure of wages and salaries by occupations for October 2018. Data concern paid employees, who received wages and salaries for the whole month, excluding paid employees in social and political organizations, trade unions and others. For calculating wages and salaries the sum of the following were assumed: payments of personal wages and salaries for the reference month including payments made for periods longer than one month calculated per month (e.g. 1/3 of quarterly premiums, 1/12: of annual prizes and premiums, payments from profit and balance surplus in cooperatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities and fees).

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

1. Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych (poza rolnikami indywidualnymi)** dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych – ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 30 czerwca 2014 r. – w przypadku emerytur – ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (OFE).

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) oraz ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z obu systemów.

2. Do świadczeń emerytalnych i rentowych uprawnieni są (łącznie z członkami ich rodzin) m.in.:

- 1) pracownicy;
- 2) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 3) członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych;
- 4) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy na warunkach zlecenia;
- 5) osoby prowadzące pozarolniczą działalność (w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, twórcy, artyści);
- 6) duchowni;

Social security benefits

1. Information regarding **retirement and other pension benefits (excluding farmers)** concerns benefits which are paid in regard to non-agricultural social security system by the Social Insurance Institution – from the source of the Social Insurance Fund and the state budget (within the scope of the targeted grant as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditure) as well as in the period from 1st January 2009 to 30th June 2014 – in case of retirement pensions – from the sources gathered in the open pension funds (OFE).

Information regarding **retirement and other pension benefits for farmers** concerns benefits which are paid by the Agricultural Social Insurance Fund from the source of the Pension Fund and by the state budget (within the scope of the targeted grant as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditure) and also from the sources which are paid in regard to non-agricultural social security system, in case of farmers who are authorized to receive benefits from those system simultaneously.

2. Among others the following persons (including members of their families) are authorized to receive retirement and other pension benefits:

- 1) employed persons;
- 2) outworkers;
- 3) members of agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives;
- 4) persons employed on the basis of agency agreements or on the basis of order agreements;
- 5) persons engaged in non-agricultural economic activity (of which self-employed persons, creators, artists);
- 6) clergy;

- 7) rolnicy indywidualni;
- 8) inwalidzi wojenni i wojskowi, kombatanci oraz od 1991 r. osoby represjonowane.

3. Świadczenia emerytalne i rentowe (wypłacane także z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych) obejmują:

- 1) emerytury;
- 2) renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 3) renty rodzinne.

Świadczenia emerytalne i rentowe nie obejmują emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

Świadczenia emerytalne i rentowe obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących i wyrównawczych) uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m.in. z tytułu osiągania przychodów z pracy.

4. Dane dotyczące przeciętnej miesięcznej emerytury i renty obliczono dzieląc ogólną kwotę świadczeń przez odpowiadającą im liczbę świadczeniobiorców.

5. Dane o świadczeniach podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych i składek na ubezpieczenie zdrowotne.

6. Dane o świadczeniach i dodatkach z programu „Rodzina 500+” prezentowane są na podstawie ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. 2018 poz. 2134, z późniejszymi zmianami).

Świadczenie finansowane jest z budżetu państwa.

7. Karta Dużej Rodziny na mocy ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (jednolity tekst Dz. U. 2019 poz. 1390) przysługuje, niezależnie od dochodów, rodzinom z co najmniej trójką dzieci:

- 1) poniżej 18 lat,
- 2) poniżej 25 lat, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- 3) bez ograniczeń wiekowych w przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności.

Karta wydawana jest bezpłatnie każdemu członkowi rodziny (również rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka) spełniającej wymienione warunki. Posiadacze karty mają zapewnione zniżki, przede wszystkim, przy zakupie towarów i usług konsumpcyjnych.

- 7) farmers;
- 8) war and military invalids, combatants as well as since 1991 repressed persons.

3. Retirement and other pension benefits (also paid due to accidents at work and job-related illnesses) include:

- 1) retirement pensions;
- 2) disability pensions;
- 3) survivors pensions.

Retirement and other pension benefits do not include those realized on the basis of international agreements.

Retirement and other pension benefits include the amount of benefits due (current and compensatory) taking into account since 2007 the deductions, among others, in respect of achieving revenue from work.

4. Data regarding the average monthly retirement and other pension are calculated by dividing the total amount of benefits by the corresponding number of persons receiving these benefits.

5. Data regarding benefits are given in **gross terms**, i.e. including deductions for personal income taxes and contribution for health security.

6. Data on benefits and supplements under "Family 500+" programme are presented according to the Law on State Aid in Raising Children dated 11th February 2016 (Journal of Law 2018 item 2134, with later amendments).

Benefit is financed from the state budget.

7. Large Family Card basis on the law dated 5th December 2014 of Large Family Card (uniform text Journal of Laws 2019 item 1390). The card can be obtained, regardless of the received income, by families with at least three children:

- 1) up to the age of 18,
- 2) up to the age of 25 in case when children learn at school or higher education institution,
- 3) without age limits in the case of children with a certificate of disability.

The Card is issued free of charge to each member of the family (including foster family and foster home) meeting the conditions specified. The holders of the Card can take advantage of discounts while purchasing consumer goods and services.

Wynagrodzenia

Wages and salaries

TABL. 1 (100). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracują- cych po- wyżej 9 osób of which entities employing more than 9 persons	
w zł in PLN						
O G Ó Ł E M	2854,02	3455,57	3815,23	4066,29	4264,04	T O T A L
sektor publiczny	3418,49	4139,30	4456,72	4719,41	4719,41	public sector
sektor prywatny	2469,41	3030,02	3444,77	3706,26	3938,00	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3770,36	5282,65	5502,79	5658,66	6428,21	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	2654,37	3344,37	3807,95	4069,13	4160,75	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	2570,36	3299,54	3775,24	4042,75	4138,81	of which manufacturing
Budownictwo	2686,33	3190,55	3772,92	4000,24	4603,56	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	2239,94	2731,24	3089,11	3370,55	3567,58	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa	2283,33	2674,80	3032,62	3265,62	3506,16	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	1839,79	2312,99	2590,44	2730,09	2895,51	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	3479,87	4155,59	4438,06	4668,35	4574,51	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	3975,13	4903,68	5212,93	5479,52	5778,94	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3082,25	3605,71	3927,91	4125,97	4239,55	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2496,67	3076,99	3464,69	3708,24	4037,28	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	1797,14	2227,00	2459,62	2731,83	2686,29	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ...	3915,27	4605,52	5092,57	5323,76	5323,76	Public administration and de- fence; compulsory social security
Edukacja	3356,54	4075,74	4215,62	4381,65	4391,08	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2945,30	3361,47	3760,00	4234,36	4304,17	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2845,95	3371,23	3728,33	3915,73	3949,90	Arts, entertainment and recrea- tion
Pozostała działalność usługowa	2261,69	2693,04	2929,47	3230,31	2810,83	Other service activities

TABLE 2 (101). ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE ² SPECIFICATION ²	Ogółem Grand total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem grand total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women
a – w tys. osób in thousand persons									
b – w odsetkach in percent									

OGÓŁEM TOTAL

OGÓŁEM	a	193,9	97,1	96,8	65,3	20,4	44,9	128,6	76,8	51,9
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI
PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO (5003,78 zł) W GOSPODARCE NARODOWEJ
BY RANGES OF WAGES AND SALARIES DETERMINED ON THE BASIS OF MULTIPLICATION OF AVERAGE
GROSS WAGES AND SALARIES (5003,78 PLN) IN THE NATIONAL ECONOMY

2100,00 zł i mniej PLN and less	2100,00 zł i mniej PLN and less	a	13,0	6,9	6,0	0,6	0,1	0,4	12,4	6,8	5,6
		b	6,7	7,1	6,2	0,9	0,6	1,0	9,7	8,9	10,8
2100,01–2501,89	2100,01 zł – 50%	a	19,1	8,5	10,6	4,5	0,9	3,5	14,6	7,6	7,0
		b	9,8	8,8	10,9	6,9	4,7	7,9	11,4	9,9	13,6
2501,90–3352,53	(50–67)	a	40,3	18,1	22,2	13,9	4,5	9,4	26,5	13,7	12,8
		b	20,8	18,7	22,9	21,2	22,0	20,9	20,6	17,8	24,7
3352,54–3752,84	(67–75)	a	18,4	9,5	8,9	5,9	2,0	3,9	12,5	7,5	5,0
		b	9,5	9,8	9,2	9,1	9,9	8,7	9,7	9,8	9,7
3752,85–5003,78	(75–100)	a	47,7	23,0	24,7	18,7	5,5	13,2	29,0	17,4	11,5
		b	24,6	23,7	25,5	28,7	27,2	29,4	22,5	22,7	22,2
5003,79–6254,73	(100–125)	a	28,6	14,3	14,3	11,7	3,1	8,6	16,9	11,2	5,6
		b	14,7	14,7	14,7	17,9	15,2	19,2	13,1	14,6	10,9
6254,74–7505,67	(125–150)	a	13,1	7,8	5,3	4,8	1,6	3,2	8,3	6,2	2,1
		b	6,8	8,1	5,5	7,4	7,9	7,1	6,5	8,1	4,1
7505,68–8756,62	(150–175)	a	5,5	3,3	2,2	2,1	0,9	1,2	3,4	2,4	1,0
		b	2,8	3,4	2,2	3,2	4,5	2,6	2,6	3,1	1,9
8756,63–10007,56	(175–200)	a	3,0	2,0	1,1	1,1	0,6	0,5	2,0	1,4	0,6
		b	1,6	2,0	1,1	1,6	2,8	1,1	1,5	1,8	1,1
10007,57–11258,51	(200–225)	a	1,5	1,1	0,3	0,6	0,4	0,2	0,9	0,8	0,2
		b	0,8	1,2	0,4	0,9	1,9	0,4	0,7	1,0	0,3
11258,52–12509,45	(225–250)	a	0,9	0,7	0,3	0,3	0,2	0,2	0,6	0,5	0,1
		b	0,5	0,7	0,3	0,5	0,8	0,4	0,4	0,6	0,1
12509,46–13760,40	(250–275)	a	0,8	0,5	0,3	0,3	0,1	0,2	0,4	0,3	0,1
		b	0,4	0,5	0,3	0,5	0,7	0,4	0,3	0,4	0,2
13760,41–15011,34	(275–300)	a	0,6	0,4	0,2	0,3	0,1	0,1	0,3	0,3	0,1
		b	0,3	0,4	0,2	0,4	0,6	0,3	0,2	0,3	0,1
15011,35–20000,00	300% – 20000,00 zł	a	0,8	0,5	0,3	0,3	0,2	0,2	0,5	0,3	0,1
		b	0,4	0,5	0,3	0,5	0,8	0,4	0,4	0,4	0,2
20000,01 zł i więcej PLN and more	20000,01 zł i więcej PLN and more	a	0,6	0,4	0,2	0,2	0,1	0,1	0,4	0,3	0,1
		b	0,3	0,4	0,2	0,3	0,5	0,2	0,3	0,4	0,2

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 W nawiasach podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 2501,90–3352,53 zł stanowi 50–67% przeciętnego wynagrodzenia); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 The percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given in brackets (e.g. the 2501,90–3352,53 PLN range accounts for 50–67% of the average wage and salary); the percentage ranges are closed on the right (e.g. the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50,01 to 67,00% of the average wage and salary).

TABL. 2 (101). ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2018 R. (dok.)
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE ³ SPECIFICATION ³	Ogółem Grand total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem grand total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women
a – w tys. osób in thousand persons									
b – w odsetkach in percent									

WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI
PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO (4442,64 zł) W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM
BY RANGES OF WAGES AND SALARIES DETERMINED ON THE BASIS OF MULTIPLICATION OF AVERAGE
GROSS WAGES AND SALARIES (4442,64 PLN) IN PODLASKIE VOIVODSHIP

2100,00 zł i mniej PLN and less	2100,00 zł i mniej PLN and less	a	13,0	6,9	6,0	0,6	0,1	0,4	12,4	6,8	5,6
		b	6,7	7,1	6,2	0,9	0,6	1,0	9,7	8,9	10,8
2100,01–2221,32	2100,01 zł – 50%	a	3,9	1,8	2,0	0,5	0,1	0,5	3,3	1,8	1,6
		b	2,0	1,9	2,1	0,8	0,3	1,1	2,6	2,3	3,0
2221,33–2976,57	(50–67)	a	37,7	16,3	21,4	12,2	3,4	8,8	25,5	12,9	12,6
		b	19,4	16,7	22,1	18,7	16,5	19,7	19,8	16,8	24,2
2976,58–3331,98	(67–75)	a	16,9	8,2	8,8	5,3	1,9	3,4	11,6	6,2	5,4
		b	8,7	8,4	9,1	8,1	9,4	7,5	9,0	8,1	10,4
3331,99–4442,64	(75–100)	a	46,4	23,0	23,4	15,6	5,1	10,6	30,8	17,9	12,8
		b	23,9	23,7	24,2	23,9	24,9	23,5	23,9	23,4	24,8
4442,65–5553,3	(100–125)	a	35,5	17,2	18,3	15,5	4,3	11,2	19,9	12,9	7,1
		b	18,3	17,7	18,9	23,8	21,2	24,9	15,5	16,7	13,6
5553,31–6663,96	(125–150)	a	19,3	10,3	9,0	7,6	2,0	5,7	11,7	8,3	3,4
		b	10,0	10,6	9,3	11,7	9,7	12,6	9,1	10,8	6,5
6663,97–7774,62	(150–175)	a	9,1	5,6	3,5	3,3	1,3	2,0	5,8	4,2	1,5
		b	4,7	5,7	3,6	5,1	6,4	4,5	4,5	5,5	2,9
7774,63–8885,28	(175–200)	a	4,6	2,7	2,0	1,7	0,7	1,0	2,9	2,0	1,0
		b	2,4	2,7	2,0	2,6	3,5	2,2	2,3	2,5	1,9
8885,29–9995,94	(200–225)	a	2,4	1,7	0,7	0,9	0,5	0,4	1,5	1,2	0,3
		b	1,2	1,7	0,8	1,4	2,4	0,9	1,2	1,5	0,7
9995,95–11106,60	(225–250)	a	1,4	1,1	0,3	0,5	0,3	0,1	0,9	0,8	0,2
		b	0,7	1,1	0,3	0,7	1,6	0,3	0,7	1,0	0,3
11106,61–12217,26	(250–275)	a	0,8	0,6	0,2	0,4	0,2	0,2	0,5	0,4	0,1
		b	0,4	0,6	0,2	0,6	0,9	0,4	0,4	0,5	0,1
12217,27–13327,92	(275–300)	a	0,7	0,5	0,3	0,3	0,1	0,1	0,5	0,3	0,1
		b	0,4	0,5	0,3	0,4	0,7	0,3	0,3	0,4	0,2
13327,93–20000,00	300% – 20000,00 zł	a	1,6	1,0	0,6	0,7	0,3	0,4	0,9	0,7	0,2
		b	0,8	1,0	0,6	1,1	1,5	0,9	0,7	0,9	0,4
20000,01 zł i więcej PLN and more	20000,01 zł i więcej PLN and more	a	0,6	0,4	0,2	0,2	0,1	0,1	0,4	0,3	0,1
		b	0,3	0,4	0,2	0,3	0,5	0,2	0,3	0,4	0,2

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 3 W nawiasach podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 2221,33–2976,57 zł stanowi 50–67% przeciętnego wynagrodzenia); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 3 The percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given in brackets (e.g. the 2221,33–2976,57 PLN range accounts for 50–67% of the average wage and salary); the percentage ranges are closed on the right (e.g. the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50,01 to 67,00% of the average wage and salary).

TABL. 3 (102). **ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.**
PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2018

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in PLN			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	4442,64	4677,95	4206,45	TOTAL
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	8,0	8,7	7,4	7575,80	8412,16	6587,19	Managers
Specjaliści	26,2	15,2	37,2	5077,59	5640,89	4847,56	Professionals
specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	3,5	4,9	2,1	5407,53	5777,47	4541,21	science and engineering professionals
specjaliści do spraw zdrowia	3,6	0,9	6,3	5610,60	7203,89	5383,74	health professionals
specjaliści nauczania i wychowania	12,0	4,8	19,1	4759,65	5194,91	4650,34	teaching professionals
specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania	5,6	3,1	8,0	4724,37	5126,86	4565,79	business and administration professionals
specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych	0,4	0,7	0,1	5160,00	5232,11	4529,32	information and communications technology professionals
specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	1,2	0,7	1,7	7325,50	8396,93	6854,87	legal, social and cultural professionals
Technicy i inny średni personel	10,7	8,6	12,8	4280,24	4737,92	3969,95	Technicians and associate professionals
średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	2,7	3,9	1,6	5003,79	5073,93	4826,29	science and engineering associate professionals
średni personel do spraw zdrowia	1,6	0,9	2,3	3436,01	4067,14	3189,76	health associate professionals
średni personel do spraw biznesu i administracji	4,6	3,1	6,2	4329,81	4654,99	4168,47	business and administration associate professionals
średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny	1,6	0,4	2,7	3689,40	3829,28	3666,79	legal, social, cultural and related associate professionals
technicy informatycy	0,2	0,3	0,0	4563,35	4504,04	5069,17	information and communications technicians
Pracownicy biurowi	7,4	6,8	8,0	3744,04	3913,83	3599,22	Clerical support workers
sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni	2,0	0,8	3,1	3740,86	4081,05	3652,98	general and keyboard clerks
pracownicy obsługi klienta	0,4	0,2	0,7	3128,71	3675,59	2960,77	customer services clerks
pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	3,9	5,2	2,7	3745,04	3886,44	3472,48	numerical and material recording clerks
pozostali pracownicy obsługi biura	1,0	0,6	1,5	4000,64	4006,32	3998,37	other clerical support workers

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1) na str. 23.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

TABL. 3 (102). **ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2018 R. (dok.)**
PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2018 (cont.)

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in PLN			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	
Pracownicy usług i sprzedawcy	9,4	4,4	14,5	3007,66	3201,43	2948,70	Service and sales workers
pracownicy usług osobistych	2,1	1,7	2,5	2973,34	3102,14	2889,08	personal service workers
sprzedawcy i pokrewni	6,3	2,3	10,3	3066,82	3274,46	3020,88	sales workers
pracownicy opieki osobistej i pokrewni	0,8	0,2	1,5	2574,35	2557,43	2576,04	personal care workers
pracownicy usług ochrony	0,2	0,3	0,1	3304,74	3510,40	2801,30	protective services workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,0	0,0	0,0	5446,41	6098,71	4467,97	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	17,3	28,4	6,3	4129,52	4180,39	3898,61	Craft and related trades workers
robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	3,7	7,3	0,2	4610,42	4624,80	4032,34	building and related trades workers, excluding electricians
robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni ...	4,8	9,2	0,5	4142,68	4192,92	3181,46	metal, machinery and related trades workers
rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni	0,6	1,0	0,3	3807,30	4103,54	2766,74	handicraft and printing workers
elektrycy i elektronicy	1,4	2,7	-	4680,96	4680,96	-	electrical and electronic trades workers
robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	6,8	8,2	5,3	3775,28	3617,33	4020,04	food processing, wood working, garment and other craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	12,7	21,4	3,9	4012,31	4039,55	3862,49	Plant and machine operators and assemblers
operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	4,8	6,7	2,8	4596,69	4850,73	3982,66	stationary plant and machine operators
monterzy	1,5	2,1	1,0	3485,21	3452,75	3556,61	assemblers
kierowcy i operatorzy pojazdów	6,4	12,6	0,2	3701,95	3703,40	3585,86	drivers and mobile plant operators
Pracownicy wykonujący prace proste	8,2	6,6	9,9	3167,75	3436,34	2989,56	Elementary occupations
w tym:							of which:
robotnicy wykonujący prace proste w rolnictwie, leśnictwie i rybactwie ...	0,0	0,0	0,0	4261,20	4612,80	3147,81	agricultural, forestry and fishery labourers
robotnicy wykonujący prace proste w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	3,4	4,3	2,6	3685,81	3577,55	3862,77	labourers in mining, construction, manufacturing and transport

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1) na str. 23.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

TABL. 4 (103). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO¹ ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.
AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES¹ FOR OCTOBER 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem grand total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women
a – w zł in PLN									
b – OGÓŁEM=100,0 TOTAL=100,0									

OGÓŁEM TOTAL

OGÓŁEM	a	4442,64	4677,95	4206,45	4733,23	5047,89	4590,66	4295,19	4579,89	3873,64
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL

Wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym	a	5373,10	6322,49	4958,86	5359,71	6027,39	5142,80	5393,62	6604,26	4608,03
	b	120,9	135,2	117,9	113,2	119,4	112,0	125,6	144,2	119,0
Tertiary with academic degree (at least doctorate) or tertiary with Master's degree, physician degree or equivalent										
Wyższe z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym	a	4836,29	5386,44	4316,83	4834,52	5440,15	4532,17	4837,22	5369,90	4144,08
	b	108,9	115,1	102,6	102,1	107,8	98,7	112,6	117,2	107,0
Tertiary with engineer degree, licentiate (Bachelor's), economist with diploma or equivalent										
Policealne	a	3835,51	4257,31	3619,21	3788,41	3619,10	3820,93	3858,06	4373,43	3478,50
Post-secondary	b	86,3	91,0	86,0	80,0	71,7	83,2	89,8	95,5	89,8
Średnie zawodowe	a	3981,05	4239,04	3579,39	3906,53	4352,40	3572,32	3997,54	4222,48	3581,94
Vocational secondary	b	89,6	90,6	85,1	82,5	86,2	77,8	93,1	92,2	92,5
Średnie ogólnokształcące	a	3720,15	4063,50	3341,28	3414,95	3910,19	3200,67	3792,26	4082,45	3396,12
General secondary	b	83,7	86,9	79,4	72,1	77,5	69,7	88,3	89,1	87,7
Zasadnicze zawodowe	a	3838,82	4072,79	3281,67	3341,40	3758,77	2720,57	3934,89	4122,83	3439,96
Basic vocational	b	86,4	87,1	78,0	70,6	74,5	59,3	91,6	90,0	88,8
Gimnazjalne	a	3222,11	3382,10	2677,39	2658,80	2978,88	2196,45	3258,89	3401,91	2737,09
Lower secondary	b	72,5	72,3	63,6	56,2	59,0	47,8	75,9	74,3	70,7
Podstawowe i niepełne podstawowe	a	3724,78	3993,44	3136,19	3074,37	3397,65	2762,72	3872,04	4084,03	3296,20
Primary and incomplete primary	b	83,8	85,4	74,6	65,0	67,3	60,2	90,1	89,2	85,1

WEDŁUG WIEKU BY AGE

24 lata i mniej	a	3272,65	3461,15	2946,71	3073,61	3425,78	2969,41	3289,75	3462,19	2942,17
and less	b	73,7	74,0	70,1	64,9	67,9	64,7	76,6	75,6	76,0
25–34	a	3954,77	4229,37	3588,17	3781,36	4114,01	3623,44	4003,47	4245,62	3569,42
	b	89,0	90,4	85,3	79,9	81,5	78,9	93,2	92,7	92,1
35–44	a	4592,06	4945,71	4272,42	4769,16	5308,30	4555,16	4512,95	4863,51	4066,98
	b	103,4	105,7	101,6	100,8	105,2	99,2	105,1	106,2	105
45–54	a	4686,2	5029,19	4445,43	4990,37	5345,30	4854,07	4453,35	4899,01	3978,64
	b	105,5	107,5	105,7	105,4	105,9	105,7	103,7	107,0	102,7
55–59	a	4614,78	4609,22	4619,10	4938,74	4976,06	4923,20	4312,02	4433,02	4150,27
	b	103,9	98,5	109,8	104,3	98,6	107,2	100,4	96,8	107,1
60–64	a	4919,17	4900,38	4988,01	5142,70	5088,45	5230,96	4764,37	4810,83	4342,46
	b	110,7	104,8	118,6	108,7	100,8	113,9	110,9	105	112,1
65 lat i więcej	a	12070,64	12258,86	5832,45	6477,15	6511,01	4386,27	18255,51	18801,35	6410,92
and more	b	271,7	262,1	138,7	136,8	129,0	95,5	425,0	410,5	165,5

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 4 (103). **PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO¹ ZA PAŹDZIERNIK 2018 R. (dok.)**
 AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES¹ FOR OCTOBER 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women
a – w zł in PLN									
b – OGÓŁEM=100,0 TOTAL=100,0									

WEDŁUG STAŻU PRACY BY WORK SENIORITY

Do 1,9 roku a	3320,23	3440,75	3181,18	3277,81	3677,86	3136,04	3330,78	3415,18	3202,12
1,9 years and less b	74,7	73,6	75,6	69,3	72,9	68,3	77,5	74,6	82,7
2,0–4,9 a	3780,22	4059,87	3400,73	3560,63	4043,4	3309,18	3831,06	4061,94	3438,37
b	85,1	86,8	80,8	75,2	80,1	72,1	89,2	88,7	88,8
5,0–9,9 a	4130,60	4521,83	3651,36	4027,48	4668,07	3753,93	4161,23	4501,04	3594,40
b	93,0	96,7	86,8	85,1	92,5	81,8	96,9	98,3	92,8
10,0–14,9 a	4429,28	4851,40	3986,38	4380,58	4863,07	4177,11	4447,00	4849,27	3867,27
b	99,7	103,7	94,8	92,5	96,3	91,0	103,5	105,9	99,8
15,0–19,9 a	4891,33	5447,00	4385,52	5016,67	5405,62	4830,60	4830,52	5458,79	4060,48
b	110,1	116,4	104,3	106,0	107,1	105,2	112,5	119,2	104,8
20 lat i więcej a	4869,52	4974,73	4781,05	5145,08	5300,52	5073,08	4614,41	4811,95	4334,14
20 years and more b	109,6	106,3	113,7	108,7	105,0	110,5	107,4	105,1	111,9

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 5 (104). **MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH¹ WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW² WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.**

DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment¹) BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS² FOR OCTOBER 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Najwyższe wynagrodzenia (decyle) w grupie decylowej w zł Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment) in PLN										
	a – ogółem total	b – mężczyźni men	c – kobiety women	pierwszej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (mediana) fifth (median)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmiej eighth
OGÓŁEM a	2289,93	2650,00	3046,68	3477,13	3896,90	4406,90	4928,00	5633,71	6843,95		
TOTAL b	2285,98	2717,56	3143,40	3571,28	4014,36	4548,12	5148,00	5943,33	7295,83		
..... c	2294,00	2605,11	2956,92	3350,00	3791,86	4268,55	4745,69	5367,09	6310,00		
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy Managers	a 3485,00	4408,33	5066,67	5817,67	6406,92	7160,59	8103,07	9347,17	11457,32		
b 3576,84	4640,00	5390,26	6209,17	7000,00	7800,00	8949,16	10083,33	13228,58			
c 3297,56	4065,00	4873,63	5500,00	6034,67	6649,26	7275,15	8211,67	9988,53			
Specjaliści a	2916,05	3433,83	3837,48	4258,10	4614,35	4973,00	5442,45	6004,57	7189,99		
b 2972,90	3500,00	3936,92	4424,00	4927,61	5367,77	5958,75	6944,64	8748,76			
c 2902,37	3410,00	3805,66	4199,00	4546,93	4848,78	5264,66	5777,03	6615,00			
Technicy i inny średni personel a	2472,99	2841,67	3255,19	3611,11	4000,00	4398,49	4839,69	5484,44	6480,91		
b 2556,06	3168,42	3655,01	4082,85	4456,37	4828,33	5392,42	6054,35	7155,89			
c 2415,62	2727,09	3048,00	3415,63	3696,29	4059,14	4521,61	5007,45	5899,25			

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1) na str. 23.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

TABL. 5 (104). **MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH: WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW: WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2018 R. (dok.)**

DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment¹) BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS² FOR OCTOBER 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Najwyższe wynagrodzenia (decyle) w grupie decylowej w zł Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment) in PLN											
	a – ogółem total	b – mężczyźni men	c – kobiety women	pierwszej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (mediana) fifth (median)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmej eighth	dziwiątej ninth
Pracownicy biurowi	a	2131,58	2580,00	2940,42	3244,72	3570,98	3832,47	4200,00	4659,51	5493,92		
Clerical support workers	b	2250,00	2700,00	3050,00	3383,49	3660,00	3966,82	4397,76	4998,90	5847,73		
	c	2100,00	2500,00	2849,69	3144,93	3479,54	3763,75	4046,40	4476,93	5107,78		
Pracownicy usług i sprze- dawcy	a	2100,00	2110,00	2325,00	2494,67	2659,33	2926,08	3218,11	3570,72	4318,01		
Service and sales workers	b	2100,00	2262,36	2500,00	2654,71	2837,96	3100,00	3470,68	3852,34	4691,87		
	c	2100,00	2100,00	2296,72	2450,00	2600,00	2836,09	3166,83	3500,00	4196,33		
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	a	2312,03	2678,56	3062,77	3409,52	3764,64	4221,23	4700,00	5289,18	6211,35		
Craft and related trades workers	b	2300,00	2668,00	3116,75	3486,58	3819,46	4283,07	4739,06	5351,28	6323,16		
	c	2428,13	2705,80	2892,00	3142,72	3483,09	3992,01	4457,12	5080,62	5600,92		
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	a	2101,52	2393,30	2765,00	3079,71	3500,00	4072,92	4716,00	5443,39	6423,23		
Plant and machine opera- tors and assemblers	b	2100,00	2376,50	2751,36	3073,04	3491,70	4069,93	4800,13	5514,30	6556,52		
	c	2250,00	2565,00	2880,66	3105,00	3536,94	4083,01	4403,00	4965,95	5930,00		
Pracownicy wykonujący prace proste	a	2100,00	2297,03	2434,21	2573,38	2762,31	3019,11	3474,80	4054,41	4841,00		
Elementary occupations	b	2100,00	2258,00	2550,34	2848,08	3211,81	3563,97	3889,03	4361,39	5047,52		
	c	2154,93	2300,00	2400,00	2506,00	2626,66	2778,16	3025,28	3574,78	4595,73		

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1) na str. 23.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych Social security benefits

TABL. 6 (105). **EMERYCI I RENCISCI^a**
RETIREES AND PENSIONERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	276277	257862	260271	268673	T O T A L
Pobierający emerytury i renty wypła- cane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	178299	170596	175122	185110	Persons receiving retirement and other pensions paid by the Social Insurance Institution
emerytury	127442	123999	130496	142485	retirement pensions
renty z tytułu niezdolności do pracy	25167	20823	19053	17486	disability pensions
renty rodzinne	25690	25774	25573	25139	survivors pensions
Rolnicy indywidualni	97978	87266	85149	83563	Farmers

a Przeciętna liczba w roku.

Ź r ó d ł o: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Annual average number.

S o u r c e: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 7 (106). **ŚWIADCZENIA EMERYTALNE I RENTOWE BRUTTO**
GROSS RETIREMENT AND OTHER PENSION BENEFITS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM GRAND TOTAL					
Świadczenia w mln zł	4165,2	4886,0	5177,4	5589,7	Benefits in mln PLN
WYPŁACANE PRZEZ ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH PAID BY THE SOCIAL INSURANCE INSTITUTION					
Razem Total					
Świadczenia w mln zł	3084,9	3681,8	3972,1	4374,6	Benefits in mln PLN
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	1441,83	1798,48	1890,15 ^a	1969,40	Average monthly retirement and other pension in PLN
Emerytury Retirement pensions					
Świadczenia w mln zł	2332,9	2809,1	3093,9	3497,6	Benefits in mln PLN
Przeciętna miesięczna emerytura w zł	1525,45	1887,83	1975,74	2045,62	Average monthly retirement pension in PLN
Renty z tytułu niezdolności do pracy Disability pensions					
Świadczenia w mln zł	357,1	373,6	359,1	343,6	Benefits in mln PLN
Przeciętna miesięczna renta w zł	1182,35	1495,27	1570,48	1637,48	Average monthly pension in PLN
Renty rodzinne Survivors pensions					
Świadczenia w mln zł	394,9	499,1	519,1	533,4	Benefits in mln PLN
Przeciętna miesięczna renta w zł	1281,21	1613,57	1691,56	1768,23	Average monthly pension in PLN
ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH^b FARMERS^b					
Świadczenia w mln zł	1080,3	1204,2	1205,4	1215,0	Benefits in mln PLN
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	918,86	1149,95	1179,66	1211,70	Average monthly retirement and other pension in PLN

a Daną skorygowano w stosunku do opublikowanej w poprzedniej edycji Rocznika. b Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego; patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 156.

Ź r ó d ł o: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Data has been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook. b Including payments from non-agricultural social security system in the case of a simultaneous right to benefits from this fund and to benefits from the Pension Fund; see general notes, item 1 on page 156.

S o u r c e: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 8 (107). **ŚWIADCZENIA Z PROGRAMU „RODZINA 500+”**
"FAMILY 500+" PROGRAMME

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017	2018	SPECIFICATION
Świadczenie wychowawcze ^a :			Child-raising benefit ^a :
przeciętna miesięczna liczba rodzin otrzymujących świadczenie	78388	74590	average monthly number of families receiving benefit
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymały świadczenie	123922	118013	average monthly number of children to which families received benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	753915,8	726091,6	benefit payments in thousand PLN
Dodatek wychowawczy ^a :			Child-raising supplement ^a :
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka otrzymały dodatek	1117	1105	average monthly number of children to which foster families and foster homes received benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	6664,8	6613,9	benefit payments in thousand PLN
Dodatek do zryczałtowanej kwoty ^a :			Lump sum supplement ^a :
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego otrzymały dodatek	15	17	average monthly number of children to which family care and education centres received benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	90,4	99,5	benefit payments in thousand PLN

a W ramach programu „Rodzina 500+”.

U w a g a. W 2018 r. Kartę Dużej Rodziny posiadało 17176 rodzin.

a Within the "Family 500+" programme.

N o t e. In 2018 17176 families were holders of Large Family Card.

DZIAŁ VIII GOSPODARSTWA DOMOWE. MIESZKANIA

CHAPTER VIII HOUSEHOLDS. DWELLINGS

Uwagi ogólne

General notes

Gospodarstwa domowe

Households

1. **Prognoza gospodarstw domowych do 2050 r.** została opracowana w 2016 r. na podstawie wyników narodowych spisów powszechnych ludności i mieszkań z lat 2002 i 2011 w zakresie liczby i struktury gospodarstw domowych oraz założeń dotyczących tendencji w kształtowaniu się procesów demograficznych, społecznych i ekonomicznych zachodzących w Polsce, szczególnie wynikających z zachowań prorodzinnych i promażeńskich osób młodych, które uczestniczą w procesie formowania się rodzin i tworzenia nowych gospodarstw domowych.

1. **The households projection until 2050** was calculated in 2016 on the basis of the results of the population and housing censuses in 2002 and 2011 in terms of the number and composition of households and assumptions about trends in the development of demographic, social and economic processes in Poland, especially under the pro-family and pro-marriage behavior patterns of young people who participate in the formation of families and the creation of new households.

Budżety gospodarstw domowych

Households budgets

1. Podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków i spożycia, wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania oraz zagrożeniu ubóstwem, jest reprezentacyjne badanie **budżetów gospodarstw domowych**. Badaniem objęte są wszystkie grupy gospodarstw domowych, z wyjątkiem zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania. Gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujące w Polsce stale lub przez dłuższy czas i posługujące się językiem polskim biorą udział w badaniu.

1. The basic source of information regarding the living conditions of the population, i.e. the level and structure of available income, expenditure and consumption, furnishing the households with durable goods as well as risk of poverty, is a sample survey of **household budgets**. All groups of households, excluding those living in institutional households, are included in the survey. The households of foreign citizens with permanent or long-lasting residence in Poland and using Polish participate in the survey.

Jednostką badania jest **gospodarstwo domowe** jedno- lub wieloosobowe. Gospodarstwo domowe **jednoosobowe** stanowi osoba utrzymująca się samodzielnie, tzn. niełącznie swoich dochodów z dochodami innych osób bez względu na to, czy mieszka sama czy z innymi osobami. Przez gospodarstwo domowe **wieloosobowe** rozumie się zespół osób zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się.

The survey unit is a one- or a multi-person **household**. **One-person** household is understood as an individual maintaining independently, i.e. income is not combined with the income of others, regardless of the fact whether the individual lives alone or with other persons. **Multi-person** household is understood as a group of people living together and maintaining themselves jointly.

Wyniki badania oparte są na oświadczeniach osób biorących udział w badaniu budżetów gospodarstw domowych.

Survey results are based on declarations made by persons participating in the survey of household budgets.

Wyniki z badania przeważone zostały danymi o strukturze gospodarstw domowych według liczby osób i miejsca zamieszkania pochodzącymi z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą rotacji miesięcznej w cyklu kwartalnym, co oznacza, że w każdym miesiącu w badaniu uczestniczą inne gospodarstwa domowe, a po kwartale w gospodarstwach domowych, które brały udział w badaniu miesięcznym danego kwartału przeprowadzany jest wywiad dotyczący niektórych wydatków, m.in. na zakup przedmiotów trwałego użytkowania (telewizor, pralkę, lodówkę itp.), na opłaty za usługi (lekarские, stomatologiczne itp.) oraz wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania.

Badaniem objęto wszystkie gospodarstwa domowe zamieszkałe w wylosowanych mieszkaniach, reprezentujące społeczno-ekonomiczne grupy ludności, tj. gospodarstwa domowe: pracowników, rolników, pracujących na własny rachunek, emerytów, rencistów oraz utrzymujących się z niezarobkowych źródeł (innych niż emerytura lub renta).

3. Kategorie osób występujących w gospodarstwach domowych (tabl. 1) ustalone zostały na podstawie ich głównego źródła utrzymania, czyli źródła przynoszącego największy dochód:

- 1) osoby pracujące, do których zalicza się:
 - a) pracujących najemnie, dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej, niezależnie od rodzaju umowy zawartej z pracodawcą (umowa o pracę na czas określony lub określony, mianowanie, powołanie, praca sezonowa, praca dorywcza, umowa o wykonanie pracy nakładczej, umowa agencyjna, umowa-zlecenie, umowa ustna itd.),
 - b) pracujących w gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy w użytkowanym przez siebie gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie,
 - c) pracujących na własny rachunek (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest prowadzenie działalności gospodarczej (poza użytkowaniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie), w tym wynajem nieruchomości związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz wykonywanie wolnego zawodu, a od 2005 r. także członków spółdzielni rolniczej;
- 2) osoby pobierające emeryturę lub rentę, których głównym źródłem utrzymania jest otrzymywana emerytura lub renta;
- 3) osoby utrzymujące się z niezarobkowych źródeł innych niż emerytura lub renta, których głównym źródłem utrzymania są: świadczenia z ubezpieczeń społecznych, dochód ze świadczeń pozostałych, (m.in. zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, świadczenia i zasiłki pielęgnacyjne, świadczenia wychowawcze „Rodzina 500+” – od II

Data obtained from the household budget survey were weighted with data on the structure of households by number of persons and place of residence coming from the Population and Housing Census 2011.

2. The survey of household budgets is conducted using the method of monthly rotation with a quarterly cycle, which means that each month different households participate in the survey and after each quarter an interview is conducted in households which participated in the monthly survey of a given quarter concerning some expenditure, i.a. on purchase of durable goods (a television set, washing machine, refrigerator etc.), on payments for services (medical, dental etc.) as well as on furnishing the households with durable goods.

The survey included all households within randomly selected dwellings representing socio-economic groups of the population, i.e. households of: employees, farmers, self-employed, retirees, pensioners as well as households maintained from non-earned sources (other than retirement pay or pensions).

3. The categories of persons comprising households (table 1) were established on the basis of their primary source of maintenance, i.e. source deriving the greatest income:

- 1) employed persons include:
 - a) hired employees, for whom the main source of maintenance is income from hired work, regardless of the type of contract concluded with the employer (a labour contract for a specified or unspecified period, postings, appointments, seasonal work, odd jobs, outwork, agency contracts, commission contracts, verbal contracts etc.),
 - b) employees on a private farm in agriculture (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is income from private farm work,
 - c) self-employed persons (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is conducting economic activity (excluding the use of a private farm in agriculture) including rental of real estate connected with conducting economic activity and practicing a learned profession as well as members of agricultural production cooperatives since 2005;
- 2) persons receiving retirement pay or pension, for whom the main source of maintenance is the retirement pay or pension;
- 3) persons maintained from non-earned sources other than retirement pay or pension, for whom the main source of maintenance is: social security benefits, income from other benefits (i.a. family allowance, supplements to family allowance, nursing allowances and benefits, child-raising benefit "Family 500+" – since the second

kwartału 2016 r.), dochody z tytułu własności, dochody z wynajmu budynków (w tym mieszkań) i budowli (w tym garaży) niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą, pozostałe dochody oraz inne przychody (podjęte lokaty i sprzedane papiery wartościowe, sprzedaż majątku, zaciągnięte pożyczki i kredyty);

- 4) osoby pozostające na utrzymaniu (bez własnego źródła utrzymania) są utrzymywane przez inne osoby będące członkami tego samego gospodarstwa domowego. Do grupy tej nie zalicza się dzieci w wieku 15–18 lat otrzymujących świadczenia wychowawcze „Rodzina 500+” (od II kwartału 2016 r.).

4. Dochód rozporządzalny obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, tj. wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek – rolniczej i pozarolniczej oraz wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie, bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najemnej, ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz ze świadczeń pozostałych), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika (patrz uwagi ogólne do działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3 na str. 155) oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek.

W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi:

- 1) dochód z pracy najemnej – uzyskany we wszystkich miejscach pracy danego członka gospodarstwa domowego, niezależnie od długości trwania okresu pracy i rodzaju umowy o pracę – który obejmuje wszystkie dochody uzyskiwane z tytułu pracy najemnej, w tym: wynagrodzenia, wypłaty niezaliczone do wynagrodzeń (np. dodatek za rozłąkę, ekwiwalent pieniężny za używanie własnej odzieży zamiast roboczej, kwoty uzyskane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych), zasiłki chorobowe (pobrane w czasie trwania stosunku pracy), wyrównawcze, opiekuńcze, dochody w formie niepieniężnej (opłacone przez pracodawcę);
- 2) dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, który stanowi różnicę między wartością produkcji rolniczej (łącznie ze spożyciem naturalnym) a poniesionymi bieżącymi nakładami na nią (tj. zakup produktów i usług, wynagrodzenie i składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne pracowników najemnych). Dochód ten jest pomniejszony o podatki związane z prowadzeniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie oraz od 2004 r. powiększony o dopłaty dla rolnictwa;

quarter of 2016), income from owning, income from leasing buildings (including dwellings) and structures (including garages) not connected with conducting economic activity, other income as well as other revenue (deposits withdrawn and securities sold, the sale of assets, extended loans and credits);

- 4) dependents (without their own source of maintenance) are maintained by other persons being members of the same household. This group excludes children aged 15–18 receiving child-resisting benefit "Family 500+" (since the second quarter of 2016).

4. Available income includes current monetary and non-monetary income (including the value of own consumption, i.e. consumer goods and services acquired for household needs from self-employed agricultural or non-agricultural economic activity as well as the value of goods and services received free of charge), excluding prepayments on personal income tax paid with income (from hired work and social security benefits as well as from other benefits), excluding contributions to obligatory social security paid by the insured employee (see general notes in the chapter "Wages and salaries. Social security benefits", item 3 on page 155) as well as excluding taxes paid by self-employed persons.

Available income comprises:

- 1) income from hired work – obtained in all workplaces by a given household member, regardless of the length of time worked or the type of labour agreement – which includes all income obtained from hired work, including: wages and salaries, payments not included in wages and salaries (e.g. severance pay, the monetary equivalent for the use of personal instead of company clothing, sums received from a company social benefit fund), sick benefits (taken during the period of employment), compensatory and nursing benefits, income in a non-monetary form (paid by the employer);
- 2) income from a private farm in agriculture, which accounts for the difference in the value of agricultural production (including own consumption) and current expenditure borne on it (i.e. the purchase of products and services, wages and salaries as well as contributions to compulsory social security of hired employees). This income is reduced by taxes connected with tending a private farm in agriculture and since 2004 increased by subsidies for agriculture;

- 3) dochód z pracy na własny rachunek, który stanowi część dochodu uzyskanego z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie (w tym dochód z wynajmu budynków i budowli) oraz z wykonywania wolnego zawodu, jaki został przeznaczony na pozyskanie towarów i usług konsumpcyjnych na potrzeby gospodarstwa domowego oraz na inwestycje o charakterze mieszkaniowym (zakup, budowa, remont lub modernizacja mieszkania lub domu mieszkalnego);
- 4) dochód z własności (odsetki, udziały w zyskach przedsiębiorstw, w tym dywidendy, dochody z dzierżawy ziemi) oraz dochody z wynajmu budynków (w tym mieszkań) i budowli (w tym garaży) niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą, który stanowi różnicę między przychodami a poniesionymi nakładami i podatkami;
- 5) dochód ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych, który obejmuje emerytury, renty i zasiłki (chorobowe – po ustaniu stosunku pracy), świadczenia rehabilitacyjne i jednorazowe odszkodowania powypadkowe oraz od 2005 r. renty strukturalne dla rolników indywidualnych;
- 6) dochód ze świadczeń pozostałych, który obejmuje m.in. zasiłki dla bezrobotnych, zasiłki i świadczenia przedemerytalne, świadczenia rodzinne, świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+ – od II kwartału 2016 r., rentę socjalną, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielane na podstawie ustawy o pomocy społecznej, stypendia;
- 7) pozostały dochód, który obejmuje m.in. dary (w tym alimenty od osób prywatnych), odszkodowania z tytułu ubezpieczeń w instytucjach ubezpieczeniowych, wygrane w grach hazardowych i loteryjnych.

Dochód rozporządzalny przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

5. Wydatki obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują wydatki na towary i usługi zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego. Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, artykuły farmaceutyczne), półtrwałego użytkowania (np. odzież, książki, zabawki) i trwałego użytkowania (np. samochody, pralki, lodówki, telewizory). Do wydatków nie zalicza się funduszu remontowego.

- 3) income from self-employment, which accounts for a portion of income obtained from conducting self-employed economic activity excluding a private farm in agriculture (including income from leasing buildings and structures) as well as income from doing freelance work. This portion was designated for purchasing consumer goods and services to satisfy household needs as well as for investments with a residential character (purchasing, building, renovating or modernizing a dwelling or a house);
 - 4) income from property (interest, shares in company profits, including dividends, income from land leasing) as well as income from rental of buildings (including dwellings) and structures (including garages) not connected with conducted economic activity, measured as a difference between revenues and investment and taxes;
 - 5) income from social security benefits, which includes retirement pay, pensions and benefits (sick benefits – after termination of employment, rehabilitation benefits) and one-off accident compensations, as well as since 2005, early retirement pay for farmers;
 - 6) income from other benefits, which includes, i.a. unemployment benefits, pre-retirement benefits and allowances, family allowances, child-raising benefit "Family 500+" – since the second quarter of 2016, social pension, monetary and non-monetary assistance provided on the basis of the Law on Social Welfare, scholarships;
 - 7) other income, which includes, i.a. gifts (of which private alimony), insurance indemnities, winnings from gambling games and lotteries.
- Available income is designated for expenditure as well as for an increase in savings.

Disposable income is understood as available income reduced by other expenditures. Disposable income is designated for consumer goods and services as well as for an increase in savings.

5. Expenditure includes expenditure on consumer goods and services as well as other expenditure.

Expenditure on consumer goods and services is designated for meeting household needs. It includes expenditure on goods and services purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, the value of articles received free of charge as well as the value of own consumption. Consumer goods include non-durable goods (e.g. food, beverages, pharmaceutical products), semi-durable goods (e.g. clothing, books, toys) and durable goods (e.g. cars, washing machines, refrigerators, television sets). Expenditures do not include renovation fund.

Pozostałe wydatki obejmują m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem; alimenty dla osób prywatnych; niektóre podatki, np. od nieruchomości, od spadków i darowizn, od dochodów z własności, z wynajmu i sprzedaży nieruchomości; straty pieniężne.

6. Grupowania przychodów i rozchodów gospodarstw domowych dokonano w dostosowaniu do zasad systemu rachunków narodowych, w tym wydatki na towary i usługi konsumpcyjne zagregowano zgodnie z Klasyfikacją Spożycia Indywidualnego według Celu do Badania Budżetów Gospodarstw Domowych (COICOP).

7. Spożycie artykułów żywnościowych (w ujęciu ilościowym) w gospodarstwach domowych obejmuje artykuły zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, otrzymane nieodpłatnie oraz pobrane z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (spożycie naturalne); bez spożycia w placówkach gastronomicznych.

8. Zagrożenie ubóstwem – gospodarstwo domowe (a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład) zostało uznane za ubogie, jeżeli poziom jego wydatków (obejmujących także wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa. Dla wyeliminowania wpływu, jaki na koszty utrzymania gospodarstw domowych wywiera ich skład społeczno-demograficzny, zarówno przy obliczaniu poziomu wydatków w gospodarstwach domowych, jak i ustalaniu granic ubóstwa (relatywnego oraz minimum egzystencji), zastosowano tak zwaną **oryginalną skalę ekwiwalentności OECD**. Według tej skali, wagę 1 przypisuje się pierwszej osobie w gospodarstwie domowym w wieku 14 lat i więcej, wagę 0,7 – każdej następnej osobie w tym wieku oraz wagę 0,5 – każdemu dziecku w wieku poniżej 14 lat. Oznacza to np., że granica ubóstwa relatywnego dla gospodarstwa 4-osobowego złożonego z dwóch osób dorosłych i dwójki dzieci jest 2,7 razy wyższa niż dla gospodarstwa 1-osobowego.

Relatywna granica ubóstwa to 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie wszystkich gospodarstw domowych z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD.

„Ustawowa” granica ubóstwa to kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej (jednolity tekst Dz. U. 2016 poz. 930) uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej.

Minimum egzystencji, uznane za granicę ubóstwa skrajnego, wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Przy ustalaniu granic ubóstwa skrajnego przyjmuje się poziom minimum egzystencji obliczany przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dla 1-osobowego gospodarstwa pracowniczego.

Other expenditure includes, i.a. amounts transferred to other households and non-commercial institutions, including gifts; boarding costs of youth and students studying away from home; private alimony; some taxes, e.g. on real estate, inheritance and donations, income from property as well as renting and selling real estate; monetary losses.

6. Household revenues and expenses are classified in accordance with national accounts, of which expenditure on consumer goods and services was aggregated in accordance with the Classification of Individual Consumption by Purpose for the Household Budget Survey (COICOP).

7. Consumption of foodstuffs (in terms of quantity) in households includes articles purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, received free of charge as well as taken from a private farm in agriculture or from conducted self-employed economic activity (own consumption); excluding consumption in catering establishments.

8. Risk of poverty – a household and thus all its members have been regarded as poor if the expenditure level (including the value of products received free of charge as well as the value of own consumption) was below the adopted poverty threshold. In order to eliminate the effect of the socio-demographic composition of household on the maintenance costs, the so-called **original OECD equivalence scale** has been used for the calculation of the households' expenditure level and determination of poverty thresholds (relative and subsistence minimum). According to this scale, weight 1 is attributed to the first person in the household at the age of 14 and over, weight 0,7 – to any other person at that age and weight 0,5 – to every child under 14. And thus, for instance, the relative poverty threshold for a 4-person household consisting of two adult persons and two children is 2,7 times as high as that for a 1-person household.

Relative poverty threshold is 50% of the mean monthly expenditure determined at the level of all households estimated with the use of the so-called original OECD equivalence scale.

„Legal” poverty threshold is the amount which, according to the Law on Social Assistance (uniform text in Journal of Laws 2016 item 930), provides eligibility for a monetary benefit from social assistance.

The subsistence minimum, regarded as the extreme poverty threshold, sets the level of the satisfaction of needs below which the biological existence or psychophysical human development. The starting point adopted for determination of the extreme threshold is subsistence minimum estimated by the Institute of Labour and Social Studies for the 1-person employees' household.

Mieszkania. Infrastruktura

1. Informacje o **zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hoteli pracowniczych, domów studenckich i internatów, domów opieki społecznej i innych) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkałych (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i innych).

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych dla jednej rodziny, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Izba jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię, jeśli odpowiada warunkom określonym w definicji.

Dane o **liczbie izb w mieszkaniach** uwzględniają także izby użytkowane stale i wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli izby te znajdowały się w obrębie mieszkania konstrukcyjnego i nie miały dodatkowego oddzielnego wejścia z ulicy, podwórza lub z ogólnie dostępnej części budynku.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

2. Dane o **zasobach mieszkaniowych** opracowano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych według stanu w dniu 31 grudnia, w każdorazowym podziale administracyjnym.

3. **Bilanse zasobów mieszkaniowych** sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego (dla lat 2002–2009 przyjęto jako bazę wyjściową wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, od 2010 r. – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011), przyjmując od 2002 r. za podstawę mieszkania zamieszkałe i niezamieszkałe oraz uwzględniając przyrosty i ubytki zasobów mieszkaniowych.

4. Do przeliczeń na 1 osobę (1000 ludności itp.) liczby mieszkań, izb lub powierzchni użytkowej mieszkań (na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych) od 2002 r. przyjęto ogólną liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia.

Dwellings. Infrastructure

1. Information regarding **dwelling stocks and completed dwellings** concerns dwellings as well as rooms and the usable floor space in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data do not include collective accommodation facilities (employee hostels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and space not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).

Dwelling is a premise comprising one or several rooms including auxiliary space, built or remodelled for residential purposes for a single family, structurally separated (by permanent walls) within a building, into which separate access leads from a staircase, passage, common hall or directly from the street, courtyard or garden.

Room is space in a dwelling separated from other space by permanent walls, with an area of at least 4 m², with direct day lighting, i.e. with a window or door containing a glass element in an external wall of the building. A kitchen area is treated as a room if it meets the conditions described in the definition.

Data regarding the **number of rooms in dwellings** include also rooms used regularly and exclusively to conduct economic activity if these rooms are located within a construction of dwelling and do not have additional separate access from street, courtyard or from common space in the building.

Usable floor space of dwelling is the total usable floor space of rooms, kitchen, foyers, bathrooms, and all other spaces comprising the dwelling.

2. Data regarding **dwelling stocks** have been compiled on the basis of the balance of dwelling stocks, as of 31st December, in each administrative division.

3. The **balances of dwelling stocks** are estimated for the periods between censuses on the basis of results from last census (for the years 2002–2009 the basis assumed were the results of the Population and Housing Census 2002, since 2010 – the results of the Population and Housing Census 2011), since 2002 assuming inhabited and uninhabited dwellings as a basis and considering increases and decreases of dwelling stocks.

4. Since 2002 total number of population as of 31st December has been used in calculations per capita (1000 population etc.) regarding number of dwellings, number of rooms or dwelling usable floor space (based on balances of dwelling stocks).

5. Dane o **mieszkania**ch, na których budowę **wydano pozwolenia** lub **dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym**, których **budowę rozpoczęto** oraz o **mieszkania**ch w **budowie** dotyczą mieszkań: w nowych budynkach mieszkalnych, w budynkach niemieszkalnych, uzyskanych w wyniku rozbudowy budynków (w części stanowiącej rozbudowę), uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

6. Informacje o **mieszkania**ch, powierzchni użytkowej mieszkań oraz o izbach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

Informacje o efektach:

- **budownictwa indywidualnego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora,
- **budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez różnych inwestorów w celu osiągnięcia zysku,
- **budownictwa spółdzielczego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez spółdzielnie mieszkaniowe, z przeznaczeniem dla osób będących członkami tych spółdzielni,
- **budownictwa komunalnego (gminnego)** dotyczą mieszkań realizowanych w całości z budżetu gminy (głównie o charakterze socjalnym lub interwencyjnym),
- **budownictwa społecznego czynszowego** dotyczą mieszkań realizowanych przez towarzystwa budownictwa społecznego (działające na zasadzie non profit), z wykorzystaniem kredytu z Banku Gospodarstwa Krajowego,
- **budownictwa zakładowego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez zakłady pracy (sektora publicznego i prywatnego), z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych pracowników tych zakładów.

7. W związku ze **zmianą metodologiczną**, od 2018 r. dane o efektach budownictwa „indywidualnego” realizowanego z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem w celu osiągnięcia zysku, zostały włączone do formy budownictwa „przeznaczone na sprzedaż lub wynajem”. Dane o **mieszkania**ch, **powierzchni użytkowej** oraz **izbach oddanych do użytkowania przeliczono** zgodnie nowo obowiązującą metodologią. Dane o **mieszkania**ch, **których budowę rozpoczęto**, ze względu na **brak możliwości dokonania przeliczeń wstecz** zgodnie ze zmienionym zakresem form budownictwa („indywidualne” oraz „na sprzedaż lub wynajem”), dla lat 2010–2017 zaprezentowano według metodologii obowiązującej do 2017 r.

8. Informacje o urządzeniach i usługach komunalnych opracowano **metodą rodzaju działalności**, tj. według kryterium przeznaczenia urządzeń, niezależnie od przeważającego rodzaju działalności podmiotu gospodarczego, z wyjątkiem danych o komunikacji miejskiej opracowanych metodą przedsiębiorstw. Definicję **metody przedsiębiorstw** podano w uwagach ogólnych do Rocznika ust. 5 na str. 23.

5. Data on **dwellings** for which **permits have been granted** or which **have been registered with a construction project**, in which **construction has begun** as well as **dwellings under construction** concern dwellings: in new residential buildings, in non-residential buildings, dwellings created as a result of enlarging building (the enlarged part), created as a result of adapting non-residential spaces.

6. Information on **dwellings, useful floor area of dwellings** as well as **rooms completed** concerns dwellings in newly built and expanded buildings (the enlarged part) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.

Information regarding the results of:

- **private construction** concerns dwellings completed by natural persons, foundations, churches and religious associations, intended for the own use of the investor,
- **construction for sale or rent** concerns dwellings completed by various investors in order to achieve a profit,
- **cooperative construction** concerns dwellings completed by housing cooperatives, intended for persons being members of these cooperatives,
- **municipal (gmina) construction** concerns dwellings realised entirely from the budget of gmina (primarily with a public assistance or intervention character),
- **public building society** concerns dwellings built by public building societies (operating on a non-profit basis) using credit from the state bank BGK,
- **company construction** concerns dwellings completed by companies (of the public and private sectors), intended for meeting the residential needs of the employees of these companies.

7. Due to **methodological change**, since 2018, data regarding effects of “private construction” realised for sale or rent in order to achieve a profit, are included into the form of construction “for sale or rent”. Data on **dwellings, useful floor area and rooms completed** are recalculated according to the new methodology. Data on **dwellings in which construction has begun**, due to the **impossibility of recalculating data back**, according to the revised scope of forms of construction (“private” and “for sale or rent”), for the years 2010–2017 are presented according to methodology valid until 2017.

8. Information regarding municipal installations and services was compiled using the **kind of activity method**, i.e. according to the criterion of installation designation, regardless of the predominant kind of activity of the economic entity, with the exception of data regarding urban area transportation compiled using the enterprise method. The definition of the **enterprise method** is given in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

Dane o urządzeniach komunalnych dotyczą urządzeń czynnych.

9. Informacje o długości sieci wodociągowej i gazowej dotyczą przewodów ulicznych bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów. Informacje o sieci gazowej uwzględniają dane o sieci przesyłowej oraz sieci rozdzielczej.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych, uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **przyłącza wodociągowe i kanalizacyjne** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) oraz **przyłącza gazowe** prowadzące do budynków (łącznie z budynkami niemieszkalnymi) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji – z siecią ogólnospławną.

Zdrój uliczny jest to urządzenie zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego, służące do pobierania wody przez ludność bezpośrednio z tego przewodu.

Dane o zużyciu wody z wodociągów w gospodarstwach domowych obejmują ilość wody pobranej z sieci wodociągowej za pomocą urządzeń zainstalowanych w budynku.

10. Dane o korzystających z wodociągu i kanalizacji obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci oraz ludność korzystającą z wodociągu poprzez źródła podwózkowe i uliczne (urządzenia zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego), a w przypadku kanalizacji – wpusty kanalizacyjne.

Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalacje gazu z sieci.

Dane o ludności korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

11. Zużycie energii elektrycznej i gazu z sieci w gospodarstwach domowych ustala się na podstawie zaliczkowego systemu opłat.

12. Informacje z zakresu ciepłownictwa obejmują budynki mieszkalne oraz urzędów i instytucji, ogrzewane centralnie za pośrednictwem sieci przesyłowej rozumianej jako układ instalacji połączonych i współpracujących ze sobą, służących do przesyłania i dystrybucji czynnika grzejącego do odbiorcy.

Kotłownia – budynek lub pomieszczenie wraz z ustawionymi w nim kotłami oraz urządzeniami służącymi do wytwarzania energii cieplnej na cele grzewcze lub ogrzewania i równoczesnego dostarczania ciepłej wody.

Data regarding municipal installations concern operative installations.

9. Information regarding the length of the water supply and gas supply networks concerns street conduits excluding connections leading to residential buildings and other constructions. Information on the gas supply system includes data on the transmission network and the distribution network.

Data regarding the **length of the sewage network**, apart from street conduits, include collectors, i.e. conduits receiving sewage from the street network; while they do not include sewers designed exclusively for draining run-off.

Water supply and sewage connections leading to residential buildings (including collective accommodation facilities, e.g.: employee boarding houses, student dormitories and boarding schools, social welfare homes) and **gas supply connections** leading to buildings (including non-residential buildings) are understood as branches linking individual buildings with the distribution network or, in case of the sewage system – with the main drainage system.

Street outlet is a device connected with the water supply system, used by the population as a direct source of water supply.

Data regarding consumption of water in households include quantity of water collected from the water supply system by facilities installed in building.

10. Data regarding the users of water supply and sewage systems include the population living in residential buildings connected to a defined system as well as the population using the water supply system through common courtyards or street outlets (devices connected to the street water supply conduit) and in case of sewage – sewage inlets.

Data regarding the **gas users** concern the population in dwellings equipped with gas installations connected to the gas supply system.

Data regarding the population using the water supply, sewage and gas supply systems include also the population in collective accommodation facilities.

11. Consumption of electricity and gas from the gas supply system in households is established on the basis of an estimated system of payments.

12. Information within the range of heating regards dwellings as well as offices and institutions with central heating within the transmission network considered as a system of conduits used to lead and distribute heating medium to consumer.

Boiler house is a building or space with boilers and installations used for production of thermal energy to heating or both heating and supplying warm water.

Gospodarstwa domowe Households

TABL. 1 (108). **PROGNOZA GOSPODARSTW DOMOWYCH**

Stan w dniu 31 grudnia
HOUSEHOLDS PROJECTION
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
GOSPODARSTWA DOMOWE w tys. HOUSEHOLDS in thousands								
O G O Ł E M	449,0	464,6	471,9	456,1	432,5	416,2	404,1	TOTAL
Miasta	298,3	309,3	312,9	302,4	284,0	271,6	264,0	Urban areas
Wieś	150,7	155,3	159,1	153,7	148,5	144,7	140,1	Rural areas
PRZECIĘTNA LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM AVERAGE NUMBER OF PERSONS IN HOSEHOLD								
O G O Ł E M	2,586	2,453	2,362	2,380	2,433	2,440	2,416	TOTAL
Miasta	2,359	2,237	2,162	2,175	2,242	2,258	2,230	Urban areas
Wieś	3,034	2,884	2,756	2,784	2,799	2,781	2,768	Rural areas

Budżety gospodarstw domowych Households budgets

TABL. 2 (109). **GOSPODARSTWA DOMOWE**
HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Gospodarstwa domowe objęte bada- niem	1204	1154	1157	1164	Households included in the survey
Przeciętna liczba osób w gospodarst- wie domowym	2,95	2,63	2,54	2,58	Average number of persons in a household
w tym:					of which:
pracujących	1,13	1,04	0,99	1,03	employed
pobierających świadczenia społeczne	0,88	0,83	1,23	1,23	receiving social benefits
w tym emeryturę lub rentę	0,77	0,74	0,74	0,74	of which retirement pay or pension
pozostających na utrzymaniu	0,89	0,71	0,28	0,28	dependents

TABL. 3 (110). **PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA AVAILABLE INCOME IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
O G Ó Ł E M	1108,47	1257,93	1585,57	1596,76	T O T A L
w tym dochód do dyspozycji	1071,70	1208,57	1542,95	1550,65	of which disposable income
w tym:					of which:
Z pracy najemnej	454,42	593,24	618,17	694,87	From hired work
Z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie	215,43	116,89 ^a	297,55 ^b	232,97 ^c	From a private farm in agriculture
Z pracy na własny rachunek	66,68	90,30 ^d	89,49 ^e	105,32 ^f	From self-employment
Ze świadczeń społecznych	320,83	388,32	507,31 ^g	496,81	From social benefits

a-f Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: a – 29,62%, b – 18,25%, c – 21,65%, d – 14,24%, e – 17,93%, f – 17,79%. g Daną skorygowano w stosunku do opublikowanej w poprzedniej edycji Rocznika.

a-f Relative error of estimates exceeds 10% and equals: a – 29,62%, b – 18,25%, c – 21,65%, d – 14,24%, e – 17,93%, f – 17,79%. g Data has been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook.

TABL. 4 (111). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA EXPENDITURE IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
O G Ó Ł E M	854,97	1003,43	1027,46	1066,10	T O T A L
W tym towary i usługi konsumpcyjne ^a	818,21	954,07	984,84	1019,99	Of which consumer goods and services ^a
w tym:					of which:
żywność i napoje bezalkoholowe ..	246,82	267,14	290,76	303,41	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	22,81	24,61 ^b	23,49	24,78	alcoholic beverages and tobacco
odzież i obuwie	42,65	50,94	54,60	59,61	clothing and footwear
użytkowanie mieszkania i nośniki energii	168,57	201,93	186,69	175,64	housing, water, electricity, gas and other fuels
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	52,88	56,63 ^c	55,21 ^d	64,74 ^e	furnishings, household equipment and routine maintenance of the house
zdrowie	41,35	53,10	55,51	45,14	health
w tym artykuły farmaceutyczne	26,28	31,65	33,05	31,64	of which pharmaceutical products
transport	80,16	99,16	97,63 ^f	130,09 ^g	transport
łączość ^h	37,83	50,38	49,58	45,01	communications ^h
rekreacja i kultura ⁱ	53,41	55,57	59,54	53,63	recreation and culture ⁱ
edukacja ^k	10,49	6,37 ^l	5,37 ^m	7,70	education ^k
restauracje i hotele	17,75	35,49 ⁿ	46,99 ^o	44,23	restaurants and hotels
inne towary i usługi	39,56	49,46	56,57	62,88	miscellaneous goods and services
w tym higiena osobista	23,07	27,17	30,86	33,02	of which personal care

a Łącznie z kieszonkowym nieuwzględnionym w podziale według rodzajów wydatków. b-g, l-o Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: b – 11,28%, c – 13,71%, d – 10,29%, e – 11,36%, f – 21,76%, g – 17,18%, l – 17,47%, m – 22,57%, n – 10,53%, o – 12,78%. h Od 2013 r. łącznie z wydatkami na usługi internetowe. i Od 2013 r. bez wydatków na usługi internetowe. k Łącznie z wychowaniem przedszkolnym.

a Including pocket money not considered in items by types of expenditures. b-g, l-o Relative error of estimates exceeds 10% and equals b – 11,28%, c – 13,71%, d – 10,29%, e – 11,36%, f – 21,76%, g – 17,18%, l – 17,47%, m – 22,57%, n – 10,53%, o – 12,78%. h Since 2013 including expenditures for Internet services. i Since 2013 excluding expenditures for Internet services. k Including pre-school education.

TABLE 5 (112). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA CONSUMPTION OF SELECTED FOODSTUFFS IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Pieczywo i produkty zbożowe ^a w kg	6,96	5,88	5,86	5,55	Bread and cereals ^a in kg
w tym pieczywo ^b	4,46	3,49	3,46	3,15	of which bread ^b
Mięso ^c w kg	7,00	6,36	6,88	6,45	Meat ^c in kg
w tym wędliny i pozostałe przetwo- ry mięsne ^d	2,84	2,31	2,48	2,43	of which processed meat and other meat preparations ^d
Ryby i owoce morza ^e w kg	0,58	0,48	0,42	0,37	Fish and seafood ^e in kg
Mleko ^f w l	4,45	3,88	3,52	3,47	Milk ^f in l
Jogurty ^g w kg	0,75	0,56	0,54	0,59	Yoghurt ^g in kg
Sery i twarogi ^h w kg	0,81	0,72	0,71	0,74	Cheese and curd ^h in kg
Jaja w szt.	12,51	12,61	12,40	12,62	Eggs in units
Oleje i tłuszcze ⁱ w kg	1,51	1,07	1,08	1,06	Oils and fats ⁱ in kg
w tym masło	0,13	0,15	0,15	0,13	of which butter
Owoce ^k w kg	3,44	3,78	3,54	3,91	Fruit ^k in kg
Warzywa w kg	10,78	9,66	9,05	8,85	Vegetables in kg
w tym ziemniaki	5,69	4,47	3,91	3,59	of which potatoes
Cukier w kg	1,36	1,22	0,99	1,01	Sugar in kg
Kawa, herbata, kakao w kg	0,25	0,24	0,22	0,22	Coffee, tea, cocoa in kg
Wody mineralne i źródlane w l	3,51	4,07	4,75	5,60	Mineral or spring waters in l
Soki owocowe i warzywne w l	0,80	0,89	0,89	Fruit and vegetable juices in l

a Od 2013 r. bez mąki ziemniaczanej. b Od 2013 r. bez pieczywa chrupkiego, tostowego i cukierniczego. c Od 2013 r. łącznie z boczkiem surowym (ujmowanym do 2012 r. w pozycji „Oleje i tłuszcze”). d Od 2013 r. łącznie z wyrobami garmażeryjnymi, bez przetworów podrobowych. e Do 2012 r. określane jako „Ryby”; bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów garmażeryjnych i panierowanych oraz od 2013 r. bez konserw rybnych. f Bez zagęszczonego i w proszku. g Do 2013 r. łącznie z napojami mlecznymi. h Od 2013 r. bez serków słodkich. i Od 2013 r. bez boczku surowego. k łącznie z nasionami i pestkami jadalnymi. l Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi 10,20%.

a Since 2013 excluding potato flour. b Since 2013 excluding crisp bread, toasted bread and confectionery. c Since 2013 including raw bacon (until 2012, included in position “Oils and fats”). d Since 2013 including ready-to-serve food, excluding offal preparations. e Until 2012 defined as „Fish”; excluding pickles, processed sea and fresh-water food and fish, ready-to-serve foods including coated food products as well as since 2013 excluding canned fish. f Excluding condensed and powdered milk. g Until 2013 including milk-based beverages. h Since 2013 excluding sweet cottage cheese. i Since 2013 excluding raw bacon. k Including seeds and edible kernel. l Relative error of estimates exceeds 10% and equals 10,20%.

TABLE 6 (113). **GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a**
HOUSEHOLDS EQUIPPED WITH SELECTED DURABLE GOODS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych in % of total households				
Chłodziarka	97,9	99,0	99,2	.	Refrigerator
Zamrażarka	41,9	33,3	23,7	.	Freezer
Pralka automatyczna	83,2	91,9	93,2	93,8	Automatic washing machine
Zmywarka do naczyń	9,7	22,1	24,6	35,1	Dishwasher
Kuchenka mikrofalowa	56,4	63,6	62,2	69,2	Microwave oven
Kuchenka elektryczna z płytą cera- miczną, indukcyjną	6,3	10,1	11,9	Electric cooker with ceramic plate, inductive
Samochód osobowy	58,0	63,4	60,9	70,1	Passenger car
Sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku ^b	80,3	74,4	77,7	Equipment for reception, recording and reproduction of sound ^b
Odbiornik telewizyjny	98,5	97,6	97,1	98,1	Television set

a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. b Obejmuje: radio, radiomagnetofon, radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieżę.

a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters. b Including: radio, radio tape recorder, radio with compact disc player, radio tape recorder with compact disc player, stereo music system.

TABL. 6 (113). **GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a (dok.)**

HOUSEHOLDS EQUIPPED WITH SELECTED DURABLE GOODS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych in % of total households				
Telefon komórkowy	81,4	87,9	90,7	94,7	Mobile phone
w tym smartfon	40,0	56,9	65,4	of which smartphone
Zestaw kina domowego	12,1	10,4	6,7	9,0	Home cinema set
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	50,9	54,8	59,6	59,2	Satellite or cable television equipment
Komputer osobisty	59,7	67,9	68,2	70,1	Personal computer
Urządzenie z dostępem do Internetu ^c	73,5	Device with access to the Internet ^c
Drukarka	37,8	35,5	30,4	36,6	Printer
w tym drukarka wielofunkcyjna	22,3	19,3	24,5	of which multifunction printer

a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. c Komputery, laptopy, tablety, telewizory, smartfony, inne posiadające dostęp do Internetu.

a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters. c Personal computers, tables, television set, smartphones, others with access to the Internet.

TABL. 7 (114). **WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH^a**

AT-RISK OF POVERTY RATES IN HOUSEHOLDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach – o wydatkach poniżej:					Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:
relatywnej granicy ubóstwa	25,0	19,1	22,4	20,8	relative poverty threshold
„ustawowej” granicy ubóstwa	11,3	13,4	16,6	15,9	"legal" poverty threshold
minimum egzystencji	9,1	7,8	7,2	7,5	subsistence minimum

a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 171.

a See general notes, item 8 on page 171.

Mieszkania. Infrastruktura

Dwellings. Infrastructure

TABL. 8 (115). **ZASOBY MIESZKANIOWE^a**
 Stan w dniu 31 grudnia
 DWELLING STOCKS^a
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Mieszkania w tys.	420,4	440,8	450,0	454,7	288,9	165,8	Dwellings in thousands
Izby w mieszkaniach w tys.	1685,0	1771,1	1809,7	1829,2	1106,0	723,2	Rooms in dwellings in thousands
Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	31498,1	33555,0	34486,8	34957,9	19296,4	15661,5	Useful floor area of dwellings in thousand m ²
Przeciętna w zasobach: liczba izb w miesz- kaniu	4,01	4,02	4,02	4,02	3,83	4,36	Dwelling stocks, average: number of rooms in a dwelling
powierzchnia użyt- kowa w m ² :							useful floor area in m ² :
1 mieszkania	74,9	76,1	76,6	76,9	66,8	94,5	per dwelling
na 1 osobę ^b	26,2	28,2	29,1	29,6	26,9	33,8	per person ^b
liczba osób ^b na:							number of persons ^b :
1 mieszkanie	2,86	2,70	2,63	2,60	2,49	2,79	per dwelling
1 izbę	0,71	0,67	0,65	0,65	0,65	0,64	per room

a Na podstawie bilansów. b Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 172.

a Based on balances. b See general notes, item 4 on page 172.

TABL. 9 (116). **MIESZKANIA WEDŁUG FORM WŁASNOŚCI**
 Stan w dniu 31 grudnia
 DWELLINGS BY TYPE OF OWNERSHIP
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2015	2018	2013	2015	2018	SPECIFICATION
	mieszkania w tys. dwellings in thousands			powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ² useful floor area of dwellings in thousand m ²			
OGÓŁEM	432,5	440,8	454,7	32705,5	33555,0	34957,9	TOTAL
własność:							ownership of:
Osób fizycznych ^a	327,1	337,8	359,8	27536,6	28496,9	30330,9	Natural persons ^a
w tym we wspólnotach mieszkaniowych	49,4	54,7	64,6	2488,3	2765,4	3296,0	of which in condo- miniums
Spółdzielni mieszkaniowych	84,5	83,1	76,1	4212,5	4143,3	3780,3	Housing cooperatives
Gmin (komunalna)	16,4	15,5	14,5	708,9	673,9	619,6	Gminas (municipal)
Towarzystw budownictwa społecznego	2,6	2,7	2,8	122,6	127,8	132,9	Public building societies
Zakładów pracy	1,5	1,4	1,2	104,7	94,5	82,9	Companies
Skarbu Państwa	0,4	0,3	0,2	20,2	18,6	11,4	State Treasury

a Łącznie z mieszkaniami innych podmiotów, m.in. instytucji budujących dla zysku – przeznaczonymi na sprzedaż (ale jeszcze niesprzedanymi osobom fizycznym) lub na wynajem, instytucji wyznaniowych, stowarzyszeń, fundacji, partii politycznych, związków zawodowych.

U w a g a. Dane opracowano na podstawie bilansów oraz bieżącej sprawozdawczości.

a Including dwellings of other entities, i.a. institutions constructing for profit – for sale (but not yet sold to natural persons) or for rental, religious institutions, associations, foundations, political parties, labour unions.

N o t e. Data are compiled on the basis of balances and current reporting.

TABL. 10 (117). **MIESZKANIA W ZASOBACH MIESZKANIOWYCH^a WYPOSAŻONE W INSTALACJE**
Stan w dniu 31 grudnia
DWELLINGS IN DWELLING STOCKS^a FITTED WITH INSTALLATIONS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania – w % – wyposażone w Dwellings – in % – fitted with					
	wodociąg water supply system	ustęp lavatory	łazienkę bathroom	gaz z sieci gas from gas supply system	centralne ogrzewanie central heating	
OGÓŁEM	2010	92,6	87,8	85,7	30,6	77,1
TOTAL	2015	93,0	88,5	86,4	31,2	78,3
	2017	93,2	88,7	86,7	31,4	78,8
	2018	93,3	88,9	86,9	31,6	79,1
Miasta	2010	98,5	97,1	95,8	46,6	91,4
Urban areas	2015	98,7	97,4	96,1	47,1	92,0
	2017	98,7	97,5	96,2	47,2	92,3
	2018	98,7	97,5	96,3	47,2	92,4
Wieś	2010	82,6	72,1	68,6	3,5	52,8
Rural areas	2015	83,3	73,1	69,7	3,7	54,6
	2017	83,6	73,6	70,2	4,0	55,3
	2018	83,7	73,8	70,5	4,4	55,8

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABL. 11 (118). **DODATKI MIESZKANIOWE WYPŁACONE W 2018 R.**
HOUSING ALLOWANCES PAID OUT IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Dodatki wypłacone użytkownikom lokali Dwellings allowances paid out user to					towarzystw budow- nictwa społecz- nego public building society	innych others
		gminnych gminas	spółdziel- czych cooper- atives	wspólnot mieszka- niowych housing community	prywatnych private			
a – liczba wypłaconych dodatków number of allowances								
b – kwota dodatków w tys. zł amount of allowances in thousand PLN								
c – przeciętna wysokość dodatku w zł average value of allowances in PLN								

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	a	115413	39715	49838	15391	3453	4416	2600
TOTAL	b	22230,5	8330,9	8496,4	2769,2	657,5	1334,8	641,6
	c	193	210	170	180	190	302	247
Miasta	a	108962	38535	47867	14213	1635	4416	2296
Urban areas	b	21077,6	8116,0	8125,5	2546,0	379,9	1334,8	575,5
	c	193	211	170	179	232	302	251
Wieś	a	6451	1180	1971	1178	1818	–	304
Rural areas	b	1152,9	214,9	371,0	223,3	277,7	–	66,1
	c	179	182	188	190	153	–	218

W % OGÓŁEM IN % OF TOTAL

OGÓŁEM	a	100,0	34,4	43,2	13,3	3,0	3,8	2,3
TOTAL	b	100,0	37,5	38,2	12,5	3,0	6,0	2,9
Miasta	a	100,0	35,4	43,9	13,0	1,5	4,1	2,1
Urban areas	b	100,0	38,5	38,6	12,1	1,8	6,3	2,7
Wieś	a	100,0	18,3	30,6	18,3	28,2	–	4,7
Rural areas	b	100,0	18,6	32,2	19,4	24,1	–	5,7

TABLE 12 (119). **GOSPODARKA GRUNTAMI POD BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE**
ADMINISTRATION OF GROUNDS FOR DWELLING CONSTRUCTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia gruntów przekazanych inwestorom pod budownictwo Area of grounds transferred to investor for dwelling construction			Powierzchnia gruntów w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe Area of grounds in gminas stock for dwelling construction				
	ogółem total	w tym of which		wielorodzinne multi-family		jednorodzinne single-family		
		spółdzielcze cooperatives	osób fizycznych of natural persons	ogółem total	w tym uzbrojonych of which developed	ogółem total	w tym uzbrojonych of which developed	
	w ha in ha							
OGÓŁEM	2010	27,9	2,4	20,6	101,0	77,9	736,7	533,2
TOTAL	2015	18,6	0,6	13,2	73,8	59,7	646,9	442,9
	2017	12,2	–	11,1	71,7	58,5	632,5	443,2
	2018	13,3	–	10,4	69,3	56,6	634,2	442,0
Miasta	2010	15,0	2,4	7,8	94,0	70,9	287,2	195,1
Urban areas	2015	10,5	0,6	5,6	66,3	52,2	225,4	115,1
	2017	5,6	–	5,0	64,5	51,3	220,0	122,7
	2018	8,0	–	5,1	62,1	49,4	230,5	129,1
Wieś	2010	12,9	–	12,8	7,0	7,0	449,5	338,1
Rural areas	2015	8,1	–	7,6	7,5	7,5	421,5	327,8
	2017	6,6	–	6,1	7,2	7,2	412,5	320,5
	2018	5,3	–	5,3	7,2	7,2	403,7	312,9

TABLE 13 (120). **MIESZKANIA, KTÓRYCH BUDOWĘ ROZPOCZĘTO**
DWELLINGS IN WHICH CONSTRUCTION HAS BEGUN

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM	4629	4746	5325	7066	TOTAL
Indywidualne	2295	2281	2368	2421	Private
Na sprzedaż lub wynajem	1929	2438	2841	4407	For sale or rent
Spółdzielcze	296	–	49	183	Cooperatives
Komunalne (gminne)	95	27	–	54	Municipal (gminas)
Zakładowe	4	–	43	1	Company
Spoleczne czynszowe	10	–	24	–	Public building society

TABLE 14 (121). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA**
DWELLINGS COMPLETED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Mieszkania	4326	4762	5023	4952	Dwellings
miasta	3023	3281	3423	3314	urban areas
wieś	1303	1481	1600	1638	rural areas
Indywidualne ^a	1800	2057	2041	2013	Private ^a
miasta ^a	743	678	599	635	urban areas ^a
wieś ^a	1057	1379	1442	1378	rural areas ^a

^a W latach 2010, 2015, 2017 dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 173.

^a In 2010, 2015, 2017 data have been corrected in relation to the data published in the previous of the Yearbook; see general notes, item 7 on page 173.

TABL. 14 (121). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA (cd.)**
 DWELLINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Mieszkania (dok.)					Dwellings (cont.)
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem ^a	2036	2539	2886	2626	For sale or rent ^a
Spółdzielcze	229	69	6	228	Cooperative
Komunalne (gminne)	123	97	89	18	Municipal (gmina)
Zakładowe	3	–	1	43	Company
Spoleczne czynszowe	135	–	–	24	Public building society
Mieszkania na 1000 zawartych małżeństw	617,7	785,7	849,6	831,4	Dwellings per 1000 marriages contracted
Miasta	700,4	902,4	966,7	928,3	Urban areas
Wieś	484,9	610,7	674,8	686,5	Rural areas
Izby	18400	19941	21393	20746	Rooms
miasta	11562	11337	12085	11446	urban areas
wieś	6838	8604	9308	9300	rural areas
Indywidualne ^a	10507	12043	12109	11854	Private ^a
miasta ^a	4281	3949	3543	3679	urban areas ^a
wieś ^a	6226	8094	8566	8175	rural areas ^a
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem ^a	6276	7434	9041	7974	For sale or rent ^a
Spółdzielcze	811	205	12	672	Cooperative
Komunalne (gminne)	390	259	226	18	Municipal (gmina)
Zakładowe	11	–	5	150	Company
Spoleczne czynszowe	405	–	–	78	Public building society
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m²	433763	478626	516235	503343	Usable floor space of dwellings in m²
miasta	260908	254657	275442	260266	urban areas
wieś	172855	223969	240793	243077	rural areas
Indywidualne ^a	279356	325470	325825	326792	Private ^a
miasta ^a	120394	112113	101677	109186	urban areas ^a
wieś ^a	158962	213357	224148	217606	rural areas ^a
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem ^a	130004	145178	185496	161113	For sale or rent ^a
Spółdzielcze	12020	3367	308	11316	Cooperative
Komunalne (gminne)	5735	4611	4409	406	Municipal (gmina)
Zakładowe	340	–	197	2496	Company
Spoleczne czynszowe	6308	–	–	1220	Public building society
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²	100,3	100,5	102,8	101,6	Average usable floor space per dwelling in m²
miasta	86,3	77,6	80,5	78,5	urban areas
wieś	132,7	151,2	150,5	148,4	rural areas
Indywidualne ^a	155,2	158,2	159,6	162,3	Private ^a
miasta ^a	162,0	165,4	169,7	171,9	urban areas ^a
wieś ^a	150,4	154,7	155,4	157,9	rural areas ^a

a W latach 2010, 2015, 2017 dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 173.

a In 2010, 2015, 2017 data have been corrected in relation to the data published in the previous of the Yearbook; see general notes, item 7 on page 173.

TABL. 14 (121). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA (dok.)**
DWELLINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m² (dok.)					Average usable floor space per dwelling in m² (cont.)
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem ^a	63,9	57,2	64,3	61,4	For sale or rent ^a
Spółdzielcze	52,5	48,8	51,3	49,6	Cooperative
Komunalne (gminne)	46,6	47,5	49,5	22,6	Municipal (gmina)
Zakładowe	113,3	–	197,0	58,0	Company
Spoleczne czynszowe	46,7	–	–	50,8	Public building society

^a W latach 2010, 2015, 2017 dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 173.

^a In 2010, 2015, 2017 data have been corrected in relation to the data published in the previous of the Yearbook; see general notes, item 7 on page 173.

TABL. 15 (122). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG LICZBY IZB**
DWELLINGS COMPLETED BY NUMBER OF ROOMS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W budynkach indywidualnych ^a In private buildings ^a						W budynkach poza indywidualnymi ^a In non-private buildings ^a					
		razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb in % of total – dwellings with specified number of rooms				razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb in % of total – dwellings with specified number of rooms					
			1	2	3	4 i więcej and more		1	2	3	4 i więcej and more		
OGÓŁEM ... TOTAL	2010 2015 2017 2018	4326 4762 5023 4952	1800 2057 2041 2013	0,3 0,3 0,0 0,1	0,8 0,7 0,7 0,8	3,4 3,2 3,0 2,6	95,6 95,8 96,2 96,4	2526 2705 2982 2939	2,2 2,8 4,0 3,5	23,8 36,3 27,3 28,8	44,2 37,9 39,7 41,7	29,8 22,9 30,9 26,0	
Miasta Urban areas	2010 2015 2017 2018	3023 3281 3423 3314	743 678 599 635	0,4 1,0 0,2 0,3	1,1 0,7 0,7 0,8	3,2 2,4 2,7 2,5	95,3 95,9 96,5 96,4	2280 2603 2824 2679	2,3 3,0 4,2 3,5	19,4 37,8 28,8 31,3	46,1 39,2 39,7 44,3	32,1 20,1 27,4 20,9	
Wieś Rural areas	2010 2015 2017 2018	1303 1481 1600 1638	1057 1379 1442 1378	0,2 – – 0,1	0,6 0,7 0,7 0,8	3,5 3,6 3,2 2,7	95,7 95,7 96,1 96,4	246 102 158 260	1,2 – – 3,1	64,2 – 0,6 3,1	26,4 5,9 5,1 15,0	8,1 94,1 94,3 78,8	

^a W latach 2010, 2015, 2017 dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 173.

^a In 2010, 2015, 2017 data have been corrected in relation to the data published in the previous of the Yearbook; see general notes, item 7 on page 173.

TABL. 16 (123). **WODOCIĄGI I KANALIZACJA**
Stan w dniu 31 grudnia
WATER SUPPLY AND SEWAGE SYSTEMS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza w km					Distribution network in km
Wodociągowa	12321,5	13443,3	13544,0	13703,5	Water supply
miasta	1791,2	1967,7	2018,4	2030,9	urban areas
wieś	10530,3	11475,6	11525,6	11672,6	rural areas
Kanalizacyjna ^a	2556,9	3436,2	3553,3	3615,5	Sewage ^a
miasta	1451,1	1770,2	1818,6	1855,2	urban areas
wieś	1105,8	1666,0	1734,7	1760,3	rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych^b w szt.					Connections leading to residential buildings^b in pcs
Wodociągowe	179019	193513	197128	197840	Water supply system
miasta	69298	74456	74827	75376	urban areas
wieś	109721	119057	122301	122464	rural areas
Kanalizacyjne	74479	89956	93960	95401	Sewage system
miasta	54020	63314	64713	65625	urban areas
wieś	20459	26642	29247	29776	rural areas
Zdroje uliczne	131	97	96	96	Street outlets
Miasta	80	55	54	56	Urban areas
Wieś	51	42	42	40	Rural areas
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm³	37,0	40,2	39,4	41,7	Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm³
Miasta:					Urban areas:
w hm ³	21,6	21,3	21,0	21,9	in hm ³
na 1 mieszkańca w m ³	29,9	29,6	29,2	30,5	per capita in m ³
Wieś w hm ³	15,4	18,9	18,4	19,8	Rural areas in hm ³
Ścieki komunalne odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm³	33,5	32,0	33,6	33,8	Municipal wastewater discharged bysewage system (during the year) in hm³
W tym oczyszczane ^c	33,5	32,0	33,6	33,8	Of which treated ^c

a Łącznie z kolektorami. b Łącznie z przyłączami prowadzącymi do budynków zbiorowego zamieszkania. c Bez ścieków opadowych i dowożonych oraz bez wód infiltracyjnych, łącznie ze ściekami komunalnymi oczyszczanymi przez oczyszczalnie przemysłowe.

a Including collectors. b With connections leading to collective residential buildings. c Excluding precipitation wastewater, transported wastewater and infiltration water, including municipal wastewater treated by industrial wastewater treatment plants.

TABL. 17 (124). **ODBIORCY ORAZ ZUŻYCIENIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
CONSUMERS AND CONSUMPTION OF ELECTRICITY IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Odbiorcy (stan w dniu 31 XII) w tys.	469,9	469,8	476,9	486,8	Consumers (as of 31 XII) in thousands
Miasta	270,0	277,7	284,8	292,1	Urban areas
Wieś	199,9	192,1	192,1	194,7	Rural areas
Zużycie (w ciągu roku)					Consumption (during the year)
W GWh	893,1	894,6	906,7	941,5	In GWh
miasta	473,7	454,1	450,9	463,8	urban areas
wieś	419,3	440,5	455,9	477,6	rural areas
W kWh:					In kWh:
miasta: na 1 mieszkańca	655,5	630,4	626,6	645,4	urban areas: per capita
na 1 odbiorcę ^a	1754,6	1634,9	1582,8	1587,8	per consumer ^a
wieś – na 1 odbiorcę ^a	2098,1	2293,7	2373,7	2454,0	rural areas – per consumer ^a

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

Źródło: dane Ministerstwa Gospodarki.

a The number of consumers as of 31st December was used in calculations.

Source: data of the Ministry of Economy.

TABL. 18 (125). **SIEĆ GAZOWA ORAZ ODBIORCY I ZUŻYCIENIE GAZU Z SIECI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**

Stan w dniu 31 grudnia

GAS SUPPLY NETWORK AS WELL AS CONSUMERS AND CONSUMPTION OF GAS
FROM GAS SUPPLY SYSTEM IN HOUSEHOLDS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza i przesyłowa w km	1365,0	1577,6	1676,3	1735,5	Distribution and transmission network in km
w tym przesyłowa	392,2	401,4	404,6	409,2	of which transmission
miasta	11,7	14,6	23,2	24,6	urban areas
wieś	380,4	386,8	381,4	384,6	rural areas
Miasta	711,0	849,7	915,2	958,7	Urban areas
Wieś	654,0	727,9	761,1	776,8	Rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt.	23230	28395	31021	32542	Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs
Miasta	19438	23279	24964	25966	Urban areas
Wieś	3792	5116	6057	6576	Rural areas
Odbiorcy gazu z sieci^a w tys.	116,5	117,4	118,8	121,0	Consumers of gas from gas supply system^a in thousands
Miasta	111,6	111,0	112,1	113,5	Urban areas
Wieś	4,9	6,4	6,7	7,5	Rural areas

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

a Including consumers using collective gas-meters.

TABL. 18 (125). SIEĆ GAZOWA ORAZ ODBIORCY I ZUŻYCIE GAZU Z SIECI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH (dok.)
Stan w dniu 31 grudnia
GAS SUPPLY NETWORK AS WELL AS CONSUMERS AND CONSUMPTION OF GAS FROM GAS SUPPLY SYSTEM IN HOUSEHOLDS (cont.)
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku)					Consumption of gas from gas supply system (during the year)
W GWh ^b	46,6	<u>473,8</u> 42,1	602,0	617,0	In GWh ^b
miasta	41,5	<u>398,5</u> 35,4	505,5	522,0	urban areas
wieś	5,2	<u>75,4</u> 6,7	96,4	95,1	rural areas
Na 1 mieszkańca w kWh ^c	38,7	<u>398,1</u> 35,4	507,9	521,7	Per capita in kWh ^c
miasta	57,2	<u>553,2</u> 49,1	702,6	726,3	urban areas
wieś	10,9	<u>160,4</u> 14,3	207,1	204,9	rural areas

b, c W 2010 r. i 2015 r. (mianownik) w jednostkach naturalnych: b – hm³, c – m³.
b, c In 2010 and 2015 (denominator) in natural units: b – hm³, c – m³.

TABL. 19 (126). OGRZEWNICTWO
Stan w dniu 31 grudnia
HOUSE-HEATING
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Sieć ciepła w km	712	792	802	832	804	29	Heating network in km
w tym przesyłowa i rozdzielcza	483 ^a	522	537	549	529	20	of which transmission and distribution
Kotłownie	379	676	671	658	480	178	Boiler houses
Sprzedaż energii ciepłej (w ciągu roku) w TJ	7344,3	5812,6	6452,7	6362,1	6278,6	83,5	Sale of heating energy (during the year) in TJ
Kubatura budynków ogrzewanych centralnie w dam ³	67328	73840	77544	78505	76277	2228	Cubature of buildings with central heating in dam ³
w tym budynków mieszkalnych	42727	45059	45769	46485	46084	402	of which residential buildings

a Sieć ciepła przesyłowa.

a Heating transmission network.

TABL. 20 (127). **LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI WODOCIĄGOWEJ, KANALIZACYJNEJ I GAZOWEJ**
Stan w dniu 31 grudnia
POPULATION USING WATER SUPPLY, SEWAGE AND GAS SUPPLY SYSTEMS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Ludność – w tys. – korzystająca ^a z:					Population – in thousands – using ^a :
wodociągu	1054,6	1075,0	1073,5	1071,6	water supply system
miasta	693,0	695,9	695,5	694,8	urban areas
wieś	361,6	379,1	378,0	376,8	rural areas
kanalizacji	722,6	756,4	761,7	762,6	sewage system
miasta	643,4	657,4	658,4	658,4	urban areas
wieś	79,2	99,0	103,3	104,2	rural areas
gazu	323,1	334,4	337,0	337,1	gas supply system
miasta	307,8	316,2	318,1	316,3	urban areas
wieś	15,3	18,2	18,9	20,8	rural areas
Ludność – w % ogółu ludności ^b – korzystająca ^a z:					Population – in % of total popula- tion ^b – using ^a :
wodociągu	87,6	90,4	90,6	90,7	water supply system
miasta	95,9	96,7	96,7	96,7	urban areas
wieś	75,2	80,9	81,2	81,3	rural areas
kanalizacji	60,0	63,6	64,3	64,5	sewage system
miasta	89,1	91,3	91,6	91,7	urban areas
wieś	16,5	21,1	22,2	22,5	rural areas
gazu	26,9	28,1	28,4	28,5	gas supply system
miasta	42,6	43,9	44,2	44,0	urban areas
wieś	3,2	3,9	4,1	4,5	rural areas

a Dane szacunkowe. b Na podstawie bilansów.
a Estimated data. b Based on balances.

Uwagi ogólne

1. System edukacji w Polsce funkcjonuje zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 996, z późniejszymi zmianami), ustawą o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1457) oraz ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1668, z późniejszymi zmianami).

Od 1 września 2017 r. rozpoczęto reformę systemu edukacji, która docelowo wprowadza 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz likwiduje gimnazja.

W wyniku wdrażania nowego systemu edukacji w roku szkolnym 2018/19:

- 1) w szkołach podstawowych kształcą się pierwszy rocznik uczniów realizujących program klasy ósmej, co skutkuje brakiem absolwentów z lat szkolnych 2016/17 i 2017/18 (przejście z 6- na 8-letnią szkołę podstawową),
- 2) nie odbył się nabór do klasy pierwszej gimnazjów, które ulegają likwidacji;
- 3) w branżowych szkołach I stopnia pozostali jeszcze uczniowie oddziałów zasadniczych szkół zawodowych.

2. Prezentowane dane obejmują:

- 1) placówki wychowania przedszkolnego;
- 2) szkoły dla dzieci i młodzieży oraz dla dorosłych:
 - a) podstawowe,
 - b) gimnazja,
 - c) ponadgimnazjalne i ponadpodstawowe;
- 3) szkoły policealne;
- 4) uczelnie;
- 5) specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze;
- 6) placówki pozaszkolne.

3. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwo) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

General notes

1. The educational system in Poland functions according to the Law on School Education of 14th December 2016 (uniform text Journal of Laws 2018 item 996, with later amendments), the Education System Law of 7th September 1991 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1457) and the Higher Education Law and Science Law of 20th July 2018 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1668, with later amendments).

The reform of the education system began on 1st September 2017, eventually implementing 8-year primary school, 4-year general secondary school, 5-year technical secondary school, 3-year stage I sectoral vocational school, 2-year stage II sectoral vocational school. Lower secondary schools are being phased out.

As a result of the reform of the education system introduced in the 2018/19 school year:

- 1) the first cohort of pupils following the eighth grade curriculum attends primary schools, which results in the lack of graduates from the 2016/17 and 2017/18 school years (transition from a 6-year to 8-year primary school),
- 2) there was no recruitment to the first grade of lower secondary schools which are being phased out;
- 3) the remaining students enrolled in basic vocational school sections are pursuing their education in stage I sectoral vocational schools.

2. The presented data include:

- 1) pre-primary education establishments;
- 2) schools for children, youth and adults:
 - a) primary schools,
 - b) lower secondary schools,
 - c) upper secondary schools and post-primary schools;
- 3) post-secondary schools;
- 4) higher education institutions;
- 5) special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation and education centres;
- 6) extracurricular institutions.

3. Data comprise schools and establishments managed by central (government) administration units and local government units (gminas, powiats and voivodship), as well as by other legal and natural persons.

4. Szkoły (z wyjątkiem uczelni) i placówki mogą być publiczne, niepubliczne oraz niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli realizuje minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rządowej) i jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne. Szkoły podstawowe i gimnazja mogą być tylko publiczne lub niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych.

Uczelnie mogą być publiczne i niepubliczne; uczelnie niepubliczne tworzone są na podstawie zezwolenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

5. Szkoły dla dzieci i młodzieży (łącznie ze specjalnymi) obejmują:

- 1) szkoły podstawowe, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych), szkoły filialne (bez szkół specjalnych), szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych (bez szkół specjalnych), realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej;
- 2) gimnazja (bez szkół specjalnych);
- 3) 3-letnie szkoły specjalne przysposabiające do pracy;
- 4) 3-letnie branżowe szkoły I stopnia (do roku szkolnego 2016/17 2-, 3-letnie zasadnicze szkoły zawodowe);
- 5) 3-letnie licea ogólnokształcące, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych);
- 6) 4-letnie technika;
- 7) ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe (bez szkół specjalnych), które prezentuje się z wyłączeniem szkół realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne;
- 8) funkcjonujące do roku szkolnego 2013/14 3-letnie licea profilowane oraz 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące i 3-letnie technika uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych.

6. Szkoły policealne – kształcące w formie dziennej, wieczorowej, zaocznej i stacjonarnej – obejmują:

- 1) szkoły policealne (1-, 1,5- lub 2-letnie), łącznie ze szkołami specjalnymi;
- 2) kolegia pracowników służb społecznych (3-letnie);
- 3) funkcjonujące do roku szkolnego 2015/16 nauczycielskie kolegia języków obcych (3-letnie) i kolegia nauczycielskie (3-letnie), w których absolwentom nie nadawano tytułu licencjata.

7. Uczelnie realizują kształcenie w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Informacje z zakresu szkół wyższych:

- 1) do roku akademickiego 2015/16 podawano łącznie z nauczycielskimi kolegiami języków obcych i kolegiami nauczycielskimi, w których absolwentom nadawano się tytuł licencjata;

4. Schools (with the exception of higher education institutions) and establishments can be public, non-public and non-public with the competence of a public school. A non-public school can obtain the competence of a public school, if it implements the minimum curriculum and applies the principles of classifying and promoting pupils and students as established by the Minister of National Education, allowing students to obtain state certificates or diplomas. Central (government) administration units and local government units can administer public schools only. Primary schools and lower secondary schools can be public schools or non-public schools with the competence of public schools only.

Tertiary education can be public and non-public; non-public higher education institutions are established on the basis of a permit of the Minister of Science and Higher Education.

5. Schools for children and youth (including special schools) comprise:

- 1) primary schools, including sports schools and athletic schools (excluding special schools), branch schools (excluding special schools), art schools not leading to professional certification (excluding special schools) simultaneously conducting a primary school curriculum;
- 2) lower secondary schools (excluding special schools);
- 3) 3-year special job-training schools;
- 4) 3-year stage I sectoral vocational schools (until the 2016/17 school year 2-, 3-year basic vocational schools);
- 5) 3-year general secondary schools, including sports schools and athletic schools (excluding special schools);
- 6) 4-year technical secondary schools;
- 7) general art schools leading to professional certification (excluding special schools), with the exception of schools providing art education only;
- 8) operating until the 2013/14 school years – 3-years specialised secondary schools as well as 2-year supplementary general secondary schools and 3-year supplementary technical secondary schools for graduates of basic vocational schools.

6. Post-secondary schools – educating in day, evening, part-time and full-time mode – comprise:

- 1) post-secondary schools (1-, 1,5- or 2-year), including special schools;
- 2) colleges of social work (3-year);
- 3) functioning until the school year 2015/16 foreign language teacher training colleges (3-year) operating until the 2015/16 school year, in which graduates did not obtain the title of Bachelor.

7. Tertiary education (university level) consists of full-time and part-time programmes. Data regarding tertiary education:

- 1) until the 2016/17 academic year, included foreign language teacher training colleges and teacher training colleges in which graduates obtained the title of Bachelor;

- 2) obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce (w tym studiujących w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą);
- 3) nie obejmują Polaków studiujących za granicą (z wyjątkiem osób studiujących w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą);
- 4) do roku akademickiego 2012/13 nie obejmują szkół wyższych resortu obrony narodowej. Studentów i absolwentów wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawowymi jednostkami organizacyjnymi.

8. Szkoły dla dorosłych kształcące w formie stacjonarnej i zaocznej – obejmują:

- 1) szkoły podstawowe dla dorosłych;
- 2) gimnazja dla dorosłych;
- 3) 3-letnie licea ogólnokształcące dla dorosłych;
- 4) funkcjonujące do roku szkolnego:
 - 2013/14 – 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych,
 - 2014/15 – 2-, 3-letnie zasadnicze szkoły zawodowe dla dorosłych, 3-letnie licea profilowane dla dorosłych oraz 4-letnie technika dla dorosłych,
 - 2015/16 – 3-letnie technika uzupełniające dla dorosłych na podbudowie zasadniczej szkoły zawodowej.

9. Prezentowane dane o nauczaniu języka mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego obejmują samodzielne szkoły dla dzieci i młodzieży mniejszości narodowych i etnicznych oraz posługujących się językiem regionalnym, jak również szkoły i zespoły międzyszkolne, w których organizowane są dodatkowe zajęcia z nauczania tych języków.

10. Szkoły specjalne organizowane są dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla młodzieży niepełnosprawnej. Kształcenie może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Kształcenie specjalne odbywa się w szkołach ogólnodostępnych (w których tworzone są oddziały specjalne lub klasy integracyjne i ogólnodostępne), w funkcjonujących samodzielnie szkołach specjalnych oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, innych placówkach oświatowo-wychowawczych lub w placówkach wykonujących działalność leczniczą (łącznie z zakładami lecznictwa uzdrowiskowego).

11. Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze są to placówki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w wieku 3 lat i więcej, które z racji niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły.

12. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze przeznaczone są dla młodzieży niedostosowanej społecznie. Zadaniem ośrodków jest eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia, zgodnie z normami prawnymi i społecznymi.

- 2) comprise foreigners studying in Poland (including students at branch units of Polish higher education institutions operating abroad);
- 3) do not include Poles studying abroad (with an exception of persons at branch units of Polish higher education institutions operating abroad);
- 4) until the 2012/13 academic year, do not include higher schools of the Ministry of National Defence.

Data on students and graduates are given according to the seats of higher education institutions including their branches and branch basic organisational units.

8. Schools for adults – educating in full-time and part-time mode – comprise:

- 1) primary schools for adults;
- 2) lower secondary schools for adults;
- 3) 3-year general secondary schools for adults;
- 4) operating until the school years:
 - 2013/14 – 2-year supplementary secondary schools for adults for graduates of basic vocational schools,
 - 2014/15 – 2-, 3-year basic vocational schools for adults and 3-year specialised secondary schools for adults as well as 4-year technical secondary schools for adults,
 - 2015/16 – 3-year supplementary technical secondary schools for adults following basic vocational schools.

9. Data on teaching a language of national and ethnic minorities as well as a regional language include independently operating schools for children and youth of national and ethnic minorities as well as students using regional language, as well as schools and interschool groups in which additional language classes are organised.

10. Special schools are organised for children and youth with special educational needs, including youth with disabilities. Education may be conducted within the school system or individually. Education is provided in mainstream schools (in which special or integrated and mainstream sections are established), in special schools operating independently, as well as in special educational care centres, other educational institutions or in the units performing health care activities (including health resort treatment).

11. Special education care centres are facilities for disabled children and youth aged 3 and years and more who cannot, due to their disability, attend a regular pre-school or a school.

12. Youth education centres are intended for socially maladjusted youth. The goal of the centres is to eliminate the causes and manifestations of the social maladjustment as well as to prepare the young people for independent life, compliant with legal and social norms.

13. Młodzieżowe ośrodki socjoterapii są placówkami dla młodzieży niedostosowanej społecznie, z zaburzeniami zachowania i zagrożonej uzależnieniem w stopniu utrudniającym realizację zadań życiowych bez udzielenia specjalnej pomocy.

14. Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze są placówkami umożliwiającymi dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim realizację obowiązku szkolnego poprzez uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych.

15. Zadaniem wychowania pozaszkolnego jest stwarzanie młodzieży warunków sprzyjających rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień oraz rekreacji i wypoczynku w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

Do placówek wychowania pozaszkolnego zaliczono: pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe i inne placówki publiczne i niepubliczne.

16. Internat to placówka opiekuńczo-wychowawcza przeznaczona dla młodzieży uczęszczającej do szkół ogólnokształcących i zawodowych zlokalizowanych poza stałym miejscem zamieszkania. **Bursa** to międzyszkolna placówka pełniąca funkcję internatu.

17. Dane o nauczycielach, poza nauczycielami akademickimi, dotyczą nauczycieli (łącznie z nauczycielami religii) zatrudnionych przy realizacji obowiązujących zajęć edukacyjnych, tj. bez wychowawców świetlic, bibliotekarzy, prowadzących wyłącznie zajęcia pozalekcyjne itp.

Dane o **nauczycielach akademickich** zaprezentowano według faktycznej lokalizacji uczelni oraz ich jednostek zamiejscowych i dotyczą zatrudnionych na stanowiskach: profesora, docenta, adiunkta, asystenta oraz zatrudnionych na pozostałych stanowiskach dydaktycznych: starszego wykładowcy, wykładowcy, lektora, instruktora, dyplomowanego bibliotekarza i dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej.

Dane o nauczycielach dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

18. Studia podyplomowe – forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia, prowadzona między innymi w uczelni, instytucie naukowym PAN, kończąca się uzyskaniem kwalifikacji podyplomowych.

19. Studia doktoranckie (studia trzeciego stopnia), prowadzone przez uprawnioną jednostkę organizacyjną uczelni, instytut naukowy PAN, instytut badawczy lub międzynarodowy instytut naukowy działający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej utworzony na podstawie odrębnych przepisów, na które są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje drugiego stopnia, kończące się uzyskaniem kwalifikacji trzeciego stopnia.

13. Youth social therapy centres are facilities intended for socially maladjusted youth having behavioural disorders and susceptible to addiction to a degree affecting performance of life tasks without receiving special assistance.

14. Rehabilitation and education centres are facilities enabling children and youth with a profound intellectual retardation to fulfil their schooling obligation through participating in rehabilitation and education classes.

15. The aim of **extracurricular education** is offering young people favourable conditions to develop interests and aptitudes, as well as rest and recreation in their leisure time.

Extracurricular education establishments include: youth centres, cultural establishments for youth, extracurricular interest groups, interschool sport centres and other public and non-public establishments.

16. Boarding school is a care and educational facility designated for youth attending general and vocational schools located outside their place of permanent residence. A **dormitory** is an interschool facility serving as a boarding school.

17. Data regarding **teachers**, excluding academic teachers, concern teachers (including teachers of religion) employed to implement obligatory teaching programmes, i.e. excluding community centre educators and librarians conducting exclusively extracurricular activities, etc.

Data regarding **academic teachers** are presented by actual seat of higher education institutions and their branch units and concern the positions of: professor, associate professor, assistant professor and assistant lecturer as well as other didactic positions: senior lecturer, lecturer, foreign language instructor, instructor, qualified librarian and qualified scientific documentation and information staff.

Data regarding teachers concern full-time and part-time paid employees converted into full time equivalent units.

18. Non-degree postgraduate programmes – a level of education open to holders of first cycle degree and provided by a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, research institute or the Centre for Postgraduate Medical Studies, leading to the award of postgraduate qualifications.

19. Doctoral studies (third-cycle programmes), open to holders of the second cycle qualification and lead upon successful completion to the award of a third cycle qualification conferred by an authorised academic unit of a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, a research institute or an international scientific institute established under separate legislation and active on the territory of the Republic of Poland.

20. Placówki wychowania przedszkolnego, tj. przedszkola (łącznie ze specjalnymi), oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne: od roku szkolnego 2004/05 dzieci 6-letnie są objęte obowiązkiem odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego w placówkach wychowania przedszkolnego z wyjątkiem lat szkolnych 2011/12–2015/16, w których dotyczyło to dzieci 5-letnich.

21. Dane dotyczące:

- 1) wychowania przedszkolnego, szkół (poza szkołami wyższymi) oraz specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków psychoterapii, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, wychowania pozaszkolnego oraz internatów i burs podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego;
- 2) uczelni – prezentuje się według stanu w dniu 31 grudnia (do roku akademickiego 2017/18 – w dniu 30 listopada); studenci są wykazywani tyle razy na ile kierunkach studiują; dane o absolwentach dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych; dane o absolwentach dotyczą osób, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r. (do roku akademickiego 2017/18 absolwenci wykazywani byli z danego roku akademickiego).

22. Współczynnik skolaryzacji:

- 1) **brutto** jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 grudnia) w grupie wieku określonej jako odpowiadającej temu poziomowi nauczania;
- 2) **netto** jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 grudnia) w grupie wieku określonej jako odpowiadającej temu poziomowi nauczania.

23. Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o uczelniach, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Od roku akademickiego 2017/18 dane o uczelniach, z wyjątkiem danych o części uczelni teologicznych opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

24. Dane (poza uczelniami i szkołami dla dorosłych) prezentuje się, jeśli nie zaznaczono inaczej, łącznie ze szkołami specjalnymi.

20. Pre-primary education establishments, i.e. nursery schools (including special nursery schools), pre-primary sections of primary schools, pre-primary education groups and pre-primary points: since the 2004/05 school year 6-year old children have been covered by compulsory 1 year introductory pre-primary education establishments, with the exception of the 2011/12–2015/16 school years when it concerned children aged 5.

21. Data regarding:

- 1) pre-primary education, schools (excluding higher education institutions) as well as special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation and education centres, extracurricular education as well as boarding schools and dormitories are provided as of the beginning of the school year; data concerning graduates – as of the end of the school year;
- 2) higher education institutions – are presented as of 31st December (until the 2017/18 academic year – as of 30th November); students are listed as many times as many courses they are enrolled in; data regarding graduates concern the number of issued university diplomas; data regarding graduates concern persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018 (until the 2017/18 academic year, graduates were shown as of a given academic year).

22. Enrolment rate:

- 1) **gross** – is the ratio of the number of pupils or students (as of the beginning of the school year) at a given level of education (regardless of age) to the population (as of 31st December) in the age group defined as corresponding to this level of education;
- 2) **net** – is the ratio of the number of pupils or students (as of the beginning of the school year) at a given level of education (in a given age group) to the population (as of 31st December) in the age group defined as corresponding to this level of education.

23. The presented information, excluding the data on higher education institutions, has been compiled on the basis of the Educational Information System administered by the Ministry of National Education.

Since the 2017/18 academic year, data on higher education institutions, excluding the data on a part of schools of theology, have been compiled on the basis of the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on administered by the Ministry of Science and Higher Education.

24. Data (excluding higher education institutions and schools for adults) are presented together with special schools, if not otherwise stated.

TABLE 1 (128). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA**
EDUCATION BY LEVEL

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
SZKOŁY SCHOOLS					
Szkoły:					Schools:
podstawowe	449	416	435	434	primary
gimnazja	222	232	79	71	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	10	11	15	14	special job-training
branżowe I stopnia ^a	50	46	41	42	stage I sectoral vocational ^a
licea ogólnokształcące ^b	93	77	71	66	general secondary ^b
technika ^c	72	61	58	58	technical secondary ^c
artystyczne ogólnokształcące ^d	4	4	5	5	general art ^d
policealne	110	76	67	61	post-secondary
dla dorosłych	128	46	48	40	for adults
podstawowe	x	x	2	1	primary
gimnazja	4	1	4	–	lower secondary
licea ogólnokształcące ^b	92	44	42	39	general secondary ^b
technika ^c	32	1	x	x	technical secondary ^c
Uczelnie	17 ^e	16	16	16	Higher education institutions
NAUCZYCIELE^f TEACHERS^f					
Szkoły:					Schools:
podstawowe ^g	5620	5732	6710	7729	primary ^g
gimnazja ^g	3514	3048	2011	1002	lower secondary ^g
branżowe I stopnia ^{ah}	411	392	384	403	stage I sectoral vocational ^{ah}
licea ogólnokształcące ^{bg}	1814	1444	1378	1300	general secondary ^{bg}
technika ^{cgik}	1766	1558	1522	1512	technical secondary ^{cgik}
policealne	403	298	255	167	post-secondary
Uczelnie ^l	3078 ^e	2773	2683	2607	Higher education institutions ^l

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b, c W roku szkolnym 2010/11 łącznie ze szkołami: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, c – technikami uzupełniającymi. d Dające uprawnienia zawodowe; ponadto 6 szkół artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne. e Bez uczelni resortu obrony narodowej. f Patrz uwagi ogólne, ust. 17 na str. 191. g–k łącznie ze szkołami: g – dla dorosłych, h – specjalnymi przysposabiającymi do pracy, i – uzupełniającymi technikami dla dorosłych (do roku szkolnego 2015/16), k – ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe. l Nauczyciele akademicki.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b, c In the 2010/11 school year including: b – supplementary general secondary schools and specialised secondary schools, c – supplementary technical secondary schools. d Leading to professional certification; there were also 6 art schools providing only art education. e Excluding higher schools of the Ministry of National Defence. f See general notes, item 17 on page 191. g–k Including: g – schools for adults, h – special job-training schools, i – supplementary technical secondary schools for adults (until 2015/16 school year), k – general secondary art schools leading to professional certification. l Academic teachers.

TABL. 1 (128). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (cd.)**
EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
		UCZNIOWIE I STUDENCI		PUPILS AND STUDENTS	
Wychowanie przedszkolne ^a	9271	11434	10399	10806	Pre-primary education ^a
Szkoły:					Schools:
podstawowe	67355	72526	77148	87761	primary
gimnazja	41056	33205	21287	10407	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	323	306	326	320	special job-training
branżowe I stopnia ^b	5238	3956	3370	3212	stage I sectoral vocational ^b
licea ogólnokształcące ^c	24141	17980	16331	15962	general secondary ^c
technika ^d	20301	16296	15658	15675	technical secondary ^d
artystyczne ogólnokształcące ^e	430	444	481	448	general art ^e
policjalne	13460	9543	8203	7172	post-secondary
dla dorosłych	7656	4193	3769	3191	for adults
podstawowe	x	x	9	12	primary
gimnazja	98	28	81	16	lower secondary
licea ogólnokształcące ^c	6454	4149	3679	3163	general secondary ^c
technika ^d	1104	16	x	x	technical secondary ^d
Uczelnie	53963 ^f	36249	31926	30243	Higher education institutions

a Dotyczy dzieci w wieku 6 lat, w roku szkolnym 2015/16 w wieku 5 lat, objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, ujętych również w tabl. 32 na str. 217. b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c, d W roku szkolnym 2010/11 łącznie ze szkołami: c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, d – technikami uzupełniającymi. e Dające uprawnienia zawodowe; ponadto w szkołach artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne w roku szkolnym: 2010/11 – 267 uczniów, 2015/16 – 300, 2017/18 – 325, 2018/19 – 361. f Bez uczelni resortu obrony narodowej.

a Concerns children aged 6, in the 2015/16 school year aged 5, attending pre-primary education establishments, shown also in table 32 on page 217. b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since 2017/18 school year including basic vocational school sections. c, d In the 2010/11 school year including: c – supplementary general secondary schools and specialised secondary schools, d – supplementary technical secondary schools. e Leading to professional certification; also in art schools providing only art education in the school year: 2010/11 – 267 students, 2015/16 – 300, 2017/18 – 325, 2018/19 – 361. f Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

TABL. 1 (128). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (dok.)**
EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
	ABSOLWENCI		GRADUATES		
Szkoły:					Schools:
podstawowe	11873	10250	x	.	primary
gimnazja	13666	11004	10663	.	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	64	96	71	.	special job-training
zasadnicze zawodowe	1809	1352	993	.	basic vocational
licea ogólnokształcące ^a	7896	6002	5461	.	general secondary ^a
technika ^b	4738	3797	3509	.	technical secondary ^b
artystyczne ogólnokształcące ^c	88	83	95	.	general art ^c
policealne	3280	3016	2329	.	post-secondary
dla dorosłych	2134	1212	1222	.	for adults
gimnazja	43	13	25	.	lower secondary
zasadnicze zawodowe	–	x	x	.	basic vocational
licea ogólnokształcące ^a	1876	1199	1197	.	general secondary ^a
technika ^b	215	–	–	.	technical secondary ^b
Uczelnie	15690 ^d	9555	9034 ^e	.	Higher education institutions

a, b W roku szkolnym 2010/11 łącznie ze szkołami: a – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, b – technikami uzupełniającymi. c Dające uprawnienia zawodowe; ponadto w szkołach artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne w roku szkolnym: 2010/11 – 36 absolwentów, 2015/16 – 42, 2017/18 – 39. d Bez uczelni resortu obrony narodowej. e Osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.

Ź r ó d ł o: dane – z wyjątkiem uczelni – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a, b In the 2010/11 school year including: a – supplementary general secondary schools and specialised secondary schools, b – supplementary technical secondary schools. c Leading to professional certification; also in art schools providing only art education in the school year: 2010/11 – 36 graduates, 2015/16 – 42, 2017/18 – 39. d Excluding higher schools of the Ministry of National Defence. e Persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018.

S o u r c e: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABL. 2 (129). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Szkoły podstawowe	449	416	435	434	67355	72526	77148	87761	11873	10250	x
Primary schools											
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	–	1	1	1	–	2	3	5	1	2	x
Central (government) administration units											
Jednostki samorządu terytorialnego	405	345	351	349	65253	68168	71707	81889	11539	9769	x
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	35	48	48	47	1416	1974	2190	2512	237	298	x
Social organisations and associations											
Organizacje wyznaniowe	4	3	6	6	340	527	596	742	55	68	x
Religious organisations											
Pozostałe	5	19	29	31	346	1855	2652	2613	41	113	x
Others											
Gimnazja	222	232	79	71	41056	33205	21287	10407	13666	11004	10663
Lower secondary schools											
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	1	1	1	1	14	10	7	6	11	6	4
Central (government) administration units											
Jednostki samorządu terytorialnego	197	198	59	54	39432	31132	19809	9619	13136	10365	9952
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	15	17	8	8	999	926	622	360	318	271	279
Social organisations and associations											
Organizacje wyznaniowe	3	5	2	2	377	558	382	186	134	203	195
Religious organisations											
Pozostałe	6	11	9	6	234	579	467	236	67	159	233
Others											
Branżowe szkoły I stopnia^a Stage I sectoral vocational schools^a	60	57	56	56	5561	4262	3696	3532	1873	1448	1064
Stage I sectoral vocational schools ^a											
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	5	4	2	2	223	150	92	108	68	38	36
Central (government) administration units											
Jednostki samorządu terytorialnego	47	44	40	41	4488	3520	3015	2873	1523	1210	878
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	8	7	11	10	850	549	529	486	282	188	144
Social organisations and associations											
Organizacje wyznaniowe	–	1	2	2	–	4	31	39	–	–	–
Religious organisations											
Pozostałe	–	1	1	1	–	39	29	26	–	12	6
Others											

^a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe; łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych.

^a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools; including special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections.

TABL. 2 (129). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (cd.)**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Licea ogólnokształcące^a General secondary schools^a	76	77	71	66	23015	17980	16331	15962	7435	6002	5461
Jednostki samorządu terytorialnego	67	59	53	50	22359	16346	14689	14356	7206	5660	4914
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	5	8	5	4	347	487	284	288	116	146	123
Social organisations and associations											
Organizacje wyznaniowe	2	2	2	1	258	265	192	177	88	88	83
Religious organisations											
Pozostałe	2	8	11	11	51	882	1166	1141	25	108	341
Others											
Licea profilowane Specialised secondary schools	17	x	x	x	1126	x	x	x	461	x	x
Jednostki samorządu terytorialnego	16	x	x	x	1083	x	x	x	441	x	x
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	1	x	x	x	43	x	x	x	20	x	x
Social organisations and associations											
Organizacje wyznaniowe	–	x	x	x	–	x	x	x	–	x	x
Religious organisations											
Technika^p Technical secondary schools^p	76	65	63	63	20731	16740	16139	16123	4826	3880	3604
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	10	9	9	9	2079	1604	1510	1493	552	383	349
Central (government) administration units											
Jednostki samorządu terytorialnego	57	49	47	47	18089	14757	14237	14197	4227	3403	3191
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	6	3	2	2	307	113	122	117	39	20	29
Social organisations and associations											
Organizacje wyznaniowe	1	1	2	2	72	75	66	68	–	20	13
Religious organisations											
Pozostałe	2	3	3	3	184	191	204	248	8	54	22
Others											
Szkoły policealne Post-secondary schools	110	76	67	61	13460	9543	8203	7172	3280	3016	2329
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	3	1	–	–	204	20	–	–	70	15	–
Central (government) administration units											
Jednostki samorządu terytorialnego	30	15	12	10	3362	1772	1276	1058	1067	677	461
Local government units											

a, b Łącznie ze szkołami: a – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), b – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) i artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a, b Including: a – supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), b – supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art school leading to professional certification.

TABL. 2 (129). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (dok.)**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Szkoły policealne (dok.) Post-secondary schools (cont.)											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	11	12	12	11	634	810	863	712	305	451	430
Social organisations and associations											
Organizacje wyznaniowe	2	1	–	–	14	10	–	–	2	1	–
Religious organisations											
Pozostałe	64	47	43	40	9246	6931	6064	5402	1836	1872	1438
Others											
Uczelnie	17^a	16	16	16	53963^a	36249	31926	30243	15690^a	9555	9034^b
Higher education institutions											
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	5	5	5	5	37946	30921	27378	25397	9928	7863	7897
Central (government) administration units											
Pozostałe	12	11	11	11	16017	5328	4548	4846	5762	1692	1137
Others											
Szkoły dla dorosłych	128	46	48	40	7656	4193	3769	3191	2134	1212	1222
Schools for adults											
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	5	1	–	–	158	16	–	–	15	–	–
Central (government) administration units											
Jednostki samorządu terytorialnego	42	13	14	13	2663	837	674	549	744	262	225
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	32	12	12	10	993	619	714	626	302	186	241
Social organisations and associations											
Pozostałe	49	20	22	17	3842	2721	2381	2016	1073	764	756
Others											

a Bez uczelni resortu obrony narodowej. b Osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.

Ź r ó d ł o: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Excluding higher schools of the Ministry of National Defence. b Persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018.

S o u r c e: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABL. 3 (130). **UCZNIOWIE WEDŁUG GRUP WIEKU**
PUPILS AND STUDENTS BY AGE GROUPS

GRUPY WIEKU AGE GROUPS	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19
	w % ludności danej grupy wieku in % of population of given age group			
7–14 ^a lat	93,1	89,0	92,9	93,4
15 ^b	94,2	92,3	91,6	91,7
16–18	92,8	91,1	91,4	91,2
19–21 lat	28,6	24,0	23,4	22,5

a W roku szkolnym 2010/11 grupa wieku 7–12 lat, w roku szkolnym 2015/16 – grupa wieku 6–12 lat, w roku szkolnym 2017/18 – grupa w wieku 7–13 lat. b W latach szkolnych 2010/11 i 2015/16 – grupa wieku 13–15 lat, w roku szkolnym 2017/18 – grupa wieku 14–15 lat.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year – age group 7–12, in the 2015/16 school year – age group 6–12, in the 2017/18 school year – age group 7–13. b In the 2010/11–2015/16 school years – age group 13–15, in the 2017/18 school year – age group 14–15.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 4 (131). **WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI**
ENROLMENT RATE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Grupy wieku Age groups	2010/11			2015/16			2017/18			2018/19		
		ogółem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males
		w %						in %					
BRUTTO GROSS													
Szkoły: Schools:													
podstawowe ^a primary ^a	7–14	94,9	95,0	94,7	89,2	88,9	89,4	93,6	93,9	93,3	93,7	94,1	93,4
gimnazja ^b lower secondary ^b	15	96,8	98,2	95,3	95,3	96,0	94,6	96,4	96,6	96,2	95,9	96,1	95,7
branżowe I stopnia ^{cd} stage I sectoral vocational ^{cd}	16–18	11,2	16,0	6,0	11,1	15,6	6,3	10,4	14,5	6,0	10,2	14,2	6,0
licea ogólnokształ- cające ^e general secondary ^e	16–18	61,4	48,9	74,6	57,7	46,2	69,8	56,2	44,7	68,1	55,0	43,1	67,4
technika ^f technical secondary ^f	16–18	43,8	55,3	31,7	43,7	54,0	32,8	45,3	56,0	34,2	46,3	57,2	34,9
policealne post-secondary	19–21	24,8	16,9	33,2	21,6	13,1	30,5	20,4	12,5	28,8	18,8	11,9	26,1
NETTO NET													
Wychowanie przedszkolne ^g Pre-primary education ^g	6	85,2	86,2	84,2	95,1	95,3	94,9	92,5	92,6	92,3	97,0	97,4	96,6
Szkoły: Schools:													
podstawowe ^a primary ^a	7–14	92,7	92,6	92,7	88,5	88,0	89,0	92,0	92,1	91,9	92,6	92,6	92,5
gimnazja ^b lower secondary ^b	15	92,2	92,0	92,4	90,3	89,8	90,9	88,0	87,3	88,8	82,3	81,6	83,1
branżowe I stopnia ^{cd} stage I sectoral vocational ^{cd}	16–18	9,4	13,6	5,0	8,7	12,3	4,8	8,2	11,6	4,7	8,0	11,3	4,5
licea ogólnokształ- cające ^e general secondary ^e	16–18	48,9	35,3	63,1	47,0	33,8	60,9	45,9	33,0	59,4	45,6	32,9	59,0
technika ^f technical secondary ^f	16–18	30,8	38,3	22,8	32,1	39,9	23,9	33,9	41,8	25,8	34,4	42,6	25,9
policealne post-secondary	19–21	9,8	6,3	13,4	7,2	4,1	10,5	6,8	3,6	10,2	6,1	3,7	8,7

a W roku szkolnym 2010/11 – grupa wieku 7–12 lat, w roku szkolnym 2015/16 – grupa wieku 6–12 lat, w roku szkolnym 2017/18 – grupa wieku 7–13 lat. b W latach szkolnych 2010/11 i 2015/16 – grupa wieku 13–15 lat, w roku szkolnym 2017/18 – grupa wieku 7–14 lat. c Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. d–f łącznie ze szkołami: d – specjalnymi przysposabiającymi do pracy, e – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi (w roku szkolnym 2010/11), f – technikami uzupełniającymi (w roku szkolnym 2010/11) i artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawniające zawodowe. g Dotyczy dzieci objętych obowiązkową edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, z wyjątkiem roku szkolnego 2015/16 – dotyczy dzieci w wieku 5 lat.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year – age group 7–12, in the 2015/16 school year – age group 6–12, in the 2017/18 school year – age group 7–13. b In the 2010/11 and 2015/16 school years – age group 13–15, in the 2017/18 school year – age group 7–14. c Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. d–f Including: d – special job-training schools, e – supplementary general and specialised secondary schools (in the 2010/11 school year), f – supplementary technical secondary schools (in the 2010/11 school year) and general art schools leading to professional certification. g Concerns children attending obligatory pre-primary education establishments, excluding the 2015/16 school year – concerns children aged 5.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

Uwaga do tablic 5 i 6

W podziale według języków obcych jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

Note to tables 5 and 6

In distribution by foreign languages, one person may be indicated more than once.

TABL. 5 (132). UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEÁLNYCH

PUPILS AND STUDENTS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS

LATA YEARS JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach			In % of total pupils and students at schools						
		podstawowych		primary	gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia ^a stage I sectoral vocational ^a	liceach ogólnokształcących ^b general secondary ^b	liceach profilowanych specialised secondary	technikach ^c technical secondary ^c	policealnych ^d post-secondary ^d	
		razem total	miasta urban areas								wieś rural areas
NAUCZANIE OBOWIĄZKOWE COMPULSORY EDUCATION											
Angielski	2010/11	155669	95,3	96,3	93,7	96,9	75,7	98,8	96,6	96,5	30,9
English	2015/16	147732	99,1	99,1	99,2	98,6	83,1	99,9	x	99,2	52,2
	2017/18	137883	98,6	98,6	98,7	98,1	92,5	99,9	x	99,7	65,4
	2018/19	136737	98,7	98,7	99,0	98,2	94,6	99,9	x	99,7	66,9
Francuski	2010/11	4778	0,2	0,4	–	3,7	–	11,4	–	2,3	–
French	2015/16	3972	0,1	0,1	–	4,6	–	11,6	x	1,9	–
	2017/18	3177	0,3	0,5	–	4,3	–	10,6	x	1,8	–
	2018/19	3013	0,6	0,8	0,0	3,6	–	11,3	x	2,1	–
Niemiecki	2010/11	41523	2,2	3,0	0,9	35,8	6,0	50,9	45,7	61,3	0,6
German	2015/16	34581	0,8	0,9	0,7	45,2	0,5	46,7	x	61,6	2,6
	2017/18	32380	7,2	7,4	6,6	46,9	0,8	44,8	x	58,1	1,9
	2018/19	34009	13,0	13,7	11,4	46,9	2,6	47,5	x	61,6	1,5
Rosyjski	2010/11	21961	1,9	0,8	3,9	19,7	7,9	24,0	56,8	28,6	0,7
Russian	2015/16	20877	1,0	0,8	1,3	30,5	7,4	26,4	x	28,5	2,3
	2017/18	19197	5,5	5,0	6,7	28,7	5,3	24,9	x	27,5	1,6
	2018/19	20967	9,9	9,5	10,9	30,8	4,2	26,8	x	28,2	1,3
Inne	2010/11	2227	0,6	0,1	1,4	0,1	–	7,1	–	0,5	0,4
Others	2015/16	2304	0,1	0,2	–	1,3	–	9,4	x	0,5	–
	2017/18	1981	0,3	0,4	–	1,7	–	7,7	x	0,8	–
	2018/19	2321	0,5	0,7	–	2,1	–	9,1	x	1,3	–
NAUCZANIE DODATKOWE^e ADDITIONAL EDUCATION^e											
Angielski	2010/11	3393	3,0	2,4	4,2	1,1	–	1,0	–	1,1	3,3
English	2015/16	282	0,1	0,0	0,3	0,2	0,1	0,0	x	–	1,1
	2017/18	160	0,1	0,0	0,5	0,1	–	–	x	–	0,3
	2018/19	374	0,2	0,2	0,3	0,1	–	0,4	x	–	1,5

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b, c Łącznie z: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), c – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) oraz szkołami artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. d Dane nie obejmują kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych. e Prowadzone w ramach godzin będących do dyspozycji dyrektora szkoły.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b, c Including: b – supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), c – supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification. d Data do not include teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work. e Conducted during the hours which are at the disposal of a headperson.

TABL. 5 (132). UCZĄCY SIĘ JEZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH (dok.)

PUPILS AND STUDENTS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS (cont.)

LATA YEARS JEZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach			In % of total pupils and students at schools						
		podstawowych primary			gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia ^a stage I sectoral vocational ^a	liceach ogólnokształcących ^b general secondary ^b	liceach profilowanych specialised secondary	technikach ^c technical secondary ^c	policealnych ^d post-secondary ^d	
		razem total	miasta urban areas	wieś rural areas							
NAUCZANIE DODATKOWE ^e (dok.) ADDITIONAL EDUCATION ^e (cont.)											
Francuski	2010/11	1333	0,7	0,9	0,4	1,1	–	1,7	–	0,2	–
French	2015/16	691	0,2	0,2	0,1	0,6	–	1,4	x	0,7	–
	2017/18	873	0,2	0,2	0,0	1,0	–	2,5	x	0,7	–
	2018/19	469	0,1	0,2	0,1	1,4	–	1,0	x	0,2	–
Niemiecki	2010/11	10717	4,3	3,5	5,6	15,0	–	5,1	–	2,3	0,1
German	2015/16	7034	3,0	2,0	5,2	10,3	–	5,0	x	3,1	–
	2017/18	7042	4,5	4,4	4,6	7,8	–	7,3	x	4,6	–
	2018/19	5071	3,9	3,6	4,7	4,9	–	4,9	x	1,9	0,1
Inne	2010/11	9656	6,2	4,2	9,7	9,5	–	6,2	–	0,9	–
Others	2015/16	6011	4,7	3,7	6,9	4,7	–	3,2	x	2,4	0,4
	2017/18	7101	5,9	5,1	7,7	6,2	–	4,5	x	3,1	–
	2018/19	6723	5,9	5,1	7,9	6,3	1,4	3,3	x	1,9	0,2

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b, c łącznie z: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), c – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) oraz szkołami artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. d Dane nie obejmują kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych. e Prowadzone w ramach godzin będących do dyspozycji dyrektora szkoły.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b, c Including: b – supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), c – supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification. d Data do not include teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work. e Conducted during the hours which are at the disposal of a headperson.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 6 (133). UCZĄCY SIĘ JEZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DOROSŁYCH^a
STUDENTS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR ADULTS^a

LATA YEARS JEZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach		In % of total students at school		
		podstawowych primary	gimnazjach lower secondary	liceach ogólnokształcących ^b general secondary ^b	technikach ^c technical secondary ^c	
Angielski	2010/11	6116	x	100,0	88,5	61,2
English	2015/16	3804	x	100,0	91,0	–
	2017/18	3507	100,0	60,5	93,8	x
	2018/19	2854	100,0	–	89,9	x
Niemiecki	2010/11	155	x	–	0,6	10,7
German	2015/16	15	x	–	–	93,8
	2017/18	–	–	–	–	x
	2018/19	–	–	–	–	x

a Dane dotyczą nauczania obowiązkowego. b, c łącznie ze szkołami: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), c – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2015/16).

a Data concern obligatory education. b, c Including: b – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), c – supplementary technical secondary schools (until the 2015/16 school year).

TABL. 6 (133). **UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DOROSŁYCH^a (dok.)**
STUDENTS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR ADULTS^a (cont.)

LATA YEARS JĘZYKI OBCIE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total students at school		
		gimnazjach lower secondary	liceach ogólno- kształcących ^b general secondary ^b	technikach ^c technical secondary ^c
Rosyjski 2010/11	1342	–	16,4	25,5
Russian 2015/16	281	–	6,8	–
..... 2017/18	145	–	3,9	x
2018/19	138	–	4,4	x

a Dane dotyczą nauczania obowiązkowego. b, c Łącznie ze szkołami: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), c – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2015/16).

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Data concern obligatory education. b, c Including: b – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), c – supplementary technical secondary schools (until the 2015/16 school year).

SOURCE: data of the Ministry of National Education.

TABL. 7 (134). **KSZTAŁCENIE OSÓB ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI^a**
EDUCATION OF PEOPLE WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2015/16	2017/18	SPECIFICATION
	uczniowie pupils and students				absolwenci graduates			
Szkoły podstawowe	1940	1934	2574	3193	394	350	x	Primary schools
w tym specjalne	490	536	709	878	90	69	x	of which special
Gimnazja	1546	1311	983	524	469	474	461	Lower secondary schools
w tym specjalne	606	532	330	184	192	204	142	of which special
Szkoły specjalne przysposabiające do pracy	323	306	326	320	64	96	71	Special job-training schools
Branżowe szkoły I stopnia ^b	318	311	306	308	102	73 ^c	65 ^d	Stage I sectoral vocational schools ^b
w tym specjalne	271	223	222	215	91	65	54	of which special
Licea ogólnokształcące ^d	97	122	139	141	30	36	40	General secondary schools ^d
w tym specjalne	16	11	13	6	–	–	–	of which special
Licea profilowane	38	x	x	x	9	x	x	Specialised secondary schools
Technika ^e	74	152	171	168	2	9 ^c	23 ^c	Technical secondary schools ^e
w tym specjalne	–	12	17	16	–	–	–	of which special
Szkoły policealne	–	1	2	2	–	–	–	Post-secondary schools

a Patrz uwagi ogólne, ust. 10 na str. 190. b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c W przypadku szkół ogólnodostępnych dane dotyczą absolwentów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie. d, e Łącznie z: d – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), e – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) oraz szkołami artystycznym ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a See general notes, item 10 on page 190. b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. c Data for mainstream schools concern graduates with statement of special education needs who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new care curriculum for vocational education). d, e Including: d – supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), e – supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification.

SOURCE: data of the Ministry of National Education.

TABL. 8 (135). **SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII ORAZ OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE**
SPECIAL EDUCATION CARE CENTRES, YOUTH EDUCATION CENTRES, YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES AND REHABILITATION AND EDUCATION CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE SPECIAL EDUCATIONAL CENTRES					
Ośrodki	5	5	5	5	Centres
Miejsca	404	377	353	257	Places
Wychowankowie	269	242	206	207	Residents
w tym niepełnosprawni intelektualnie ^a	249	205	160	162	of which with intellectual disability ^a
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE YOUTH EDUCATION CENTRES					
Ośrodki	3	4	5	5	Centres
Miejsca	256	264	259	260	Places
Wychowankowie	171	164	193	197	Residents
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES					
Ośrodki	1	2	2	2	Centres
Miejsca	16	61	85	84	Places
Wychowankowie	16	39	51	54	Residents
OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE REHABILITATION AND EDUCATION CENTRES					
Ośrodki	4	5	7	7	Centres
Miejsca	96	117	170	177	Places
Wychowankowie	52	74	111	120	Residents
w tym:					of which:
niepełnosprawni intelektualnie w stopniu głębokim ^a	20	31	61	58	with a profound intellectual disability ^a
z niepełnosprawnościami sprzężonymi	32	43	50	62	with multiple disability

^a Do 2015 r. wykazywani jako wychowankowie z upośledzeniem umysłowym.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Until 2015, indicated as residents with mental impairment.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 9 (136). **WYCHOWANIE POZASZKOLNE**
EXTRACURRICULAR EDUCATION

RODZAJE PLACÓWEK KIND OF INSTITUTIONS	Placówki Institutions	Uczestnicy stałych i okresowych form zajęć ^a Participants in permanent and temporary forms of activities ^a								
		ogółem total	informacyjnych informatical	technicznych technical	przedmiotowych subjects	artystycznych art	sportowych sports	turystyczno-krajoznawczych tourism	innych others	
O G Ó Ł E M	2010	8	10198	198	758	192	4012	4426	214	398
T O T A L	2015	22	8293	68	156	1166	1795	4076	708	324
	2017	21	11194	55	191	1743	958	4115	804	3328
	2018	19	18123	5061	176	6396	918	3808	662	1102
Młodzieżowe domy kultury ... Youth community centres		1	1418	61	176	188	711	112	–	170
Ogniska pracy pozaszkolnej Extracurricular interest groups		1	165	–	–	–	165	–	–	–
Międzyszkolne ośrodki sportowe		2	3686	–	–	–	–	3686	–	–
Inne placówki ^b		15	12854	5000	–	6208	42	10	662	932
Other institutions ^b										

a Biorący systematyczny udział w pracy kół w okresie od 1 października roku poprzedzającego rok badany do 30 września roku badanego. b Placówki specjalistyczne oraz placówki niepubliczne.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Systematic participation in extracurricular activities from 1st October of the year preceding the surveyed year to 30th September of the surveyed year. b Specialised institutions and non-public facilities.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 10 (137). **INTERNATY I BURSZY SZKÓŁ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
BOARDING SCHOOLS AND DORMITORIES FOR CHILDREN AND YOUTH
(excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2018/19		2010/11	2015/16	2017/18	2018/19		SPECIFICATION
	placówki establishments	miejsca beds	korzystający boarders					
			ogółem	total	na 100 miejsc per 100 beds			
O G Ó Ł E M	37	4113	3454	3321	3129	3306	80,4	T O T A L
Internaty	27	2567	2058	1980	1792	1933	75,3	Boarding schools
branżowe szkoły I stopnia ^a i technika ^b	17	1720	1341	1184	1112	1218	70,8	stage I sectoral vocational schools ^a and technical secondary schools ^b
licea ogólnokształcące	10	847	653	796	680	715	84,4	general secondary
licea profilowane	x	x	64	x	x	x	x	specialised secondary
Bursy	10	1546	1396	1341	1337	1373	88,8	Dormitories

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Łącznie ze szkołami artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe, policealnymi oraz kolegiami pracowników służb społecznych.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b Including general art schools leading to professional certification, post-secondary schools and colleges of social work.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 11 (138). **DOMY I STOŁÓWKI STUDENCKIE**
STUDENT DORMITORIES AND CANTEENS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11 ^a	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
DOMY STUDENCKIE STUDENT DORMITORIES					
Domy	11	10	10	11	Dormitories
Miejsca	3559	3286	3204	2896	Beds
Korzystający:					Boarding:
studenci	2508	1931	2012	1882	students
w % ogółu studentów	4,6	5,3	6,3	6,2	in % of total students
doktoranci	8	7	8	18	doctoral students
w % ogółu doktorantów	1,6	1,0	1,0	2,2	in % of total doctoral students
STOŁÓWKI STUDENCKIE STUDENT CANTEENS					
Stołówki	4	–	5	–	Canteens
Miejsca	221	–	105	–	Places

a Bez uczelni resortu obrony narodowej.

a Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

TABL. 12 (139). **STUDENCI UCZELNI OTRZYMUJĄCY STYPENDIA^a**
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS RECEIVING SCHOLARSHIPS AND GRANTS^a

UCZELNIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19				HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS
				ogółem ^b total ^b	w tym otrzymujący stypendia of which scholarship recipients		otrzymujący stypendia w % ogółu studentów danego typu uczelni scholarship recipients in % of total students of a given type of higher education institutions	
					socjalne social	rektora dla najlepszych studentów scholarship for outstanding students awarded by the rector		
OGÓŁEM	17669	10801	9104	7924	4905	1837	26,2	TOTAL
w tym:								of which:
Uniwersytety	5075	3496	2857	2329	1297	673	25,0	Universities
Uczelnie techniczne	4355	3175	2552	2044	1410	392	26,8	Higher schools of technology
Uczelnie rolnicze	883	313	314	304	178	57	29,2	Higher schools of agriculture
Uczelnie ekono- miczne	1953	443	352	339	176	92	20,7	Higher schools of economics
Uczelnie pedago- giczne	395	154	69	73	26	38	12,6	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne	1488	1302	1323	1359	815	335	25,9	Medical universities

a Łącznie z cudzoziemcami; bez stypendiów przyznawanych przez ministrów oraz stypendiów finansowanych z funduszy unijnych. b W podziale według rodzajów stypendiów jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

a Including foreigners; excluding scholarships granted by ministers and scholarships financed from European funds. b In distribution by type of scholarships, one person may be indicated more than once.

TABL. 13 (140). **SZKOŁY PODSTAWOWE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 PRIMARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2017/18			2018/19		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Szkoły	432	117	315	396	130	266	408	154	254	407	156	251
Schools												
w tym: of which:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	-	-	-	1	1	-	1	1	-	2	2	-
sports and athletic												
filialne	15	-	15	10	-	10	7	-	7	6	-	6
branch												
Oddziały	3714	1915	1799	3908	2277	1631	4316	2580	1736	4945	2949	1996
Sections												
Uczniowie	66865	42390	24475	71990	49163	22827	76439	53219	23220	86883	60602	26281
Pupils												
w tym kobiety ...	32725	20752	11973	35331	24274	11057	37205	26046	11159	42278	29625	12653
of which females												
w tym I klasa ...	10560	6739	3821	15648	11054	4594	10517	7532	2985	10652	7506	3146
of which grade 1												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	-	-	-	446	446	-	477	477	-	2034	2034	-
sports and athletic												
filialne	256	-	256	182	-	182	123	-	123	79	-	79
branch												
Absolwenci	11783	7574	4209	10181	6633	3548	x	x	x	.	.	.
Graduates												
w tym kobiety ..	5754	3705	2049	5019	3296	1723	x	x	x	.	.	.
of which females												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	-	-	-	67	67	-	x	x	x	.	.	.
sports and athletic												
filialne	11	-	11	18	-	18	x	x	x	.	.	.
branch												
Liczba uczniów na: Number of pupils per:												
1 szkołę	155	362	78	182	378	86	187	346	91	213	388	105
school												
1 oddział	18	22	14	18	22	14	18	21	13	18	21	13
section												

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 14 (141). **GIMNAZJA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 LOWER SECONDARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2017/18			2018/19		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Gimnazja	204	113	91	212	122	90	70	45	25	62	40	22
Lower secondary												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	6	6	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-
sports and athletic z oddziałami przyspo- sabiającymi do pracy ^a	6	6	-	7	7	-	4	4	-	5	5	-
with job-training sections ^a												
Oddziały	1777	1183	594	1469	1003	466	972	672	300	482	332	150
Sections												
Uczniowie	40450	27947	12503	32673	23321	9352	20957	14990	5967	10223	7253	2970
Students												
w tym kobiety ...	19474	13429	6045	15934	11358	4576	10271	7392	2879	5026	3596	1430
of which females												
w tym I klasa ... of which grade 1	13105	9083	4022	10890	7782	3108	-	-	-	-	-	-
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	1930	1930	-	1271	1271	-	-	-	-	-	-	-
sports and athletic z oddziałami przyspo- sabiającymi do pracy ^a	622	622	-	417	417	-	-	-	-	-	-	-
with job-training sections ^a												
Absolwenci	13474	9344	4130	10800	7638	3162	10521	7516	3005	.	.	.
Graduates												
w tym kobiety .. of which females	6606	4602	2004	5294	3759	1535	5163	3692	1471	.	.	.
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	638	638	-	351	351	-	-	-	-	.	.	.
sports and athletic z oddziałami przyspo- sabiającymi do pracy ^a	219	219	-	154	154	-	77	77	-	.	.	.
with job-training sections ^a												
Liczba uczniów na: Number of pupils per:												
1 szkołę	198	247	137	154	191	104	x	x	x	x	x	x
school												
1 oddział	23	24	21	22	23	20	22	22	20	21	22	20
section												

a Na podbudowie programowej VI klasy szkoły podstawowej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Based on the curriculum of grade 6 of primary school.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 15 (142). **BRANŻOWE SZKOŁY I STOPNIA^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19
Szkoły	43	39	34	35
Schools				
Oddziały	249	172	220	226
Sections				
Uczniowie	4967	3733	3148	2997
Students				
w tym kobiety	1206	960	835	800
of which females				
w tym I klasa	1786	1144	1099	1035
of which 1st grade				
Absolwenci ^b	1718	1287	939	.
Graduates ^b				
w tym kobiety	441	337	225	.
of which females				

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b Graduates of basic vocational schools.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 16 (143). **UCZNIOWIE BRANŻOWYCH SZKÓŁ I STOPNIA^a I ABSOLWENCI ZASADNICZYCH SZKÓŁ ZAWODOWYCH DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
 STUDENTS OF STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a AND GRADUATES OF BASIC VOCATIONAL SCHOOLS FOR YOUTH (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^b	2015/16	2017/18	2018/19	2017/18 ^c	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^b
	uczniowie students			absolwenci graduates	
O G Ó Ł E M	3733	3148	2997	525	T O T A L
Artystyczna	7	7	7	–	Arts
Biznesu i administracji	169	112	89	15	Business and administration
Inżynieryjno-techniczna	1542	1271	1241	203	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	487	430	385	62	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	492	476	458	86	Architecture and construction
Rolnicza	103	60	44	16	Agriculture
Usług dla ludności	933	792	773	143	Personal services

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). c W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). c In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 17 (144). **LICEA OGÓLNOKSZTAŁCĄCE DLA MŁODZIEŻY^a (bez szkół specjalnych)**
 GENERAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH^a (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19
Szkoły	74	75	69	64
Schools				
Oddziały	823	683	630	618
Sections				
Uczniowie	22999	17969	16318	15956
Students				
w tym kobiety	14547	11341	10326	10092
of which females				
w tym I klasa	7752	5708	5398	5345
of which grade 1				
Absolwenci	7435	6002	5461	.
Graduates				
w tym kobiety	4729	3777	3532	.
of which females				

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year, including supplementary general secondary schools.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 18 (145). **TECHNIKA DLA MŁODZIEŻY^a (bez szkół specjalnych)**
 TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH^a (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19
Szkoły	72	60	57	57
Schools				
Oddziały	866	722	687	691
Sections				
Uczniowie	20301	16284	15641	15659
Students				
w tym kobiety	7195	5777	5593	5578
of which females				
w tym I klasa	5429	4367	4265	4389
of which grade 1				
Absolwenci	4738	3797	3509	.
Graduates				
w tym kobiety	1714	1396	1243	.
of which females				

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z technikami uzupełniającym.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year, including supplementary technical secondary schools.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 19 (146). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI TECHNIKÓW DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
STUDENTS AND GRADUATES OF TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH
(excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2015/16	2017/18	2018/19	2017/18 ^b	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students			absolwenci graduates	
O G Ó Ł E M	16284	15641	15659	2287	T O T A L
Artystyczna	–	30	48	–	Arts
Spoleczna	979	1057	1077	131	Social and behavioural science
Biznesu i administracji	1033	1089	1139	164	Business and administration
Nauk o środowisku	25	–	–	–	Environment
Technologii teleinformatycznych	2359	2543	2785	274	Information and Communication Technologies (ICTs)
Inżynierijno-techniczna	3881	3626	3622	580	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	407	353	346	46	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	1424	1359	1383	219	Architecture and construction
Rolnicza	1279	1063	936	197	Agriculture
Leśna	212	192	159	36	Forestry
Weterynaryjna	344	373	375	30	Veterinary
Medyczna	18	11	6	5	Health
Usług dla ludności	4195	3837	3688	586	Personal services
Usług transportowych	128	108	95	19	Transport services

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). b In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 20 (147). **SZKOŁY ARTYSTYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY**
ART SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
------------------	---------	---------	---------	---------	---------------

SZKOŁY ARTYSTYCZNE NIEDAJĄCE UPRAWNIENI ZAWODOWYCH
ART SCHOOLS NOT LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION

Szkoły – kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	23	26	26	27	Schools – educating only in art subjects
Uczniowie	1378	1723	2251	2313	Students
w tym kobiety	889	1137	1454	1488	of which females
Absolwenci	181	224	256	.	Graduates
w tym kobiety	112	147	171	.	of which females

SZKOŁY ARTYSTYCZNE DAJĄCE UPRAWNIENIA ZAWODOWE
LEVEL ART SCHOOLS LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION

Szkoły	9	9	10	11	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	5	5	5	6	of which educating only in art subjects
Uczniowie	697	744	806	809	Students
w tym kobiety	488	506	568	586	of which females
Absolwenci	124	125	134	.	Graduates
w tym kobiety	92	83	83	.	of which females

w tym ogólnokształcące szkoły artystyczne of which general art schools

Szkoły	4	4	5	5	Schools
Uczniowie	430	444	481	448	Students
w tym kobiety	322	318	353	345	of which females
Absolwenci	88	83	95	.	Graduates
w tym kobiety	73	54	61	.	of which females

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABLE 21 (148). **SZKOŁY POLICEALNE (bez szkół specjalnych)**
POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
Szkoły	110	76	67	61	Schools
Oddziały	526	415	397	344	Sections
Uczniowie	13460	9543	8203	7172	Students
w tym kobiety	8730	6589	5634	4833	of which females
Absolwenci	3280	3016	2329	.	Graduates
w tym kobiety	2292	2140	1646	.	of which females

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABLE 22 (149). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI SZKÓŁ POLICEALNYCH (bez szkół specjalnych)**
WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA
STUDENTS AND GRADUATES OF POST-SECONDARY SCHOOLS
(excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2015/16	2017/18	2018/19	2017/18 ^b	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students			absolwenci graduates	
O G Ó Ł E M	9543	8203	7172	1399	T O T A L
Artystyczna	485	415	340	112	Arts
Społeczna	128	101	102	27	Social and behavioural science
Dziennikarstwa i informacji	36	40	28	7	Journalism and information
Biznesu i administracji	1711	1589	1889	148	Business and administration
Technologii teleinformacyjnych	849	715	583	23	Information and Communica- tion Technologies (ICTs)
Architektury i budownictwa	87	43	34	6	Architecture and construction
Weterynaryjna	116	122	216	23	Veterinary
Medyczna	1739	1663	1429	604	Health
Opieki społecznej	424	182	182	48	Social services
Usług dla ludności	1511	1484	1198	249	Personal services
Higieny i bezpieczeństwa pracy	1308	940	642	71	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa	394	228	210	27	Security services
Usług transportowych	277	322	182	16	Transport services
Pozostałe podgrupy	478	359	137	38	Other narrow fields

^a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). ^b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). ^b In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 23 (150). **UCZELNIE**
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Uczelnie Higher education institutions	Nauczyciele akademicy ^a Academic teachers ^a	Studenci Students	Absolwenci ^b Graduates ^b	SPECIFICATION	
OGÓŁEM	2010/11 ^c	17	3078	53963	15690	TOTAL
	2015/16	16	2773	36249	9555	
	2017/18	16	2683	31926	9034	
	2018/19	16	2607	30243	.	
Uniwersytety		1	763	9313	3320	Universities
Uczelnie techniczne		1	616	7636	2494	Higher schools of technology
Uczelnie rolnicze		1	36	1041	209	Higher schools of agriculture
Uczelnie ekonomiczne		3	57	1639	514	Higher schools of economics
Uczelnie pedagogiczne		1	28	578	163	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne		1	794	5255	1112	Medical universities
Pozostałe uczelnie		8	313	4781	1222	Other higher education institutions

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty, zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 17 na str. 191. b W podziale według typów uczelni – osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r. c Bez uczelni resortu obrony narodowej.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units, teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 17 on page 191. b According to type of higher education institutions – persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018. c Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

TABL. 24 (151). **FILIE, ZAMIEJSCOWE PODSTAWOWE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE ORAZ ZAMIEJSCOWE OŚRODKI DYDAKTYCZNE UCZELNI WEDŁUG LOKALIZACJI W ROKU AKADEMICKIM 2018/19**
BRANCHES, BRANCH BASIC ORGANISATIONAL UNITS AND BRANCH TEACHING CENTRES
OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY LOCATION IN THE 2018/19 ACADEMIC YEAR

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Filie i zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne Branches and branch basic organisational units	Zamiejscowe ośrodki dydaktyczne Teaching centres in another location	Studenci ^a Students ^a		Absolwenci ^{ab} Graduates ^{ab}		z liczby ogółem na studiach of total number in		z liczby ogółem na studiach of total number in	
			ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	stacjonarnych full-time programmes	niestacjonarnych part-time programmes	stacjonarnych full-time programmes	niestacjonarnych part-time programmes
OGÓŁEM ... TOTAL	4	–	593	278	152	345	160	85	45	115
lokalizacja według województw: location by voivodships:										
Mazowieckie ...	1	–	54	34	–	54	15	12	–	15
Podlaskie ^c	2	–	308	109	152	156	68	27	45	23
Warmińsko-Mazurskie	1	–	231	135	–	135	77	46	–	77

a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. b Osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r. c Łącznie z filią Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie.

a Also shown in other tables regarding students and graduates. b Persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018. c Including the University of Białystok branch in Vilnius.

TABLE 25 (152). **STUDENCI UCZELNI WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW UCZELNI**
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY
AND TYPE OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

LATA TYPY UCZELNI	Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of total number in				YEARS TYPES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS
			stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes		
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females	
OGÓŁEM 2010/11 ^a	53963	31956	26978	16144	26985	15812	TOTAL
2015/16	36249	21094	24932	15076	11317	6018	
2017/18	31926	18954	22438	13693	9488	5261	
2018/19	30243	17979	21355	13015	8888	4964	
Uniwersytety	9313	6493	7084	4867	2229	1626	
Uczelnie techniczne	7636	2755	6125	2478	1511	277	Higher schools of technology
Uczelnie rolnicze	1041	529	184	88	857	441	Higher schools of agriculture
Uczelnie ekonomiczne	1639	1042	465	333	1174	709	Higher schools of economics
Uczelnie pedagogiczne	578	404	30	21	548	383	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne	5255	4021	4818	3706	437	315	Medical universities
Pozostałe uczelnie	4781	2735	2649	1522	2132	1213	Other higher education institutions

a Bez uczelni resortu obrony narodowej.

a Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

TABLE 26 (153). **ABSOLWENCI UCZELNI WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW UCZELNI**
GRADUATES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY
AND TYPE OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

LATA TYPY UCZELNI	Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of total number in				YEARS TYPES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS
			stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes		
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females	
OGÓŁEM 2010/11 ^a	15690	10449	6776	4365	8914	6084	TOTAL
2015/16	9555	6250	6296	4279	3259	1971	
2016/17	10199	6537	6882	4515	3317	2022	
2017/18^b	9034	5885	6476	4348	2558	1537	
Uniwersytety	3320	2493	2535	1913	785	580	
Uczelnie techniczne	2494	1127	2063	1010	431	117	Higher schools of technology
Uczelnie rolnicze	209	112	34	16	175	96	Higher schools of agriculture
Uczelnie ekonomiczne	514	378	91	79	423	299	Higher schools of economics
Uczelnie pedagogiczne	163	120	8	8	155	112	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne	1112	930	1056	885	56	45	Medical universities
Pozostałe uczelnie	1222	725	689	437	533	288	Other higher education institutions

a Bez uczelni resortu obrony narodowej. b Osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.

a Excluding higher schools of the Ministry of National Defence. b Persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018.

TABL. 27 (154). **NAUCZYCIELE AKADEMICY^a W UCZELNIACH**
ACADEMIC TEACHERS^a IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11 ^b	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11 ^b	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym kobiety of which females				
O G Ó Ł E M	3078	2773	2683	2607	1525	1432	1402	1415	TOTAL
Profesorowie	651	592	593	535	157	184	189	184	Professors
w tym z tytułem naukowym profesora	350	330	312	274	72	97	91	89	of which with academic title of professor
Docenci	18	11	7	5	2	2	–	1	Assistant professors (docents)
w tym ze stopniem naukowym doktora habilito- wanego	4	4	1	1	–	2	–	1	of which with degree of habilitated doctor ^c
Adiunkci	1066	1016	1048	916	554	523	541	484	Assistant professors
w tym ze stopniem naukowym doktora habilito- wanego	139	239	260	227	76	125	141	124	of which with degree of habilitated doctor ^c
Asystenci	680	524	516	436	429	362	354	289	Assistant lecturers
Pozostali	663	630	519	715	383	361	318	457	Others

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty; nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 17 na str. 191. b Bez uczelni resortu obrony narodowej.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units; teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 17 on page 191. b Excluding higher schools of the Ministry of National Defence. c The habilitated doctor's degree (second doctorate), which is higher than a doctorate, is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions.

TABL. 28 (155). **CUZOZIEMCY^a – STUDENCI I ABSOLWENCI WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW UCZELNI**
FOREIGNERS^a – STUDENTS AND GRADUATES BY MODE OF STUDY
AND TYPE OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE		Studenci Students		Absolwenci ^b Graduates ^b		SPECIFICATION
		ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	
O G Ó Ł E M	2010/11 ^c	1186	600	169	104	TOTAL
	2015/16	1320	650	230	127	
	2017/18	1325	684	261	152	
	2018/19	1454	719	.	.	
studia: stacjonarne		1405	690	243	140	full-time programmes
niestacjonarne		49	29	18	12	part-time programmes
Uniwersytety		468	255	109	69	Universities
Uczelnie techniczne		341	122	69	32	Higher schools of technology
Uczelnie rolnicze		41	15	7	4	Higher schools of agriculture
Uczelnie ekonomiczne		123	54	22	14	Higher schools of economics
Uczelnie pedagogiczne		2	1	–	–	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne		369	203	31	18	Medical universities
Pozostałe uczelnie		110	69	23	15	Other higher education institutions

a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. b W podziale według form studiów i typów uczelni – osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r. c Bez uczelni resortu obrony narodowej.

a Also shown in other tables regarding students and graduates. b According to mode of study and type of higher education institutions – persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018. c Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

TABLE 29 (156). **STUDIA PODYPLOMOWE I DOKTORANCKIE**
POSTGRADUATE AND DOCTORAL PROGRAMMES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	2010/11	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19
	słuchacze studiów podyplomowych ^a postgraduate studies ^a				wydane świadectwa słuchaczom studiów podyplomowych certificates issued to students of postgraduate studies			uczestnicy studiów doktoranckich doctoral studies			
OGÓŁEM	4038	1983	1358	2687	3337	1187	1487	509	677	771	832
TOTAL											
w tym kobiety	2980	1558	966	1936	2399	902	1076	291	404	456	489
of which females											
Uniwersytety	2354	709	489	754	2077	370	368	289	341	411	419
Universities											
Uczelnie techniczne	330	291	363	462	350	312	404	142	152	140	154
Higher schools of technology											
Uczelnie rolnicze	62	25	92	108	48	14	91	–	–	–	–
Higher schools of agriculture											
Uczelnie ekonomiczne	542	371	280	832	449	336	281	–	–	–	–
Higher schools of economics											
Uczelnie pedagogiczne	365	457	–	261	96	–	209	–	–	–	–
Higher schools of pedagogy											
Uniwersytety medyczne	134	39	57	93	48	35	57	78	174	220	259
Medical universities											
Pozostałe uczelnie	251	91	77	177	269	120	77	–	–	–	–
Other higher education institutions											

^a Do roku akademickiego 2011/12 dla studiów trwających: do 1 roku – stan w dniu rozpoczęcia zajęć, 1 rok i dłużej – stan w dniu 31 grudnia.

^a Until the 2011/12 academic year for studies lasting: up to 1 year – as of beginning of the academic year, 1 year and longer – as of 31st December.

TABLE 30 (157). **STUDIA PODYPLOMOWE WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
W ROKU AKADEMICKIM 2018/19
POSTGRADUATE PROGRAMMES BY NARROW FIELDS OF EDUCATION
IN THE 2018/19 ACADEMIC YEAR

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	Słuchacze Students	Wydane świa- dectwa ^b Certificates issued ^b	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
OGÓŁEM	2687	1487	TOTAL
Pedagogiczna	635	357	Education
Językowa	13	11	Languages
Spoleczna	10	–	Social and behavioural sciences
Dziennikarstwa i informacji	20	27	Journalism and information
Biznesu i administracji	1048	625	Business and administration
Prawna	125	19	Law
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, administracją i prawem	102	26	Inter-disciplinary programmes or qualifications related with conducting economic activity, administration and law
Nauk o środowisku	–	7	Environment

^a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). ^b Z poprzedniego roku akademickiego.

^a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). ^b From the previous academic year.

TABL. 30 (157). **STUDIA PODDYPLOMOWE WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA W ROKU AKADEMICKIM 2018/19 (dok.)**

POSTGRADUATE STUDIES BY NARROW FIELDS OF EDUCATION IN THE 2018/19 ACADEMIC YEAR (cont.)

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	Sluchacze Students	Wydane świadectwa ^b Certificates issued ^b	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
Technologii teleinformatycznych	164	137	Information and Communication Technologies (ICTs)
Architektury i budownictwa	21	29	Architecture and construction
Rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa i weterynarii nieokreślonych dalej	80	83	Agriculture, forestry, fisheries and veterinary not further defined
Rolnicza	19	–	Agriculture
Medyczna	254	61	Health
Opieki społecznej	21	–	Welfare
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących zdrowie i opiekę społeczną	75	38	Inter-disciplinary programmes or qualifications related with health and welfare
Higieny i bezpieczeństwa pracy	40	50	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa	48	17	Security services
Usług transportowych	12	–	Transport services

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). b Z poprzedniego roku akademickiego.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). b From the previous academic year.

TABL. 31 (158). **SZKOŁY DLA DOROSŁYCH SCHOOLS FOR ADULTS**

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szkoly Schools	Oddziały Sections	Uczniowie Students		Absolwenci Graduates	
			ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females
Szkoly podstawowe .. 2017/18 Primary schools 2018/19	2	2	9	4	.	.
	1	1	12	3	.	.
Gimnazja 2010/11 Lower secondary schools 2015/16 2017/18 2018/19	4	7	98	27	43	9
	1	2	28	8	13	9
	4	10	81	34	25	7
	–	1	16	4	.	.
Licea ogólnokształcące ^a 2010/11 General secondary schools ^a 2015/16 2017/18 2018/19	92	279	6454	2875	1876	968
	44	163	4149	1669	1199	498
	42	150	3679	1550	1197	517
	39	136	3163	1367	.	.
Technika ^b 2010/11 Technical secondary schools ^b 2015/16	32	65	1104	177	215	45
	1	1	16	1	–	–

a, b Łącznie z: a – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), b – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2015/16).

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a, b Including: a – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), b – supplementary technical secondary schools (until the 2015/16 school year).

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 32 (159). **WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE**
PRE-PRIMARY EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
Płacówki	609	660	672	664	Establishments
miasta	239	292	333	335	urban areas
wieś	370	368	339	329	rural areas
Przedszkola	183	247	276	289	Nursery schools
w tym specjalne	1	4	10	11	of which special
miasta	154	209	240	251	urban areas
wieś	29	38	36	38	rural areas
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	361	301	302	286	Pre-primary sections in primary schools
Zespoły wychowania przedszkolnego	18	20	17	16	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	47	92	77	73	Pre-primary points
Miejsca					Places
Przedszkola	21141	24646	28611	30611	Nursery schools
w tym specjalne	3	84	186	202	of which special
miasta	19312	22700	26255	27762	urban areas
wieś	1829	1946	2356	2849	rural areas
Zespoły wychowania przedszkolnego	288	329	355	323	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	929	2068	2111	2108	Pre-primary points
Dzieci	30073	31463	38444	39579	Children
miasta	23259	23781	28984	30057	urban areas
wieś	6814	7682	9460	9522	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	9271	2456	10399	10806	of which aged: 6 years
5 lat	8314	11434	10296	9808	5 years
Przedszkola	21798	22783	27390	28653	Nursery schools
w tym specjalne	3	77	141	183	of which special
miasta	20069	20929	25086	26161	urban areas
wieś	1729	1854	2304	2492	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	4471	985	6016	6521	of which aged: 6 years
5 lat	5940	7250	7384	6988	5 years
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	7237	6791	8939	8880	Pre-primary sections in primary schools
w tym w wieku 6 lat	4800	1451	4331	4242	of which aged 6 years
Zespoły wychowania przedszkolnego	222	230	274	230	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	816	1659	1841	1816	Pre-primary points
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku					Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged
3–6 lat	636	.	855	885	3–6
3–5	568	813	831	855	3–5
6	852	.	925	970	6
5 lat	739	951	927	938	5
Dzieci w przedszkolach na 1000 dzieci w wieku:					Children in nursery schools per 1000 children aged:
3–6 lat	457	.	608	641	3–6
6 lat	411	.	535	585	6
1 przedszkole	119	92	99	99	Nursery school
100 miejsc	103	92	96	94	100 places

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
Source: data of the Ministry of National Education.

DZIAŁ X OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

Uwagi ogólne

1. Dane o ochronie zdrowia – jeśli nie zaznaczono inaczej – podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych.

2. Podstawę prezentowanych w dziale danych o ochronie zdrowia stanowią:

1) ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 2190), która zastąpiła ustawę o zakładach opieki zdrowotnej; ustawa określa m.in. zasady wykonywania działalności leczniczej oraz zasady funkcjonowania placówek leczniczych.

Prezentowane w dziale dane dotyczą placówek (do 2011 r. – zakłady opieki zdrowotnej) wykonujących działalność leczniczą w zakresie:

- a) ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie łącznie z ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań diagnostycznych i medycznymi laboratoriami diagnostycznymi),
- b) stacjonarnej opieki zdrowotnej (szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja i od 2014 r. oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Na mocy wymienionej ustawy działalność lecznicza może być też wykonywana przez praktyki zawodowe (indywidualne lub grupowe) – lekarzy, lekarzy dentyistów oraz pielęgniarów lub położnych (do 2011 r. regulowane odrębnymi ustawami).

Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentyistów w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej podano łącznie z badaniami profilaktycznymi oraz poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych i orzeczeniami wojskowych komisji lekarskich;

- 2) ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarów i położnych (jednolity tekst Dz. U. 2019 poz. 576);
- 3) ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentyisty (jednolity tekst Dz. U. 2019 poz. 537);
- 4) ustawa z dnia 25 września 2015 r. o zawodzie fizjoterapeuty (Dz. U. 2019 poz. 952).

Dane o praktykach lekarskich obejmują te podmioty, które świadczą usługi zdrowotne **wyłącznie w ramach środków publicznych**.

CHAPTER X HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE

General notes

1. The data concerning health care – unless otherwise stated – are given including health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration excluding health care in prisons.

2. The basis of data presented in this chapter of the health care system are provided by:

1) the Law on Health Care Activities, dated 15th April 2011 (uniform text Journal of Laws 2018 item 2190), replacing the Law on Care Health Facilities; the law specifies, among others, the rules of performing health care activities and of the functioning of health care units.

Presented in the section data (for 2011 – health care institutions) performing medical activities in the following areas:

- a) out-patient health care (out-patients departments including health centres, clinics, ambulatory departments and infirmaries, diagnostic facilities and medical diagnostic laboratories),
- b) in-patient health care (hospitals – general, psychiatric and health resorts, detoxification centres, addiction recovery centres, regional centres of forensic psychiatry, chronic medical care homes, nursing homes, hospices and since 2014 palliative care wards, sanatoria).

Under that law, medical activity can be carried out also by professional practices (individual or group) – doctors, dentists and nurses or midwives (until 2011 governed by separate laws).

Consultations provided by doctors and dentists are presented together with preventive examinations, also together with consultations provided by doctors in admission rooms in general hospitals and with the opinions of military medical commissions;

- 2) the Law on the Nursing and Midwiving Professions, dated 15th July 2011 (uniform text Journal of Laws 2019 item 576);
- 3) the Law on the Occupations of Doctor and Dentist, dated 5th December 1996 (uniform text Journal of Laws 2019 item 537);
- 4) the Law on the Physiotherapist Profession (Journal of Laws 2019 item 952).

Data concerning medical practices include those entities that render health care services **exclusively within the framework of public funds**.

5) ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst Dz. U. 2019 poz. 1373, z późniejszymi zmianami), która reguluje zakres i warunki udzielania świadczeń zdrowotnych, zasady i tryb ich finansowania oraz działalność Narodowego Funduszu Zdrowia.

3. Dane o pracownikach medycznych dotyczą pracujących w: placówkach wykonujących działalność leczniczą, praktykach zawodowych, aptekach oraz domach pomocy społecznej, żłobkach i klubach dziecięcych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej, samorządu terytorialnego lub NFZ.

Dane obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy, łącznie z osobami odbywającymi staż. Osoby te niezależnie od wymiaru czasu pracy są liczone raz.

Przez pielęgniarkę należy rozumieć też pielęgniarza, a przez położną – również położnego.

4. Dane o specjalistach dotyczą lekarzy i lekarzy dentystów ze specjalizacją II stopnia oraz posiadających tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2019 r. w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy dentystów (Dz. U. 2019 poz. 602, z późniejszymi zmianami).

5. Dane o szpitalach obejmują także placówki medyczne, które do 2011 r. były traktowane jako filie.

Dane dotyczące stacjonarnej opieki zdrowotnej nie obejmują opieki dziennej (dotyczy: szpitali, łóżek i leczonych).

6. Dane o łóżkach w placówkach stacjonarnej opieki zdrowotnej dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla pacjentów, zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

W szpitalach ogólnych (tabl. 5) rodzaje oddziałów podano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 maja 2012 r. (Dz. U. 2019 poz. 179, z późniejszymi zmianami). Dane o oddziałach chorób wewnętrznych wykazano łącznie z oddziałami kardiologicznymi; o oddziałach gruźlicy i chorób płuc – łącznie z oddziałami pulmonologicznymi. Do oddziałów chirurgicznych zaliczono: chirurgię ogólną, dziecięcą, urazowo-ortopedyczną, szczękową, neurochirurgię, kardiochirurgię, urologię oraz inne o charakterze chirurgicznym; do oddziałów zakaźnych – oddziały obserwacyjno-zakaźne.

7. Dane o szpitalach psychiatrycznych nie obejmują oddziałów psychiatrycznych w szpitalach ogólnych.

8. Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze udzielają całonocnych świadczeń zdrowotnych w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im produkty lecznicze i materiały medyczne.

5) the Law on Health Care Services Financed from Public Funds, dated 27th August 2004 (uniform text Journal of Laws 2019 item 1373, with later amendments), with the scope and condition for providing health services, the rules and procedure of financing them and activity of the National Health Fund.

3. Data regarding medical personnel concerns persons employed: in units engaged in medical activities, professional practices, pharmacies, and social welfare homes and facilities, nurseries and children's clubs.

Data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local government administration and National Health Fund.

Data includes persons working full-time, over-time as well as part-time in relation to work time defined in the obligatory regulations for a given type of work, when this work has a basic character, including persons undergoing internships. These people regardless of their working hours are counted once.

A nurse should be understood also as a male nurse and midwife – also as a male midwife.

4. Data on doctor specialists and dental specialists concerns doctors with grade II specialization and with specialists title in proper medicine domains in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 29th March 2019 on Doctors and Dentist Specializations (Journal of Laws 2019 item 602, uniform text).

5. Data on hospitals comprise also health care units, which until 2011 were treated as hospital branches.

Data on in-patient health care do not include day-care (concerns: hospitals, beds and in-patients).

6. Data regarding beds in in-patient health care units concern permanent beds in patient rooms, either occupied or prepared to receive patients.

Types of wards in general hospitals (table 5) were given in accordance with the regulation of the Minister of Health, dated 17 May 2012 (Journal of Laws 2019 item 179, with later amendments). Data regarding internal diseases wards are shown together with cardiological wards; tubercular and pulmonary wards – with pulmonology wards. Surgical wards include: general surgery, paediatric surgery, orthopaedic trauma surgery, neurosurgery, maxillofacial, cardiosurgery, urology as well as other surgical wards; communicable diseases wards – observation communicable diseases wards.

7. Data regarding psychiatric hospitals do not include psychiatric wards in general hospitals.

8. Chronic medical care homes and nursing homes provide 24-hour health services within the scope of nursing and rehabilitation of persons not requiring hospitalization as well as provide them with medicinal products and medical devices.

9. Lecznictwo uzdrowiskowe (ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, jednolity tekst Dz.U. 2017 poz. 1056), obejmuje szpitale i sanatoria działające na obszarze uzdrowiska wykorzystujące w leczeniu, rehabilitacji i profilaktyce przede wszystkim właściwości naturalnych surowców oraz właściwości lecznicze klimatu na terenach, na których są położone.

10. Dane dotyczące ratownictwa medycznego i pomocy doraźnej (ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 2195) obejmują działalność jednostek zgłoszonych do systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne (zespoły ratownictwa medycznego, szpitalne oddziały ratunkowe, lotnicze pogotowie ratunkowe, izby przyjęć).

Szpitalne oddziały ratunkowe od 8 listopada 2011 r. funkcjonują na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 3 listopada 2011 r. (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 979); wcześniej, będąc komórkami organizacyjnymi szpitali, działały na podstawie przepisów o zakładach opieki zdrowotnej.

11. Działalność aptek ogólnodostępnych i punktów aptecznych unormowana jest ustawą z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 2211, z późniejszymi zmianami).

Dane o **aptekach ogólnodostępnych** nie obejmują aptek działających w strukturze i na potrzeby szpitali.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony. Powinny być one usytuowane na terenach wiejskich.

12. Dane o zachorowaniach na choroby zakaźne podaje się zgodnie z „Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych” obowiązującą od dnia 1 stycznia 1997 r. (X Rewizja).

13. Zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (jednolity tekst Dz. U. 2019 poz. 409, z późniejszymi zmianami), opieka może być organizowana w formie żłobka, klubu dziecięcego, sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię. Przed wejściem w życie ww. ustawy, żłobki działały na podstawie ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej.

14. Dane dotyczące wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej, prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (jednolity tekst Dz. U. 2019 poz. 1111, z późniejszymi zmianami).

15. Placówka wsparcia dziennego wspiera funkcje opiekuńcze i wychowawcze rodziny. Może być prowadzona w formie:

1) **opiekuńczej**, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań;

9. Health resort treatment (the Law on Health Resort Treatment, Health Resorts, the Areas of Health Resort Protection and Health Resort Gminas, dates 28 July 2005, uniform text Journal of Laws 2017 item 1056), includes hospitals and sanatoria, operating in the areas of health resort protection, using in the rehabilitation and preventive therapy primarily natural materials and the healing properties of the climate in the areas where the facility is located.

10. Data concerning emergency medical services and first aid (the Law on the State Emergency Medical Services, dated 8th September 2006, uniform text Journal of Laws 2017 item 2195) include units covered by the State Emergency Medical Services system (ambulance emergency rescue teams, hospital emergency wards, medical air rescue, admission rooms).

Hospital emergency wards since 8th November 2011 have operated on the basis of the regulation of the Ministry of Health, dated 3rd November 2011 (uniform text Journal of Laws 2018 item 979); earlier operated on the basis of regulations of the health care facilities.

11. The activity of generally available pharmacies and pharmaceutical outlets is normalized by Pharmaceutical Law, dated 6th September 2001 (uniform text Journal of Laws 2017 item 2211, with later amendments).

Generally available pharmacies do not include pharmacies, which operate in the structure and for needs of hospitals.

Pharmaceutical outlets are sales outlets for selling prepared medicines, the range of which is precisely defined. They should be located in rural areas.

12. Data regarding incidence of infectious diseases are given in accordance with the "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems", valid since 1st January 1997 (ICD-10 Revision).

13. According to the Law on Childcare for children younger than 3 years, dated 4th February 2011 (uniform text Journal of Laws 2019 item 409, with later amendments) care can be organized in nurseries, kids clubs, provided by day carer and nanny. Before the entry into force of this law nurseries established based on the Law on Health Care Facilities, dated 30th August 1991.

14. Data concerning family support and foster care are presented according to the Law of Family Support and Foster Care System, dated 9th June 2011 (uniform text Journal of Laws 2019 item 1111, with later amendments).

15. Day-support centre – supports the family in its care and education functions. It may be operated in the form of:

1) **care centre**, including interest circles, day-rooms, clubs, educational centres, provides a child with: care and education, assistance in learning, organisation of leisure time, entertainment and sport classes and development of interests;

- 2) **specjalistycznej** – organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię;
- 3) **pracy podwórkowej** – realizowanej przez wychowawcę, polegającej na działaniach animacyjnych i socjoterapeutycznych;
- 4) **w połączonych formach.**

16. Rodzina piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalno-rekreacyjnych i religijnych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) **rodzina zastępcza:**
 - a) spokrewniona,
 - b) niezawodowa, w której umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa),
 - c) zawodowa, w której umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa); w tym:
 - zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (jednolity tekst Dz. U. 2015 poz. 1390),
 - zawodowa specjalistyczna – umieszcza się w niej w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 969), małoletnie matki z dziećmi;
- 2) **rodziny dom dziecka** – w tym samym czasie może w nim przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa).

17. Instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie:

- 1) **placówki opiekuńczo-wychowawczej**, która jest prowadzona jako placówka typu:
 - a) **interwencyjnego** – zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki,

- 2) **specialist centre** – organises sociotherapeutic, therapeutic, corrective, compensating and speech therapy classes, implement an individual corrective programme, a psychocorrective or psychopreventive programme, in particular pedagogic, psychological and sociotherapy;
- 3) **street work** – carries out motivating and sociotherapeutic activities;
- 4) **in a combination of the forms.**

16. Family foster care shall be exercised in case when it is impossible for the parents to provide care and education for a child. It guarantees a work with a family to make possibility for a child to return to its family, or when it is impossible – efforts aimed at child's adoption; preparation of a child to live an independent and responsible life; satisfaction of children's emotional needs, in particular the needs related to welfare, health care, education, culture, recreation and religious.

The forms of family foster care are the following:

- 1) **foster family:**
 - a) related,
 - b) non-professional, in which not more than 3 children may be placed at the same time (except for numerous siblings),
 - c) professional, in which not more than 3 children may be placed at the same time (except for numerous siblings) including:
 - professional that performs the function of a family emergency house shall receive a child on the basis of a court ruling, case when a child was escorted by Police or Border Guard, upon consent of parents, child or another person in the case referred to in Article 12a of the Law on Counteracting Domestic Violence, dated 29th July 2005 (uniform text Journal of Laws 2015 item 1390),
 - professional specialist shall receive in particular: children with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, children on the basis of the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26th October 1982 (uniform text Journal of Laws 2018 item 969), underage mothers with children;
 - 2) **foster home** – placed in it may be not more than 8 children (except for numerous siblings).
- 17. Institutional foster care** shall be exercised in the form of:
- 1) **care and education centre**, shall be exercised in the form of:
 - a) an **intervention** – provides immediate care for a child in the crisis situation, especially if it is required for the centre to place the child under immediate care,

- b) **rodzinnego** – wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu; współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny,
- c) **socjalizacyjnego** – zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi; podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych,
- d) **specjalistyczno-terapeutycznego** – sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych; placówka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne;
- 2) **regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej** – umieszczane są w niej dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W tym samym czasie można w niej umieścić nie więcej niż 30 dzieci;
- 3) **interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego** – umieszcza się w nim dzieci do ukończenia pierwszego roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku, w tym samym czasie, można umieścić nie więcej niż 20 dzieci.
- b) a **family** – educates children of various age groups, including adolescents and those becoming independent; enables common education and care for numerous siblings; cooperate with a family foster care coordinator and a family assistant.
- c) a **socialization** – provides a child with full-time care and education, and fulfil its needs, especially emotional, development, health, living, social and religious needs, implements a child assistance plan prepared in cooperation with a family assistant, enables contacts with parents and other close persons, unless otherwise decided by a court, takes actions aimed at the child's return to a family, provides a child with access to education adjusted to its age and development skills, provides a child with therapeutic actions, provides access to eligible healthcare services,
- d) a **specialist therapy** – provides care for a child with individual needs, in particular: a child with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, a child requiring the application of special education methods and specialist therapy, a child requiring dealing with their developmental and emotional retardation. The centre provides educational, sociotherapeutic, corrective, compensating, speech therapy, and therapeutic activities compensating for lacks in upbringing in a family and preparing for social life, as well as proper rehabilitation for disabled children;
- 2) **regional care and therapy centre** – a centre where children shall be placed, due to their health condition requiring specialist care and rehabilitation and cannot be placed in family foster care or a care and education centre. The total number of 30 children at most may be placed in a regional care and therapy centre at the same time;
- 3) **pre-adoptive intervention centre** – a centre where shall be placed children up to the 1 year old, requiring special care who, waiting for adoption, cannot be covered by family foster. The total number of 20 children at most may be placed in a pre-adoptive intervention centre at the same time.

18. Dane o **domach i zakładach pomocy społecznej** dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne.

18. Data concerning **social welfare homes and facilities** are related to the institutions for which the founding bodies are: local government entities, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons.

Rodzaje domów i zakładów prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 1508, z późniejszymi zmianami).

19. Dane o świadczeniach pomocy społecznej prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 1508, z późniejszymi zmianami), według której dokonano podziału na świadczenia pieniężne i niepieniężne.

Zasiłek stały przysługuje osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności.

Zasiłek okresowy przysługuje osobie lub rodzinie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Zasiłek celowy przyznawany jest w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, zakupu żywności, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, wykonania drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, pokrycia kosztów pogrzebu. Może być przyznany osobie lub rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Types of homes and facilities are presented in accordance with the Law on Social Help, dated 12th March 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1508 with later amendments).

19. Data on social assistance benefits are presented according to the Law on Social Help, dated 12th March 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1508, with later amendments), by which the division into monetary and non-monetary assistance is made.

A person entirely incapable of working due to age or disability is entitled to **permanent benefit**.

A person or a family is entitled to a **temporary benefit** because of long illness, disability, unemployment, perspective of remaining or becoming entitled to benefits from other systems of social security.

Appropriated benefit is offered in order to fulfil a necessary livelihood need, covering part or whole of expenditures on health treatment, purchase of food, liquid and solid fuels, clothes, goods necessary for routine household maintenance, making small repairs in the dwelling, covering burial costs. The benefit may be given to a person or a family that incurred losses in result of fortuitous event, or natural or ecological disaster.

TABL. 1 (160). **PRACOWNICY MEDYCZNI^a**
 Stan w dniu 31 grudnia
 MEDICAL PERSONNEL^a
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Lekarze	3011	2959	3078	Doctors
w tym kobiety	1873	1849	1913	of which women
Lekarze dentyści	492	449	391	Dentists
w tym kobiety	406	344	303	of which women
Farmaceuci	815	941	923	Pharmacists
w tym kobiety	712	803	807	of which women
Pielęgniarki	6595	6171	6096 ^b	Nurses
Położne	769	765	771 ^c	Midwives
Ratownicy medyczni	188	225	277 ^d	Medical lifeguards
Fizjoterapeuci	565	591	598 ^e	Physiotherapists
Diagności laboratoryjni ^f	367	359	430	Laboratory diagnosticians ^f

a Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 219. b – e W tym magistry: b – pielęgniarstwa – 1297, c – położnictwa – 174, d – ratownictwa medycznego – 4, e – fizjoterapii i rehabilitacji – 452. f Analitycy medyczni i inni pracownicy z wyższym wykształceniem, np. chemicy, fizycy, mikrobiolodzy.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a w przypadku farmaceutów – tylko w zakresie pracujących w aptekach szpitalnych.

a Data concern working directly with a patient; see general notes, item 3 on page 219. b – e Of which masters: b – of nursing – 1297, c – of midwifery – 174, d – of medical emergency – 4, e – of physiotherapy and rehabilitation – 452. f Medical analysts and other employees by tertiary education, i.e. chemists, physicists, microbiologists.

Source: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and Administration and regard to pharmacists – only in the scope of the pharmacists employed with hospital's pharmacies.

TABL. 2 (161). **LEKARZE SPECJALIŚCI^a**
 Stan w dniu 31 grudnia
 DOCTORS SPECIALISTS^a
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
LEKARZE SPECJALIŚCI	2184	2001	2048	DOCTOR SPECIALISTS
w tym specjaliści w zakresie:				of which specialists in the field of:
Anestezjologii i intensywnej terapii	142	118	141	Anesthesiology and intensive therapy
Chirurgii ^b	270	231	221	Surgery ^b
Chorób płuc	44	34	35	Respiratory diseases
Chorób wewnętrznych	201	176	174	Internal diseases
Dermatologii ^c i wenerologii	43	36	27	Dermatology ^c and venereology
Kardiologii ^c	69	69	77	Cardiology ^c
Medycyny rodzinnej	400	367	383	General practitioners
Neurologii ^{cd}	67	68	71	Neurology ^{cd}
Okulistyki	58	60	52	Ophthalmology
Onkologii ^e	25	28	30	Oncology ^e
Otolaryngologii ^{cf}	46	54	49	Otolaryngology ^{cf}
Pediatrici	88	87	84	Paediatrics
Położnictwa i ginekologii	139	114	123	Obstetrics and gynaecology
Psychiatrii ^c	109	93	98	Psychiatry ^c
Radiodiagnostyki ^g	91	83	89	Radiology ^g
Lekarze specjaliści w % ogółu lekarzy	72,5	67,6	66,5	Specialists in % of total doctors

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 219 oraz notka a do tabl. 1 na str. 224. b Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej i szczękowej, kardiochirurgii oraz urologii i chirurgii naczyniowej. c Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. d – g Także: d – neuropatologii, e – patologii onkologicznej oraz onkologii i hematologii, f – razem z otorynolaryngologią, g – radiologii i diagnostyki obrazowej, radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

a See general notes, item 4 on page 219 and footnote a to the table 1 on page 224. b General surgery, pediatric and thoracic surgery, orthopaedics and traumatology, orthopaedics and traumatology of locomotor system, neurosurgery, oncological, plastic and maxillofacial surgery, cardiosurgery as well as urology and vascular surgery. c Including children's specialists. d – g Also: d – neuro-pathology, e – oncological pathology, oncology and hematology, f – with otorhinolaryngology, g – radiology and imaging diagnostics, oncological radiotherapy and pediatric radiology.

TABL. 2 (161). **LEKARZE SPECJALIŚCI^a (dok.)**
 Stan w dniu 31 grudnia
 DOCTORS SPECIALISTS^a (cont.)
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
LEKARZE DENTYŚCI ZE SPECJALIZACJĄ	128	129	112	DENTAL SPECIALISTS
w tym specjaliści w zakresie:				of which specialists in the field of:
Chirurgii stomatologicznej	9	12	5	Oral surgery
Chirurgii szczękowo-twarzowej	6	8	7	Maxillo-facial surgery
Ortodoncji	27	18	14	Orthodontics
Periodontologii (paradontologii)	7	5	3	Periodontology (paradontics)
Protetyki stomatologicznej	29	27	27	Dental prosthetics
Stomatologii dziecięcej	10	7	8	Children's dentistry
Stomatologii zachowawczej	40	51	47	Restorative dentistry
Lekarze dentyści ze specjalizacją w % ogółu lekarzy dentyistów.....	26,0	28,7	28,7	Dental specialists in % of total dentist

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 219 oraz notka a do tabl. 1 na str. 224.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

a See general notes, item 4 on page 219 and footnote a to the table 1 on page 224.

Source: data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior and Administration.

TABL. 3 (162). **AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA^a**
 OUT-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Przychodnie (stan w dniu 31 XII)	760	764	758	Out-patients departments (as of 31 XII)
miasta	591	603	595	urban areas
wieś	169	161	163	rural areas
Praktyki lekarskie ^b (stan w dniu 31 XII)	209	191	169	Medical practices ^b (as of 31 XII)
miasta	162	148	129	urban areas
wieś	47	43	40	rural areas
Porady udzielone ^c w tys.	10205,0	10264,3	10100,2	Consultations provided ^c in thousands
miasta	8991,4	9108,9	8962,1	urban areas
wieś	1213,6	1155,5	1138,1	rural areas
lekarskie	9054,0	9122,2	9070,2	doctors
w tym specjalistyczne	3784,5	3747,4	3529,7	of which specialized
stomatologiczne	1151,0	1142,1	1030,1	dental

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 218. b Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. c Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów (środki niepubliczne).

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

a See general notes, item 2 on page 218. b Data concern medical practices that have signed contract with National Health Fund or with out-patients departments. c Including consultations paid by patients (non-public funds).

Source: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and Administration as well as Statistics Poland.

TABL. 4 (163). **STACJONARNA OPIEKA ZDROWOTNA^a**
IN-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
ZAKŁADY – stan w dniu 31 XII		FACILITIES – as of 31 XII		
Szpitala ogólne ^b	34	36	34	General hospitals ^b
Szpitala psychiatryczne	2	2	2	Psychiatric hospital
Ośrodki leczenia odwykowego	1	1	1	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów ...	2	2	2	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	14	13	13	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	10	10	10	Nursing homes ^c
Hospicja	4	4	3	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej	2	2	3	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe	2	3	3	Health resort treatment
sanatoria	2	2	3	sanatoria
szpitale	–	1	–	hospitals
ŁÓŻKA W ZAKŁADACH – stan w dniu 31 XII		BEDS IN FACILITIES – as of 31 XII		
Szpitala ogólne	5933	5964	5888	General hospitals
Szpitala psychiatryczne	1085	1055	1023	Psychiatric hospital
Ośrodki leczenia odwykowego	30	30	30	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów ...	77	57	57	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	375	399	390	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	360	489	435	Nursing homes ^c
Hospicja	115	115	27	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej	14	16	20	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe	249	275	342	Health resort treatment
sanatoria	249	255	342	sanatoria
szpitale	–	20	–	hospitals
LECZENIE		IN-PATIENTS		
Szpitala ogólne ^d	257431	263286	261415	General hospitals ^d
Szpitala psychiatryczne	10850	11208	10972	Psychiatric hospital
Ośrodki leczenia odwykowego	375	214	214	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów ...	161	158	140	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	767	720	739	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	586	924	998	Nursing homes ^c
Hospicja	950	1139	220	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej	221	130	154	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe – kuracjusze w sanatoriach.....	3221	3128	7083 ^e	Health resort treatment patients in sanatoria

a Patrz uwagi ogólne ust. 2 na str. 218. b Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 219. c Łącznie z zakładami typu psychiatrycznego. d Bez międzyoddziałowego ruchu chorych. e Ponadto 596 kuracjuszy leczonych było w systemie ambulatoryjnym.

Źródło: w zakresie szpitali ogólnych oraz zakładów opieki długoterminowej – dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, w zakresie zakładów psychiatrycznych – dane Instytutu Psychiatrii i Neurologii.

a See general notes, item 2 on page 218. b See general notes, item 5 on page 219. c Including psychiatric types facilities. d Excluding inter-ward patient transfer. e Moreover 596 health resort patients were treated as out-patient.

Sourc e: in regard to general hospitals and to long-term facilities – data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and Administration, in regard to psychiatric facilities – data of the Institute of Psychiatry and Neurology.

TABL. 5 (164). **SZPITALA OGÓLNE^a**
GENERAL HOSPITALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Szpitala ogólne (stan w dniu 31 XII)	34	36	34	General hospitals (as of 31 XII)
Łóżka (stan w dniu 31 XII)	5933	5964	5888	Beds (as of 31 XII)
na 10 tys. ludności	49,9	50,3	49,8	per 10 thousand population
w tym na oddziałach:				of which in specified wards :
chorób wewnętrznych	1153	1164	1148	internal diseases
w tym kardiologicznych ^b	215	223	223	of which cardiological ^b
chirurgicznych	1276	1334	1310	surgical
pediatrycznych	488	473	423	paediatric
ginekologiczno-położniczych	561	567	584	gynaecological-obstetric
onkologicznych	179	171	194	oncological
intensywnej terapii	119	133	134	intensive therapy
zakaźnych	299	288	286	communicable
gruźlicy i chorób płuc	305	240	218	tubercular and pulmonary
dermatologicznych	51	38	38	dermatological
neurologicznych	221	221	218	neurological
psychiatrycznych	161	161	130	psychiatric
Leczeni w tys.	269,3	273,2	270,6	In-patients in thousands
w tym na oddziałach:				of which in specified wards:
chorób wewnętrznych	48,7	46,6	45,5	internal diseases
w tym kardiologicznych ^b	12,3	12,9	12,4	of which cardiological ^b
chirurgicznych	64,2	66,9	66,7	surgical
pediatrycznych	21,0	19,8	17,3	paediatric
ginekologiczno-położniczych	33,8	36,2	36,4	gynaecological-obstetric
onkologicznych	10,8	9,1	10,2	oncological
intensywnej terapii ^c	2,4	2,2	1,8	intensive therapy ^c
zakaźnych	9,9	9,8	9,1	communicable
gruźlicy i chorób płuc	8,8	9,0	8,0	tubercular and pulmonary
dermatologicznych	1,7	1,1	1,2	dermatological
neurologicznych	6,8	7,1	6,6	neurological
psychiatrycznych	2,2	2,1	2,0	psychiatric
Wypisani w tys.	249,7	255,4	253,5	Discharges in thousands
Zmarli w tys.	5,0	5,0	5,3	Deaths in thousands
Leczeni na: 10 tys. ludności	2162,8	2221,5	2210,4	In-patients per: 10 thousand population
1 łóżko ^d	45,0	45,9	45,7	bed ^d
Przeciętny pobyt chorego w dniach	5,2	5,0	4,9	Average patient stay in days
Przeciętne wykorzystanie łóżka w dniach	237	233	226	Average bed use in days

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 i 6 na str. 219. b Łącznie z oddziałami intensywnej opieki kardiologicznej. c Od 2016 r. anesteziologii i intensywnej terapii. d Bez łóżek i inkubatorów dla noworodków na oddziałach neonatologicznych.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

a See general notes, item 5 and 6 on page 219. b Including intensive cardiological care wards. c Since 2016 anesthesiology and intensive therapy. d Excluding beds and incubators for newborns on neonatology wards.

S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and Administration.

TABL. 6 (165). **RATOWNICTWO MEDYCZNE I POMOC DORAŻNA^a**
 Stan w dniu 31 grudnia
 EMERGENCY MEDICAL SERVICES AND FIRST AID^a
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Zespoły ratownictwa medycznego	53	54	55	55	Ambulance emergency rescue teams
podstawowe	29	30	34	35	basic
specjalistyczne	24	24	21	20	specialization
Szpitalne oddziały ratunkowe	11	9	10	11	Hospital emergency wards
Izby przyjęć ^b	14	10	9	8	Admissions rooms ^b
Lotnicze pogotowie ratunkowe ^c	2	2	2	2	Medical air rescue ^c
Wyjazdy na miejsce zdarzenia ^d :					Calls to the occurrence places ^d :
w tysiącach	93,5	90,9	83,5	85,1	in thousands
na 1000 ludności	77,6	76,4	70,5	71,9	per 1000 population
Osoby, którym udzielono świadczenia zdrowotnego w miejscu zdarzenia:					Persons who received health care benefits in the place of occurrence:
w tysiącach	94,3	91,5	84,9	85,1	in thousands
w tym:					of which:
dzieci i młodzież w wieku do 18 lat	14,8	6,1	4,7	4,7	children and youth up to 18 years of age
w wieku 65 lat i więcej	35,0	40,3	37,8	38,5	aged 65 and more
na 1000 ludności	78,3	76,8	71,6	71,9	per 1000 population

a Patrz uwagi ogólne, ust. 10 na str. 220. b Komórki organizacyjne szpitali zgłoszone do współpracy z ratownictwem medycznym. c Samolot lub śmigłowiec wraz z załogą, tj. pilotem i osobami udzielającymi pierwszej pomocy lub podejmującymi medyczne działania ratunkowe. d W ciągu roku.

a See general notes, item 10 on page 220. b Organizational cells of hospitals applied to cooperate with emergency medical system. c Airplane or helicopter, including crew, i.e. pilot and people giving first aid or acting as medical rescue. d During the year.

TABL. 7 (166). **APTEKI OGÓLNODOSTĘPNE I PUNKTY APTECZNE^a**
 Stan w dniu 31 grudnia
 GENERALLY AVAILABLE PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Apteki	337	387	413	398	Pharmacies
w tym prywatne	335	386	411	396	of which private
w tym na wsi	36	37	42	41	of which in rural areas
Punkty apteczne	65	61	60	54	Pharmaceutical outlets
w tym na wsi	61	57	56	51	of which in rural areas
Liczba ludności na:					Number of population per:
1 aptekę i punkt apteczny	2994	2654	2504	2614	pharmacy and pharmaceutical outlet
w tym na wsi	4960	4988	4749	5035	of which in rural areas
1 aptekę	3571	3072	2868	2969	pharmacy
w tym na wsi	13295	12673	11081	11299	of which in rural areas
Farmaceuci pracujący w aptekach i w punktach aptecznych	661	767	877	874	Pharmacists employed in pharmacies and pharmaceutical outlets

a Patrz uwagi ogólne, ust. 11 na str. 220.

a See general notes, item 11 on page 220.

TABL. 8 (167). **KRWIODAWSTWO^a**
BLOOD DONATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Regionalne centra (stan w dniu 31 XII)	1	1	1	1	Regional centres (as of 31 XII)
Oddziały terenowe (stan w dniu 31 XII)	4	4	4	4	Local branches (as of 31 XII)
Krwiodawcy w tys.	30,0	34,2	34,7	29,5	Blood donors in thousands
w tym honorowi	29,9	34,2	34,7	29,5	of which honorary blood donors
Liczba donacji ^b krwi pełnej w tys. ...	46,5	60,9	63,1 ^c	61,3	Number of collected donations ^b of whole blood in thousands
Wyprodukowana liczba jednostek świeżo mrożonego osocza (FFP) ^d w tys.	72,7	93,1	88,8	82,4	Number of prepared units of fresh frozen plasma (FFP) ^d in thousands

a Bez danych Ministerstwa Obrony Narodowej oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. b Donacja jest to pobranie krwi lub jej składnika do celów klinicznych, diagnostycznych lub produkcyjnych. c Daną skorygowano w stosunku do opublikowanej w poprzedniej edycji Rocznika. d Jedna jednostka świeżo mrożonego osocza równa się 200 ml, jeden litr osocza równa się 5 jednostkom.

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Centrum Krwi.

a Excluding data of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration. b Donation is collection of blood components for clinical, diagnostic or manufacturing purposes. c Data has been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook. d One unit of freshly frozen plasma equals 200 ml, one litre of plasma equals 5 units.

S o u r c e: data of the National Blood Centre.

TABL. 9 (168). **ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŻNE I ZATRUCIA**
INCIDENCE OF SELECTED INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS

CHOROBY	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	DISEASES
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thousand population				
Gruźlica	158	125	131	86	13,1	10,5	11,1	7,3	Tuberculosis
Tężec	1	–	–	–	0,1	–	–	–	Tetanus
Krztusiec	271	229	95	60	22,5	19,2	8,0	5,1	Whooping cough
Odra	–	1	–	3	–	0,1	–	0,3	Measles
Wirusowe zapalenie wątroby:									Viral hepatitis:
typ A	3	1	30	4	0,2	0,1	2,5	0,3	type A
typ B	13	116	127	118	1,1	9,7	10,7	10,0	type B
typ C	30	113	126	106	2,5	9,5	10,6	9,0	type C
Różyczka	91	53	3	2	7,6	4,5	0,3	0,2	Rubella
AIDS ^a	2	8	9	3	0,2	0,7	0,8	0,3	AIDS ^a
Salmonellozy	464	263	253	262	38,5	22,1	21,3	22,2	Other salmonella infections
Czerwonka bakteryjna	1	–	–	2	0,1	–	–	0,2	Shigellosis
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe	70	26	10	10	5,8	2,2	0,8	0,8	Other bacterial foodborne intoxications
Biegunki u dzieci w wieku do lat 2 ^b	1055	1458	1313	1290	418,0	677,4	577,0	547,3	Acute diarrhoea in children under 2 years ^b
Szkarlatyna (płonica) ...	222	413	339	709	18,4	34,7	28,6	59,9	Scarlet fever
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	35	20	17	9	2,9	1,7	1,4	0,8	Bacterial meningitis and/or encephalitis
Wirusowe zapalenie opon mózgowych	50	117	78	71	4,2	9,8	6,6	6,0	Viral meningitis

a Dane nieostateczne z uwagi na specyfikę choroby. b Wskaźnik obliczono na 10 tys. dzieci w wieku do lat 2.

a Preliminary data because of specific features of the disease. b Ratio calculated per 10 thousand children up to the age of 2.

TABL. 9 (168). **ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŹNE I ZATRUCIA (dok.)**
INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS (cont.)

CHOROBY	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	DISEASES
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thousand population				
Wirusowe zapalenie mózgu	139	87	166	76	11,5	7,3	14,0	6,4	Viral encephalitis
Świnka (zapalenie przyuszniczy nagminne)	96	70	63	49	8,0	5,9	5,3	4,1	Mumps
Włośnica	7	–	–	–	0,6	–	–	–	Trichinellosis
Grypa ^c	18171	74062	122049	105617	1508,9	6222,4	10298,0	8930,3	Influenza ^c
Choroby weneryczne ...	24	19	11	6	2,0	1,6	0,9	0,5	Veneral diseases
Szczepieni przeciw wściekliznie	221	257	275	251	18,4	21,6	23,2	21,2	Rabies vaccinations

^c Łącznie z podejrzeniami zachorowań.

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH (na podstawie rejestru chorób zakaźnych prowadzonego przez stacje sanitarno-epidemiologiczne), Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc oraz Instytutu Wenerologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

^c Including influenza-like illness.

S o u r c e: data of the National Institute of Public Health – NIH (on the ground of register of infectious diseases kept by sanitary and epidemiological stations), the Tuberculosis and Lung Diseases Institute and the Institute of Venereology of the Medical University of Warsaw.

TABL. 10 (169). **ŻŁÓBK^a I KLUBY DZIECIĘCE**
Stan w dniu 31 grudnia
NURSERIES^a AND CHILDREN'S CLUBS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Żłobki	8	39	58	83	Nurseries
w tym publiczne	8	16	20	22	of which public
Oddziały żłobkowe przy przedszkolach	8	3	2	1	Nursery wards of nursery schools
Kluby dziecięce	x	20	15	17	Children's clubs
Miejsca:					Places:
w żłobkach	1128	1983	2633	3714	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	408	315	290	in children's clubs
Dzieci przebywające (w ciągu roku):					Children staying (during the year):
w żłobkach	1669	2910	3829	5298	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	484	401	400	in children's clubs
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w miastach	50	122	137	178	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in urban areas
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych:					Children staying in nurseries and children's clubs:
na 1000 dzieci w wieku do lat 3	30	70	82	106	per 1000 children up to the age of 3
na 100 miejsc	101	93	99	93	per 100 places

^a Miejsca i dzieci – łącznie z oddziałami żłobkowymi.

^a Places and children – including nursery wards.

TABLE 11 (170). **PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO**
DAY-SUPPORT CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	placówki (stan w dniu 31 XII) centres (as of 31 XII)				wychowankowie residents				
O G Ó Ł E M	72	80	77	73	3850	3923	3265	2818	T O T A L
Opiekuńcze	62	47	41	38	3543	2813	2067	1444	General care
Specjalistyczne	10	22	21	20	307	579	632	612	Specialized
Pracy podwórkowej	x	x	4	2	x	x	59	157	Street work
W połączonych formach	x	11	11	13	x	531	507	605	In a combination of the forms

TABLE 12 (171). **RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA^a**
Stan w dniu 31 grudnia
FAMILY FOSTER CARE^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Rodziny zastępcze	893	930	898	878	Foster families
Spokrewnione:					Related:
liczba rodzin	764	607	575	568	number of families
liczba dzieci ^b	1054	818	760	760	number of children ^b
Niezawodowe:					Non-professional:
liczba rodzin	100	271	266	254	number of families
liczba dzieci ^b	179	369	361	348	number of children ^b
Zawodowe ^c :					Professional ^c :
liczba rodzin	29	52	57	56	number of families
liczba dzieci ^b	106	172	171	172	number of children ^b
Rodzinne domy dziecka	5	8	9	Foster homes
Dzieci ^d	35	56	67	Children ^d

a Od 2013 r. niektóre dane nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie z powodu zmiany przepisów prawnych. b W 2010 r. w wieku do 18 lat, w latach: 2015, 2017 i 2018 w wieku do 25 lat. c W 2010 r. rodziny zastępcze zawodowe niespokrewnione z dzieckiem. d W wieku do 25 lat.

a Since 2013 some data are not fully comparable with data for previous years due to changes of the provisions of the law. b In 2010 up to the age of 18, in: 2015, 2017 and 2018 up to the age of 25. c In 2010 professional, not related to the child foster families. d Up to the age of 25.

TABLE 13 (172). **INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA^a**
INSTITUTIONAL FOSTER CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	placówki centres				wychowankowie residents				wolontariusze volunteers				
	stan w dniu 31 XII				as of 31 XII								
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	17	25	26	25	469	436	365	387 ^b	139	50	30	44	Care and education centres
interwencyjne	1	2	1	2	14	20	12	24	-	-	-	-	intervention
rodzinne	4	5	5	5	27	32	28	30	2	2	2	5	family

a Patrz uwagi ogólne, ust. 17 na str. 221. b W tym 17 wychowanków w wieku 0–3 lata i 10 – w wieku 4–6 lat oraz 10 sierot i 41 niepełnosprawnych.

a See general notes, item 17 on page 221. b Of which 17 residents at age 0–3 and 10 – at age 4–6, 10 orphans and 41 disabled.

TABL. 13 (172). **INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA^a** (dok.)
 INSTITUTIONAL FOSTER CARE^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	placówki centres				wychowankowie residents				wolontariusze volunteers				
	stan w dniu 31 XII				as of 31 XII								
Placówki opiekuńczo-wychowawcze (dok.)													Care and education centres (cont.)
socjalizacyjne	2	8	4	3	54	175	70	60	10	40	11	10	socialization
specjalistyczno-terapeutyczne	-	1	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	specialist therapy
łączące zadania placówek ^c	10	9	16	15	374	193	255	273	127	8	17	29	combining tasks of the centres ^c
Regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne	-	-	1	1	-	-	13	16	-	-	1	5	Regional care and therapy centres

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 17 na str. 221. ^c Łączące zadania placówek interwencyjnych, socjalizacyjnych i specjalistyczno-terapeutycznych; w 2010 r. placówki wielofunkcyjne.

^a See general notes, item 17 on page 221. ^c Combining tasks of the intervention, socialization and specialist therapy centres; in 2010 multi-functional centres.

TABL. 14 (173). **POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA^a**
 Stan w dniu 31 grudnia
 STATIONARY SOCIAL WELFARE^a
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)	43	48	49	55	Homes and facilities (excluding branches)
Miejsca ^b	3043	3406	3296	3504	Places ^b
na 10 tys. ludności	25	29	28	30	per 10 thousand population
Mieszkańcy ^b	2964	3195	3025	3291	Residents ^b
w tym kobiety	1295	1436	1438	1486	of which women
w tym do 18 lat	84	72	34	55	of which up to age 18
w tym umieszczeni w ciągu roku ...	681	627	580	864	of which placed within during the year
na 10 tys. ludności	25	27	26	28	per 10 thousand population
Osoby oczekujące na umieszczenie	318	194	263	260	Persons awaiting a place

^a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. ^b Łącznie z filiami.

^a Including community self-help homes. ^b Including branches.

TABL. 15 (174). **PLACÓWKI STACJONARNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ^a WEDŁUG GRUP MIESZKAŃCÓW**
 Stan w dniu 31 grudnia
 STATIONARY SOCIAL WELFARE FACILITIES^a BY GROUPS OF RESIDENTS
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)^b	43	48	49	55	Homes and facilities (excluding branches)^b
w których mogą przebywać:					in which may be:
Osoby w podeszłym wieku	16	18	20	22	Aged persons
Przewlekłe somatycznie chorzy	8	7	9	8	Chronically ill with somatic disorders
Dorośli niepełnosprawni intelektualnie	3	2	3	3	Mentally retarded
Dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie	5	5	5	5	Children and young mentally retarded
Przewlekłe psychicznie chorzy	5	9	9	8	Chronically mentally ill
Matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży	2	2	1	1	Mothers with dependent children and pregnant women
Bezdomni	8	9	8	13	Homeless
Inne osoby	2	4	4	4	Other persons
Osoby uzależnione od alkoholu	–	–	1	–	Alcohol dependent persons
Mieszkańcy w domach i zakładach^c	2964	3195	3025	3291	Residents in homes and facilities^c
dla:					for:
Osób w podeszłym wieku	658	696	741	815	Aged persons
Przewlekłe somatycznie chorych	695	442	488	633	Chronically ill with somatic disorders
Dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	145	140	339	292	Mentally retarded
Dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	508	513	327	372	Children and young mentally retarded
Przewlekłe psychicznie chorych	598	959	918	749	Chronically mentally ill
Matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	35	47	11	6	Mothers with dependent children and pregnant women
Bezdomnych	308	378	187	405	Homeless
Innych osób	17	20	10	19	Other persons
Osoby uzależnione od alkoholu	–	–	4	–	Alcohol dependent persons

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b W dalszym podziale placówki mogą być wykazane kilkakrotnie, gdyż jedna placówka może być przeznaczona dla kilku grup mieszkańców. c Łącznie z filiami.

a Including community self-help homes. b In the division facilities may be shown several times, because one facility may be designed for few group of residents. c Including branches.

TABL. 16 (175). ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ^a
SOCIAL ASSISTANCE BENEFITS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Korzystający ^b Beneficiaries ^b	Udzielone świadczenia w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	SPECIFICATION	
O G Ó Ł E M	2010 2015 2017 2018	77348 69021 56612 51686	126293,1 135829,0 131489,5 123071,9	T O T A L
Pomoc pieniężna	45462	93120,5	Monetary assistance	
w tym:			of which:	
Zasilek stały	5942	30041,3	Permanent benefit	
Zasilek okresowy	17095	37294,2	Temporary benefit	
Zasilek celowy	22232	24912,0	Appropriated benefit	
Pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki	42	131,7	Assistance to reach self-dependence and to continue education	
Pomoc niepieniężna	24352	29951,4	Non-monetary assistance	
Schronienie	293	828,5	Shelter	
Posiłek	21548	12959,9	Meals	
Ubranie	6	2,5	Clothing	
Sprawienie pogrzebu	117	258,1	Burial	
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	2377	15890,0	Attendance services and specialized attendance services	
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrud- nienia i na zagospodarowanie	10	12,5	Assistance in gaining adequate housing conditions, gaining employment and for running one's own household	

a Patrz uwagi ogólne, ust. 19 na str. 223. b W podziale według form świadczeń korzystający mogą być wykazani kilkakrotnie.
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a See general notes, item 19 on page 223. b Under the item benefits, recipients may be shown several times.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

Uwagi ogólne

Kultura

1. **Książka** jest to wydawnictwo zwarte o objętości powyżej 48 stron, **broszura** – o objętości od 5 do 48 stron. Wydawnictwa te zaliczane są do wydawnictw nieperiodycznych.

2. Gazety i czasopisma są to wydawnictwa periodyczne. **Gazety** (periodyki informacji ogólnej) są to wydawnictwa będące przede wszystkim źródłem informacji o bieżących wydarzeniach krajowych i zagranicznych. **Czasopisma** (inne periodyki) są to wydawnictwa omawiające problemowo zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze, specjalistyczne – fachowe i naukowe, a także wydawnictwa urzędowe.

3. Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma.

Czytelnik (użytkownik aktywnie wypożyczający) – to użytkownik zarejestrowany, który wypożyczył na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w ciągu roku.

4. W **muzeach** jako muzealia wykazano rzeczy ruchome i nieruchomości wpisane do inwentarza muzealiów.

5. **Instytucja paramuzealna** – jednostka organizacyjna niebędąca muzeum, nienastawiona na osiągnięcie zysku, której celem jest trwała ochrona dóbr kultury, nauki i techniki oraz przyrody, którą uznaje się za posiadającą charakter muzealny. Instytucją paramuzealną może być: ogród zoologiczny, ogród botaniczny, rezerwat przyrody, pomnik historii (zabytek) lub inna jednostka – m.in. planetarium, miasteczko czy centrum nauki i techniki, a także niebędąca muzeum ekspozycja stała ukazująca osiągnięcia, odkrycia i ciekawostki z dziedziny historii, archeologii, kultury, przyrody, techniki itp.

6. Informacje dotyczące **galerii sztuki** obejmują jednostki, których podstawowym rodzajem działalności jest wystawiennictwo.

General notes

Culture

1. A **book** is understood as a publication containing more than 48 pages, while a **pamphlet** contains from 5 to 48 pages. These publications are considered to be non-periodic publications.

2. Newspapers and magazines are periodic publications. **Newspapers** (general information periodicals) are publications being primarily a source of information regarding current domestic and foreign events. **Magazines** (other periodicals) are publications addressing social, political and economic, specialized and scientific issues as well as government publications.

3. Books and pamphlets as well as newspapers and magazines constitute the **collection** of public libraries.

Reader/borrower (user actively borrowing books) – a person registered in the library, who borrowed at least one volume in reported year.

4. Movable subjects and real estate registered in exhibit inventory are presented as exhibits in **museums**.

5. **Museum-related institutions** – a non-profit organisational unit whose purpose is permanent protection of culture, science and technology and nature goods, which is not having "museum" status entity but is recognized as being of museum nature. Institution related to museum may be: zoological garden, botanical garden, natural reserve, historical monument, other unit, such as planetarium, science and technology camp and centre, as well as other permanent exhibition which is not museums, but which display certain achievements, inventions and curiosities in the field of history, archaeology, culture, nature, technology, etc.

6. Information concerning **art galleries** includes entities, in which exhibiting is the basic type of activity.

7. Informacje o **teatrach i instytucjach muzycznych** dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną.

W liczbie teatrów uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Jednostki pogrupowano wyodrębniając:

- działalność **teatrów dramatycznych i lalkowych**,
- działalność **teatrów muzycznych**, obejmującą działalność sceniczną oper, operetek, musicali i baletów,
- działalność koncertową **filharmonii**,
- działalność sceniczną **zespołów pieśni i tańca**.

8. Informacje o działalności **centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic** opracowano na podstawie sprawozdawczości rocznej.

9. Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna eksploatowana w technice wideo, nośnik cyfrowy). Wśród kin stałych wyróżnia się minipleksy – posiadające od 3 do 7 sal projekcyjnych i multipleksy – posiadające 8 sal projekcyjnych i więcej.

10. Dane o **abonentach radiowych i telewizyjnych** dotyczą osób i instytucji, które uiściły opłaty abonamentowe uprawniające do korzystania z urządzeń odbiorczych radiofonii bezprzewodowej oraz z odbiorczych urządzeń telewizyjnych. Dane dotyczą także osób korzystających – na mocy szczególnych przepisów – z prawa do bezpłatnego korzystania z urządzeń odbiorczych (np. inwalidów wojennych i wojskowych).

Dane obejmują również instytucje opłacające abonament za korzystanie z odbiorników radiowych i telewizyjnych w samochodach.

7. Information regarding **theatres and music institutions** concerns professional, artistic and entertainment entities conducting regular performances.

Theatres include entities, independent in regard to their legal, organizational, economic and financial status, conducting uniform performing activity, regardless of the number of stages possessed.

Entities are grouped comprising:

- the activity of **dramatic and puppet theatres**,
- the activity of **music theatres**, including opera, operetta, musical and ballet performances,
- the concert activity of **philharmonic halls**,
- the performing activity of **song and dance ensembles**.

8. Information concerning the activity of **centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres** is based on annual reporting data.

9. Information regarding **cinemas** concerns the activity of public cinemas, i.e. established for the purpose of public film screenings, regardless of the film carrier used (light-sensitive and magnetic tape or a digital carrier). Among fixed cinemas one can distinguish miniplexes – equipped with 3 to 7 screens and multiplexes – equipped with 8 screens and more.

10. Data regarding **radio and television subscribers** concern persons and institutions which paid the subscription fee in order to use wireless radio and television receivers. The data also concern persons exempt, on the basis of special regulations, from paying the subscription fee (e.g., disabled war and military veterans).

Data also concern institutions paying the subscription for using radio and television receivers in their vehicles.

Turystyka

1. **Termin turystyka** – zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 692/2011 obowiązującym od 2012 r., oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

Tourism

1. **Tourism**, in accordance with the Regulation (EU) No. 692/2011 of the European Parliament and of the Council in force since 2012, means the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a year, for any main purpose, including business, leisure or other personal purpose, other than to be employed by a resident entity in the place visited.

Wszystkie kategorie podróżnych, które mieszczą się w zakresie pojęcia „turystyka” są określane mianem odwiedzających. W grupie tej wyróżnia się:

- turystów, tj. osoby, które spędziły co najmniej jedną noc poza miejscem stałego zamieszkania,
- odwiedzających jednodniowych, tj. osoby, które nie nocują w miejscu odwiedzanym.

2. Baza noclegowa turystyki dotyczy turystycznych obiektów noclegowych, tj. obejmuje obiekty hotelowe i pozostałe obiekty (od 2011 r. posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych; do 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwatery agroturystycznych).

W ramach:

- obiektów hotelowych do grupy „inne obiekty hotelowe” zalicza się te, które nie spełniają wymagań dla hoteli, moteli i pensjonatów, ale świadczą usługi hotelarskie (np. zajazdy, gościńce) oraz obiekty w trakcie kategoryzacji,
- pozostałych obiektów do grupy „inne obiekty” zalicza się te, które nie odpowiadają warunkom przewidzianym dla poszczególnych rodzajów obiektów oraz obiekty wykorzystywane dla potrzeb turystyki (np. domy studenckie, internaty, ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, ośrodki sportowo-rekreacyjne, ośrodki kolonijne, zakłady uzdrowiskowe, domy wycieczkowe i hostele).

3. W informacjach o obiektach i miejscach noclegowych turystyki nie uwzględnia się obiektów i miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

4. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych lub pokoi jest to stosunek liczby udzielonych noclegów lub wynajętych pokoi w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych lub pokoi w danym roku. Przez nominalną liczbę miejsc noclegowych lub pokoi rozumie się sumę miejsc noclegowych lub pokoi przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu.

5. Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania rejestrowani są według kraju stałego zamieszkania. Turysta zagraniczny może być wykazany wielokrotnie, jeśli w czasie jednorazowego pobytu w Polsce korzysta z kilku obiektów noclegowych.

6. Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych obejmują wszystkie zakłady i punkty gastronomiczne zlokalizowane na terenie danego obiektu. Do barów zaliczono także: kawiarnie, winiarnie, piwiarnie, jadalnie itp.; do punktów gastronomicznych – także smażalnie, pijalnie, lodziarnie, bufety itp.

All categories of travellers which fall within the term "tourism" are defined as visitors. This group comprises:

- tourists, i.e., persons who spent at least one night away from their place of permanent residence,
- one-day visitors, i.e., persons who do not spend the night at the place visited.

2. Tourist accommodation establishments include hotels and similar facilities as well as other facilities (since 2011 with 10 and more bed places; until 2010 they do not include rooms for rent and agrotourism lodgings).

Within:

- hotels and similar facilities, the group "other hotel facilities" has covered facilities which do not meet requirements for hotels, motels and boarding houses, but which provide hotel services (e.g. road houses, inns) as well as other hotel facilities during categorization,
- other facilities, the group "miscellaneous facilities" includes facilities which do not correspond to conditions expected in particular facilities, and other facilities used for tourism (e.g. student dormitories, boarding schools, weekend and holiday accommodation establishments, sport and recreational centres, holiday youth centres as well as health establishments excursion hostels and hostels).

3. In data regarding facilities and bed places for tourists, facilities and places in temporarily inactive facilities due to expansion, renovation etc. are not included.

4. Occupancy rate of bed places or rooms is a relation of the number of overnight stays or rooms rented in a given year to the nominal number of bed places or rooms in a given year. The nominal number of bed places or rooms shall mean total bed places or rooms prepared for tourists each day of a facility's operation.

5. Foreign tourists using collective tourist accommodation establishments are registered according to country of their permanent residence. Foreign tourist may be indicated more than once if during a single stay in Poland he/she uses more than one accommodation facility.

6. Catering establishments in tourist accommodation establishments include all catering facilities and outlets located on the premises of a given tourist accommodation establishment. Bars also include: cafes, wine houses, beer halls, canteens etc.; catering outlets also include fry houses, drink bars, ice cream parlours, snack bars etc.

Sport

1. Dane o **organizacjach kultury fizycznej** obejmują wybrane organizacje o ogólnopolskim zasięgu działania (Akademicki Związek Sportowy, Polski Związek Sportu Niepełnosprawnych „Start”, Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe”) i dotyczą głównie rekreacji ruchowej, a w przypadku PZSN „Start” – rehabilitacji ruchowej w środowisku niepełnosprawnych.

2. W kategorii ćwiczących w organizacjach kultury fizycznej (tabl. 17) oraz ćwiczących, trenerów i instruktorów sportowych według dziedziny i rodzajów sportu w klubach sportowych (tabl. 18) jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli uprawia bądź prowadzi zajęcia w kilku rodzajach sportu.

W zależności od wieku osoby ćwiczące zaliczane są do kategorii juniorów lub seniorów; dla poszczególnych rodzajów sportu stosuje się różne granice wieku.

3. **Boiska** znajdujące się w płycie głównej stadionu nie są wykazywane ponownie jako boiska do gier wielkich. Liczba stadionów podana jest łącznie z deklarowanymi obiektami niespełniającymi wymogów stadionów, np. widowni. Boiska, na których można przeprowadzić kilka różnych gier (np. koszykówkę, siatkówkę, piłkę ręczną) wykazywane są raz, jako boiska uniwersalne-wielozadaniowe. Boiska kryte, znajdujące się w halach sportowych lub salach gimnastycznych nie są wykazywane oddzielnie, lecz traktowane jako hale sportowe lub sale gimnastyczne w zależności od typu obiektu, w którym się znajdują.

Informacje o **obiektach dostosowanych dla osób niepełnosprawnych** uwzględniają obiekty dostosowane dla osób niepełnosprawnych ruchowo lub o innym niż ruchowy rodzaj niepełnosprawności (np. głusi, niewidomi).

Sport

1. Data regarding **physical education organizations** include selected organizations with a national scope of activity (the University Sports Association AZS, the Polish Sports Association for the Disabled "Start", the Society for Promotion of Physical Culture, the Association of "Rural Sports Clubs") and primarily concern recreational activity, and in case of the Polish Sports Association for the Disabled "Start" – rehabilitation activity for the persons with disabilities.

2. In the category of persons practising sports in physical education organizations (table 17) as well as persons practicing sports, coaches and sports instructors according to sports fields and kinds of sports in sports clubs (table 18) one person may be indicated more than once, depending upon the number of sports practiced or taught.

Persons practising sports are classified as either juniors or seniors, depending on age; various age groups are applied for individual sports.

3. **Sports fields** located in stadium main fields are not counted again as sports fields for big games. The number of stadiums includes declared facilities not satisfying the requirements for stadiums, e.g. the seating. Sports fields on which several different games can be played (e.g. basketball, volleyball, handball) are counted once as universal, multi-purpose sports fields. Indoor sports fields located in sports halls or gyms are not given separately, but treated as sports halls or gyms, depending on kind of facility in which they are located.

Information about **facilities adapted for disabled guests** include facilities adapted for people with reduced mobility or other than motor disability (eg. the deaf or the blind).

Kultura
 Culture

 TABL. 1 (176). **KSIĄŻKI I BROSZURY WYDANE^a**
 BOOKS AND PAMPHLETS PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	liczba tytułów		number of titles		
O G Ó Ł E M	586	640	683	731	TOTAL
Wydawnictwa naukowe	227	185	205	176	Scientific publications
Podręczniki dla szkół wyższych	30	8	7	8	University textbooks
Wydawnictwa zawodowe	18	38	8	7	Professional publications
Podręczniki szkolne	8	2	4	10	School textbooks
Wydawnictwa popularne	186	318	292	327	Popular science
Literatura piękna	117	89	167	203	Belles-lettres
w tym dla dzieci i młodzieży	41	14	19	38	of which for children and youth

^a Według miejsca wydania.

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.

^a According to published place.

Source: data of the National Library.

 TABL. 2 (177). **GAZETY I CZASOPISMA WYDANE^a**
 NEWSPAPERS AND MAGAZINES PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	liczba tytułów		number of titles		
O G Ó Ł E M	181	214	176	152	TOTAL
Ukazujące się:					Published as specified:
w tygodniu:					weekly:
6–2 razy	2	2	2	2	6–2 times
1 raz	8	14	11	11	once
w miesiącu:					monthly:
3–2 razy	4	6	5	3	3–2 times
1 raz	36	40	37	29	once
1 raz:					once:
na 2 miesiące	17	21	18	14	bimonthly
w kwartale	50	41	40	36	quarterly
w półroczu	10	19	13	13	half-yearly
w roku	35	28	29	26	yearly
nieregularnie	19	43	21	18	irregularly

^a Według miejsca wydania.

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.

^a According to published place.

Source: data of the National Library.

TABL. 3 (178). **BIBLIOTEKI PUBLICZNE (z filiami)**
PUBLIC LIBRARIES (with branches)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Biblioteki (stan w dniu 31 XII)	243	238	237	230	Libraries (as of 31 XII)
w tym na wsi	172	166	166	159	of which in rural areas
w tym obiekty przystosowane dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich:					of which buildings adapted to wheelchair users:
wejście do budynku	53	75	83	89	entrance to the building
udogodnienia wewnątrz budynku	22	30	37	42	facilities inside the building
Punkty biblioteczne (stan w dniu 31 XII)	50	45	31	27	Library service points (as of 31 XII)
w tym na wsi	27	20	22	18	of which in rural areas
Księgozbiór (stan w dniu 31 XII)					Collection (as of 31 XII)
w tys. wol.	4630,6	4812,3	4821,5	4769,2	in thousand vol.
w tym na wsi	1902,0	1874,2	1867,6	1802,2	of which in rural areas
Czytelnicy ^a w tys.	159,2	144,7	142,4	140,1	Borrowers ^a in thousands
w tym na wsi	40,8	36,7	34,4	33,8	of which in rural areas
Wypożyczenia ^{ab} :					Loans ^{ab} :
w tysiącach woluminów	3216,3	2916,4	2775,2	2710,3	in thousand volumes
w tym na wsi	922,5	801,6	726,3	690,3	of which in rural areas
na 1 czytelnika w wol.	20,2	20,2	19,5	19,3	per borrower in vol.
w tym na wsi	22,6	21,9	21,1	20,4	of which in rural areas

a Łącznie z punktami bibliotecznymi; od 2015 r. przyporządkowane w podziale na miasta i wieś według siedziby jednostki macierzystej. b W 2010 r. bez wypożyczeń międzybibliotecznych.

a Including library service points; since 2015 assigned with division into urban areas and rural areas according to the parent entity's registered office. b In 2010 excluding interlibrary lending.

TABL. 4 (179). **MUZEA**
MUSEUMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Muzea i oddziały muzealne ^a	26	31	30	30	Museums with branches ^a
w tym obiekty przystosowane dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich:					of which buildings adapted to wheelchair users:
wejście do budynku	5	22	22	18	entrance to the building
udogodnienia wewnątrz budynku	3	17	15	14	facilities inside the building
Muzealia w pozycjach inwentarzowych ^a w tys.	173,3	239,9	246,4	235,5	Museum exhibits in inventory units ^a in thousands
Wystawy czasowe	133	191	188 ^b	160	Temporary exhibitions
własne ^c	78	117	113	108	own ^c
współorganizowane	40	27	co-organised
obce ^d	55	74	35	25	exterior ^d
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	351,9	548,7	419,0	441,5	Museum and exhibition visitors in thousands
w tym młodzież szkolna ^e	94,3	155,6	104,3	118,4	of which primary and secondary school students ^e

a Stan w dniu 31 grudnia. b Daną skorygowano w stosunku do opublikowanej w poprzedniej edycji Rocznika. c W kraju. d Krajowe i z zagranicy. e Zwiedzająca muzea w zorganizowanych grupach.

a As of 31st December. b Data has been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook. c In Poland. d Domestic and foreign. e Visiting museums in organized groups.

TABL. 5 (180). **INSTYTUCJE PARAMUZEALNE**
MUSEUM-RELATED INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Institucje (stan w dniu 31 XII)	6	3	5	4	Institutions (as of 31 XII)
Ogród botaniczny	–	1	1	1	Botanical garden
Rezerwy	4	–	–	–	Reserves
Inne	2	2	4	3	Others
Zwiedzający w tys.	289,7	86,1	139,1	141,0	Visitors in thousands
w tym młodzież szkolna w zorganizowanych grupach ..	45,4	21,1	40,2	39,2	of which primary and secondary schools students visiting in groups
Ogród botaniczny	–	1,2	30,9	37,7	Botanical garden
Rezerwy	184,5	–	–	–	Reserves
Inne	105,2	84,9	108,2	103,3	Others

TABL. 6 (181). **GALERIE SZTUKI**
ART GALLERIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	sektor publiczny public sector	sektor prywatny private sector	
Galerie (stan w dniu 31 XII) ..	9	8	9	9	8	1	Galleries (as of 31 XII)
w tym w obiektach przy- stosowanych dla osób niepełnosprawnych po- ruszających się na wózkach inwalidzkich:							of which in buildings adapted to wheelchair users:
wejście do budynku	4	4	5	5	5	–	entrance to the building
udogodnienia wewnątrz budynku	4	4	5	5	5	–	facilities inside the building
Wystawy ^a	108	96	145	113	112	1	Exhibitions ^a
w tym z zagranicy	8	4	8	5	5	–	of which foreign
Ekspozycje ^a	110	100	149	118	117	1	Expositions ^a
Zwiedzający w tys.	58,2	65,0	85,5	72,8	72,8	0,0	Visitors in thousands

a W kraju.

a In Poland.

TABL. 7 (182). **TEATRY I INSTYTUCJE MUZYCZNE**
THEATRES AND MUSIC INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Instytucje ^a Institutions ^a	Miejsca na widowni w stałej sali ^a Seats in fixed halls ^a	Przedsta- wienia i koncerty ^b Performances and concerts ^b	Widzowie i słuchacze ^b w tys. Audience ^b in thousands	SPECIFICATION
OGÓŁEM					TOTAL
2010	7	2246	2556	371,8	
2015	8	3975	1878	316,2	
2017	9	3555	2132	332,7	
2018	8	3834	2587	404,9	
Teatry	6	1396	1581	226,2	Theatres
dramatyczne	2	746	550	133,6	dramatic
lalkowe	4	650	1031	92,6	puppet
Teatry muzyczne	1	2438	582	118,3	Music theatres
Filharmonie	1	–	413	53,3	Philharmonic halls
Zespoły pieśni i tańca	–	–	11	7,1	Song and dance ensembles

a Stan w dniu 31 grudnia. b Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa; łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze.

a As of 31st December. b Data concern activity performed in voivodship area; including outdoor events.

TABL. 8 (183). CENTRA KULTURY, DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY, ŚWIETLICE
 Stan w dniu 31 grudnia
 CENTRES OF CULTURE, CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS
 AND COMMUNITY CENTRES
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018			SPECIFICATION
			ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Instytucje	167	181	186	60	126	Institutions
w tym w obiektach przystoso- wanych dla osób niepełno- sprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich: wejście do budynku	85	98	101	42	59	of which in buildings adapted to wheelchair users: entrance to the building
udogodnienia wewnątrz budyunku	49	57	58	26	32	facilities inside the building
centra kultury	5	11	12	5	7	centres of culture
domy kultury	18	20	19	12	7	cultural establishments
ośrodki kultury	80	77	75	30	45	cultural centres
kluby	16	19	19	12	7	clubs
świetlice	48	54	61	1	60	community centres
Pracownie specjalistyczne	310	360	373	193	180	Specialized workshops
Imprezy (w ciągu roku)	8159	8588	9291	5884	3407	Events (during the year)
Uczestnicy imprez (w ciągu roku) w tys.	1409,3	1408,6	1629,5	1329,4	300,1	Event participants (during the year) in thousands
Kursy (w ciągu roku)	182	146	119	87	32	Courses (during the year)
Absolwenci kursów (w ciągu roku) w tym dzieci i młodzież szkolna	1501	1255	1262	881	381	Course graduates (during the year) of which primary and secondary school students
Grupy (zespoły) artystyczne	660	708	709	452	257	Artistic groups (ensembles)
Członkowie grup (zespołów) artystycznych	10319	10094	10384	7005	3379	Members of artistic groups (ensembles)
w tym dzieci i młodzież szkolna	6703	6838	6780	4649	2131	of which primary and secondary school students
Koła (kluby/sekcje)	706	813	841	567	274	Groups (clubs/sections)
Członkowie kół (klubów/sekcji)	13719	15100	15409	10970	4439	Members of groups (clubs/ /sections)
w tym dzieci i młodzież szkolna	7066	7967	7576	5146	2430	of which primary and secondary school students

TABL. 9 (184). KINA STAŁE
 INDOOR CINEMAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Kina (stan w dniu 31 XII)	14	12	13	11 ^a	Cinemas (as of 31 XII)
w tym miasta	13	12	13	11	of which urban areas
w tym multipleksy	1	1	1	1	of which multiplexes
w tym obiekty przystosowane dla osób niepełnosprawnych poru- szających się na wózkach in- walidzkich: wejście do budynku	10	11	12	11	of which buildings adapted to wheelchair users: entrance to the building
udogodnienia wewnątrz budynku	5	10	11	11	facilities inside the building
Sale projekcyjne (stan w dniu 31 XII) ...	29	32	34	32	Screens (as of 31 XII)
w tym miasta	28	32	34	32	of which urban areas
w tym multipleksy	8	8	8	8	of which multiplexes
Miejsca na widowni (stan w dniu 31 XII)	5980	6543	6768	6346	Seats (as of 31 XII)
w tym miasta	5824	6543	6768	6346	of which urban areas
w tym multipleksy	1689	1689	1689	1705	of which multiplexes

a W tym 3 minipleksy.
 a Of which 3 miniplexes.

TABL. 9 (184). **KINA STAŁE (dok.)**
INDOOR CINEMAS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Seanse	36004	40523	54157	53081	Screenings
w tym miasta	35934	40523	54157	53081	of which urban areas
w tym multiplexy	15571	14237	15749	15405	of which multiplexes
na 1 kino	2572	3377	4166	4826	per cinema
Widzowie	814236	1020045	1295409	1336399	Audience
w tym miasta	813501	1020045	1295409	1336399	of which urban areas
w tym multiplexy	298227	337052	339418	340928	of which multiplexes
na 1 kino	58160	85004	99647	121491	per cinema
na 1 seans	23	25	24	25	per screening

TABL. 10 (185). **ABONENCI TELEWIZJI KABLOWEJ**
Stan w dniu 31 grudnia
CABLE TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
W tysiącach	150,8	148,3	122,6	119,6	In thousands
Na 1000 ludności	125,3	124,7	103,5	101,2	Per 1000 population

Źródło: dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej.
Source: data of the Office of Electronic Communications.

TABL. 11 (186). **ABONENCI RADIOWI I TELEWIZYJNI**
Stan w dniu 31 grudnia
RADIO AND TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tys. in thousands				na 1000 ludności per 1000 population				
Abonenci radiowi	187,2	190,6	192,7	190,4	155,6	160,3	162,7	161,2	Radio subscribers
miasta	125,7	127,1	128,8	127,0	173,4	176,5	179,2	176,8	urban areas
wieś	61,5	63,5	63,9	63,4	128,6	135,5	137,3	136,9	rural areas
Abonenci telewizyjni	181,1	183,3	185,3	183,0	150,5	154,2	156,4	154,9	Television subscribers
miasta	121,0	121,3	123,0	121,2	166,9	168,5	171,0	168,7	urban areas
wieś	60,1	62,0	62,3	61,8	125,6	132,2	133,9	133,5	rural areas

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej.
Source: data of the Polish Post General Directorate.

Turystyka

Tourism

Uwaga do tablic 12–16

Od 2016 r. dane opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu.

Note to tables 12–16

Since 2016 data were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey.

TABL. 12 (187). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015 ^b	2017 ^b	2018 ^b	SPECIFICATION
Obiekty (stan w dniu 31 VII)	182	269	259	281	Facilities (as of 31 VII)
w tym całoroczne	132	197	195	216	of which open all year
Obiekty hotelowe	68	89	94	97	Hotels and similar facilities
hotele	23	36	47	48	hotels
motele i pensjonaty	6	13	12	13	motels and boarding houses
inne obiekty hotelowe	39	40	35	36	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	114	180	165	184	Other facilities
schroniska łącznie z młodzieżowymi	15	8	6	7	shelters including youth hostels
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	6	2	2	2	of which school youth hostels
kempingi	2	2	3	3	camping sites
pola biwakowe	8	6	6	6	tent camp sites
ośrodki wczasowe	7	7	8	8	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	12	14	17	17	training-recreational centres
domy pracy twórczej	1	–	–	–	creative arts centres
zespoły domków turystycznych	14	16	15	15	complexes of tourist cottages
pokoje gościnne	26	31	34	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	61	48	48	agrotourism lodgings
inne obiekty	55	40	31	46	miscellaneous facilities
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	11409	13465	14022	14636	Bed places (as of 31 VII)
w tym całoroczne	7409	9625	10504	11136	of which open all year
Obiekty hotelowe	4634	6116	6743	7009	Hotels and similar facilities
hotele	2596	3834	4653	4761	hotels
motele i pensjonaty	237	502	457	523	motels and boarding houses
inne obiekty hotelowe	1801	1780	1633	1725	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	6775	7349	7279	7627	Other facilities
schroniska łącznie z młodzieżowymi	837	493	431	437	shelters including youth hostels
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	331	129	131	131	of which school youth hostels
kempingi	240	124	154	154	camping sites
pola biwakowe	615	345	312	300	tent camp sites
ośrodki wczasowe	982	554	686	686	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	1103	1433	1626	1567	training-recreational centres
domy pracy twórczej	99	–	–	–	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^c	610	972	837	834	complexes of tourist cottages ^c
pokoje gościnne	534	653	787	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	903	724	768	agrotourism lodgings
inne obiekty	2289	1991	1856	2094	miscellaneous facilities

a Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. b Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings. b Concern establishments possessing 10 and more bed places. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 12 (187). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI (dok.)**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015 ^b	2017 ^b	2018 ^b	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	456571	606539	666760	638801	Tourists accommodated
w tym turyści zagraniczni	72141	157816	162872	145137	of which foreign tourists
Obiekty hotelowe	309955	463660	525660	495216	Hotels and similar facilities
hotele	203846	336697	410067	378476	hotels
motele i pensjonaty	13642	22221	23517	28163	motels and boarding houses
inne obiekty hotelowe	92467	104742	92076	88577	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	146616	142879	141100	143585	Other facilities
schroniska łącznie z młodzieżowymi	8720	4680	5204	4468	shelters including youth hostels
kempingi i pola biwakowe	5233	5027	7337	6199	camping sites and tent camp sites
ośrodki wczasowe	10024	4027	8408	9338	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	25241	22202	29188	26434	training-recreational centres
domy pracy twórczej	3497	-	-	-	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^c	10876	14258	10945	10659	complexes of tourist cottages ^c
pokoje gościnne	8107	11713	11205	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	8821	7878	7596	agrotourism lodgings
inne obiekty	83025	75757	60427	67686	miscellaneous facilities
Udzielone noclegi	903286	1128140	1245273	1211432	Nights spent
w tym turystom zagranicznym ...	108038	216646	220602	199203	of which by foreign tourists
Obiekty hotelowe	488119	688707	801507	774080	Hotels and similar facilities
hotele	314936	488947	612695	586082	hotels
motele i pensjonaty	22335	37661	45349	48304	motels and boarding houses
inne obiekty hotelowe	150848	162099	143463	139694	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	415167	439433	443766	437352	Other facilities
schroniska łącznie z młodzieżowymi	24220	16226	16102	13942	shelters including youth hostels
kempingi i pola biwakowe	16705	10543	17263	10137	camping sites and tent camp sites
ośrodki wczasowe	48703	20191	30869	30587	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	80433	86539	106747	95906	training-recreational centres
domy pracy twórczej	10309	-	-	-	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^c	27027	51297	33783	32561	complexes of tourist cottages ^c
pokoje gościnne	21266	33844	31185	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	29396	30476	26548	agrotourism lodgings
inne obiekty	207770	203975	174682	196486	miscellaneous facilities

a Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. b Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings. b Concern establishments possessing 10 and more bed places. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 13 (188). **TURYŚCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI**
FOREIGN TOURISTS ACCOMMODATED IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015 ^b	2017 ^b	2018 ^b	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	72141	157816	162872	145137	Tourists accommodated
Obiekty hotelowe	60512	137985	144525	124640	Hotels and similar facilities
hotele	44822	107726	123193	104971	hotels
motele i pensjonaty	4094	3973	3300	3503	motels and boarding houses
inne obiekty hotelowe	11596	26286	18032	16166	other hotel facilities

a Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. b Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych.

a Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings. b Concern establishments possessing 10 and more bed places.

TABL. 13 (188). **TURYŚCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI (dok.)**
 FOREIGN TOURISTS ACCOMMODATED IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015 ^b	2017 ^b	2018 ^b	SPECIFICATION
Pozostałe obiekty	11629	19831	18347	20497	Other facilities
schroniska łącznie z młodzieżowymi	981	1163	1232	1246	shelters including youth hostels
kempingi i pola biwakowe	1237	2521	4466	4205	camping sites and tent camp sites
ośrodki wczasowe	94	205	231	454	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	534	531	740	639	training-recreational centres
domy pracy twórczej	231	–	–	–	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^c	390	89	745	658	complexes of tourist cottages ^c
pokoje gościnne	521	870	933	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	133	268	252	agrotourism lodgings
inne obiekty	8162	14668	9795	12110	miscellaneous facilities
Udzielone noclegi	108038	216646	220602	199203	Nights spent
Obiekty hotelowe	88361	176067	187864	163874	Hotels and similar facilities
hotele	64308	137624	157893	137768	hotels
motele i pensjonaty	6172	5017	4703	4447	motels and boarding houses
inne obiekty hotelowe	17881	33426	25268	21659	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	19677	40579	32738	35329	Other facilities
schroniska łącznie z młodzieżowymi	1909	1485	1955	2661	shelters including youth hostels
kempingi i pola biwakowe	1636	2889	6238	4460	camping sites and tent camp sites
ośrodki wczasowe	531	522	588	4228	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	983	979	1881	827	training-recreational centres
domy pracy twórczej	636	–	–	–	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^c	513	110	2627	1685	complexes of tourist cottages ^c
pokoje gościnne	1436	2201	3558	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	356	1274	679	agrotourism lodgings
inne obiekty	13469	32802	15974	17231	miscellaneous facilities

a Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. b Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings. b Concern establishments possessing 10 and more bed places. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 14 (189). **WYKORZYSTANIE BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**
 OCCUPANCY IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^b	2017 ^b	2018 ^b	2010	2015 ^b	2017 ^b	2018 ^b	SPECIFICATION
	stopień wykorzystania miejsc noclegowych occupancy rate of bed places				stopień wykorzystania pokoi occupancy rate of rooms				
Obiekty hotelowe	29,9	30,0	33,0	29,2	35,3	38,4	41,8	40,4	Hotels and similar facilities
hotele	34,7	35,4	36,3	34,5	40,4	43,4	46,4	45,0	hotels
motele	54,1	22,1	30,3	27,1	35,3	20,9	27,9	26,4	motels
pensjonaty	16,8	21,0	28,7	24,8	19,3	22,4	29,9	28,3	boarding houses
inne obiekty hotelowe	23,3	26,0	24,7	25,6	28,1	31,3	30,7	30,1	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	28,8 ^c	27,9	26,6	25,6	x	x	x	x	Other facilities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 237. b Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. c Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych.

a See general notes, item 4 on page 237. b Concern establishments possessing 10 and more bed places. c Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings.

TABL. 15 (190). **PLACÓWKI GASTRONOMICZNE W BAZIE NOCLEGOWEJ TURYSTYKI**
Stan w dniu 31 lipca
CATERING ESTABLISHMENTS IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS
As of 31st July

WYSZCZEGÓLNIENIE	Restauracje Restaurants	Bary Bars	Stołówki Canteens	Punkty gastronomiczne Food stands	SPECIFICATION
OGÓŁEM					TOTAL
2010	68	45	18	13	
2015	77	39	20	4	
2017	92	52	33	7	
2018	88	52	23	10	
Obiekty hotelowe	69	38	4	7	Hotels and similar facilities
hotele	44	27	1	5	hotels
motele	1	1	–	–	motels
pensjonaty	7	1	1	–	boarding houses
inne obiekty hotelowe	17	9	2	2	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	19	14	19	3	Other facilities
schroniska młodzieżowe	–	–	2	–	youth hostels
ośrodki wczasowe	1	1	1	–	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	3	3	8	1	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych	1	5	3	1	complexes of tourist cottages
pokoje gościnne	4	1	1	–	rooms for rent
inne obiekty	10	4	4	1	miscellaneous facilities

TABL. 16 (191). **HOTELE WEDŁUG KATEGORII**
HOTELS BY CATEGORY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Kategorie Categories					w trakcie kategoryzacji in the process of the categorisation	
		*****	****	***	**	*		
Hotele ^a	2010	23	–	3	6	9	1	4
Hotels ^a	2015	36	–	3	15	12	1	5
	2017	47	–	5	25	15	1	1
	2018	48	1	4	26	14	1	2
Pokoje ^a	2010	1296	–	365	341	451	28	111
Rooms ^a	2015	1849	–	364	768	513	30	174
	2017	2237	–	496	1080	599	30	32
	2018	2335	42	454	1166	547	62	64
Miejsca noclegowe ^a	2010	2596	–	819	625	862	56	234
Bed places ^a	2015	3834	–	808	1521	1071	62	372
	2017	4653	–	1063	2209	1255	62	64
	2018	4761	75	988	2334	1170	62	132
Korzystający z noclegów w tys.	2010	203,8	–	44,5	58,1	86,2	3,9	11,2
Tourists accommodated	2015	336,7	–	49,1	157,0	106,5	–	24,1
in thousands	2017	410,1	–	96,6	196,3	106,4	–	10,8
	2018	378,5	92,2	190,0	89,4	6,9	–	6,9
w tym turyści zagraniczni	2010	44,8	–	12,9	17,1	14,3	–	0,6
of which foreign tourists	2015	107,7	–	17,6	45,7	37,7	–	6,7
	2017	123,2	–	37,1	50,4	32,6	–	3,1
	2018	105,0	33,6	45,4	24,5	1,4	–	1,4

a Stan w dniu 31 lipca.

a As of 31st July.

TABL. 16 (191). **HOTELE WEDŁUG KATEGORII (dok.)**
HOTELS BY CATEGORY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Kategorie Categories					w trakcie kate- goryzacji in the process of the categori- sation
		*****	****	***	**	*	
Stopień wykorzystania w %: Occupancy rate in %:							
miejsc noclegowych bed places	2010 34,7	–	28,0	37,9	42,9	26,2	19,4
	2015 35,4	–	27,2	37,6	43,0	53,8	17,2
	2017 36,3	–	35,1	37,1	35,9	58,5	10,8
	2018 34,5	49,3	34,1	35,5	33,8	42,1	12,9
pokoi rooms	2010 40,4	–	33,2	45,1	47,3	25,2	25,0
	2015 43,4	–	34,2	47,2	49,2	52,2	24,1
	2017 46,4	–	45,2	46,9	47,9	53,1	13,8
	2018 45,0	83,9	44,5	45,6	45,6	35,6	15,0

Sport Sport

TABL. 17 (192). **ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ I KLUBY SPORTOWE**
Stan w dniu 31 grudnia
PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS AND SPORTS CLUBS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2016	2018	SPECIFICATION
ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ		PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS		
Jednostki organizacyjne	462	405	392	Organizational entities
Członkowie	15623	12077	10781	Members
Ćwiczący ^a	12424	9265	8922	Persons practising sports ^a
KLUBY SPORTOWE ^b		SPORTS CLUBS ^b		
Jednostki organizacyjne	442	442	459	Organizational entities
Członkowie	28191	30353	33159	Members
Ćwiczący	28694	29094	30125	Persons practising sports
mężczyźni	19509	20641	20882	males
kobiety	9185	8453	9243	females
w wieku do 18 lat	22632	19947	21444	aged up to 18
Sekcje sportowe	1021	813	815	Sports sections
Trenerzy	466	740	839	Coaches
Instruktorzy sportowi	831	682	690	Sports instructors
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	351	239	274	Other persons conducting sports activities

a Dane szacunkowe. b Łącznie z uczniowskimi klubami sportowymi i wyznaniowymi klubami sportowymi.

U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

a Estimated data. b Including Students Sports Clubs and Religious Sports Clubs.

N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABLE 18 (193). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH^a W 2018 R.**
 Stan w dniu 31 grudnia
 SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS^a IN 2018
 As of 31st December

RODZAJE SPORTÓW	Sekcje Sec- tions	Ćwiczący Persons practising sports			Trenerzy Coaches	Instruk- torzy sportowi Sports instruc- tors	TYPES OF SPORTS
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors			
Badminton	22	658	308	551	13	24	Badminton
Boks	6	428	105	330	12	15	Boxing
Brydż sportowy	6	113	21	26	4	5	Bridge
Gimnastyka artystyczna	2	150	150	150	3	4	Rhythmic gymnastics
Hokej	13	363	156	307	1	11	Hockey
Jeździectwo ^b	15	461	379	345	5	36	Equestrian sport ^b
Judo	10	866	231	815	17	12	Judo
Ju jitsu	4	145	15	29	2	4	Ju jitsu
Kajakarstwo klasyczne	3	87	32	54	4	1	Classic canoeing
Karate ^b	25	1406	467	1049	24	43	Karate ^b
Kolarstwo ^b	17	325	65	250	4	13	Cycling ^b
Koszykówka	41	1923	618	1696	51	38	Basketball
Lekkoatletyka	65	2270	1139	1787	72	62	Athletics
Łyżwiarstwo ^b	5	338	197	313	15	4	Skating ^b
Piłka nożna ^b	185	9466	758	7513	348	96	Football ^b
Piłka ręczna	39	1310	599	1129	32	29	Handball
Piłka siatkowa ^b	85	2660	1631	2159	83	66	Volleyball ^b
Pływanie	23	1373	692	1232	39	20	Swimming
Podnoszenie ciężarów	2	37	5	14	2	1	Weight lifting
Sport motorowy ^b	5	76	–	8	–	3	Motorsport ^b
Sport lotniczy ^b	5	109	13	5	–	9	Air sport ^b
Strzelectwo sportowe ^b	30	1475	241	285	47	59	Sport shooting ^b
Sumo	4	134	44	101	3	6	Sumo
Szachy	23	948	271	605	4	25	Chess
Szermierka	2	81	45	77	1	3	Fencing
Taekwon-do ^b	9	502	206	432	10	9	Taekwon-do ^b
Tenis	11	571	106	455	10	8	Tennis
Tenis stołowy	44	927	350	650	20	28	Table tennis
Zapasy ^b	13	362	64	279	5	14	Wrestling ^b
Żeglarstwo ^b	15	385	121	212	3	40	Sailing ^b

a Łącznie z uczniowskimi klubami sportowymi i wyznaniowymi klubami sportowymi. b Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).

U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

a Including Students Sports Clubs and Religious Sports Clubs. b A sports field (consists of number of related kinds of sports).

N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABL. 19 (194). **WYBRANE OBIEKTY SPORTOWE^a**
 Stan w dniu 31 grudnia
 SELECTED SPORTS FACILITIES^a
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2018			SPECIFICATION
	ogółem total	w tym dostosowane do osób niepełnosprawnych of which adapted for the disabled			
		ćwiczą- cych persons practising sports	widzów specta- tors		
Stadiony	47	51	12	20	Stadiums
w tym piłkarskie	23	21	6	8	of which football
Boiska do gier wielkich ^b	108	126	33	24	Fields for big games ^b
w tym piłkarskie	108	126	33	24	of which football
Boiska do gier małych ^b	67	77	23	15	Fields for small games ^b
w tym:					of which:
koszykówki	21	22	9	5	basketball
piłki ręcznej	7	9	4	3	handball
piłki siatkowej	17	14	6	4	volleyball
Boiska uniwersalne-wielozadaniowe	62	80	37	17	Universal and multipurpose sports fields
Korty tenisowe	37	33	14	9	Tennis courts
Hale sportowe	12	16	12	12	Sports halls
Sale gimnastyczne ^c	27	29	9	5	Gyms ^c
Pływalnie	22	22	16	11	Swimming pools
Tory sportowe	6	4	–	–	Sports tracks
Lodowiska sztuczne mrożone	5	5	1	1	Artificial skating rinks

a Bez obiektów przyszkolnych. b Łącznie z obiektami niepełnowymiarowymi. c Łącznie z salami pomocniczymi.
 U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co cztery lata.

a Excluding schools facilities. b Including non-full-size facilities. c Including auxiliary gym.

N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every four years.

DZIAŁ XII NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

Uwagi ogólne

Nauka i technika

1. Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) obejmuje:

- **badania podstawowe**, tj. oryginalne prace badawcze eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne,
- **badania stosowane** (w tym badania przemysłowe), tj. prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy, zorientowane przede wszystkim na zastosowanie w praktyce. Prowadzone są w celu opracowywania nowych produktów, procesów i usług lub wprowadzania znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów i usług. Badania te uwzględniają tworzenie elementów składowych systemów złożonych, budowę prototypów w środowisku laboratoryjnym lub w środowisku symulującym istniejące systemy,
- **prace rozwojowe**, tj. nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i działalności gospodarczej oraz innej wiedzy i umiejętności do planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów i usług.

Dane z zakresu działalności badawczej i rozwojowej prezentuje się, zgodnie z metodyką stosowaną przez Eurostat w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)** oraz w układzie **sektorów instytucjonalnych**.

Zgodnie z Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) nr 995/2012 z dnia 26 października 2012 r. statystyki dotyczące działalności badawczo-rozwojowej na poziomie regionalnym od 2015 r. zostały opracowane na podstawie danych jednostek lokalnych. Wzorem lat ubiegłych dane dotyczące podmiotów w tabl. 1 opracowano metodą przedsiębiorstw.

CHAPTER XII SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY

General notes

Science and technology

1. Research and development (R&D) comprise all activities consisting in conducting and supporting scientific research and experimental development. It is creative work, conducted in methodological manner, undertaken to increase the stock of knowledge, including knowledge of humankind, culture and society, and to devise new applications of available knowledge.

Research and development (R&D) includes:

- **basic research**, i.e. original experimental or theoretical work undertaken primarily to acquire new knowledge of the underlying foundation of phenomena and observable facts, without any direct commercial application or use in view,
- **applied research** (including industrial research), i.e. research undertaken in order to acquire new knowledge, directed primarily towards application or use in practice. It is conducted to develop new products, processes and services or to bring about a significant improvement in existing products, processes and services. This type of research comprises the creation of components of complex systems, construction of prototypes in laboratory environment or in environment simulating existing systems,
- **experimental development**, i.e. acquiring, combining, shaping and using existing scientific, technological, business and other relevant knowledge and skills for the purpose of producing plans and arrangements or designs for new, altered or improved products, processes and services.

Data on research and development are presented, in accordance with methodology applied by Eurostat, in a breakdown by **Statistical Classification of Economic Activities in the European Community (NACE Rev. 2)** and by **institutional sectors**.

According to Commission Implementing Regulation (EU) No 995/2012 of 26th October 2012 statistics on Research and Development at regional level since 2015 have been compiled on the basis of local units data. As in previous years, data on entities in table 1 were compiled using an enterprise method.

Informacje dotyczące działalności badawczej i rozwojowej obejmują:

- 1) podmioty wyspecjalizowane badawczo, tj. podmioty, których głównym (statutowym) celem działalności jest prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych bądź ich bezpośrednie wsparcie; są to:
 - a) **instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk**, działające na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (jednolity tekst Dz. U. 2016 poz. 572, z późniejszymi zmianami),
 - b) **instytuty badawcze** działające na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 736),
 - c) **uczelnie**,
 - d) **pozostałe**, tj. pozostałe podmioty zaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe” oraz inne powiązane z nimi instytucjonalnie jednostki pomocnicze lub nadzorujące, zaklasyfikowane bądź niezaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe”;
- 2) podmioty gospodarcze, które obok swojej podstawowej działalności prowadzą prace badawczo-rozwojowe.

2. Do pracujących (do 2015 r. zatrudnionych) w działalności badawczej i rozwojowej zaliczono:

- 1) w kategorii **pracowników naukowo-badawczych**:
 - a) pracowników naukowych, naukowo-dydaktycznych, badawczo-technicznych, inżynierskich i technicznych w jednostkach wyspecjalizowanych badawczo oraz uczestników studiów doktoranckich prowadzących prace badawczo-rozwojowe,
 - b) pracowników naukowych i innych pracujących w działalności badawczej i rozwojowej w podmiotach gospodarczych prowadzących prace badawcze i rozwojowe;
- 2) w kategorii **techników i pracowników równorzędnych** – pracowników, którzy uczestniczą w działalności badawczej i rozwojowej wykonując zadania naukowe i techniczne zazwyczaj pod kierunkiem pracowników naukowo-badawczych;
- 3) w kategorii **pozostały personel** – pracowników na stanowiskach robotniczych oraz administracyjno-ekonomicznych uczestniczących w realizacji prac badawczych i rozwojowych lub bezpośrednio z nimi związanych.

3. Dane o pracujących (do 2015 r. zatrudnionych), dotyczą osób bezpośrednio zaangażowanych w prace B+R; podawane są w dwóch ujęciach, tj. w osobach (tabl. 2) i tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy (tabl. 1).

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność badawczo-rozwojową. Jeden ekwiwalent pełnego czasu pracy oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

Information regarding research and development covers:

- 1) dedicated research entities, i.e. entities whose main (statutory) aim is conducting scientific research and experimental development or their direct support; they include:
 - a) **scientific institutes of the Polish Academy of Sciences**, functioning on the basis of the Law on the Polish Academy of Sciences, dated 30th April 2010 (uniform text, Journal of Laws of 2016 item 572, with later amendments),
 - b) **research institutes** functioning on the basis of the Law on the Research Institutes, dated 30th April 2010 (uniform text, Journal of Laws of 2018 item 736),
 - c) **higher education institutions**,
 - d) **other**, i.e. other entities classified into NACE Rev. 2 division 72 "Scientific research and development" or other institutionally linked auxiliary or supervising units, classified or unclassified into NACE Rev. 2 division 72 "Scientific research and development";
- 2) economic entities which apart from their main activity conduct research and development.

2. Persons employed (up to 2015 employees) in R&D include:

- 1) **researchers (RSE)**:
 - a) researchers, academics, research and technical assistants, engineering and technical assistants employed in dedicated research units and students of doctoral studies conducting R&D,
 - b) researchers and other staff employed in R&D in economic entities conducting R&D;
- 2) **technicians and equivalent staff** are persons who participate in R&D by performing scientific and technical tasks, normally under the supervision of researchers;
- 3) **other supporting staff** include skilled and unskilled craftsmen, secretarial and clerical staff participating in R&D projects or directly associated with such projects.

3. Data on persons employed (up to 2015 employees) cover personnel directly engaged in R&D; data are presented in two units, i.e. in persons (table 2) and full-time equivalents (table 1).

Full-time equivalent (FTE) is a conversion unit used to determine the number of person actually engaged in research and development. One FTE equals one person-year spent exclusively on R&D.

Dane o **pracujących – personelu wewnętrznym** (w osobach i tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy) od 2016 r. obejmują pracujących w danej jednostce w ramach etatowego i pozaetatowego czasu pracy. Dane do 2015 r. prezentowane:

- 1) w osobach obejmowały wyłącznie zatrudnionych w ramach etatowego czasu pracy;
- 2) w tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy obejmowały zatrudnionych w ramach etatowego i pozaetatowego czasu pracy oraz niezatrudnionych w danej jednostce, a wykonujących na jej rzecz prace B+R na podstawie umów cywilnoprawnych.

Osoby niezatrudnione w danej jednostce, a wykonujące na jej rzecz prace B+R w ramach umów cywilnoprawnych lub nieodpłatnie (na zasadzie wolontariatu), zaliczane są do **personelu zewnętrznego**.

4. Nakłady na działalność badawczą i rozwojową obejmują **nakłady wewnętrzne**, ujmujące wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

Nakłady inwestycyjne na działalność B+R obejmują nakłady poniesione na środki trwałe łącznie z kosztami zakupu lub wytworzenia aparatury naukowo-badawczej, niezbędnej do wykonania określonych prac B+R, spełniającej kryteria zaliczania do środków trwałych, lecz do czasu zakończenia tych prac nieujętej w ewidencji środków trwałych. Od 2016 r. zawierają także m.in. nakłady poniesione na wartości niematerialne i prawne oraz oprogramowanie komputerowe, wykorzystywane w działalności B+R przez okres dłuższy niż 1 rok, które do 2015 r. zaliczono do nakładów bieżących.

5. Dane o nakładach na działalność badawczą i rozwojową (tabl. 5) prezentuje się w układzie **sektorów instytucjonalnych**, według kryteriów zbieżnych ze stosowanymi w systemie rachunków narodowych. Dodatkowo wyodrębniono sektor szkolnictwa wyższego. Sektory instytucjonalne występują zarówno jako **sektory wykonawcze**, obejmujące krajowe grupy podmiotów prowadzące badania naukowe i prace rozwojowe, wydatkujące środki na tę działalność, jak i **sektory finansujące**, z których środki te pochodzą. Wyróżnia się następujące sektory instytucjonalne:

- 1) **sektor rządowy** – podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych w systemie rachunków narodowych z wyłączeniem publicznych szkół wyższych;
- 2) **sektor przedsiębiorstw** – krajowe podmioty gospodarcze, klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektorów przedsiębiorstw niefinansowych, instytucji finansowych oraz gospodarstw domowych, z wyłączeniem prywatnych szkół wyższych;
- 3) **sektor szkolnictwa wyższego** – krajowe szkoły wyższe: publiczne i prywatne (w tym organizacji wyznaniowych) oraz podległe im instytuty, centra badawcze i kliniki. Od 2016 r. do tego sektora zaliczane są również instytuty naukowe PAN oraz instytuty badawcze prowadzące studia doktoranckie;

Data on **persons employed – internal personnel** (in persons and full-time equivalents) since 2016 covered persons employed in a given unit under employment contracts and civil law contracts. Data up to 2015 presented in:

- 1) persons covered only employees under employment contracts;
- 2) full-time equivalents covered employees under employment contracts and civil law contracts as well as persons not employed in a unit performing R&D on the basis of civil law contracts. Persons not employed in a given unit but performing R&D for it under civil law contracts or without remuneration (voluntary work) were included in **external personnel**.

4. Expenditures on research and development include **intramural expenditures**, including the value of research and development works of a given entity carried out by their own research facilities, regardless of their sources of financing.

Capital R&D expenditures include expenditures on fixed assets together with costs of purchasing or manufacturing research equipment necessary for performing particular R&D projects, meeting the criteria for inclusion in fixed assets, but not included in records of fixed assets until completion of the project. Since 2016 they included, i.a. expenditures on intangible assets and software used in the performance of R&D for more than one year, which up to 2015 were included in current expenditures.

5. Data on expenditures on research and development (table 5) are presented in a breakdown by **institutional sectors**, on the basis of criteria coinciding with the ones used in the system of national accounts. Additionally, higher education sector was distinguished. Institutional sectors are distinguished as **performance sectors** covering national groups of entities conducting R&D, spending funds on this activity and **financing sectors** which provide outlays on research and development. The following institutional sectors can be distinguished:

- 1) **government sector** – entities of government and local self- government institutions sector in the system of national accounts; excluding public higher education institutions;
- 2) **business enterprise sector** – national economic entities classified in the system of national accounts into non-financial corporations, financial corporations or households sector; excluding public higher education institutions;
- 3) **higher education sector** – national higher education institutions and institutes, research centres or clinics supervised by them. Since 2016 this sector has included scientific institutes of the Polish Academy of Sciences and research institutes offering doctoral studies;

- 4) **sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych** – krajowe podmioty klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektora instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, z wyłączeniem szkół wyższych organizacji wyznaniowych;
- 5) **zagranica** – wyłącznie wśród sektorów finansujących i obejmuje jednostki będące nierezydentami, które dokonują transakcji z jednostkami instytucjonalnymi będącymi rezydentami lub mającymi inne powiązania gospodarcze z rezydentami. Włączone są tu instytucje i organy Unii Europejskiej oraz organizacje międzynarodowe i ponadnarodowe.

6. W tablicach działu wyodrębniono sześć podstawowych dziedzin B+R zgodnie z klasyfikacją badań naukowych i prac rozwojowych OECD, tj. nauki: przyrodnicze, inżynieryjne i techniczne, medyczne i nauki o zdrowiu, rolnicze i weterynaryjne, społeczne oraz humanistyczne łącznie ze sztuką.

7. **Działalność innowacyjna obejmuje** wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Prezentowane w dziale dane obejmują działalność innowacyjną w przemyśle i dotyczą opracowania i wprowadzania na rynek nowych lub ulepszonych produktów (wytworów, usług) – **innowacja produktowa** oraz wprowadzenia nowych lub ulepszenia procesów biznesowych w przedsiębiorstwie – **innowacja procesów biznesowych**.

Innowacja produktowa to wprowadzenie na rynek nowego lub ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi), znacznie różniących się od poprzednio oferowanych przez przedsiębiorstwo wyrobów lub usług.

Innowacja procesów biznesowych to wprowadzenie nowych lub ulepszenie procesów biznesowych w przedsiębiorstwie, w ramach jednej lub wielu funkcji biznesowych, które znacząco zmieniają dotychczas stosowane procesy biznesowe.

Nakłady na działalność innowacyjną obejmują nakłady na: działalność badawczą i rozwojową (B+R), własny personel pracujący nad innowacjami, materiały oraz usługi obce zakupione w celu realizacji działalności innowacyjnej, nakłady inwestycyjne na środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne (w tym na zakup i rozwój oprogramowania oraz własności intelektualnej) oraz pozostałe przygotowania (w tym projektowanie produktu, definiowanie sposobu świadczenia usług, przygotowanie produkcji/dystrybucji dla realizacji innowacji, szkolenie i rozwój zawodowy personelu, marketing) do wdrożenia innowacji.

Produkt nowy lub ulepszony to wyrób lub usługa, który znacząco różni się od poprzednich produktów przedsiębiorstwa jedną lub wieloma cechami lub parametrami technicznymi. Zmiany te obejmują dodanie nowych lub ulepszenie istniejących funkcji bądź użyteczności. Istotne cechy funkcjonalne obejmują jakość, parametry techniczne, niezawodność, trwałość, wydajność w użytkowaniu, przystępność, wygodę, użyteczność oraz łatwość obsługi.

4) **private non-profit sector** – national entities classified in the system of national accounts into non-profit institutions serving households; excluding higher education institutions of religious organisation;

5) **abroad** – only distinguished among financing sectors and covers non-resident units carrying out transactions with resident institutional units or units which have other economic connections with residents. European Union institutions and bodies as well as international and transnational organisations are included.

6. Six main fields of R&D were listed in the chapter tables according to fields of research and development classification of OECD, i.e. natural sciences, engineering and technology, medical and health sciences, agricultural and veterinary sciences, social sciences as well as humanities including the arts.

7. **Innovation activity** include all developmental, financial and commercial activities undertaken by the enterprise that are intended to result in an innovation. Data presented in the chapter include innovation activity in industry and concern the development and introduction on the market of new or improved products (goods, services) – **product innovation** and bringing into use in the enterprise new or improved business process – **business process innovation**.

Product innovation is the introduction of a new or improved good or service that that differs significantly from the enterprise's previous goods or services.

Business process innovation is a new or improved business process for one or more business functions that differs significantly from the firm's previous business processes and that has been brought into use in the enterprise.

Expenditures on innovation activity include expenditures on: R&D, own personnel working on innovation, services, materials and supplies purchased from other parties for innovation, capital expenditures on tangible and intangible assets (including acquisition and development of software and intellectual property rights) and other preparations for introducing innovation (including product/service design, preparation of production/distribution for innovation activities, training and professional development for innovation activities, marketing of innovations).

New or improved product is a new or improved good or service that differs significantly from the enterprise's previous goods or services with one or more characteristics or performance specifications. This includes the addition of new functions, or improvements to existing functions or user utility. Relevant functional characteristics include quality, technical specifications, reliability, durability, economic efficiency during use, affordability, convenience, usability, and user friendliness.

8. Wynalazek podlegający opatentowaniu – bez względu na dziedzinę techniki – jest to nowe rozwiązanie posiadające poziom wynalazczy, tzn. niewynikające dla znawcy w sposób oczywisty ze stanu techniki, nadające się do przemysłowego stosowania.

9. Wzór użytkowy podlegający ochronie jest to nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci.

8. A patentable invention – regardless of the field of technology is any new solution which involves an inventive step, i.e. which for an expert does not obviously result from the state of the art and which is capable of industrial application.

9. An utility model eligible for protection is a new and useful solution of a technical character related to the shape, structure or assembly of an object of permanent form.

Spółczesność informacyjna

1. Prezentowane informacje opracowano na podstawie uogólnionych wyników badań dotyczących wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, przeprowadzonych metodą reprezentacyjną według zharmonizowanej metodologii stosowanej w krajach Unii Europejskiej.

2. Dane na temat **przedsiębiorstw wykorzystujących technologie informacyjno-telekomunikacyjne (ICT)** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i zaliczanych do sekcji: „przetwórstwo przemysłowe”, „wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, „dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”, „budownictwo”, „handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”, „transport i gospodarka magazynowa”, „działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi”, „informacja i komunikacja”, „działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”, „działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (z wyłączeniem działalności weterynaryjnej), „działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, „pozostała działalność usługowa” (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i sprzętu komunikacyjnego).

3. Pojęcie **administracja publiczna** odnosi się do organów świadczących usługi publiczne, jak i prowadzących typową działalność administracyjną. Możemy do nich zaliczyć na przykład organy podatkowe, instytucje ubezpieczeń społecznych, organy publicznej służby zdrowia, instytucje związane z ochroną środowiska i pozostałe prowadzące działalność publiczną. Administracja publiczna może być szczebla lokalnego, regionalnego i krajowego.

4. Pojęcie **handel elektroniczny (e-handel)** odnosi się do sprzedaży i zakupów produktów (wrobów i usług), towarów i materiałów dokonywanych poprzez sieci komputerowe za pomocą metod zaprojektowanych specjalnie do otrzymywania lub składania zamówień. Podczas, gdy zamówienia powinny być dokonywane za pośrednictwem ww. metod, płatności i dostawy nie muszą być przeprowadzane on-line. Transakcje e-handlu wykluczają zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), przez telefon lub faksem.

Information society

1. The information presented have been compiled on the basis of the generalised results of representative surveys on the ICT (Information and Communication Technology) usage conducted in the European Union according to a harmonised methodology.

2. Data regarding **enterprises using Information and Communication Technologies (ICT)** concern economic entities employing more than 9 persons and belonging to sections: "manufacturing", "electricity, gas, steam and air conditioning supply", "water supply, sewerage and waste management and remediation activities", "construction", "wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles", "transportation and storage", "accommodation and food service activities", "information and communication", "real estate activities, professional", "scientific and technical activities" (excluding veterinary activities), "administrative and support service activities", "other service activities" (repair of computers and communication equipment).

3. **Public administration** refer to organs both delivering public services and conducting administration activities, e.g. tax, customs, social security, public health, environment protection and other public activity ones. Public administration can be at the local, regional and national levels.

4. An **e-Commerce transaction** is the sale or purchase of goods or services conducted over computer networks by methods specifically designed for the purpose of receiving or placing orders. As the goods or services are ordered by those methods, the payment and the ultimate delivery of the goods or services do not have to be conducted online. E-Commerce transactions exclude orders made by e-mail messages, telephone or fax.

Nauka i technika

Science and technology

TABL. 1 (195). **PODMIOTY ORAZ PRACUJĄCY W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**
ENTITIES AND INTERNAL PERSONNEL IN RESEARCH AND DEVELOPMENT

A. **PODMIOTY**
Stan w dniu 31 grudnia
ENTITIES
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM	36	84	146	134	TOTAL
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	13	12	43	21	of which R&D dedicated entities
w tym:					of which:
uczelnie.....	#	9	30	7	higher education institutions
pozostałe.....	#	#	10	13	others
Przemysł	16	46	59	67	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	16	42	54	#	of which manufacturing
Budownictwo	–	4	6	5	Construction
Usługi ^a	20	34	81	62	Services ^a

B. **PRACUJĄCY^b**
INTERNAL PERSONNEL^b

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION	
	ogółem total				badacze researchers	technicy i pracownicy równorzędni technicians and equivalent staff		pozostały personel pomocniczy other supporting staff
OGÓŁEM	1533,9	1827,2	1943,5	2123,1	1613,9	330,5	178,7	TOTAL
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	1363,3	1398,7	1310,0	1439,8	1232,8	159,0	48,0	of which R&D dedicated entities
w tym:								of which:
uczelnie.....	#	1321,7	1209,5	1346,6	1168,3	#	#	higher education institutions
pozostałe	#	#	46,3	49,3	37,2	#	#	others
Przemysł	147,8	330,7	501,9	534,1	#	130,2	#	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	147,8	326,2	500,1	#	291,3	130,2	#	of which manufacturing
Budownictwo	–	7	24,3	10,1	#	–	#	Construction
Usługi ^a	1386,1	1489,5	1417,3	1578,9	1312,7	200,3	65,9	Services ^a

a Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U). b W latach 2010 i 2015 zatrudnieni; w tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy.

a Concern other sections of activity (G–U). b In 2010 and 2015 paid employees; in full-time equivalents.

TABL. 2 (196). **PRACUJĄCY^a W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA**
INTERNAL PERSONNEL^a IN RESEARCH AND DEVELOPMENT BY EDUCATIONAL LEVEL

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z wykształceniem With level of education					pozostałym other
		wyższym higher				pozostali other	
		z tytułem naukowym profesora with title of professor	ze stopniem naukowym with scientific degree of		#		
			doktora habilito- wanego habilitated doctor ^b (HD)	doktora doctor (PhD)			
OGÓŁEM	2010	2437	244	313		#	812
TOTAL	2015	2924	297	457	1042	989	139
	2017	3423	292	513	1096	1259	263
	2018	3653	279	524	1132	1456	262
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo		2634	276	516	1090	678	74
of which R&D dedicated entities							
w tym: of which:							
uczelnie		2496	269	504	1068	603	52
higher education institutions							
pozostałe		76	2	#	6	49	#
others							
Przemysł		765	#	4	21	576	#
Industry							
Budownictwo		21	–	–	#	14	#
Construction							
Usługi ^c		2867	#	520	#	866	93
Services ^c							

a W latach 2010 i 2015 zatrudnieni; w osobach; w latach 2017 i 2018 – stan w dniu 31 grudnia; w 2018 r. – wszystkie osoby, które przeznaczyły na działalność B+R minimum 10% całkowitego czasu pracy lub ich wkład w działalność B+R był bardzo istotny. c Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a In 2010 and 2015 paid employees; in persons; in 2017 and 2018 – as of 31st December; in 2018 – all persons who allocated a minimum 10% of their total working to R&D or their contribution to the R&D was very significant. b The habilitated doctor's degree (HD), which is higher than a doctorate (second doctorate), is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions. c Concern other sections of activity (G–U).

TABL. 3 (197). **NAKLADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ (ceny bieżące)**
 EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018				
	ogółem grand total				nakłady bieżące current expenditure		nakłady inwestycyjne capital expenditures	
					razem total	w tym osobowe of which labour costs	razem total	w tym maszyny i wyposa- żenie ^b of which machinery and equip- ment ^b
w mln zł in million PLN								
OGÓŁEM	103,9	300,7	261,5	332,9	257,9	174,8	75,0	49,8
TOTAL								
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	87,0	205,3	188,1	206,9	183,8	132,1	23,2	#
of which R&D dedicated entities								
w tym: of which:								
uczelnie	#	193,8	170,2	186,5	168,1	121,6	18,4	#
higher education institutions								
pozostałe	#	2,6	9,7	11,0	#	4,6	#	#
others								
Przemysł	15,3	#	55,5	#	#	#	#	#
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe	15,3	80,8	55,2	106,3	56,2	33,1	50,2	#
of which manufacturing								
Budownictwo	-	#	2,0	#	#	#	#	#
Construction								
Usługi ^c	88,6	219,4	204,0	223,7	199,5	140,9	24,2	18,5
Services ^c								

a Wewnętrzne; bez amortyzacji środków trwałych. b Dotyczy maszyn i urządzeń technicznych, narzędzi, przyrządów, ruchomości, wyposażenia oraz środków transportu (grupy 3–8 KŚT). c Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a Internal; excluding depreciation of fixed assets. b Concerns machinery and technical equipment, tools, instruments, movable properties, equipment not elsewhere classified and means of transport (groups 3–8 according to Classification of Fixed Assets). c Concern other sections of activity (G–U).

TABL. 4 (198). **NAKLADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG DZIEDZIN B+R (ceny bieżące)**
 EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY FIELD OF R&D (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
OGÓŁEM	103,9	300,7	261,5	332,9	TOTAL
w dziedzinie nauk:					in the field of:
Przyrodniczych	16,6	#	27,4	42,6	Natural sciences
Inżynierskich i technicznych	32,2	121,4	109,7	149,9	Engineering and technology
Medycznych i o zdrowiu	#	#	79,9	#	Medical and health sciences
Rolniczych i weterynaryjnych	#	7,2	7,5	6,5	Agricultural and veterinary sciences
Społecznych	18,8	26,4	23,0	16,7	Social sciences
Humanistycznych i sztuki	#	#	14,0	#	Humanities and the arts

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych.

a Internal, excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 5 (199). **NAKLADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG SEKTORÓW INSTYTUCJONALNYCH (ceny bieżące)**
EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY INSTITUTIONAL SECTORS
(current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	103,9	300,7	261,5	332,9	100,0	TOTAL
sektor:						sector:
Rządowy	63,2	118,8	164,9	199,4	59,9	Government
Przedsiębiorstw	16,8	65,3	64,3	95,9	28,8	Business enterprise
Szkolnictwa wyższego	7,0	32,9	#	13,2	3,9	Higher education
Prywatnych instytucji niekomercyjnych	0,0	0,3	#	0,2	0,1	Private non-profit
Zagranica	16,7	83,4	12,9	24,2	7,3	Abroad

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych.

a Internal, excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 6 (200). **NAKLADY BIEŻĄCE^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI B+R (ceny bieżące)**
EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY TYPE OF R&D (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Badania Research		Prace rozwojowe Experimental development	SPECIFICATION	
		podstawowe basic	stosowane applied			
		w mln zł in million PLN				
O G Ó Ł E M	2010	60,3	#	#	TOTAL	
	2015	300,7	148,6	#		
	2017	261,5	175,2	23,1		
	2018	332,9	191,2	26,5	115,2	
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo		206,9	175,2	16,0	15,7	of which R&D dedicated entities
w tym:						of which:
uczelnie		186,5	162,3	#	#	higher education institutions
pozostałe		11,0	#	#	#	others
w tym:						of which:
Przemysł		#	9,7	8,4	#	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe		106,3	#	#	88,4	of which manufacturing
Usługi ^b		223,7	181,5	18,1	24,1	Services ^b

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych. b Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a Internal, excluding depreciation of fixed assets. b Concern other sections of activity (G–U).

TABL. 7 (201). **STOPIEŃ ZUŻYCIA APARATURY NAUKOWO-BADAWCZEJ W DZIAŁALNOŚCI B+R**
Stan w dniu 31 grudnia
DEGREE OF CONSUMPTION OF RESEARCH EQUIPMENT IN R&D
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	#	w %	in %		
OGÓŁEM	69,8	65,4	73,9	73,9	TOTAL
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	89,7	81,2	79,1	87,6	of which R&D dedicated entities
w tym uczelnie	89,9	81,1	78,9	87,7	of which higher education institutions
w tym:					of which:
Przemysł	54,0	22,8	26,6	37,8	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	54,0	22,8	26,6	37,9	of which manufacturing
Usługi ^a	89,7	79,1	78,8	87,0	Services ^a

a Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).
a Concern other sections of activity (G–U).

TABL. 8 (202). **UDZIAŁ PRZYCHODÓW NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW NOWYCH LUB ULEPSZONYCH W PRZYCHODACH ZE SPRZEDAŻY OGÓŁEM W PRZEMYSŁE^a W 2018 R.**
SHARE OF NET REVENUES FROM SALES OF NEW OR IMPROVED PRODUCTS IN REVENUES FROM SALES IN INDUSTRY^a IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Produkty – w % – wprowadzone na rynek w latach 2016–2018 Products – in % – introduced into the market during 2016–2018			
	ogółem total	z liczby ogółem of total number		
		produkty nowe lub ulepszone new or improved products		eksport export
		dla rynku to the market	tylko dla przedsiębiorstwa only to the enterprise	
OGÓŁEM	7,4	3,3	4,0	3,2
TOTAL				
sektor publiczny	2,9	–	2,9	–
public sector				
sektor prywatny	7,5	3,5	4,1	3,3
private sector				
w tym: of which:				
Przetwórstwo przemysłowe	7,8	3,6	4,2	3,4
Manufacturing				
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych	3,1	1,0	2,1	0,6
Manufacture of food products				

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób; wartość produkcji sprzedanej przyjęto w cenach producenta, dotyczy produktów wprowadzonych na rynek w latach 2016–2018.

a Data concern economic entities employing more than 49 persons; value of sold production is given in producer's prices apply to products introduced into the market during 2016–2018.

TABL. 8 (202). **UDZIAŁ PRZYCHODÓW NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW NOWYCH LUB ULEPSZONYCH W PRZYCHODACH ZE SPRZEDAŻY OGÓŁEM W PRZEMYSŁE^a W 2018 R. (dok.)**
 SHARE OF NET REVENUES FROM SALES OF NEW OR IMPROVED PRODUCTS IN REVENUES FROM SALES IN INDUSTRY^a IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Produkty – w % – wprowadzone na rynek w latach 2016–2018 Products – in % – introduced into the market during 2016–2018			
	ogółem total	z liczby ogółem of total number		
		produkty nowe lub ulepszone new or improved products		eksport export
		dla rynku to the market	tylko dla przedsiębiorstwa only to the enterprise	
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)				
Produkcja wyrobów z drewna, słomy, korka i wikliny ^Δ	4,3	2,3	2,0	2,8
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ				
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	3,6	–	3,6	0,8
Manufacture of paper and paper products				
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	42,2	1,3	40,9	18,1
Printing and reproduction of recorded products				
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	17,4	14,1	3,3	3,1
Manufacture of rubber and plastic products				
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	7,8	7,8	–	0,4
Manufacture of other non-metallic mineral products				
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	8,1	4,9	3,2	2,6
Manufacture of metal products ^Δ				
Produkcja wyrobów elektrycznych	7,2	1,4	5,8	3,9
Manufacture of electrical equipment				
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	23,8	5,0	18,8	16,3
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.				
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	34,9	34,2	0,8	34,2
Manufacture of other transport equipment				
Produkcja mebli	4,1	0,1	4,1	1,4
Manufacture of furniture				
Pozostała produkcja wyrobów	4,2	–	4,2	2,9
Other manufacturing				
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	24,2	24,2	–	1,5
Repair and installation of machinery and equipment				
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ	4,6	–	4,6	–
Water supply; sewerage, waste management and remediation activities				
w tym gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	9,5	–	9,5	–
of which waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery				

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób; wartość produkcji sprzedanej przyjęto w cenach producenta; dotyczy produktów wprowadzonych na rynek w latach 2016–2018.

a Data concern economic entities employing more than 49 persons; value of sold production is given in producer's prices; apply to products introduced into the market during 2016–2018.

TABL. 9 (203). **PRZEDSIĘBIORSTWA INNOWACYJNE W PRZEMYSŁE^a WEDŁUG RODZAJÓW WPROWADZONYCH INNOWACJI W LATACH 2016–2018**
INNOVATIVE ENTERPRISES IN INDUSTRY^a BY TYPE OF INTRODUCED INNOVATION DURING 2016–2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesy biznesowe w % ogółu przedsiębiorstw w latach 2016–2018 Industrial enterprises, which introduced product or business process innovation in % of total enterprises during 2016–2018			
	ogółem grand total	nowe lub ulepszone produkty new or improved products		nowe lub ulepszone procesy biznesowe new or improved business processes
		razem total	w tym nowe dla rynku of which new to the market	
OGÓŁEM	44,0	35,3	16,4	37,7
TOTAL				
sektor publiczny	17,4	13,0	–	13,0
public sector				
sektor prywatny	47,3	37,5	18,5	40,8
private sector				
Górnictwo i wydobywanie	25,0	–	–	25,0
Mining and quarrying				
Przetwórstwo przemysłowe	48,3	39,2	19,3	41,5
Manufacturing				
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych	33,3	17,9	7,7	33,3
Manufacture of food products				
Produkcja odzieży	10,0	–	–	10,0
Manufacture of wearing apparel				
Produkcja wyrobów z drewna, słomy, korka i wikliny ^Δ	47,4	47,4	15,8	36,8
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ				
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	66,7	33,3	–	66,7
Manufacture of paper and paper products				
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	57,1	57,1	14,3	57,1
Printing and reproduction of recorded products				
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	60,0	46,7	26,7	53,3
Manufacture of rubber and plastic products				
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	54,5	27,3	27,3	45,5
Manufacture of other non-metallic mineral products				
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	52,9	47,1	29,4	41,2
Manufacture of metal products ^Δ				
Produkcja urządzeń elektrycznych	100,0	66,7	33,3	100,0
Manufacture of electrical equipment				

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a Data concern economic entities employing more than 49 persons.

TABL. 9 (203). **PRZEDSIĘBIORSTWA INNOWACYJNE W PRZEMYSŁE^a WEDŁUG RODZAJÓW WPROWADZONYCH INNOWACJI W LATACH 2016–2018 (dok.)**
 INNOVATIVE ENTERPRISES IN INDUSTRY^a BY TYPE OF INTRODUCED INNOVATION DURING 2016–2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesy biznesowe w % ogółu przedsiębiorstw w latach 2016–2018 Industrial enterprises, which introduced product or business process innovation in % of total enterprises during 2016–2018			
	ogółem grand total	nowe lub ulepszone produkty new or improved products		nowe lub ulepszone procesy biznesowe new or improved business processes
		razem total	w tym nowe dla rynku of which new to the market	
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)				
Produkcja maszyn i urządzeń ^A Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	75,0	75,0	37,5	68,8
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego Manufacture of other transport equipment	40,0	40,0	20,0	40,0
Produkcja mebli Manufacture of furniture	27,3	27,3	9,1	27,3
Pozostała produkcja wyrobów Other manufacturing	33,3	33,3	–	33,3
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń Repair and installation of machinery and equipment	25,0	25,0	25,0	–
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę Electricity, gas, steam and air conditioning supply	11,1	11,1	–	11,1
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^A Water supply; sewerage, waste management and remediation activities	27,8	11,1	–	22,2
w tym: of which:				
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków Sewerage	16,7	–	–	16,7
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^A Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery	50,0	25,0	–	37,5

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a Data concern economic entities employing more than 49 persons.

TABL. 10 (204). **NAKLĄDY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSLE^a (ceny bieżące)**
 EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITIES IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym nakłady na / Of which expenditures on			
		działalność badawczą i rozwojową ^b research and development activity ^b	inwestycje w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne ^c capital on tangible and intangible assets ^c	własny personel pracujący nad innowacjami own personnel working on innovation	
		w tys. zł	in thousand PLN		
O G Ó Ł E M	2010	195046	10772	.	.
T O T A L	2015	334614	69942	.	.
	2017	328144	51590	.	.
	2018	228746	120518	90829	2654
W tym przetwórstwo przemysłowe		#	120518	#	2654
Of which manufacturing					
w tym: of which:					
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw szucznych		65023	26496	36456	#
Manufacture of rubber and plastic products					
Produkcja wyrobów z pozostałych, mineralnych surowców niemetalicznych		5193	568	#	#
Manufacture of other non-metallic mineral products					

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Nakłady wewnętrzne i zewnętrzne. c Na środki trwałe (grupy 0-8 KŚT), oprogramowanie, ochronę własności intelektualnej oraz zakup wiedzy ze źródeł zewnętrznych.

a Data concern entities employing more than 49 persons. b Intramural and extramural expenditures. c On fixed Assets (groups 0-8 according to Classification of Fixed Assets), software, intellectual property rights and acquisition of external knowledge.

TABL. 11 (205). **NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSLE^a WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (ceny bieżące)**
EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITIES IN INDUSTRY^a BY SOURCE OF FUNDS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym środki Of which funds		
		własne own	pozyskane z zagranicy (bezzwrotne) received from abroad (not re-payable)	
w tys. zł in thousand PLN				
O G Ó Ł E M	2010	195045	164649	7966
T O T A L	2015	334614	264801	21451
	2017	328144	296509	15755
	2018	228746	172074	25088
W tym przetwórstwo przemysłowe		#	#	#
Of which manufacturing				
w tym: of which:				
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych..... Manufacture of rubber and plastic products		65023	44396	#
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych		5193	#	#
Manufacture of other non-metallic mineral products				
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ		27586	22283	#
Manufacture of machinery and equipment n.e.c. ^Δ				

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.
a Data concern entities employing more than 49 persons.

TABL. 12 (206). **WYNAŁAZKI I WZORY UŻYTKOWE KRAJOWE^a**
RESIDENT INVENTIONS AND UTILITY MODELS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Wynalazki:					Inventions:
zgłoszone	56	59	106	137	patent applications
udzielone patenty	11	34	27	44	patents granted
Wzory użytkowe:					Utility models:
zgłoszone	31	28	23	22	utility model applications
udzielone prawa ochronne	14	16	19	26	rights of protection granted

a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.
Ź r ó d ł o: dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.
a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.
S o u r c e: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

Społeczeństwo informacyjne

Information society

TABL. 13 (207). **PRZEDSIĘBIORSTWA^a WYKORZYSTUJĄCE WYBRANE TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-TELEKOMUNIKACYJNE**
 Stan w styczniu
 ENTERPRISES^a USING SELECTED INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES
 As of January

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Komputery ^b	97,4	93,5	97,4	94,8	Computers ^b
Dostęp do Internetu	95,8	91,1	96,7	94,2	Internet access
Dostęp do Internetu przez łącze szerokopasmowe ^c	74,6	91,1	96,7	92,9	Internet access via broadband connection ^c
w tym mobilne łącze szerokopa- smowe	13,8	50,8	65,6	62,7	of which mobile broadband
Własna strona internetowa	60,8	63,1	63,4	67,3	Own Website

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Stacjonarne i przenośne, np. laptopy (notebooki); od 2015 również smartfony i nettopy; dane nie obejmują komputerów zintegrowanych na jednej płycie montażowej, komputerów służących do sterowania i regulacji procesów technologicznych. c Obejmuje także mobilne łącze w technologii 3G.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Desktop and portable computers, e.g. laptops (notebooks); since 2015 including smartphones and nettops; data do not include computers integrated to other machines or devices on the same assembly board, computers used for the control and regulation of technological. c Includes mobile connection via 3G technology.

TABL. 14 (208). **CELE WYKORZYSTANIA INTERNETU W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a**
 PURPOSE OF USING THE INTERNET BY ENTERPRISES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa wykorzystujące Internet w kontaktach z administracją publiczną	93,9	95,3	93,7	96,6	Enterprises using the Internet in their contacts with public administration
Przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż przez sieci komputerowe	11,9	16,8	15,9	11,1	Enterprises receiving orders via computer networks
Przedsiębiorstwa wykorzystujące media społecznościowe	20,9	24,5	30,0	Enterprises using social media

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern enterprises with more than 9 persons employed.

DZIAŁ XIII CENY

Uwagi ogólne

1. Podstawę do opracowania **wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych** stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług (ok. 1500 w 2018 r.).

Wskaźniki cen obliczono przy przyjęciu systemu wag opracowanego na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego i wydatków na ubezpieczenia na życie) poszczególnych grup gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych z roku poprzedzającego rok badany, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych.

Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP, do 2013 r. – COICOP/HICP).

2. Źródłem informacji o **cenach detalicznych** prezentowanych towarów i usług były notowania cen prowadzone przez ankierów w wybranych punktach sprzedaży, w wytypowanych rejonach badania cen oraz cenników, zarządzeń i decyzji w zakresie cen jednolitych obowiązujących na terenie całego kraju lub jego części. Ceny towarów i usług notowane były w 2018 r. raz w miesiącu, z wyjątkiem owoców i warzyw, w zakresie których notowania cen prowadzone były dwa razy w miesiącu.

Ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach, z wyjątkiem rocznych cen niektórych artykułów, które obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonywanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku.

3. Dane o **cenach skupu** dotyczą produktów rolnych skupowanych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od ich producentów.

Przeciętne ceny roczne obliczono jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług – VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

4. Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach** są miesięczne notowania cen dokonane przez stałych ankierów na celowo wytypowanych 26 targowiskach w województwie.

Przeciętne ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

CHAPTER XIII PRICES

General notes

1. The basis for compiling the **price indices of consumer goods and services** is price observation of representatives of goods and services (about 1500 in 2018).

The consumer price indices have been calculated applying the weights system based on the structure of expenditure (excluding own consumption and expenditures on life insurance) of particular groups of households on purchasing consumer goods and services from the year preceding the surveyed year, derived from the household budget survey.

The grouping of consumer goods and services is presented on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP, until 2013 – COICOP/HICP).

2. The sources of information on **retail prices** of presented goods and services were quotations conducted by price collectors in selected sales outlets, in selected price survey regions, price lists, regulations and decisions applicable as the uniform prices ruling throughout the country or its part. Prices of goods and services were collected in 2018 once a month, with the exception of fruit and vegetables, for which the quotations were conducted two times a month.

Annual prices have been calculated as the arithmetic means of the average monthly prices apart from annual prices of selected goods which have been calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year.

3. Data on **procurement prices** concern agricultural products prices purchased by economic entities directly from their producers.

Average annual prices were calculated as a quotient of value (without value added tax – VAT) and quantity of each agricultural product.

4. The information on **prices of agricultural products and livestock received by farmers on marketplaces** comes from price quotations of agricultural products, provided every month by a network of interviewers collecting it on about 26 selected marketplaces in the voivodship.

Average annual prices were calculated as arithmetic mean of average monthly prices.

TABL. 1 (209). **WSKAŹNIKI CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH**
PRICE INDICES OF CONSUMER GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	rok poprzedni = 100 previous year = 100				
O G Ó Ł E M	102,3	98,7	102,1	101,4	T O T A L
w tym:					of which:
Żywność i napoje bezalkoholowe	101,5	97,9	104,0	102,0	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	104,5	101,2	100,6	102,0	Alcoholic beverages, tobacco
Odzież i obuwie	98,2	95,7	96,9	97,1	Clothing and footwear
Mieszkanie	103,3	99,7	101,7	101,3	Dwelling
Zdrowie	102,5	101,6	100,6	101,2	Health
Transport	105,3	92,4	105,0	104,4	Transport
Rekreacja i kultura	100,6	100,7	100,9	99,5	Recreation and culture
Edukacja	101,8	102,1	101,7	102,9	Education

TABL. 2 (210). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG**
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Ryż – za 1 kg	4,53	4,32	4,66	4,41	Rice – per kg
Chleb pszenno-żytny – za 0,5 kg	1,77	2,15	2,07	2,15	Wheat-rye bread – per 0,5 kg
Makaron jajeczny – za 400 g	3,75	3,84	3,58	3,84	Egg pasta – per 400 g
Mąka pszenna – za 1 kg	1,75	2,15	2,36	2,28	Wheat flour – per kg
Mięso wołowe z kością (rostbef) – za 1 kg	19,43	22,21	25,57	25,82	Beef meat, bone-in (roast beef) – per kg
Mięso wieprzowe z kością (schab środkowy) – za 1 kg	14,35	14,25	16,64	15,93	Pork ham, bone-in (centre loin) – per kg
Kurczęta patroszone – za 1 kg	6,24	6,93	6,71	6,74	Disembowelled chicken – per kg
Szynka wieprzowa gotowana – za 1 kg	20,09	24,04	23,47	23,33	Pork ham, boiled – per kg
Kiełbasa wędzona – za 1 kg	13,84	14,99	15,61	15,58	Smoked sausage – per kg
Filety z morszczuka mrożone – za 1 kg	16,13	22,59	24,80	24,55	Fillets of hake, frozen – per kg
Karp świeży – za 1 kg	11,76	13,00	14,67	15,27	Fresh carp – per kg
Śledź solony odgotowany – za 1 kg	9,01	12,00	13,24	13,63	Salted herring, headless – per kg
Mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 3–3,5% sterylizowane – za 1 l	2,80	3,06	3,01	2,93	Cows' milk, fat content 3–3,5% sterilized – per l
Ser twarogowy półtusty – za 1 kg	10,78	12,08	12,49	12,50	Semi-fat cottage cheese – per kg
Ser dojrzewający – za 1 kg	17,99	19,18	21,14	21,67	Ripening cheese – per kg
Śmietana o zawartości tłuszczu 18% – za 200 g ^a	1,57	1,52	1,70	1,82	Sour cream, fat content 18% – per 200 g ^a
Jaja kurze świeże – za 1 szt.	0,45	0,50	0,60	0,72	Hen eggs, fresh – per piece
Masło świeże o zawartości tłuszczu ok. 82,5% – za 200 g	4,11	4,20	5,89	6,38	Fresh butter, fat content 82,5% – per 200 g
Olej rzepakowy produkcji krajowej – za 1 l	5,57	5,62	5,91	5,76	Rape-oil, domestic production – per l
Pomarańcze – za 1 kg	5,22	4,32	5,08	5,09	Oranges – per kg
Jabłka ^b – za 1 kg	2,21	2,54	2,83	3,05	Apples ^b – per kg
Buraki ^b – za 1 kg	1,51	1,57	1,69	1,83	Beetroots ^b – per kg
Marchew ^b – za 1 kg	1,72	2,27	1,69	2,96	Carrots ^b – per kg
Ziemniaki ^b – za 1 kg	1,33	1,22	1,11	1,41	Potatoes ^b – per kg

a W 2010 r. – za 200 ml. b Średnie ceny roczne obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku.

a In 2010 – per 200 ml. b Annual average prices were calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year.

TABL. 2 (210). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG (dok.)**
 RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Cukier biały kryształ – za 1 kg	2,63	2,16	2,94	1,94	White sugar, crystallized – per kg
Kawa naturalna mielona – za 250 g	5,85	6,77	7,02	7,39	Natural coffee, ground – per 250 g
Herbata czarna, liściasta – za 100 g ...	3,36	3,94	4,00	4,34	Black tea, leaf – per 100 g
Wódka czysta 40% – za 0,5 l	19,04	23,93 ^c	24,18	24,27	Pure vodka 40% – per 0,5 l
Papierosy – za 20 szt.	9,34	12,80	13,72	14,01	Cigarettes – per 20 pcs
Piwo jasne, pełne, butelkowane – za 0,5 l	3,03	2,85	2,75	2,92	Beer, full light, bottled – per 0,5 l
Garnitur męski 2-częściowy, z tkaniny z udziałem wełny – za 1 kpl.	375,74	620,46 ^c	634,66	618,24	Men's suit, fabric of wool – per set
Półbuty męskie skórzane, na pode- szwie nieskórzanej – za 1 parę	148,05	186,37	190,16	192,39	Men's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Półbuty damskie skórzane, na pode- szwie nieskórzanej – za 1 parę	122,09	159,95	167,67	170,87	Women's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Podzelowanie obuwia męskiego – za 1 parę	34,78	38,49	35,99	36,85	Resoling men's shoes – per pair
Zimna woda z miejskiej sieci wodo- ciągnowej – za 1 m ³	2,55	3,08	3,27	3,32	Cold water from municipal water-line system – per m ³
Energia elektryczna dla gospodarstw domowych (taryfa całodobowa) ^d – za 1 kWh	0,61	0,68	0,67	0,67	Electricity for households (all-day tariff) ^d – per kWh
Gaz ziemny wysokometanowy z sieci dla gospodarstw domowych – za 1 kWh ^{de}	2,38	0,23	0,20	0,20	Natural, net-gas, high-methane for households – per kWh ^{de}
Węgiel kamienny – za 1 t	683,64	696,74	757,10	786,32	Hard coal – per t
Ciepła woda – za 1 m ³	15,71	19,83	19,93	20,37	Hot water – per m ³
Centralne ogrzewanie lokali mieszk- kalnych – za 1 m ² powierzchni użytkowej	4,58	5,13	4,93	4,88	Heating of dwellings – per m ² of usable floor space
Chłodziarko-zamrażarka typu domowego, poj. ok. 340 l ^f	1242,74	1147,91	1609,27	1610,27	Fridge-freezer, capacity about 340 l ^f
Pralka automatyczna typu domowego, na 5–7 kg suchej bielizny ^g	1289,55	1248,55	1363,80	1285,55	Automatic washing machine, dry-linen capacity not exceeding 5–7 kg ^g
Bateria zlewozmywakowa	136,15	131,93	143,40	148,04	Sink fixture
Odkurzacz typu domowego	330,65	333,46	344,23	416,09	Vacuum cleaner
Żelazko z nawilżaczem	176,70	192,01	205,60	212,48	Steam iron
Wizyta u lekarza specjalisty	67,63	83,96	82,50	89,75	Consultation with a specialist physician
Proszek do prania – za 300 g ^h	4,15	5,69	5,60	5,67	Washing powder – per 300 g ^h
Benzyna silnikowa bezołowiowa, 95-oktanowa – za 1 l	4,56	4,66	4,62	4,93	Unleaded 95 octane motor petrol – per l
Bilet normalny na przejazd autobusem miejskim jednorazowy	2,03	2,31	2,31	2,32	Regular ticket for travelling by intra- urban bus
Przejazd taksówką osobową, taryfa dzienna – za 5 km	13,43	15,28	16,48	16,64	Taxi daily fare – for 5 km distance
Bilet normalny do kina	13,31	19,46	20,04	20,31	Regular cinema ticket
Ondulacja na zimno włosów damskich Ciągnik rolniczy	53,62	64,06	68,93	71,68	Women's cold wave Farm tractor
Kopaczka do ziemniaków ciągnikowa 2-rzędowa, zawieszana	77210,00	175890,00	182826,33	185597,07 ⁱ	Tractor potato elevator digger 2-row, mounted
Mocznik nawozowy 46% N – za 25 kg	29,67	37,84	34,96	34,57	Urea, nutritive content 46% N – per 25 kg
Przemiał pszenicy – za 1 dt	22,00	22,92	25,58	26,00	Grinding of wheat – per dt
Badanie kliniczne krwi	30,67	33,43	34,12	33,70	Cows' clinical examination

c, i Z uwagi na zmianę reprezentanta objętego badaniem cen (c – w 2015 r., i – w 2018 r.), dane nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie. d Łącznie z opłatami stałymi i zmiennymi. e W 2010 r. – za 1 m³. f W 2010 r. – pojemność ok. 300 l. g W 2010 r. – na 5 kg suchej bielizny. h W 2010 r. – za 400 g, w 2015 r. – za 280 g.

c, i Due to the changes of representative item covered by the price survey (c – in 2015, i – 2018) data are not fully comparable to those of previous years. d Including standing and variable charges. e In 2010 – per 1 m³. f In 2010 – capacity about 300 l. g In 2010 – dry-lined capacity not exceeding 5 kg. h In 2010 – per 400 g, in 2015 – per 280 g.

TABL. 3 (211). **PRZECIĘTNE CENY SKUPU WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
AVERAGE PROCUREMENT PRICES OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Ziarno zbóż konsumpcyjnych i paszowych – za 1 dt:					Cereal grain consumer and for feeds – per dt:
pszenicy	63,48	66,80	65,36	72,77	wheat
żyta	43,33	48,07	54,11	60,67	rye
jęczmienia	49,69	56,38	61,89	68,37	barley
owsa i mieszanek zbożowych	30,25	45,93	48,52	47,38	oats and mixed cereal
pszenżyta	43,71	52,88	56,58	62,06	triticale
Ziemniaki – za 1 dt	18,65	27,12	24,53	27,17	Potatoes – per dt
w tym jadalne (bez wczesnych)	69,61	33,61	27,05	36,07	of which edible (excluding early kinds)
Buraki cukrowe – za 1 dt	10,68	11,40	11,87	11,36	Sugar beets – per dt
Rzepak i rzepik przemysłowy – za 1 dt	130,28	150,84	155,00	153,87	Industrial rape and agrimony – per dt
Liście tytoniu – za 1 dt	842,95	948,44	986,74	951,47	Raw tobacco – per dt
Żywiec rzeźny – za 1 kg:					Animals for slaughter – per kg:
bydło (bez cieląt)	4,43	5,84	6,08	6,79	cattle (excluding calves)
cielęta	9,16	9,51	10,01	9,90	calves
trzoda chlewna	3,82	4,11	5,03	4,47	pigs
Mleko krowie – za 1 l	1,16	1,21	1,47	1,42	Cows' milk – per l
Jaja kurze konsumpcyjne – za 1 szt. ...	0,23	0,30	0,36	0,26	Consumer hen eggs – per piece

TABL. 4 (212). **PRZECIĘTNE CENY UZYSKIWANE PRZEZ ROLNIKÓW NA TARGOWISKACH**
AVERAGE MARKETPLACE PRICES RECEIVED BY FARMERS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Ziarno zbóż – za 1 dt:					Cereal grain – per dt:
pszenicy	61,37	73,70	77,69	83,82	wheat
żyta	41,63	51,48	58,00	62,32	rye
jęczmienia	56,06	70,36	74,20	78,92	barley
owsa	40,72	51,92	62,09	65,98	oats
pszenżyta	49,51	61,28	66,85	72,41	triticale
Ziemniaki (bez jadalnych wczesnych) – za 1 dt	92,43	87,21	79,19	95,57	Potatoes (excluding edible early kinds) – per dt
Zwierzęta gospodarskie – za 1 szt.:					Livestock – per head:
krowa dojna	2440,24	3376,81	.	.	dairy cow
jałówka 1-rocza	1600,58	1769,58	.	.	one-year heifer
prosię na chów	132,74	149,62	.	.	piglet
koń roboczy	3997,22	.	.	.	farm horse
Żywiec rzeźny – za 1 kg:					Animals for slaughter – per kg:
cielęta	9,43	9,40	9,86	9,82	calves
trzoda chlewna	4,05	.	.	pigs
Jaja kurze – za 1 szt.	0,53	0,64	0,67	0,76	Hen eggs – per piece

DZIAŁ XIV ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO

Uwagi ogólne

Rolnictwo

1. Dział zawiera dane dotyczące: użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, produkcji roślinnej, pogłowia zwierząt gospodarskich, produkcji zwierzęcej, skupu produktów rolnych oraz wyposażenia rolnictwa w środki produkcji.

2. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji PKD 2007, do której są zaliczane.

3. **Gospodarstwo rolne** to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i **prowadząca działalność rolniczą**.

Gospodarstwo indywidualne to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną.

Gospodarstwa indywidualne obejmują:

- 1) gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych;
- 2) gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące produkcję rolną (roślinną i zwierzęcą) o znaczącej (określonej odpowiednimi progami) skali, w tym działy specjalne produkcji rolnej.

Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, trzody chlewnej, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, daniela) i pszczół, a także działalność polegającą na utrzymaniu użytków rolnych według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

4. Zgodnie z definicjami w ust. 3, od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów).

CHAPTER XIV AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY

General notes

Agriculture

1. This chapter contains data on: land use, sown area, crop output, livestock population, animal output, procurement of agricultural products and means of production in farming.

2. The presented information was compiled using the **kind-of-activity method** and concerns agricultural activity in the area of crop and animal production conducted by economic entities regardless of the section of the NACE Rev. 2 in which they are included.

3. An **agricultural holding** is understood as a single unit, both technically and economically, which has a single management (holder or manager) and which **conducts agricultural activity**.

Private farm is understood as an agricultural holding used by a natural person.

Private farms include:

- 1) holdings with an area of 1 ha or more of agricultural land;
- 2) holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) conducting agricultural production (crop and animal output) of significant (determined by the appropriate thresholds) scale, of which special branches of agricultural activities.

An **agricultural activity** includes activity related to the cultivation of plants, which covers: all field crops (including mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops as well as activity related to rearing and breeding of livestock, such as cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur-covered animals, wild animals kept for slaughter (such as wild boar, roe deer, fallow deer) and bees, as well as activity of maintaining agricultural land in accordance with cultivation principles with respects for environment protection requirements (according to the norms).

4. According to the definitions in item 3, since 2010 agricultural surveys have not included owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities, and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale (below the specified thresholds).

5. Powierzchnia użytków rolnych obejmuje powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej i użytków rolnych pozostałych.

Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej – utrzymywane zgodnie z normami spełniającymi wymogi Ustawy z dnia 5 lutego 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz.1312, z późniejszymi zmianami) – prezentuje się w podziale na: powierzchnię pod zasiewami, grunty ugorowane, uprawy trwałe (w tym sady), ogrody przydomowe, łąki trwałe i pastwiska trwałe.

Użytki rolne pozostałe to użytki rolne nieużytkowane i neutrzymywane w dobrej kulturze.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem powierzchni upraw zaliczanych od 2010 r. do upraw trwałych, a także powierzchni ogrodów przydomowych i upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny.

Dane o powierzchni i produkcji warzyw oraz truskawek uwzględniają ich uprawę w ogrodach przydomowych. Od 2013 r. dane dotyczące truskawek obejmują także uprawy ekologiczne.

Od 2014 r. powierzchnie upraw warzywniczych, sadowniczych oraz truskawek są szacowane łącznie według położenia gruntów.

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone).

Uprawy trwałe to łączna powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych oraz ich szkótek (sady), szkótek drzew i krzewów ozdobnych, szkótek drzew leśnych do celów handlowych, innych upraw trwałych, w tym wikliny oraz drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także upraw trwałych pod osłonami.

Ogrody przydomowe to powierzchnia upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację.

Łąki i pastwiska są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

6. Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- 1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- 2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inventarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

5. The agricultural land area including area of agricultural land in a good agricultural condition and other agricultural land.

Agricultural land in a good agricultural condition – maintained in accordance with norms meeting requirements of the Law dated 5th February 2015 on payments under the direct support schemes (uniform text Journal of Laws 2018 item 1312, with later amendments) – is presented on the basis of a division into sown area, fallow land, permanent crops (including orchards), kitchen gardens, permanent meadows and permanent pastures.

Other agricultural land is agricultural land which is not used and maintained in a good condition.

Sown area is the area of all crops sown and planted in the agricultural holding, except for the area of crops which since 2010 were included to permanent crops, as well as the area of kitchen gardens as well as area intended for ploughing, cultivated as major crops.

Data on the area and production of vegetables and strawberries include their cultivation in the kitchen gardens. Since 2013 data on strawberries include also organic cultivation of this species.

Since 2014 the area of vegetables, fruit and strawberries have been estimated only by the field location.

Fallow land is the arable land not used for production purposes but maintained in a good agricultural condition, in compliance with the environmental protection requirements, as well as the crop area intended for ploughing of plants cultivated as major crops (green fertilizers).

Permanent crops stand for the total plantation area of fruit-bearing trees and shrubs, and their nurseries (orchards), nurseries of ornamental trees and shrubs, and nurseries of forest trees for commercial purposes, as well as other permanent crops, of which wicker, fruit-bearing trees and shrubs grown outside plantations, as well as other permanent crops cultivated under covers.

Kitchen gardens stand for the area of crops which mainly serve as self-supplies. The area of lawns and ornamental gardens, as well as recreation area, should not be treated as part of kitchen gardens.

Meadows and pastures are understood as permanent meadows and pastures, and do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.

6. Gross agricultural output includes:

- 1) **crop output**, i.e., raw (not processed) products of plant origin (harvests for a given year);
- 2) **animal output**, i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed) products of animal origin as well as the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) prezentowane dane nie uwzględniają płatności uzupełniających do powierzchni upraw (m.in. chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

Przy ustalaniu produkcji rolniczej w **cenach stałych** przyjęto średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji – średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

7. Dane o produkcji, plonach i skupie zbóż, strączkowych i oleistych dotyczą ziarna, tytoniu – liści, chmielu – chmielu surowego.

Dane dotyczące **zbóż** obejmują: zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i inne zbożowe. Dane dotyczące zbóż podstawowych, tj. pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują mieszanek zbożowych.

Strączkowe na ziarno obejmują: konsumpcyjne (groch, fasola, bób oraz pozostałe) i pastewne (peluszką, wyką, łubin, bobik oraz pozostałe, np. mieszanki strączkowe).

Do **upraw przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca i od 2003 r. len oleisty), włóknistych (len, konopie) i innych przemysłowych (tj. tytoń, chmiel, cykorię).

Uprawy pastewne obejmują: strączkowe pastewne, motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami, a także okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna, kapusta pastewna, rzepa itp.) oraz kukurydzę na zielonkę.

8. Dane o produkcji żywca rzeźnego obejmują: skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), ubój przemysłowy oraz ubój z przeznaczeniem na sprzedaż i samozaopatrzenie. Produkcja żywca rzeźnego zbilansowana jest importem i eksportem zwierząt żywych.

Final agricultural output is the sum of the following values: market output, own consumption of agricultural products from own production, increases in inventories products of plant and animal origin and the increase in farm animal stocks (live-stock – the basic and working herd). Final output, as opposed to gross output, does not include those products from own output that were utilized for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.

Agricultural market output is the sum of agricultural product sales at procurement centres and on marketplaces.

Agricultural output (gross, final and market) the presented data are not include supplementary area payments calculated for particular year (among others: hop, tobacco, cereals, oilseeds crops, pulses and plants intended for seeds and feed).

The average national **current prices** for the year preceding surveyed year were assumed in calculating agricultural output in constant prices (for market sales – prices received by farmers at marketplaces, for other elements of production – average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruits, for which the average prices from two consecutive years are adopted, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

7. Data regarding the production, yields and procurement of cereals, pulses and oilseeds plants as well as cereals concern grain, tobacco – leaves, hop – raw hop.

Data concerning **cereals** include: basic cereals, cereal mixed, maize for grain, buckwheat, millet and other cereals. Data regarding basic cereals, i.e. wheat, rye, barley, oats and triticale, unless otherwise stated, do not include cereal mixed.

Pulses for grain include: consumer pulses (peas, beans, broad beans and others) and feed pulses (field peas, vetch, lupine, field beans and others, e.g., pulses mixed).

Industrial crops include: sugar beets, oilseeds crops (rape, turnip rape, poppy, sunflower, soya, mustard and since 2003 oil-flax), fibrous plants (flax, hemp) and other industrial plants (i.e., tobacco, hop, chicory).

Feed plants include: pulses, legumes (of which perennial: clover, lucerne and sainfoin) with other feed plants and field grasses as well as root plants (fodder beet, rutabaga, fodder carrot, fodder cabbage, turnip) and maize for green feed.

8. Data regarding the production of animals for slaughter concern the purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), livestock slaughter in slaughterhouses and slaughter intended for sales and own consumption. Production of animals for slaughter is balanced by import and export of live animals.

9. Dane o **ciągnikach rolniczych** dotyczą ciągników 4-kołowych i gąsienicowych.

10. **Skup produktów rolnych** dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

11. Dane o **atestowanych gospodarstwach ekologicznych** zostały opracowane na podstawie wykazów producentów przekazanych przez upoważnione jednostki certyfikujące Głównemu Inspektorowi Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, zgodnie z art. 9 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 1054).

12. **Lata gospodarcze** obejmują okres od 1 lipca do 30 czerwca (np. rok gospodarczy 2016/17 oznacza okres od 1 lipca 2016 r. do 30 czerwca 2017 r.).

13. Do wyliczeń **wskaźników natężenia** przyjęto – jeśli nie zaznaczono inaczej – użytki rolne, powierzchnię zasiewów i zwierzęta gospodarskie według stanu w czerwcu.

14. Dane o użytkowaniu gruntów, powierzchni zasiewów, zbiorach i plonach ziemiopłodów, zwierzętach gospodarskich i produkcji zwierzęcej opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych, wyników spisów rolniczych i szacunków.

15. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – prezentuje się według siedziby użytkownika gospodarstwa.

9. Data regarding **agricultural tractors** concern 4-wheeled and tracked tractors.

10. **Procurement of agricultural products** includes the quantity and value of agricultural products (crop and animal origin) purchased by economic entities directly from producers.

11. Data on **certified organic farms** have been elaborated on the basis of producers registers delivered by authorized certifying bodies to the Main Inspector of Agricultural and Food Quality according to Article 9 point 2 of the Legal Act, dated 25th June 2009 on organic farming (uniform text Journal of Laws 2017 item 1054).

12. **Farming years** cover the period from 1st July to 30th June (e.g. the 2016/17 farming year covers the period from 1st July 2016 to 30th June 2017).

13. **Intensity ratios** were calculated on the basis of agricultural land, sown area, and livestock as of June, unless otherwise indicated.

14. Data regarding land use, sown area, crop production and yields, livestock and animal-based production were compiled on the basis of reports, results of sample surveys, agricultural census results and estimates.

15. Data – unless otherwise stated – are presented by the official residence of the land user.

Leśnictwo

1. Informacje w zakresie leśnictwa dotyczą:
- 1) **lasów publicznych** stanowiących własność:
 - a) Skarbu Państwa – zarządzanych oraz użytkowanych czasowo lub wieczyście przez:
 - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (w skrócie „Lasy Państwowe”) nadzorowane przez Ministra Środowiska,
 - jednostki ochrony przyrody (parki narodowe),
 - jednostki organizacyjne innych ministrów, wojewodów, gmin lub związków komunalnych i Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (do 31 sierpnia 2017 r. – Agencja Nie ruchomości Rolnych),
 - b) gmin (w tym gmin mających również status miasta na prawach powiatu),
 - c) innych jednostek publicznych, np. szkół wyższych, instytucji naukowych itp.;
 - 2) **lasów prywatnych** stanowiących własność:
 - a) osób fizycznych,
 - b) wspólnot gruntowych będących własnością wszystkich lub części mieszkańców wsi,
 - c) spółdzielni produkcji rolniczej,
 - d) innych osób prawnych.

Forestry

1. Information within the scope of forestry concerns:
- 1) **public forests** owned by:
 - a) the State Treasury – managed and utilized temporarily or perpetually by:
 - the State Forests National Forest Holding (abbreviated as "State Forests") supervised by the Minister of Environment,
 - nature protection units (national parks),
 - organizational units supervised by other ministers, voivods, gminas or municipal associations and the National Support Centre for Agriculture (until 31st August 2017 – the Agricultural Property Agency),
 - b) gminas (of which gminas which are also cities with powiat status),
 - c) other public units, e.g. higher education institutions, science institutions etc.;
 - 2) **private forests** owned by:
 - a) natural persons,
 - b) land held in common by all or part of the residents of a village,
 - c) agricultural production cooperatives,
 - d) other legal persons.

2. Powierzchnia gruntów leśnych obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną.

Do **powierzchni lasów** zalicza się grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha:

- pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona),
- przejściowo pozbawione roślinności leśnej (powierzchnia niezalesiona).

Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej lub wchodzące w skład rezerwatów przyrody i parków narodowych albo wpisane do rejestru zabytków.

Do **gruntów związanych z gospodarką leśną** zalicza się grunty zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna itp.

Zręby są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu w ciągu ostatnich 5 lat (do 2008 r. – 2 lata) i przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Halizny są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu dłużej niż 5 lat (do 2008 r. – 2 lata) oraz uprawy i młodniki I klasy wieku (0–20 lat) o zadrzewieniu niższym niż 0,5 (pełne zadrzewienie – 1,0), przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Płazowiny są to grunty porośnięte drzewami II klasy wieku (21–40 lat) o zadrzewieniu do 0,3 włącznie albo drzewami III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia i do odnowienia.

Drzewostany w klasie odnowienia są to drzewostany rębne i przeszłorębne podlegające jednocześnie użytkowaniu i odnowieniu (pod osłoną), w których co najmniej 50% powierzchni (w drzewostanach użytkowanych rębniami gniazdowymi co najmniej 30% powierzchni) zostało odnowione sztucznie lub naturalnie oraz drzewostany młodszych klas wieku wymagające przebudowy za pomocą rębni złożonych, z uwagi na złe efekty produkcyjne.

Drzewostany w klasie do odnowienia obejmują drzewostany rębne i przeszłorębne użytkowane rębniami złożonymi, które wymagają uprzedniego odnowienia jako bezwzględного warunku kontynuacji cięć tymi rębniami.

Drzewostany o budowie przerębowej są to drzewostany składające się z grup i kęp drzew o różnym wieku i wysokości, przenikające się nawzajem na całej powierzchni, w których prowadzone są jednocześnie zabiegi związane z użytkowaniem, odnowieniem i pielęgnowaniem lasu.

Przez **odnowienia** rozumie się powstawanie młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu uszanowanego lub usuniętego:

- 1) odnowienia sztuczne są to uprawy leśne zakładane przez sadzenie lub siew;
- 2) odnowienia naturalne są to uprawy leśne powstałe na gruntach leśnych z samosiewu i odrosli, uznane za pełnowartościowe i pokrywające co najmniej 50% terenu.

2. Forest land includes forest area as well as land connected with silviculture.

Forest area includes land with a homogeneous area of at least 0,1 ha:

- covered with forest vegetation (wooded area),
- temporarily devoid of forest vegetation (non-wooded area).

These areas are designated for silviculture production, comprising portions of nature reserves and national parks or are registered as nature monuments.

Land connected with silviculture includes land used for purposes of forest management: buildings and structures, spatial division lines in forests, forest roads, forest nurseries, wood stockpiling areas etc.

Felling sites are areas temporarily devoid of tree stands within the past 5 years (until 2008 – 2 years), and designated for renewal in coming years.

Blanks are areas temporarily devoid of tree stands for longer than 5 years (until 2008 – 2 years), as well as crops and greenwoods in the I age category (0–20 years), with plantings less than 0,5 (full plantings – 1,0), designated for renewal in coming years.

Irregularly stocked open stands are areas planted with trees in the age category II (21–40 years) with plantings up to 0,3 inclusive or planted with trees in age category III or higher (41 years or more) with plantings up to 0,2 inclusive, excluding tree stands in the restocking class and in the class for restocking.

Tree stands in the restocking class are tree stands which have reached or passed felling maturity, being simultaneously utilised and renewed (under cover), in which at least 50% of the area (in tree stands utilised through nested fellings – at least 30% of the area) was renewed naturally or artificially, as well as tree stands in the lower age categories requiring reconstruction through complex fellings in view of poor production results.

Tree stands in the class for restocking include tree stands that have reached or passed felling maturity, that are utilised through complex fellings and that require prior renewal as the necessary condition for continuation of these fellings.

Tree stands with a selection structure are tree stands consisting of groups and clumps of trees of various ages and heights, intermingled throughout the entire stand, in which activities connected with the utilisation, renewal and tending of the forest are conducted simultaneously.

Renewals are understood as new tree stands formed in place of removed stands:

- 1) artificial renewals are tree crops established through planting or sowing;
- 2) natural renewals are tree crops formed on forest land through self-seeding and offshoots, considered full-value and covering at least 50% of the area.

Zalesienia polegają na zakładaniu upraw leśnych na gruntach pozostających poprzednio poza uprawą leśną, tj. gruntach nieleśnych.

Zadrzewienia są to produkcyjne i ochronne skupiska drzew i krzewów na terenach publicznych i prywatnych poza lasami i terenami zieleni w miastach. Występują wzdłuż tras komunikacyjnych i cieków wodnych, wśród upraw rolnych, przy domach i budynkach gospodarczych oraz w obrębie i przy zakładach przemysłowych. Do zadrzewień nie zalicza się: lasów i gruntów leśnych, gruntów przeznaczonych prawomocnymi decyzjami do zalesienia, sadów, plantacji, szkółek drzew i krzewów, cmentarzy, urządzonej zieleni komunalnej w miastach, ogrodów działkowych, skupisk drzew otaczających obiekty zabytkowe.

3. Wskaźnik lesistości (lesistość) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni województwa.

Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni lądowej województwa obliczono jako stosunek powierzchni lasów i gruntów związanych z gospodarką leśną do powierzchni ogólnej województwa pomniejszonej o grunty pod wodami (obejmujące powierzchniowe wody płynące oraz stojące); od 2002 r. – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (jednolity tekst Dz. U. 2019 poz. 393) – do powierzchni lądowej kraju zalicza się grunty pod stawami oraz rowy użytkowane rolniczo.

4. Dane o pozyskaniu drewna w układzie sortymentowym zaprezentowano według klasyfikacji jakościowo-wymiarowej określonej Polskimi Normami.

Afforestation consists in establishing woodland crops on land previously outside silviculture, i.e. non-forest land.

Plantings are productive and protective clusters of trees and shrubs on public and private areas outside the forest and green areas in cities. The term includes trees along roads, rivers, canals and among agricultural crops, on farmlands and within plants area. The term excludes forests and forest land, land designated by legally binding decisions for afforestation, orchards, plantations, forest and shrub nurseries, cemeteries and estate green belts within cities, home gardens and allotments, trees and shrubs surrounding monumental places.

3. The forest cover indicator (forest cover) was calculated as the percentage ratio of forest area to the total area of the voivodship.

Share of forest land in land area of the voivodship is calculated as the percentage ratio of forest area and land connected with silviculture to the total area of the voivodship without lands under waters (i.e. surface flowing waters and surface standing waters). According to the decree of the Minister of Regional Development and Construction, dated 29th March 2001 in regard to the registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2019 item 393) – since 2002 land under ponds as well as ditches used for agricultural purposes have been calculated to land area.

4. Data on removals in assortment order were presented according to the quality and size classification defined by the Polish Norms.

Rolnictwo Agriculture

TABL. 1 (213). **UWARUNKOWANIA I WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE W ROLNICTWIE^a**
TRENDS AND MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS IN AGRICULTURE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Gospodarstwa rolne ^b w tys.	84,1	79,1 ^c	81,2 ^d	.	Agricultural holdings ^b in thousands
w tym gospodarstwa indywidualne	84,0	79,0 ^c	81,1 ^d	.	of which private farms
Powierzchnia użytków rolnych ^b (stan w czerwcu) w tys. ha	1057,0	1058,3	1064,1	1072,7	Agricultural land area ^b (as of June) in thousand ha
w tym gospodarstwa indywidualne	1037,7	1042,6	1050,4	1059,8	of which private farms
Udział w ogólnej powierzchni zasiewów ^b (stan w czerwcu) w %:					Share in total sown area ^b (as of June) in %:
zboż podstawowych	44,0	37,7	36,3	38,0	basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	43,6	37,4	36,1	37,8	of which private farms
ziemniaków	2,8	1,8	2,5	1,0	potatoes
w tym gospodarstwa indywidualne	2,9	1,8	2,5	1,0	of which private farms
roślin przemysłowych.....	1,6	1,8	2,5	3,0	industrial plants
w tym gospodarstwa indywidualne	1,2	1,6	2,2	2,8	of which private farms
Plony z 1 ha w dt:					Yields per 1 ha in dt:
zboż podstawowych	29,0	27,9	30,4	24,2	of basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	29,0	27,4	30,0	24,1	of which private farms
ziemniaków ^e	206	163	260	270	potatoes ^e
w tym gospodarstwa indywidualne	206	162	260	270	of which private farms
rzepaku i rzepiku	23,9	28,7	32,9	26,6	of rape and turnip rape
w tym gospodarstwa indywidualne	23,9	27,2	32,5	27,0	of which private farms
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie w przeliczeniowych sztukach dużych ^f (stan w czerwcu) na 100 ha użytków rolnych ^b	76,4	78,6 ^g	82,3 ^h	82,2 ^h	Cattle, pigs, sheep and horses in terms of large heads ^f (as of June) per 100 ha of agricultural land ^b
w tym gospodarstwa indywidualne	77,4	79,4 ^g	83,1 ^h	82,9 ^h	of which private farms
Udział krów w pogłowie bydła ^b (stan w czerwcu) w %	52,0	48,3	45,5	45,5	Share of cows in cattle stocks ^b (as of June) in %
w tym gospodarstwa indywidualne	52,1	48,3	45,5	45,4	of which private farms
Udział loch w pogłowie trzody chlewnej ^b (stan w czerwcu) w %	9,4	8,2	8,0	7,2	Share of sows in pig stocks ^b (as of the end of June) in %
w tym gospodarstwa indywidualne	9,3	8,1	7,8	7,1	of which private farms
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podro- bami) ^j na 1 ha użytków rolnych w kg	196,1	221,4	257,3	252,7 ^k	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck) ^j per 1 ha of agricultural land in kg
Produkcja mleka krowiego w l: na 1 ha użytków rolnych	1863	2424	2567	2643	Production of cows' milk in l: per 1 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne	1894	2456	2598	2671	of which private farms
na 1 krowę	4105	5673	6090	6187	per cow
w tym gospodarstwa indywidualne	4104	5677	6093	6186	of which private farms
Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu) na 100 ha użytków rolnych ^b w szt.	9,6	9,8 ^c	10,1 ^d	.	Agricultural tractors (as of June) per 100 ha of agricultural land ^b in units
w tym gospodarstwa indywidualne	9,7	9,9 ^c	10,2 ^d	.	of which private farms
Zużycie nawozów mineralnych lub chemi- cznych (łącznie z wieloskładnikowymi) w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych ^b w kg	106,2	88,7	109,6	124,0	Consumption of mineral or chemical fertilizers (including mixed fertilizers) in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land ^b in kg
w tym gospodarstwa indywidualne	105,9	87,9	109,1	123,8	of which private farms

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 271. b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. c, d Dane dotyczą: c – 2013 r., d – 2016 r. e Bez ogrodów przydomowych. f Patrz uwaga do tabl. 11 na str. 286. g, h Do przeliczeń przyjęto stan koni z: g – 2013 r., h – 2016 r. i Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej ciepłej. k Od 2018 r. zmieniono współczynniki przeliczeniowe żywca rzeźnego na wagę poubojową ciepłą (wbc); dane nie są porównywalne z danymi za lata poprzednie. l Dotyczy odpowiednio lat gospodarczych: 2009/10, 2014/15, 2016/17, 2017/18.

a See general notes, item 4 on page 271. b In 2010 data of the Agricultural Census. c, d Data relate to: c – 2013, d – 2016. e Excluding kitchen gardens. f See note to the table 11 on page 286. g, h For the calculation we use the horse stocks as of: g – 2013, h – 2016. i Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and game; in post-slaughter warm weight. k Since 2018 the conversion rates in post-slaughter warm weight have been changed; data are not incomparable with data for previous years. l Concerns respectively the: 2009/10, 2014/15, 2016/17, 2017/18 farming years.

TABL. 2 (214). **POWIERZCHNIA UŻYTKÓW ROLNYCH WEDŁUG RODZAJÓW UŻYTKÓW**
 Stan w czerwcu
 AGRICULTURAL LAND BY LAND TYPE
 As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem	W tym gospodarstwa	SPECIFICATION	
		Total	indywidualne Of which private farms		
		w ha	in ha		
O G Ó Ł E M	2010 ^a	1056996	1037669	T O T A L	
	2015	1058258	1042644		
	2017	1064121	1050405		
	2018	1072680	1059752		
W dobrej kulturze rolnej		1070513	1058508	In good agricultural condition	
Pod zasiewami		681070	672467	Sown area	
Grunty ugorowane		4621	4541	Fallow land	
Uprawy trwałe		3781	3778	Permanent crops	
Ogrody przydomowe		788	787	Kitchen gardens	
Łąki trwałe		324567	322112	Meadows	
Pastwiska trwałe		55685	54823	Pastures	
Pozostałe		2167	1244	Other	

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.

a Data of the Agricultural Census.

TABL. 3 (215). **GOSPODARSTWA ROLNE^a WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH**
 Stan w czerwcu
 FARMS^a BY AREA GROUPS
 As of June

LATA YEARS	Gospodarstwa Farms									Przeciętna ogólna gospodarstwa w ha Average total farm area in ha	
	ogółem total	w odsetkach – o powierzchni użytków rolnych in percent – with agricultural land area of								ogółem total	w tym użytki rolne of which agricultural land
		do 1,00 ha up to	1,01– –1,99	2,00– –4,99	5,00– –9,99	10,00– –14,99	15,00– –19,99	20,00– –49,99	50,00 ha i więcej and more		
O G Ó Ł E M T O T A L											
2010	84122	0,6	8,4	20,0	25,8	18,7	10,8	14,2	1,5	14,99	12,57
2013	79083	1,9	6,6	19,2	25,3	17,9	10,5	16,3	2,3	15,89	13,58
2016	81181	1,0	6,6	20,4	26,8	17,4	10,2	14,9	2,7	15,74	13,48
w tym GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE of which PRIVATE FARMS											
2010	84026	0,6	8,5	20,0	25,8	18,7	10,8	14,2	1,4	14,74	12,35
2013	79010	1,9	6,6	19,2	25,3	17,9	10,5	16,3	2,3	15,67	13,39
2016	81083	1,0	6,6	20,4	26,8	17,5	10,2	14,9	2,6	15,50	13,25

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 271; w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego.

U w a g a. Od 2013 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.

a See general notes, item 3 on page 271; in 2010 data of the Agricultural Census.

N o t e. Since 2013 data on the basis of period survey conducted every three years.

TABL. 4 (216). **DYNAMIKA GLOBALNEJ, KOŃCOWEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
 INDICES OF GROSS, FINAL AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms			
	rok poprzedni = 100				previous year = 100			
Produkcja globalna	91,9	99,9	93,0	111,0	91,9	100,4	92,8	111,3
Gross output								
roślinna	97,5	80,0	110,3	111,5	97,5	81,3	110,7	111,9
crop								
zwierzęca	89,7	106,8	88,5	110,8	89,8	106,8	88,2	111,1
animal								
Produkcja końcowa	90,9	101,6	92,9	112,1	90,9	102,3	92,5	112,5
Final output								
roślinna	98,3	69,1	139,1	122,9	97,9	73,2	141,9	124,7
crop								
zwierzęca	90,0	105,1	89,6	111,1	90,1	105,1	89,3	111,3
animal								
Produkcja towarowa	99,2	102,9	91,9	108,6	99,4	103,8	91,6	108,6
Market output								
roślinna	99,9	81,4	102,9	123,1	99,6	89,9	103,5	122,0
crop								
zwierzęca	99,1	105,0	91,1	107,4	99,4	104,9	90,8	107,6
animal								

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 272.

a See general notes, item 6 on page 272.

TABL. 5 (217). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
 STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent				
	PRODUKCJA GLOBALNA GROSS OUTPUT				
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Produkcja roślinna	30,3	20,7	24,6	25,1	Crop output
Zboża	9,9	9,3	10,0	9,7	Cereals
w tym zboża podstawowe	6,2	8,5	6,8	5,8	of which basic cereals
w tym: pszenica	1,3	1,7	1,6	1,6	of which: wheat
żyto	1,3	0,7	0,8	1,0	rye
jęczmień	0,6	0,5	0,6	0,5	barley
Ziemniaki	2,7	1,1	0,7	3,1	Potatoes
Przemysłowe	0,7	0,7	1,0	0,5	Industrial
w tym buraki cukrowe	0,0	0,0	0,0	0,0	of which sugar beets
Warzywa	2,5	1,1	1,1	0,9	Vegetables
Owoce	1,0	0,7	1,0	0,9	Fruit
Siano łąkowe	5,5	2,5	4,0	3,7	Meadow hay
Pozostałe	8,0	5,3	6,8	6,3	Others

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 272.

a See general notes, item 6 on page 272.

TABL. 5 (217). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (dok.)**
 STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent				
PRODUKCJA GLOBALNA (dok.) GROSS OUTPUT (cont.)					
Produkcja zwierzęca	69,7	79,3	75,4	74,9	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	27,2	23,3	25,0	26,3	Animals for slaughter ^b
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt)	9,4	8,4	9,2	10,5	cattle (excluding calves)
cielęta	1,6	0,3	0,3	0,5	calves
trzoda chlewna	9,2	6,8	5,8	6,2	pigs
owce	0,0	0,0	0,0	0,0	sheep
drób	6,1	7,4	9,4	9,0	poultry
Przyrost stada (podstawowego i obrotowego)	-0,2	0,6	-0,5	1,4	Increase in herd (basic and working)
Mleko krowie	37,5	51,8	46,5	44,6	Cows' milk
Jaja kurze	1,7	1,3	1,9	2,1	Hen eggs
Obornik	3,1	2,0	2,0	0,0	Manure
Pozostałe	0,4	0,3	0,5	0,5	Others
PRODUKCJA TOWAROWA MARKET OUTPUT					
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Produkcja roślinna	10,6	7,0	7,8	8,8	Crop output
Zboża	3,9	3,3	3,5	3,4	Cereals
w tym zboża podstawowe	3,4	2,7	2,7	2,7	of which basic cereals
w tym: pszenica	1,0	1,1	1,2	1,1	of which: wheat
żyto	0,6	0,6	0,6	0,8	rye
jęczmień	0,3	0,1	0,1	0,1	barley
Ziemniaki	1,7	0,9	1,2	2,8	Potatoes
Przemysłowe	0,9	0,4	0,3	0,5	Industrial
w tym buraki cukrowe	0,0	0,0	0,0	0,0	of which sugar beets
Warzywa	2,8	1,1	1,2	1,0	Vegetables
Owoce	1,1	0,8	1,1	0,9	Fruit
Pozostałe	0,2	0,5	0,5	0,2	Others
Produkcja zwierzęca	89,4	93,0	92,2	91,2	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	37,7	30,0	32,6	33,4	Animals for slaughter ^b
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt)	13,3	10,8	12,1	13,8	cattle (excluding calves)
cielęta	1,8	0,4	0,3	0,3	calves
trzoda chlewna	12,6	8,3	7,0	6,8	pigs
owce	0,1	0,0	0,0	0,0	sheep
drób	8,8	9,9	12,7	12,2	poultry
Mleko krowie	49,6	61,6	56,9	54,7	Cows' milk
Jaja kurze	1,7	1,3	2,2	2,4	Hen eggs
Pozostałe	0,4	0,1	0,5	0,7	Others

b Bydło, cielęta, trzoda chlewna, owce, konie, drób, kozy i króliki.

b Cattle, calves, pigs, sheep, horses, poultry, goats and rabbits.

TABL. 6 (218). **POWIERZCHNIA ZASIEWÓW^a**
 Stan w czerwcu
 SOWN AREA^a
 As of June

ZIEMIOPŁODY	2010 ^b	2015	2017	2018		CROPS
				ogółem total	w tym gospodar- stwa indywi- dualne of which private farms	
w ha in ha						
OGÓŁEM	605827	655567	672934	681070	672467	TOTAL
Zboża	466963	435287	419331	448527	442407	Cereals
zboża podstawowe ...	266304	247421	244570	259023	254495	basic cereals
pszenica	37579	52680	54504	48624	46523	wheat
żyto	77499	37799	50251	70036	69463	rye
jęczmień	21828	19937	21871	22646	22302	barley
owies	52060	41496	43804	40850	40234	oats
pszenżyto	77339	95510	74140	76867	75973	triticale
mieszanki zbożowe ...	183788	160163	156032	165206	165127	cereal mixed
gryka, proso i pozostale zbożowe	4198	3430	3786	5211	5075	buckwheat, millet and other cereals
kukurydza na ziarno ..	12672	24271	14943	19087	17710	maize for grain
Strączkowe	6997	20454	13867	9550	9118	Pulses
konsumpcyjne	604	2160	1597	1064	1037	edible
pastewne ^c	6393	18294	12270	8486	8081	feed ^c
Ziemniaki	17206	11486	16684	6593	6565	Potatoes
Przemysłowe	10580	13013	16584	20181	18819	Industrial
w tym:						of which:
buraki cukrowe	275	68	6	16	16	sugar beets
oleiste	9488	12348	16276	19215	17905	oilseeds
w tym rzepak i rzepik	8308	11058	15522	17957	16704	of which rape and turnip rape
Pastewne	100653	171459	202286	193236	192578	Feed
w tym:						of which:
okopowe	159	46	9	5	5	root plants
kukurydza na paszę ..	60726	101930	111014	109987	109430	maize for feeds
Pozostałe uprawy ^d	3428	3868	4184	2556	2554	Other crops ^d

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 271. b Dane Powszechnego Spisu Rolnego. c Łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi na ziarno. d Warzywa, truskawki, wysadki okopowych itp.

a See general notes, item 4 on page 271. b Data of the Agricultural Census. c Including cereal and pulse mixed for grain. d Vegetables, strawberries, root plant planting etc.

TABL. 7 (219). **ZBIORY I PLONY WYBRANYCH ZIEMIOPŁODÓW^a**
 SELECTED CROP PRODUCTION AND YIELDS^a

ZIEMIOPŁODY	2011–2015 ^b	2010	2015	2017	2018		CROPS
					ogółem total	w tym gospodar- stwa indy- widualne of which private farms	
ZBIORY w t PRODUCTION in t							
Zboża	1298860	1336642	1175930	1306645	1094731	1070512	Cereals
w tym:							of which:
zboża podstawowe	703357	772006	690058	743657	626928	612698	basic cereals
pszenica	147370	125637	171499	187731	139569	131222	wheat
żyto	132102	185771	90096	127489	143645	142399	rye
jęczmień	57812	73166	53404	67904	55888	54973	barley
owies	120520	141975	107055	120629	80240	79261	oats
pszenżyto	245554	245457	268004	239905	207586	204842	triticale
mieszanki zbożowe	497508	537650	392894	453469	363402	363279	cereal mixed
Ziemniaki ^c	294541	353911	186864	434076	177921	177255	Potatoes ^c
Buraki cukrowe	11622	12992	4194	236	926	926	Sugar beets
Rzepak i rzepik	27206	19885	31694	51098	47803	45023	Rape and turnip rape
Siano łąkowe	1682574	1594905	1345810	2003913	1585778	1582500	Meadow hay
PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt							
Zboża	29,0	29,1	27,0	31,2	24,4	24,2	Cereals
w tym:							of which:
zboża podstawowe	28,6	29,0	27,9	30,4	24,2	24,1	basic cereals
pszenica	33,0	33,4	32,6	34,4	28,7	28,2	wheat
żyto	23,7	24,0	23,8	25,4	20,5	20,5	rye
jęczmień	28,8	33,5	26,8	31,0	24,7	24,6	barley
owies	26,8	27,3	25,8	27,5	19,6	19,7	oats
pszenżyto	30,7	31,7	28,1	32,4	27,0	27,0	triticale
mieszanki zbożowe	27,7	29,3	24,5	29,1	22,0	22,0	cereal mixed
Ziemniaki ^c	197	206	163	260	270	270	Potatoes ^c
Buraki cukrowe	474	472	617	393	579	579	Sugar beets
Rzepak i rzepik	29,6	23,9	28,7	32,9	26,6	27,0	Rape and turnip rape
Siano łąkowe	53,9	54,0	41,7	60,9	48,9	49,1	Meadow hay

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 271. b Przeciętne roczne. c Bez ogrodów przydomowych.

a See general notes, item 4 on page 271. b Annual averages. c Excluding kitchen gardens.

TABLE 8 (220). **POWIERZCHNIA, ZBIORY I PLONY WARZYW GRUNTOWYCH^a**
AREA, PRODUCTION AND YIELDS OF GROUND VEGETABLES^a

WARZYWA	2015	2017	2018		VEGETABLES
			ogółem total	w tym gospodar- stwa indywi- dualne of which private farms	
POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June					
OGÓŁEM	1833	1776	1727	1727	TOTAL
Kapusta	348	310	311	311	Cabbages
Kalafiory	111	105	140	140	Cauliflowers
Cebula	169	148	140	140	Onions
Marchew jadalna	189	194	188	188	Carrots
Buraki ćwikłowe	172	170	158	158	Beetroots
Ogórki	180	151	160	160	Cucumbers
Pomidory	108	125	121	121	Tomatoes
Pozostałe ^b	556	573	509	509	Others ^b
ZBIORY w t PRODUCTION in t					
OGÓŁEM	33418	35163	33188	33188	TOTAL
Kapusta	12116	11976	11710	11710	Cabbages
Kalafiory	1612	1550	1951	1951	Cauliflowers
Cebula	2651	2458	2135	2135	Onions
Marchew jadalna	3985	4400	3956	3956	Carrots
Buraki ćwikłowe	3170	3927	3400	3400	Beetroots
Ogórki	1799	2010	2125	2125	Cucumbers
Pomidory	1348	1850	1820	1820	Tomatoes
Pozostałe ^b	6739	6992	6091	6091	Others ^b
PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt					
Kapusta	348	386	377	377	Cabbages
Kalafiory	146	147	140	140	Cauliflowers
Cebula	157	166	152	152	Onions
Marchew jadalna	211	227	211	211	Carrots
Buraki ćwikłowe	185	230	215	215	Beetroots
Ogórki	100	133	133	133	Cucumbers
Pomidory	125	148	150	150	Tomatoes
Pozostałe ^b	121	122	120	120	Others ^b

a Łącznie z ogrodami przydomowymi; patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 271. b Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar itp.

a Including kitchen gardens; see general notes, item 4 on page 271. b Parsley, leeks, celeries, radish, salad, rhubarb etc.

TABL. 9 (221). **POWIERZCHNIA I ZBIORY OWOCÓW Z DRZEW W SADACH^a**
 AREA AND PRODUCTION OF TREE FRUIT IN ORCHARDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018		SPECIFICATION
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June

OGÓŁEM	2106	2038	2029	2029	TOTAL
Jabłonie	1573	1499	1516	1516	Apples
Grusze	120	111	108	108	Pears
Śliwy	111	116	110	110	Plums
Wiśnie	196	196	181	181	Cherries
Czereśnie	65	70	71	71	Sweet cherries
Pozostałe ^b	41	46	43	43	Others ^b

ZBIORY^c w t PRODUCTION^c in t

OGÓŁEM	14893	12083	13497	13496	TOTAL
Jabłka	13100	10323	11369	11369	Apples
Gruszki	590	546	665	665	Pears
Śliwki	446	482	555	555	Plums
Wiśnie	540	501	645	645	Cherries
Czereśnie	173	133	155	155	Sweet cherries
Pozostałe ^b	44	98	108	108	Others ^b

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 271. ^b Brzoskwinie, morele, orzechy włoskie. ^c W 2015 r. owoce zebrane w sadach i poza sadami.

^a See general notes, item 4, on page 271. ^b Peaches, apricots, walnuts. ^c In 2015 fruit harvested in orchards and outside.

TABL. 10 (222). **POWIERZCHNIA I ZBIORY Z KRZEWÓW OWOCOWYCH I PLANTACJI JAGODOWYCH W SADACH^a**
 AREA AND PRODUCTION OF FRUIT BUSHES AND BERRY FRUIT IN ORCHARDS^a

OWOCE	2015	2017	2018		FRUIT
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June

OGÓŁEM	4170	3932	4026	4025	TOTAL
Truskawki ^b	1300	990	840	840	Strawberries ^b
Maliny ^c	358	399	411	411	Raspberries ^c
Porzeczki	1518	1358	1341	1340	Currants
Agrest	49	47	46	46	Gooseberries
Pozostałe ^d	944	1138	1388	1388	Others ^d

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 271. ^b Łącznie z poziomkami; łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych. ^c Łącznie z jeżyną bezkolcową. ^d Aronia, borówka wysoka, winorośl, leszczyna i inne.

^a See general notes, item 4 on page 271. ^b Including wild strawberries; including kitchen gardens. ^c Including thornless blackberry. ^d Chokeberry, highbush blueberry, vine, hazel and others.

TABL. 10 (222). **POWIERZCHNIA I ZBIORY Z KRZEWÓW OWOCOWYCH I PLANTACJI JAGODOWYCH W SADACH^a (dok.)**
 AREA AND PRODUCTION OF FRUIT BUSHES AND BERRY FRUIT IN ORCHARDS^a (cont.)

OWOCE	2015	2017	2018		FRUIT
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

ZBIORY^e w t PRODUCTION^e in t

OGÓŁEM	8231	8780	8948	8948	TOTAL
Truskawki ^b	2642	2690	2301	2301	Strawberries ^b
Maliny ^c	730	702	747	747	Raspberries ^c
Porzeczki	2420	2570	2823	2823	Currants
Agrest	88	63	68	68	Gooseberries
Pozostałe ^d	2350	2755	3009	3009	Others ^d

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 271. b Łącznie z poziomkami; łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych. c Łącznie z jeżyną bezkolcową. d Aronia, borówka wysoka, winorośl, leszczyna i inne. e W 2015 r. owoce zebrane w sadach i poza sadami.

a See general notes, item 4 on page 271. b Including wild strawberries; including kitchen gardens. c Including thornless blackberry. d Chokeberry, highbush blueberry, vine, hazel and others. e In 2015 fruit harvested in orchards and outside.

TABL. 11 (223). **BYDŁO, TRZODA CHLEWNA I OWCE^a**
 Stan w czerwcu
 CATTLE, PIGS AND SHEEP^a
 As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms			

W SZTUKACH IN HEADS

Bydło	878880	949112	1018291	1020892	876786	946981	1016919	1019592
Cattle								
w tym krowy	457453	458749	463604	464027	456569	457817	462928	463371
of which cows								
Trzoda chlewna	552848	337173	303068	327788	534272	320096	293876	314968
Pigs								
w tym lochy	51755	27609	24096	23540	49836	25883	22998	22453
of which sows								
Owce	22061	17976	24379	27325	22026	17882	24252	26624
Sheep								
w tym maciorki	13645	10909	14449	12761	13622	10840	14347	12484
of which ewes								

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 271; w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego.

a See general notes, item 4 on page 271; in 2010 data of the Agricultural Census.

TABL. 11 (223). **BYDŁO, TRZODA CHLEWNA I OWCE^a (dok.)**

Stan w czerwcu

CATTLE, PIGS AND SHEEP^a (cont.)

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms			
W SZTUKACH (dok.) IN HEADS (cont.)								
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	807314	832091 ^b	875875 ^c	881900 ^c	802765	827766 ^b	873347 ^c	878770 ^c
In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)								
NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w szt. PER 100 ha OF AGRICULTURAL LAND in heads								
Bydło	83,1	89,7	95,7	95,2	84,5	90,8	96,8	95,1
Cattle								
w tym krowy	43,3	43,3	43,6	43,3	44,0	43,9	44,1	98,0
of which cows								
Trzoda chlewna	52,3	31,9	28,5	30,6	51,5	30,7	28,0	29,4
Pigs								
w tym lochy	4,9	2,6	2,3	2,2	4,8	2,5	2,2	2,1
of which sows								
Owce	2,1	1,7	2,3	2,5	2,1	1,7	2,3	2,5
Sheep								
w tym maciorki	1,3	1,0	1,4	1,2	1,3	1,0	1,4	1,2
of which ewes								
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	76,4	78,6 ^b	82,3 ^c	82,2 ^c	77,4	79,4 ^b	83,1 ^c	82,9 ^c
In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)								

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 271; w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. b, c Do obliczeń przyjęto stan koni z: b – 2013 r., c – 2016 r.

U w a g a. Przeliczenia pogłowia zwierząt ze sztuk fizycznych na przeliczeniowe sztuki duże dokonuje się przy przyjęciu współczynników (mnożników): dla bydła – 0,8, dla trzody chlewnej – 0,15, dla owiec – 0,08, dla koni – 1,0.

a See general notes, item 4 on page 271; in 2010 data of the Agricultural Census. b, c For the calculation we use the horse stocks as of: b – 2013, c – 2016.

N o t e. The following ratios (multipliers) are used in calculating livestock in physical units per head in terms of large heads: for cattle – 0,8, for pigs – 0,15, for sheep – 0,08, for horses – 1,0.

TABL. 12 (224). **DRÓB^a**
 Stan w końcu roku
 POULTRY^a
 As of the end of the year

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Kury w tys. szt.	4352,3	8150,4	12578,8	11580,0	11499,8	Hens in thousand heads
w tym nioski	936,5	1129,2	1324,0	1706,1	1706,1	of which laying hens
Gęsi w tys. szt.	56,5	107,5	99,1	70,3	70,3	Geese in thousand heads
Indyki w tys. szt.	252,6	220,8	427,8	440,9	412,9	Turkeys in thousand heads
Kaczki ^b w tys. szt.	56,5	9,2	12,4	12,8	12,7	Ducks ^b in thousand heads
Kury na 100 ha użytków rolnych w szt.	411,8	770,2	1182,0	1079,5	1072,1	Hens per 100 ha of agricultural land in heads
w tym nioski	88,6	106,7	124,4	159,0	159,0	of which laying hens

a W latach 2010 i 2015 w wieku powyżej 2 tygodni; patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 271. b Łącznie z drobiem pozostałym.
 a In 2010 and 2015 more than 2 weeks; see general notes, item 4 on page 271. b Including other poultry.

TABL. 13 (225). **PRODUKCJA ŻYWCA RZEŻNEGO^a**
 PRODUCTION OF ANIMALS FOR SLAUGHTER^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

W TYSIĄCACH SZTUK IN THOUSAND HEADS

Bydło (bez cieląt)	172,4	163,4	203,9	182,6	182,4	Cattle (excluding calves)
Cielęta	108,2	21,6	5,4	.	.	Calves
Trzoda chlewna	759,1	652,0	632,2	639,0	626,5	Pigs
Owce	16,0	9,3	12,5	13,7	13,7	Sheep
Konie	10,6	6,0	3,7	3,1	3,1	Horses

W TYSIĄCACH TON ŻYWEJ WAGI IN THOUSAND TONNES OF LIVE WEIGHT

Bydło (bez cieląt)	98,7	97,4	122,2	107,8	107,7	Cattle (excluding calves)
Cielęta	8,8	1,9	0,5	.	.	Calves
Trzoda chlewna	97,4	98,1	92,5	102,9	101,3	Pigs
Owce	0,5	0,3	0,4	0,4	0,4	Sheep
Konie	6,5	3,7	2,4	2,0	2,0	Horses
Drób	80,1	127,1	169,5	154,0	151,8	Poultry
Kozy i króliki	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	Goats and rabbits

a Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne.

a Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption.

TABL. 14 (226). **PRODUKCJA MIĘSA^a, TŁUSZCZÓW I PODROBÓW**
 PRODUCTION OF MEAT^a, FATS AND PLUCK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018 ^b	SPECIFICATION
W TYSIĄCACH TON IN THOUSAND TONNES					
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami)	207,3	234,3	273,8	271,1	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck)
mięso i tłuszcze	193,1	219,1	255,3	253,5	meat and fats
wołowe	51,6	49,4	62,0	55,8	beef
cielęce	5,3	1,2	0,3	-0,3	veal
wieprzowe	76,0	76,5	72,1	80,3	pork
baranie	0,2	0,1	0,2	0,2	mutton
końskie	3,4	2,0	1,3	1,2	horseflesh
drobiowe	56,1	89,0	118,7	115,7	poultry
kozy i królicze ^c	0,5	0,9	0,7	0,6	goat and rabbit ^c
podroby	14,2	15,2	18,5	17,6	pluck
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^d w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^d in kg					
OGÓŁEM	196,1	221,4	257,3	252,7	TOTAL

a W wadze poubojowej ciepłej; dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. b Od 2018 r. zmieniono współczynniki przeliczeniowe żywca rzeźnego na wagę poubojową ciepłą (wbc); dane nie są porównywalne z danymi za lata poprzednie. c łącznie z dziczyzną. d Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 271.

a In post-slaughter warm weight; data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption. b Since 2018 the conversion rates in post-slaughter warm weight have been changed; data are not comparable with data for previous years. c Including game. d See general notes, item 4 on page 271.

TABL. 15 (227). **PRODUKCJA MLEKA KROWIEGO I JAJ KURZYCH**
 PRODUCTION OF COWS' MILK AND HEN EGGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Produkcja mleka:						Milk production:
w milionach litrów	1969,4	2564,8	2732,2	2834,9	2830,6	in million litres
na 100 ha użytków rolnych ^a w tys. l	186,3	242,4	256,7	264,3	267,1	per 100 ha agricultural land ^a in thousand l
Przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy w l	4105	5673	6090	6187	6186	Average annual quantity of milk per cow in l
Produkcja jaj w mln szt.	216,8	203,3	288,0	305,9	305,9	Egg production in mln units
Przeciętna roczna liczba jaj od 1 kury niośki w szt.	240	187	227	209	209	Average annual number of eggs per laying hen in units

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 271.

a See general notes, item 4 on page 271.

TABL. 16 (228). **CIĄGNIKI ROLNICZE^a**
 Stan w czerwcu
 AGRICULTURAL TRACTORS^a
 As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	W tym gospodar- stwa indywidualne Of which private farms	SPECIFICATION
W sztukach	2010 ^b	101415	101042	In units
	2013	104780	104511	
	2016	110184	109903	
Powierzchnia użytków rolnych na 1 ciągnik w ha	2010 ^b	10,4	10,3	Agricultural land area per tractor in ha
	2013	10,3	10,1	
	2016	9,9	9,8	

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 271. b Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
 U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.
 a See general notes, item 4 on page 271. b Data of the Agricultural Census.
 N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 17 (229). **ZUŻYCIENIE NAWOZÓW MINERALNYCH LUB CHEMICZNYCH ORAZ WAPNIOWYCH^a**
W PRZELICZENIU NA CZYSTY SKŁADNIK
 CONSUMPTION OF MINERAL OR CHEMICAL AS WELL AS LIME FERTILIZERS^a
 IN TERMS OF PURE INGREDIENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009/10 ^b	2014/15	2016/17	2017/18		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodar- stwa indy- widualne of which private farms	

W TONACH IN TONNES

Nawozy mineralne lub chemiczne ^c	112296	93835	116617	133017	131149	Mineral or chemical fertilizers ^c
azotowe	64653	54177	63420	71479	70494	nitrogenous
fosforowe	24138	17430	21853	24605	24264	phosphatic
potasowe	23506	22228	31344	36933	36391	potassic
Nawozy wapniowe ^d	15249	21606	37838	22920	22056	Lime fertilizers ^d

NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND in kg

Nawozy mineralne lub chemiczne ^c	106,2	88,7	109,6	124,0	123,8	Mineral or chemical fertilizers ^c
azotowe	61,2	51,2	59,6	66,6	66,5	nitrogenous
fosforowe	22,8	16,5	20,5	22,9	22,9	phosphatic
potasowe	22,2	21,0	29,5	34,4	34,3	potassic
Nawozy wapniowe ^d	14,4	20,4	35,6	21,4	20,8	Lime fertilizers ^d

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 271. b Dane Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Łącznie z wieloskładnikowymi.
 d Przeważnie w postaci wapna palonego; łącznie z wapnem defekacyjnym.

a See general notes, item 4 on page 271. b Data of the Agricultural Census 2010. c Including mixed fertilizers. d Most frequently in the form of quicklime; including defecated lime.

TABLE 18 (230). **SKUP WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
PROCUREMENT OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2017	2018		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Zboża w t	104880	154633	156838	125430	102937	Cereals in t
w tym zboża podstawowe	89689	131562	129291	95214	79808	of which basic cereals
pszenica	44692	67979	76321	40866	31171	wheat
żyto	23819	26463	33534	36087	35283	rye
jęczmień	3031	4507	3575	2254	1425	barley
owies i mieszanki zbożowe	5901	10312	7999	3875	2875	oats and cereal mixed
pszenżyto	12246	22301	7862	12132	9054	triticale
w tym zboża konsumpcyjne i paszowe	102719	152218	156701	125243	102770	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podstawowe	87529	129152	129154	95027	79641	of which basic cereals
pszenica	43729	67206	76290	40842	31153	wheat
żyto	23639	26258	33519	36075	35274	rye
jęczmień	2684	4255	3560	2235	1406	barley
owies i mieszanki zbożowe	5695	9950	7965	3814	2824	oats and cereal mixed
pszenżyto	11782	21483	7820	12061	8984	triticale
Strączkowe konsumpcyjne ^a w t	0	0	.	1	1	Edible pulses ^a in t
Ziemniaki w t	87906	137698	256130	44199	43403	Potatoes in t
Buraki cukrowe w t	5972	4194	5011	926	926	Sugar beets in t
Rzepak i rzepik w t	20447	12076	11964	13700	11344	Rape and turnip rape in t
Warzywa w t	21225	5784	12041	7618	7452	Vegetables in t
Owoce w t	10925	8619	7513	5659	5659	Fruit in t
Żywiec rzeźny ^b w t	237516	294613	341500	323714	320223	Animals for slaughter ^b in t
bydło (bez cieląt)	82941	84047	106005	93807	93744	cattle (excluding calves)
cielęta	2253	2348	1629	1185	1185	calves
trzoda chlewna	70651	78904	62943	73725	72304	pigs
owce	217	231	296	283	283	sheep
konie	3064	2608	1537	1548	1548	horses
drób	78390	126475	169090	153166	151159	poultry
Żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso ^c (łącznie z tłuszczami) w t	156637	195708	233233	222947 ^d	220286 ^d	Animals for slaughter in terms of meat ^c (including fats) in t
Mleko krowie w tys. l	1719914	2155582	2399319	2502572	2498274	Cows' milk in thousand litres
Jaja kurze konsumpcyjne w tys. szt.	3565	781	702	1208	1208	Consumer hen eggs in thousand units

a Bez materiału siewnego. b W wadze żywej. c Wołowe, cielęce, wieprzowe, baranie, końskie i drobiowe; w wadze poubojowej cieplej. d Od 2018 r. zmieniono współczynniki przeliczeniowe żywca rzeźnego na wagę poubojową cieplą (wbc); dane nie są porównywalne z danymi za lata poprzednie.

a Excluding sowing material. b In live weight. c Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm weight. d Since 2018 the conversion rates in post-slaughter warm weight have been changed; data are not incomparable with data for previous years.

TABLE 19 (231). **WARTOŚĆ SKUPU PRODUKTÓW ROLNYCH (ceny bieżące^a)**
VALUE OF AGRICULTURAL PRODUCTS PROCUREMENT (current prices^a)

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2017	2018		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem grand total	w tym gospodar- stwa indywi- dualne of which private farms	
W TYSIĄCACH ZŁOTYCH IN THOUSAND PLN						
OGÓŁEM	3127923,4	4181556,6	5379114,3	5288217,5	5247240,5	TOTAL
Produkty roślinne	166589,3	197170,5	233057,4	144687,5	125601,7	Crop products
w tym:						of which:
Zboża	57932,3	90570,2	96445,1	81333,4	66309,6	Cereals
w tym zboża podsta- wowe	47683,5	77312,5	78785,7	62897,8	52239,9	of which basic cereals
pszenica	28510,2	45438,0	49879,8	29751,7	22728,8	wheat
żyto	10340,7	12731,3	18146,7	21894,1	21410,7	rye
jęczmień	1562,4	2567,1	2213,2	1541,2	964,6	barley
owies i mieszanki zbożowe	1826,7	4770,3	4096,4	2175,4	1525,4	oats and cereal mixed
pszenżyto	5443,5	11805,8	4449,5	7535,3	5610,5	triticale
w tym zboża konsump- cyjne i paszowe	56453,3	89091,8	96363,7	81196,4	66188,5	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podsta- wowe	46205,7	75844,3	78704,3	62760,8	52118,9	of which basic cereals
pszenica	27757,2	44892,6	49859,3	29722,1	22704,4	wheat
żyto	10242,7	12622,2	18138,3	21885,8	21405,2	rye
jęczmień	1333,6	2399,1	2203,4	1528,1	951,5	barley
owies i mieszanki zbożowe	1722,5	4569,9	4078,8	2139,6	1496,2	oats and cereal mixed
pszenżyto	5149,6	11360,5	4424,5	7485,2	5561,5	triticale
Strączkowe konsumpcyjne ^b	4,8	1,0	.	1,4	1,4	Edible pulses ^b
Ziemniaki	16397,4	37339,9	62835,2	12008,5	11660,6	Potatoes
Buraki cukrowe	637,9	478,2	594,9	105,1	105,1	Sugar beets
Rzepak i rzepik	26639,1	18214,8	18543,7	21080,8	17417,6	Rape and turnip rape
Warzywa	16190,7	6051,1	14489,2	11872,0	11822,7	Vegetables
Owoce	31296,5	35850,5	30858,9	8124,5	8124,5	Fruit
Produkty zwierzęce	2961334,1	3984386,1	5146056,9	5143530,0	5121638,9	Animal products
w tym:						of which:
Żywiec rzeźny	944714,7	1341545,8	1592025,1	1556738,6	1541070,9	Animals for slaughter cattle (excluding calves)
bydło (bez cieląt)	367195,5	490570,8	644448,3	636982,6	636567,2	calves
cielęta	20636,2	22338,9	16312,2	11732,0	11732,0	calves
trzoda chlewna	270043,4	324269,0	316690,4	329234,1	322670,2	pigs
owce	1530,3	1688,4	1968,1	1846,7	1846,7	sheep
konie	17994,6	20339,5	13639,0	14520,4	14520,4	horses
drób	267314,8	482339,3	598967,1	562422,7	553734,3	poultry
Mleko krowie	1997399,2	2615455,6	3516655,0	3559958,	3553752,5	Cows' milk
Jaja kurze konsumpcyjne ..	820,1	237,7	251,0	316,0	316,0	Consumer hen eggs
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^c w zł PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^c in PLN						
OGÓŁEM	2959	3951	5055	4930	4951	TOTAL
Produkty: roślinne	158	186	219	135	118	Products: crop
zwierzęce	2801	3765	4836	4795	4833	animal

a Płacone dostawcom; bez podatku VAT. b Bez materiału siewnego. c Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 271.
a Paid to suppliers; excluding VAT. b Excluding sowing. c See general notes, item 4 on page 271.

TABL. 20 (232). **EKOLOGICZNE GOSPODARSTWA ROLNE**
ORGANIC FARMS

LATA YEARS	Z certyfikatem Certified		W okresie przestawiania Under conversion	
	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha
2010	1038	18890	995	24027
2015	2815	48553	458	7975
2017	2576	45015	635	8536
2018	2420	41789	569	9819

Źródło: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Source: data of the Main Inspectorate of Agricultural and Food Quality.

Łowiectwo Hunting

TABL. 21 (233). **WAŻNIEJSZE ZWIERZĘTA ŁOWNE^a**
Stan w dniu 10 marca
MAJOR GAME SPECIES^a
As of 10th March

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010 ^b	2015	2017	2018	GAME SPECIES
W SZTUKACH IN HEADS					
Łosie	2217	4782	5080	5260	Moose
Daniele	-	55	68	87	Fallow deer
W TYSIĄCACH SZTUK IN THOUSAND HEADS					
Jelenie	6,0	13,1	12,3	12,4	Deer
Sarny	22,9	27,2	27,1	27,8	Roe deer
Dziki	9,4	10,4	5,0	1,9	Wild boars
Lisy	10,1	13,6	12,3	11,9	Foxes
Zające	37,0	38,0	39,3	40,4	Hares
Bażanty	3,8	4,8	4,2	5,2	Pheasants
Kuropatwy	23,9	13,9	15,7	16,7	Partridges

a Dane szacunkowe. b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Polskiego Związku Łowieckiego oraz innych jednostek prowadzących ośrodki hodowli zwierzyny.

a Estimated data. b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

Source: data of the Directorate General of the State Forests, the Polish Hunting Association and other units running game breeding centres.

TABL. 22 (234). **ODSTRZAŁ^a WAŻNIEJSZYCH ZWIERZĄT ŁOWNYCH**
SHOOT^a OF MAIN GAME SPECIES

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010/11 ^b	2015/16	2017/18	2018/19	GAME SPECIES
Jelenie	1294	2796	2686	2878	Deer
Daniele	–	9	9	14	Fallow deer
Sarny	3603	5004	5218	5457	Roe deer
Dziki	6228	10600	6292	6194	Wild boars
Lisy	5610	6926	6935	6466	Foxes
Zająca	384	138	52	112	Hares
Bażanty	273	3175	543	299	Pheasants
Kuropatwy	86	30	15	18	Partridges

a Dane dotyczą łowieckiego roku gospodarczego liczonego od 1 kwietnia danego roku do 31 marca roku następnego.
b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Ź r ó d ł o: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Polskiego Związku Łowieckiego oraz innych jednostek prowadzących ośrodki hodowli zwierzyny.

a Data concern the hunting economic year defined from 1st April of a given year to 31st March of the following year.
b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

S o u r c e: data of the Directorate General of the State Forests, the Polish Hunting Association and other units running game breeding centres.

TABL. 23 (235). **KOŁA I CZŁONKOWIE POLSKIEGO ZWIĄZKU ŁOWIECKIEGO ORAZ OBWODY ŁOWIECKIE**
Stan w dniu 10 marca
CLUBS AND MEMBERS OF THE POLISH HUNTING ASSOCIATION AND HUNTING DISTRICTS
As of 10th March

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Koła łowieckie:					Hunting clubs:
liczba ^a	91	95	95	95	number ^a
członkowie ^b	6698	5210	5367	5446	members ^b
Obwody łowieckie:					Hunting districts:
liczba	295	294	294	294	number
powierzchnia w tys. ha	1585,3	1666,9	1667,4	1671,3	area in thousand ha
w tym na gruntach leśnych	431,4	453,1	459,2	457,7	of which on forest land

a Dane grupowane według siedziby koła łowieckiego. b Dane grupowane według siedziby zamieszkania członka koła.

Ź r ó d ł o: dane Polskiego Związku Łowieckiego.

a Data grouped according to the seat of hunting club. b Data grouped according to the seat of member of hunting club.

S o u r c e: data of the Polish Hunting Association.

Leśnictwo

Forestry

TABL. 24 (236). **POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH**
Stan w dniu 31 grudnia
FOREST LAND
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w ha	626157	630864	632181	635073	T O T A L in ha
Lasy	616206	620904	622169	625030	Forests
Publiczne	417204	417810	418544	418478	Public
zalesione	412718	412094	411918	411710	wooded
niezalesione	4485	5716	6626	6768	non-wooded
w tym:					of which:
własność Skarbu Państwa	415917	416197	416834	416732	owned by the State Treasury
zalesione	411472	410530	410258	410015	wooded
niezalesione	4445	5667	6576	6717	non-wooded
w tym:					of which:
w zarządzie Lasów Państwowych	379722	380456	381000	381021	managed by State Forests
zalesione	375806	375218	374847	374734	wooded
niezalesione	3915	5238	6153	6287	non-wooded
parki narodowe	32637	32910	32921	32936	national parks
zalesione	32191	32503	32513	32529	wooded
niezalesione	447	407	407	407	non-wooded
własność gmin ^a	1286	1425	1455	1474	owned by gminas ^a
zalesione	1246	1377	1405	1425	wooded
niezalesione	40	48	50	50	non-wooded
Prywatne	199002	203094	203625	206552	Private
zalesione	194983	197529	197879	200178	wooded
niezalesione	4019	5565	5746	6374	non-wooded
Grunty związane z gospodarką leśną	9950	9960	10012	10043	Land connected with silviculture
LESISTOŚĆ w %	30,5	30,8	30,8	31,0	FOREST COVER in %
UDZIAŁ POWIERZCHNI GRUNTÓW LEŚNYCH W POWIERZCHNI LĄDOWEJ WOJEWÓDZTWA W %	31,4	31,7	31,8	31,9	SHARE OF FOREST LAND IN LAND AREA OF THE VOIVODSHIP IN %

a Dotyczy także gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a It also concerning gminas which are also cities with powiat status.

Uwaga do tablic 25 i 26

Dane opracowano na podstawie Wielkoobszarowej Inwentaryzacji Stanu Lasów przeprowadzonej w latach 2014–2018 przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej. Dane zostały przeliczone na powierzchnię lasów poszczególnych kategorii własności podaną przez Główny Urząd Statystyczny według stanu na 31 grudnia 2017 r.

Note to tables 25 and 26

Data prepared on the National Forest Inventory conducted in 2014–2018 by the Bureau for Forest Management and Geodesy. Data were converted to forest areas of individual ownership categories specified by Statistics Poland as of 31st December 2017.

TABL. 25 (237). POWIERZCHNIA LASÓW
FOREST AREA

A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w ha Grand total in ha	W tym – w % ogółem – powierzchnia zalesiona Of which wooded area in % of grand total area								
		razem total	drzewostany tree stands							w klasie odno- wienia ^a i o budo- wie prze- rębowej in renew- al class ^a with a throughfell construc- tion
			w klasie wieku in age group							
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81–100)	VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)		
OGÓŁEM	622169	95,4	8,8	15,5	28,3	21,3	13,6	6,9	1,0	
TOTAL										
w tym: of which:										
W zarządzie Lasów Państwowych Managed by the State Forest	381000	96,5	9,2	15,4	25,3	20,1	16,4	8,7	1,4	
Lasy prywatne	203625	93,0	8,2	16,8	34,7	23,7	8,0	1,2	0,4	
Private forests										

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem Total		W tym Of which		SPECIES OF TREES
			w zarządzie Lasów Państwowych of which managed by the State Forests	lasy prywatne private forests	
	w ha in ha	w odsetkach in percent			
OGÓŁEM	622169	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Drzewa iglaste	416698	67,0	71,5	62,1	Coniferous trees
w tym:					of which:
sosna	346302	55,7	58,0	54,8	pine
świerk	66759	10,7	12,8	6,7	spruce
Drzewa liściaste	205471	33,0	28,5	37,9	Broadleaved trees
w tym:					of which:
dąb	42197	6,8	8,9	3,6	oak
grab	13728	2,2	2,5	1,3	hornbeam
brzoza	55036	8,8	7,0	12,9	birch
olsza	71304	11,5	8,6	15,6	alder
osika	8741	1,4	0,4	3,2	aspen

^a Łącznie z klasą do odnowienia.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

a Including regeneration class.

SOURCE: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 26 (238). **ZASOBY DRZEWNE NA PNIU**
 GROWING STOCK OF STANDING WOOD
 A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
 BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem grubizna brutto ^a w tys. m ³ Gross ^a grand total timber in thousand m ³	W tym – w % ogółem – na powierzchni zalesionej Of which in wooded area in % of grand total area								
		razem total	drzewostany tree stands						w klasie odnowienia ^c i o budowie prze- rębowej in renew- al class ^c with a throughfell construc- tion	prze- stoje ^b hold- over trees ^b
			w klasie wieku in age group					VI i wyż- sze and higher (101 lat i więcej years and older)		
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81– –100)			
OGÓŁEM	180758,8	99,8	0,9	9,6	29,6	26,6	19,2	11,8	0,9	1,2
w tym: of which:										
W zarządzie Lasów Państwo- wych	114872,0	99,8	0,7	9,4	25,8	23,8	23,4	14,3	1,2	1,2
Managed by the State Forest										
Lasy prywatne	53373,0	99,6	1,5	10,5	40,5	32,8	11,4	1,9	0,3	0,7
Private forests										

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
 BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem grubizna brutto ^a Gross ^a total timber	W tym Of which			SPECIES OF TREES
		w tys. m ³ in thousand m ³	w odsetkach in percent		
			w zarządzie Lasów Państwo- wych of which managed by the State Forests	lasy prywatne private fo- rests	
OGÓŁEM	180758,8	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Drzewa iglaste	132529,6	73,3	77,3	67,9	Coniferous trees
w tym:					of which:
sosna	113272,8	62,7	64,5	62,4	pine
świerk	18507,9	10,2	12,4	4,9	spruce
Drzewa liściaste	48229,1	26,7	22,7	32,1	Broadleaved trees
w tym:					of which:
dąb	8653,2	4,8	6,4	1,6	oak
grab	3815,5	2,1	2,5	0,7	hornbeam
brzoza	11776,1	6,5	5,2	9,3	birch
olsza	19318,8	10,7	7,6	16,2	alder
osika	2454,7	1,4	0,4	3,3	aspens

a W korze. b Drzewa niewycięte w terminie przewidzianym kolejną rębności. c Łącznie z klasą do odnowienia.
 Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

a Overbark. b Trees not felled in the assumed throughfell order. c Including regeneration class.

Source: data of the Directorate General of the State Forests.

TABLE 27 (239). **ODNOWIENIA, ZALESIENIA I INNE PRACE HODOWLANE**
RENEWALS, AFFORESTATION AND OTHER FOREST BREEDING WORK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018				SPECIFICATION
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		lasy prywat- ne ^a private forests ^a	
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury		
w ha in ha								
Powierzchnia produkcyj- na szkółek leśnych (stan w dniu 31 XII) ...	121	96	94	91	91	91	.	Production area of forest nurseries (as of 31 XII)
Odnowienia i zalesienia	2221	2516	2662	2528	2288	2286	240	Renewals and affor- estation
odnowienia	1862	2313	2513	2465	2285	2285	179	renewals
sztuczne	1794	2199	2396	2257	2149	2149	107	artificial
zrębów ^b	1750	2183	2344	2215	2133	2133	82	felling sites ^b
halizn i płazowin	44	16	52	42	16	16	26	blanks and irre- regularly stocked open stands
naturalne	68	114	117	208	136	136	72	natural
zalesienia ^c	359	203	150	63	3	1	61	afforestation ^c
Poprawki i uzupełnienia ^d	121	225	166	130	125	125	5	Corrections and supplements ^d
Pielęgnowanie ^e	10792	12502	12343	11801	11302	11300	499	Tending ^e
w tym:								of which:
upraw ^f	7598	9271	9643	9577	9078	9076	499	crops ^f
młodników	3169	3197	2700	2186	2186	2186	.	greenwoods
wprowadzanie pod- sztytów ^g	25	2	-	38	38	38	.	introduction of under- growth ^g
Melioracje	2028	2563	2681	2454	2454	2454	.	Drainage

a Dane szacunkowe. b Łącznie z odnowieniami pod osłoną drzewostanów. c Użytków rolnych i nieużytków przeznaczonych do zalesienia w planie zagospodarowania przestrzennego. d Dodatkowe wprowadzanie sadzonek w uprawach i młodnikach, w powstałych lukach i przerzedzeniach. e Prace hodowlane związane z pielęgnowaniem gleby i drzewostanu w wieku do 20 lat. f W lasach prywatnych i gminnych łącznie z pielęgnowaniem młodników. g Sadzenie krzewów lub drzew stałe znajdujących się w dolnej warstwie drzewostanu, spełniających rolę pielęgnacyjną.

a Estimated data. b Including renewals protected by tree stands. c Agricultural land and wasteland designated for afforestation in land development plan. d Additional introduction of seedlings into crops and greenwoods as well as into gaps and thinnings. e Forest breeding work connected with tending soils and tree stands aged up to 20 years. f In private and gmina-owned forests including tending greenwoods. g Planting bushes or trees remaining in lower layers of a tree stand and serving a tending role.

TABL. 28 (240). **POZYSKANIE DREWNA^a**
 REMOVALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018				SPECIFICATION
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		lasy pry- watne private forests	
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury		
O G Ó Ł E M w dam³	1846,9	2107,5	2261,1	2044,7	1882,5	1882,5	162,2	T O T A L in dam³
Grubizna	1771,7	2015,1	2186,9	1972,5	1810,3	1810,2	162,2	Timber
Grubizna iglasta	1381,5	1607,9	1844,8	1627,0	1502,9	1502,9	124,0	Coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe	587,0	721,6	832,4	726,4	675,5	675,5	50,9	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego	729,2	779,3	905,4	803,6	760,3	760,3	43,4	medium-size wood for industrial uses
Grubizna liściasta	390,1	407,2	342,1	345,6	307,4	307,3	38,2	Non-coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe	108,7	107,5	85,4	81,1	65,8	65,8	15,2	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego	236,9	234,5	197,4	203,1	193,2	193,2	10,0	medium-size wood for industrial uses
Drewno małowymia- rowe^b	75,2	92,4	74,3	72,2	72,2	72,2	.	Slash^b
Do przerobu przemy- słowego	10,3	5,0	2,0	1,6	1,6	1,6	.	For industrial uses
Opałowe	64,9	87,4	72,3	70,6	70,6	70,6	.	For fuel
GRUBIZNA NA 100 ha POWIERZCHNI LASÓW w m³	287,5	324,5	351,5	315,6	432,6	434,4	78,5	TIMBER PER 100 ha OF FOREST AREA in m³

a Bez pozyskania drewna (grubizny) z zadrzewień, z wyłączeniem karpiny. b Wyłącznie w lasach publicznych.

a Excluding removals (large timber) from plantings; except stump wood. b Exclusively in public forests.

TABL. 29 (241). **ZADRZEWIENIA I POZYSKANIE DREWNA Z ZADRZEWIĘŃ**
PLANTINGS AND REMOVALS FROM PLANTINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym na gruntach prywat- nych of which on private land	
Sadzenie w szt.: drzew	18136	13576	6009	8071	583	Planting in units of: trees bushes
krzewów	16989	33367	4859	14623	505	
Pozyskanie drewna (grubizny) ^a w m ³	39019	61558	37780	35202	22417	Removals (timber) ^a in m ³
grubizna iglasta	4099	12044	13075	10538	6378	coniferous
w tym drewno wielko- wymiarowe ogólnego przeznaczenia	2024	6028	6705	4284	3508	of which large-size gen- eral purpose wood
grubizna liściasta	34920	49514	24705	24664	16039	non-coniferous
w tym drewno wielko- wymiarowe ogólnego przeznaczenia	10879	15098	8565	8480	5614	of which large-size gen- eral purpose wood

a Dane szacunkowe.

a Estimated data.

TABL. 30 (242). **POŻARY W LASACH**
FOREST FIRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Pożary	122	475	63	298	Number of fires
w tym: podpalenia	47	141	27	126	of which: arsons
nieostrożność dorosłych	46	177	19	78	negligence of adults
Powierzchnia lasów dotkniętych pożarami w ha	298,5	552,4	3,6	81,6	Area of forest burned in ha
w tym: podpalenia	7,0	64,0	1,1	23,8	of which: arsons
nieostrożność dorosłych	15,7	95,9	1,7	19,8	negligence of adults
Przeciętna powierzchnia lasu objęta jednym pożarem w ha ...	2,45	1,16	0,06	0,27	Average forest areas burned by fire in ha

Ź r ó d ł o: dane z Krajowego Systemu Informacji o Pożarach Lasów prowadzonego przez Instytut Badawczy Leśnictwa.

S o u r c e: data of the National Forest Fire Information System held by the Forest Research Institute.

Uwagi ogólne

Przemysł

1. Informacje w zakresie **przemysłu** dotyczą podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

W tabl. 3 dane o produkcji wyrobów dotyczą podmiotów produkujących wyroby przemysłowe, niezależnie od rodzaju prowadzonej działalności sklasyfikowanej według PKD 2007.

2. Dane opracowano **metodą przedsiębiorstw**, z wyjątkiem informacji o ilości produkcji wyrobów, które opracowano metodą zakładową, tj. według rzeczywistej lokalizacji produkcji, a nie według miejsca siedziby przedsiębiorstwa. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 5 na str. 23.

3. Przedstawione w tabl. 3 wyroby prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług – PKWiU 2015 obowiązującą od 1 stycznia 2016 r. oraz nomenklaturą PRODPOL (stosowaną w badaniach produkcji wyrobów przemysłowych) zharmonizowaną z Listą PRODCOM i rekomendowaną przez Eurostat do badań produktowych w krajach członkowskich UE. W niektórych przypadkach wyroby prezentuje się według dodatkowych grupowań, stanowiących sumę niektórych pozycji PKWiU/PRODPOL. Wprowadzenie tej klasyfikacji, w miejsce PKWiU 2008 obowiązującej do 31 grudnia 2015 r., nie wpłynęło na dotąd publikowane dane.

Ponadto w niektórych wyrobach zastosowano również skrócone nazwy.

4. **Produkcja sprzedana** dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej.

Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje:

1) wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;

General notes

Industry

1. Information within the scope of **industry** concerns economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the sections: "Mining and quarrying", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply" and "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities".

Data in table 3 show industrial products manufactured by entities, irrespective of their kind of activity as classified according to NACE Rev.2.

2. Data were compiled using the **enterprise method**, excluding information concerning the quantity of production of products, which was compiled using the company method, i.e. by real location of production, not by the seat of enterprise. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

3. Products in table 3 are presented according to the Polish Classification of Goods and Services PKWiU 2015 used since 1st January 2016 and PRODPOL nomenclature (used in surveys of manufacturing industrial products) which is harmonised with PRODCOM List, recommended by the Eurostat for product surveys in EU member states. In some cases products are presented according to additional groupings, comprising the sum of some PKWiU/PRODPOL headings. Introduction of this classification, instead of PKWiU 2008, binding until 31st December 2015, has not influenced the data published up to now.

Moreover, abbreviated names were used for some products.

4. **Sold production** concerns the total activity of an economic entity, i.e. both industrial and non-industrial production.

Sold production of industry includes:

1) the value of finished products sold (regardless of whether payments due were received for them), semi-finished products and parts of own production;

- 2) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych, jak i nieprzemysłowych;
- 3) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;
- 4) wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- 5) produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

Produkcję sprzedaną przemysłu prezentuje się w cenach bazowych. Definicję **ceny bazowej** podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 9 na str. 24.

Jako **cenę stałą** przyjęto:

- ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.) dla lat 2011–2015,
- ceny stałe 2015 r. (średnie ceny bieżące 2015 r.) od 2016 r.

5. W danych dotyczących produkcji uwzględniono wartość pracy nakładczej.

Praca nakładcza w przemyśle jest to zarobkowe wykonywanie przez osoby fizyczne – na zlecenie i na rachunek podmiotów gospodarczych (nakładców) – czynności polegających na wytwarzaniu wyrobów lub ich części z materiałów powierzonych przez nakładców oraz z surowców własnych lokalnego pochodzenia, np. słoma, wiklina, trzcina, glina, a także na wykończaniu, uszlachetnianiu, naprawie i konserwacji wyrobów lub ich części oraz świadczeniu innych usług zleconych przez nakładców.

6. Dane dotyczące **zatrudnienia w przemyśle** obejmują zatrudnionych na podstawie stosunku pracy.

Do zatrudnionych w przemyśle nie zaliczono:

- 1) uczniów, którzy zawarli z zakładem pracy umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego;
- 2) agentów;
- 3) osób wykonujących pracę nakładczą.

Dane dotyczące **przeciętnego zatrudnienia i przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń** wykazano w przeliczeniu niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty gospodarcze łącznie z jednostkami budżetowymi.

- 2) the value of paid work and services rendered, i.e. both industrial and non-industrial;
- 3) flat agent's fee in case of concluding an agreement on commission terms and full agent's fee in case of concluding an agency agreement;
- 4) the value of products in the form of settlements in kind;
- 5) products designated for increasing the value of own fixed assets.

Sold production of industry is presented in basic prices. The definition of **basic price** is given in the general notes to the Yearbook, item 9 on page 24.

Constant prices were adopted as follows:

- 2010 constant prices (2010 average current prices) for 2011–2015,
- 2015 constant prices (2015 average current prices) since 2016 r.

5. In data concerning production, the value of outwork is included.

Outwork in industry is the paid execution by natural persons – on the order and for the benefit of economic entities (outwork employers) – of activities consisting in the manufacture of products or their parts from materials supplied by the outwork employers as well as from raw materials of local origin, e.g. straw, wicker, reed, clay, and in finishing, refining, repairing and conserving products or their parts as well as in the rendering of other services ordered by the outwork employers.

6. Data concerning **paid employment in industry** include employees hired on the basis of an employment contract.

Employees in industry do not include:

- 1) apprentices, who concluded a labour contract with an employer for the purpose of vocational training;
- 2) agents;
- 3) outworkers.

Data concerning **average paid employment and average monthly wages and salaries** are given after converting part-time paid employees into full-time paid employees and include economic entities including budgetary entities.

Budownictwo

1. Informacje w dziale dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”.

Przez **podmioty budowlane** rozumie się podmioty gospodarcze zaliczane do sekcji „Budownictwo”.

Construction

1. Information in the chapter concerns activities of economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the section “Construction”.

The term **construction entities** is understood as economic entities included in the section “Construction”.

2. Dane według działów PKD 2007 opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 5 na str. 23.

3. **Produkcja budowlano-montażowa** dotyczy działalności zrealizowanej na terenie kraju i obejmuje roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów – wykonane siłami własnymi systemem zleceń (tj. na rzecz obcych zleceńodawców) przez podmioty budowlane.

4. Produkcję sprzedaną budownictwa prezentuje się w cenach bazowych, przy czym w przypadku produkcji budowlano-montażowej nie występują dotacje do produktów oraz podatek akcyzowy. Definicję **cen bazowych** podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 9 na str. 24.

5. Podziału produkcji budowlano-montażowej według rodzajów obiektów budowlanych oraz podziału budynków oddanych do użytkowania według rodzajów budynków dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB).

6. Dane o **budynkach oddanych do użytkowania** (przez wszystkich inwestorów) dotyczą:

- w zakresie liczby budynków – budynków nowo wybudowanych,
- w zakresie kubatury budynków – budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

7. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu** obejmują podmioty gospodarcze łącznie z jednostkami budżetowymi. Dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych – na terenie kraju – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

2. Data by NACE Rev. 2 divisions were compiled using the **enterprise method**. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

3. **Construction and assembly production** concerns activity realized domestically and includes construction works with an investment and a restoration – conservation character as well as temporary construction on construction sites realized by construction entities on the basis of the contract system (i.e. for outside clients).

4. Sold production of construction is presented in basic prices, while in the case of construction and assembly production – subsidies for products as well as excise tax do not occur. The definition of **basic price** is given in the general notes to the Yearbook, item 9 on page 24.

5. The division of construction and assembly production by type of construction as well as the division of buildings completed by type of buildings was made on the basis of the Polish Classification of Types of Constructions (PKOB).

6. Data on **buildings completed** (by all investors) concern:

- within the scope of the number of buildings – newly built buildings,
- within the scope of the cubic volume of buildings – newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

7. Data regarding **average paid employment and average monthly wages and salaries** include economic entities including budgetary entities. They concern hired employees, i.e. persons employed on the basis of an employment contract (labour contract, call, appointment or election) and include full- and part-time paid employees, within the country, converted into full-time paid employees.

Przemysł Industry

TABL. 1 (243). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018		
	w mln zł		in million PLN		w odsetkach in percent	2017 = 100 (ceny stałe) (constant prices)
	ceny bieżące		current prices			
O G Ó Ł E M	15291,7	20239,3	25410,1	26756,5	100,0	104,6
TOTAL						
sektor publiczny	541,1	609,5	698,5	789,5	3,0	x
public sector						
sektor prywatny	14750,6	19629,8	24711,6	25967,0	97,0	x
private sector						
Górnictwo i wydobywanie	220,2	324,5	442,5	586,5	2,2	118,6
Mining and quarrying						
Przetwórstwo przemysłowe	14219,1	19118,3	24055,7	25132,4	93,9	104,0
Manufacturing						
w tym: of which:						
Produkcja artykułów spożywczych	8007,0	11036,1	14343,1	14401,3	53,8	100,0
Manufacture of food products						
Produkcja napojów	#	35,3	33,2	41,5	0,2	124,0
Manufacture of beverages						
Produkcja wyrobów tekstylnych	123,0	147,9	169,9	172,2	0,6	98,3
Manufacture of textiles						
Produkcja odzieży	115,8	140,2	172,0	175,4	0,7	103,5
Manufacture of wearing apparel						
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	1239,7	1524,4	1479,0	1530,7	5,7	100,9
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ						
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	80,1	361,1	607,8	586,9	2,2	96,6
Manufacture of paper and paper products						
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	165,9	249,3	308,5	461,6	1,7	140,8
Printing and reproduction of recorded media						
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicz- nych	75,8	130,1	169,4	178,9	0,7	112,0
Manufacture of chemicals and chemical products						
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	1035,6	1381,0	1799,5	1937,2	7,2	108,1
Manufacture of rubber and plastic products						
Produkcja wyrobów z pozostałych mineral- nych surowców niemetalicznych	302,3	410,8	461,2	551,9	2,1	113,3
Manufacture of other non-metallic mineral products						
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	452,9	596,4	727,6	827,8	3,1	108,2
Manufacture of metal products ^Δ						
Produkcja komputerów, wyrobów elektro- nicznych i optycznych	66,6	53,9	68,3	102,3	0,4	150,8
Manufacture of computer, electronic and optical products						
Produkcja urządzeń elektrycznych	#	412,8	418,1	514,1	1,9	118,7
Manufacture of machinery and equipment						
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	683,7	1161,5	1324,4	1413,0	5,3	107,1
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.						

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 1 (243). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a (dok.)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018		
	w mln zł in million PLN			w odsetkach in percent	2017 = 100 (ceny stałe) (constant prices)	
	ceny bieżące		current prices			
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)						
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	92,2	180,1	326,8	422,8	1,6	130,3
Manufacture of other transport equipment						
Produkcja mebli	217,9	453,5	595,8	650,2	2,4	104,4
Manufacture of furniture						
Pozostała produkcja wyrobów	109,8	218,5	143,1	193,8	0,7	135,6
Other manufacturing						
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	70,3	102,0	117,1	109,1	0,4	91,2
Repair and installation of machinery and equipment						
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ	517,4	310,4	320,9	357,4	1,3	110,2
Electricity, gas, steam and air conditioning supply						
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ	334,9	486,2	591,0	680,2	2,5	114,3
Water supply; sewerage, waste management and remediation activities						
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	20,3	52,0	57,1	66,5	0,2	115,4
Water collection, treatment and supply						
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	173,2	199,6	217,4	232,8	0,9	106,7
Sewerage						
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	141,4	234,6	316,5	380,9	1,4	119,1
Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery						

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 2 (244). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU WEDŁUG LICZBY ZATRUDNIONYCH W PODMIOTACH GOSPODARCZYCH W PRZEMYSŁE^Δ (ceny bieżące)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY BY NUMBER OF PAID EMPLOYEES IN ECONOMIC ENTITIES IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
O G Ó Ł E M	15291,7	20239,3	25410,1	26756,5	T O T A L
podmioty o liczbie zatrudnionych:					entities with following number of paid employees:
49 i mniej	1947,2	2757,7	2964,3	3214,7	49 and less
50–249	3818,7	5412,7	6398,2	6412,6	50–249
250–499	2776,9	2365,5	3142,7	3608,0	250–499
500–999	1897,1	2966,4	3517,1	4002,2	500–999
1000 i więcej	4851,7	6737,0	9387,8	9519,0	1000 and more

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABLE 3 (245). **PRODUKCJA WYBRANYCH WYROBÓW^a**
PRODUCTION OF SELECTED PRODUCTS^a

WYROBY	2010	2015	2017	2018		PRODUCTS
				ogółem total	udział w kraju w % share in country in %	
Świeże lub chłodzone mięso wołowe i cielęce w tys. t ...	31,5	30,4	24,8	24,3	4,1	Fresh or chilled beef and veal meat in thousand tonnes
Produkty uboju ^b trzody chlewnej wliczane do wydajności poubojowej w tys. t ..	21,2	7,5	44,2	51,4	3,6	Slaughter pigs products ^b included in post-slaughter capacity in thousand tonnes
Mięso wieprzowe, świeże lub chłodzone w tys. t	46,8	38,7	61,3	68,7	4,1	Fresh or chilled pork meat in thousand tonnes
Wędliny i kielbasy ^c w tys. t	20,4	10,4	5,9	4,1	0,5	Cured meat products and sausages ^c in thousand tonnes
Mleko płynne przetworzone ^d w tys. hl	7573,3	10303,6	11048,5	11138,1	32,9	Processed liquid milk ^d in thousand hectolitres
Masło i pozostałe tłuszcze do smarowania w tys. t	52,8	79,9	80,5	84,5	38,0	Butter and dairy spreads in thousand tonnes
Sery i twarogi w tys. t	193,3	213,5	230,4	242,5	26,1	Cheese and curd in thousand tonnes
Mąka pszenna w tys. t	40,2	44,1	48,3	42,2	1,7	Wheat flour in thousand tonnes
Produkty stosowane w żywieniu zwierząt hodowlanych w tys. t	471,6	582,1	883,9	921,8	8,2	Prepared feeds for farm animals in thousand tonnes
Tarcica iglasta w dam ³	205,7	249,6	279,8	291,9	6,6	Coniferous sawnwood in dam ³
Okna i drzwi z drewna ^e w tys. m ²	118,1	103,0	149,3	140,5	0,7	Wooden windows and doors ^e in thousand m ²
Bloki ścienne z betonu zwykłego w tys. t	93,3	112,9	152,4	161,9	9,7	Ordinary concrete building blocks in thousand tonnes
Masa betonowa prefabrykowana w tys. t	-	1605,2	2162,0	2368,6	4,1	Ready-mixed concrete in thousand tonnes
Maszyny dla rolnictwa i leśnictwa w tys. t	5,7	7,6	6,7	8,4	11,3	Machinery and equipment for agriculture and forestry in thousand tonnes

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Obejmują mięso, tłuszcze, podroby oraz części niejadalne (odpady); ubój przemysłowy; w wadze poubojowej ciepłej. c Bez drobiowych. d Łącznie z mlekiem przetworzonym do dalszej produkcji. e Łącznie z ich ościeżnicami i progami.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Including meat, fats, offal and animal parts unfit for human consumption; industrial slaughter; in post-slaughter warm weight. c Excluding cured poultry meat. d Including milk for further processing. e Including their frames and thresholds.

TABLE 4 (246). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYSŁE^a**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM	46698	48251	52137	54196	TOTAL
sektor publiczny	4452	3778	3827	3863	public sector
sektor prywatny	42246	44473	48310	50332	private sector
Górnictwo i wydobywanie	694	515	620	676	Mining and quarrying

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 4 (246). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYSŁE^a (dok.)**
 AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Przetwórstwo przemysłowe	41472	43372	47077	48956	Manufacturing
w tym:					of which:
Produkcja artykułów spożywczych	13482	13550	14261	14603	Manufacture of food products
Produkcja napojów	462	134	135	144	Manufacture of beverages
Produkcja wyrobów tekstylnych	992	668	718	727	Manufacture of textiles
Produkcja odzieży	1609	1548	1588	1523	Manufacture of wearing apparel
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	3520	3496	3647	3593	Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	541	811	1025	842	Manufacture of paper and paper products
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	944	891	1076	1233	Printing and reproduction of recorded media
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	335	405	464	519	Manufacture of chemicals and chemical products
Produkcja wyrobów z gumy i two- rzyw sztucznych	4390	4455	5068	5199	Manufacture of rubber and plastic products
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców nieme- talicznych	1394	1446	1492	1566	Manufacture of other non-metallic mineral products
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	2556	2927	3129	3471	Manufacture of metal products ^Δ
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	338	377	412	534	Manufacture of computer, electronic and optical products
Produkcja urządzeń elektrycznych	1393	706	791	908	Manufacture of electrical equipment
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	4039	5362	5294	5575	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
Produkcja pojazdów samochod- owych, przyczep i naczep ^Δ	903	783	881	987	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	783	1010	1542	1675	Manufacture of other transport equipment
Produkcja mebli	1622	2284	2699	2823	Manufacture of furniture
Pozostała produkcja wyrobów	736	951	807	843	Other manufacturing
Naprawa, konserwacja i instalowa- nie maszyn i urządzeń	537	584	566	571	Repair and installation of machinery and equipment
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ ...	1688	1305	1216	1183	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekulty- wacja^Δ	2844	3059	3224	3380	Water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	846	740	753	738	Water collection, treatment and supply
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	1156	1139	1132	1145	Sewerage
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	842	1180	1338	1497	Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
 a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 5 (247). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEMYSLE^a**
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
O G Ó Ł E M	2727,45	3423,18	3899,10	4160,75	T O T A L
sektor publiczny	3195,15	3889,26	4223,61	4361,57	public sector
sektor prywatny	2678,17	3383,59	3873,39	4145,42	private sector
Górnictwo i wydobywanie	3397,09	3716,17	4232,19	4689,93	Mining and quarrying
Przetwórstwo przemysłowe	2643,67	3380,94	3870,15	4138,81	Manufacturing
w tym:					of which:
Produkcja artykułów spożywczych	2640,11	3580,27	4277,76	4621,20	Manufacture of food products
Produkcja napojów	4834,42	2791,79	2836,67	2977,78	Manufacture of beverages
Produkcja wyrobów tekstylnych	2247,15	3061,50	3248,83	3489,34	Manufacture of textiles
Produkcja odzieży	1622,50	2297,36	2679,62	2880,14	Manufacture of wearing apparel
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	2613,10	3465,59	3572,24	3477,35	Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	1974,95	3378,89	4358,02	4625,67	Manufacture of paper and paper products
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	2558,77	3013,60	3208,91	3824,67	Printing and reproduction of recorded media
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	2342,36	3364,84	4247,65	4513,44	Manufacture of chemicals and chemical products
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	2420,98	3071,72	3683,89	4082,94	Manufacture of rubber and plastic products
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców nieme- talicznych	2520,36	2890,57	3321,94	3588,44	Manufacture of other non-metallic mineral products
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	2648,85	3087,46	3457,25	3696,23	Manufacture of metal products ^Δ
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	2701,90	3114,66	3636,65	4146,99	Manufacture of computer, electronic and optical products
Produkcja urządzeń elektrycznych	2476,39	3450,33	3673,66	3852,97	Manufacture of electrical equipment
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	3107,77	3786,83	4322,59	4550,21	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
Produkcja pojazdów samocho- dowych, przyczep i naczep ^Δ	2454,77	3124,18	3309,28	3448,32	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	2535,74	3347,76	3822,08	4087,73	Manufacture of other transport equipment
Produkcja mebli	2114,25	2677,09	3020,09	3386,75	Manufacture of furniture
Pozostała produkcja wyrobów	2485,54	3542,23	4284,36	4056,33	Other manufacturing
Naprawa, konserwacja i instalowa- nie maszyn i urządzeń	3528,32	3836,43	3992,98	3824,90	Repair and installation of machinery and equipment
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ ...	4098,94	4426,66	4784,05	4958,09	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ	2971,76	3544,67	3923,99	4094,82	Water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	2667,79	3237,05	3573,00	3781,45	Water collection, treatment and supply
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	3315,00	3969,16	4346,92	4460,30	Sewerage
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	2805,92	3327,858	3766,65	3969,77	Waste collection, treatment and; disposal activities; materials recovery

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

Budownictwo

Construction

TABL. 6 (248). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018	
	w mln zł in million PLN			w odsetkach in percent	
OGÓŁEM TOTAL	4926,6	4203,4	4905,7	4930,0	100,0
W tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób Of which entities employing more than 9 persons	2108,3	2222,8	2404,1	2490,4	50,5
budowa budynków ^Δ construction of buildings	927,4	844,7	1017,8	970,4	19,7
budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ civil engineering works	670,3	617,1	604,5	795,3	16,1
roboty budowlane specjalistyczne specialized construction activities	510,6	761,0	781,8	724,7	14,7

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa podlaskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców).

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Podlaskie Voivodship without subcontractors participation.

TABL. 7 (249). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW
BUDOWLANYCH (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS
(current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Roboty o charakterze inwestycyjnym Works with an investment character	Roboty o charakterze remontowym Works with a renovation (restoration) character	SPECIFICATION
		w mln zł in million PLN		
OGÓŁEM 2010 2015 2017 2018	2108,3 2222,8 2404,1 2490,4	1611,3 1828,1 1987,4 2145,5	497,0 394,8 416,7 345,0	TOTAL
Budynki	1285,4	1085,3	200,1	Buildings
Budynki mieszkalne	677,3	639,2	38,1	Residential buildings
budynki mieszkalne jednorodzinne	98,6	91,7	6,9	one-dwelling buildings
budynki o dwóch mieszkaniach i wielomieszkańowe	573,6	545,8	27,8	two- and multi-dwelling buildings
budynki zbiorowego zamieszkania	5,1	1,7	3,4	residences for communities

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa podlaskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców); dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Podlaskie Voivodship without subcontractors participation; data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 7 (249). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (dok.)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Roboty o charakterze inwestycyjnym	Roboty o charakterze remontowym	SPECIFICATION
	Total	Works with an investment character	Works with a renovation (restoration) character	
w mln zł in million PLN				
Budynki (dok.)				Buildings (cont.)
Budynki niemieszkalne	608,1	446,0	162,0	Non-residential buildings
hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	13,0	5,8	7,3	hotels and similar buildings
budynki biurowe	60,1	17,5	42,6	office buildings
budynki handlowo-usługowe	59,6	33,8	25,8	wholesale and retail trade buildings
budynki transportu i łączności	12,9	#	#	transport and communication buildings
budynki przemysłowe i magazynowe	230,0	191,1	38,9	industrial buildings and warehouses
ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej	189,9	152,4	37,6	public entertainment, education, hospital or institutional care buildings
pozostałe budynki niemieszkalne	42,5	#	#	other non-residential buildings
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej	1205,0	1060,2	144,8	Civil engineering works
Infrastruktura transportu	830,0	#	#	Transport infrastructure
w tym:				of which:
autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe	762,7	683,7	79,0	highways, streets and roads
Rurociągi, linie telekomunikacyjne i elektroenergetyczne	366,2	341,3	25,0	Pipelines, communication and electricity lines
rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne przesyłowe	182,6	180,2	2,4	long-distance pipelines, communication and electricity power lines
rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablowe rozdzielcze	183,6	161,0	22,6	local pipelines and cables
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej pozostałe	8,7	#	#	Other civil engineering works

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa podlaskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców); dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Podlaskie Voivodship without subcontractors participation; data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 8 (250). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA**
BUILDINGS COMPLETED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Budynki^a	2870	3245	3427	3360	Buildings^a
w tym budynki mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^{bc} ...	1923	2254	2450	2336	of which one-dwelling as well as two- and multi- dwelling residential buildings ^{bc}
miasta	1247	1147	1200	1095	urban areas
wieś	1623	2098	2227	2265	rural areas
W tym budynki indywidualne ^d	2574	2909	2980	2833	Of which private buildings ^d
miasta	992	891	848	818	urban areas
wieś	1582	2018	2132	2015	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^{bc}	1749	2062	2148	1935	one-dwelling as well as two- and multi-dwelling residential buildings ^{bc}
niemieszkalne	759	776	784	846	non-residential
w tym gospodarstw rolnych	407	485	542	540	of which farm buildings
Kubatura^e w dam³	4740,6	6432,3	6934,7	6252,3	Cubic volume^e in dam³
w tym budynki mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^{bc}	2004,3	2476,7	2716,4	2506,4	of which one-dwelling as well as two- and multi- dwelling residential buildings ^{bc}
miasta	2445,6	3486,2	3422,8	3060,8	urban areas
wieś	2295,1	2946,1	3511,9	3191,5	rural areas
W tym budynki indywidualne ^d	2672,8	3529,6	3871,6	3565,1	Of which private buildings ^d
miasta	966,7	970,5	891,7	888,4	urban areas
wieś	1706,1	2559,1	2979,9	2676,7	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^{bc}	1235,2	1658,1	1712,7	1589,1	one-dwelling as well as two- and multi-dwelling residential buildings ^{bc}
niemieszkalne	1411,3	1836,7	2138,3	1957,8	non-residential
w tym gospodarstw rolnych	790,3	1333,6	1715,3	1478,8	of which farm buildings

a Nowe. b Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). c W latach 2010, 2015, 2017 dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika. d Realizowane przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem. e Budynków nowych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a New. b Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). c In 2010, 2015, 2017 data have been corrected in relation to the data published in the previous of the Yearbook. d Realized by natural persons, foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent. e Of new and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 9 (251). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW**
BUILDINGS COMPLETED BY TYPE OF BUILDINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
		BUDYNKI ^a		BUILDINGS ^a	
Budynki mieszkalne	1989	2326	2498	2388	Residential buildings
Budynki jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^{bc}	1923	2254	2450	2336	One-dwelling buildings as well as two- and multi-dwelling buildings ^{bc}
w tym jednorodzinne ^c	1856	2160	2343	2288	of which one-dwelling buildings ^c
Budynki zbiorowego zamieszkania	2	3	1	–	Residences for communities
Budynki niemieszkalne	881	919	929	972	Non-residential buildings
w tym:					of which:
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	8	15	3	22	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe	12	14	2	7	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe	137	98	68	76	Wholesale and retail trade buildings
Budynki łączności, dworców i terminali	1	–	4	1	Communication buildings, stations, terminals and associated buildings
Budynki garaży	158	159	137	135	Garage buildings
Budynki przemysłowe	37	35	27	38	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	67	80	48	48	Reservoirs, silos and warehouses
Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki muzeów i bibliotek	9	4	2	6	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badawczych	8	8	3	9	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	6	7	1	3	Hospital or institutional care buildings
Budynki kultury fizycznej	16	5	–	1	Sports halls
Budynki gospodarstw rolnych	413	485	544	542	Farm buildings
Budynki przeznaczone do sprawa- wania kultu religijnego i czynności religijnych	3	1	–	1	Buildings used as places of wor- ship and for religious activities
		KUBATURA ^d w dam ³		CUBIC VOLUME ^d in dam ³	
Budynki mieszkalne	2030,6	2522,3	2737,0	2524,6	Residential buildings
Budynki jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^{bc}	2004,3	2476,7	2716,4	2506,4	One-dwelling buildings as well as two- and multi-dwelling buildings ^{bc}
w tym jednorodzinne ^c	1293,8	1701,1	1816,6	1788,9	of which one-dwelling buildings ^c
Budynki zbiorowego zamieszkania	5,0	21,5	2,9	–	Residences for communities

a Nowe. b Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). c W latach 2010, 2015, 2017 dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika. d Budynków nowych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a New. b Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). c In 2010, 2015, 2017 data have been corrected in relation to the data published in the previous of the Yearbook. d Of new and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 9 (251). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW (dok.)**
 BUILDINGS COMPLETED BY TYPE OF BUILDINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
		KUBATURA ^d w dam ³ (dok.)		CUBIC VOLUME ^d in dam ³ (cont.)	
Budynki niemieszkalne	2710,0	3910,1	4197,7	3727,7	Non-residential buildings
w tym:					of which:
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	49,4	84,2	15,7	44,6	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe	106,2	69,6	40,4	21,8	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe	620,5	967,7	347,9	347,6	Wholesale and retail trade buildings
Budynki łączności, dworców i terminali	0,1	11,9	25,1	0,2	Communication buildings, stations, terminals and associated buildings
Budynki garaży	36,7	58,2	36,0	28,4	Garage buildings
Budynki przemysłowe	626,9	692,8	1022,3	1312,8	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	204,8	441,4	855,2	350,3	Reservoirs, silos and warehouses
Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki muzeów i bibliotek	22,9	16,7	23,3	14,6	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badawczych	70,4	96,7	29,4	57,7	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	15,6	89,0	30,4	4,0	Hospital or institutional care buildings
Budynki kultury fizycznej	140,9	40,8	14,5	17,7	Sports halls
Budynki gospodarstw rolnych	799,0	1333,6	1725,8	1493,0	Farm buildings
Budynki przeznaczone do sprawa- wania kultu religijnego i czyn- ności religijnych	14,3	5,3	-	1,7	Buildings used as places of wor- ship and for religious activities

d Budynków nowych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

d Of new and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 10 (252). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE ORAZ PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO
 W BUDOWNICTWIE^a**
 AVERAGE PAID EMPLOYMENT AND AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES
 AND SALARIES IN CONSTRUCTION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Przeciętne zatrudnienie	10470	9573	10826	11749	Average paid employment
Budowa budynków ^Δ	4817	4868	5771	6385	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	2829	2014	2226	2324	Civil engineering
Roboty budowlane specjalistyczne	2824	2692	2829	3040	Specialized construction activities
Przeciętne miesięczne wynagro- dzenia brutto w zł	3116,85	3671,56	4338,98^b	4603,56	Average monthly gross wages and salaries in PLN
Budowa budynków ^Δ	3451,89	4351,06	5137,64 ^b	5271,55	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	3176,33	3381,87	3721,20	4261,28	Civil engineering works
Roboty budowlane specjalistyczne	2488,13	2658,16	3195,75 ^b	3462,22	Specialised construction activities

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
 b Dane skorygowano w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad. b Data have
 been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook.

Uwagi ogólne

General notes

Transport

Transport

1. Dane dotyczące ogólnej długości **linii kolejowych eksploatowanych** w dniu 31 grudnia ustalono jako sumę długości linii kolejowych normalnotorowych, wąskotorowych i szerokotorowych (dane o długości tych linii ujęto w długości linii normalnotorowych) czynnych w tym dniu. **Linia kolejowa** jest to element sieci kolejowej pomiędzy dwiema stacjami węzłowymi (lub krańcowymi).

2. Do **dróg krajowych** zalicza się:

- autostrady i drogi ekspresowe oraz drogi leżące w ich ciągu do czasu wybudowania autostrad i dróg ekspresowych,
- drogi międzynarodowe,
- drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych,
- drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych obsługujących ruch międzynarodowy osobowy i ciężarowy,
- drogi alternatywne dla autostrad płatnych,
- drogi stanowiące ciągi obwodnicowe dużych aglomeracji miejskich,
- drogi o znaczeniu obronnym.

Do **dróg wojewódzkich** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym niezaliczone do dróg krajowych.

Do **dróg powiatowych** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Do **dróg gminnych** zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Do **dróg miejskich** zaliczono drogi (ulice) leżące w granicach administracyjnych miast.

Do **dróg zamiejskich** zaliczono drogi leżące poza granicami administracyjnymi miast.

1. Data concerning the total length of **railway lines operated** on 31st December were established as the sum of the length of standard gauge, narrow gauge and broad gauge railway lines (data concerning the length of these lines are given in terms of standard gauge lines) operating on that day. The **railway line** is an element of the rail network between two junction stations (or terminal stations).

2. **National roads** include:

- motorways and expressways as well as roads which are designated to become motorways and expressways,
- international roads,
- roads which are other links ensuring the efficiency of the national road network,
- approach roads to generally accessible border crossings servicing international passenger and freight traffic,
- roads which are an alternative to toll motorways,
- roads which are bypasses around large urban agglomerations,
- roads with a military significance.

Voivodship roads include roads other than those presented above, which are links between cities, have a large significance for the voivodship and roads with a military significance not included among national roads.

Powiat roads include roads other than those mentioned above, which link powiat capital cities with gmina capital cities and gmina capital cities with each other.

Gmina roads include roads with local significance not included in the other categories, which supplement the network of roads servicing local needs, excluding internal roads.

Urban roads include roads (streets) located within the administrative boundaries of cities.

Non-urban roads include roads located outside the administrative boundaries of cities.

3. Dane o **pojazdach samochodowych i ciągnikach zarejestrowanych** według stanu w dniu 31 grudnia prezentowane są od 2009 r. według centralnej ewidencji pojazdów prowadzonej przez Ministerstwo Cyfryzacji (do 16 listopada 2015 r. – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych). Dane nie obejmują pojazdów wyrejestrowanych, a do 2010 r. – również pojazdów posiadających pozwolenie czasowe wydawane w końcu danego roku.

4. **Linia autobusowa** jest stałym połączeniem drogowym dwóch krańcowych miejscowości oraz wybranych miejscowości pośrednich przy użyciu jednego lub kilku autobusów regularnie kursujących między tymi miejscowościami według ogłoszonego rozkładu.

Długość linii autobusowej jest to długość trasy w kilometrach pomiędzy dwiema krańcowymi miejscowościami niezależnie od ilości kursów autobusów odbywających się na tej linii.

5. **Transport samochodowy zarobkowy** obejmuje usługi świadczone odpłatnie przez podmioty, w których transport samochodowy stanowi podstawową działalność gospodarczą (przedsiębiorstwa transportu samochodowego) oraz w zakresie przewozów ładunków również usługi wykonywane odpłatnie przez podmioty prowadzące podstawową działalność gospodarczą inną niż transport samochodowy (np. działalność przemysłową, budowlaną, handlową).

6. Informacje o **komunikacji miejskiej naziemnej** dotyczą **komunikacji autobusowej** i obejmują działalność przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej publicznych i prywatnych.

Komunikacja miejska – gminne przewozy pasażerskie wykonywane w granicach administracyjnych miasta albo miasta i gminy lub miast i gmin sąsiadujących (jeśli zawarły porozumienie lub utworzyły związek międzygminny w celu wspólnej realizacji publicznego transportu zbiorowego); w przypadku gmin miejsko-wiejskich łącznie z obsługą strefy wiejskiej w tych gminach; dane nie obejmują działalności przedsiębiorstw świadczących głównie komunikację zamiejską, a świadczących również usługi komunikacji miejskiej w niektórych miastach oraz linii komunikacyjnych obsługujących wyłącznie zakłady pracy.

Przez **linię komunikacyjną** rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym. Jako długość linii komunikacyjnych przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami lub znakami literowymi.

7. Dane o **wypadkach drogowych** obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

3. Data on **road vehicles and tractors registered** as of 31st December have been presented since 2009 – according to central vehicle register maintained by the Ministry of Digital Affairs (until 16th November 2015 – the Ministry of Interior). Data do not include vehicles being devoid of car registration, and up to 2010 – also vehicles having temporary permission given by the end of reference year.

4. **Bus line** is a permanent road link between two terminal locations as well as between selected intermediate locations which involves using one or several buses travelling regularly between these locations according to a defined schedule.

Length of a bus line is the length of the route in kilometres between two terminal locations regardless of the number of trips made by buses on that line.

5. **Road transport for hire or reward** includes services for remuneration carried out by entities, for which road transport services are the basic economic activity (road transport entities) and also services for remuneration carried out by entities with basic economic activity other than road transport (e.g. industrial, building, trade activity).

6. Information regarding **urban ground transport** concerns **bus communications** and includes the activity of public and private urban transport enterprises and companies.

Urban transport – gmina transport of passengers carried out within the administrative borders of city or city and gmina or neighboring cities and gminas (if they signed agreement or association between gminas in order to implement together collective public transport); including service for rural area in urban-rural gminas; data do not include the activity of enterprises operating mainly in the scope of non-urban transport, but rendering also the services in the scope of urban transport in some cities as well as transport lines exclusively servicing work places.

Transport line is understood as a route connecting the extreme points of the route of vehicles designated with the same number or letter. The length of the transport lines is the sum of the length of all of the scheduled daytime bus, lines over which vehicles marked with separate numbers or letters travel.

7. Data regarding **road accidents** cover events connected with the movement of vehicles on public roads as a result of which death or injury occurred.

Road accident fatality is understood as a person who died (as a result of injuries incurred) at the scene of the accident or within the course of 30 days.

Person injured in a road accident is understood as a person who incurred injuries and received medical attention.

Telekomunikacja

1. Liczba łączy abonenckich, do których tytuł prawny posiada przedsiębiorca telekomunikacyjny (niedzierzawionych od innego przedsiębiorcy, ani niebędących własnością abonenta), za pomocą których świadczy abonentom usługi telefoniczne w stacjonarnej publicznej sieci telekomunikacyjnej.

2. Odbiorcami usług telekomunikacyjnych są:

- konsumenci – osoby fizyczne wnioskujące o świadczenie publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych lub korzystające z takich usług dla celów niezwiązanych bezpośrednio z ich działalnością gospodarczą lub wykonywaniem zawodu,
- biznes – użytkownicy końcowi z wyłączeniem konsumentów.

Telecommunications

1. The number of subscriber lines to which the telecommunications undertaking have legal title (not leased from another undertaking, or not owned by the subscriber), through which it provides subscribers with telephone services in the fixed public telecommunications network.

2. Telecommunication receivers of services are:

- consumers – natural persons applied for rendering of the public available telecommunication services or used the same services for purposes not directly connected with their economical activities or profession,
- business – final users, excluded consumers.

Transport

Transport

TABL. 1 (253). LINIE KOLEJOWE EKSPLOATOWANE^a

Stan w dniu 31 grudnia

RAILWAY LINES OPERATED^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w km		in km		
OGÓŁEM	759	654	734	759	TOTAL
Normalnotorowe	759	654	734	759	Standard gauge
w tym zelektryfikowane	220	219	219	219	of which electrified
jednotorowe	652	548	628	652	single track
dwu- i więcej torowe	107	106	106	107	double- and more track
Na 100 km² powierzchni ogólnej ...	3,8	3,2	3,6	3,8	Per 100 km² of total area

a Dane dotyczą sieci PKP oraz innych podmiotów będących zarządcami sieci kolejowej.

a Data concern PKP network and other entities managing rail network.

TABL. 2 (254). DROGI PUBLICZNE O TWARDEJ NAWIERZCHNI

Stan w dniu 31 grudnia

HARD SURFACE PUBLIC ROADS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym o na- wierzchni ulepszonej of which improved	
				w km in km		
OGÓŁEM	11999	12925	13356	13440	12469	TOTAL
miejskie	1726	1848	1926	1948	1909	urban
zamiejskie	10273	11077	11430	11492	10560	non-urban
Krajowe	977	992	995	995	995	National
miejskie	204	209	209	209	209	urban
zamiejskie	773	783	786	786	786	non-urban
Wojewódzkie	1240	1282	1332	1335	1335	Voivodship
miejskie	176	189	183	183	183	urban
zamiejskie	1065	1093	1149	1151	1151	non-urban

TABL. 2 (254). **DROGI PUBLICZNE O TWARDEJ NAWIERZCHNI (dok.)**

Stan w dniu 31 grudnia
HARD SURFACE PUBLIC ROADS (cont.)
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym o na- wierzchni ulepszonej of which improved	
				w km in km		
Powiatowe	6624	6733	6665	6701	6034	Powiat
miejskie	513	527	511	511	496	urban
zamiejskie	6111	6206	6154	6189	5537	non-urban
Gminne	3157	3918	4364	4410	4106	Gmina
miejskie	832	923	1022	1044	1020	urban
zamiejskie	2325	2995	3342	3366	3086	non-urban

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate of Domestic Roads and Motorways.

TABL. 3 (255). **POJAZDY SAMOCHODOWE I CIĄGNIKI ZAREJESTROWANE^a**

Stan w dniu 31 grudnia
REGISTERED ROAD VEHICLES AND TRACTORS^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	697228	807751	865543	897955	T O T A L
w tym:					of which:
Samochody osobowe	469392	551519	596413	620487	Passenger cars
Autobusy	2314	2485	2547	2625	Buses
Samochody ciężarowe i ciągniki siodłowe ^b	77503	90113	95169	98757	Lorries and truck tractors ^b
Ciągniki balastowe i rolnicze	113395	121067	124203	126266	Ballast and agricultural tractors
Motocykle	31177	38290	42456	44799	Motorcycles

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 314. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi.

a See general notes, item 3 on page 314. b Including vans.

TABL. 4 (256). **LINIE REGULARNEJ KOMUNIKACJI AUTOBUSOWEJ^a**

Stan w dniu 31 grudnia
REGULAR BUS LINES^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2018	SPECIFICATION
Krajowe: liczba	829	621	549	National: number
długość w km	48721	38814	35536	length in km
dalekobieżne: liczba	38	40	29	long distance: number
długość w km	12921	14610	12665	length in km
regionalne: liczba	198	123	131	regional: number
długość w km	15683	8949	9635	length in km
podmiejskie: liczba	586	452	379	suburban: number
długość w km	20063	15205	13125	length in km
miejskie: liczba	7	6	10	urban: number
długość w km	54	50	111	length in km
Międzynarodowe: liczba	15	7	2	International: number
długość w km	21442	7364	3600	length in km

a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób prowadzących regularną komunikację w ruchu krajowym i międzynarodowym; bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej.

a Data concern enterprises employing more than 9 persons, providing regular national and international traffic; excluding urban transport services.

TABL. 5 (257). **TRANSPORT SAMOCHODOWY ZAROBKOWY^a**
HIRE OR REWARD^a ROAD TRANSPORT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Komunikacja krajowa					Domestic transport
Przewozy ładunków w tys. t	1065,4	5398,5	7294,1	.	Transport of goods in thousand tonnes
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	80,1	120,9	100,0	.	Average transport distance per 1 t of goods in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób	16485,6	10220,3	.	9795,3	Transport of passengers ^b in thousand persons
Średnia odległość przewozu 1 pasażera ^b w km	54,5	57,1	.	58,3	Average transport distance per passenger ^b in km
Komunikacja międzynarodowa					International transport
Przewozy ładunków w tys. t	880,0	1768,9	1642,3	.	Transport of goods in thousand tonnes
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	1326,9	1163,2	1233,9	.	Average transport distance per 1 t of goods in km
Przewozy pasażerów w tys. osób	77,1	44,7	.	17,0	Transport of passengers in thousand persons
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km	1607	2178	.	2091	Average transport distance per passenger in km

a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób. b Bez przewozów taborem komunikacji miejskiej (w tym taksówkami).

a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Excluding transports by urban road transport fleet (of which by taxis).

TABL. 6 (258). **KOMUNIKACJA MIEJSKA^a**
Stan w dniu 31 grudnia
URBAN TRANSPORT^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Sieć komunikacyjna – linie autobusowe w km	1108	1197	1726	1766	Transport network – bus lines in km
Tabor autobusowy: w sztukach	388	355	358	358	Fleet of buses: in units
liczba miejsc w tys. w tym przystosowany do przewozu osób niepełnosprawnych:	43,3	43,1	42,3	43,1	number of seats in thousands
w szt.	297	325	325	335	of which adapted for transport of disabled persons: in units
liczba miejsc pasażerskich w tys.	32,9	37,7	37,7	40,5	number of passenger seats in thousands
Przewozy pasażerów ^b (w ciągu roku) w mln	99,5	108,9	106,3	101,9	Transport of passengers ^b (during the year) in millions

a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Dane szacunkowe.

a Data concern urban transport enterprises and companies, employing more than 9 persons. b Estimated data.

TABL. 7 (259). **WYPADKI DROGOWE^a I ICH OFIARY**
ROAD ACCIDENTS^a AND THEIR CASUALTIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Wypadki	847	690	693	672	Accidents
Na 10 tys. pojazdów samochodowych i ciągników zarejestrowanych ^b	12,1	8,5	8,0	7,5	Per 10 thousand registered motor vehicles and tractors ^b
Ofiary wypadków	1271	982	916	873	Road accident casualties
Śmiertelne	146	118	114	102	Fatalities
na 100 tys. ludności	12	10	10	9	per 100 thousand population
Ranni	1125	864	802	771	Injured
na 100 tys. ludności	93	73	68	65	per 100 thousand population

a Zarejestrowane przez Policję. b Pojazdy według stanu w dniu 31 grudnia; od 2011 r. łącznie z pojazdami posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku.

Ź r ó ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Vehicles as of 31st December; since 2011 including road vehicles having temporary permission given at the end of the year.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 8 (260). **WYPADKI DROGOWE^a WEDŁUG SPRAWCÓW, WAŻNIEJSZYCH PRZYCZYŃ I RODZAJÓW POJAZDÓW**
ROAD ACCIDENTS^a BY CULPRITS, MAJOR CAUSES AND TYPES OF VEHICLES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018 ^b	SPECIFICATION
Wypadki	690	693	672	Accidents
Ważniejsze przyczyny wypadków				Major causes of accidents
Z winy kierujących pojazdami	582	622	605	Guilt of drivers
w tym:				of which:
niedostosowanie prędkości do warunków ruchu	139	134	127	inappropriate speed for road conditions
nieprzestrzeganie pierwszeństwa przejazdu	166	151	156	non-compliance with vehicle right of way
nieprawidłowe wyprzedzanie	34	35	44	incorrectly overtaking
nieprawidłowe zachowanie wobec pieszego	94	104	82	incorrectly behaviour towards the pedestrian
niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami	47	51	42	not keeping a safe distance between vehicles
Z winy pieszych	52	28	34	Guilt of pedestrians
w tym nieostrożne wejście na jezdnię	25	14	22	of which carelessly entering to the roadway
Wypadki według pojazdu sprawcy	582	622	605	Accident by culprit's vehicle
Samochody osobowe	471	467	466	Passenger cars
Motocykle	18	19	19	Motorcycles
Rowery	24	31	23	Bicycles
Motorowery	10	12	7	Motor-bicycles
Samochody ciężarowe	36	53	63	Lorries
Inne pojazdy ^c	23	40	27	Other vehicles ^c

a Zarejestrowane przez Policję. b Dane z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWIK) według stanu w dniu 25 lutego 2019 r. c łącznie z pojazdami nieustalonymi.

a Registered by the Police. b Data from Accident and Collision Register System as of 25th February 2019. c Including unidentified vehicles.

TABLE 8 (260). **WYPADKI DROGOWE^a WEDŁUG SPRAWCÓW, WAŻNIEJSZYCH PRZYCZYŃ I RODZAJÓW POJAZDÓW (dok.)**
ROAD ACCIDENTS^a BY CULPRITS, MAJOR CAUSES AND TYPES OF VEHICLES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018 ^b	SPECIFICATION
Wypadki z udziałem nietrzeźwych użytkowników dróg	93	69	66	Accidents involving intoxicated road users
w tym spowodowane przez nietrzeźwych:				of which caused by intoxicated:
Kierujących	51	62	59	Drivers
samochodami osobowymi	38	44	44	of passenger cars
motocyklami	4	5	3	of motorcycles
rowerami	6	6	3	of bicycles
motorowerami	2	3	1	of motor-bicycles
samochodami ciężarowymi	–	–	3	of lorries
innymi pojazdami	1	4	5	of other vehicles
Pieszycy	17	7	7	Pedestrians

a Zarejestrowane przez Policję. b Dane z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWIK) według stanu w dniu 25 lutego 2019 r.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Data from Accident and Collision Register System as of 25th February 2019.

Source: data of the National Police Headquarters.

Telekomunikacja

Telecommunications

TABLE 9 (261). **ŁĄCZA ABONENCKIE, DOSTĘP DO SIECI INTERNET**
Stan w dniu 31 grudnia
SUBSCRIBER LINES, ACCESS TO INTERNET NETWORK
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Łącza abonenckie^a:					Subscriber lines^a:
w tysiącach	237,1	145,5	114,3	103,0	in thousands
konsumenci	177,0	110,8	84,5	70,0	consumers
biznes	60,1	34,7	29,8	33,0	business
na 1000 ludności	197,0	122,4	96,5	87,2	per 1000 population
Dostęp do sieci Internet^b – w tys. km – poprzez linie:					Access to Internet network^b – in thousand km – by lines:
światłowodowe	19,5	16,8	16,2	fiber optic
kablowe ^c	15,3	18,7	16,9	cable ^c

a Własne; dane częściowo szacunkowe. b Na podstawie Systemu Informacyjnego Internetu Szerokopasmowego (SIIS). c Dane częściowo szacunkowe.

Źródło: dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

a Own; partly estimated data. b Based on the Broadband Internet Information System. c Partly estimated data.

Source: data of the Office of Electronic Communication.

DZIAŁ XVII HANDEL I GASTRONOMIA

Uwagi ogólne

1. Informacje w dziale dotyczą wszystkich jednostek gospodarki narodowej prowadzących działalność handlową lub gastronomiczną.

Przez **przedsiębiorstwa handlowe** rozumie się podmioty gospodarcze, których przeważającym rodzajem działalności jest sprzedaż towarów, zaliczana według PKD 2007 do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

2. Dane o **sprzedaży detalicznej** obejmują:

- 1) sprzedaż towarów w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców w:
 - punktach sprzedaży detalicznej,
 - hurtowniach oraz u producentów;
- 2) sprzedaż towarów handlowych oraz towarów gastronomicznych w placówkach gastronomicznych.

W wartości sprzedaży detalicznej nie uwzględniono sprzedaży targowiskowej dokonanej przez sprzedawców uiszczających jedynie opłatę placową (np. sprzedaż produktów rolnych dokonanej przez producentów rolników, sprzedaż na giełdach samochodowych).

Dane dotyczące sprzedaży detalicznej prezentuje się w dostosowaniu do Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP); patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 3) na str. 23.

Podziału towarów na żywność i napoje bezalkoholowe, napoje alkoholowe oraz towary nieżywnościowe dokonano szacunkowo. Grupa „towary nieżywnościowe” obejmuje towary, które w poprzednich latach klasyfikowane były jako towary konsumpcyjne nieżywnościowe i towary niekonsumpcyjne.

3. Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych bądź użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstwa handlowego. Do wartości sprzedaży hurtowej zalicza się również wartość sprzedaży zrealizowanej na zasadzie bezpośredniej płatności lub kontraktu (agenci, aukcjonery), jak również wartość sprzedaży zrealizowanej przez tranzyt rozliczany, polegający na przekazywaniu towarów bezpośrednio od dostawcy do odbiorcy z pominięciem magazynów, które tę dostawę realizują.

4. Podziału **sklepów według form organizacyjnych** dokonano na podstawie wielkości powierzchni sprzedażowej sklepów i rodzaju sprzedawanych w nich towarów.

CHAPTER XVII TRADE AND CATERING

General notes

1. Information in this chapter concerns all entities of the national economy conducting trade or catering activity.

Trade enterprises are understood as economic entities, the principal activity of which is the sale of commodities, classified with NACE Rev. 2 into the section “Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles”.

2. Data regarding the **retail sales** include:

- 1) the sale of goods in quantities indicating purchases for the individual needs of the purchaser at:
 - retail sales outlets,
 - wholesale stores as well as at producers;
- 2) the sale of commercial goods as well as catering products in catering establishments.

The marketplace sales made by salesmen only paying only a stall fee (e.g. sales of agricultural products conducted by farmer producers, sales at automobile markets) are not included in the value of real sales.

Data concerning retail sales are presented according to the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP); see general notes to the Yearbook, item 7, point 3) on page 23.

The division of consumer goods into food and non-alcoholic beverages, alcoholic beverages and non-foodstuffs was made by estimation. The group “non-foodstuffs” includes goods which in previous years were classified as consumer goods non-foodstuffs and non-consumer goods.

3. Data regarding the **wholesale of commodities** include sales from warehouses, in which the commodities stored account for the property of a trade enterprise. The value of wholesale also includes the value of sales realized on the basis of a direct payment or contract (agents, auctioneers) as well as the value of sale realized by settled transit consisting in the transfer of commodities directly from the supplier to the client, by-passing the warehouses which realize the delivery.

4. The division of **stores by organizational form** was made on the basis of the area of the sales floor and the types of goods sold.

Domy towarowe i handlowe są to sklepy wielodziałowe, prowadzące sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu, głównie towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych: domy towarowe – 2000 m² i więcej, domy handlowe – od 600 do 1999 m².

Supermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 400 do 2499 m², prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykuły nieżywnościowe częstego zakupu.

Hipermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 2500 m², prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

Sklepy powszechnie są to sklepy prowadzące sprzedaż głównie towarów żywnościowych codziennego użytku oraz dodatkowo często nabywanych towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych od 120 do 399 m².

Sklepy wyspecjalizowane są to sklepy prowadzące sprzedaż szerokiego asortymentu artykułów do kompleksowego zaspokojenia określonych potrzeb, np. ubioru, wyposażenia mieszkań, sklepy motoryzacyjne, meblowe, sportowe itp.

Do pozostałych sklepów zaliczono sklepy o powierzchni sal sprzedażowych do 119 m².

Dane dotyczące sklepów prezentowane są zgodnie z ich faktyczną lokalizacją.

Sklepy podaje się łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

5. Do placówek gastronomicznych zaliczono zakłady i punkty gastronomiczne stałe i sezonowe, których przedmiotem działalności jest przygotowanie oraz sprzedaż posiłków i napojów do spożycia na miejscu i na wynos. Sezonowe placówki gastronomiczne uruchamiane są okresowo i działają nie dłużej niż sześć miesięcy w roku kalendarzowym.

Do placówek gastronomicznych nie zalicza się ruchomych punktów sprzedaży detalicznej i automatów sprzedażowych.

6. Magazyny handlowe (hurtu i rozdzielcze detalu) są jednostkami organizacyjno-funkcjonalnymi podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem towarów. Magazynem jest jednostka przeznaczona do magazynowania towarów, zajmująca wyodrębnioną przestrzeń magazynową, wyposażona w środki techniczne i organizacyjne, dysponująca personelem do obsługi tych środków oraz prowadząca ewidencję stanu i ruchu zapasów.

7. Dane o działalności handlowej, w tym informacje o sklepach i stacjach paliw, opracowano na podstawie sprawozdawczości. Dla jednostek o liczbie pracujących do 9 osób uogólniono w oparciu o wyniki badania reprezentacyjnego przeprowadzanego na 4% próbie tych jednostek. Dane o sprzedaży hurtowej, działalności gastronomicznej i magazynach handlowych dotyczą wyłącznie jednostek o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Department stores and trade stores are stores divided into separate departments, each selling a broad and universal assortment, particularly non-foodstuff goods, with a sales area of 2000 m² and more for department stores and from 600 to 1999 m² for trade stores.

Supermarkets are stores with a sales area from 400 to 2499 m², selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods.

Hypermarkets are stores with a sales area 2500 m² and more, selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods, usually with a parking place.

Universal stores are stores primarily selling foodstuff goods for daily consumption and also often purchased non-foodstuff goods, with a sales area from 120 to 399 m².

Specialized stores are stores selling a wide assortment of articles to fully meet specific needs (e.g. clothing, home furnishings, car parts, furniture, sporting goods etc).

Other stores include stores with a sales area up to 119 m².

Data concerning stores are presented according to their actual location.

Shops include public pharmacies.

5. Catering establishments include permanent and seasonal catering establishments and outlets, the scope of activity of which is the preparation and sale of meals and beverages for on-site and takeout consumption. Seasonal catering establishments are open for a certain period of time and operate not longer than six months in a calendar year.

Mobile retail sales points and vending machines are not treated as catering establishments.

6. Trade warehouses (wholesale and retail distribution) are the organizational and functional units of economic entities engaged in the turnover of commodities. A warehouse is an entity designated for storing up commodities, occupying separate storage space, equipped with the technical and organizational means as well as with the personnel to service these means and, in addition, registering the amount and the changes in stocks.

7. Data regarding trade activity, including information about shops and petrol stations are compiled based of reporting. For entities employing up to 9 persons, the data have been generalized on the basis of the results of sample survey conducted on a 4% sample of these entities. Data regarding wholesale, catering activity and trade warehouses concern exclusively entities employing more than 9 persons.

8. Targowiska są to wyodrębnione tereny i budowle (place, ulice, hale targowe) ze stałymi lub sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu w wyznaczone dni tygodnia lub codziennie (bazaary).

Za **targowiska sezonowe** uznano te place i ulice, gdzie uruchamiane są na okres do 6 miesięcy punkty handlowe, w związku ze wzmożonym ruchem nabywców (np. nadmorski ruch urlopowy) i działalność ta jest ponawiana w kolejnych sezonach.

8. Marketplaces are specific areas and structures (squares, streets, markets halls) with permanent or seasonal outlets for small-scale retail sales or with facilities designated for conducting trade on specific days of the week or weekly (bazaars).

Seasonal marketplaces are those squares and streets where trade outlets conduct activity for a period of 6 months, in connection with increased demand from buyers (e.g., holiday seaside demand) and this activity is repeated in successive seasons.

TABL. 1 (262). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW (ceny bieżące)**
RETAIL SALES (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w mln zł	11672,6	13793,5	14982,3	15136,9	T O T A L in million PLN
W tym w przedsiębiorstwach handlowych ^a :					Of which share of trade enterprises ^a :
w milionach złotych	2433,7	3084,9	3395,1	3845,7	in million PLN
w %	20,8	22,4	22,7	25,4	in %
NA 1 MIESZKAŃCA w zł	9693	11589	12641	12799	PER CAPITA in PLN

a Przedsiębiorstwa handlowe, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a Trade enterprises employing more than 49 persons.

TABL. 2 (263). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW WEDŁUG GRUP^a (ceny bieżące)**
RETAIL SALES BY GROUPS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION PLN				
O G Ó Ł E M	7097,4	7624,6	7591,9	8088,1	T O T A L
	W ODSETKACH IN PERCENT				
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Żywność i napoje bezalkoholowe	21,2	25,1	31,9	29,3	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe	4,3	5,2	4,2	4,2	Alcoholic beverages
Towary nieżywnościowe	39,8	39,1	41,8	66,5	Non-foodstuff

a Dane dotyczą przedsiębiorstw prowadzących działalność handlową (bez placówek gastronomicznych), w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern enterprises conducting trade activity (excluding catering establishments) employing more than 9 persons.

TABL. 3 (264). **SPRZEDAŻ HURTOWA TOWARÓW W PRZEDSIĘBIORSTWACH HANDLOWYCH^a (ceny bieżące)**
WHOLESALE OF GOODS IN TRADE ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION PLN					
O G Ó Ł E M	11274,1	10880,4	12548,2	14152,3	T O T A L
W ODSETKACH IN PERCENT					
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Żywność i napoje bezalkoholowe	24,8	19,2	18,5	17,0	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe	6,8	2,4	2,5	2,5	Alcoholic beverages
Towary nieżywnościowe ^b	68,4	78,4	79,0	80,5	Non-foodstuff goods ^b

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Konsumpcyjne i niekonsumpcyjne.
a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Consumer and non-consumer goods.

TABL. 4 (265). **SKLEPY WEDŁUG FORM ORGANIZACYJNYCH I STACJE PALIW^a**
Stan w dniu 31 grudnia
SHOPS BY ORGANIZATIONAL FORM AND PETROL STATIONS^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Sklepy	10299	9960	9908	9218	Shops
Domy towarowe	5	3	3	3	Department stores
Domy handlowe	10	10	8	7	Trade stores
Supermarkety	135	206	210	218	Supermarkets
Hipermarkety	10	10	10	10	Hypermarkets
Sklepy powszechne	264	279	277	271	Grocery shops
Sklepy wyspecjalizowane	931	1121	1167	1199	Specialized shops
Pozostałe sklepy ^b	8944	8331	8233	7510	Other shops ^b
Stacje paliw	366	261	284	285	Petrol stations

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 320; według lokalizacji sklepu/stacji paliw. b Ujęto sklepy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

a See general notes, item 4 on page 320; according to location of shop/petrol station. b Data concern economic entities employing up to 9 persons; including public pharmacies.

TABL. 5 (266). **GASTRONOMIA^a**
CATERING^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Liczba placówek gastronomicznych (stan w dniu 31 XII)	334	336	398	314	Number of catering establishments (as of 31 XII)
w tym restauracje	107	141	145	102	of which restaurants
Sprzedaż z działalności gastronomicznej (ceny bieżące) w tys. zł	223578	298133	406653	406661	Sale from catering activity (current prices) in thousand PLN
w tym:					of which:
z produkcji gastronomicznej	169536	247238	345113	347492	from catering production
ze sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych	29850	28335	34283	29891	from the sale of alcoholic beverages and tobacco

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern enterprises employing more than 9 persons.

TABL. 6 (267). **MAGAZYNY HANDLOWE^a**
Stan w dniu 31 grudnia
TRADE WAREHOUSES^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2015	2018	SPECIFICATION
Magazyny zamknięte:				Secured warehouses:
liczba	721	766	886	number
powierzchnia składowa w tys. m ²	619,7	726,0	566,2	storage space in thousand m ²
Magazyny zadaszone:				Roofed warehouses:
liczba	81	123	219	number
powierzchnia składowa w tys. m ²	51,7	109,2	85,3	storage space in thousand m ²
Place składowe:				Storage sites:
liczba	134	166	129	number
powierzchnia składowa w tys. m ²	501,5	864,9	740,9	storage space in thousand m ²
Silosi i zbiorniki:				Silos and reservoirs:
liczba	145	291	219	number
pojemność w dam ³	32,7	62,0	37,2	capacity in dam ³

a Hurtu i rozdzielcze detalu; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 3 lata.

a Wholesale and retail distribution; data concern economic entities employing more than 9 persons. N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 7 (268). **TARGOWISKA**
Stan w dniu 31 grudnia
MARKETPLACES
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Targowiska stałe:					Permanent marketplaces:
liczba	79	82	81	79	number
w tym z przewagą sprzedaży drobnodetalicznej	61	79	79	78	of which with predominance of small-retail sales
powierzchnia w tys. m ²	850	856	811	799	area in thousand m ²
w tym sprzedażowa	564	512	472	464	of which sales area
stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej	4055	4431	4401	4197	permanent small-retail sales outlets
w tym na targowiskach czynnych codziennie	2770	3145	3056	3084	of which at marketplaces open daily
Targowiska sezonowe ^a (w ciągu roku)	58	118	106	106	Seasonal marketplaces ^a (during the year)
Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł	3527,8	3318,6	2904,5	2732,4	Annual receipts from marketplace fees in thousand PLN

a Liczba targowisk lub miejsc wyznaczonych na ulicach i placach uruchamianych okresowo.

a Number of marketplaces or places located on streets and squares open periodically.

Uwagi ogólne

1. Wyniki finansowe przedsiębiorstw prezentuje się w dostosowaniu do ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (jednolity tekst Dz. U. 2019 poz. 351).

Dane w zakresie gospodarki finansowej przedsiębiorstw obejmują podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Dane nie obejmują podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową oraz towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych, szkół wyższych, a także samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

2. Przychody z całokształtu działalności (kwoty otrzymane i należne) obejmują:

- 1) przychody netto ze sprzedaży produktów (wrobów i usług), łącznie z dotacjami do produktów;
- 2) przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów (łącznie z kwotami należnymi z tytułu sprzedaży opakowań wielokrotnego użytku);
- 3) pozostałe przychody operacyjne, tj. przychody związane pośrednio z podstawową działalnością podmiotu, do których zalicza się: zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości i prawa), otrzymane nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywa (środki pieniężne), odszkodowania, rozwiązane rezerwy, korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, przychody z działalności społecznej, przychody z najmu lub dzierżawy środków trwałych albo inwestycji w nieruchomości i prawa, przychody związane ze zdarzeniami losowymi od 2016 r.;
- 4) przychody finansowe, tj. przychody z tytułu dokonanych przez podmiot operacji finansowych: kwoty należne z tytułu dywidend i udziałów w zysku, odsetki od udzielanych pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki za zwłokę, zysk ze zbycia inwestycji, zmniejszenia odpisów aktualizacyjnych wartości inwestycji wobec całkowitego lub częściowego ustania przyczyn powodujących trwałą utratę ich wartości, nadwyżkę dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi.

General notes

1. Financial results of enterprises are adjusted to the Law on Accounting, dated 29th September 1994 (uniform text Journal of Laws 2019 item 351).

Data regarding the financial management of enterprises include economic entities keeping accounting ledgers employing more than 9 persons.

Data do not include banks, brokerage houses, insurance companies, investment and pension societies, national investment funds, higher education institutions, independent public health care facilities, cultural institutions with legal personality and private farms in agriculture.

2. Revenues from total activity (sums received and due) include:

- 1) net sales revenues of products (goods and services), including subsidies on products;
- 2) net sales revenues of goods and materials (including sums due from the sale of reusable packages);
- 3) other operating revenues, i.e. indirectly related to entity's main activity: profit on disposal of non-financial fixed assets (fixed assets, fixed assets under construction, intangible fixed assets, investments in real estate and rights), assets received free of charge, including donated assets (cash), as well as damages, reversed provisions, adjustments of the depreciation value for non-financial assets, income from social activities, income from the rent or lease of fixed assets and investments in real estate and rights, revenues related to coincidental events since 2016;
- 4) financial revenues, i.e. revenues from financial operations conducted by an entity: amounts due in respect of dividends and share in profits, interest on loans granted, interest on term deposits, default interest, profits from the sale of investments, reduction of depreciation write-offs relating to investments due to the fact that the reasons resulting in the permanent loss of their value have ceased to exist (whether totally or partially), surplus of foreign exchange gains over losses.

3. Koszty uzyskania przychodów z całości kształtu działalności obejmują:

- 1) koszt własny sprzedanych produktów (wytworzonych i usług), tj. koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;
- 2) wartość sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu (nabycia);
- 3) pozostałe koszty operacyjne (związane pośrednio z działalnością jednostki), do których zalicza się: stratę ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, tj. nadwyżkę wartości sprzedanych składników majątku trwałego nad przychodami z ich sprzedaży, amortyzację oddanych w dzierżawę lub najem środków trwałych i środków trwałych w budowie, nieplanowane odpisy amortyzacyjne (odpisy z tytułu trwałej utraty wartości), poniesione kary, grzywny, odszkodowania, odpisane w części lub w całości wierzytelności w związku z postępowaniem upadłościowym, układowym i naprawczym, utworzone rezerwy na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania (straty z transakcji gospodarczych w toku), odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych, koszty utrzymania obiektów działalności społecznej, darowizny lub nieodpłatnie przekazane aktywa trwałe, straty związane ze zdarzeniami losowymi od 2016 r.;
- 4) koszty finansowe, na które składają się w szczególności: odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od wyemitowanych przez jednostkę obligacji, odsetki za zwłokę, strata ze zbycia inwestycji, odpisy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżka ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi.

4. Przychody i koszty uzyskania przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży z uwzględnieniem opustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług (VAT).

5. Wynik finansowy na działalności gospodarczej jest to suma wyniku finansowego na sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wyniku na pozostałej działalności operacyjnej oraz wyniku na operacjach finansowych.

6. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych do 2015 r. (zyski i straty nadzwyczajne) to skutki finansowe zdarzeń powstających niepowtarzalnie, poza zwykłą działalnością jednostki i niezwiązanych z ogólnym ryzykiem jej prowadzenia, a w szczególności spowodowanych zdarzeniami losowymi. Od 2016 r. wszelkie skutki zdarzeń, które dotychczas wpływały na zyski i straty nadzwyczajne, są zaliczane odpowiednio do pozostałych przychodów operacyjnych i pozostałych kosztów operacyjnych.

7. Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik na działalności gospodarczej; do 2015 r. był korygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych.

3. Costs of obtaining revenues from total activity include:

- 1) the cost of products sold (goods and services), i.e. the total costs decreased by the costs of generating benefits for the needs of the entity and corrected by the change in product inventories;
- 2) the value of goods and materials sold according to procurement (purchase) prices;
- 3) other operating costs (indirectly related to the basic activity of the entity), to which the following are included: loss on the sale of non-financial fixed assets, i.e. surplus of the value of sold fixed assets over the revenues from their sale, depreciation of leased or rented fixed assets and fixed assets under construction, unplanned write-offs (write-offs by virtue of a permanent loss of value), penalties, fines, damages, partially or fully written off liabilities related to bankruptcy, composition and restructuring proceedings, reserves made for future certain liabilities or liabilities, which are likely to occur (loss on current business transaction in), write-offs updating the value of non-financial assets, costs of maintaining premises required for social activity, donations or fixed assets given free of charge, losses related to coincidental events since 2016;
- 4) financial costs, in particular, interest from contracted credits and loans, interest and discount on bonds issued by the entity, default interest, loss on the sale of investments, write-offs updating the value of investment, the surplus of foreign exchange losses over gains.

4. Revenues and costs of obtaining revenues from the sale of products, goods and materials which have an influence on the financial result are expressed in actual sales prices taking into account discounts, rebates and reductions, excluding the value added tax (VAT).

5. Financial result on economic activity is the sum of the financial result on the sale of products, goods and materials, the result on other operating activity as well as the result on financial operations.

6. Result on extraordinary events until 2015 (extraordinary profits and losses) are the financial results of one-time events, outside the usual activity of an entity and not connected with general risk of activity, and in particular, the result of coincidental events. Since 2016 all economic effects of the events which previously affected the extraordinary profits and losses are classified as other operating revenues or other operating costs, respectively.

7. Gross financial result (profit or loss) is the result on economic activity; until 2015 corrected by the result on extraordinary events.

8. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych oraz inne płatności wynikające z odrębnych przepisów.

9. Podatek dochodowy jest to podatek od osiągniętego zysku, który podmiot gospodarczy jest zobowiązany uiścić po uwzględnieniu przyznanych ulg. Obejmuje on:

- część bieżącą, tj. podatek wykazany w deklaracji podatkowej za dany okres sprawozdawczy,
- część odroczonej, tj. różnicę między stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego (w związku z przejściowymi różnicami między wynikiem finansowym brutto a podstawą opodatkowania, wynikającymi z odmienności momentu ujęcia przychodu i kosztu zgodnie z przepisami o rachunkowości i przepisami podatkowymi) na koniec i początek okresu sprawozdawczego.

10. Wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymujemy po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

11. Relacje ekonomiczne przedstawione w tabl. 5 obliczono następująco:

- 1) **wskaźnik poziomu kosztów** jako relację kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;
- 2) **wskaźnik rentowności obrotu:**
 - **brutto** jako relację wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności,
 - **netto** jako relację wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;
- 3) **wskaźnik płynności finansowej:**
 - **I stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych, bez funduszy specjalnych,
 - **II stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych, bez funduszy specjalnych,
 - **III stopnia** jako relację aktywów obrotowych (zapasów, należności krótkoterminowych, inwestycji krótkoterminowych oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych) do zobowiązań krótkoterminowych, bez funduszy specjalnych.

12. Aktywa obrotowe obejmują zapasy oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje (środki pieniężne i papiery wartościowe), rozliczenia międzyokresowe.

Należności z tytułu dostaw i usług są zaliczane do należności krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

8. Obligatory encumbrances of gross financial result include income tax on legal and natural persons as well as also other payments resulting from separate regulations.

9. Income tax is the tax on earned profit which an economic entity is obliged to pay after considering abatements granted. It includes:

- the current part, i.e. the tax presented in the tax declaration for a given reporting period,
- the deferred part, i.e., a difference between the state of provisions and assets, by virtue of deferred tax (because of the temporary differences between the gross financial result and the basis for taxation resulting from the different moments of the income and cost statement, in accordance with the tax and accounting regulations) at the end and the beginning of the reporting period.

10. Net financial result (profit or loss) is derived after decreasing gross financial result by obligatory encumbrances.

11. The economic relations presented in table 5 were calculated as follows:

- 1) **cost level indicator** as the relation of costs of obtaining revenues from total activity to revenues from total activity;
- 2) **turnover profitability rate:**
 - **gross** as the relation of the gross financial result to revenues from total activity,
 - **net** as the relation of the net financial result to revenues from total activity;
- 3) **financial liquidity ratio of:**
 - **the first degree** as the relation of short-term investments to short-term liabilities, excluding special funds,
 - **the second degree** as the relation of short-term investments and short-term dues to short-term liabilities, excluding special funds,
 - **the third degree** as the relation of current assets (inventories, short-term dues, short-term investments and short-term inter-period settlements) to short-term liabilities, excluding special funds.

12. Current assets include stocks, and short-term dues: short-term investments (cash equivalents, short-term securities) inter-period settlements.

Dues from deliveries and services are included in short-term dues (irrespective of their due date).

13. Kapitały (fundusze) własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki. Obejmują one: kapitał (fundusz) podstawowy, kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe, niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych, wynik finansowy netto roku obrotowego oraz odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego.

Do 2015 r. obejmowały również należne wpłaty na kapitał podstawowy oraz udziały (akcje) własne. Kapitał (fundusz) podstawowy to, w zależności od formy prawnej podmiotu gospodarczego:

- w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (z o.o.), akcyjnych, komandytowo-akcyjnych – kapitał zakładowy,
- w przedsiębiorstwach państwowych – fundusz założycielski,
- w spółdzielniach – fundusz udziałowy,
- w spółkach komandytowych, jawnych, partnerskich, cywilnych – kapitał właścicieli.

Kapitał (fundusz) podstawowy w spółkach akcyjnych, spółkach z o.o. i w spółdzielniach, ujęty w wysokości określonej w umowie (statucie) wpisanej w rejestrze handlowym, jest pomniejszany o zadeklarowane, lecz niewniesione wkłady kapitałowe.

14. Zobowiązania przedsiębiorstw (kapitały obce) obejmują wszystkie zobowiązania z wszelkich tytułów, w tym również z tytułu kredytów i pożyczek. Ogół zobowiązań przedsiębiorstw dzieli się na zobowiązania: długoterminowe – gdy termin ich płatności na dzień bilansowy jest dłuższy niż rok i krótkoterminowe – gdy termin ich płatności na dzień bilansowy jest nie dłuższy niż rok.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są zaliczane do zobowiązań krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

15. Dane dotyczące finansów przedsiębiorstw podano na podstawie rocznej sprawozdawczości finansowej (przed weryfikacją bilansu) łącznie z wynikami przedsiębiorstw, które zawiesiły działalność lub zostały zlikwidowane w ciągu roku.

13. Share equity (funds) is recorded in ledgers according to type and according to the principles defined in legal regulations, statute resolutions or agreements regarding the establishment of the entity. They include: share capital (fund), supplementary capital (fund), reserve capital (fund) from revaluation, other reserve capital (fund), undistributed (unsettled) financial result from previous years, net financial result of the turnover year and write-offs from net profit for the turnover year.

Until 2015 it has also included share capital (fund) not paid up and entity's shares (stock). Share capital (fund) is, depending on the legal form of the economic entity:

- initial capital – in limited liability companies, joint stock, joint stock-limited companies,
- founders' capital – in state owned enterprises,
- participation fund – in cooperatives,
- owners' capital – in limited partnership, unlimited partnership, professional partnership and civil law partnership companies.

Share capital (fund) in joint stock companies and limited liability companies as well as in cooperatives, registered in the amount defined in the agreement (statute) recorded in the trade register, is decreased by the capital contribution declared but not transferred.

14. Liabilities of enterprises (outside capital) include all liabilities, including liabilities from credits and loans. Total liabilities of enterprises are divided into: long-term liabilities – when their repayment period on the balance day is longer than one year and short-term liabilities – when their repayment period on the balance day is not longer than one year.

Liabilities from deliveries and services are included in short-term liabilities (irrespective of their due date).

15. Data concerning the finances of enterprises are presented on the basis of annual financial reports (before balance verification) together with the results of enterprises which suspended activities or were liquidated within the course of the year.

TABLE 1 (269). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY OWNERSHIP SECTORS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
Przychody z całokształtu działalności	39281,8	46155,1	52193,3	56321,8	Revenues from total activity
sektor publiczny	1090,2	1253,8	1557,2	1860,9	public sector
sektor prywatny	38191,6	44901,4	50636,0	54460,9	private sector
w tym:					of which:
Przychody netto ze sprzedaży produktów (wytworów i usług)	22052,2	27466,5	32731,7	35454,6	Net sales revenues of products (goods and services)
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	16338,6	17781,2	18347,8	19907,2	Net sales revenues of goods and materials
Przychody finansowe	266,1	225,1	222,3	229,0	Financial revenues
Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności	37982,8	44470,1	50062,3	54124,4	Costs of obtaining revenues from total activity
sektor publiczny	1079,6	1200,2	1492,8	1781,3	public sector
sektor prywatny	36903,2	43269,9	48569,5	52343,1	private sector
w tym:					of which:
Koszt własny sprzedanych produktów (wytworów i usług)	23004,8	28375,8	33420,6	36420,9	Cost of products sold (goods and services)
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	14112,8	15184,7	15540,9	16800,4	Value of goods and materials sold
Koszty finansowe	476,5	484,7	431,9	402,3	Financial costs
Wynik finansowy na działalności gospodarczej	1299,0	1685,1	2131,0	2197,4	Financial result on economic activity
Sektor publiczny	10,6	53,6	64,4	79,6	Public sector
Sektor prywatny	1288,4	1631,5	2066,6	2117,8	Private sector
Wynik zdarzeń nadzwyczajnych	10,0	92,6	x	x	Result on extraordinary events
sektor publiczny	0,0	0,0	x	x	public sector
sektor prywatny	10,0	92,6	x	x	private sector
Zyski nadzwyczajne	16,8	93,3	x	x	Extraordinary profits
Straty nadzwyczajne	6,8	0,7	x	x	Extraordinary losses
Wynik finansowy brutto	1309,0	1777,7	2131,0	2197,4	Gross financial result
sektor publiczny	10,6	53,6	64,4	79,6	public sector
sektor prywatny	1298,4	1724,1	2066,6	2117,8	private sector
Zysk brutto	1575,1	2093,7	2411,2	2409,5	Gross profit
Strata brutto	266,2	316,0	280,2	212,1	Gross loss
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto	182,4^a	227,2	282,7	279,4	Obligatory encumbrances on gross financial result
sektor publiczny	10,1	13,6	15,0	15,5	public sector
sektor prywatny	172,2	213,6	267,8	263,9	private sector
W tym podatek dochodowy	182,4	227,2	282,7	279,4	Of which income tax
Wynik finansowy netto	1126,6	1550,5	1848,3	1918,0	Net financial result
sektor publiczny	0,4	40,0	49,5	64,1	public sector
sektor prywatny	1126,2	1510,5	1798,8	1853,9	private sector
Zysk netto	1380,5	1864,0	2126,8	2153,3	Net profit
Strata netto	253,9	313,5	278,6	235,3	Net loss

a Obejmują tylko podatek dochodowy.

a Include only income tax.

TABL. 2 (270). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKCJI**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Przychody z całokształtu działalności Revenues from total activity	Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności Costs of obtaining revenues from total activity	Wynik finansowy brutto Gross financial result	Obowiązkowe obciążenia wyniku finan- sowego brutto Obligatory encumbrances of gross financial result	Wynik finansowy netto Net financial result
		w mln zł		in million PLN		
OGÓŁEM	2010	39281,8	37982,8	1309,0	182,4 ^a	1126,6
TOTAL	2015	46155,1	44470,1	1777,7	227,2	1550,5
	2017	52193,3	50062,3	2131,0	282,7	1848,3
	2018	56321,8	54124,4	2197,4	279,4	1918,0
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		457,7	432,0	25,7	0,6	25,1
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł		27802,5	26705,1	1097,4	152,0	945,4
Industry						
w tym: of which:						
przetwórstwo przemysłowe		25974,8	25013,3	961,5	124,2	837,3
manufacturing						
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^a		716,6	674,8	41,7	9,5	32,2
water supply; sewerage, waste management and remediation activities						
Budownictwo		5444,4	5099,2	345,2	53,5	291,7
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^a		18640,0	18069,3	570,7	50,2	520,5
Trade; repair of motor vehicles ^a						
Transport i gospodarka magazynowa		1693,4	1672,1	21,3	2,8	18,6
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^a		225,5	205,4	20,1	1,2	18,9
Accommodation and catering ^a						
Informacja i komunikacja		284,8	261,8	23,0	3,7	19,2
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		236,2	231,5	4,7	3,1	1,6
Obstuga rynku nieruchomości ^a		753,8	715,2	38,6	5,9	32,7
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		337,2	313,9	23,3	1,9	21,3
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspiera- jąca ^a		215,7	193,8	21,8	3,3	18,5
Administrative and support service activities						
Edukacja		15,9	15,7	0,2	0,0	0,2
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		138,1	128,0	10,1	0,8	9,3
Human health and social work activities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		61,4	66,7	-5,3	-	-5,3
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa		15,4	14,8	0,7	0,2	0,4
Other service activities						

a Obejmują tylko podatek dochodowy.

a Include only income tax.

TABL. 4 (272). **AKTYWA OBROTOWE PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 grudnia
CURRENT ASSETS OF ENTERPRISES
As of 31st December

Lp. No.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Zapasy			
			razem total	w tym		
				materiały materials	półprodukty i produkty w toku semi-finished products and work in progress	
w mln zł						
1	O G Ó Ł E M	2010	11039,3	3711,5	785,9	455,8
2	T O T A L	2015	14151,6	4797,3	1051,1	586,5
3	2017	15991,2	5354,0	1337,0	763,5
4	2018	17264,5	6073,2	1520,3	853,2
5	sektor publiczny		782,3	142,0	95,9	1,8
	public sector					
6	sektor prywatny		16482,2	5931,3	1424,4	851,5
	private sector					
7	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		173,8	24,8	7,6	1,1
	Agriculture, forestry and fishing					
8	Przemysł		8706,8	3054,8	1356,1	473,0
	Industry					
	w tym: of which:					
9	przetwórstwo przemysłowe		8055,2	2891,8	1251,6	471,1
	manufacturing					
10	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		221,7	24,5	14,7	0,1
	water supply; sewerage, waste management and remediation activities					
11	Budownictwo		2310,6	760,0	91,3	355,1
	Construction					
12	Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		4571,9	2157,4	41,8	13,7
	Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
13	Transport i gospodarka magazynowa		364,9	17,7	10,7	–
	Transportation and storage					
14	Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		34,6	6,4	1,0	–
	Accommodation and catering ^Δ					
15	Informacja i komunikacja		97,2	10,8	2,3	0,1
	Information and communication					
16	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		200,9	0,9	–	–
	Financial and insurance activities					
17	Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		522,7	2,2	1,6	0,3
	Real estate activities					
18	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		154,1	28,6	3,8	9,9
	Professional, scientific and technical activities					
19	Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		72,7	6,6	3,0	0,0
	Administrative and support service activities					
20	Edukacja		2,6	0,0	0,0	–
	Education					
21	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		28,7	1,2	0,9	–
	Human health and social work activities					
22	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		18,9	0,9	0,1	–
	Arts, entertainment and recreation					
23	Pozostała działalność usługowa		4,1	1,0	0,0	–
	Other service activities					

Inventories		Należności krótkoterminowe		Inwestycje krótkoterminowe	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	Lp. No.
of which		Short-term dues				
produkty gotowe finished products	towary goods	razem total	w tym z tytułu dostaw i usług of which from deliveries and services	Short-term investments	Short-term inter-period settlements	
in million PLN						
626,5	1712,8	5274,2	4578,4	1807,2	246,4	1
950,1	2095,6	6286,6	5125,8	2723,9	343,7	2
1014,5	2123,0	6982,7	6038,4	3182,7	471,8	3
1095,3	2482,5	7355,9	6244,5	3343,2	492,2	4
8,6	35,6	231,8	165,6	399,9	8,5	5
1086,8	2446,9	7124,0	6078,9	2943,3	483,7	6
14,4	1,6	38,0	13,1	109,4	1,7	7
1003,8	189,9	3957,9	3376,6	1594,1	100,0	8
988,7	152,4	3679,5	3128,9	1392,3	91,6	9
2,5	7,1	86,5	70,7	106,8	3,9	10
48,4	254,7	918,9	795,6	445,3	186,5	11
18,3	2005,8	1848,2	1631,8	511,1	55,3	12
0,1	6,5	272,4	231,8	63,9	10,9	13
–	5,1	11,6	8,4	14,8	1,9	14
1,8	6,4	28,7	24,0	56,3	1,4	15
–	0,8	84,2	24,0	115,5	0,3	16
0,4	0,1	55,0	39,6	344,6	120,9	17
7,4	6,8	82,8	53,8	36,7	6,1	18
0,7	2,8	33,9	28,9	31,0	1,2	19
–	0,0	1,3	0,8	1,2	0,1	20
–	0,3	17,2	11,7	9,8	0,5	21
–	0,7	4,0	2,5	8,5	5,6	22
–	1,0	1,9	1,9	1,1	0,0	23

TABL. 5 (273). **RELACJE EKONOMICZNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH**
ECONOMIC RELATIONS IN ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	Wskaźnik rentowności obrotu Turnover profitability rate		Wskaźnik płynności finansowej Financial liquidity ratio of the			
		brutto gross	netto net	I stopnia first degree	II stopnia second degree	III stopnia third degree	
				w % in %			
OGÓŁEM	2010	96,7	3,3	2,9	24,3	95,2	148,4
TOTAL	2015	96,3	3,9	3,4	30,4	100,6	158,0
	2017	95,9	4,1	3,5	29,8	95,0	149,5
	2018	96,1	3,9	3,4	28,8	92,0	148,5
sektor publiczny		95,7	4,3	3,4	92,5	146,1	180,9
public sector							
sektor prywatny		96,1	3,9	3,4	26,3	89,9	147,2
private sector							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		94,4	5,6	5,5	145,7	196,3	231,5
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł		96,1	3,9	3,4	26,1	90,8	142,3
Industry							
w tym: of which:							
przetwórstwo przemysłowe		96,3	3,7	3,2	24,7	89,8	142,7
manufacturing							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		94,2	5,8	4,5	61,0	110,4	126,6
water supply; sewerage, waste management and remediation activities							
Budownictwo		93,7	6,3	5,4	29,5	90,4	153,1
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ		96,9	3,1	2,8	16,4	75,7	146,7
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa		98,7	1,3	1,1	23,9	125,9	136,6
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		91,1	8,9	8,4	45,4	80,9	106,3
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja		91,9	8,1	6,7	159,8	241,2	275,7
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		98,0	2,0	0,7	113,4	196,0	197,2
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa ^Δ		94,9	5,1	4,3	179,4	208,0	272,0
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		93,1	6,9	6,3	36,7	119,5	154,2
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspiera- jąca ^Δ		89,9	10,1	8,6	67,1	140,5	157,6
Administrative and support service activities							
Edukacja		98,7	1,3	1,0	122,9	260,5	271,7
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		92,7	7,3	6,7	73,9	204,2	216,9
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		108,7	-8,7	-8,7	52,3	76,7	115,9
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa		95,7	4,3	2,7	27,8	77,1	105,2
Other service activities							

TABL. 6 (274). **KAPITAŁY (FUNDUSZE) WŁASNE PRZEDSIĘBIORSTW**

Stan w dniu 31 grudnia

SHARE EQUITY (FUNDS) OF ENTERPRISES

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which				
		kapitał (fundusz) podstawowy share capital (fund)	kapitał (fundusz) zapasowy supplementary capital (fund)	niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych undistributed (unsettled) financial result from previous years	wynik finansowy netto roku obrotowego net financial result of the turnover year	
		w mln zł	in million PLN			
OGÓŁEM	2010	12633,8	6007,3	4689,9	-197,8	1131,2
TOTAL	2015	17333,3	7158,0	6961,8	146,1	1551,3
	2017	18096,6	7270,0	7427,2	14,5	1855,9
	2018	19995,2	8295,0	8219,9	16,0	1923,4
sektor publiczny		2430,9	1529,1	673,0	-57,3	64,1
public sector						
sektor prywatny		17564,3	6765,9	7546,9	73,2	1859,3
private sector						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		406,0	293,0	37,6	-3,0	24,8
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł		11327,4	4453,9	5006,8	-236,5	951,4
Industry						
w tym: of which:						
przetwórstwo przemysłowe		9341,7	3443,7	4446,0	-199,0	843,3
manufacturing						
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		840,2	574,0	149,7	-30,7	32,2
water supply; sewerage, waste management and remediation activities						
Budownictwo		1411,3	142,8	796,9	30,7	291,6
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ		3437,4	1260,5	1345,1	224,9	520,5
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa		428,0	260,8	156,3	-21,4	18,6
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		121,7	59,3	33,9	6,3	18,9
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja		104,8	15,3	45,1	-0,2	19,2
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		26,3	13,7	8,5	-13,7	1,6
Financial and insurance activities						
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		2434,7	1630,2	655,7	71,2	32,7
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		48,8	32,6	25,3	-23,2	21,2
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspiera- jąca ^Δ		61,6	6,0	32,3	3,7	18,5
Administrative and support service activities						
Edukacja		2,1	1,1	1,5	-1,3	0,2
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		49,6	26,8	12,5	0,7	9,3
Human health and social work activ- ities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		129,6	97,1	59,7	-22,3	-5,3
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa		5,8	1,8	2,8	0,0	0,4
Other service activities						

TABL. 7 (275). **KAPITAŁ ZAKŁADOWY SPÓŁEK^a**
Stan w dniu 31 grudnia
SHARE CAPITAL OF COMPANIES^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym mienie Of which estate of				
		Skarbu Państwa the State Treasury	państwo- wych osób prawnych state legal persons	krajowych osób fizycznych domestic natural persons	osób zagranicz- nych foreign persons	
w mln zł in million PLN						
OGÓŁEM	2010	2468,5	73,2	55,0	754,1	270,6
TOTAL	2015	2936,8	19,8	78,8	831,1	391,2
	2017	3058,6	19,4	71,1	848,5	467,6
	2018	3299,2	19,4	149,9	850,2	549,0
sektor publiczny		1180,3	10,3	149,8	0,1	–
public sector						
sektor prywatny		2118,8	9,1	0,1	850,1	549,0
private sector						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1,4	–	–	–	1,4	–
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł	2137,7	8,5	144,8	403,5	400,6	400,6
Industry						
w tym: of which:						
przetwórstwo przemysłowe	1183,3	8,5	0,1	332,5	400,6	400,6
manufacturing						
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	574,0	–	–	7,0	–	–
water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities						
Budownictwo	81,7	–	1,7	67,1	0,8	0,8
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	579,0	2,0	0,6	280,5	140,2	140,2
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa	117,5	–	–	11,7	2,4	2,4
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	54,6	–	–	44,3	–	–
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja	15,3	0,8	–	9,2	2,0	2,0
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	13,7	–	0,2	5,4	2,3	2,3
Financial and insurance activities						
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	150,7	8,1	–	7,0	–	–
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna	18,2	–	0,8	2,6	–	–
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ ...	4,1	–	–	2,9	0,3	0,3
Administrative and support service activities						
Edukacja	1,1	–	–	0,3	0,4	0,4
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	25,4	–	1,8	6,9	–	–
Human health and social work activities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	97,1	–	–	7,2	–	–
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa	1,5	–	–	0,0	–	–
Other service activities						

^a Dane dotyczą spółek prawa handlowego, spółek cywilnych i innych spółek powołanych odrębnymi przepisami oraz zagranicznych przedsiębiorstw drobnej wytwórczości i oddziałów przedsiębiorców zagranicznych.

^a Data concern commercial companies, civil law partnerships and others companies established on the basis of separate rules as well as foreign small-scale enterprises and branches of foreign enterprises.

TABL. 8 (276). ZOBOWIĄZANIA PRZEDSIĘBIORSTW
 Stan w dniu 31 grudnia
LIABILITIES OF ENTERPRISES
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Długoterminowe Long-term		Krótkoterminowe Short-term		
		razem total	w tym kredyty i pożyczki of which credits and loans	razem total	w tym of which	
					kredyty i pożyczki credits and loans	z tytułu dostaw i usług from deliver- ies and services
w mln zł in million PLN						
OGÓŁEM	2010 11463,6	3858,2	2315,5	7605,3	1619,8	3994,4
TOTAL	2015 12728,9	3602,9	2714,0	9126,0	2121,4	4657,7
	2017 14744,1	3828,6	3016,3	10915,5	2977,2	5691,8
	2018 15762,7	3919,0	3091,2	11843,6	3432,3	5885,5
sektor publiczny	946,1	456,3	352,1	489,8	65,2	157,1
public sector						
sektor prywatny	14816,6	3462,7	2739,2	11353,9	3367,1	5728,3
private sector						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	81,6	3,7	1,9	77,8	5,3	19,4
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł	8521,8	2337,7	1953,0	6184,1	2229,2	3013,5
Industry						
w tym:						
of which:						
przetwórstwo przemysłowe	7584,5	1885,9	1579,7	5698,5	2104,7	2819,0
manufacturing						
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	381,4	202,6	197,0	178,7	57,9	41,7
water supply; sewerage, waste management and remediation activities						
Budownictwo	1860,6	349,1	228,0	1511,6	181,4	753,4
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	3574,7	446,2	330,0	3128,5	892,7	1712,7
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa	385,7	116,3	92,6	269,4	56,2	151,9
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	130,5	97,5	95,9	33,0	14,6	10,3
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja	45,5	9,9	6,1	35,5	2,2	21,4
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	177,8	76,0	14,5	101,9	0,6	17,2
Financial and insurance activities						
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	591,2	271,1	240,3	320,1	27,8	107,9
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna	184,1	83,7	83,6	100,4	8,7	52,9
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ ...	73,4	27,0	25,3	46,4	7,7	12,4
Administrative and support service activities						
Edukacja	2,0	1,1	1,1	1,0	0,3	0,2
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	22,2	8,5	7,8	13,7	2,1	6,7
Human health and social work activities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	105,3	88,9	9,7	16,4	2,0	4,7
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa	6,2	2,2	1,5	4,0	1,7	0,8
Other service activities						

DZIAŁ XIX FINANSE PUBLICZNE

CHAPTER XIX PUBLIC FINANCE

Uwagi ogólne

1. Przez finanse publiczne rozumie się procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowaniem, a w szczególności: gromadzenie dochodów i przychodów publicznych, wydatkowanie środków publicznych, finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa, finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetów jednostek samorządu terytorialnego, zaciąganie zobowiązań angażujących środki publiczne, zarządzanie środkami publicznymi, zarządzanie długiem publicznym oraz rozliczenia z budżetem Unii Europejskiej.

2. Prezentowane dane obejmują informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast na prawach powiatu, powiatów, województwa).

3. Podstawę prawną określającą procesy związane z gromadzeniem i rozdysponowaniem środków publicznych stanowi ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (jednolity tekst Dz. U. 2019 poz. 869). Podstawę prawną gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego stanowią również: ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 1530, z późniejszymi zmianami), ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (jednolity tekst Dz. U. 2019 poz. 506, z późniejszymi zmianami), ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym i o samorządzie województwa (jednolity tekst Dz. U. 2019 poz. 511 i 512, z późniejszymi zmianami).

4. Dochody i wydatki gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województwa uchwalane są przez właściwe rady na okres roku kalendarzowego.

Miasto na prawach powiatu realizuje jednocześnie zadania z zakresu działania gminy oraz powiatu i sporządza jeden budżet, w którym określone są poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gminy i powiatu oraz wydatki realizowane łącznie przez gminę i powiat. Dlatego też w tablicach dochody i wydatki gmin podane są bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu, natomiast dochody i wydatki miast na prawach powiatu obejmują łącznie dochody i wydatki części gminnej i powiatowej.

General notes

1. Public finance is understood as processes connected with the accumulation and allocation of public funds, particularly: the accumulation of public revenue and income, spending public funds, financing loan needs of the state budget and the budgets of local government units, committing funds, the management of public funds and public debt as well as settlements with the European Union budget.

2. The presented data include information concerning the budgets of local government units (of gminas, cities with powiat status, powiats and voivodship).

3. The legal basis defining the processes connected with the accumulation and allocation of public funds is the Law on Public Finances, dated 27th August 2009 (uniform text Journal of Laws 2019 item 869). The legal basis for the financial management of local government units is: the Law on Revenue of Local Government Units, dated 13th November 2003 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1530, with later amendments), the Law on Gmina Government, dated 8th March 1990 (uniform text Journal of Laws 2019 item 506, with later amendments), the Law on Powiat Government and the Law on Voivodship Government, dated 5th June 1998 (uniform text Journal of Laws 2019 items 511 and 512, with later amendments).

4. Revenue and expenditure of gminas, cities with powiat status, powiats and voivodship are passed by the appropriate councils for a period of one calendar year.

City with powiat status realizes tasks of gmina as well as powiat. There is one budget drawn up every year, which consists of revenue (income received both by gmina and powiat) as well as expenditure realized jointly by gmina and powiat. Therefore in tables, revenue and expenditure of gminas are given without revenue and expenditure of gminas being also cities with powiat status, but revenue and expenditure of cities with powiat status include revenue and expenditure of both gmina and powiat.

5. Dochody i wydatki jednostek samorządu terytorialnego grupuje się na podstawie klasyfikacji budżetowej, którą ustala Minister Finansów w drodze rozporządzenia. Prezentowane dane w podziale według działań opracowano zgodnie z klasyfikacją dochodów i wydatków budżetowych, obowiązującą na mocy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. (jednolity tekst Dz. U. 2014 poz. 1053, z późniejszymi zmianami).

6. Na dochody jednostek samorządu terytorialnego składają się:

- 1) dochody własne, tj.:
 - a) dochody z tytułu udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych,
 - b) wpływy z podatków ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, tj. podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek od środków transportowych, wpływy z karty podatkowej, podatek od spadków i darowizn, podatek leśny, podatek od czynności cywilnoprawnych,
 - c) wpływy z opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, np. skarbowej, eksploatacyjnej, targowej,
 - d) dochody z majątku jednostek samorządu terytorialnego, np. dochody z wynajmu i dzierżawy,
 - e) środki na dofinansowanie własnych zadań ze źródeł pozabudżetowych;
- 2) dotacje celowe:
 - a) z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
 - b) otrzymane z funduszy celowych,
 - c) pozostałe dotacje, w tym na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego,
 - d) z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań;
- 3) dotacje lub płatności przekazane w ramach budżetu środków europejskich (paragrafy 200 i 620) na finansowanie i współfinansowanie projektów i programów realizowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi;
- 4) dotacje lub płatności przekazane w ramach budżetu środków europejskich (paragrafy 205 i 625) na finansowanie i współfinansowanie projektów i programów realizowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego występujące w charakterze beneficjenta tylko w zakresie programów realizowanych w ramach perspektywy finansowej 2014–2020;
- 5) subwencja ogólna z budżetu państwa, która składa się z części: wyrównawczej, oświatowej, rekompensacyjnej, równoważącej i regionalnej.

5. Revenue and expenditure of local government units are grouped on the basis of budget classification, introduced by the regulation of the Minister of Finance. The presented data, divided into divisions, were compiled in accordance with the classification of budget revenue and expenditure, obligatory on the basis of the regulation of the Minister of Finance, dated 2nd March 2010 (uniform text Journal of Laws 2014 item 1053, with later amendments).

6. Revenue of local government units comprises:

- 1) own revenue, i.e.:
 - a) revenue from the shares in receipts from corporate and personal income taxes,
 - b) receipts from taxes established and collected on the basis of separate acts, i.e. the tax on real estate, the agricultural tax, the tax on means of transport, receipts from lump sum taxation, taxes on inheritance and gifts, the forest tax, tax on civil law transactions,
 - c) receipts from fees established and collected on the basis of separate acts, e.g. the Financial Statute, the Service Law and the Marketplace Law,
 - d) revenue from property of local government units, e.g. income from renting and leasing,
 - e) funds for additional financing own tasks from non-budgetary sources;
- 2) targeted grants:
 - a) from the state budget of which for government administration tasks, own tasks, tasks realized on the basis of agreements with government administration bodies,
 - b) grants received from appropriated funds,
 - c) other grants, of which for tasks realized on the basis of agreements between the local government units,
 - d) for financial assistance between local government units for additional financing of own tasks;
- 3) grants or payments transferred under the budget of European funds (paragraphs 200 and 620) for financing and cofinancing projects and programmes realized with the participation of European and other foreign non-refundable funds;
- 4) grants or payments transferred under the budget of European funds (paragraph 205 and 625) for financing and co-financing projects and programmes realized with the participation of European and other foreign non-refundable funds, implemented by local government units being the beneficiaries only within the programmes realized under the financial perspective 2014–2020;
- 5) general subvention from the state budget, consisting of the following parts: equalisation, educational, compensatory, balancing and regional.

7. Na wydatki jednostek samorządu terytorialnego składają się m.in.:

- 1) wydatki bieżące:
 - a) dotacje, w tym dotacje dla jednostek organizacyjnych działających w budżetach jednostek samorządu terytorialnego, tj. zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych, środków specjalnych i funduszy celowych,
 - b) świadczenia na rzecz osób fizycznych,
 - c) wydatki bieżące jednostek budżetowych, w tym wynagrodzenia, pochodne od wynagrodzeń,
 - d) wydatki bieżące na obsługę długu publicznego, w tym z tytułu udzielenia poręczeń i gwarancji,
 - e) pozostałe wydatki bieżące, w tym zakup materiałów i usług;
- 2) wydatki majątkowe, w tym inwestycyjne.

8. Od 2010 r. w sektorze finansów publicznych funkcjonują **samorządowe zakłady budżetowe**, które odpłatnie wykonują zadania i pokrywają koszty swojej działalności z przychodów własnych oraz ewentualnych dotacji przedmiotowych, a także z dotacji celowych na zadania bieżące i z dotacji celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji, otrzymanych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

9. Informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego opracowano na podstawie sprawozdań Ministerstwa Finansów.

7. Expenditure of local government units includes among others:

- 1) current expenditure:
 - a) grants, of which grants for the organizational-legal entities operating in the budgets of local government units, i.e. budgetary establishments, auxiliary units, special funds and appropriated funds,
 - b) benefits for natural persons,
 - c) current expenditure of budgetary units, of which wages and salaries, derivatives of wages and salaries,
 - d) current expenditure for public debt servicing, of which for providing guarantees,
 - e) other current expenditure, of which purchase of materials and services;
- 2) property expenditure, of which investment expenditure.

8. Since 2010 in the sector of public finance are functioning **local government budgetary establishments** which perform tasks for a fee, and cover the costs related to their activity from own revenues and from possible product grants, as well as from targeted grants for current tasks and targeted grants for financing or co-financing of the investment-related costs, obtained from the budgets of local government units.

9. Information concerning local government units budgets is compiled on the basis of financial reports of the Ministry of Finance.

TABL. 1 (277). **DOCHODY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW**
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem	Gminy ^a	Miasta na prawach powiatu	Powiaty	Wojewódz-
		Total	Gminas ^a	Cities with powiat status	Powiaty	Voivodship
		w tys. zł		in thousand PLN		
O G Ó Ł E M	2010	4939332,2	2039527,8	1803781,5	653763,3	442259,5
T O T A L	2015	6107168,1	2568966,9	1941312,3	749322,7	847566,2
	2017	6961282,9	3096175,0	2529705,6	767571,0	567831,3
	2018	7925427,7	3434893,7	2897647,3	885741,1	707145,5
Dochody własne		3039311,6	1259417,6	1359276,8	261414,7	159202,4
Own revenue						
w tym:						
of which:						
Udziały w podatku dochodowym		1296428,7	469053,1	582671,3	125650,4	119053,8
Share in income tax						
od osób prawnych		126794,9	15243,5	26876,7	3176,8	81497,9
corporate income tax						
od osób fizycznych		1169633,8	453809,6	555794,5	122473,6	37556,0
personal income tax						
Podatek od nieruchomości		587096,0	352748,4	234347,7	–	–
Tax on real estate						
Podatek rolny		56760,0	56524,6	235,5	–	–
Agricultural tax						
Podatek od środków transportowych		33165,8	19068,8	14096,9	–	–
Tax on means of transport						

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 1 (277). **DOCHODY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW (dok.)**
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY TYPE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł in thousand PLN				
Dochody własne (dok.) Own revenue (cont.)					
Podatek od czynności cywilnoprawnych	55634,1	26604,1	29030,0	-	-
Tax on civil law transactions					
Oplata skarbowa	10916,2	4334,0	6582,2	-	-
Stamp duty					
Dochody z majątku	240115,1	58439,1	154449,8	24466,3	2759,8
Revenue from property					
w tym dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze	100925,0	22271,0	73305,1	4219,5	1129,4
of which income from renting and leasing as well as agreements with a similar character					
Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł	40469,2	24636,0	7868,5	7496,0	468,7
Funds for additional financing of own tasks from other sources					
Dotacje ogółem	2891959,1	1275194,1	908363,6	306908,0	401493,4
Total grants					
Dotacje celowe	1937455,3	1080880,1	554404,2	249032,4	53138,7
Targeted grants					
z budżetu państwa	1791122,1	1048067,9	527814,1	166517,7	48722,3
from the state budget					
na zadania: for tasks:					
z zakresu administracji rządowej	1441264,6	876206,7	445555,7	98181,5	21320,7
for government administration tasks					
własne	347215,9	171084,2	81484,2	67246,0	27401,6
for own tasks					
realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	2641,6	777,1	774,2	1090,3	-
realized on the basis of agreements with government administration bodies					
na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego	40523,8	21831,4	2144,0	12991,4	3557,0
for tasks realized on the basis of agreements between local government units					
otrzymane z państwowych funduszy celowych	19813,3	6973,8	8114,7	4724,8	-
received from state appropriated funds					
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań	85996,2	4007,0	16331,4	64798,4	859,3
for financial assistance between local government units for additional financing of own tasks					
Dotacje z paragrafów 200 i 620 ^b	66439,8	44614,8	915,2	964,5	19945,2
Grants from paragraphs 200 and 620 ^b					
Dotacje z paragrafów 205 i 625 ^b	888064,0	149699,1	353044,3	56911,1	328409,6
Grants from paragraphs 205 and 625 ^b					
Subwencja ogólna z budżetu państwa	1994157,0	900282,0	630006,9	317418,5	146449,6
General subvention from the state budget					
W tym część oświatowa	1295491,7	538536,4	575806,4	167780,9	13368,0
Of which educational part					

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status. b Of the classification of budget revenue and expenditure.

TABL. 2 (278). **DOCHODY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2018 R.**
 REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY DIVISION IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł in thousand PLN				
OGÓŁEM	7925427,7	3434893,7	2897647,3	885741,1	707145,5
TOTAL					
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo	123956,1	88611,6	87,7	20069,7	15187,2
Agriculture and hunting					
Przetwórstwo przemysłowe	16812,8	–	4015,3	12393,6	403,9
Manufacturing					
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	24384,1	24384,1	–	–	–
Electricity, gas and water supply					
Transport i łączność	941734,5	138476,8	413381,0	129054,0	260822,6
Transport and communication					
Gospodarka mieszkaniowa	231910,5	66597,4	154642,7	8822,0	1848,4
Dwelling economy					
Działalność usługowa	22109,6	1946,3	6568,8	13213,7	380,7
Service activity					
Administracja publiczna	126263,1	18635,8	79150,2	22372,9	6104,2
Public administration					
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpo- żarowa	98174,5	12368,1	39625,4	46181,0	–
Public safety and fire care					
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	2125777,5	980664,8	892067,7	133695,6	119349,4
Income taxes from legal persons, natural persons and other organizational units without legal per- sonality and expenses associated with their intake					
Różne rozliczenia	2149017,7	911320,1	636423,8	318496,6	282777,3
Miscellaneous settlements					
Oświata i wychowanie	211146,2	100027,2	84251,9	26154,2	712,9
Education					
Ochrona zdrowia	34742,6	624,2	1128,0	28797,7	4192,7
Health care					
Pomoc społeczna	224595,7	91679,2	69159,6	60477,3	3279,7
Social assistance					
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	44015,0	3598,4	6621,8	30772,5	3022,3
Other tasks in sphere of social policy					
Edukacyjna opieka wychowawcza	18941,9	10147,1	5610,9	3110,8	73,2
Educational care					
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	247946,5	159145,1	85533,0	2758,1	510,4
Municipal economy and environmental protection					
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	24605,3	9862,2	11108,9	54,7	3579,5
Culture and protection of national heritage					
Kultura fizyczna	33627,3	13679,2	13062,8	6879,5	5,7
Physical education					

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 3 (279). **WYDATKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW**
EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem	Gminy ^a	Miasta na prawach powiatu	Powiaty	Wojewódz-
		Total	Gminas ^a	Cities with powiat status	Powiaty	two Voivodship
		w tys. zł in thousand PLN				
OGÓŁEM	2010	5422261,8	2325544,7	2014525,3	670511,9	411679,8
TOTAL	2015	6167473,9	2482025,8	2017175,8	737576,9	930695,4
	2017	7047552,9	3130804,4	2644364,8	750988,4	521395,2
	2018	8455008,3	3657333,2	3064787,9	938014,8	794872,5
Wydatki bieżące		6006127,4	2783098,2	2262788,4	622458,8	337782,0
Current expenditure						
w tym: of which:						
Dotacje		585893,2	146849,5	262143,9	38893,8	138006,0
Grants						
w tym dotacje dla samorządowych zakładów budżetowych		20490,7	6308,7	13939,3	242,6	–
of which for local government budgetary establishments						
Świadczenia na rzecz osób fizycznych		1377556,6	899188,9	446444,8	29841,7	2081,2
Benefits for natural persons						
Wydatki bieżące jednostek budżetowych		3995794,9	1716762,9	1531185,1	551966,8	195880,1
Current expenditure of budgetary units						
w tym: of which:						
wynagrodzenia		2151285,3	915369,4	823159,3	319153,5	93603,0
wages and salaries						
w tym osobowe		1957574,9	831168,4	754560,0	285828,6	86017,8
of which personal						
pochodne od wynagrodzeń ^b		388278,5	171449,9	148301,4	51663,6	16863,6
derivatives of wages and salaries ^b						
zakup materiałów i usług		1188808,3	485394,5	490809,3	136713,2	75891,3
purchase of materials and services						
wydatki na obsługę długu		36845,5	14568,7	19987,9	1523,7	765,1
expenditures on debt servicing						
Wydatki majątkowe		2448881,0	874235,0	801999,5	315556,0	457090,5
Property expenditure						
W tym inwestycyjne ^c		2419179,9	868489,7	792739,6	314556,0	443394,7
Of which investment expenditure ^c						

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Obejmują składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy oraz składkę na Fundusz Emerytur Pomostowych. c Łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych.

a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status. b Include contributions to compulsory social security and the Labour Fund as well as contribution to the Bridging Pension Fund. c Including grants for financing investment tasks of local government budgetary establishments.

TABL. 4 (280). WYDATKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2018 R.
EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY DIVISION IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł in thousand PLN				
OGÓŁEM	8455008,3	3657333,2	3064787,9	938014,8	794872,5
TOTAL					
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo	170924,2	148961,6	158,2	6964,9	14839,5
Agriculture and hunting					
Przetwórstwo przemysłowe	31039,9	–	3764,8	10217,8	17057,3
Manufacturing					
Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę	24188,3	24188,3	–	–	–
Electricity, gas and water supply					
Transport i łączność	2055974,2	505699,5	731854,3	298016,5	520403,9
Transport and communication					
Gospodarka mieszkaniowa	165432,8	66358,8	93656,0	4998,4	419,6
Dwelling economy					
Działalność usługowa	42463,6	5961,6	15074,8	18273,9	3153,3
Service activity					
Administracja publiczna	604164,6	307273,6	139406,2	85517,5	71967,3
Public administration					
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	143193,0	40472,4	54684,6	47183,8	852,3
Public safety and fire care					
Obsługa długu publicznego	37060,0	14597,2	20164,3	1533,2	765,1
Public debt servicing					
Różne rozliczenia	4471,5	3703,6	760,6	7,2	–
Miscellaneous settlements					
Oświata i wychowanie	2176810,3	1006118,9	968097,2	181086,0	21508,2
Education					
Ochrona zdrowia	131410,4	17989,8	23354,2	49128,0	40938,4
Health care					
Pomoc społeczna	430662,9	184643,9	163352,6	71185,4	11481,0
Social assistance					
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	89643,1	3500,4	19711,5	52361,1	14070,2
Other tasks in sphere of social policy					
Edukacyjna opieka wychowawcza	159138,9	31616,9	78771,9	47500,7	1249,4
Educational care					
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	430460,5	287946,0	138840,7	2902,8	771,0
Municipal economy and environmental protection					
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	279866,4	126781,5	86088,9	2862,2	64133,9
Culture and protection of national heritage					
Kultura fizyczna	162367,3	60014,1	85546,2	13890,5	2916,5
Physical education					

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 5 (281). **PRZYCHODY I KOSZTY SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH W 2018 R.**
REVENUE AND COSTS OF LOCAL GOVERNMENT BUDGETARY ESTABLISHMENTS IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats
	w tys. zł in thousand PLN			
Przychody	137779,0	79722,4	56283,8	1772,8
Revenue				
w tym: of which:				
Przychody ze sprzedaży wyrobów, składników majątkowych i usług	87013,5	54608,9	31762,1	642,5
Revenue from sale of products, asset components and services				
Dotacje z budżetów jednostek samorządu terytorialnego ^b	20435,9	6069,0	13939,3	427,6
Grants from local government units budgets ^b				
Koszty	136875,8	78975,8	56052,1	1847,9
Costs				
w tym: of which:				
Materiały i usługi	50895,0	28529,5	21952,4	413,1
Materials and services				
Podatek dochodowy od osób prawnych	320,5	177,3	143,2	–
Corporate income tax				
Wpłata nadwyżek do budżetów jednostek samorządu terytorialnego	713,3	384,7	328,6	–
Surplus payments to local government units budgets				

a Bez przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Łącznie z dotacjami z budżetu państwa oraz płatnościami w ramach budżetu środków europejskich.

a Excluding revenue and costs of local government budgetary establishments of gminas which are also cities with powiat status. b Including grants from the state budget as well as payments within the European funds budget.

Uwagi ogólne

General notes

Inwestycje

Investments

1. Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe,
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem),
- środki transportu,
- inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszanie) gruntów oraz od 1995 r. inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

2. Nakłady inwestycyjne zaliczono do odpowiednich sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007 zgodnie z zaklasyfikowaniem działalności inwestora (podmiotu gospodarki narodowej), z wyjątkiem nakładów na obiekty niezwiązane z jego podstawową działalnością, które zaliczono do odpowiednich sekcji według kryterium przeznaczenia obiektu (dotyczy np. budynków i lokali mieszkalnych, obiektów przeznaczonych dla potrzeb edukacji, ochrony zdrowia, sportu i rekreacji).

3. Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez:

- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółki cywilne z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości,

1. Investment outlays are financial or material expenditures, aimed creating fixed assets or the improving (rebuilding, enlargement, reconstruction or modernization) existing fixed capital items as well as outlays on so-called initial equipment for the investment.

Investment outlays are divided into outlays on fixed assets and other outlays.

Outlays on fixed assets include expenditures on:

- buildings and structures (include buildings and premises as well as civil and water engineering structures), including among others, construction and assembly works, design-cost-estimate documentations,
- machinery, technical equipment and tools (including instruments, movables and equipment),
- transport equipment,
- others, i.e. irrigation and drainage, land quality improvements as well as, since 1995, livestock (basic herd), long-term plantings, interests on investment credits and loans for the period of investment implementation.

Other outlays are outlays on so-called initial equipment for the investment and other costs related to the implementation of the investment. These outlays do not increase the value of fixed assets.

2. Investment outlays are included into the appropriate sections of the NACE Rev. 2 in accordance with the classification of the investor's activity (entity of the national economy), with the exception of outlays on structures not connected with its basic activity, which were included into the appropriate sections according to the criteria of structure destination (concerning, e.g. residential buildings and premises, buildings for education, health care, sport and recreational purposes).

3. The value of investment outlays incurred by:

- legal persons and organizational units without legal personality as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons – was compiled on the basis of statistical reports,

- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i spółki cywilne z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstwa indywidualne w rolnictwie, a także wartość nakładów na indywidualne budownictwo: mieszkaniowe, rekreacyjne (nieprzystosowane do stałego zamieszkania) oraz budownictwo sakralne – ustalono szacunkowo.

Podstawę szacunku wartości nakładów inwestycyjnych na indywidualne budownictwo stanowi kubatura budynków oddanych do użytku. Nakłady roczne obejmują pełną wartość budynków oddanych do użytkowania w danym roku, tj. nie uwzględniają różnicy stanów budownictwa niezakończonych w końcu i na początku danego roku.

- legal persons and organizational units without legal personality, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of outlays on: private construction residential, and recreational (not adapted for permanent residence) and on sacral construction was estimated.

The cubic volume of completed buildings accounts for the basis of the estimation regarding the value of investment outlays on private construction. Annual outlays include the total value of buildings completed in a given year, i.e. do not include the difference between non-finished construction at the end and at the beginning of a given year.

Środki trwałe

1. Do środków trwałych zalicza się kompletne i nadające się do użytku, składniki majątkowe o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, w tym również drogi publiczne, ulice i place łącznie z poboczami i podbudową, uzbrojenie terenu, zasadzenia wieloletnie, melioracje, budowle wodne, grunty, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz od 1 stycznia 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego).

Dane o środkach trwałych nie obejmują wartości gruntów uznanych od 1 stycznia 1991 r. za środki trwałe zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 1990 r. (Dz. U. Nr 90, poz. 529) oraz prawa użytkowania wieczystego gruntu uznanego od 1 stycznia 2002 r. za środki trwałe zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (jednolity tekst Dz. U. 2019 poz. 351).

2. Wartość brutto środków trwałych jest to wartość równa nakładom poniesionym na ich zakup lub wytworzenie, bez potrącenia wartości zużycia (umorzenia).

Przez **wartość brutto środków trwałych w bieżących cenach ewidencyjnych** według stanu w dniu 31 grudnia należy rozumieć:

- w zakresie środków trwałych przekazanych do eksploatacji:
 - przed 1 stycznia 1995 r. – wartość w cenach odtworzenia z września 1994 r.,
 - po 1 stycznia 1995 r. – wartość w cenach bieżących nabycia lub wytworzenia,
- w podmiotach stosujących Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 stycznia 2005 r. – również wycenę według wartości godziwej.

Fixed assets

1. Fixed assets include asset components and other objects completed and ready for usage, with an expected period of utility exceeding 1 year, of which also public roads, streets and squares, together with shoulders and foundations, development of tracts of land, long-term plantings, irrigation and drainage, water structures, land and livestock (basic herd) as well as since 1st January 2002 cooperative ownership right to residential premise and cooperative right to non-residential (of utility character) premises.

Data regarding fixed assets do not include the value of land recognised since 1st January 1991, as fixed assets, in accordance with the decree of the Council of Ministers, dated 12th December 1990 (Journal of Laws No. 90, item 529) as well as right of perpetual usufruct of land regarded as fixed assets since 1st January 2002, in accordance with Accounting Act dated 29th September 1994 (uniform text Journal of Laws 2019 item 351).

2. The gross value of fixed assets is the value equal to the outlays incurred on their purchase or manufacturing them, without deducting consumption value (depreciation).

The **gross value of fixed assets at current book-keeping prices** as of 31st December is understood:

- within the scope of fixed assets designated for exploitation:
 - before 1st January 1995 – the value at replacement prices of September 1994,
 - after 1st January 1995 – the purchase or manufacturing value at current prices,
- in units that use International Accounting Standards (IAS) implemented since 1st January 2005 – also revaluation according to fair value.

Wartość brutto w cenach odtworzenia została ustalona w wyniku aktualizacji (wyceny) środków trwałych w gospodarce narodowej dokonanej według stanu w dniu 1 stycznia 1995 r. zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 stycznia 1995 r. w sprawie amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, a także aktualizacji wyceny środków trwałych (Dz. U. Nr 7, poz. 34).

3. Dane według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007 opracowano **metodą przedsiębiorstw**, co oznacza, że wszystkie środki trwałe danego podmiotu gospodarki narodowej zalicza się do tego poziomu klasyfikacyjnego, do którego zaliczono podmiot na podstawie przeważającego rodzaju działalności, np. w przedsiębiorstwie zaliczonym do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wszystkie środki trwałe użytkowane zarówno w tym rodzaju działalności, jak i poza tą działalnością (budynki i lokale mieszkalne, obiekty służące edukacji, ochronie zdrowia itp.) zalicza się do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”. Wyjątek stanowią budynki mieszkalne w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, które ujęto w sekcji „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”.

4. Wartość brutto środków trwałych:

- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółek cywilnych z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości,
- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i spółek cywilnych z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także wartość indywidualnych budynków mieszkalnych (osób fizycznych) i rekreacyjnych nieprzystosowanych do stałego zamieszkania, wartość dróg publicznych, ulic i placów, melioracji podstawowych i szczegółowych oraz budowli wodnych – ustalono szacunkowo.

5. **Wartość środków trwałych według grup opracowano zgodnie z Klasyfikacją Środków Trwałych.** Grupowanie obejmuje:

- 1) budynki i budowle:
 - a) budynki i lokale; od 1 stycznia 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego),
 - b) obiekty inżynierii lądowej i wodnej (bez melioracji szczegółowych);
- 2) maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia:
 - a) kotły i maszyny energetyczne,
 - b) maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania,
 - c) specjalistyczne maszyny, urządzenia i aparaty,
 - d) urządzenia techniczne,
 - e) narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie;
- 3) środki transportu;
- 4) pozostałe środki trwałe, tj. zasadzenia wieloletnie, melioracje wodne i inwentarz żywy (stado podstawowe).

The **gross value at replacement prices** was established as a result of the revaluation of fixed assets in the national economy made as of 1st January 1995, in accordance with the decisions of the regulation of the Minister of Finance, dated 20th January 1995, regarding the depreciation of fixed assets and intangible fixed assets as well as the revaluation of fixed assets (Journal of Laws No. 7, item 34).

3. Data by sections of the NACE Rev. 2 were compiled using the **enterprise method**, i.e. all fixed assets of a given entity of the national economy are included in that classification level to which the entity was included on the basis of the superior kind of activity, e.g. in an enterprise classified in the section "Manufacturing" all fixed assets used in manufacturing and outside this activity (residential buildings and places, buildings for education, health care etc.) are included in the section "Manufacturing". An exception are residential buildings on private farms in agriculture which were classified in the section "Real estate activities".

4. The gross value of fixed assets of:

- legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons – was compiled on the basis of statistical reports,
- legal persons and organizational entities without legal personality, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of private residential buildings (of natural persons) and recreational buildings not adapted for permanent residence, the value of public roads, streets and squares, basic and detailed meliorations and water structures – was estimated.

5. **The value of fixed assets by groups was compiled in accordance with Classification of Fixed Assets.** The grouping includes:

- 1) buildings and structures:
 - a) buildings and premises; since 1st January 2002 cooperative ownership right to residential premises as well as cooperative right to non-residential (of utility character) premises,
 - b) civil engineering works (excluding irrigation and drainage);
- 2) machinery, technical equipment and tools:
 - a) boilers and power industry machinery,
 - b) general usage machinery, equipment and apparatus,
 - c) special use machinery, equipment and apparatus,
 - d) technical equipment,
 - e) tools, instruments, moveables and other equipment;
- 3) transport equipment;
- 4) other fixed assets, i.e. long-term plantings, irrigation and drainage and livestock (basic herd).

Inwestycje

Investments

TABL. 1 (282). **NAKŁADY INWESTYCYJNE^a (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł		in million PLN		
O G Ó Ł E M	5050,9	6848,3	6377,3	7763,9	T O T A L
sektor publiczny	2382,8	3201,7	2429,0	3453,2	public sector
sektor prywatny	2668,1	3646,6	3948,3	4310,8	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	300,8	438,7	461,0	493,1	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	1292,9	2260,9	1993,3	2457,8	Industry
górnictwo i wydobywanie	26,1	30,8	42,5	61,5	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	702,9	1103,0	1443,2	1627,1	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	204,5	738,4	325,5	439,1	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	359,4	388,7	182,1	330,2	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	162,5	124,9	156,4	148,8	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	396,3	452,7	419,3	643,4	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa ^b	1247,7	1317,6	1635,3	2120,0	Transportation and storage ^b
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	58,5	60,0	38,7	37,0	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	28,2	114,2	60,9	128,4	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	29,4	23,7	28,9	53,3	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	637,9	734,3	815,8	696,4	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	33,4	138,6	47,3	25,7	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	18,8	52,5	71,8	64,3	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	147,4	276,6	102,9	163,0	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	220,4	272,6	148,9	244,3	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	182,3	411,9	250,6	287,9	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	263,6	146,7	135,3	192,8	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	30,7	22,4	10,9	7,7	Other service activities

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie z nakładami inwestycyjnymi na drogi publiczne, ulice i place.

a By investment location. b Including investment outlays on public roads, streets and squares.

TABL. 2 (283). **NAKLADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
O G Ó Ł E M	1904,1	3195,1	3140,3	3455,4	T O T A L
sektor publiczny	465,1	1131,6	850,4	744,1	public sector
sektor prywatny	1439,0	2063,6	2289,9	2711,3	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	24,1	43,5	38,0	42,4	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	976,5	1954,2	1829,4	2100,5	Industry
górnictwo i wydobywanie	23,5	23,7	40,5	59,2	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	664,2	1048,4	1390,3	1553,5	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	190,6	603,6	299,0	360,4	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	98,3	278,4	99,6	127,4	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	106,0	82,2	114,6	91,8	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	318,7	339,9	307,7	494,2	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa	140,9	148,0	456,8	288,1	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	25,8	27,6	24,3	16,8	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	22,5	92,8	46,9	109,0	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	25,6	20,4	24,0	17,1	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	70,4	42,0	89,5	49,8	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	9,7	88,7	5,3	12,5	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	7,7	31,3	25,6	23,5	Administrative and support service activities
Edukacja	14,4	1,5	1,5	6,7	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	146,8	265,8	133,0	158,0	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	14,7	47,5	42,6	42,8	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	0,3	10,0	1,0	2,3	Other service activities

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; by investment location.

TABL. 3 (284). **NAKLADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a WEDŁUG GRUP (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a BY GROUPS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which			
		budynki i budowle buildings and structures	maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia machinery, technical equipment and tools	środki transportu transport equipment	
		w mln zł in million PLN			
OGÓŁEM	2010	1519,0	579,5	747,1	189,4
TOTAL	2015	2314,9	889,5	1202,5	208,8
	2017	2410,9	864,8	1319,7	216,4
	2018	2691,6	925,7	1451,1	284,4
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	40,3	27,6	7,6	4,5	
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł	1757,2	460,7	1147,4	121,1	
Industry					
górnictwo i wydobywanie	57,2	2,7	23,6	30,9	
mining and quarrying					
przetwórstwo przemysłowe	1460,2	299,0	1054,7	79,9	
manufacturing					
wytworzenie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	118,2	73,5	44,4	0,4	
electricity, gas, steam and air conditioning supply					
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	121,6	85,5	24,7	10,0	
water supply; sewerage, waste management and remediation activities					
Budownictwo	96,0	17,2	51,9	26,9	
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	372,3	199,6	112,1	60,2	
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa	80,3	16,0	3,3	60,8	
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	14,3	9,8	3,9	0,6	
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja	29,7	24,2	4,7	0,7	
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5,4	0,8	2,9	1,6	
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	44,4	41,4	2,2	0,8	
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	13,6	10,1	2,7	0,7	
Administrative and support service activities ^Δ	16,9	6,0	8,2	1,5	
Administrative and support service activities					
Edukacja	6,7	5,0	1,6	0,1	
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	154,1	57,1	93,4	3,6	
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	58,1	48,8	8,4	0,9	
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa	2,3	1,2	0,8	0,2	
Other service activities					

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według siedziby inwestora.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investor seat.

Środki trwałe

Fixed assets

TABL. 4 (285). **WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH^a (bieżące ceny ewidencyjne)**

Stan w dniu 31 grudnia

GROSS VALUE OF FIXED ASSETS^a (current book-keeping prices)

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł		in million PLN		
O G Ó Ł E M	66592,9	91087,0	98496,6	104482,8	T O T A L
sektor publiczny	26448,6	39080,6	42034,2	44923,3	public sector
sektor prywatny	40144,3	52006,4	56462,4	59559,4	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	8260,3	9768,4	10403,9	10859,6	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	15448,0	22331,2	23898,1	25879,3	Industry
górnictwo i wydobywanie	186,7	273,4	369,1	445,4	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	8650,8	12942,1	13787,3	15394,5	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^a	3948,4	4846,6	5219,1	5265,3	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^a	2662,0	4268,7	4522,6	4774,1	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	1116,3	1435,7	1517,3	1635,0	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a	3215,4	4117,3	4396,1	4531,7	Trade; repair of motor vehicles ^a
Transport i gospodarka magazynowa ^b	14511,4	20894,1	22477,6	23892,8	Transportation and storage ^b
Zakwaterowanie i gastronomia ^a	341,4	580,5	686,2	644,6	Accommodation and catering ^a
Informacja i komunikacja	775,1	1226,0	1468,6	1513,1	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	396,4	440,4	445,6	463,6	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^a	14229,8	17092,4	18745,0	19382,0	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	342,4	519,8	492,5	540,7	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^a	156,8	373,0	350,1	436,7	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	2789,7	3645,5	4061,5	4472,0	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	2505,0	4136,0	4516,5	4806,8	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1577,4	2485,9	2847,0	3095,0	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	810,9	1804,7	1964,0	2087,1	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	116,8	236,1	226,7	242,6	Other service activities

a Podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności. b Łącznie z wartością dróg publicznych, ulic i placów.

a The division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit. b Including value of public roads, streets and squares.

TABL. 5 (286). **WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a**
(bieżące ceny ewidencyjne)
Stan w dniu 31 grudnia
GROSS VALUE OF FIXED ASSETS IN ENTERPRISES^a (current book-keeping prices)
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
O G Ó Ł E M	25034,7	34259,3	36930,0	39123,1	T O T A L
sektor publiczny	5711,7	8890,4	9662,6	10141,5	public sector
sektor prywatny	19323,0	25368,8	27267,4	28981,6	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	368,1	550,0	565,7	598,1	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	13626,2	19541,2	21050,8	22831,0	Industry
górnictwo i wydobywanie	180,8	248,4	329,9	401,0	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	8328,1	12501,8	13326,2	14888,2	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	3874,2	4682,7	5024,8	5031,0	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowa- nie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	1243,0	2108,3	2370,1	2510,8	water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities
Budownictwo	797,4	913,0	916,7	981,1	Construction
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ	2330,0	2907,7	3087,6	3159,5	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa	1514,4	1909,8	2278,2	2231,1	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	270,7	475,8	560,0	506,7	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	695,2	1079,6	1307,5	1331,7	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	365,0	392,3	394,0	408,5	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3389,8	3218,2	3326,2	3317,2	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	85,9	70,7	66,8	83,1	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	73,8	233,8	167,2	221,5	Administrative and support service activities
Edukacja	144,8	176,1	173,7	178,2	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1186,8	1897,4	2116,1	2285,8	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	176,1	843,6	889,9	959,0	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	10,5	50,0	29,6	30,5	Other service activities

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; the division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.

Uwagi ogólne

1. Rachunki regionalne opracowano zgodnie z zasadami „Europejskiego Systemu Rachunków 2010 (ESA 2010)”, wprowadzonego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 174 z 26 czerwca 2013 r., z późniejszymi zmianami).

2. W systemie rachunków regionalnych dla każdego regionu/województwa zestawiane są: rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów według sektorów instytucjonalnych i rodzajów działalności oraz rachunek podziału pierwotnego dochodów i rachunek podziału wtórnego dochodów w sektorze gospodarstw domowych. Dla podregionów obliczane są: produkt krajowy brutto (PKB) i wartość dodana brutto (WDB) według grup rodzajów działalności.

3. Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

W obliczeniach dynamiki wolumenu produktu krajowego brutto jako ceny stałe przyjęto ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany.

4. Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

5. Produkcja globalna obejmuje wartość wyrobów i usług wytworzonych przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne. Produkcja globalna jest wyceniana w cenach bazowych lub według kosztów produkcji.

6. Zużycie pośrednie obejmuje wartość zużytych materiałów (łącznie z paliwami) netto (po odjęciu wartości odpadów użytkowych), surowców (łącznie z opakowaniami), energii, gazów technicznych, usług obcych (obróbka obca, usługi transportowe, najem sprzętu, usługi telekomunikacyjne i obliczeniowe, prowizje płacone za usługi bankowe), usługi pośrednictwa finansowego mierzone pośrednio (FISIM), koszty podróży służbowych

General notes

1. Regional accounts were compiled according to the principles of the “European System of Accounts 2010 (the ESA 2010)”, introduced by Regulation (EU) No 549/2013 of the European Parliament and of the Council of 21st May 2013 on the European system of national and regional accounts in the European Union (Official Journal of the EU L 174, 26th June 2013, with later amendments).

2. The following accounts are compiled in the regional accounts system for each region/voivodship: the production account and the generation of income account by institutional sectors and kind of activity as well as the allocation of primary income account and the secondary distribution of income account in the households sector. The following categories are calculated for subregions: gross domestic product (GDP) and gross value added (GVA) by kind-of-activity groups.

3. Gross domestic product (GDP) presents the final result of the activity of all entities of the national economy. Gross domestic product is equal to the sum of gross value added generated by all domestic institutional units, increased by taxes on products and decreased by subsidies on products. Gross domestic product is calculated at market prices.

Current prices from the year preceding the reference year were adopted as constant prices in the calculations of gross domestic product volume indices.

4. Gross value added (GVA) measures the newly generated value as a result of the production activity of domestic institutional units. Gross value added is the difference between gross output and intermediate consumption, and is presented at basic prices.

5. Gross output includes the value of goods and services produced by all domestic institutional units. Gross output is valued at basic prices or according to the production costs.

6. Intermediate consumption includes the value of consumed materials (including fuels) in net terms (after subtracting the value of recyclable wastes), raw materials (including packaging), energy, technological gases, outside services (outside processing, transport services, equipment rental, telecommunication and accounting services, commissions paid for banking services), financial intermediation services indirectly measured (FISIM), costs of business trips (excluding

(bez diet) oraz inne koszty (np. koszty reklamy, reprezentacji, dzierżawy i najmu, koszty biletów służbowych, koszty ryczałtów za używanie własnych pojazdów do celów służbowych, opłaty giełdowe i opłaty z tytułu uczestnictwa w Krajowym Depozytaryjście Papierów Wartościowych). Zużycie pośrednie jest wyceniane w cenach nabycia.

7. W systemie rachunków regionalnych przyjmuje się zasadę ewidencjonowania produkcji globalnej oraz zużycia pośredniego z uwzględnieniem **obrotów wewnętrznych**.

8. **Dochody pierwotne brutto w sektorze gospodarstw domowych** składają się z nadwyżki operacyjnej brutto łącznie z dochodem mieszanym brutto, dochodów związanych z pracą najemną (obejmujących całkowite koszty związane z zatrudnieniem, tj. wynagrodzenia łącznie ze składkami na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne płaconymi przez pracowników, składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców powiększone o składki na Fundusz Pracy i inne koszty związane z zatrudnieniem) oraz dochodów z tytułu własności.

9. **Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych** powstają w wyniku skorygowania dochodów pierwotnych brutto o podatki bieżące od dochodów, majątku itp., składki netto na ubezpieczenia społeczne, świadczenia społeczne inne niż transfery socjalne w naturze (świadczenia z ubezpieczeń społecznych pieniężne, pozostałe świadczenia z ubezpieczeń społecznych, świadczenia z pomocy społecznej pieniężne) oraz pozostałe transfery bieżące.

Dynamikę realnych dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w przekroju regionów/województw obliczono metodą uproszczoną przy zastosowaniu wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych według regionów/województw.

10. Grupowanie danych z rachunków regionalnych w przekroju regionów/województw i podregionów w podziale na rodzaje działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) zostało dokonane **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności**, tj. zgodnie z siedzibą i podstawowym rodzajem działalności jednostki lokalnej przedsiębiorstwa.

11. Kryteriami zaliczania danej jednostki gospodarki narodowej do określonego sektora instytucjonalnego są: funkcje pełnione w gospodarce narodowej, rodzaj aktywności w tworzeniu nowych wartości ekonomicznych oraz sposób uczestniczenia w podziale dochodów. Wyróżnia się pięć krajowych sektorów instytucjonalnych:

1) sektor przedsiębiorstw niefinansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze wytwarzające produkty rynkowe (wyroby i usługi niefinansowe),

travelling allowances) as well as other costs (e.g. advertising, representation, rental and leasing costs, ticket costs for official business, costs of lump-sum payments for using personal vehicles for official business, stock exchange payments as well as payments from participating in the National Depository for Securities). Intermediate consumption is valued at purchaser's prices.

7. In the regional accounts system the principle of recording gross output as well as intermediate consumption including **internal turnover** is accepted.

8. **Gross primary income in the households sector** is comprised of the gross operating surplus jointly with the gross mixed income, income connected with hired work (including total compensation of employees, i.e. wages and salaries jointly with contributions to social security and health security paid by employees, contributions to social security paid by employers increased by the Labour Fund and other costs connected with employment) as well as property income.

9. **Gross disposable income in the households sector** is obtained as a result of correcting gross primary income by: current taxes on income, wealth, etc., net social contributions, social benefits other than social transfers in kind (social security benefits in cash, other social security benefits, social assistance benefits in cash) and other current transfers.

Indices of gross real disposable income in the households sector by regions/voivodships are calculated applying simplified method using price indices of consumer goods and services by regions/voivodships.

10. Grouping regional accounts data by regions/voivodships and subregions according to kind of activity of the Polish Classification of Activities (PKD 2007) was accomplished applying the **local kind-of-activity unit method**, i.e. in accordance with the place of residence and main kind of activity of the local unit of the enterprise.

11. Criteria for classifying a given unit of the national economy into specific **institutional sector** are: functions fulfilled in the national economy, kind of activity in the creation of new economic values as well as the way of participation in the distribution of income. The five following institutional sectors are defined:

1) non-financial corporations sector which includes economic entities manufacturing market products (goods and non-financial services),

- 2) sektor instytucji finansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze zajmujące się pośrednictwem finansowym i pomocniczą działalnością finansową, z wyłączeniem Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, podmioty zajmujące się ubezpieczeniami oraz jednostki niekomercyjne, które zgodnie z ESA 2010 spełniają kryteria zaliczania do sektora instytucji finansowych,
 - 3) sektor instytucji rządowych i samorządowych, do którego zaliczono jednostki będące producentami nierynkowymi, których produkcja przeznaczona jest na spożycie indywidualne i ogólnospołeczne, finansowane z obowiązkowych płatności dokonywanych przez jednostki należące do pozostałych sektorów, a także jednostki, których podstawową działalnością jest redystrybucja dochodu i bogactwa narodowego oraz jednostki kontrolowane przez sektor, które zgodnie z ESA 2010 spełniają kryteria zaliczania do sektora,
 - 4) sektor gospodarstw domowych, który tworzą osoby fizyczne pracujące na własny rachunek w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz osoby fizyczne pracujące na własny rachunek poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie z liczbą pracujących do 9 osób i prowadzące uproszczoną ewidencję księgową, a także osoby fizyczne uzyskujące dochody z pracy najemnej i niezarobkowych źródeł,
 - 5) sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, który obejmuje: organizacje społeczne, partie polityczne, organizacje związków zawodowych, stowarzyszenia, fundacje oraz jednostki organizacji wyznaniowych.
- 2) financial corporations sector which includes economic entities engaged in financial intermediation and auxiliary financial activity, excluding the Bank Guarantee Fund, entities engaged in insurance activity as well as non-profit units, which according to the ESA 2010 meet the criteria for classifying into the financial corporations sector,
 - 3) general government sector, which consists of institutional units which are non-market producers whose output is intended for individual and collective consumption, and are financed by compulsory payments made by units belonging to other sectors, and institutional units principally engaged in the redistribution of national income and wealth as well as units which are controlled by the sector and according to the ESA 2010 meet the criteria for classifying into the sector,
 - 4) households sector which includes own-account workers on private farms in agriculture as well as natural persons working on own-account outside private farms in agriculture, employing up to 9 persons and keeping simplified accounting books as well as natural persons obtaining income from hired work and non-earned sources,
 - 5) non-profit institutions serving households sector which includes: social organizations, political parties, trade unions, associations, foundations and units of religious organizations.

12. W rachunkach regionalnych uwzględnia się szacunek szarej gospodarki oraz działalności nielegalnej. **Szara gospodarka** obejmuje legalną produkcję ukrytą szacowaną dla zarejestrowanych podmiotów gospodarczych sektora prywatnego z liczbą pracujących do 9 osób (niezależnie od formy prawnej), z liczbą pracujących od 10 do 49 osób (bez spółdzielni) oraz osób fizycznych z tytułu wykonywania pracy nierejestrowanej, głównie w działalności usługowej (w tym osób świadczących usługi seksualne).

W ramach **działalności nielegalnej** ujęto szacunki dotyczące działalności osób czerpiących korzyści z tytułu świadczenia usług seksualnych przez inne osoby, produkcji i handlu narkotykami oraz przemytu papierosów.

12. The estimation of hidden economy and illegal activities is included in regional accounts. **Hidden economy** covers the legal concealed production estimated for registered economic entities of private sector employing up to 9 persons (irrespective of the legal form), employing from 10 to 49 persons (excluding cooperatives) as well as natural persons engaged in non-registered work, primarily within the service activity (including persons providing sexual services).

Within **illegal activities** there were included estimations concerning activity of persons deriving profits from exploiting sexual services, production and trafficking in narcotics and smuggling of cigarettes.

13. Dane z rachunków regionalnych za lata 2015 i 2016 zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych w ślad za rewizją w rocznych rachunkach narodowych. Zmiany wynikają z wytycznych zawartych w najnowszym Podręczniku Deficytu i Długu Sektora Instytucji Rządowych i Samorządowych (MGDD, edycja 2019), dotyczących traktowania składek podlegających zwrotowi. Ponadto do sektora instytucji rządowych i samorządowych przeklasyfikowane zostały jednostki z sektora przedsiębiorstw niefinansowych, sektora instytucji finansowych oraz sektora instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, które zgodnie z ESA 2010 spełniają kryteria zaliczania do tego sektora. Zmienione zostały również dane o dochodach w sektorze gospodarstw domowych z tytułu włączenia danych o wynagrodzeniach pracowników instytucji ekstraterytorialnych.

14. Opis wprowadzonych do rachunków narodowych zmian został zawarty w informacji sygnałnej „Informacja Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie skorygowanego szacunku produktu krajowego brutto za 2018 rok” z dnia 4 października 2019 r., dostępnej na stronie:

<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/roczne-rachunki-narodowe/informacja-glownego-urzedu-statystycznego-w-sprawie-skorygowanego-szacunku-pkb-za-2018-rok,9,5.html>

15. Informacje dotyczące rachunków regionalnych zamieszczono w publikacji „Kompedium wiedzy o rachunkach regionalnych”.

13. Data from regional accounts for the years 2015 and 2016 were changed in relation to those previously published, following revision in annual national accounts. The changes result from guidelines included in the latest edition of the "Manual on Government Deficit and Debt" (MGDD, 2019 edition) concerning the treatment of refundable contributions. Moreover, units were reclassified into the general government sector from the non-financial corporations sector, the financial corporations sector and the non-profit institutions serving households sector, which according to the ESA 2010 meet the criteria for classifying into this sector. Data on income in the households sector were also changed due to inclusion of data on wages and salaries of extraterritorial institutions' employees.

14. Description of introduced in national accounts changes was included in the Statistics Poland news release "Revised estimate of gross domestic product for the year 2018" of 4th October 2019, available at website:

<https://stat.gov.pl/en/topics/national-accounts/annual-national-accounts/revised-estimate-of-gross-domestic-product-for-the-year-2018,7,5.html>

15. Information concerning regional accounts are placed in the publication "Kompedium wiedzy o rachunkach regionalnych".

Uwaga do tablic 1–3

Niektóre dane za lata 2015 i 2016 zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzednich edycjach Rocznika; patrz uwagi ogólne, ust. 13 na str. 357.

Note to the tables 1–3

Some data for 2015 and 2016 have been changed in relation to the data published in the previous editions of the Yearbook; see general notes, item 13 on page 357.

TABLE 1 (287). **PRODUKT KRAJOWY BRUTTO (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC PRODUCT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2015	2016	2017	2015	2016	2017
	w mln zł	in million PLN		w odsetkach	in percent	
O G Ó Ł E M	39607	40735	43942	x	x	x
TOTAL						
W tym wartość dodana brutto	35139	35981	38591	100,0	100,0	100,0
Of which gross value added						
w tym sektor: of which sector:						
przedsiębiorstw niefinansowych	14721	15056	16093	41,9	41,8	41,7
non-financial corporations						
instytucji rządowych i samorządowych	7003	7200	7598	19,9	20,0	19,7
general government						
gospodarstw domowych	12266	12620	13673	34,9	35,1	35,4
households						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2096	2354	3057	6,0	6,5	7,9
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł	8008	8222	8659	22,8	22,9	22,4
Industry						
w tym przetwórstwo przemysłowe	6752	7006	7390	19,2	19,5	19,1
of which manufacturing						
Budownictwo	2797	2595	2775	8,0	7,2	7,2
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ; informacja i komunikacja	9831	10100	10733	28,0	28,1	27,8
Trade; repair of motor vehicles ^Δ ; transportation and storage; accommodation and catering ^Δ ; information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ^Δ	2991	3042	3168	8,5	8,5	8,2
Financial and insurance activities; real estate activities						
Pozostałe usługi ^a	9415	9668	10199	26,8	26,9	26,4
Other service ^a						
NA 1 MIESZKAŃCA^b	33276	34300	37077	x	x	x
PER CAPITA^b						

a Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 2, pkt 1) na str. 22. b W złotych.

a See general notes to the Yearbook, item 2, point 1) on page 22. b In PLN.

TABL. 2 (288). **PODSTAWOWE ELEMENTY RACHUNKU PRODUKCJI I RACHUNKU TWORZENIA DOCHODÓW (ceny bieżące)**
 BASIC ELEMENTS OF PRODUCTION ACCOUNT AND GENERATION OF INCOME ACCOUNT
 (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł	in million PLN		
Produkcja globalna	79197	81482	89256	Gross output
Zużycie pośrednie	44058	45501	50665	Intermediate consumption
Wartość dodana brutto	35139	35981	38591	Gross value added
w tym koszty związane z zatrudnieniem	14696	15462	16659	of which compensation of employees
Nadwyżka operacyjna brutto	20927	21579	22512	Gross operating surplus

TABL. 3 (289). **NOMINALNE DOCHODY W SEKTORZE GOSPODARSTW DOMOWYCH**
 NOMINAL INCOME IN THE HOUSEHOLDS SECTOR

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Dochody pierwotne brutto:				Gross primary income:
w milionach złotych	27712	29586	31140	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	23283	24913	26275	per capita in PLN
Dochody do dyspozycji brutto:				Gross disposable income:
w milionach złotych	26856	29035	30420	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	22564	24449	25667	per capita in PLN

DZIAŁ XXII PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

Uwagi ogólne

Prezentowane dane dotyczą podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON i obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.

Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany dalej rejestrem REGON, jest rejestrem administracyjnym prowadzonym przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru określają przepisy ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (jednolity tekst Dz. U. 2019 poz. 649, z późniejszymi zmianami) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2015 r. (Dz. U. poz. 2009) z późniejszymi zmianami, w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń.

Podstawową funkcją rejestru REGON jest identyfikowanie podmiotów gospodarki narodowej, co jest realizowane poprzez nadawanie im unikatowych numerów identyfikacyjnych.

Rejestr REGON jest na bieżąco aktualizowany na podstawie danych o podmiotach gospodarki narodowej, przekazywanych drogą elektroniczną z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, Krajowego Rejestru Sądowego, Systemu Informacji Oświatowej oraz Centralnego Rejestru Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników, a także – w przypadku pozostałych podmiotów – na podstawie wniosków zgłaszanych do właściwych urzędów statystycznych. Kompletność i aktualność rejestru uzależniona jest od terminowej realizacji ww. obowiązku. Ponadto od 2011 r. do aktualizacji rejestru wykorzystywane są informacje z Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) dotyczące zgonów osób fizycznych, które były wpisane do rejestru REGON.

CHAPTER XXII ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY

General notes

Presented data concern entities of the national economy recorded in the REGON register and include legal persons, organizational entities without legal personality and natural persons conducting economic activity, classified into particular NACE Rev. 2 sections according to the predominant kind of activity.

The National Office Business Register, hereinafter referred to as REGON, is an administrative register held by the President of the CSO. The rules for running the register are defined by the regulation of the Council of Ministers, dated 29th June 1995 on Public Statistics (uniform text Journal of Laws 2019 item 649, with later amendments) and the provisions of the regulation of the Council of Ministers, dated 30th November 2015 (Journal of Laws item 2009) with later amendments, on the mode and methodology of running and updating the National Official Business Register, application, questionnaire, certificate specimens and detailed condition.

The basic function of the REGON register is identification of entities of the national economy, which is accomplished by assigning to them unique identification numbers.

The REGON register is updated on a current basis with the use of data on entities of the national economy transferred through the electronic system from the Central Registration and Information on Business, the National Court Register, the Educational Information System as well as the Central Business Entity Register of the National Taxpayer Register, and – for the remaining entities – on the basis of applications submitted to the relevant statistical offices. The completeness and correctness of the register is contingent on the timely compliance with the above-mentioned obligation. In addition, since 2011 the register has been updated with information from the Common Electronic System of Population (PESEL) on the deaths of natural persons, who were registered in the REGON.

TABLE 1 (290). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON**
Stan w dniu 31 grudnia
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM	91876	99309^b	101202^b	103040^b	TOTAL
sektor publiczny	3065	3063	2809	2786	public sector
sektor prywatny	88811	95713	97699	99427	private sector
w tym:					of which:
Przedsiębiorstwa państwowe	2	–	–	–	State owned enterprises
Spółki	9281	11710	12999	12474	Companies
w tym:					of which:
handlowe	4492	6490	7687	7097	commercial
cywilne	4675	5087	5168	5236	civil
Spółdzielnie	474	499	492	345	Cooperatives
Fundacje	213	503	610	635	Foundations
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	2924	3426	3601	3419	Associations and social organizations
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	73083	76252	76733	79504	Natural persons conducting economic activity

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sektorów własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In the division by ownership sectors excluding entities that in the REGON register do not have information concerning form of ownership.

TABLE 2 (291). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
Stan w dniu 31 grudnia
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality						Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	
		razem total	w tym of which						
			spółki handlowe commercial companies		spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives			
			razem total	w tym of which					
	jedno-osobowe Skarbu Państwa sole-shareholder companies of the State Treasury	z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation							
OGÓŁEM	2010	91876	18793	4492	17	529	4675	474	73083
TOTAL	2015	99309	23057	6490	7	805	5087	499	76252
	2017	101202	24469	7687	3	989	5168	492	76733
	2018^b	103040	23536	7097	1	892	5236	345	79504
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ... Agriculture, forestry and fishing		2590	432	112	–	6	65	46	2158

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o przeważającym rodzaju działalności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In the division by PKD sections excluding entities that in the REGON register have not pointed the predominant kind of activity.

TABL. 2 (291). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (cd.)**
Stan w dniu 31 grudnia
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality						Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity
		razem total	w tym of which					
			spółki handlowe commercial companies		spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie coop-eratives		
			razem total	w tym of which				
	jedno-osobowe Skarbu Państwa sole-shareholder companies of the State Treasury	z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation						
Przemysł	8918	2012	1261	–	132	682	36	6906
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe	8184	1646	971	–	109	638	35	6538
of which manufacturing								
Budownictwo	14354	1249	801	–	78	431	10	13105
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a	23997	4162	1993	–	405	2078	80	19835
Trade; repair of motor vehicles ^a								
Transport i gospodarka magazynowa	7475	628	388	–	92	223	–	6847
Transportation and storage								
Zakwaterowanie i gastronomia ^a	2547	601	204	–	22	338	9	1946
Accommodation and catering ^a								
Informacja i komunikacja	3135	519	410	1	30	97	4	2616
Information and communication								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2963	417	200	–	26	69	31	2546
Financial and insurance activities								
Obsługa rynku nieruchomości ^a	3439	2501	300	–	10	133	84	938
Real estate activities								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	9150	1215	674	–	41	480	8	7935
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^a	2460	424	254	–	29	145	16	2036
Administrative and support service activities								
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ...	1097	1097	–	–	–	–	–	–
Public administration and defence; compulsory social security								

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABLE 2 (291). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
 Stan w dniu 31 grudnia
 ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality						Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity
		razem total	w tym of which					
			spółki handlowe commercial companies		spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives		
			razem total	w tym of which				
			jedno-osobowe Skarbu Państwa sole-shareholder companies of the State Treasury	z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation				
Edukacja	3449	1997	70	–	3	85	3	1452
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	7313	842	330	–	5	230	9	6471
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1907	1100	46	–	3	77	2	807
Pozostała działalność usługowa	7914	4009	50	–	10	103	7	3905

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABLE 3 (292). **SPÓŁKI HANDLOWE WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
 Stan w dniu 31 grudnia
 COMMERCIAL COMPANIES BY LEGAL STATUS AND SECTIONS
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Spółki kapitałowe Companies			Spółki osobowe Partnerships			
		razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability	razem total	w tym of which		
						jawne unlimited	komandytowe limited	
OGÓŁEM	2010	4492	3298	105	3193	1194	1063	69
TOTAL	2015	6490	4928	124	4804	1562	1169	265
	2017	7687	5943	130	5813	1744	1206	403
	2018^a	7097	5316	110	5206	1781^b	1174	470
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		112	88	–	88	24	3	21

a W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o przeważającym rodzaju działalności nie występuje w rejestrze REGON. b W tym 105 spółek partnerskich i 32 spółki komandytowo-akcyjne.

a In the division by PKD sections excluding entities that in the REGON register have not pointed the predominant kind of activity. b Of which 105 professional partnerships and 32 limited joint-stock partnerships.

TABL. 3 (292). **SPÓŁKI HANDLOWE WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
 Stan w dniu 31 grudnia
 COMMERCIAL COMPANIES BY LEGAL STATUS AND SECTIONS (cont.)
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Spółki kapitałowe Companies			Spółki osobowe Partnerships		
		razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability	razem total	w tym of which	
						jawne unlimited	koman- dytowe limited
Przemysł	1261	975	37	938	286	212	71
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe ... of which manufacturing	971	707	33	674	264	200	61
Budownictwo	801	601	16	585	200	99	96
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ	1993	1391	21	1370	602	475	123
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa .. Transportation and storage	388	305	2	303	83	57	26
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	204	142	1	141	62	49	13
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja	410	369	8	361	41	30	10
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa	200	166	5	161	34	15	11
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	300	203	8	195	97	59	32
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	674	573	5	568	101	42	35
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspiera- jąca ^Δ	254	221	2	219	33	21	12
Administrative and support service activities							
Edukacja	70	64	1	63	6	3	3
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna .. Human health and social work activities	330	133	1	132	197	98	13
Działalność związana z kulturą, roz- rywką i rekreacją	46	38	3	35	8	7	1
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa	50	44	-	44	6	3	3
Other service activities							

TABLE 4 (293). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ NOWO ZAREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY NEWLY REGISTERED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		spółki companies					spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity	
		razem total	w tym of which						
			handlowe companies			cywilne civil law partnerships			
			razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability				
OGÓŁEM	2010	10193	534	266	4	208	265	7	9068
TOTAL	2015	8514	811	616	7	505	189	3	7310
	2017	8565	803	629	4	528	164	2	7388
	2018^b	9870	857	692	2	564	163	24	8382
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		139	6	5	–	4	1	1	132
Przemysł		697	93	74	–	61	19	1	603
w tym przetwórstwo przemysłowe		643	79	62	–	50	17	1	563
of which manufacturing									
Budownictwo		2179	111	97	–	75	14	1	2066
Construction									
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		1776	192	139	–	114	53	2	1581
Trade; repair of motor vehicles ^Δ									
Transport i gospodarka magazynowa		674	66	57	–	53	9	–	607
Transportation and storage									
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		286	34	18	–	16	16	3	249
Accommodation and catering ^Δ									
Informacja i komunikacja		544	56	54	1	49	2	1	485
Information and communication									
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		218	26	24	–	17	2	–	192
Financial and insurance activities									
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		187	45	33	–	20	10	–	94
Real estate activities									

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o przeważającym rodzaju działalności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In the division by PKD sections excluding entities that in the REGON register have not pointed the predominant kind of activity.

TABL. 4 (293). PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ NOWO ZAREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY NEWLY REGISTERED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		spółki companies					cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		razem total	w tym of which						
			handlowe companies			z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability			
			razem total	akcyjne joint stock					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	904	95	85	–	76	10	2	806	
Professional, scientific and technical activities									
Administrowanie i działalność wspierająca ^a Administrative and support service activities	364	63	54	–	48	9	5	296	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	1	–	–	–	–	–	–	–	
Edukacja	278	14	9	–	7	5	2	211	
Education									
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	521	32	26	–	10	6	4	482	
Human health and social work activities									
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	162	14	10	1	7	4	1	129	
Arts, entertainment and recreation									
Pozostała działalność usługowa	826	9	6	–	6	3	1	449	
Other service activities									

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABLE 5 (294). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WYREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY REMOVED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which								
		spółki companies					cywilne civil law partnerships	spółdziel- nie cooper- atives	osoby fizyczne prowa- dzące działal- ność gospo- darczą natural persons conducting economic activity	
		w tym of which			razem total	akcyjne joint stock				z ograni- czoną odpowie- dzialnością with limited liability
		handlowe companies		razem total						
		razem total	w tym of which							
OGÓŁEM	2010	7711	175	51	2	25	123	6	7363	
TOTAL	2015	7241	222	98	1	50	124	5	6661	
	2017	6983	181	89	3	46	91	7	6361	
	2018^b	7574	1394	1298	21	1177	91	171	5100	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		161	23	19	–	17	–	59	79	
Przemysł		732	268	258	9	227	10	17	439	
w tym przetwórstwo przemysłowe		641	252	244	9	220	8	17	366	
of which manufacturing										
Budownictwo		1072	120	114	3	106	6	24	926	
Construction										
Handel; naprawa pojaz- dów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		2205	647	608	6	567	39	30	1528	
Transport i gospodarka magazynowa		487	31	25	–	20	6	5	450	
Transportation and storage										
Zakwaterowanie i gastro- nomia ^Δ		197	42	32	1	26	10	1	153	
Accommodation and catering ^Δ										
Informacja i komunikacja Information and com- munication		169	58	56	–	54	2	1	109	
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa ... Financial and insurance activities		205	13	11	–	9	2	2	190	
Obsługa rynku nierucho- mości ^Δ		82	8	6	1	4	1	25	49	
Real estate activities										
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities		505	90	87	–	76	3	3	386	
Administrowanie i działal- ność wspierająca ^Δ		235	39	35	–	34	4	–	196	
Administrative and sup- port service activities										

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o przeważającym rodzaju działalności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In the division by PKD sections excluding entities that in the REGON register have not pointed the predominant kind of activity.

TABL. 5 (294). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WYREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
 ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY REMOVED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		spółki companies					spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		razem total	w tym of which					
			handlowe companies			cywilne civil law partnerships		
			razem total	w tym of which				
	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability						
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	73	–	–	–	–	–	–	–
Edukacja Education	182	11	8	–	6	3	–	110
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	232	19	16	–	11	3	2	211
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	139	16	15	1	13	1	1	55
Pozostała działalność usługowa Other service activities	889	8	7	–	6	1	1	218

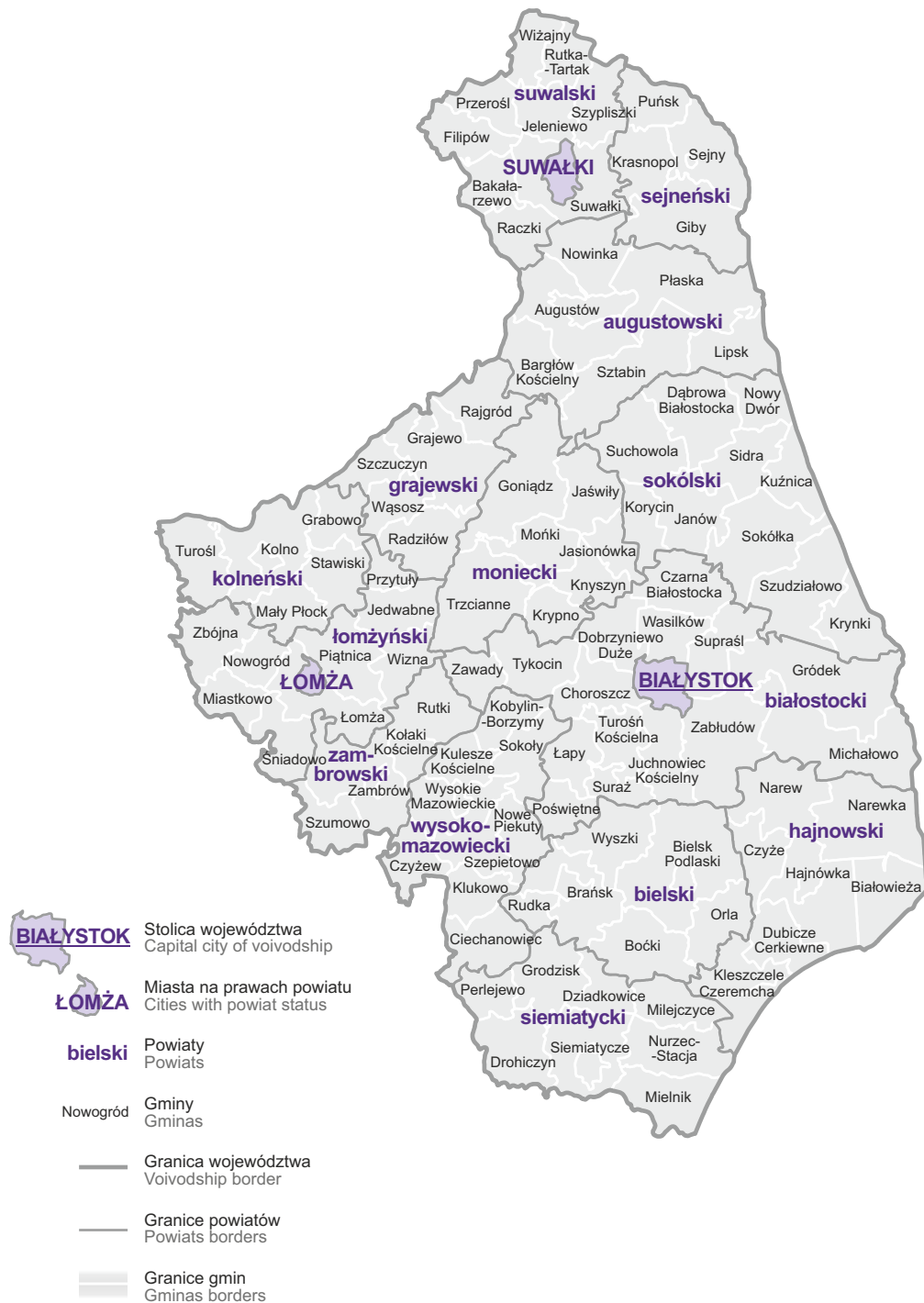
a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
 a Excluding persons tending private farms in agriculture.

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W 2019 R.

Stan w dniu 1 I

ADMINISTRATIVE DIVISION OF PODLASKIE VOIVODSHIP IN 2019

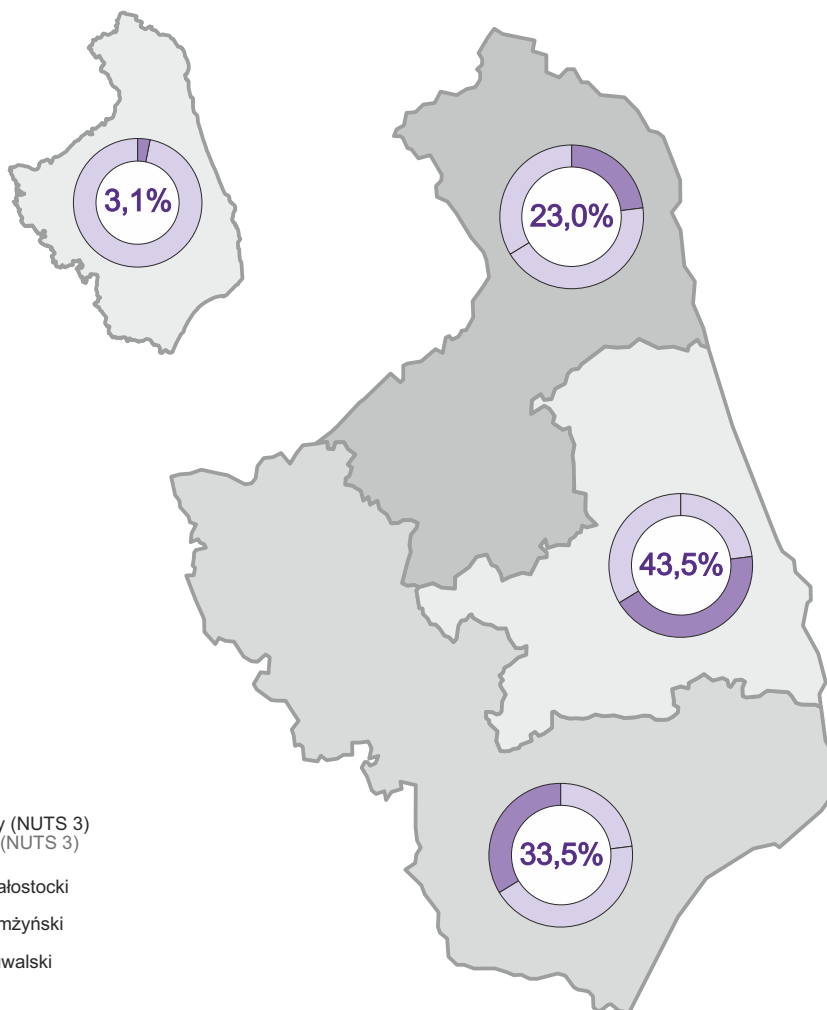
As of 1st January

**PODZIAŁ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO WEDŁUG
KLASYFIKACJI JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH DO CEŁÓW STATYSTYCZNYCH (NUTS) W 2019 R.
Stan w dniu 1 I**

DIVISION OF PODLASKIE VOIVODSHIP ACCORDING
TO THE NOMENCLATURE OF TERRITORIAL UNITS FOR STATISTICS (NUTS) IN 2019
As of 1st January

Województwo (NUTS 2)
Voivodship (NUTS 2)

Podregiony (NUTS 3)
Subregions (NUTS 3)

- białostocki
- łomżyński
- suwalski

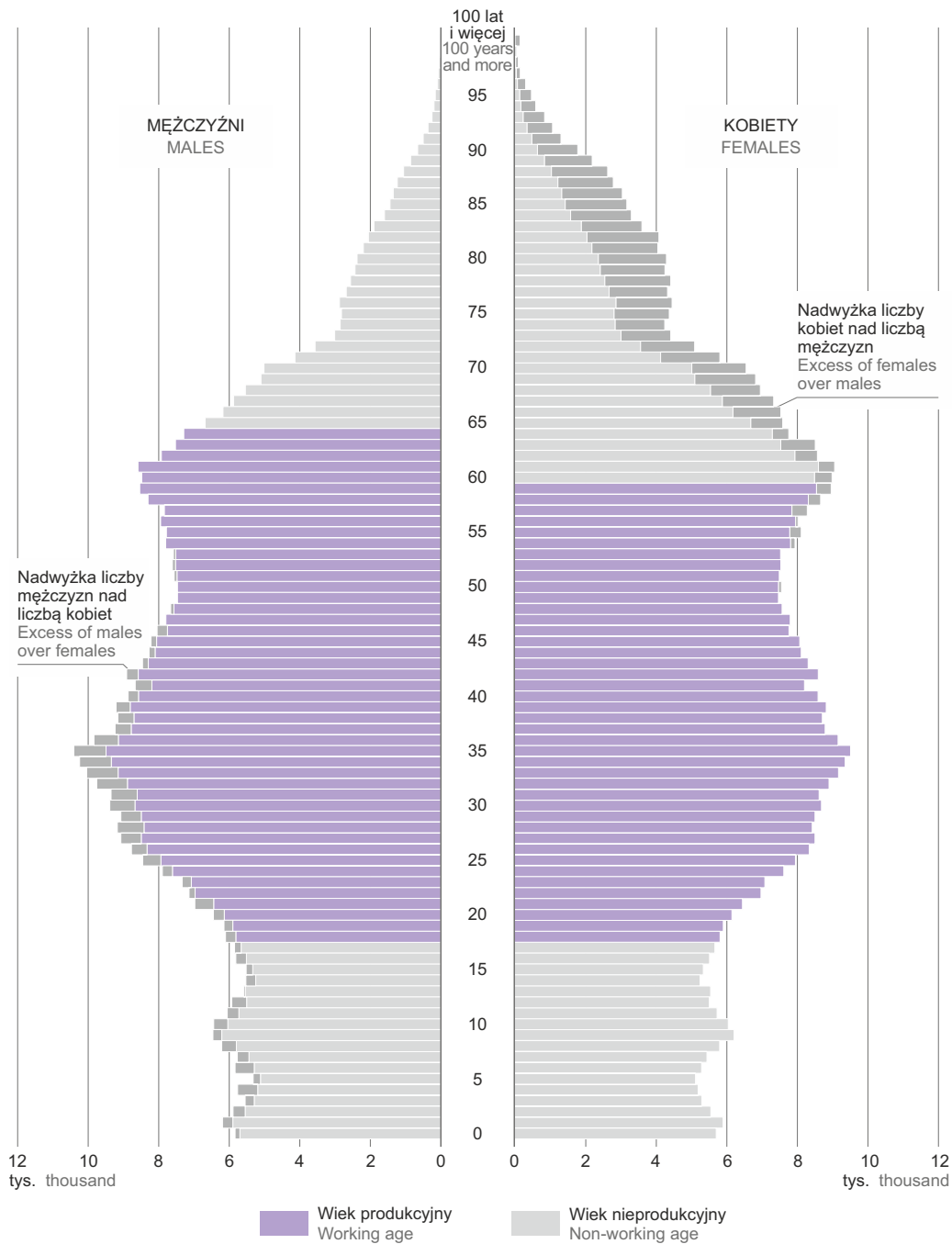

Udział w ogólnej liczbie ludności^a
Share in total number of population^a

^a Stan w dniu 31 XII 2018 r.; odpowiednio: dla województwa – udział w kraju, dla podregionów – udział w województwie.
^a As of 31st December 2018; respectively: for voivodship – share in country, for subregions – share in voivodship.

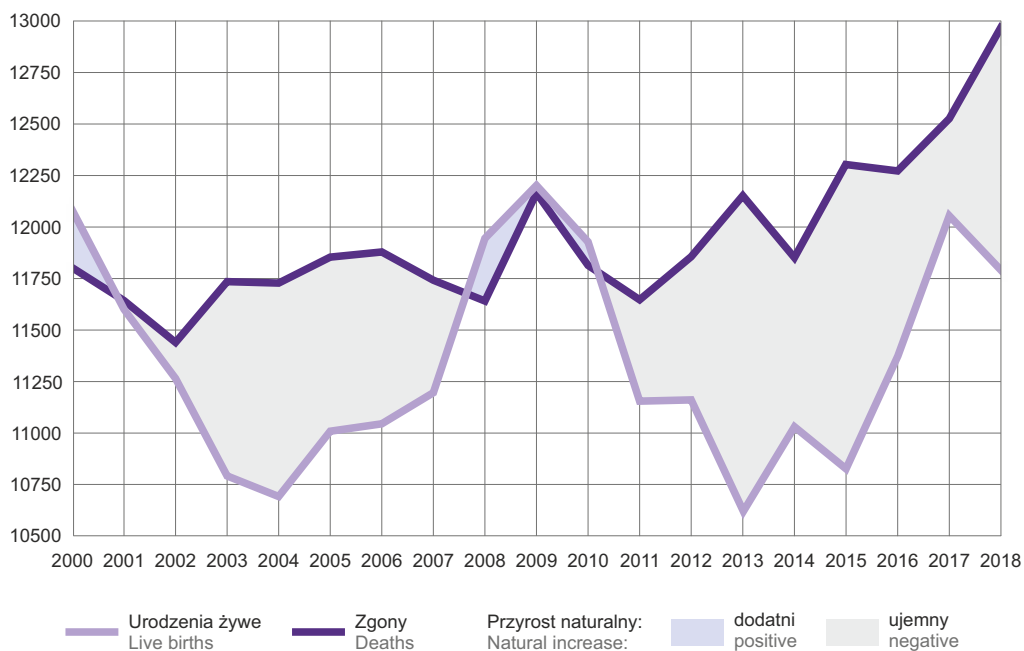
LUDNOŚĆ^a WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2018 R.
Stan w dniu 31 XII

POPULATION^a BY SEX AND AGE IN 2018
As of 31st December

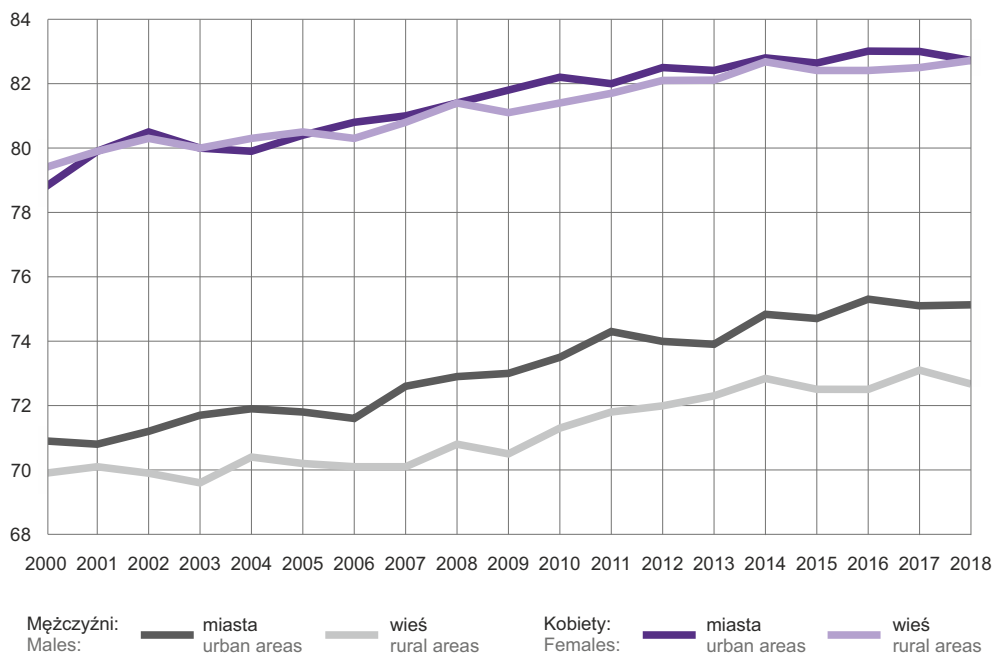

a Na podstawie bilansu.
a Based on balance.

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI VITAL STATISTICS

PRZECIĘTNA LICZBA LAT DALSZEGO TRWANIA ŻYCIA DLA OSÓB W WIEKU 0 LAT LIFE EXPECTANCY AT AGE OF 0

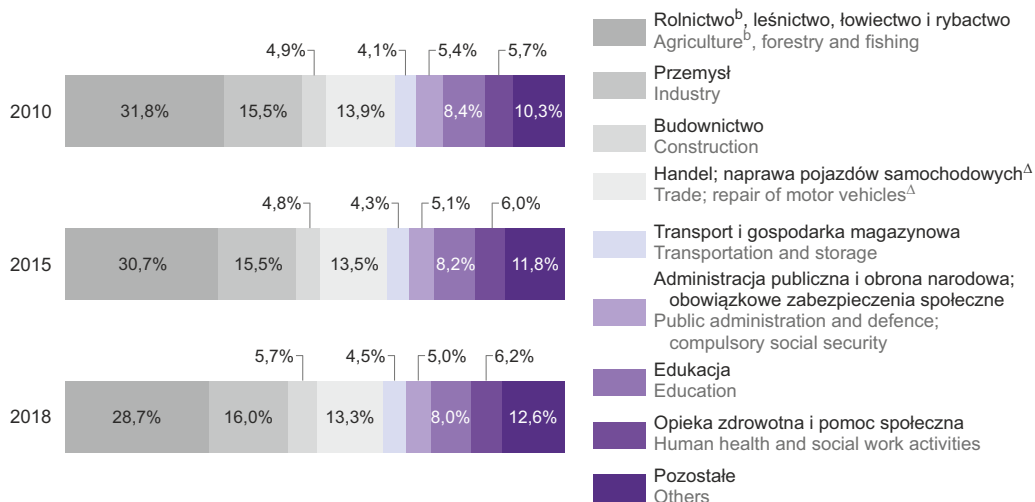

STRUKTURA PRACUJĄCYCH WEDŁUG SEKCJI^a

Stan w dniu 31 XII

STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS BY SECTIONS^a

As of 31st December

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dla gospodarstw indywidualnych dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne działu „Rynek pracy”, ust. 5 na str. 124.

a By actual workplace and kind of activity. b For private farms estimated data; see general notes in the chapter “Labour market”, item 5 on page 124.

STRUKTURA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH

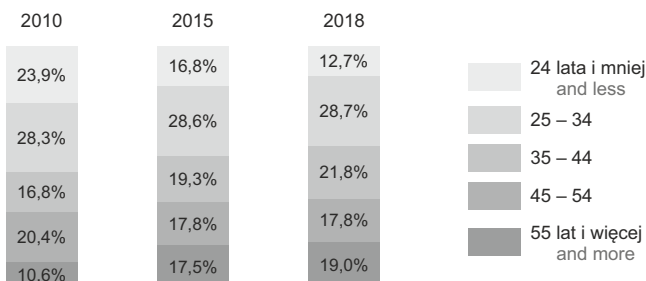
Stan w dniu 31 XII

STRUCTURE OF REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS

As of 31st December

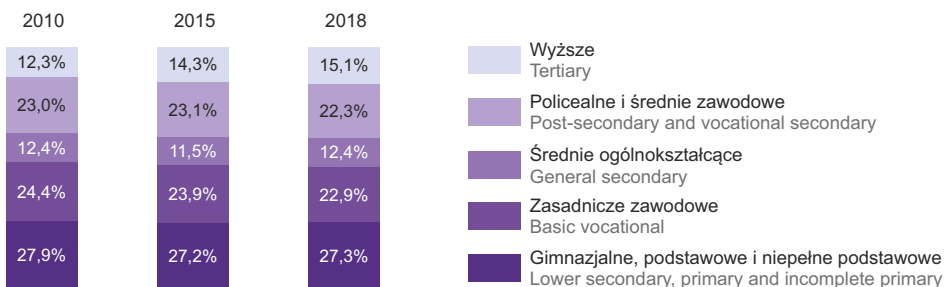
Według wieku

By age

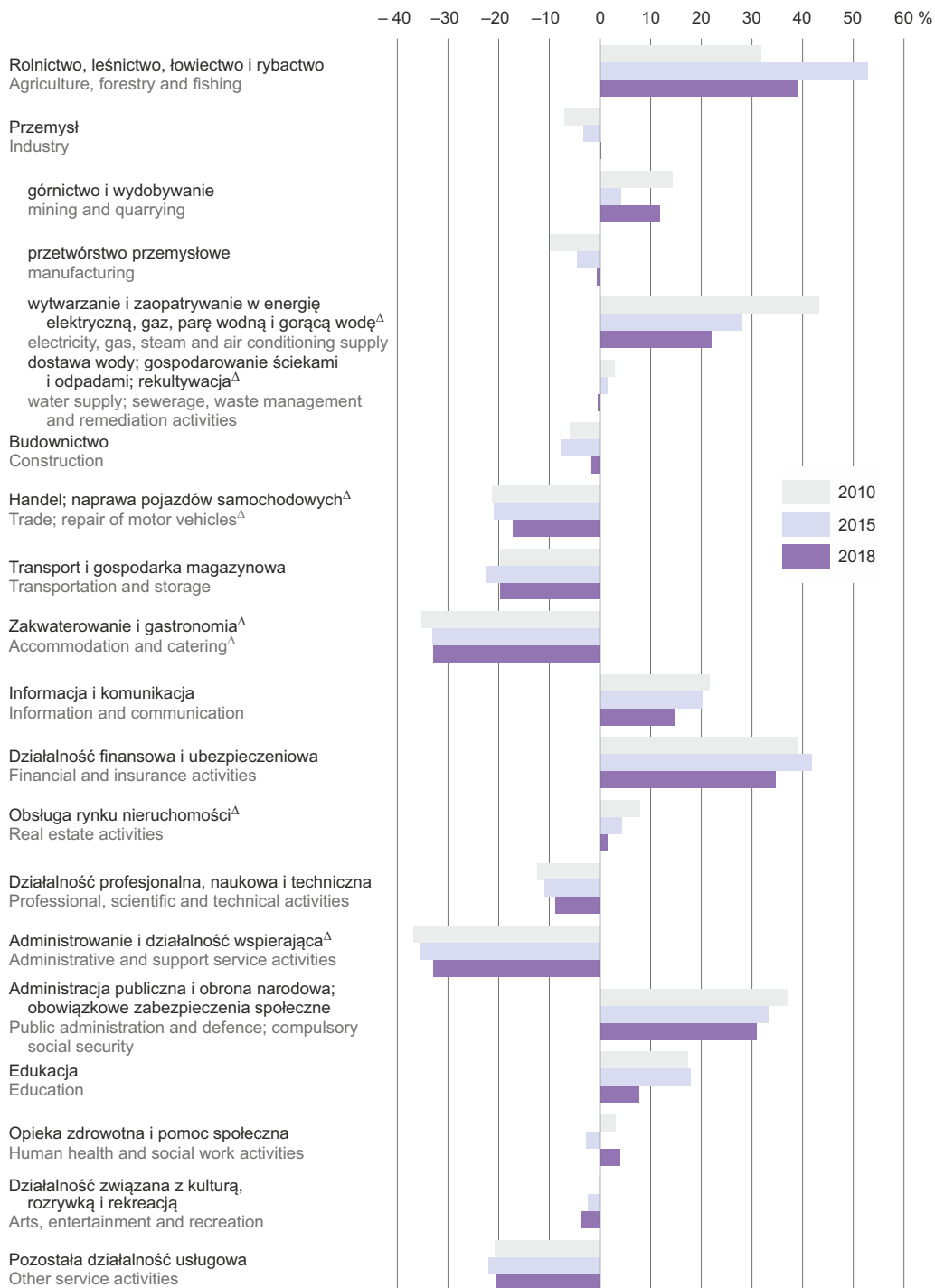
Według poziomu wykształcenia

By educational level

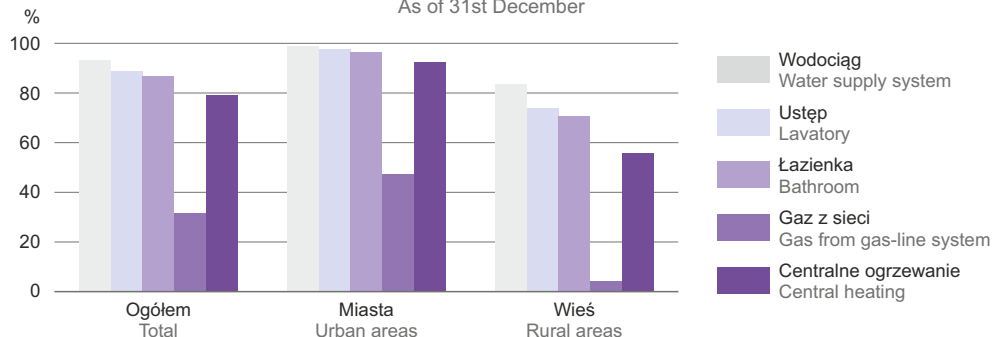
**ODCHYLENIA PRZECIĘTNYCH MIESIĘCZNYCH WYNAGRODZEŃ BRUTTO W SEKCJACH
WZGLĘDEM PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA W WOJEWÓDZTWIE**

DEVIATIONS OF AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN SECTIONS
FROM AVERAGE WAGES AND SALARIES IN THE VOIVODSHIP

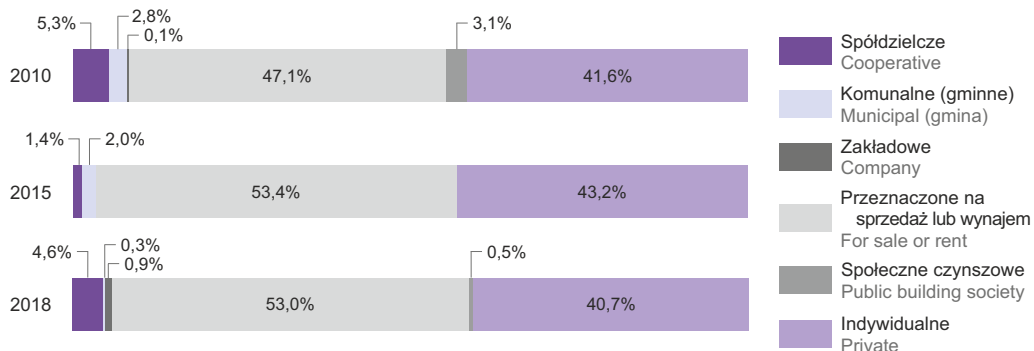
**MIESZKANIA WYPOSAŻONE W INSTALACJE
W % OGÓŁU MIESZKAŃ W ZASOBACH MIESZKANIOWYCH^a W 2018 R.
Stan w dniu 31 XII**

DWELLINGS FITTED WITH INSTALLATIONS
IN % OF TOTAL DWELLINGS IN DWELLING STOCKS^a IN 2018
As of 31st December

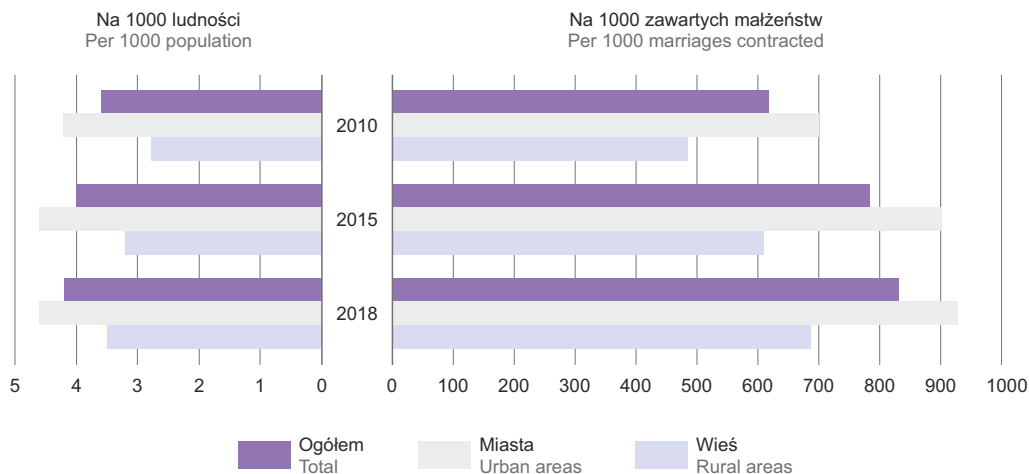

a Na podstawie bilansu.
a Based on balance.

**STRUKTURA MIESZKAŃ ODDANYCH DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG FORM BUDOWNICTWA
STRUCTURE OF DWELLINGS COMPLETED BY FORMS OF CONSTRUCTION**

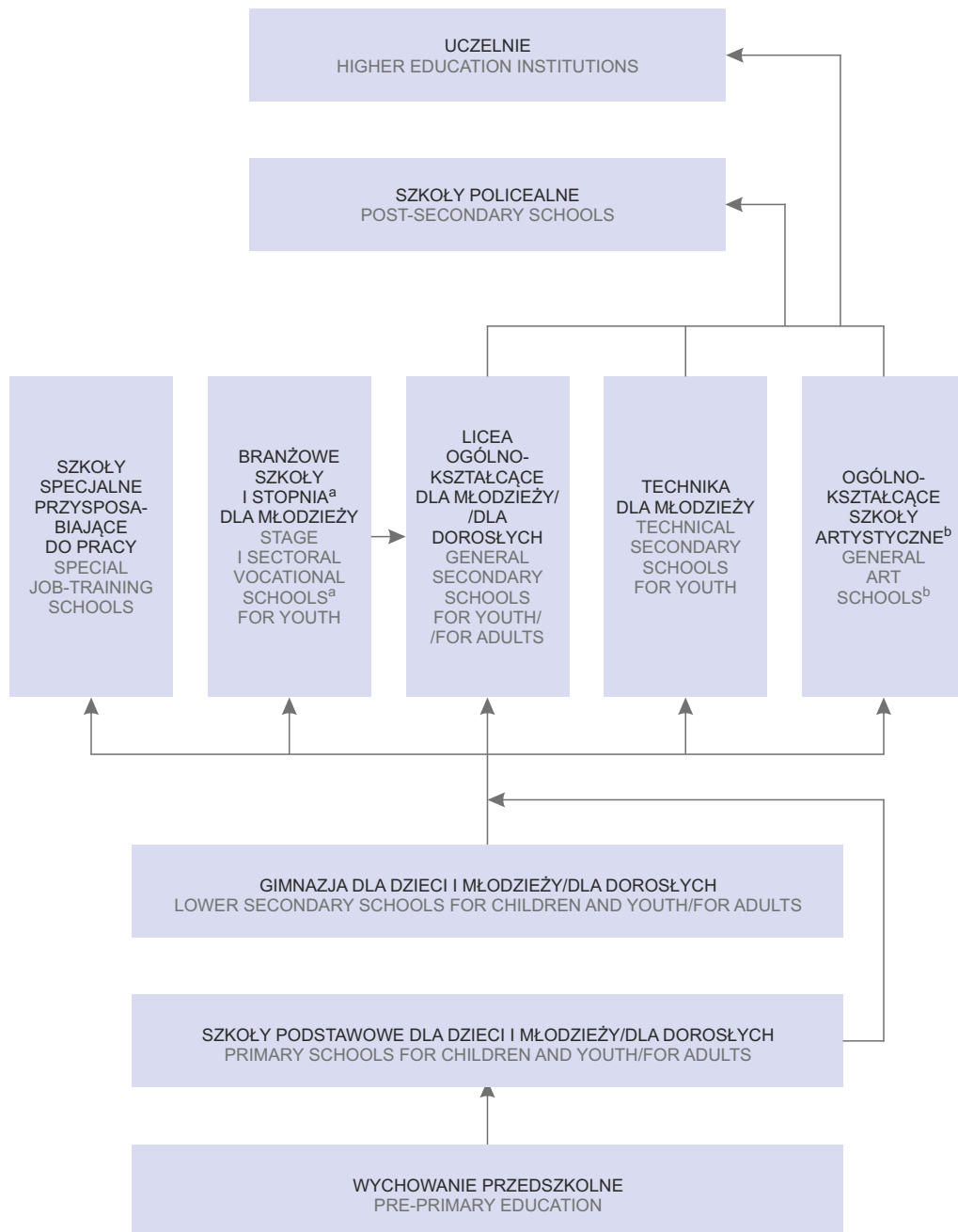

**MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA
DWELLINGS COMPLETED**

EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA W ROKU SZKOLNYM 2018/19

EDUCATION BY EDUCATIONAL LEVEL IN THE 2018/19 SCHOOL YEAR

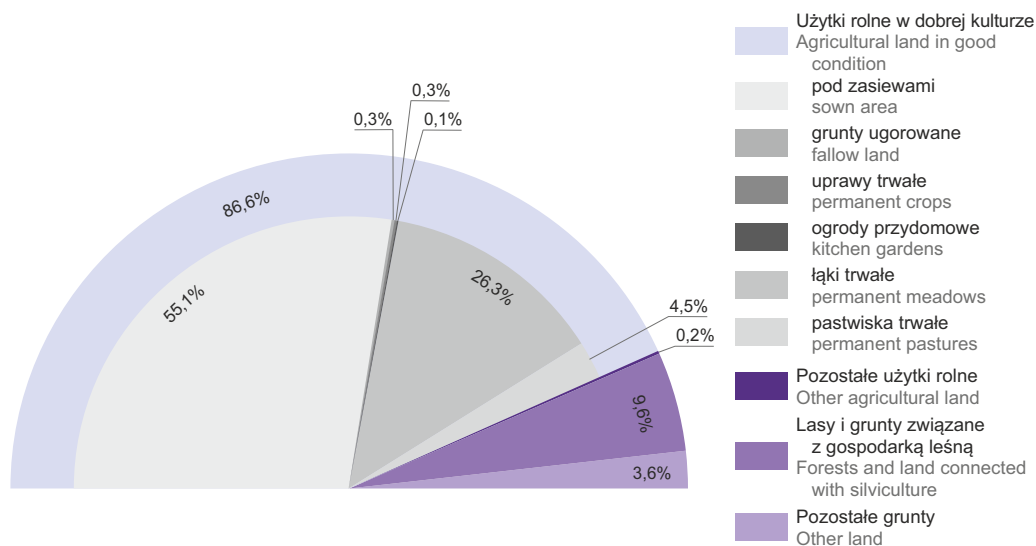
a Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Dające uprawnienia zawodowe.
a Including basic vocational schools sections. b Leading to professional certification.

STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH^a W 2018 R.

Stan w czerwcu

STRUCTURE OF LAND USE IN AGRICULTURAL HOLDINGS^a IN 2018

As of June

^a Według siedziby użytkownika gospodarstwa; patrz uwagi ogólne działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 4 na str. 271 i ust. 5 na str. 272.

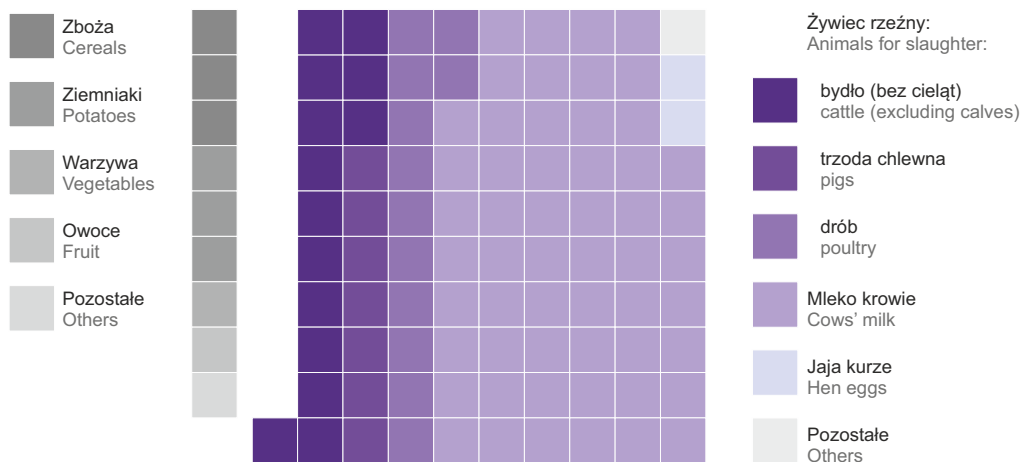
^a By the official residence of land user; see general notes in the chapter "Agriculture, hunting and forestry", item 4 on page 271 and item 5 on page 272.

STRUKTURA TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a) W 2017 R.

STRUCTURE OF MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a) IN 2017

Produkcja roślinna – 9%
Crop output

Produkcja zwierzęca – 91%
Animal output

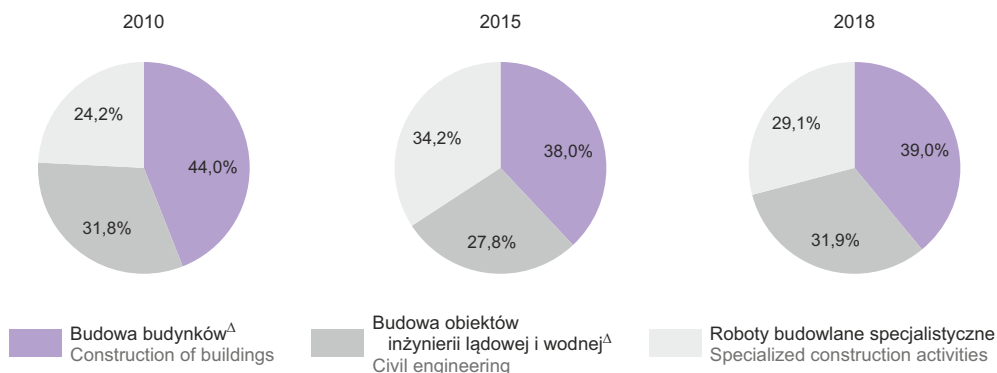

^a Patrz uwagi ogólne działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 6 na str. 272.

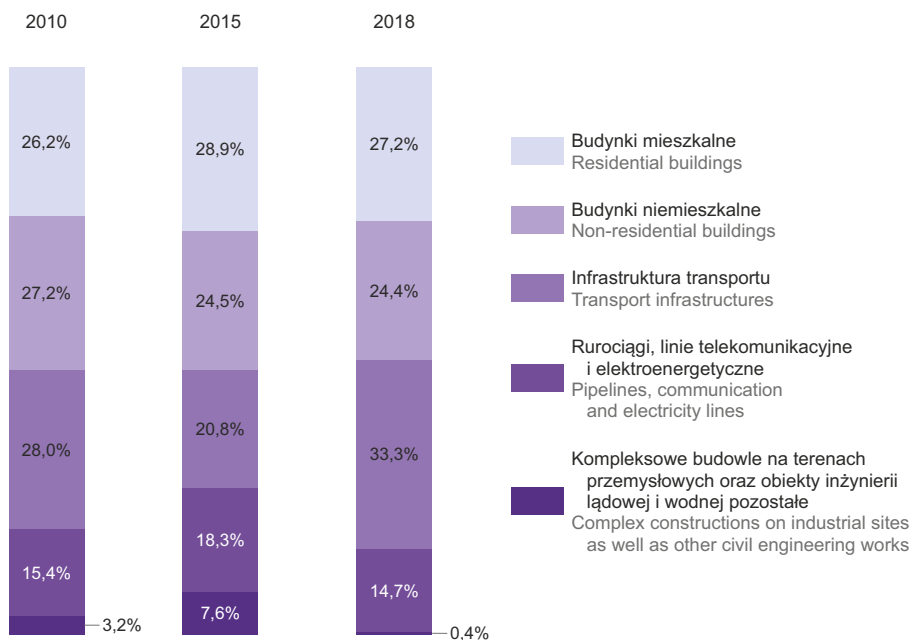
^a See general notes in the chapter "Agriculture, hunting and forestry", item 6 on page 272.

STRUKTURA PRODUKCJI BUDOWLANO-MONTAŻOWEJ^a (ceny bieżące)
STRUCTURE OF CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

Według działów
By divisions

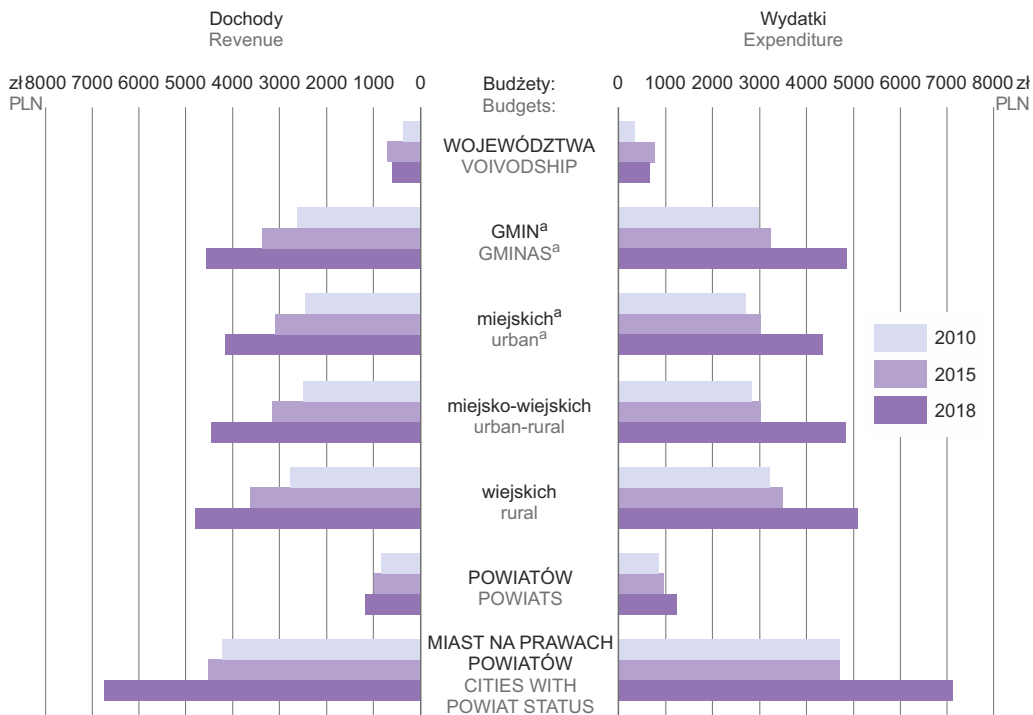
Według rodzajów obiektów budowlanych
By type of constructions

^a Wykonanej przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa podlaskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców); dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

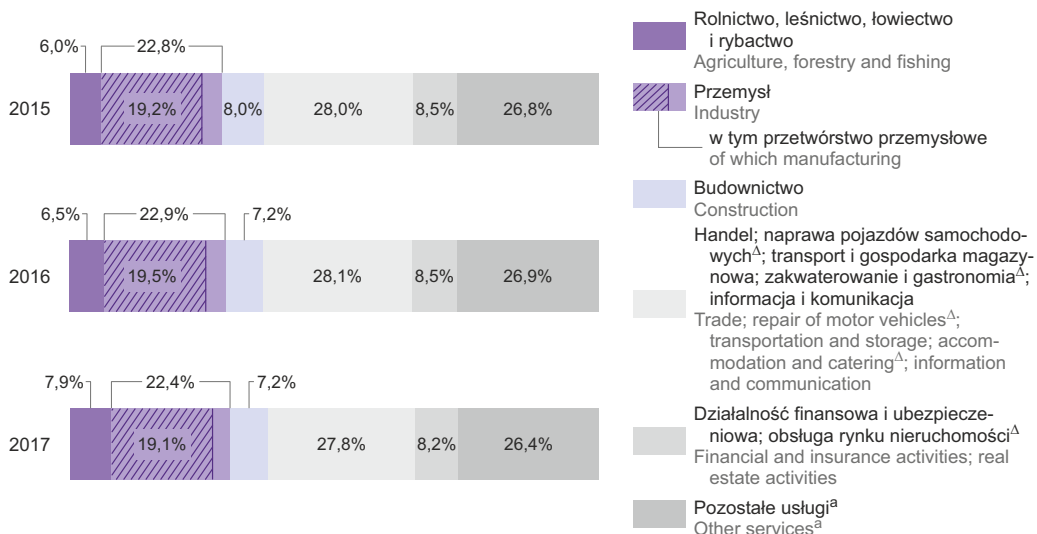
^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Podlaskie Voivodship without subcontractors participation; data concern economic entities employing more than 9 persons.

DOCHODY I WYDATKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO NA 1 MIESZKAŃCA REVENUE AND EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS PER CAPITA

a Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

STRUKTURA WARTOŚCI DODANEJ BRUTTO WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI (ceny bieżące) STRUCTURE OF GROSS VALUE ADDED BY KINDS OF ACTIVITIES (current prices)

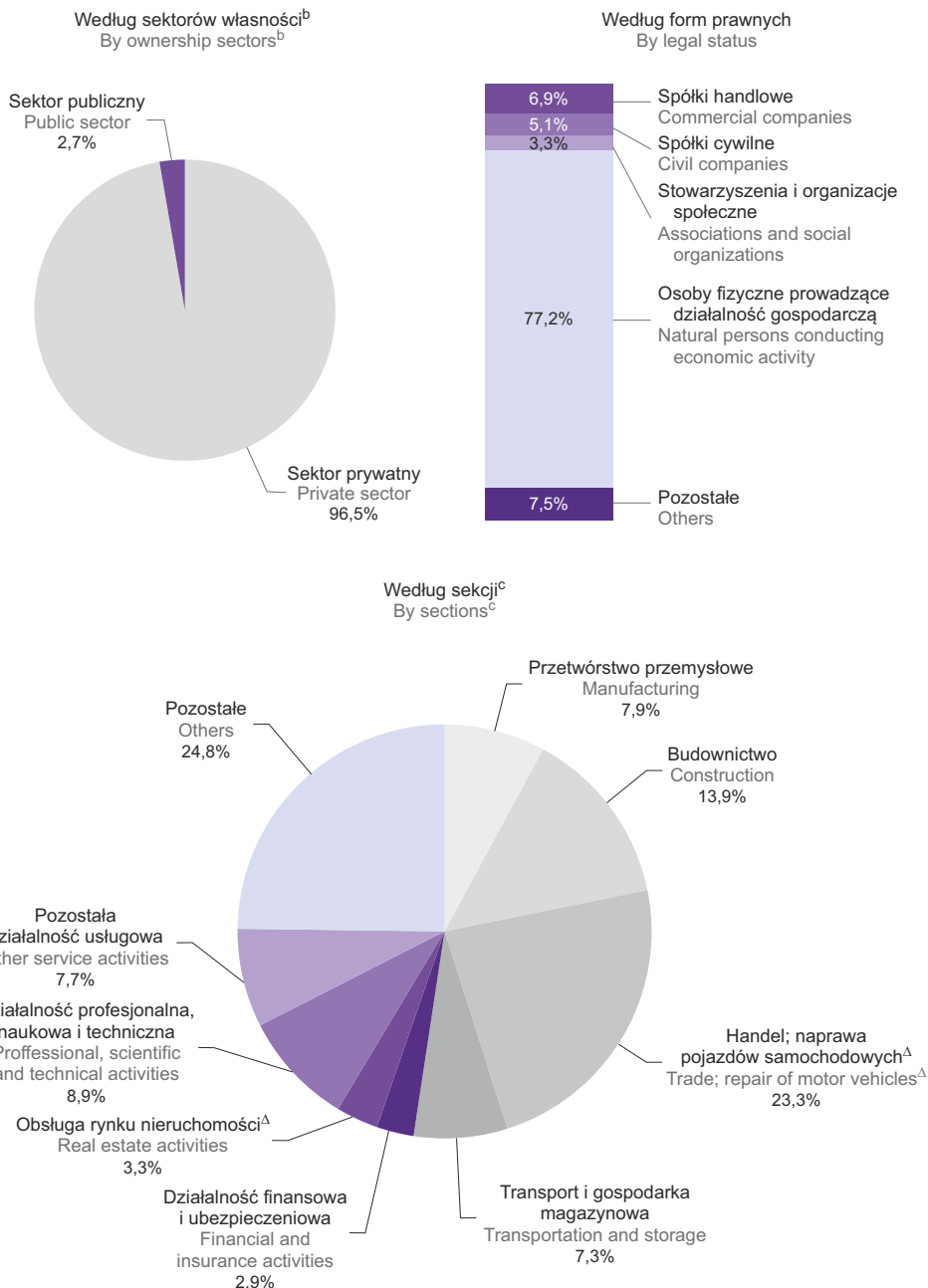

a Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 2, pkt 1) na str. 22.

a See general notes to the Yearbook, item 2, point 1) on page 22.

**STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ^a W 2018 R.
Stan w dniu 31 XII**

STRUCTURE OF ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN 2018
As of 31st December

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. ^b Bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON. ^c Bez podmiotów, dla których informacja o przeważającym rodzaju działalności nie występuje w rejestrze REGON.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture. ^b In the division by ownership sectors excluding entities that in the REGON register do not have information concerning form of ownership. ^c Excluding entities that in the REGON register have not pointed the predominant kind of activity.